ROMANUL SECOLULUI

ERICO VERISSIMO

domnul ambasador

UNIVERS

ERICO VERISSIMO

Traducere și prefață de

MICAELA GHIȚESCU

Domnul ambasador

Editura
UNIVERS
București ● 1981

ERICO VERISSIMO
O SENHOR EMBAIXADOR
© 1965 by Erico Verissimo
Editôra Globo S.A.
Pôrto Alegre — Rio Grande do Sul
Brasil

Toate drepturile asupra acestei versiuni
sînt rezervate Editurii Univers.

CUVÎNT ÎNAINTE

LA 11 ANI DE LA APARIȚIA *DOMNULUI AMBASADOR*, după ce mai publicase două romane importante și se retrăsese apoi ca să-și înceapă „solo-ul de clarinet" al memoriilor, la un an după moartea sa care a lăsat solo-ul neterminat și literatura braziliană de astăzi orfană, Erico Verissimo narează astfel, într-un al doilea volum de amintiri apărut postum [1], întîlnirea sa cu eroul titular al cărții, pe care-l anunța, ca la una din recepțiile diplomatice atît de gustate de menționatul erou : INTRĂ DOMNUL AMBASADOR.

Într-o după-amiază din luna ianuarie 1963 mă aflam în micul birou pe care mi l-am amenajat în pivnița casei mele, și pe care-l numesc „subteranul libertății" [2] *fiindcă aici nu se face curat și nimeni nu are voie să miște din loc vreo carte sau vreo hîrtie — cînd am hotărît să scriu un volum despre călătoria mea în Grecia. M-am așezat într-un fotoliu și am început să răsfoiesc numeroasele caiete pe care le umplusem cu însemnări pe cînd mă aflam încă în Statele Unite. Or, nu există armă mai periculoasă în mîna unui om ca mine decît un creion sau un toc. Aveam în acel moment un pix care mîzgălea, ca de la sine putere, pe o foaie albă. Am început să citesc însemnările din Grecia. N-am reușit să mă concentrez asupra textului din acele caiete pline de desene : profilul unui popă ortodox, o schiță rapidă a orașului Rodos, vedere spre Stella Maris, unul din leii de la Delos... Mîna mea*

---

[1] Erico Verissimo, *Solo de Clarineta*, Memórias, 2° vol., Porto Alegre, Glôbo, 1976, p. 59—63.

[2] Aluzie la romanul *Subteranele libertății*, al lui Jorge Amado.

distrată a început atunci să mişte tocul pe hîrtie şi, fără nici o idee preconcepută, am desenat chipul unui bărbat cu înfăţişare de indian, sub o pălărie Gelot. Mi-am amintit atunci de o după-amiază din 1954, cînd mă aflam în holul hotelului Tamanaco din Caracas, în timpul Conferinţei miniştrilor de externe ai Organizaţiei Statelor Americane. Şedeam lîngă un compatriot „inventariind feţele" şi făcînd comentarii tipic braziliene despre cei care treceau, cînd am văzut ieşind dintr-un ascensor un bărbat de statură mijlocie, robust, cu tenul arămiu, cu maxilarele proeminente, cu ochii oblici, îmbrăcat ca pentru o nuntă sau un botez : pălărie de diplomat, cravată gri, sacou melanj, pantaloni în dungi, pantofi de lac... Prietenul meu a murmurat : „Pariez că indianul ăsta şi-a cumpărat hainele special pentru Conferinţă". Am dat din cap zîmbind, şi nu m-am mai gîndit la asta. Iar atunci, acolo, în pivniţa mea, după nouă ani, *scena aceea şi figura necunoscutului mi-au revenit în minte. Sub desen am scris :* Domnul ambasador. *Iată un subiect de roman ! De cîte ori, în timpul şederii mele la Washington, nu avusesem ideea să scriu o poveste despre un ambasador latino-american pe lîngă Casa Albă şi O.S.A. ? De fiecare dată însă cînd încercam să elaborez planul unui roman, mă paraliza gîndul că „fructul" încă mai era verde. Acum simţeam însă că Timpul îl copsese şi, prin dibăcia „computerului", mi-l oferea pe tavă, dar cu preţul sacrificării volumului despre Grecia.*

Mi-am aruncat cît colo caietele de note şi am început să studiez grafic posibilităţile noii idei. Cînd am revenit la realitate, trecuseră patru ore şi planul romanului era gata schiţat.

Personajul central al povestirii va fi ambasadorul unei ţări imaginare, dar realiste, din zona Caraibilor. Am găsit şi numele eroului : Gabriel Heliodoro Alvarado. Vedeam mintal subiectul: deci, exista. Dar ţara ?

Timp de mai multe săptămîni am studiat diverse regiuni din America Centrală şi Antile — faună, floră, istorie, geologie — ca să-mi pot crea de-adevăratelea în minte republica mea. Primul nume ce mi s-a năzărit a fost Nova Granada, dar l-am respins pentru că în perioada colonială a Americii Spaniole a existat o regiune denumită astfel. Am acceptat cea de-a doua sugestie a subconştientului : Sacramento. Am pus mîna pe o

hartă a Americii Centrale cu Antilele și mi-am desenat pe ea insula, cu accidentele ei geografice, cu orașele și zonele ei climatice : zona caldă, *cea* temperată *și cea* rece.

O săptămînă întreagă mi-am dedicat-o născocirii unei istorii, a unui trecut pentru Republica Sacramento, lucru care m-a distrat nespus.

*

La capătul a două luni eram posesorul unei țări în a cărei existență credeam fără nici cea mai ușoară umbră de îndoială, ceea ce avea să facă poate posibil ca și cititorii mei să-i admită realitatea.

Concomitent cu toate proiectele și lecturile, mă gîndeam necontenit la cea mai importantă din laturile romanului : chipurile omenești. Ele se întruchipau încetul cu încetul, iar eu mă familiarizam cu ele — mai mult cu unele decît cu altele, cum se întîmplă întotdeauna.

Cîteva din ele mi-au produs surprize de la bun început. Jorge Molina, pe care-l imaginasem un tip ridicol, s-a transformat pînă la urmă într-un personaj patetic. Gabriel Heliodoro — am observat asta imediat — era o rudă îndepărtată a familiei Cambará[1]*, răsădită într-o insulă din Marea Antilelor.*

Dar... care era obiectivul cărții ? Ei bine, Domnul ambasador *îmi oferea prilejul să studiez structura politică, economică și socială a micilor republici din America Centrală și de Sud și legăturile acestora cu sora lor mai mare și mai bogată, Statele Unite. Romanul se preta și la abordarea problemei care m-a preocupat dintotdeauna, anume, participarea intelectualului la politica militantă și, mai specific, la o revoluție cu caracter violent. Și — de ce să n-o mărturisesc ? — pe lîngă toate acestea resimțeam și plăcerea simplă să mă joc cu diferite destine, să văd ce se va întîmpla în clipa cînd — scenariul odată terminat — îmi voi lansa pe scenă toate personajele.*

Am împrumutat acestor chipuri factice diferite din bolile, gusturile și obiceiurile mele. Lui Jorge Molina i-am transmis discopatia mea degenerativă. Rosaliei, vagotomia mea. Lui Pablo

---

[1] Familia care se află în centrul trilogiei lui Erico Verissimo, *Timpul și vîntul.*

Ortega şi profesorului Leonardo Gris, afecţiunea mea pentru muzica barocă. Tatălui lui Pablo, infarctul meu. Nefericitului Pancho Vivanco, mania de a se îndeletnici cu creioane şi rechizite de birou, ca şi ticul de a gîndi şi rezolva probleme mîzgălind pe hîrtie desene figurative şi abstracte.

Am decis că Domnul ambasador *va fi o carte cît mai sinceră şi neinhibată posibil. (Mai tîrziu, Wilson Martins avea să-i spună, în termeni foarte adecvaţi, „roman catartic".) Ca întotdeauna, eram hotărît să acord maximă libertate făpturilor create de mine, deşi speram că eventuala lor rebeliune nu-mi va prejudicia pînă la urmă obiectivele iniţiale.*

Naraţiunea trebuia să fie directă, imparţială. Ea urma să înceapă, nu cu vreunul din personajele centrale, ci cu William Godkin, un fost corespondent, în America Latină, al unei agenţii americane de ştiri inventată de mine, Amalgamated Press, al cărei acţionar principal eram.

Am scris şi rescris primul capitol de vreo cincisprezece ori. Cu trecerea timpului, ceea ce la început păreà să mi se ofere ca o simplă comedie satirică a moravurilor diplomatice, se transforma într-un lucru serios — în ciuda cîtorva aspecte caricaturale care ţineau adeseori mai mult de natura personajelor decît de dispoziţia propriu-zisă a autorului.

Am compus fragmente din acest roman în 1963, cu multe întreruperi. I-am dedicat cea mai bună şi mai întinsă parte a anului 1964. Numărînd capitolele rescrise, paginile care conţineau sugestii — folosite sau nu — şi pasajele ulterior eliminate, manuscrisul a atins un total de 900 de pagini dactilografiate la trei rînduri. Le-am redus la 600, care au corespuns celor 400 ale cărţii tipărite.

. . . . . .

Domnul ambasador *a apărut la sfîrşitul lui iulie 1965.*

*

Reeditările şi traducerile s-au succedat rapid. Pînă în 1971 se publicaseră numai în Portugalia patru ediţii. La doar doi ani de la apariţie se realizase o traducere în Statele Unite, şi alta

în Austria. În 1969 avea să apară, la Moscova, traducerea în limba rusă.

Alături de Graciliano Ramos și Jorge Amado, și înainte de marea explozie a romanului experimental care va înscrie numele lui Guimarães Rosa în cultura occidentală, Erico Verissimo este unul dintre cei mai cunoscuți romancieri brazilieni. Problematica sa, care se regăsește în orice literatură ce-și recunoaște drept origine triunghiul Joyce—Kafka—Proust, este născută sub semnul timpului, de fapt adevăratul personaj al cărții sale. Și nu întîmplător opera de căpetenie a lui Erico Verissimo, marea sa trilogie, psihologică și socială, individuală și colectivă totodată, are drept titlu general *Timpul și vîntul*. Pînă la dificila probă a acestei trilogii, romanele lui Verissimo — după chiar propria sa mărturisire — apar ca niște exerciții pregătitoare. În cele care au urmat trilogiei — printre care se numără și *Domnul ambasador* — se dezvăluie o nouă manieră, înnoirea operîndu-se atît pe planul stilistic, prin epurarea verbului, eliminarea metaforelor și reducerea substanței la osatura narativă, cît și pe cel tematic, prin introducerea elementului politic, uneori caricatural, alteori hrănit de o dreaptă și nestăpînită furie, întotdeauna actual și, la fel ca în deja cunoscutul la noi *Incident la Antares*, de o mare frumusețe și de un mare curaj. Romancierul înfruntă realitatea latino-americană de azi asumîndu-și toate responsabilitățile. Oglindind jocul politicii internaționale, *Domnul ambasador* rezumă de fapt tragica realitate a momentului istoric actual și reprezintă în același timp un gest de revoltă împotriva regimurilor dictatoriale. Semnificative pentru lumea latino-americană în general, pentru imaginara Republică Sacramento în particular, sînt dificultățile pe care le întîmpină această lume în transferarea centrului dinamic al deciziilor în interiorul țărilor respective. Este și motivul pentru care o parte substanțială din acțiune se petrece la Washington. Poziția lui Erico Verissimo, după ce a observat și judecat America Latină — observațiile și judecățile sale găsindu-și o paralelă perfectă în operele celor mai autorizați sociologi — prefigurează un ideal care apare net în pledoaria lui Pablo Ortega din finalul cărții : fiecare țară trebuie să-și decidă singură destinul, dragostea și toleranța sînt fundamente la fel de solide ca și dreptatea socială, munca, inteligența, onestitatea, pentru instaurarea unui regim

cu adevărat democratic. „Nu accept ideea totalitară că scopurile scuză mijloacele, spune Erico Verissimo. Urăsc toate formele de dictatură, inclusiv pe cele așa-numite benigne și paternaliste. Detest orice tip de colaborare. Cauza celor care luptă pentru libertate va fi întotdeauna cauza mea. Nu admit ca sănătos și valabil nici un regim politic și economic care nu se bazează pe respectul față de persoana umană." [1]

Înscriindu-se în seria romanelor latino-americane dedicate „caudillismului" (și este destul să amintim, din cele cunoscute de publicul românesc, *Domnul Prețedinte, Recursul la metodă* și *Toamna patriarhului), Domnul ambasador* abordează această temă din mai multe unghiuri. Este, pe de o parte, tragica — atunci chiar cînd Verissimo o prezintă caricatural — degradare, în direcția totalitară, a regimurilor, care se vor la început exponente ale aspirațiilor populare, degradare urmărită mai întîi pe un plan social larg, apoi, prin forța împrejurărilor, în patetica ei repetare ciclică.

În acest context, și referindu-se în particular la universul latino-american reliefat de *Domnul ambasador,* va constata cu melancolie Guilhermino Cesar, unul din cei mai calificați critici ai literaturii braziliene moderne, că acest roman „este o istorie sau, mai bine zis, o acvaforte în care primitivismul moravurilor politice, lipsa de pregătire a maselor pentru jocul liber al vieții democratice, instinctul și viclenia acelor «caudillos» răspîndesc în lume o imagine poate deformată a popoarelor de origine latină din această emisferă. Într-adevăr politica, în cazul de față, are tristul privilegiu de a pune în evidență, în mod caricatural, mai degrabă defectele decît calitățile. Astfel, fondul cu adevărat definitoriu al acestor popoare — răbdarea lor, vioiciunea intelectuală, stilul de viață mai apropiat de conceptul umanistic și, ca atare, mai puțin influențat de tehnologia avansată — rămîne ascuns sub vopseaua groasă a aventurii revoluționare în care se complac cîțiva, rari, ambițioși." [2]

Dar degradarea este urmărită de Verissimo și pe plan individual, în persoana ambasadorului Gabriel Heliodoro Alvarado,

---

[1] Citat de Jorge Andrade în O *galho da nespereira. O Contador de Histórias,* Porto Alegre, Glôbo, 1972, p. 13.

[2] Guilhermino Cesar, *O romance social de Erico Verissimo. O Contador de Histórias* Porto Alegre, Glôbo, 1972, p. 55.

siluetă care domină scena, susținătorul cel mai fidel și, în felul său, cel mai consecvent al regimului degenerat, conștient însă că se află de partea „greșită" a baricadei, căutînd cu o înfrigurare patetică, în ultimele ceasuri de viață, dovada „purității" pierdute. Este o admirabilă creație, una din cele mai desăvîrșite, dealtfel, din toată galeria de eroi a autorului, pe care — împărtășind sentimentele unora din personajele cărții — nu-l poți stima, dar care te fascinează. Calitatea sa primă este curajul, curajul fizic în luptă, dar și curajul moral de a rămîne credincios firii sale, de a nu se trăda și de a nu trăda, în ciuda compromisurilor făcute, însuflețit, conform definiției pe care o dă Chesterton curajului, de „o puternică dorință de viață, fiind totuși oricînd pregătit pentru moarte".

Prin Pablo Ortega[1] — contrapunct al ambasadorului, avînd totodată și multe zone de identitate cu creatorul său — Verissimo abordează din altă prismă substanța cărții. Acest intelectual, acest artist — poet și pictor — torturat are și el obsesia purității, mînat fiind de o dorință de răscumpărare, dar este suficient de timid și de nehotărît ca să nu se arunce în acțiune decît în urma unui impuls generos și cînd simte într-adevăr că nu mai poate tolera corupția și minciuna regimului ; atunci însă sacrifică totul adevărului său, aderă la luptă fără rezerve, decis să apere cu orice preț idealurile revoluției în care a investit practic totul, să-i oblige pe conducătorii ei — cînd vede că aceștia alunecă în mod periculos pe panta intoleranței și a totalitarismului — să-și țină toate promisiunile făcute poporului înainte de a ajunge la putere.

Într-un moment al acțiunii, Pablo Ortega își expune părerea despre artizanul național pe care-l consideră „conștiința sa", artistul primitiv și instinctiv, frust și liber modelator în lut, care transpune în figurinele sale suferințele și demnitatea silențioasă a poporului, criticînd astfel societatea prin mijlocirea artei. Calitățile atribuite acestui artist, Meșterul Natalicio, pot traduce un ideal al însuși romancierului : „...integritate artistică, autenticitate umană, intimitate cu natura... ca și cum lutul pe care-l lucrează i-ar transmite, prin intermediul degetelor, niște mesaje secrete din partea pămîntului... Și imunitate față de sofisticări."

[1] Înrudit cu personajul Xisto Vacariano din *Incident la Antares*.

O asemenea „imunitate față de sofisticări" e ceea ce îl definește și pe Erico Verissimo ca scriitor.

Recomanda André Gide să nu se scrie romane în care personajele să repete rolul și actele obișnuite ale vieții zilnice, pierzîndu-se în banalități. Din familia unor Dickens și Balzac, Thomas Mann și Tolstoi, romancierul brazilian nu se sfiește să contemple și să capteze cotidianul în cele mai mici amănunte. Modul de a înregistra pulsațiile vieții are însă în romanele sale anumite canoane doctrinare. Personajele care-și spun bună ziua, închid uși și ferestre, vorbesc despre vreme, nu au, desigur, virtutea conciziei, dar ele transmit romanelor un sens profund al vieții. Și astfel *faptul* este însăși substanța *eposului*. Ziaristul Bill Godkin spune colegilor săi, la prînzul oferit de aceștia pentru a-l sărbători cu ocazia împlinirii a 35 de ani de serviciu la o agenție de știri : „Ceea ce noi numim *fapt*, nu este oare un fel de *iceberg*, adică ceva a cărui parte vizibilă corespunde doar cu o zecime din întreg ? Fiindcă partea invizibilă a *faptului* este cufundată în apele unui învolburat ocean de interese politice și economice, de egoisme și apetituri naționale și individuale, ca să nu mai vorbim și de celelalte resorturi și mistere ale firii omenești, mai adînci ca cele ale mării." Asemenea cuvinte, de o filozofie poate plată, ca toate cele pe care ziaristul Godkin le servea în fond zilnic publicului său, ilustrează o întreagă realitate pe care cititorul o va vedea defilînd prin fața ochilor. Din această realitate nu lipsesc evenimentele — ca în toate romanele lui Erico Verissimo —, ceea ce explică participarea activă la care sînt invitați cititorii. Nimeni nu poate rămîne indiferent la spectacolul care se desfășoară. Episoade peste episoade se acumulează, compunînd o succesiune colorată de fapte diverse, desprinse oarecum de urzeala subiacentă a romanului. Dar „rebuturile" acțiunii sînt însăși acțiunea (mediului este mesajul, cum ar spune MacLuhan).

Tehnica punct-contrapunct este adesea folosită de Verissimo. Bunăoară Glenda Doremus, studenta rasistă și complexată, scrie o disertație universitară despre politica Republicii Sacramento folosind date din surse oficiale, în timp ce Ortega, posesor al unei cunoașteri vii a faptelor, stînd de vorbă cu ea caută să-i demonteze teza, capitol după capitol. Prin acest artificiu (întîlnit și în *Incident la Antares* — cercetarea sociologică a

Profesorului Terra pusă față în față cu realitatea antareză), romancierul prezintă ambele laturi ale problemei. Autorul pare să rămînă imparțial, lasă personajele să se angajeze singure, transferînd acțiunii în sine tot ceea ce, în fond, ar vrea să spună chiar el. Această formă de impersonalitate ridică valoarea dialogurilor, a reflecțiilor, a solilocviilor, a viselor (adesea visează personajele lui Verissimo !), a viziunilor premonitorii (adesea ele au presentimente !).

Domnul ambasador este o ascuțită alegorie. Tonalitatea majoră a romanului e social-politică ; caricatura, cronica moravurilor, iluzia puterii, intrigile de alcov sînt accente secundare. Dar, suprapunîndu-se acestora, străbate acțiunea lumina unui sentiment generos, care lasă deschisă speranța unor zile mai bune în viitor. „Nu sînt singur", afirmă Pablo Ortega spre sfîrșitul cărții. „Azi de dimineață m-au căutat mai mulți tovarăși de arme ca să-mi spună că gîndesc la fel ca mine și că nu sînt dispuși să accepte dictatura lui Valencia". În ciuda aparențelor de scepticism, romancierul crede în ceva care, oricît ar fi de îndepărtat, le aduce oamenilor o promisiune de mai bine. Elementul catalitic al întregii cărți este de fapt aspirația fierbinte spre reformă socială, aspirație însoțită de convingerea că lupta împotriva dictaturii e totuși posibilă. În această luptă, Erico Verissimo își asumă răspunderea scriitorului : „De cînd, devenit adult, am început să scriu romane — spune el[1] — m-a însuflețit pînă astăzi ideea că cel mai mic lucru pe care-l poate face un scriitor, într-o epocă de violențe și nedreptăți ca a noastră, este să-și aprindă lampa și să lumineze realitatea lumii sale, împiedicînd să o cuprindă întunericul, favorabil hoților, ucigașilor și tiranilor. Da, să-și țină bine lampa, în pofida greții și a oroarei. Dacă nu avem lampă electrică, să ne aprindem mucul de lumînare sau, în ultimă instanță, să scăpărăm necontenit chibrituri, ca semn că nu dezertăm de la post". Chibriturile scăpărate de Erico Verissimo ca să lumineze îndepărtata — și totuși atît de familiara — Republică Sacramento din Marea Caraibilor ne-am străduit să le menținem aprinse pentru cititorul român.

MICAELA GHIȚESCU

[1] Erico Verissimo, *Solo de Clarineta*, Memórias, 1° vol., Porto Alegre, Glôbo, 1975, p. 45.

TABEL CRONOLOGIC

1905, În oraşul Cruz Alta, statul Rio Grande do Sul, Brazilia, 17 dec.
se naşte Erico Verissimo, fiu al farmacistului Sebastião Verissimo da Fonseca şi al soţiei acestuia, Abegaí Lopez Verissimo.

1908 Se naşte unicul său frate, Enio.

1912 Se naşte la Bahia (Pirangi) romancierul Jorge Amado.

1920 Erico Verissimo este elev intern la colegiul Cruzeiro do Sul din Porto Alegre, al cărui curs gimnazial nu reuşeşte să-l termine.

1926 După ce a lucrat un timp ca funcţionar la Banca naţională de comerţ din Cruz Alta, devine, în acelaşi oraş, coproprietar al unei farmacii care, însă, va da faliment după patru ani.

1928 *Revista do Glôbo* din Porto Alegre publică prima sa povestire : *Ladrão de gado (Hoţul de vite).*

1930 Se mută la Porto Alegre şi ocupă postul de secretar, apoi de director la *Revista do Glôbo.*

1931 Se căsătoreşte în Cruz Alta cu Mafalda, fiica lui Vicente Volpe şi a Emmei Halfen Volpe.

1932 Editura *Glôbo* publică prima sa carte, *Fantoches (Fantoşe),* culegere de basme, în majoritate sub formă de mici piese de teatru.

1933 În cadrul activităţii desfăşurate la Libraria *Glôbo* traduce *Punct Contrapunct* de Aldous Huxley ; concomitent i se publică primul roman, *Clarissa.*

1934 Obţine Premiul Machado de Assis, decernat de Cia. Editora Nacional, pentru manuscrisul *Música ao Longe (Muzică în depărtare),* împărţindu-l cu romancierii Dionélio Machado, Marques Rebêlo şi João Alphonsus.

Romancierul Graciliano Ramos (născut în 1892) publică *São Bernardo*, apărut în românește în 1971.

1935 Erico Verissimo publică *Música ao Longe*, precum și romanul de protest social *Caminhos Cruzados (Drumuri încrucișate)*, premiat de Fundația Graça Aranha.
Se naște fiica sa, Clarissa.
Publică *A Vida de Jòana D'Arc (Viața Ioanei d'Arc)*.

1936 Publică romanul *Um Lugar ao Sol (Un loc sub soare)*.
Se naște fiul său, Luís Fernando.

1937 Publică o carte pentru copii și tineret, *As Aventuras de Tibicuera (Aventurile lui Tibicuera)*.

1938 Publică *Olhai os Lirios do Campo (Priviți crinii de pe cîmp)*, care obține un mare succes de public.
Graciliano Ramos publică *Vidas secas*, apărut în românește în 1966, sub titlul *Viețí seci*.

1939 Erico Verissimo publică *Viagem à Aurora do Mundo (Călătorie spre zorile lumii)*, carte de ficțiune pentru copii și tineret, abordînd istoria unor monștri antediluvieni.

1940 Publică *Saga* și vizitează São Paulo, unde ține mai multe conferințe.

1941 La invitația departamentului de stat, vizitează Statele Unite, înregistrîndu-și impresiile de călătorie în *Gato Preto em Campo de Neve (Motan negru pe cîmpul de zăpadă)*, publicat în același an.

1943 Publică *O Resto é Silêncio (Restul e tăcere)*, apărut în limba maghiară, în 1977, la editura Kriterion din București.
La invitația departamentului de stat, se înapoiază în Statele Unite ca să țină prelegeri de literatură braziliană la Berkley, Universitatea din California. De asemenea ține un curs de literatură și istorie a Braziliei la Mills College din Oakland, California, care-i acordă titlul de *doctor honoris causa*. Ține conferințe în statele California, Oklahoma, Arizona, Indiana și Texas.

1944 Jorge Amado publică *O Cavalheiro da Esperança — Vida de Luis Carlos Prestes*, apărut în românește în 1951, sub titlul *Cavalerul Speranței — Viața lui Luis Carlos Prestes*.

1946 Înapoiat în Brazilia, Erico Verissimo publică o nouă carte de impresii de călătorie, *A Volta do Gato Preto (Întoarcerea motanului negru)*.

Începe să lucreze la trilogia *O Tempo e o Vento (Timpul și vîntul)*, pe care o consideră „cartea visurilor sale", numind toate celelalte cărți publicate pînă acum simple „exerciții" preliminare în vederea realizării ei. Este vorba de istoria unei familii de *gauchos* care începe în 1745, odată cu sosirea primilor colonizatori în Rio Grande do Sul, și ajunge pînă în 1945, în epoca lui Getúlio Vargas.
Jorge Amado publică *Seara Vermelha*, apărut în românește în 1950, sub titlul *Pămîntul fructelor de aur*.

1949 Erico Verissimo publică *O Continente (Continentul)*, prima parte a trilogiei *O Tempo e o Vento*.

1951 Publică *O Retrato (Portretul)*, a doua parte din trilogia *O Tempo e o Vento*.

1952 Jorge Amado publică *Os Subterrâneos da Liberdade*, apărut în românește în 1957 sub titlul *Subteranele libertății*.

1953 La recomandarea Ministerului Afacerilor Externe al Braziliei, Erico Verissimo este numit director al Departamentului de Afaceri Culturale al Uniunii Pan-Americane, în cadrul Secretariatului Organizației Statelor Americane, la Washington.
Moare la Rio de Janeiro romancierul Graciliano Ramos.

1954 Erico Verissimo publică romanul *Noite (Noapte)*.
Vizitează mai multe țări din America Latină: Venezuela, Panamá, Ecuador, Peru, Mexic.

1956 Se înapoiază în Brazilia.

1958 Jorge Amado publică *Gabriela, Cravo e Canela*, apărut în românește în 1982 sub titlul *Gabriela*.

1959 Erico Verissimo publică *O Ataque (Atacul)*.
Călătorește în Europa, străbătînd Portugalia, Spania, Franța, Italia, Germania, Olanda și Anglia, și apoi, din nou, în Statele Unite.

1961 Publică primele două volume din *O Arquipélago (Arhipelagul)*, a treia parte a trilogiei *O Tempo e o Vento*.
Jorge Amado publică volumul de nuvele *Velhos Marinheiros (Bătrîni marinari)*.

1962 Erico Verissimo publică al treilea volum din *O Arquipélago*, cu care se încheie trilogia *O Tempo e o Vento*.
Vizitează Grecia, Italia, Franța și, din nou, Statele Unite.

1964 Jorge Amado publică romanul *Os Pastores da Noite (Păstorii nopții).*

1965 Erico Verissimo publică *O Senhor Embaixador (Domnul ambasador).*

1966 Pregătește, pentru a fi inclusă în ediția de opere complete *(Ficção Completa)* publicată de editura José Aguilar, autobiografia *O Escritor diante do Espelho (Scriitorul în fața oglinzii).*

Vizitează Israelul, ca invitat oficial al guvernului acelei țări. În urma acestei călătorii scrie cartea *Israel em Abril (Israel în aprilie).*

1967 Din nou în Statele Unite, sub impactul războiului din Vietnam, scrie *O Prisioneiro (Prizonierul),* „parabolă despre război și stupiditate umană", publicat în același an.

1971 Publică *Incidente em Antares (Incident la Antares).*

1972 Se reeditează *Fantoches* în ediție comemorativă (40 de ani de activitate literară).

Cu aceeași ocazie, dramaturgul brazilian Jorge Andrade (născut în 1922) scrie : „Erico trăiește desprins de lumea care-l înconjoară, profund ancorat în interiorul său. Poate să asculte pe cineva timp îndelungat, denotînd o mare atenție, și să fie pierdut în depărtări, în locuri și fapte bine păzite de un zid al tăcerii, tăcere care, uneori, devine compactă."

Iar Jorge Amado, cu același prilej, va nota : „[în 1935] eram deja prieteni prin corespondență, am rămas ca frații pentru toată viața, prietenie ce a rezistat tuturor divergențelor, distanțelor, intrigilor, anilor în care nu ne vedeam, mereu prieteni și, de cîte ori era nevoie, alături pe aceeași baricadă. Nu de mult, am ridicat împreună glasul ca să protestăm contra statornicirii cenzurii cărților în Brazilia, afirmînd public că, sub nici o formă, nu vom supune manuscrisele noastre cenzurii, oricum s-ar manifesta ea."

1973 Erico Verissimo publică volumul I al memoriilor sale, intitulat *Solo de Clarineta (Solo de clarinet).*

1974 Într-o scrisoare, pe care am avut privilegiul să o primim de la scriitor, acesta se autocaracterizează astfel : „E.V. este un om liniștit, dar are obiceiul să întîl-

nească multă lume, deoarece casa sa e veșnic plină de vizitatori... Obișnuiește să spună că e un pictor frustrat care, neștiind să picteze cu cerneală, pictează cu cuvinte. O altă pasiune a sa e muzica. Nu tăgăduiește că-i place mai mult să citească decît să scrie. Detestă ceea ce numește «aspectele festive ale literaturii», și nu apreciază cîtuși de puțin titlurile și decorațiile... Urăște violența și nedreptatea. Iubește mult viața."

1975, Moare la Porto Alegre.
28 nov.

În luna următoare apare la București *Incident la Antares*, prima traducere românească din opera lui Erico Verissimo.

1976 Se publică volumul II din *Solo de Clarineta*, ediție postumă îngrijită de Flávio Loureiro Chaves.

Partea I

SCRISORILE DE ACREDITARE

1

ÎN ZIUA CÎND WILLIAM B. GODKIN ÎMPLINI treizeci și cinci de ani de serviciu la Amalgamated Press în calitate de corespondent și specialist în probleme latino-americane, colegii săi îi oferiră un prînz la sediul clubului National Press din Washington. În discursul său, colegul însărcinat să-l omagieze îi presără biografia cu umor și avu grijă să condimenteze amestecul și cu un praf de sentiment. Aminti incidente — unele dramatice, altele anecdotice — din îndelungata carieră a lui Godkin. Printre altele, spuse : „Pentru noi, Bill, ești mai mult decît un bun prieten și un coleg leal. Ești un simbol și — de ce nu ? — chiar un monument."

La sfîrșitul discursului îi înmînă sărbătoritului, drept amintire din partea băieților de la Amalpress, un ceas de mînă elvețian și o pipă englezească.

Bill Godkin își închipuise la început că va putea lichida totul spunînd un „foarte mulțumesc" general, într-un gest larg cu care să-i îmbrățișeze pe cei vreo douăzeci și ceva de prieteni din jurul lui. Detesta orice fel de oratorie, în special pe aceea de rigoare la sfîrșitul banchetelor. Cum însă din diferite colțuri ale mesei țîșniră strigăte — „Discursul ! Haide, Bill ! Discursul !" — nu avu încotro și trebui să se ridice ca să vorbească.

Nu lăsă pe masă vechea pipă pe care o ținea aprinsă în mînă, nici nu își schimbă tonul vocii, de obicei trenant și monoton, lipsit de orice in-

flexiune dramatică. Chiar şi atunci cînd nu ţinea pipa între dinţi, articula cuvintele nedesluşit, fiindcă abia mişca buzele.

Vorbi mai mult decît se aşteptase, dezvăluind sentimente pe care ar fi preferat să le ţină tăinuite. Îndreptînd coada pipei spre colegul care-l omagiase, glăsui : „Cînd aveam vîrsta acestui tînăr, mă mîndream că posed calitatea esenţială a unui reporter : aceea de a consemna doar fapte. Azi, la adolescenţa bătrîneţii (fiindcă ştiţi cu toţii că parcurg cu o oarecare neplăcere ultima porţiune de drum care mă desparte de şaizeci de ani), încep să am îndoieli..." Făcu o pauză ca să tragă din pipă, şi continuă : „Ceea ce noi numim *fapt*, nu este oare un fel de *iceberg*, adică ceva a cărui parte vizibilă corespunde doar cu o zecime din întreg ? Fiindcă partea invizibilă a *faptului* este cufundată în apele unui învolburat ocean de interese politice şi economice, de egoisme şi apetituri naţionale şi individuale, ca să nu mai vorbim şi de celelalte resorturi şi mistere ale firii omeneşti, mai adînci ca cele ale mării."

Îşi vîrî pipa între dinţi şi de-atunci încolo vorbi şi fumă în acelaşi timp, dicţia devenindu-i astfel încă şi mai neclară.

„Cînd au dezintegrat atomul, oamenii de ştiinţă ai secolului nostru au dezintegrat totodată şi semantica, ba chiar şi etica. Cine oare cunoaşte astăzi absolut sigur sensul unor cuvinte, folosite cu o atît de uşuratică frecvenţă, ca *libertate, pace, drept* şi *justiţie* ? Cît priveşte cuvîntul acela enorm, *adevăr*... ce dracu o mai fi şi asta ? Cîte adevăruri există pe lume în zilele noastre? Eu singur cunosc atîtea... Al Casei Albe. Al Kremlinului. Al Vaticanului. Cel din Wall Street. Cel de pe Broadway. Al Corporaţiei United States Steel. Al lui A.F.L. [1] Ei, şi să nu uităm adevărul de pe Madison Avenue [2], poate cel mai fantastic din toate."

[1] American Federation of Labor = Federaţia americană a sindicatelor. (N.T.)

[2] Acest bulevard din New York simbolizează lumea publicităţii şi a mass-mediei americane. (N.T.)

Avu un scurt acces de tuse, își drese glasul, își reveni și reluă discursul :

„Tînărul orator a spus că sînt un simbol... Simbol pentru ce ? Poate pentru un tip de jurnalism pe cale de dispariție. Aparțin unei epoci în care corespondenții scriau despre evenimente. Voi, modernii, vreți să-i faceți concurență lui dumnezeu. Nu numai că încercați să dați astăzi știrile de mîine, dar vă mai și arogați dreptul ca, în lipsă de noutăți, să inventați evenimente, pentru ca după aceea să scrieți despre ele !"

Tăcu o clipă și rămase cu ochii pironiți la fața de masă, ca și cum pe ea ar fi fost scris textul discursului său.

„Cît despre afirmația că aș fi un monument, ei bine, poate că amabilul meu coleg a vrut să spună că sînt deja propria mea statuie de ceară, gata să-și găsească locul în colbul vreunui muzeu municipal al jurnalismului."

Se auziră proteste : „Respins !" „Ce-ți veni, omule?" „Respins !" William B. Godkin ridică mîna cerînd liniște și continuă : „Oricum, să nu vă închipuiți că nu știu să apreciez gestul vostru... prînzul acesta, cuvintele oratorului, frumoasele daruri... Dar acum, mai bine să tac, ca să nu mai spun și alte prostii. Mulțumesc, băieți !"

Luă loc în mijlocul aplauzelor, dar nemulțumit de sine. Se sculase în picioare ca să țină o alocuțiune scurtă și hazoasă, cum se cuvine într-o asemenea ocazie, dar vorbise pînă la urmă serios și, mai rău, se dăduse într-un spectacol ridicol de autocompătimire. Enervat, își goli pipa lovind-o de marginea scrumierei cu o forță exagerată.

Se înapoie în biroul său de la Amalpress, rămase cîteva clipe așezat la masa de lucru, cercetînd cu mîinile și cu ochii pierduți în gol hîrtiile pe care le avea în față. Ridică apoi capul și se uită la calendarul de pe peretele opus. *6 aprilie. Luni.* Nu-i rămînea decît un singur lucru decent de făcut — hotărî. Chemă secretara. Miss Kay intră, cu caietul de stenografie în mînă, cu un creion galben după ureche, înfipt în părul oxi-

genat. Era o femeie micuță, de vîrstă incertă, cu profil ascuțit și privire de oțel.

— Ceva deosebit ?

— Nimic, Mr. Godkin.

— Perfect. Spune-le băieților că plec și nu mă mai întorc azi.

— Prea bine, Mr. Godkin.

Admirabilă Miss Kay ! Precisă ca un cronometru. Eficientă ca o mașină. În orele de lucru nu-și permitea niciodată vreo observație sau vreun gest de natură personală.

— Tocmai am făcut o mare descoperire..., mîrîi ziaristul, punîndu-și pardesiul și luîndu-și pălăria din cuier.

— Da, Mr. Godkin ?

— Lucrul cel mai important din Washington nu e Casa Albă. Nici departamentul de stat. Nici Tezaurul. Nici F.B.I. Nici Smithsonian Institution.

Cu fața impasibilă, secretara aștepta, țeapănă. Lîngă ușă, Bill își termină ideea :

— Sînt cireșii de pe malul Potomacului, în prima săptămînă a lui aprilie ! Dacă ziarele nu mint, astăzi trebuie să fie complet înfloriți.

În timp ce-și aprindea pipa, se uită pe furiș la secretară, așteptînd ca ea să schițeze vreun zîmbet sau orice altă reacție omenească. Miss Kay însă continua să rămînă serioasă, în poziție de drepți. Refuza să participe la glumă. Își menținea indiferența metalică, de mașină. Un telex se înfioară el oare de plăcere sau indignare în fața știrilor pe care le primește ori le transmite ?

— Pe mîine, Miss Kay.

— Pe mîine, Mr. Godkin.

Ajuns în stradă, Bill Godkin simți pe obraz boarea aproape rece a primăverii, care-i amintea de proaspete și verzi depărtări. Se hotărî să meargă pe jos pînă la Tidal Basin. Cu mîinile vîrîte în buzunarele pardesiului, o luă pe Strada 16, îndreptîndu-se către sud. Se gîndi la amicul său Pablo Ortega, prim secretar la ambasada Republicii Sacramento. Într-o zi cu cer senin și lumi-

nos, tînărul privise în sus şi exclamase : „Pariez că într-o asemenea zi l-a însărcinat dumnezeu pe Fra Angelico să picteze cerul. Fiindcă numai el cunoaşte secretul acestui albastru pur.“ Curios — reflectă Bill — tocmai în zile frumoase ca aceasta resimţea solitudinea cu mai multă acuitate. Nu avea copii şi îşi pierduse soţia cu doar doi ani în urmă, de leucemie... Făptura aceea suavă, care părea un portret în pastel, se stinsese încet, încet, fără să se plîngă vreodată, fără să piardă o clipă măcar bucuria şi speranţa de a trăi, nici interesul afectuos pentru oameni, animale şi lucruri. „Dumnezeu ştie ce face“, era fraza ei preferată. „Un om cu-adevărat matur e cel care înţelege limbajul simbolic al Creatorului său.“

Cu gîndul la soţia sa moartă, Bill Godkin se apropie de Lafayette Square. Zări Casa Albă de cealaltă parte a pieţii. După el, era cea mai frumoasă construcţie din Washington — fericită îmbinare de demnitate şi graţie, simplitate şi armonie. Într-una din încăperile acelei clădiri se afla cu siguranţă la ora aceea Preşedintele Eisenhower, reflectînd îngrijorat la problemele de actualitate : destinul revoluţiei cubaneze şi, lucru încă şi mai grav, drama lui John Foster Dulles [1] care, bolnav de cancer abdominal, era spitalizat şi-şi avea zilele numărate.

Bill se pregăti să traverseze Strada H. Imaginea soţiei sale Ruth, însoţită de halucinaţia că-i aude vocea, îi apăru în minte : „Dragule, să nu traversezi niciodată strada fără să te uiţi mai întîi în dreapta şi în stînga, da ?“ Bill îi respectă îndemnul, dar în mod absolut mecanic, fără să fie perfect conştient dacă poate sau nu să întreprindă traversarea fără vreun risc. Înaintă în ritmul său lent dintotdeauna, dar trebui să grăbească pasul cînd văzu apărînd în dreapta sa, la mică distanţă, un cadillac negru cu aspect funerar. *Vîşt !* Ajunse în sfîrşit pe trotuar. (Un astfel de automobil o transportase pe Ruth la cimitir...) Iată acum, în mijlocul pieţii,

[1] Secretar de stat în perioada 1953—1959, decedat în urma unui cancer. (N.T.)

statuia ecvestră a lui Andrew Jackson : calul cu picioarele din față în aer, călărețul cu brațul drept ridicat, ținîndu-și bicornul... După cunoscători, poziția calului, în echilibru pe picioarele din spate, prezentase o dificilă problemă de mecanică pe care artistul o rezolvase cu brio. (Orlando Gonzaga, amicul său brazilian, îi spusese într-o zi : „Voi, americanii, confundați arta cu artizanatul".)

Godkin nu era deloc entuziasmat de statuile din capitală. În marea lor majoritate erau convenționale, lipsite de orice grandoare și frumusețe. Cele mai admirabile monumente din Washington tot copacii și parcurile rămîn — conchise, plimbîndu-se la umbra ulmilor, de-a lungul trotuarului din Jackson Place. Copacii înalți și ascuțiți, cu aspectul lor nobil, îi evocau figura lui Abraham Lincoln.

Bill se opri o clipă ca să se uite la un stol de grauri cu penajul iridescent de culoare închisă și cu ciocurile galbene, care ciripeau agitați pe crengile unei magnolii. Ruth spunea că pomii, florile, păsările, copiii și celelalte lucruri frumoase din viață sînt cuvinte răzlețite dintr-un mesaj pe care dumnezeu îl trimite în repetate rînduri oamenilor, un dar de speranță în mijlocul acestei lumi crude, sordide și absurde. Sordidă și absurdă... Godkin își aminti că, în urmă cu vreo cîțiva ani (Cinci ? Șase ? Poate șapte...), în zorii unei dimineți de august în care domnea o căldură umedă și apăsătoare, după o noapte de veghe deosebit de obositoare la Amalpress, venise să-și primenească ideile acolo în piață, și se oprise cîteva clipe sub același copac. Mireasma dulceagă a magnoliilor în aerul stătut semăna cu o caldă prezență fizică, tulburătoare ca o mîngîiere. Bill nu avea să uite niciodată noaptea și locul datorită celor ce i s-au întîmplat atunci și acolo. Îl acostase un homosexual, făcîndu-i foarte deslușit o propunere obscenă. El se mulțumise să arunce o privire rapidă necunoscutului — era blond, deșirat, bine îmbrăcat, de vreo treizeci și ceva de ani — și pornise din loc, fără să răspundă la invitație și nici măcar să

se indigneze. Ceea ce simţea era o oarecare stînjeneală amestecată cu milă pentru biata creatură. Celălalt îl urmări, repetînd propunerea tot mai insistent. Gîfîia puţin, iar vocea sa de contralto era de un grotesc dureros. Cînd individul îl apucă de braţ, Bill se desprinse dîndu-i un brînci şi ameninţînd să-i tragă un pumn. Pederastul se opri locului, se dădu cu doi paşi înapoi şi spuse cu glas tare : „Dacă ai venit să te plimbi pe aici la ora asta din noapte e pentru că ai tendinţe inconştiente".

Bill nu putea înţelege pentru ce raţiune — dacă putea încăpea raţiune în povestea asta — pervertiţii sexuali din Washington îşi aleseseră drept loc de întîlniri amoroase tocmai piaţa aceea, la o distanţă atît de mică de clădirea Puterii executive.

Ajuns în Pennsylvania Avenue, se opri la un colţ. După ce semaforul din faţa unuia dintre portalurile Casei Albe trecu pe verde, traversă bulevardul şi continuă să înainteze pe trotuarul opus, de-a lungul mastodonticului edificiu de culoarea osului vechi şi în stil neoclasic francez, unde fusese pe vremuri instalat departamentul de stat. Din nou îi veni în minte Dulles. Era un om curajos şi integru, dar îi dăuna viziunea sa calvinistă despre lume. Cum să poată un om de stat puritan să înţeleagă America Latină ? Şi ce se va întîmpla acum în Cuba ? Continua executarea partizanilor lui Fulgencio Batista, răspunzători de atrocităţi şi tot soiul de alte crime. Guvernul republican pusese „provizoriu" mîna pe Cuban Telephone Co., sucursală a Companiei U.S. Telephone & Telegraph. Naţionalizarea celorlalte întreprinderi americane — reflectă Godkin — trebuia să se petreacă în mod fatal, mai devreme sau mai tîrziu. Cum se va comporta în această situaţie guvernul Statelor Unite ? Bill ştia că în cele din urmă vreunul dintre congresmenii ţării lui, invocînd drepturile omului, va ţine un discurs la Capitoliu, protestînd împotriva Havanei, dar Părinţii Patriei nu se vor indigna cu adevărat, ameninţînd să răstoarne cerul şi pămîntul, decît atunci cînd Fidel Castro va

confisca bunurile cetăţenilor nord-americani. Bill Godkin se opri, îşi goli pipa stinsă lovind-o de tocul pantofului. Apoi, în timp ce şi-o înfunda iar cu tutun şi scăpăra un chibrit, îşi aminti că Machiavelli îl sfătuise pe Principe să ordone la rigoare asasinarea supuşilor săi, dar să evite să se atingă de proprietăţile acestora, fiindcă omul uită mai curînd moartea propriului tată decît pierderea averii...

Dar cum poate cineva să aibă gînduri cinice într-o după-amiază de primăvară ca asta ? se întrebă Godkin în sinea sa, atacînd traversarea Elipsei în diagonală, în direcţia monumentului lui Washington. În aer plutea o mulţumire deşartă şi luminoasă de sărbătoare. Pe iarbă şi pe trotuare mişunau sute de persoane (sau oare mii ?): bărbaţi, femei, copii, pete multicolore şi mobile care îi sugerau lui Bill o parodie modernă după un tablou de Brueghel — *Nunta cîmpenească* — văzut cu Ruth într-un muzeu din Viena. (Biata Ruth ! Deşi ştia că nu mai avea decît vreun an de trăit, cu ce bucurie copilăroasă gustase ea prima şi ultima ei călătorie în Europa!) Toţi oamenii aceia se îndreptau spre cireşii de pe malurile Potomacului ori veneau de acolo. Autocarele companiei Greyhound — albastre şi argintii — încolonate şi ticsite cu turişti, înaintau pe Constitution Avenue, unde traficul era intens. Pe unul din trotuarele de pe South Executive Avenue, multă lume fotografia sau numai privea prin grilaj grădinile şi faţada sudică a Casei Albe.

Aroma ierbii tinere, pătrunzînd în nările lui Bill, îi readuse în minte o privelişte din copilărie : păşunile din Kansas în aprilie. Fără să-şi scoată pipa din gură, începu să şuiere printre dinţi o melodie pe care o asocia întotdeauna cu ideea de huzur şi timp liber. Se opri o clipă ca să arunce firimituri de pîine unui grup de trei veverite, două cenuşii şi una neagră, care se apropiaseră. În timpul prînzului de la Press Club avusese grijă să vîre în buzunar cîteva cocoloaşe de miez de pîine, cu intenţia de a le da acelor „clienţi".

Privi obeliscul Monumentului, în vîrful colinei verzi, înconjurat tot de steagurile naţionale care fluturau în bătaia brizei. Din nou îi veni în gînd vocea lui Orlando Gonzaga : „Obeliscul ? E limpede că burgul ăsta federal avea nevoie de un impunător falus artificial de piatră, drept compensaţie pentru complexul său de castrare". Bill, zîmbind la observaţia amicului său, întrebase : „De ce castrare ?" Răspunsul veni prompt : „Uite, mai întîi, Washington, capitala plictisului şi a neputinţei, este un conglomerat de funcţionari publici, de diplomaţi (unii de sex îndoielnic) şi de bătrîni pensionari. Şi apoi, dragul meu, enclava asta gîtuită între Maryland şi Virginia nici măcar nu are drept de vot."

Urcînd încet pe colina Monumentului, Bill purta acum un dialog imaginar cu primul secretar de la ambasada Braziliei. „Vezi bine, Gonzaga, cum puteţi voi să spuneţi că sîntem un popor materialist, preocupat doar de dolari, cînd pomişorii ăştia japonezi care înfloresc în aprilie au puterea să atragă în fiecare an în oraş sute de mii de cetăţeni, din toate colţurile ţării?"

Ajuns la jumătatea drumului, Bill Godkin zări coroana cireşilor care înconjurau Tidal Basin. Se opri gîfîind, nu ştia bine dacă din cauza efortului depus la urcuş sau pur şi simplu de emoţie în faţa peisajului. Acesta era tabloul atît de frumos, şi totodată atît de fragil încît simpla încercare de a-l descrie în cuvinte, de a-l picta sau fotografia, putea să-i destrame vraja... Simţi că trebuie să se apropie de livada de cireşi înfloriţi cu o mare pietate, păşind şi respirînd uşor.

Se gîndi la soţia sa moartă, tristeţea îi împăienjeni vederea. Biata Ruth ! Avusese dreptate. Dumnezeu era un poet. Cel mai mare din toţi. Păcat că oamenii, obtuzi şi analfabeţi, nu ştiau să citească poemele pe care le scria Creatorul. „Obtuzi şi analfabeţi, murmură Bill continuîndu-şi drumul în direcţia cireşilor. Toţi ! Inclusiv eu. Mai ales eu !"

Cînd, cu cîteva ore mai tîrziu, intră în micul bar de pe Connecticut Avenue unde-şi dăduse întîlnire cu cei doi prieteni ai săi diplomaţi, îl găsi deja acolo pe Orlando Gonzaga, aşezat la masa lor obişnuită, cu spatele la peretele din fundul sălii. Brazilianul avea obiceiul să spună că seamănă cu bunicul său dinspre mamă, încercat şef politic din interiorul statului Minas Gerais, posesor al unor întinse terenuri şi a numeroşi duşmani: niciodată nu se aşeza cu spatele la o fereastră sau uşă: se simţea în siguranţă doar atunci cînd soliditatea unui perete sau a unui zid îi proteja şalele.

— Bill, bătrîne ! exclamă Gonzaga, strîngînd mîna pe care i-o întinse ziaristul. Ai întîrziat. De o jumătate de oră stau aici aşteptîndu-l pe Godkin. Măcar să fi fost Godot !

Bill, care nu era om de teatru şi nici de litere, nu înţelese aluzia, dar nici nu ceru explicaţii. Luă loc şi povesti de unde venea.

— Florile de cireş ! exclamă diplomatul strîmbînd din nas. Marea banalitate botanică a Washingtonului.

— Nu fi snob ! Nu-mi vine să cred că nu apreciezi şi tu spectacolul, ca toată lumea.

Gonzaga zîmbi.

— Ce bei ?

— Campari.

— Vorbeşte încet, altfel te poate denunţa cineva Congresului pentru activităţi antiamericane. Ai renunţat definitiv la Bourbon ?

— Campari, confirmă ziaristul aprinzîndu-şi pipa şi lărgindu-şi apoi nodul de la cravata de un verde ca fierea, pe care colegii nu conteneau s-o declare oribilă.

Gonzaga, terminîndu-şi cel de-al doilea Martini, chemă chelnerul şi-i transmise dorinţa prietenului său.

— De fapt, mîrîi Godkin, dacă aş avea minte, ar trebui să beau cucută.

— De ce, Socrate ?

— Am ajuns azi la concluzia că nimeni nu trebuie să consimtă la propria sa îmbătrînire. Am stat și am comparat reînflorirea anuală a cireșilor cu îngroșarea progresivă și ireversibilă a arterelor mele.

— Prostii. Nu cred ce spui. Te consider încă un „cetățean zdravăn".

— Azi parcă aș fi istovit..., mărturisi Bill. „Și singur...", gîndi în sinea sa.

Chelnerul îi puse în față, pe masă, paharul de Campari. Godkin propuse un toast :

— Cum ziceți voi, brazilienii : „Pentru bunele noastre calități !"

— ... care nu sînt puține, adăugă celălalt ridicînd și el paharul.

Godkin observă că ochii prietenului său fixau stăruitor ceva sau, mai degrabă, *pe cineva* — probabil o femeie — de la celălalt capăt al sălii. Privirea lui era atît de încărcată de senzualitate — găsea Bill —, încît parcă lăsa o dîră vîscoasă prin aer.

Rezistă ispitei de a întoarce capul, și începu să-și cerceteze amicul cu ochi de reporter. Avea acest Orlando Gonzaga o față cărnoasă, aproape de limitele grăsimii, ochi castanii pe jumătate ieșiți din orbite și pleoapele boțite. O mustață îngrijit tăiată, neagră ca și părul, îi încununa buzele frumos modelate. Vocea lui, gravă, blîndă și persuasivă, era adecvată pentru penumbra alcovurilor. Bărbat de statură mijlocie, diplomatul avea ținuta atletică pe care Godkin o atribuia îndeobște judokanilor. De o eleganță discretă în îmbrăcăminte (gri și albastru erau culorile lui preferate), purta doar cămăși de comandă și manifesta o categorică predilecție pentru cravatele și pantofii italienești și hainele englezești. În prezența acelui bărbat mereu bine îmbrăcat, bine pieptănat, bine ras și bine periat, Bill Godkin își simțea mai acut ca oricînd propria neglijență. Deunăzi, la un concurs organizat în glumă de colegii săi, își văzuse numele figurînd printre cele ale primilor zece jurnaliști mai prost îmbrăcați din Washington. Punea azi un costum nou-nouț, și a doua zi părea gata învechit :

pantalonii își pierdeau dunga, sacoul forma, iar buzunarele parcă deveneau gravide, pline de hîrtii, firimituri, mărci poștale, bani de cupru sau nichel, capete de creioane, cărți și, nu rareori, ziare întregi.

— Ce-o fi cu Pablo ? întrebă Bill.

Fără să-și ia ochii de la „apariție", Gonzaga răspunse :

— A telefonat adineauri că nu poate veni. E ocupat cu noul ambasador, care-și prezintă mîine scrisorile de acreditare Președintelui Eisenhower.

— Bietul băiat ! N-aș vrea să fiu în pielea lui.

— Nici eu. Ambasadorii ăștia care, pe lîngă faptul că nu-s diplomați de carieră, mai sînt și prieteni intimi de-ai Președintelui, dau mult de furcă... Dar, Bill, ca să schimbăm subiectul, uită-te cu coada ochiului la micuța aceea de-acolo, din fund... De ore întregi o fixez, dar nu-i chip s-o fac pe drăcoaică să mă bage în seamă.

Godkin zîmbi, așteptă cîteva secunde, apoi întoarse capul și văzu, așezată la o masă de lîngă peretele opus, o femeie atrăgătoare care bea și fuma de una singură.

— Ce zici ?

— Frumoasă, colorată și ireală ca ilustrația tricromatică a unei nuvele din *Saturday Evening Post*.

— Așa e ! Perfect ! Ai definit de minune femeile drăguțe din țara asta. Colorate ca puține altele pe lume... Inodore fiindcă fac baie zilnic și au obsesia deodorantelor... Dar, ca și mîncarea americană, insipide...

— Insipide ?

— Ascultă, Bill. Ia o pagină de revistă din acelea în care apar feluri de mîncare în magistrale reproduceri litografiate... Ce culori ! Cît realism ! Cîtă frumusețe! Îți lasă gura apă. Poți să și mănînci paginile revistelor în care apar asemenea poze tricromatice, fiindcă gustul hîrtiei imprimate e același cu al mîncării propriu-zise.

— N-ai să-mi spui acuma că dacă te culci cu o femeie americană sau cu portretul ei în culori e tot una...

— Aproape.

— Nu fi exagerat !

Gonzaga se încruntă.

— Nu-i nevoie să mai întorci capul, Bill, fiindcă am să-ţi povestesc eu ce se întîmplă cu frumuseţea noastră. Tocmai a sosit un individ înalt de doi metri, blond, tip de *fullback* [1], faţă de bebeluş, poate erou al războiului din Coreea... S-a aplecat şi a sărutat-o pe obraz, banditul ! Ea zîmbeşte. El ia loc. Stau de vorbă. Să fie căsătoriţi ? Sărutul mi s-a părut cam matrimonial... Să zicem că sînt. Probabil că au relaţii sexuale o dată pe lună, pentru că el, eficient *junior executive* [2] la o firmă prosperă, are preocupări mondene şi comerciale care-l fac să-şi cam neglijeze îndatoririle conjugale.

Godkin fuma, zîmbea şi asculta. Gonzaga se aplecă peste masă, ca şi cum ar fi vrut să-i dezvăluie un secret de stat.

— După ce aţi populat Vestul, voi, americanii, tot n-aţi încetat să căutaţi noi frontiere pe care să le depăşiţi. Escaladaţi munţi, vă ocupaţi cu vînătoarea submarină, bateţi recordurile de viteză pe uscat şi în aer, practicaţi sporturile cele mai periculoase şi mai ameţitoare ca să puteţi dovedi, vouă înşivă şi lumii întregi, că sînteţi întreprinzători, abili şi, mai ales, bărbaţi. Cu toate astea încă n-aţi înţeles că cea mai importantă frontieră interioară a acestei ţări e tot aici, virgină şi necucerită. E femeia americană, Bill ! Părăsiţi-vă o clipă jucăriile electronice şi încercaţi să vă folosiţi mai bine organul sexual decît bătul de *base-ball*. Uitaţi de mămicile voastre şi lansaţi-vă fără teamă în Marea Cucerire.

— Voi, latinii, ştiţi întotdeauna totul, nu-i aşa ?

— Ascultă, să-ţi spun ceva, scumpule : ştim cel puţin să ne folosim trupurile fără inhibiţii... Aşteaptă ! *Fullback*-ul achită nota... Zeiţa s-a ridicat. Hopa ! Are un funduleţ încîntător.

Ca atîţia alţi brazilieni pe care-i cunoştea — îşi spuse Godkin — Gonzaga părea să simtă o atracţie specială faţă de acea parte a anatomiei feminine.

— Încă un Campari ?

---

[1] Fundaş la fotbal (engl.). (N.T.)
[2] Tînăr director (engl.). (N.T.)

— Nu. Am băut vin la prînz, ceea ce mi se întîmplă rar.

— Aah ! Cum a decurs sărbătorirea ?

— Eei... ca întotdeauna. Bancuri, înţepături, discursuri...

Bill se uită în jurul său. Lumina indirectă conferea ambianţei o intimitate crepusculară. Plutea în văzduh un parfum de gardenie (oare de la blonda cărnoasă aşezată la masa vecină ?) amestecat cu efluvii de whisky. Un difuzor invizibil trimitea discret în sală melodia tristă şi apăsătoare a unui *blues*.

— Mr. Godkin, eşti un adevărat erou. Treizeci şi cinci de ani la aceeaşi firmă ! Cu un an mai mult decît număr eu de cînd trăiesc în această vale a plîngerii.

— Şi vrei să mă simt fericit astăzi ? Mi-am făcut bilanţul vieţii, aşezat pe o bancă, lîngă Tidal Basin. Împlinesc în curînd şaizeci de ani. Nu-s nici bogat, nici celebru. După tiparele americane, trebuie să mă consider un ratat.

— Mai dă-le dracului de tipare, Bill. Cine sînt americanii ca să stabilească tipare absolute pentru toată omenirea ? Supraoameni ? Zei ?

— Nu ştiu, dar oricum...

Gonzaga se sprijini de spătarul de piele al banchetei şi privi, distrat, spre al treilea Martini pe care, în urma unui semn făcut mai înainte, i-l punea acum în faţă chelnerul.

— Nu mi-ai povestit niciodată cum ai nimerit la Amalpress.

— Chiar te interesează ?

— Mai încape vorbă ?

Bill se uită la diplomat cu un aer nehotărît. Se îndoia de autenticitatea interesului acestuia. Ştia că, la fel cu majoritatea latinilor, Orlando Gonzaga era un prost interlocutor. Îi plăcea să vorbească, dar nu să asculte.

— Dintre puţinele mele reuşite universitare la City College din New York, cea mai notabilă a fost o disertaţie cu titlul pretenţios de *Radiografia dictaturilor latino-americane*.

— De ce pretenţios ?

— Păi, eram un mucos de douăzeci şi patru de ani neîmpliniţi şi nu călcasem niciodată în America Latină. Ştiam puţină spaniolă, nutream o admiraţie romantică pentru personalităţi ca Bolívar, Zapata, Juárez... şi devorasem la Biblioteca Publică zeci de cărţi despre America hispanică. După cum vezi, aparatul meu de raze X era doar un binoclu de mîna a doua...

— Prescott a scris celebra sa *Conquest of Mexico* [1] fără să fi pus vreodată piciorul în Mexic.

Bill zîmbi, descoperindu-şi dinţii gălbui.

— Nu-mi mai amintesc cum, nici de ce unul din directorii de la Amalgamated Press a citit disertaţia mea, a găsit că aş avea calităţi de reporter şi mi-a oferit un post la agenţia lui. Am acceptat, am fost trimis într-una din republicile Americii Centrale unde se aştepta o învălmăşeală în ajunul alegerilor prezidenţiale... Am petrecut o lună cît se poate de grea în infernul acela tropical. Un corespondent al altei agenţii, tovarăş de cameră de-al meu la hotel şi victimă a aceloraşi ţînţari ca şi mine, a făcut malarie. Eu am fost mai norocos. Am scăpat din aventura asta doar cu o colită amoebiană, pe care abia după cinci ani am reuşit s-o vindec complet...

— Şi revoluţia ?

— N-a avut loc. Nici alegerile. Veşnica poveste... Dar...

Tăcu, observînd că Gonzaga nu mai acorda atenţie spuselor lui.

— Bill, bătrîne, chiar acum a intrat o brunetă subversivă. Trebuie să fie latină. Ah ! Ştiu cine e. Fiica ambasadorului din El Salvador. Ce ochi, omule ! Dar spune mai departe, Bill, spune mai departe...

— O cunosc pe fata asta, Gonzaga. E măritată şi serioasă. Nu-ţi face iluzii.

— Asta o ştiu şi eu. Dar e oare un păcat să te uiţi ? Continuă, Bill. Nu fi gelos. Ochii mei pot să fie îndreptaţi asupra brunetei, dar urechile îţi aparţin.

---

[1] Cucerirea Mexicului (engl.). (N.T.)

— Ascultă, nu merită osteneala.

— Bine. Dacă insiști, am să te privesc în față, deși roșcovanii pistruiați și cincuagenari nu-s genul meu. Chelner ! Niște măsline. Zi-i înainte, Bill !

— Marea mea ocazie s-a ivit la sfîrșitul lui 1925. În Republica Sacramento, unde Don Antonio Maria Chamorro își exercita dictatura de aproape douăzeci și cinci de ani, un tînăr locotenent, Juventino Carrera, răsculase un batalion la cazarma orașului Los Plátanos și se refugiase cu soldații săi în munții Sierra de la Calavera, de unde a început o necruțătoare luptă de guerilă împotriva trupelor de *federales* [1].

Bill Godkin își sprijini pipa stinsă de scrumieră, luă o înghițitură de Campari și continuă :

— Într-o zi m-am hotărît să-i iau un interviu personal locotenentului Carrera în bîrlogul sau, mai bine zis, în cuibul său de vultur. Șeful meu a găsit ideea cel puțin stranie. Sacramento era o țară neînsemnată. Toți considerau pierdută cauza tînărului revoluționar. Don Antonio Maria Chamorro era solid înfipt la putere. Poporul sacramentan trăia sub teroare. Țăranii care-i ajutau pe revoluționari erau executați pe loc. Pe deasupra, *El Chacal del Caribe*[2] (așa-l numeau dușmanii pe dictator) conta pe sprijinul moral al lui Don Herminio Ormazabal, Arhiepiscopul Primat al Republicii Sacramento.

— Și, probabil, pe protecția acordată de United Plantations Co., adăugă Gonzaga.

— Da, și de Caribbean Sugar Emporium. Pe scurt, guvernul lui Chamorro părea de neclintit ca și Anzii. Adevărul e însă că n-a reușit nimeni să-mi scoată din cap ideea asta. Simpatizam cu rebelii. Și, între noi fie vorba, ca om de la șes ce eram, întotdeauna am fost fascinat de munte. Deci, așa. Am luat contact cu ambasada Statelor Unite la Cerro Hermoso. Ambasadorul american a încercat să-mi schimbe gîndul, și s-a folosit cu lehamite de trecerea de care se bucura pe

[1] Guvernamentale (sp.). (N.T.)
[2] Șacalul din Caraibi (sp.). (N.T.)

lîngă administrația Chamorro ca să obțină ce voiam. Pe scurt, am primit permisul de liberă trecere, am jurat în fața autorităților sacramentane că nu voi profita de ocazie ca să le fac vreun serviciu revoluționarilor, și am promis să supun cenzurii dictatorului, înainte de a-l publica, interviul pe care urma să i-l iau lui Carrera.

Brazilianul părea acum într-adevăr interesat de povestire.

— Nu cunoști Sacramento, Gonzaga. Sierra de la Calavera se află la extremitatea răsăriteană a Cordilierei Indienilor, care taie insula de la est la vest. Bill scoase stiloul din buzunar și schiță pe un șervețel de hîrtie harta Republicii Sacramento. Vezi, în partea asta, la vreo douăzeci de kilometri de contraforții muntelui, se află un tîrg, Soledad del Mar. Pe aici am început escaladarea... Nu-ți poți închipui cu cîtă greutate am găsit un băștinaș care să mă călăuzească pînă la ascunzătoarea lui Carrera...

— Bineînțeles că n-avea nimeni încredere în tine.

— Bineînțeles. Autoritățile se temeau să nu le duc vreun mesaj rebelilor. Țăranii mă bănuiau că aș fi un agent secret al regimului dictatorial însărcinat să-l asasineze pe Carrera. Pînă la urmă am fost ajutat de părintele Catalino, tînărul paroh din Soledad del Mar, care întruchipează tot ce are rasa umană mai bun. Se șoptea că ar fi fost de mai multe ori dojenit de arhiepiscop pentru că „îi reconforta" pe revoluționari. Ei bine, părintele mi-a făcut rost în mare secret de o călăuză dintre apropiații săi, care mi-a făgăduit să mă ducă pînă la prima santinelă a lui Carrera. Și iată-mă deci escaladînd muntele, călare pe un măgar, cu aparatul de fotografiat în bandulieră.

— Ce fel de om era Juventino Carrera ?

— Din punct de vedere fizic, el și cu Simón Bolívar semănau ca două picături de apă. O știa și el, și profita de asta.

— Dintr-o asemenea ascensiune în munți riscai să te alegi cu cîte un glonte din fiecare parte...

— Păi, nu-i asta veşnica poziţie a liberalului ? Un om între două focuri...

— Cînd ai coborît, sigur că ai fost interogat de oamenii lui Chamorro...

— Da, interogat, pipăit, adulmecat... Pregătisem tocmai ca să-l prezint autorităţilor sacramentane un reportaj fictiv în care-i descriam pe revoluţionari drept o bandă de aventurieri nedisciplinaţi, prost înarmaţi şi fără muniţii, cu moralul foarte scăzut şi pe pragul unei înfrîngeri totale. Am reuşit să ascund filmul cu fotografiile pe care le făcusem partizanilor şi am păstrat în memorie dialogul meu cu Juventino Carrera. Întors la Washington, am scris o serie de articole ilustrate, favorabile revoluţionarilor şi potrivnice dictaturii lui Chamorro.

— Şi articolele acelea, difuzate în toată lumea, le-au fost desigur de ajutor rebelilor.

— Am motive temeinice să cred că da.

— Ţi-ar fi putut aduce premiul Pulitzer pentru jurnalism pe anul 1925, observă Gonzaga, mestecînd o măslină şi aruncînd o privire languroasă brunetei, peste umărul prietenului său.

Godkin clătină din cap, îşi luă pipa şi începu s-o înfunde cu tutun.

— Aş ! Nu că articolele mele n-ar fi conţinut fapte descrise obiectiv, dar le lipsea ceea ce criticii numesc „distincţie literară". Îmi cunosc limitele, dragul meu. Nu sînt un scriitor strălucit. Şefii mei mă consideră un „profesionist competent". Colegii spun că am nişte ochi prismatici de broască... ceea ce, desigur, e un avantaj pentru un reporter. Ştiu că posed o memorie fotografică. Îşi atinse fruntea cu coada pipei. Întîmplător însă aparatul ăsta fotografiază doar în alb şi negru. Crede-mă, Gonzaga, nu prea am fantezie şi imaginaţie.

— Dar... ca să continuăm povestirea, ce s-a întîmplat după publicarea articolelor ?

— Situaţia mea la Amalpress s-a îmbunătăţit fantastic. În 1926, Juventino Carrera l-a răsturnat pe dic-

tator și a fost ales Președinte al Republicii. M-a invitat oficial la ceremonia instalării și mi-a acordat un interviu exclusiv, așa cum îmi făgăduise „acolo sus"...

— Și șefii tăi au început să te privească de-atunci cu mai mult respect.

— Mai rău. Au început să mă considere „specialist în probleme latino-americane". În '28 m-au numit corespondent itinerant, cu baza de operații mai întîi la Ciudad de México, apoi la Rio. Am fost printre primii gazetari străini care i-au luat un interviu lui Vargas cînd, în octombrie 1930, a sosit din Sud, în fruntea trupelor revoluționare care tocmai luau puterea.

— Pe atunci (stai să vedem...), în anul acela eu intram la grădiniță...

— Cred că am fost ultimul corespondent care i-a luat un interviu generalului Augusto Cesar Sandino, în Nicaragua, cu puține săptămîni înainte de asasinare.

— Ce fel de om era ?

— Presa oficială îl prezenta ca pe un bandit. Dar Sandino, inginer de mine și agricultor, era un patriot, și un liberal. A ridicat armele împotriva dictaturii și a luptat șase ani, înfruntînd nu numai soldații guvernului, ci și pe faimoșii *marines* [1] ai Statelor Unite. N-a fost prins niciodată. Cînd infanteriștii navali americani s-au retras din Nicaragua, Sandino a fost de acord să depună armele și s-a dedicat în mod pașnic realizării unui plan de cooperativizare agricolă... Într-o zi s-a dus să-l viziteze pe Președintele Moncada și, în timp ce ieșea din Palatul Guvernamental, unul din paznici l-a asasinat mișelește...

— Există capitole destul de sordide în istoria Americii noastre, nu găsești, Bill ?

— Pentru că veni vorba de capitole sordide, la începutul lui 1935, Amalpress m-a trimis la Chaco Boreal ca să urmăresc unul din războaiele cele mai nesăbuite ale istoriei. Într-o regiune aridă și pustiită, soldați paraguaieni și bolivieni, în majoritate indieni

[1] Soldați din infanteria navală americană (engl.). (N.T.)

și metiși, se ucideau de ani de zile între ei *por la patria...*

— Și pentru Standard Oil.

— Exact. Redactorii de la Amalpress aveau obiceiul să elimine din corespondențele mele orice referire la acea companie. Eu însoțeam forțele paraguaiene și am avut ocazia să cercetez cîteva arme capturate de la bolivieni. Erau de fabricație nord-americană și reieșea limpede că fuseseră utilizate de armata Statelor Unite în primul război mondial.

Cîteva clipe Bill continuă să fumeze și să bea în tăcere, apoi izbucni în rîs, un rîs mut, dar vizibil, fiindcă-i scutura umerii și-i contracta fața într-o grimasă comică.

— Odată, spuse, am încasat la Buenos Aires o bătaie soră cu moartea...

— Asta nu mi-ai povestit-o niciodată !

— În 1943, Amalpress m-a trimis în Argentina ca să scriu o serie de articole despre situația politică de-acolo. Guvernul lui Castillo fusese răsturnat printr-o lovitură inspirată de Grupul ofițerilor uniți, al cărui suflet, trebuie să-ți amintești, era colonelul Juan Perón. În primul articol am denunțat legăturile acestui tîlhar cu spionajul nazist. În al doilea, am opinat că departamentul de stat nu trebuie să recunoască guvernul revoluționar al generalului Pedro Ramírez fiindcă ofițerul acela avea înclinații hitleriste și în mod fatal avea să saboteze programul de apărare a emisferei. *La Nación* a reprodus acele articole. Firește că ziarele naționaliste m-au împroșcat cu insultele cele mai violente și au cerut guvernului să mă expulzeze imediat din țară...

Godkin făcu o pauză în care timp desena cu stiloul cercuri concentrice pe șervețelul de hîrtie.

— Într-o noapte, tîrziu, continuă, pe cînd mă întorceam la hotel, în Buenos Aires, trei indivizi necunoscuți s-au apropiat de mine, m-au înșfăcat fără un cuvînt și m-au tîrît într-o stradă pustie. Vai, Gonzaga, de ce îi e rușine omului să strige și să ceară ajutor ? Aș fi putut să răscolesc cerul și pămîntul. Nici azi nu

înțeleg de ce am strîns buzele și m-am pregătit pentru tot ce-i mai rău.

Brazilianul zîmbi :

— Desigur fiindcă, în mod inconștient, găseai că meriți o pedeapsă.

— Nu știu. Am primit primul pumn, care mi-a spart nasul... vezi, și m-a cadorisit cu fața asta de boxer la pensie. Am ripostat cu o lovitură care l-a atins pe agresorul meu la bărbie. Atunci una dintre brute a încercat să mă stranguleze cu o „cravată", altul m-a imobilizat, iar al treilea mi-a tras la lovituri după plac... Silueta și impactul pumnilor lui mi-au confirmat părerea că trebuia să fi fost atlet. O lovitură în coșul pieptului mi-a tăiat respirația. Un picior în altă parte și mai sensibilă a corpului m-a făcut să leșin de durere. În timp ce zăceam întins pe jos, în nesimțire (nu știu exact cît timp), m-au călcat în picioare, pe față, pe piept, pe rinichi... Cînd mi-am revenit, mă aflam într-un pat de spital, cu ambasadorul Statelor Unite lîngă mine. Aveam mai mulți dinți rupți și cîteva coaste fracturate, zgîrieturi pe tot corpul, hematoame în jurul ambilor ochi... Pe scurt, eram o piftie dureroasă din cap pînă în picioare. Am stat zece zile sub efectul sedativelor.

— Și poliția, ce măsuri a luat ?

— Nici una. A simulat o anchetă în care a „clarificat" că fusesem atacat de niște necunoscuți ca să mă jefuiască. Dar era evident că agresorii mei erau naționaliști. Cînd mi-au dat drumul din spital, guvernul lui Ramírez m-a declarat *persona non grata* și m-a poftit să părăsesc țara.

— Ce onoare, Bill !

— La înapoierea mea la Washington, Amalgamated Press mi-a dat o bonificație și m-a trimis la San Juan din Porto Rico, în concediu plătit. Acolo am cunoscut-o pe femeia cu care m-am căsătorit la sfîrșitul lui 1944... Făcu o pauză, după care adăugă, cu o tristețe resemnată în glas : ...și pe care am pierdut-o acum doi ani.

— Ce-ai făcut în timpul războiului mondial ?

Godkin fu cît pe ce să mărturisească faptul că, pe lîngă sarcinile gazetărești, mai făcuse și „niște mici servicii speciale“ pentru F.B.I., dar găsi mai cuminte să păstreze secretul.

— Ei bine..., mîrîi scoțînd o volută de fum derutantă, am umblat de la Anna la Caiafa... În '45 eram la Rio cînd generalii brazilieni l-au răsturnat pe Getúlio Vargas. N-am să-ți povestesc acum aventurile mele cu ocazia faimosului *bogotazo* [1] din '48, fiindcă-i o poveste prea lungă... Dar, ca să termin acest roman de capă și spadă, în 1952 m-a chemat șeful și mi-a comunicat că fusesem promovat (vezi bine : „promovat“), și iată-mă acum pironit la o masă de lucru în Washington, cu titlul pompos de șef al Biroului Latino-American. Sfîrșit de carieră, înțelegi...

Gonzaga îi aruncă prietenului său o privire afectuoasă.

— Dar... ca să revenim la Juventino Carrera, mare nemernic a devenit eroul acela din Sierra de la Calavera !

Bill înălță din umeri :

— A urmat regula generală latino-americană. L-a răsturnat pe tiran și pînă la urmă a devenit și el un tiran. Știi care a fost primul lucru pe care l-a făcut după ce s-a instalat în Palatul Guvernamental ? A semnat un decret prin care s-a proclamat singur generalisim, după modelul lui Trujillo, cu care mai tîrziu s-a făcut prieten, complice și aliat. Și cum își dorea și el un titlu, ca cel al dictatorului dominican, s-a găsit pe dată un scrib care să propună poporului numele de *El Libertador* [2], pe care l-a adoptat imediat.

— Mai iei un Campari ?

— Nu, mulțumesc.

— Nici cucută ?

— Nici. Acum mă simt mai bine. Cred că mi-a priit să-mi amintesc de toate poveștile astea...

---

[1] Răscoala din Bogotá, provocată de asasinarea șefului liberal Jorge Eliécer Gaitán, care s-a extins apoi la toată Columbia. (N.T.)

[2] Eliberatorul (sp.). (N.T.)

— După ceremonia instalării, sigur că l-ai mai văzut de cîteva ori pe Carrera...

— Des. Ori de cîte ori era vreo învălmăşeală în Sacramento, Amalpress mă expedia la Cerro Hermoso.

— Atunci trebuie să-l cunoşti personal şi pe ambasadorul ăsta pe care l-a trimis acum aici generalisimul, nu-i aşa ?

— Pe Don Gabriel Heliodoro Alvarado ? Cum să nu-l cunosc ? Prima dată cînd l-am văzut stătea alături de Juventino Carrera, în Sierra de la Calavera. Era unul dintre partizanii lui cei mai tineri şi mai curajoşi. Să fi avut cel mult douăzeci şi unu de ani...

— Ce fel de om e ?

— Ca fizic ? Un metru nouăzeci înălţime, aproximativ... O faţă arămie cu trăsături ce amintesc oarecum de unele statui maia. Ochi vii, negri, înzestraţi cu o periculoasă forţă hipnotică. Dintre toţi bărbaţii pe care i-am cunoscut în munţi alături de Carrera, fizionomia care mi s-a întipărit cel mai bine în memorie a fost a acestui Gabriel Heliodoro. Numele de familie pe care-l foloseşte e adoptat, dar i se potriveşte...

Orlando Gonzaga luă ziarul care se afla pe banchetă, lîngă el, şi-l despăturí pe masă.

— *News* publică azi o notiţă cu portret despre această „statuie maia". Uită-te la poza asta... Ticălosul chiar are o faţă atrăgătoare. Din nota biografică reiese că s-a născut în 1903... aşa că trebuie să aibă azi 56 de ani. Portretul ăsta e sigur vechi, fiindcă aici pare de 45—48, cel mult.

Bill îşi scoase ochelarii din buzunar, şi-i potrivi pe nas şi se aplecă asupra ziarului.

— Ba nu. Fotografia e recentă. Indienii ăştia nu-şi arată vîrsta.

— Ziarul mai relatează şi un act de bravură care mi se pare fabricat de inefabilul nostru Titito Villalba, în dorinţa lui nestăvilită de a-i face reclamă noului său ambasador... pentru care pesemne că a şi început să ardă de pasiune.

Bill Godkin zîmbi.

— Chestia cu grenada de mînă ? Te asigur că e adevărată, Gonzaga. Eu am fost cel care a difuzat-o primul, în reportajul din 1925. Am auzit-o chiar din gura lui Juventino Carrera. S-a întîmplat la începutul campaniei. Într-o zi, ca să scape dintr-o ambuscadă, revoluționarii au fost nevoiți să se refugieze într-o peșteră. Unul dintre *federales* a reușit să arunce în ascunzătoare o grenadă, care a căzut la picioarele lui Carrera. Gabriel Heliodoro al nostru n-a ezitat nici o secundă : a sărit de la locul său, a luat grenada cu mîna, a alergat la gura peșterii și a aruncat-o spre inamic. Grenada a explodat în aer și o schijă l-a rănit pe Gabriel Heliodoro la frunte. În fotografia asta se vede clar cicatricea în formă de fulger.

— Ce fiară !

— Asta explică tot ce a făcut Carrera pentru Gabriel Heliodoro, după ce s-a înscăunat bine la cîrma țării. Au devenit prieteni intimi, complici... și asociați. Iar eroul nostru a făcut, din punct de vedere social și financiar, o carieră spectaculoasă. Și iată-l acum ca reprezentant al țării sale pe lîngă Casa Albă și Organizația Statelor Americane.

— E fantastic ! Pablo mi-a spus că Gabriel Heliodoro nici măcar n-a terminat gimnaziul.

— Dar *El Libertador* are încredere în abilitatea și simpatia pe care o iradiază prietenul său ca să regleze o chestiune delicată cu guvernul Statelor Unite. Nu se poate să nu-ți amintești că Vicepreședintele Nixon a vizitat anul trecut Republica Sacramento : pe străzile din Cerro Hermoso a fost huiduit de populație și de studenți, care au aruncat cu pietre, roșii și ouă stricate în automobilul oficial în care se afla acesta. Ei bine, un ou a nimerit drept în pieptul lui Mr. Nixon și s-a spart...

Gonzaga se porni pe rîs și termină fraza :

— Și acum Don Gabriel Heliodoro o să încerce, cu fluidul farmecului său personal, să șteargă pata de ou de pe haina lui Nixon și de pe drapelul american...

— Da, și cum era de așteptat, mai are și misiunea să pregătească spiritul Unchiului Sam ca să-i mai smulgă un împrumut substanțial...

Gonzaga privi din nou fotografia.

— Ticălosul ăsta e într-adevăr nemaipomenit de simpatic.

— Poate să iasă un bun ambasador din el.

— Să fie indian curat ?

— Dinspre partea mamei, mai mult ca sigur...

— Dar dinspre partea tatălui ?

Ziaristul ridică din umeri.

— Dumnezeu știe. Mama lui Gabriel Heliodoro n-a avut niciodată bărbat. Era o prostituată.

3

De unde atîta căldură în vîrf de munte ? Sigur că din cauza apropierii de soare. Dar de ce e totul atît de liniștit și pustiu ? Stai așa, războiul luase sfîrșit... Era mulțumit, urma să fie primit de regele Spaniei. Pusese rămășag cu preotul că va fi în stare să urce pînă pe Pico de la Calavera. Escalada muntele aproape orbecăind. Unde să fie soarele ? Poate că era noapte. Da, era noapte. Să nu întîrzie cumva la audiență. Își pierduse ceasul pe drum. Întunericul era atît de compact, că nu reușea să ocolească hoiturile care înțesau coasta : călca peste ele, i se încurcau picioarele goale în intestine. Nu înțelegea... Dăduse ordin să fie îngropați toți morții, aliați sau dușmani. Dar trupurile încă mai zăceau acolo, putrezind, cu mirosul lor greu. Cîștigase rămășagul, dar cum să apară în fața regelui cu pielea impregnată de duhoarea aceea ? Deodată își dădu seama că e gol pușcă ; sînge și materii fecale i se prelingeau pe picioare. Unde s-or fi vîrît ceilalți ? De ce l-au părăsit ? Își duse mîna la cingătoare. Nici centiron, nici toc, nici pistol. Dezarmat în vîrf de munte. Oare drumul era cel bun ? Busola i se spărsese. Dar el continua să urce, *văzînd* cu talpa piciorului peste ce călca : numai cranii, coaste, măruntaie, testicole... Era dezgustător, trebuia să facă o baie, nu putea să apară în fața Marelui Bărbat în halul ăsta. Dar ce rege se ducea să vadă ? Pe Filip ? Ferdinand ?

Carol ? Unul dintre acei numeroşi suverani de la lecţiile de istorie ale vicarului. Un rege cruciat ? Trebuia să facă o baie cît de repede, să găsească un rîu... Căldura se înteţea. Mergea să-l vadă pe suveran. Ce triumf ! Dar era în pielea goală. Nu înţelegea... Doar îşi pusese hainele cele bune, de asta îşi amintea perfect. Ce o să zică regele cînd o să-l vadă ? „Maiestate, am onoarea să vă prezint părţile mele ruşinoase. Sînt ambasadorul Republicii Excremento". Curtenii o să rîdă de el, o să murmure că indianul nu ştie să umble încălţat. Mare ticăloşie ! Deodată presimţi pericolul. Căzuse într-o ambuscadă. Acum ştia ! O să-l atace duşmanii, o să-l înjunghie pe la spate... Scoase un ţipăt şi se întoarse repede să se apere...

Primul care s-a trezit a fost chiar partizanul. Se ridică şi începu să scruteze încă buimăcit zorile, în timp ce pipăia automat solul cu mîinile, căutînd arma care dormea veşnic lîngă el. În cîteva secunde însă, Gabriel Heliodoro Alvarado izbuti să se situeze în timp şi spaţiu : strigoiul revoluţionarului se retrase pe tărîmurile visului, iar ambasadorul Republicii Sacramento pe lîngă Casa Albă, amuzîndu-se de propria sa sperietură, începu să rîdă încetişor. Din vis nu-i mai rămăsese acum în memorie decît umbra unei nedesluşite senzaţii de primejdie, şi amintirea aproape risipită că era din nou tînăr şi cutreiera iarăşi platourile munţilor.

Sări din pat, aprinse lampa care-i era mai la îndemînă şi se uită la ceasul de pe noptieră. Cinci fix de dimineaţă. Cinci era un număr constant în viaţa lui. Se născuse în 5 ianuarie, la cinci dimineaţa. La ora cinci a altei dimineţi, în anul 1915, un pluton de soldaţi aparţinînd regimentului 5 Infanterie din Soledad del Mar îl executase pe Juan Balsa, căpetenia revoluţionară pe care o admirase atîta. Se spunea că cinci gloanţe s-ar fi înfipt în pieptul eroului.

Căldura înăbuşitoare din cameră îi provoca o apăsătoare stare de indispoziţie. Avea pe el doar pantalonii de la pijama, iar sudoarea i se prelingea în dîre groase peste torsul gol. Cum pot americanii să suporte casele astea supraîncălzite ?

Începu să umble prin cameră fără nici o țintă, aprinzînd lămpile pe care le întîlnea în cale. Se apropie de termostat, strînse pleoapele, încercă, dar în zadar, să vadă cîte grade indica. Oricum, încă nu se deprinsese cu jucăria asta...

Detestase modul cum era decorată camera de cînd se culcase acolo prima oară, cu patru, cinci zile în urmă. Ernesto Villalba, al doilea secretar al ambasadei, îi explicase că mobilele din apartamentul domnului ambasador erau de cel mai autentic stil *Empire*. „Pot să vă asigur, Excelență, ca aceasta e o copie fidelă după însuși patul lui Napoleon Bonaparte." „Dar bine, Titito, trebuie să înțelegi că Napoleon era un pitic, iar eu am un metru nouăzeci înălțime !" Gabriel Heliodoro se uita cu dușmănie la pat. Îl găsea urît, pretențios și incomod, total nepotrivit pentru anumite activități... Avusese dovada acestui lucru chiar în noaptea aceea, cu doar cîteva ore mai înainte. Desigur, Rosalía era tot frumoasă, așa, goală, în patul napoleonian, dar pînă la urmă s-au iubit pe covorul din blană de urs alb. Altceva nu era de făcut decît să se mute în apartamentul rezervat oaspeților de onoare...

Se îndreptă către baie, își ușură vezica, bău apă de la robinet folosind drept pahar căușul palmelor, cum făcuse de atîtea ori cînd voia să bea din pîraiele și cascadele munților. Se înapoie în dormitor și deschise una din ferestrele care dădeau în stradă. Aerul rece al nopții îl învălui. Prin întuneric zări copacii din parcul ambasadei. Din beznă, felinarele îi făceau impresia unor ochi congestionați. Frecîndu-și pieptul cu palmele, rămase o clipă cu privirea ațintită în noapte. Un taximetru singuratic coborî pe Massachusetts Avenue, trecu prin fața ambasadei Angliei, o structură din cărămidă aparentă, solidă și sobră ca însuși Imperiul Britanic. Acolo înăuntru — își închipui Gabriel Heliodoro — la ora asta, ambasadorul englez, un *sir* nu știu cum, probabil că doarme cît se poate de respectabil cu soția sa legitimă, o *lady* nu știu ce... Oare cîți ambasadori din Washington or fi avînd, ca el, Gabriel Heliodoro, o amantă frumoasă

și sănătoasă de douăzeci și cinci de ani, cu sîni rotunzi și șolduri generoase ? Ce nu putea el să înțeleagă era cum o asemenea fată se măritase cu Pancho Vivanco, grăsunul acela soios și respingător...

Deodată simți un fior. Și de pe un tărîm la fel de îndepărtat și nedeslușit ca cel din vis îi parveni un glas : „Închide fereastra, Gabiliodoro, că faci pneumonie !" Era o vreme cînd mama sa avea ochii mereu roșii. Ce pămînt sau ce păsări negre or fi înghițit ochii ei mari și întunecoși ? Murise în timpul uneia din numeroasele lui absențe din Soledad del Mar, iar el nu putuse niciodată (de fapt, nici măcar nu încercase cu-adevărat) să localizeze mormîntul acelei *chingada* [1]. După unii, cadavrul ei ar fi fost aruncat în groapa comună. Alții murmurau că rămăsese neîngropat pe cîmp și fusese devorat de vulturi... Gabriel Heliodoro închise fereastra, lăsînd spectrul matern de partea cealaltă, afară.

Făcu vreo cîțiva pași și, acum înfrigurat, se așeză lîngă scrin, își încrucișă brațele ca să-și încălzească pieptul și rămase cu privirea pierdută în contemplarea degetelor de la propriile sale picioare. Îi reveni în minte glasul agitat al lui Titito : „Scrinul acesta, Excelență, este o capoderă a marchetăriei franțuzești de la începutul secolului trecut". Gabriel Heliodoro zîmbi. Fătălăii, în general, se pricep la artă.

Pe scrin, lîngă ochelari, văzu scrisoarea pe care încercase s-o scrie în timpul nopții, puțin după ce Rosalía părăsise ambasada. O mirosi ca să controleze dacă nu cumva mîinile sale transmiseseră hîrtiei ceva din parfumul amantei. Își puse ochelarii, aruncă o privire admirativă propriei sale caligrafii, și reciti ce scrisese : *Adorata mea Francisquita, aici la ambasadă treburile merg bine. E o căsoaie enormă, cu mult lux și confort. Avem un batalion de servitori, și toți mă tratează cu atenție și respect. Vinerea viitoare dau o mare recepție pentru corpul diplomatic și reprezentanții presei indigene și străine. Păcat că nu ești aici, ca să faci onorurile casei. Pe de altă parte, cred că e foarte bine că mai rămîi*

[1] Prostituată (sp.). (N.T.)

mîi deocamdată tot la Cerro Hermoso, lîngă fete şi nepoţi, pentru că se zice că la Washington vara e groaznică, şi ştiu cît de mult suferi tu de căldură şi umezeală. Va trebui să-ţi suport lipsa pînă în septembrie sau octombrie, cînd ai să poţi veni să-ţi exerciţi îndatoririle de ambasadoare. Nu-ţi face griji, pentru că...

Începu să se gîndească la Francisquita. Nici la douăzeci de ani, nevastă-sa nu fusese tînără, graţioasă şi frumoasă. Catolică practicantă, fină a arhiepiscopului, era convinsă că dumnezeu născocise actul sexual numai ca să asigure perpetuarea speciei umane, şi că era deci un păcat ca oamenii să găsească vreo plăcere fizică în împreunarea lor. De cînd intrase la menopauză, se socotise scutită de funcţiile ei de femeie. Parcă şi-ar fi pecetluit sexul cu vorbele : *Misiune îndeplinită.*

Biata Francisquita ! Soţie exemplară. Suflet mare. Ochii i se umezeau cînd se gîndea la săraci. Adevărată doamnă de caritate, era în fruntea tuturor campaniilor de binefacere. Primise o educaţie aleasă, îşi cresceuse foarte bine copiii, era o cofetăreasă de mîna întîi, picta pe porţelan, ba o rupea şi puţin pe franţuzeşte.

Înapoi, în drum spre pat, Gabriel Heliodoro stinse lămpile, una cîte una. Se culcă din nou, în camera cufundată în penumbră. Trebuia să mai doarmă : voia să se scoale cu obrazul odihnit. Încă mai simţea pe pernă şi în cearşafuri aroma trupului Rosaliei. Culcat pe burtă, se gîndea la amanta sa, rumegînd plăcerile pe care ştia să i le dăruiască ea. Deodată izbucni în rîs. Îi venise în minte ce citise odată despre dimensiunile minuscule pe care le avea organul bărbătesc al lui Napoleon, şi care erau răspunzătoare de eşecurile lui amoroase şi de cuceririle lui militare. Şi reflectă : „Trebuie să-i mulţumesc lui dumnezeu că a fost atît de mărinimos cu mine". Apoi, aşa cum făcea în fiecare noapte înainte de a adormi, sărută mica medalie cu chipul Sfintei Fecioare a Singurătăţii, care-i atîrna la gît de un lănţişor de argint.

Îl trezi a doua zi de dimineaţă M. Michel, care cumula funcţiile de majordom şi *valet de chambre* al ambasadei. Îmbrăcat în impecabilul său costum cenuşiu de

demisezon, francezul stătu cîtva timp, nehotărît, lîngă pat, neîndrăznind să vorbească tare ori să-l atingă pe noul său stăpîn, ci mulțumindu-se doar să tușească timid, la intervale regulate. În cele din urmă Gabriel Heliodoro deschise ochii, îi aținti asupra „necunoscutului", se încruntă și, timp de o fracțiune de secundă, fața i se împietri într-o expresie de mirare interogativă.

— Bună dimineața, domnule ambasador. S-a făcut opt, ora cînd mi-ați cerut să vă trezesc.

Gabriel Heliodoro se așeză pe pat, își cuprinse genunchii cu brațele, rămase cîteva momente în poziția asta clipind și căscînd, și deodată, spre spaima celuilalt, se ridică și sări pe covor cu agilitatea unei pume. O bucurie tinerească îi străfulgeră tot trupul. Sosise ziua cea mare ! Se apropie de una din ferestre și trase perdeaua. Lumina dimineții îi bătu drept în obraz. Copacii din parc păreau să-i spună un verde „bună-dimineața". Gabriel Heliodoro începu să umble în sus și în jos, cînd scărpinîndu-și pieptul, cînd întinzînd brațele și scoțînd, la toate aceste gesturi, căscături muzicale. Deodată se opri la doi pași de majordom și-l cercetă din cap pînă-n picioare.

— Cum ai zis că te cheamă ?

— Michel Michel.

— De-ce de două ori Michel ? Nu ajungea o dată ?

Celălalt, serios, făcu o mică plecăciune, schițînd cu brațele un gest de scuză.

— Păi, domnule ambasador...

Era un bărbat de vîrstă nedefinită, de statură mijlocie, uscățiv. Avea capul prelung, fața unghiuloasă, fină ca și nasul, care semăna cu al lui Francisc I din care — umbla zvonul — ar fi descins pe linie bastardă. Gura lui era atît de mică și veșnic atît de umedă, încît amintea de un boboc de trandafir stropit de rouă. Gabriel Heliodoro continua să-și cerceteze majordomul cu o privire curioasă, de parcă ar fi avut în fața sa o lighioană rară. Încetul cu încetul îi reveneau la suprafață informațiile pe care i le dăduse Ernesto Villalba despre acel personaj. Michel Michel, originar din Avignon, era un devotat slujitor al ambasadei, unde venise în 1933 adus

de Don Alfonso Bustamante, cînd acesta fusese transferat de la Paris la Washington. Încă din prima zi Gabriel Heliodoro găsise caraghioasă mutra francezului. „Are un aer străpezit de parcă ar suge întruna lămîie", îi spusese lui Pablo Ortega, primul secretar al ambasadei. Acesta, la rîndul său, îl informase că Michel avea gusturi literare, era un cititor avid, cunoştea opera lui Camus şi a lui Sartre, pe lîngă faptul că ştia pe dinafară *Le Bateau ivre* al lui Rimbaud. Don Alfonso — se spunea — avea obiceiul să stea ore întregi discutînd literatură franceză şi spaniolă cu valetul său.

— Excelenţă, doriţi să vă pregătesc o baie călduţă ? Ori preferaţi un duş ?

— Sper că nu-ţi închipui că ai obligaţia să-mi faci şi baie, răspunse ambasadorul, coborîndu-şi pantalonii de la pijama şi aruncîndu-i cu piciorul cît colo.

Michel Michel îşi drese glasul şi cită o frază din Cervantes. Vorbea curent spaniola, dar cu un accent foarte încărcat, cu *r*-urile zgîriate ce-i aminteau lui Gabriel Heliodoro de prostituatele franţuzoaice din bordelurile de la Puerto Esmeralda.

— Ce doriţi pentru *breakfast*, Excelenţă ?

— Cafea neagră cu pîine prăjită. Să n-aud de mîncărurile alea de yancheu, ouă, cîrnaţi, slănină... Auzi ? Ah, da ! Şi un pahar mare cu suc de portocale fără zahăr.

— Prea bine, domnule ambasador.

Gabriel Heliodoro intră în baie, se privi în oglinda de deasupra lavaboului, observă cu satisfacţie că avea ochii limpezi şi cearcănele nu mai accentuate ca de obicei. Începu să-şi perie dinţii cu entuziasmul obişnuit, ceea ce făcu să-i sîngereze puţin gingiile. Îşi clătă apoi gura cu o gargară prelungită ce părea mai degrabă o vocaliză. Apoi încercă să se radă cu aparatul electric şi iarăşi nu reuşi. (Asta nu-i pentru o barbă de bărbat adevărat !) Îşi săpuni faţa, îşi puse o lamă în maşina Gillette şi începu să se bărbierească. Pe urmă intră sub duş, deschise robinetul, scoase un urlet şi începu să tropăie din picioare cînd jetul de apă rece îi căzu peste trup. *How do you do, Mr. President* ? Strîngea mîna marelui bărbat, îi zîmbea,

încercînd să-l captiveze din prima clipă. Păcat că nu ştia englezeşte...

Se săpunea viguros, încîntat de talia sa fină şi de elasticitatea muşchilor. Îşi pipăi pîntecul supt. Se mîndrea cu el. Alt lucru care-l bucura era că încă nu avea petele acelea cenuşii pe care le pictează în general bătrîneţea pe mîini. *Hau do iu du, mister Prezident* ? repetă, acum cu o voce gravă care răsună în camera de baie. Începu apoi să se şteargă frenetic cu prosopul pluşat, să-şi fricţioneze trupul cu apă de colonie, să-şi dea cu briantină pe păr, să se pieptene...

Cînd reveni în dormitor, Michel încă mai era acolo, ducînd la guriţă, de cîte ori îşi dregeą glasul, două degete bine educate.

— Ce-i cu dumneata ? întrebă Gabriel Heliodoro cu prosopul legat la brîu ca un şorţ de negru. Zi odată !

— Domnule ambasador, spuse majordomul după o scurtă ezitare, dacă-mi permiteţi, v-aş sugera să îmbrăcaţi un pantalon fantezi, un sacou cenuşiu la două rînduri, o cravată de mătase gri.

— Mă îmbrac cum vreau eu. Dacă-mi trăznește, mă duc la Casa Albă în pijama. Sau gol puşcă.

— Prea bine, domnule ambasador !

— O, Michel ! Nu mai face mutra asta. Am să-mi pun un costumaş bleumarin, cămaşă albă, cravată de culoare închisă... Şi pantofi negri, bineînţeles. E foarte neprotocolar ?

Michel făcu o mică plecăciune şi bobocul de trandafir care-i împodobea faţa se întredeschise într-un simulacru de zîmbet.

— Nu, domnule ambasador. Preşedintele Eisenhower, mai mult ca probabil, va fi îmbrăcat tot aşa.

— Păi atunci, nu-s probleme, amice !

După cîteva clipe, acum îmbrăcat pe dedesubt, ambasadorul se aşeză pe pat ca să-şi pună ciorapii şi pantofii.

— Mult trebuie să-i mai simţi lipsa lui Don Alfonso...

— Domnul Bustamante era un cavaler desăvîrşit.

— Ceea ce nu se poate spune despre mine, nu-i aşa, Michel ?

— N-am vrut să insinuez asta, domnule ambasador.

— Dar eu ştiu că-i aşa. Nu aparţin acestei profesii. Nu sărut mîna cucoanelor. Altundeva le sărut eu. (Cînd pot, natural.) Nu mă pricep la literatură şi nu dau doi bani pe tot protocolul ăsta.

Michel îşi ţinea mai departe ochii în jos. Urechile i se înroşiseră ca o creastă de cocoş.

Gabriel Heliodoro îşi trase pantalonii.

— Cîţi ambasadori ai servit în casa asta ?

— Excelenţa voastră sînteţi al cincilea.

Cinci ! Din nou numărul magic.

— Eşti superstiţios, Michel ?

— Sînt sceptic, Excelenţă.

— Uitasem că scepticismul e sportul naţional al francezilor. Dar... ca să revenim la ambasadori, toţi au fost cam suciţi, nu-i aşa ?

— Cu voia Excelenţei voastre, prefer să nu fac comentarii.

— Perfect. Eşti un adevărat cavaler. Şi aşa fiind, sper că n-ai văzut-o pe fata care a intrat ieri în ambasadă la ora opt şi a ieşit puţin după miezul nopţii.

— Nu-mi amintesc nimic, Excelenţă. Sau, mai bine zis, n-am văzut nimic.

Gabriel Heliodoro îşi înnoda cravata în faţa oglinzii în care putea să vadă şi chipul majordomului ţinînd sacoul albastru cum ţine un toreador capa cu care va provoca taurul.

— Bănuiesc că, după ce ieşi la pensie, te întorci în Franţa...

— Chiar asta e intenţia mea, Excelenţă.

— Şi fireşte că ai să-ţi scrii memoriile...

— E foarte posibil.

Şmecherul ăsta mai e şi ironic — gîndi prietenul lui Juventino Carrera, dîndu-se cu doi paşi înapoi ca să se vadă mai bine în oglindă. Majordomul se apropie.

— Mi-ar plăcea să ştiu cum am să fiu tratat în memoriile dumitale, glumi ambasadorul, punîndu-şi haina.

— În lumina celui mai riguros adevăr, murmură Michel dregîndu-şi glasul, ca pentru a se scuza de îndrăzneala spuselor sale.

Gabriel Heliodoro se întoarse spre majordom.

— Adevăr ? Dar ce e adevărul ? Scrie-ţi cartea cu pasiune, domnule ! Pentru că pasiunea e adevărul fiecăruia dintre noi.

Salonaşul în care Gabriel Heliodoro îşi bea acum cafeaua columbiană, preparată într-un aparat italienesc, era unul dintre cele mai agreabile de la ambasadă. Mobilierul nepretenţios, tonul deschis al pereţilor şi al covoarelor, prezenţa unor tablouri în ulei de culorii vii şi desen naiv, aparţinînd unor primitivi sacramentani — toate confereau ambianţei un aer vesel şi tineresc, accentuat de lumina dimineţii. Gabriel Heliodoro era singur : îl dăduse afară pe servitorul care-i servise *breakfast*-ul, deoarece detesta să fie urmărit în timp ce mînca.

De acolo de unde şedea putea să vadă, prin geamul ferestrei largi, un colţ de parc, cu stejarii şi teii înălţîndu-se frunzoşi deasupra coroanelor înflorite ale liliecilor şi prunuşilor şi, mai încolo, grupul de arbori de pe taluzul din Normanstone Park. Dar, dintre toţi pomii ce înconjurau casa, favoritul ambasadorului („Dragoste la prima vedere, Pablo !") era un roşu arţar japonez, lîngă fîntînă. Gabriel Heliodoro nu mai văzuse niciodată un asemenea arbust : părea mai degrabă o delicată sculptură în bronz decît un pom adevărat. Îl contemplă îndelung şi cu drag, în timp ce mesteca distrat feliile de pîine prăjită şi-şi sorbea cafeaua.

Uşor şi tăcut ca o umbră, Michel se strecură în salonaş şi, respectuos, dregîndu-şi glasul cu subînţeles, aşeză pe masă, lîngă stăpînul său, un ziar împăturit :

— Domnul Villalba vă roagă să vă uitaţi la pagina marcată, domnule ambasador.

Schiţă un zîmbet, făcu stînga împrejur aproape militărește, și se retrase.

Neştiind englezeşte, Gabriel Heliodoro cunoştea doar „din vedere" ziarele şi revistele americane. La pagina şase a jurnalului pe care-l avea în mînă îşi văzu portretul şi, sub el, observă un paragraf însemnat cu creionul albastru. Cîteva clipe ambasadorul nu avu ochi decît

pentru propria sa fotografie. Autoadmirarea i-a fost însă întreruptă de curiozitatea de a ști ce scria despre el în coloanele acelea. *(Diplomatic Carrousel, by Miss Potomac.)* Titito avusese grijă să prindă de pagina ziarului o hîrtie cu traducerea textului semnalat. *Republica Sacramento are acum un nou ambasador la Washington. Este vorba de Mr. Gabriel Heliodoro Alvarado, care își va prezenta astăzi scrisorile de acreditare Președintelui Einsenhower. Excelența sa, care a sosit aici de cîteva zile, pare să-și fi cucerit deja numeroși prieteni. Înalt, brunet și simpatic, cu o frumoasă siluetă de bărbat, și, după cum sînt informată, înzestrat cu o sinceritate descumpănitoare, este prieten personal al Președintelui Republicii Sacramento, alături de care a luptat vitejește în Revoluția din 1925 care a eliberat patria sa de sub dictatura lui Don Antonio Maria Chamorro. Se afirmă că Excelența sa, Mr. Alvarado, este un mare admirator al lui Abraham Lincoln, a cărui viață o cunoaște ca puțini alții. Fiți deci binevenit în „Caruselul diplomatic", domnule ambasador !*

Gabriel Heliodoro nici nu terminase bine de citit traducerea, că Michel intră din nou în salonaș, aducînd de astă dată telefonul.

— E pentru dumneavoastră, Excelență.

— Cine mă caută ?

— Domnul Villalba.

— Ce dracu mai vrea și caraghiosul ăsta ?

— *Pardon, monsieur ?*

— Nimic. Dă-mi-l.

Luă receptorul și-l duse la ureche.

— Alo !

Auzi glasul cîntat al lui Ernesto Villalba :

— Bună dimineața, domnule ambasador !

— Ah ! Titito, ce e ?

— V-am telefonat ca să vă felicit.

— Pentru ce, omule ?

— Păi, cum, n-ați văzut încă ziarul pe care vi l-am trimis cu pagina aceea însemnată ?

— Am văzut ; și ce-i cu asta ?

— Excelenţă, dumneavoastră poate nu ştiţi că a avea numele doar menţionat în rubrica acestei Miss Potomac, care e citită în toată ţara de peste cincizeci de milioane de persoane, e un semn sigur de succes monden... Iar a merita mai mult de zece rînduri în Caruselul diplomatic, cum a fost cazul dumneavoastră, echivalează absolut cu o consacrare. Felicitări !

Gabriel Heliodoro nu ştia cum să interpreteze cuvintele celui de-al doilea secretar al ambasadei. Oare fătălăul îşi bătea joc de el... sau o fi chiar serioasă chestia asta ?

— Cine-i această Miss Potomac ?

— E pseudonimul gazetăresc al uneia din „vacile sacre" ale Washingtonului, domnule ambasador. Una dintre femeile cele mai adulate şi respectate din ţara asta.

— Drăguţă ?

— Ei, asta-i acum, domnule ambasador ! Şaizeci de ani bătuţi pe muchie. Urîtă ca dracu şi grasă ca un hipopotam.

— Atunci ducă-se naibii cotoroanţa în fluviul care-i poartă numele. Ascultă, Titito. Acuma, să vorbim serios, i-aţi trimis baborniţei o invitaţie la recepţie ?

— Excelenţă, numele ei se afla pe primul plic pe care l-am scris !

— Bine. Spune-i lui Pablo să nu care cumva să-mi întîrzie. Preşedintele Eisenhower mă aşteaptă la unsprezece fix.

4

Cînd, în 1930, legaţia Republicii Sacramento la Washington a devenit ambasadă, guvernul generalisimului Juventino Carrera îl autoriză pe Ministrul Afacerilor Externe să cumpere, drept sediu al misiunii sale diplomatice, o reşedinţă situată pe Massachusetts Avenue, aproape peste drum de ambasada Marii Britanii, care aparţinuse unei vechi familii de aristocraţi rurali din

Virginia. (Cercetările făcute după douăzeci de ani, cînd Julio Moreno, candidatul opoziției, a fost ales Preşedinte al Republicii, iar *El Libertador* se afla refugiat în Republica Dominicană, au dezvăluit caracterul fraudulos al tranzacției, care-i adusese atît șefului, cît și ministrului acestuia, un cîștig personal și ilicit de aproape o sută de mii de dolari.)

Clădirea cu două nivele, în stil georgian, se înalță cu o discretă grație colonială în mijlocul unui parc cu tei, frasini, tise și arțari. Severitatea zidurilor ei din cărămidă aparentă, de culoarea sîngelui coagulat, este întreruptă cu albul smălțuit al giurgiuvelelor de la numeroasele ferestre, înalte și înguste, cu geamuri ghilotină, aliniate simetric pe cele patru laturi ale casei.

Cu frontonul încadrat tot în culoare deschisă încununîndu-i partea centrală a fațadei, deasupra porticului în surplombă, susținut de patru coloane dorice, actuala reședință a ambasadorilor Republicii Sacramento semăna vădit cu istorica Dumbartown House din Georgetown.

Un timp cancelaria ambasadei funcționase în Strada 30, într-un imobil închiriat. Lui Alfonso Bustamante — primul ambasador ales de Juventino Carrera ca să reprezinte guvernul său pe lîngă Casa Albă — îi reveni sarcina să inspire și să supravegheze construirea unui edificiu special destinat cancelariei. Cum *El Libertador*, amicul și admiratorul său personal, îi dăduse mînă liberă, bătrînul diplomat, umanist de formație europeană, pasionat după oamenii și lucrurile Renașterii, nu ezită să comande ridicarea, alături de clădirea rezidențială, a unui edificiu despre care Ernesto Villalba tot spunea acum întruna, cu jumătate de gură, că nu-i decît o ridicolă pastișă după nu știu ce *palazzi* italienești. E o structură pătrată din granit de culoare deschisă, cu două nivele. Primul, cu tencuiala în stil rustic, are un aer țepos și defensiv de fortăreață, îmblînzit, e drept, de o *loggia* centrală, cu două senine arcade cu pilaștri ionici. Pe fațada celui de-al doilea nivel pe care, între cele cincisprezece ferestre, se repetă motivul pilaștrilor, se pot

observa reminiscenţe de la Palatul Rucellai din Florenţa unde Don Alfonso fusese în tinereţe consul al ţării sale.

O scară cu cinci trepte, de asemenea din granit, duce direct de pe Massachusetts Avenue la *loggia* cancelariei. Încrustată într-unul din pilaştri, între cele două arcade, luceşte stema Republicii Sacramento. În partea superioară a blazonului, chiar sub boneta frigiană, pe un fundal roşu, o trufaşă pumă de aur strînge între labe o spadă antică ce desparte scutul în două cîmpuri. Pe unul din ele se vede un soare ce răsare, simbolizînd ziua, pe cealaltă, o stea, reprezentînd noaptea. În partea inferioară se detaşează, scrisă cu litere aurii, deviza Republicii : *Libertad y Honor.*

Cine intră în vestibulul cancelariei este întîmpinat de un bărbat tăcut, de naţionalitate şi cu un accent de nelocalizat, care şade în general la o masă, în faţa unui telefon alb. La parter sînt biblioteca, arhivele, administraţia şi birourile dactilografelor şi ale celorlalţi funcţionari mărunţi. În centrul etajului superior se află vastul cabinet al ambasadorului, iar alături de el, într-o parte, o anticameră, şi în cealaltă, încă o sală ceva mai mare, în mijlocul căreia se poate vedea o masă din lemn de acaju, înconjurată de zece scaune. Celelalte birouri de la etaj sînt ocupate de consilierul ambasadei, de secretari şi de ataşatul militar cu adjuncţii săi.

Conform folclorului oral al ambasadei, persoana cea mai importantă din reprezentanţa diplomatică sacramentană la Washington nu era niciodată ambasadorul, oricine ar fi fost el, ci o cetăţeancă americană, Miss Clare Ogilvy, funcţionară salariată. Ambasadorii veneau, semnau hîrtii, ţineau discursuri şi conferinţe, acordau interviuri presei, se fuduleau, înfulecau multe banchete, dădeau pe gît nenumărate cocteiluri şi, într-o bună zi, erau transferaţi în alt post : treceau... Miss Ogilvy însă rămînea. Niciodată nu a reuşit cineva să descopere un titlu apt să cuprindă descriptiv multiplele ei atribuţii. Deoarece americanca aceasta cumula funcţia de secretară particulară a ambasadorului cu cea de traducătoare de documente, depeşe şi scrisori din spaniolă în engleză

și invers. Tot ea pregătea și revedea discursuri scrise în limba ei maternă, atît pentru ambasador, cît și pentru consilierul și secretarii ambasadei. Îi mai revenea și sarcina să vegheze la liniștea șefului, păzindu-l să nu fie inoportunat fără rost. Se spunea în cancelarie că cine voia să ajungă la ambasador trebuia mai întîi să treacă peste cadavrul secretarei.

Adevărată enciclopedie ambulantă, Clare Ogilvy înmagazina în memoria ei fotografică cele mai variate informații cu privire la universități, biblioteci, muzee, ambasade, probleme de protocol, brevete industriale, taxe vamale, impozite pe venit... Cunoștea pe dinafară nu numai carta O.N.U. și a O.S.A., ci și Constituția Republicii Sacramento. Mersul trenurilor, orarul autobuzelor și al avioanelor ? Înălțimea muntelui Everest ? Numele personalității istorice care a rostit cutare lucru în cutare împrejurare ? Cota lirei, în momentul de față ? Păi, întrebați-o pe Miss Ogilvy.

Cînd o compara cineva pe americanca aceasta prodigioasă cu un calculator electronic, întotdeauna se găsea altcineva care să adauge : „Da, dar cu suflet !“ Fiindcă Miss Ogilvy mai exercita două funcții care nu țineau de fișa ei de activitate : funcția de zid al plîngerii și aceea de bancă de împrumut. Dacă vreunul dintre colegi avea o problemă de natură personală (povești sentimentale cu necazuri de relatat ori recriminări de formulat), pe umărul prietenei americance venea să-și spună oful. Miss Ogilvy asculta cu o răbdare de soră și, uneori, chiar de mamă, iar la sfîrșitul lamentărilor murmura : „Asta nu-i nimic, băiete. Putea să fie mult mai rău.“ Și pe loc îi dădea un sfat și-i spunea un cuvînt de îmbărbătare. Dacă problema era de ordin financiar, Clare Ogilvy deschidea imediat portmoneul, gata să împrumute dolari fără dobîndă, nici termen fix.

Înaltă, de o slăbiciune robustă (un metru șaptezeci și cinci, fără pantofi), această celibatară cordială și deschisă, pe care șefii și colegii o numeau tandru La Ogilvita, era de o urîțenie atît de simpatică, încît ajungea să fie fascinantă. Dinții mari și proeminenți confereau

feţii ei prelungi o notă cabalină. Gura largă, cu buze groase, era înzestrată cu o plasticitate de argilă. Iar ochii reci de culoare deschisă nu dezvăluiau — ci, dimpotrivă, negau — căldura inimii ei. Avea o voce gravă şi puţin răguşită, iar rîsetele ei, care izbucneau cu o spontană frecvenţă, degenerau mai totdeauna într-o tuse bronşitică de fumătoare înrăită. La Ogilvita fuma ţigările una după alta, şi putea fi văzută invariabil cu chiştocul aprins în colţul gurii.

Din viaţa ei trecută nu se ştia mai nimic, în afară de faptul că provenea dintr-o familie bogată din Connecticut, pe care criza financiară din 1929 o ruinase, şi că, absolvind Vasser College (1930), găsise imediat un post la legaţia Republicii Sacramento. În general persoanele din anturajul ei o acceptau ca pe un dar al lui dumnezeu şi păreau să creadă că, spre a explica existenţa Clarei Ogilvy, era nevoie nu numai de o biografie, ci de o întreagă cosmogonie. „Primul meu salariu, povestea ea adesea amuzată, abia dacă-mi permitea să-mi păstrez reunite trupul şi sufletul. De fapt, chiar şi astăzi, după aproape treizeci de ani, cred că încă n-am reuşit o îmbinare foarte solidă între aceste două părţi ale persoanei mele..."

Cînd se simţea înclinată spre aduceri aminte, La Ogilvita avea obiceiul să spună că, neclintită la postul ei, supravieţuise la zeci de crize sacramentane, o revoluţie, o lovitură de stat, patru ambasadori şi mai mulţi consilieri şi secretari de ambasadă. Era de o discreţie exemplară în ceea ce privea problemele cancelariei. Dar, din cînd în cînd, în cercuri intime, îşi permitea să facă anumite confidenţe, de obicei după primul pahar de whisky.

— Într-o zi am să-mi public şi eu Cartea Albă, declară ea într-o anume seară, la o reuniune de vechi prieteni. Dar încă de pe acum pot să vă iniţiez în cîteva capitole. Cînd m-am angajat ca funcţionară la ambasada Republicii Sacramento, eram o domnişoară de 24 de ani, proaspătă absolventă de colegiu. Prima treabă care mi s-a încredinţat a fost să redactez şi să dactilografiez nişte scrisori stranii şi misterioase, adresate unui domn

cu nume italienesc care locuia în Virginia. Corespondența se referea la ceva desemnat întotdeauna drept „marfa", însă fără să fie clar despre ce era vorba. Se discutau prețuri, locuri și date ale livrărilor. Asta se petrecea pe vremea prohibiției, puțin înainte de alegerea lui F.D.R. [1] Ei bine, dragii mei, într-o bună zi autoritățile americane au descoperit întreaga tărășenie, și scandalul a izbucnit ca o bombă. Secretarul de ambasadă care semna (cu pseudonim, firește) scrisorile redactate și dactilografiate de mine se folosea de privilegiile sale diplomatice ca să importe lăzi de rom din țară și să le vîndă unor *bootleggers* [2] americani care activau la Washington și în împrejurimi. Prin bunăvoința departamentului de stat, însărcinatul cu afaceri al Republicii Sacramento a reușit să înăbușe scandalul și l-a reexpediat la Cerro Hermoso pe secretarul contrabandist. Cît despre mine, copii, doar printr-o minune am scăpat din gheerele agenților federali. Imaginați-vă, aveam obiceiul să-mi pun, foarte mîndră, inițialele pe toate scrisorile acela compromițătoare.

La Ogilvita izbucni într-un hohot de rîs. Mai veni un rînd de whisky, după care continuă :

— Primul ambasador pe care l-am slujit a sosit la Washington în 1931. Don Alfonso Bustamante era un bătrînel bogat, grăsuț, scund, văduv și trist. Avea aerul unui tapir domesticit. Îi plăcea să citească, era amator de artă, un adevărat intelectual. Ori de cîte ori primea de la șeful său, Ministrul Afacerilor Externe, ordine pe care le considera absurde, începea să umble de colo-colo prin cabinet, mîrîind : „Am să-mi dau demisia. Nu îndeplinesc ordine de la primitivi. Sînt un om civilizat. Un om al Renașterii. Un florentin !" Dar nu-și dădea demisia, ținea prea mult la postul său. Era mort după titluri onorifice și decorații. De fiecare dată cînd primea o distincție la o reuniune festivă și trebuia să asculte și să țină discursuri, îl apucau amețelile, durerile în piept, bătăile

[1] Inițialele fostului Președinte al S.U.A., Franklin Delano Roosevelt. (N.T.)
[2] Contrabandiști de băuturi alcoolice (engl.). (N.T.)

de inimă... După ceremonie, omuleţul se prăbuşea pe pat şi-şi chema de urgenţă medicul.

La Ogilvita se întrerupse din cauza unui acces de tuse, luă o înghiţitură de whisky şi, refăcută, urmă :

— Asta nu-l împiedica însă pe ambasadorul nostru să-şi dorească în continuare şi chiar să dobîndească dreptul la noi decoraţii. Bietul Don Alfonso ! În cei zece ani cîţi a petrecut în acest sat federal, pe care-l detesta cu toată înfocarea sufletului său de florentin, n-a făcut altceva decît să meargă din recepţie în recepţie, plîngîndu-se de o sinuzită cronică (boala oficială aici, la Washington, ştiţi doar) şi oftînd după postul de ambasador al ţării sale la Roma, pe care n-o numea altfel decît Oraşul etern.

Văzînd că prietenii se amuzau de istorisirile ei, Clare Ogilvy făcu o pauză cu efect teatral, înainte de a încheia povestea primului ei ambasador :

— În ziua de 7 decembrie 1941, după ce a auzit la radio ştirea că avioanele japoneze bombardaseră Pearl Harbor, Don Alfonso a intrat, livid, în camera de baie. Cum după două ore încă mai era încuiat înăuntru, Michel, majordomul, a spart uşa şi şi-a găsit şeful aşezat pe closet, mort de un colaps cardiac. Dumnezeu să-l binecuvînteze ! După cum vedeţi, o moarte lipsită de glorie pentru un florentin din Renaştere...

— Încă un whisky, Clare ?

— Fie ! exclamă ea, simţindu-se punctul de atracţie al petrecerii. Scutură paharul ca să audă clinchetul acela, atît de plăcut urechilor, produs de cuburile de gheaţă cînd se loveau unul de altul. Şi cum văzu că toţi prietenii tăceau, cu ochii aţintiţi asupra ei, trecu la povestea celui de-al doilea ambasador. Era cumnat al Preşedintelui Carrera şi suferea de deliruri paranoice. Închis în cabinetul său, discuta furtunos cu nişte interlocutori imaginari (întotdeauna personalităţi importante), proferînd cele mai murdare insulte existente în limba castiliană. La Ogilvita nu va uita niciodată după-amiaza aceea cenuşie din iarna lui 1942 cînd, din biroul ei, l-a auzit pe şef strigînd : „Mr. Cordell Hull [1] ! Am pus să te cheme ca

[1] Secretar de stat american în perioada 1933—1944. (N.T.)

să-ţi prezint un protest. Guvernul meu nu vede cu ochi buni că vreţi să utilizaţi Puerto Esmeralda drept bază navală americană. Află că nu sîntem o colonie a Statelor Unite, canalie ce eşti ! Sîntem o naţiune liberă şi independentă, nemernicule ! Citeşte deviza Republicii noastre : *Libertad y Honor*. Şi spune-i Preşedintelui Roosevelt să meargă să se..." În acest punct Clare Ogilvy înghiţi cuvîntul de ocară format din patru litere, convinsă că ascultătorii ştiau despre ce era vorba.

Al patrulea rînd de whisky provocă povestea celui de-al treilea ambasador.

— Acesta a corespuns perioadei de guvernare a lui Julio Moreno. Era un burlac subţirel de culoarea şofranului, care suferea de ulcer gastric şi purta nişte ochelari cu lentile colorate în spatele cărora încerca să-şi ascundă timiditatea. Bărbat cult, interiorizat, foarte scrupulos, lua hotărîri numai după ce le cumpănea mult. Vorbea puţin, făcea yoga şi era mare admirator al filozofiei orientale, pe care o cunoştea în profunzime. N-a stat mult timp în post. După răsturnarea lui Moreno a cerut azil politic guvernului american şi s-a stabilit la Miami, unde a murit după doi ani. Ulcer perforat, complicat cu dor de patrie.

Clare Ogilvy făcu o pauză emoţionată şi adăugă :

— El a fost ambasadorul care m-a decorat cu ordinul Puma de Argint (cea de aur se conferă doar oamenilor de stat străini şi eroilor naţionali). Tot el mi-a acordat titlul de cetăţeană de onoare a Republicii Sacramento...

— Şi al patrulea ambasador ?

— Era un obsedat sexual, deşi sexagenar. Toată ziua alerga după dactilografe. Un adevărat faun. Într-o zi maniacul ăsta a avut neobrăzarea să-mi aplice o palmă la fund cu aerul cel mai nevinovat din lume. Credeţi sau nu, cum vreţi. Toate astea n-au împiedicat însă ca una dintre facultăţile noastre mai puţin însemnate să-i acorde diploma de doctor în drept, *honoris causa*.

Dacă cineva i-ar fi cerut vreodată Clarei Ogilvy părerea despre caracterul şi obiceiurile actualilor ei colegi de muncă, ea ar fi răspuns cu o tăcere olimpiană, strîn-

gînd din buze, iar bărbia ei ar fi înaintat, rigidă, într-o expresie de refuz încăpățînat și plin de resentimente. Ca un adevărat puț de taine, era de o discreție desăvîrșită. Firește, pentru uzul ei personal, ținea un soi de fișier mintal în care-și înregistra impresiile, atît despre superiori, cît și despre colegi — lucruri pe care le observa datorită conviețuirii zilnice cu ei, adăugate la poveștile auzite de la unul și de la altul, mai ales de la agitatul și indiscretul Titito Villalba. Dacă ar trebui să îmbrace aceste impresii într-o formă verbală, iată ce ar scrie probabil :

Generalul Hugo Ugarte. Ataşat militar. Aproape septuagenar. Indian îndesat, cu picioare strîmbe și ochi stinși și vîscoși de crocodil. Se zice că a fost cel mai crud șef de poliție pe care l-a cunoscut vreodată Sacramento. Își supunea deținuții la torturi rafinate, unele născocite chiar de el, ca faimosul ac electric pe care un dentist al poliției trebuia să-l pună în contact cu nervii de la dinții victimei, care în multe cazuri mărturisea și ce nu știa — asta cînd nu leșina de durere. (Și cînd mă gîndesc că, de cîte ori monstrul ăsta are oră reținută la dentist acum, aici, la Washington, trebuie să ia tranchilizante.) A dobîndit postul pe care-l ocupă azi la ambasadă drept recompensă pentru bunele servicii aduse Președintelui Carrera. Pe lîngă salariul lunar de trei mii de dolari, scutiți de impozit, mai cîștigă o avere cumpărînd în Statele Unite, cu preț special pentru diplomați, frigidere, radiouri și alte aparate electrice, pe care le trimite apoi în Sacramento unde le revinde cu un cîștig de peste 70%. Marfa intră în țară prin Puerto Esmeralda, fără să se plătească nici un fel de taxe pentru ea, fiindcă șefii vămii fac și ei parte din bandă.

După Titito, în „vremurile bune" Ugarte se deda la orgii sexuale cu fete de vîrstă școlară. Denumirea mea personală pentru acest individ este „Satirul din Caraibi". Are un mic rîs de bambus frînt. Prezența lui mi-e dezagreabilă ca a unui broscoi cu bale veninoase.

Doamna Ugarte. Doña Ninfa e trecută de patruzeci de ani. A doua soție a generalului. Seamănă fizicește cu

odalisca din tabloul lui Matisse de la Galeria Naţională de Artă. Grasă, brunetă şi cu ochi de arab. Ca majoritatea latino-americancelor pe care le cunosc, suferă de un delir achizitiv. Lacomă, adoră mai ales bomboanele de ciocolată, prăjiturile, frişca, în fine, tot ce îngraşă. De cînd o cunosc anunţă că o să înceapă o cură de slăbire „lunea viitoare". Sare în ochi interesul pe care i-l poartă lui Aldo Borelli, tînărul şofer italian al ambasadei.

Pancho Vivanco. Un biet bărbat înşelat de nevastă, care e amanta noului ambasador. Cu o lună înainte de sosirea sa la Washington (informaţie de la *Titito Press),* Don Gabriel Heliodoro i-a cerut Preşedintelui transferarea lui Vivanco la cancelaria ambasadei noastre, unde i-a încredinţat conducerea serviciului consular. Jalnică făptură ! Nu-i de mirare că e un nevrotic plin de ticuri şi manii. Mai zilele trecute, intrînd în cabinetul lui, am fost lovită drept în nas de una din păsărelele acelea de hîrtie pe care le lansează consulul din cînd în cînd în spaţiu. Nesigur de el, are obiceiul să ruleze între degete o hîrtie nouă de un dolar, răsucind-o într-un cilindru mai subţire ca o ţigară : un soi de toiag de sprijin, psihologic. Mi-e milă de nefericitul ăsta şi caut să mă port bine cu el. Simt că şi el schiţează nişte încercări să se apropie de mine şi să-mi facă destăinuiri dar, în ultima clipă, dă înapoi. Toată lumea la ambasadă ştie de existenţa acestui trio amoros.

Doamna Vivanco. Olé ! Olé ! Rosalía navighează tandră prin marea albastră a celor douăzeci şi ceva de ani ai ei. Poate că mai exact ar fi să spun că zboară, deoarece cu sînii ei aerodinamici şi planturoşi pare mai degrabă un avion bimotor. De origine umilă, pesemne că s-a măritat cu Pancho din interes. Are un chip şi un trup care nu pot inspira gînduri pure bărbaţilor. Titito spune : „E atît de frumoasă că, dacă aş fi femeie, m-aş îndrăgosti de ea".

Ernesto Villalba. Titito e un tip epicen, aceasta fiind eticheta cea mai eufemistică pe care i-o pot aplica. Îi plac cămăşile în tonuri pastelate, adoră baletul, se pricepe la artă şi are chiar bun gust. E al doilea secretar

al ambasadei noastre. A funcționat la Atena și la Ankara, unde a făcut orori. Consideră Turcia țara cea mai civilizată din lume fiindcă acolo, povestește el, homosexualitatea este acceptată ca ceva natural. Nu e zi ca Titito să nu-mi vină cu vreo bîrfă nouă despre colegi sau „vacile sacre" din Washington. Vîrsta? Nu și-o mărturisește. Trebuie să meargă pe patruzeci. Fața lui îmi amintește uneori de cea a unui copil care s-ar fi veștejit brusc. Scund, cu un trup fin, mlădios. Îmi place. Cred că mă stimează.

Jorge Molina. Consilierul ambasadei. Începe să zărească poarta cenușie a vîrstei de cincizeci de ani. Nu l-am descifrat încă pe sfinxul ăsta. Om retras, interiorizat, scump la vorbă. Umblă fără să se uite nici în dreapta nici în stînga. Are un cap drăguț, dacă-ți place genul lui. Dar despre ce gen e vorba ? Ei bine, o față ascetică precum cea a călugărilor din tablourile anumitor pictori spanioli vechi: obrazul prelung, descărnat, barba mereu albăstruie chiar cînd e proaspăt rasă, buzele fine, fruntea înaltă, ochii de un negru intens. A studiat mai mulți ani la seminarul principal din Páramo, dar l-a abandonat înainte de a se preoți. Nu știu de ce. Poate nici dumnezeu nu știe. Nimeni nu-și permite libertăți cu domnul consilier. Altfel, e politicos, nu ridică niciodată tonul la nimeni. Citește mult, știe o groază de lucruri. Dar e o grădină închisă. Grădină lipsită de rod, după mine. Sau mă înșel tare, sau îl detestă pe Ugarte. Nu-l cred nici prieten al lui Don Gabriel Heliodoro. Nu știu să fi zîmbit vreodată. E burlac, locuiește singur, și n-a fost văzut niciodată în compania vreunei femei. Titito garantează că tipul e cast. Sau castrat — adaugă, zîmbind maliţios.

Mercedes Batista. Mercedita (dactilografa) pare o cucuvea nu numai din cauza ochelarilor enormi și a aerului ei nocturn, ci și din pricina formei însăși a capului, lat sus și fin la bărbie și a nasului ca un cioc. Scundă, grăsuță și melancolică, veșnic se crede nedreptățită, plînge ușor și vorbește o spaniolă blîndă și pneumatică, la fel cu majoritatea sacramentanilor. E un fel de cal de

bătaie al soțului Rosaliei, care pare să simtă plăcere sau ușurare dacă o face să sufere. Mercedita e una dintre persoanele care mi se confesează cel mai asiduu.

Pablo Ortega. Preferatul meu ! Abia a trecut de treizeci de ani. Față brunetă, foarte atrăgătoare, gură de un desen pur, cu o expresie în care se îmbină blîndețea cu energia. Diferit de mai toți compatrioții săi, are bunul gust de a nu-și da cu briantină pe păr. E un intelectual, deși nu-i place să fie etichetat ca atare. A publicat o carte de poezii și alta de eseuri. Le detestă pe amîndouă. Se consideră ratat ca scriitor. Mai și pictează, dar nu e satisfăcut de ce face. Burlac. Observ că femeile se dau ușor în vînt după el, și, orice s-ar zice, sînt și eu femeie. Titito afirmă că în legătură cu Pablo trebuie să fiu încadrată în complexul Jocastei, de vreme ce aș putea să-i fiu mamă. Ortega a avut aici, la Washington, cîteva aventuri amoroase fără consecințe, dar e prea serios ca să-l mulțumească așa ceva. Bărbat destul de rezervat, nu-mi face confidențe spontane : trebuie să i le smulg cu de-a sila. Părinții lui sînt faimoșii Ortega y Murat, bogați proprietari de pămînturi, plantații și fabrici de zahăr, una dintre familiile cele mai influente din Sacramento. Băiatul pare să treacă printr-o criză serioasă, pe care sosirea lui Don Gabriel Heliodoro nu va face decît s-o agraveze. E chinuit de un ascuțit simțămînt de culpabilitate fiindcă slujește un regim pe care-l consideră corupt.

Iar restul personalului de la cancelarie ? Ei bine, sînt acei mici funcționari, persoane incolore — oameni de treabă și chiar interesanți cînd îi cunoști mai de aproape, dar bidimensionali și informi dacă-i vezi doar prin birouri și pe coridoare, exercitîndu-și activitățile de rutină.

Da, mai sînt adjuncții ataşatului militar : un colonel dispeptic, un maior nebun după jocul de cărți, un căpitan colecționar de timbre și vreo trei locotenenți cu multă briantină pe coamele negre și cu ochi lubrici. Își petrec veacul pe coridoare fumînd și stînd la taclale, fără să aibă mare lucru de făcut, ori stau așezați la birourile lor, contemplînd fotografii cu femei goale din

numere vechi de *Playboy*. Aproape toţi adjuncţii lui Ugarte posedă limuzine şi fac caz de cuceririle lor amoroase — care pot fi adevărate sau nu, puţin îmi pasă.

Dar noul ambasador ? E încă prea devreme ca să mă pronunţ. Ceea ce pot să spun însă de pe acum e că Don Gabriel Heliodoro este un bărbat şi jumătate. Iradiază un primejdios magnetism animalic. Dacă pe de o parte cicatricea de pe frunte îi dă un aer nu prea respectabil de gangster, pe de alta ea constituie un soi de condiment picant ce măreşte curiozitatea sexuală pe care sigur că o simt femeile faţă de el. Se povestesc despre omul ăsta o groază de lucruri — unele sumbre —, dar toate interesante. Nu-i de mirare că Rosalíei îi place să se culce cu un asemenea bărbat. Titito mi-a făcut, în legătură cu Don Gabriel Heliodoro, o observaţie, în acelaşi timp grotescă şi teribilă : „Vai de mine, Clare ! Trebuie să aibă un falus de obsidian !"

5

Dintre numeroasele preocupări ce-şi disputau atenţia Clarei Ogilvy în dimineaţa aceea de aprilie, cea mai importantă era, desigur, de a face în aşa fel încît noul ambasador să ajungă la Casa Albă la ora stabilită. Puţin mai devreme îi telefonase Michel ca să-i comunice că şeful dorea să plece de la reşedinţa sa la ora zece şi jumătate fix.

Secretara se uită la ceas şi hotărî să meargă să stea de vorbă cu Pablo Ortega. Mai întîi îşi dădu cu pudră, după acéea cu ruj şi abia pe urmă se uită într-o oglinjoară de buzunar. Era îmbrăcată în taiorul ei din stofă de lînă sare şi piper, iar în partea stîngă a jachetei, la înălţimea sînului, îşi prinsese o broşă de argint reprezentînd o zeitate inca, primită în dar de la un peruan. Scoase din buzunar o aspirină, umplu cu apă un pahar de hîrtie şi, emoţionată de parcă ar fi dus împărtăşania unui muribund — ostia şi vinul, pentru că apar-

ţinea cultului episcopal — o porni pe lungul coridor al cancelariei, învăluită într-o atmosferă de *L'heure bleue*, parfumul ei preferat.

Ca de obicei, intră fără să bată la uşă în cabinetul lui Pablo Ortega şi-şi găsi prietenul aşezat la birou, privind, pierdut în gînduri, hîrtiile pe care le avea în faţă.

— Cum se simte astăzi primul secretar al ambasadei ?

— Ca dracu. Am o durere de cap de-mi vine să-mi zbor creierii.

— Mi-am închipuit eu. Ia asta.

Îi vîrî comprimatul în gură şi-i întinse paharul, din care Pablo bău o înghiţitură lungă. Clare se dădu cu doi paşi înapoi.

— Eşti drăguţ în costumul ăsta bleumarin. Şi gri deschis îţi şade bine. Dar să nu pui niciodată ceva verde sau gri închis. Sînt culori care nu ţi se potrivesc cu tenul oacheş.

Ortega simţea în gură amăreala aspirinei, pe care o sfărîmase înainte de a o înghiţi.

— Mă tot gîndesc la Molina, spuse.

— De ce ?

— Doar ştii tot atît de bine ca şi mine că era treaba lui şi nu a mea să-l însoţească pe ambasador la Casa Albă. Consilierul trebuie să fie tare amărît.

— Dacă Don Gabriel Heliodoro te-a preferat ca interpret, băiete, n-ai nici o vină.

— Îl cunosc bine pe Molina. E nemaipomenit de vanitos. Şi intransigent ca nimeni altul în materie de ierarhie.

Clare nu spuse nimic. Se mărgini să se uite prin corespondenţa zilei, care se găsea pe masă. Luă unul din plicurile goale şi-l mirosi : esenţă de iasomie.

— Alt *haikai* ? întrebă.

Pablo dădu din cap, afirmativ.

— Care o să fie sfîrşitul acestui roman ?

— Nu e nici un roman.

— Cum să nu ? Într-o zi, la o recepţie, îi eşti prezentat acestei Miss Kimiko Hirota, funcţionară la am-

basada Japoniei, vă așezați amîndoi într-un colț, stați de vorbă mai bine de o oră despre poeți, samurai, fluturi, pictură pe mătase și arta de a aranja florile... În fine, descoperiți că sînteți suflete gemene, rămîneți prieteni, ea începe să-ți trimită în fiecare săptămînă un *haikai*, la care răspunzi prin altul. Păi, cum se numește asta, dacă nu un roman de amor ?

— Să mă frămînte gînduri erotice în legătură cu Miss Hirota, Clare, ar fi tot atît de absurd ca a-mi cășuna să mă culc cu o păpușă de porțelan.

— Nu uita că radioul cu tranzistori japonez e mic și delicat, dar funcționează la fel de bine ca orice radio occidental...

Pablo zîmbi :

— Oricum, relațiile noastre sînt pur spirituale.

Clare făcu o mutră sceptică.

— De fapt, ești o rasistă incorijibilă, spuse Pablo.

— Eu, rasistă ? Dacă aș fi, nu v-aș suporta nici un minut, pe voi, indienii din Sacramento. Făcu o pauză, după care, cu tonul împăciuitor, întrebă : Cum a fost *haikai*-ul de azi ?

Pablo luă o foaie de hîrtie de culoarea frunzei veștede și citi ceea ce scrisese Miss Hirota pe ea în caligrafia ei rotundă și ingenuă de elevă de liceu :

PRIMĂVARĂ

Libelule ? De fel !
Flori de cireș
În vîntul de april.

Clare întoarse capul, strînse pleoapele, fără să știe bine dacă micul poem îi plăcea sau nu.

— Ai răspuns ?

— Nu. Azi mă simt înclinat mai mult spre *harakiri* decît spre *haikai*.

Secretara izbucni în rîs. Amîndoi își aprinseră țigările și rămaseră cîteva secunde într-un soi de dialog mut al volutelor de fum.

Clare arătă spre un dosar în care se afla un teanc de file dactilografiate.

— E ceva de capul lucrării ăsteia ?

Era manuscrisul unei disertații — *Republica Sacramento* — a cărei autoare, Glenda Doremus, studentă americană de la Georgetown University, îl căutase cu două săptămîni în urmă pe Pablo la cancelarie să-l roage să-i citească și să-i aprecieze lucrarea.

— Autoarea e mai interesantă decît opera.

— Asta am remarcat și eu. Și am observat și în ochii dumitale, Pablo, că ți-a plăcut fata. Îți garantez că nici ea n-a rămas indiferentă la farmecul dumitale latin.

El se încruntă.

— Crezi ?

— Instinctul nu mă înșeală niciodată. Ce ți-am spus adineauri despre micuța japoneză a fost doar o glumă. Dar americanca, băiete, a făcut să sune un clopoțel de alarmă. Hoții la orizont !

— Asta se cheamă gelozie, Clare ?

Ea își încrucișă brațele și se uită în ochii prietenului ei :

— Dacă aș avea cu douăzeci și cinci de ani mai puțin, aș intra și eu în competiție.

— Dar nu-i nici un fel de competiție.

Clare schimbă vorba :

— Haide, pregătește-te pentru sacrificiu. Te așteaptă șeful...

— Șeful să se mai ducă dracului !

— Don Gabriel Heliodoro te place, Pablo, mi-a spus-o chiar el, ieri. Cît a mai putut să te laude... Și, mai știi ceva ? Reprezinți pentru el fiul pe care i l-a refuzat dumnezeu. Omul ăsta are o groază de fete (cred că vreo cinci), dar nici un băiat. Îmi pare foarte rău, însă, vrînd nevrînd, ți-ai dobîndit un al doilea tată.

— Mi-ajunge și unul. Cîteodată chiar e prea mult.

Clare arătă cu un deget acuzator spre plicul bordat cu dungi roșii și galbene care zăcea pe cutia ce conținea corespondența de expediat.

— Ce se întîmplă, băiete ? Ți-am adus scrisoarea asta de la mama dumitale acum două zile, și nici măcar n-ai deschis-o...

Pablo ezită o clipă.

— Am privit plicul contra luminii și am văzut în el ceva ce mi s-a părut a fi umbra unui ceș.

— Asta-i acum !

El se sculă, se apropie de fereastră cu mîinile vîrîte în buzunarele pantalonilor, și rămase privind în afară.

— M-am săturat de farsa asta, Clare, de balul ăsta mascat. M-am săturat să-i mai zîmbesc unui ticălos ca Ugarte prefăcîndu-mă că nu știu că-i un stricat, un asasin și un hoț neruşinat. M-am săturat să tolerez deșertăciunea ofițerilor ăstora care-și închipuie că uniforma e un adjectiv calificativ și nu un substantiv comun. M-am săturat să-mi tot aleg cuvintele și gesturile ca nu cumva să lezez susceptibilitatea domnului consilier al ambasadei, ori să adîncesc rănile nefericitului de Vivanco. Și ce-i mai rău (doar știi asta) sînt conferințele mele prin cluburi și universități în care sînt obligat să povestesc jumătăți de adevăruri sau minciuni întregi despre țara mea, ca să întrețin ficțiunea că sîntem o democrație. Toate astea mă înjosesc în propriii mei ochi.

La Ogilvita se așeză, își încrucișă picioarele groase și informe, disproporționate cu restul corpului. Ortega se întoarse către ea.

— Care e soluția ? Spune-mi. Care ?

— De unde să știu, dacă niciodată nu mi-ai furnizat toate datele problemei ?

— Ei bine, află că am să ți le dau chiar acum pe cele care-ți lipsesc.

Luă exemplarul din *Washington Post* care se afla pe fișetul de metal și-l flutură în fața ochilor Clarei.

— Ai citit scrisoarea profesorului Gris pe care o publică ziarul de azi ?

Ea făcu un semn afirmativ. Profesorul Leonardo Gris, fost ministru al educației sub administrația lui Julio Moreno, exilat la Washington în urmă cu doi ani, de

cînd sosise aici, nu numai că ţinea, la cluburi şi în colegii, conferinţe contra guvernului din Sacramento, dar trimitea şi redactorilor de la ziarele cele mai importante scrisori în care îl denunţa pe Juventino Carrera drept un tiran crud şi corupt. Cea din ziua aceea conţinea un atac direct împotriva lui Gabriel Heliodoro Alvarado, pe care îl acuza de „complicitate la crimele dictatorului, asociatul său".

— Ei bine, acum am să-ţi povestesc ceva şi vei avea astfel toate elementele ca să-nţelegi de ce sînt pierdut în labirintul ăsta fără să găsesc o ieşire...

Ochii de culoare deschisă ai secretarei erau aţintiţi asupra lui, şi, aşa cum i se întîmpla totdeauna cînd era emoţionată, aspira uneori aerul cu zgomot, împingîndu-şi într-o parte gura şi nasul.

— La sfîrşitul lui 1951, povesti Pablo Ortega, în ziua cînd mercenarii lui Juventino Carrera au pătruns în Cerro Hermoso şi au invadat Palatul Guvernamental, profesorul Leonardo Gris a fost singurul ministru care a rămas pînă la sfîrşit alături de Moreno, cu o mînă de soldaţi credincioşi şi cîţiva studenţi. Ştii desigur că Don Gabriel Heliodoro a comandat personal forţele care au asaltat Palatul... Restul dramei se cunoaşte. Moreno a preferat să se sinucidă decît să cadă în mîinile inamicilor săi. Profesorul Gris a reuşit să fugă în străinătate...

— Cunosc foarte bine istoria ţării dumitale, Pablo.

— Dar există un amănunt pe care nu-l ştii. Unde crezi că a căutat Gris refugiu în faimoasa Noapte Tragică ? Ei bine, află că la mine acasă. Eram singur, bătrînii se aflau la Soledad del Mar. Nu uita că-l admiram şi stimam (cum încă îl mai admir şi stimez) pe profesorul Leonardo Gris, care mi-a fost dascăl la Universitatea Federală. Aşa. S-a încredinţat mîinilor mele. Ştiam că, dacă-l prind revoluţionarii, îl împuşcă pe loc.

Clare Ogilvy asculta tulburată, şezînd acum pe marginea fotoliului.

— N-am ezitat nici o clipă. Trebuia să-mi salvez prietenul, să-l ajut să se refugieze într-o ambasadă. Am

ales împreună ambasada Mexicului. Era unsprezece noaptea... Din diferite părţi ale oraşului se auzeau împuşcături şi explozii. Năvălitorii şi ceilalţi soldaţi din armata regulată care aderaseră la revoluţie începuseră măcelul, jafurile şi hoţiile. L-am vîrît pe prietenul meu în portbagaj şi am pornit spre ambasada Mexicului cu maşina. Pe unele străzi se trăgea cu puşca. Revoluţionarii îi urmăreau pe oamenii lui Moreno, vînîndu-i ca pe animale... Multe din locuinţele membrilor guvernului răsturnat erau în flăcări. A trebuit să ocolesc nebuneşte ca să evit intersecţiile păzite de patrule. La un colţ mi-au ieşit în faţă pe neaşteptate trei bărbaţi înarmaţi cu carabine care mi-au făcut semn să stau. „Dacă opresc acum, sîntem pierduţi", mi-am zis. Am strîns din dinţi, am lăsat capul în jos şi am apăsat pe accelerator. Bandiţii s-au dat la o parte strigînd şi gesticulînd, după care au deschis focul asupra noastră... Un glonte mi-a trecut şuierînd pe lîngă ureche şi a explodat în parbriz. Altele au pătruns prin partea anterioară a capotei. Ca să scurtez din drum, am traversat o piaţă în diagonală, printre brazde de flori, bănci şi copaci. În fine, după cîteva minute şi o sumă de sperieturi, am zărit ambasada Mexicului, care se află într-o suburbie rezidenţială. În jur domnea o tăcere de cimitir. Străzile erau pustii. Am sărit din maşină şi am încercat să deschid poarta. Încuiată. Am desfăcut portbagajul, l-am ajutat pe profesorul Gris să iasă şi am spus : „Trebuie să escaladăm grilajul, profesore ! Nu-i altceva de făcut. Repede !" Treaba a fost mai uşoară decît crezusem la început. Gris m-a surprins prin forţa şi agilitatea sa. În timp ce străbăteam amîndoi grădina ambasadei, am fost prinşi în lumina farurilor unui automobil... Am auzit strigăte. O maşină s-a oprit lîngă noi. Ne-am aruncat la pămînt şi, cînd rostogolindu-ne, cînd tîrîndu-ne, protejaţi de umbrele copacilor şi arbuştilor, am reuşit să ocolim clădirea ambasadei şi să batem la o fereastră din spate. Majordomul, după un dialog agitat, ne-a deschis uşa. N-am răspuns întrebărilor lui şi am intrat. Gris voia să vorbească imediat cu amba-

sadorul, cu care era bun prieten. Eu m-am prăvălit gîfîind pe un scaun, transpirat tot, plin de praf, cu inima bătînd să-mi spargă pieptul, cu gura uscată... S-a formulat cererea de azil. Ambasadorul mexican, socotind că ar fi prea riscant pentru mine să părăsesc ambasada, mi-a oferit și mie adăpost. Am acceptat, dar n-am închis ochii toată noaptea, deoarece auzeam în depărtare împușcături intermitente, urlete de sirene, voci agitate... A doua zi pe înserate și-au făcut apariția la ambasadă părinții mei. Bătrînul mi-a reproșat ce făcusem. Am respins reproșurile, replicîndu-i enervat că nu mă căiam de nimic... M-a luat de o parte și mama : „Vrei să-l omori pe bietul taică-tău ? Nu știi că e bolnav de inimă ?“ Am tăcut. Era un vechi șantaj pe care-l foloseau împotriva mea încă de pe cînd eram copil : bolile tatii. După cum știi, mă bucur de „privilegiul“ de a fi copil unic...

Pablo își strivi vîrful țigării de fundul scrumierii.

— Bătrînul Dionisio Ortega y Murat a conferit cu ambasadorul Mexicului cu ușile închise, după care, luîndu-mă de braț, m-a tras într-un colț și mi-a șoptit : „Ți-au identificat mașina, dar am reușit să facem în așa fel ca ziarele să nu pomenească nimic despre actul ăsta al tău, a cărui gravitate te încăpățînezi să n-o înțelegi. Arhiepiscopul și cu mine am fost azi după-masă la generalisim, iar el ne-a declarat că e dispus să te ierte, dar găsește că e potrivit să părăsești țara pentru cîtva timp, pînă se va consolida noul guvern și incidentul va fi dat uitării.“

Pablo își vîrî mîna în buzunar, pescui din el încă o aspirină, o duse la gură și o zdrobi în dinți cu furie.

— După cîteva zile m-au trimis la Paris. În urma unor tratative care au durat aproape o lună, profesorul Leonardo Gris a obținut în sfîrșit un permis de liberă-trecere și s-a îmbarcat pentru Ciudad de México de unde, mai tîrziu, a venit încoace. Ortega dădu pe gît apa care mai rămăsese în paharul de hîrtie. Îți poți imagina un băiat de douăzeci și trei de ani, cu veleități ar-

tistice şi literare, lansat în Paris cu un venit lunar gras ? Am acceptat fără prea mari scrupule cecurile părinteşti. Oraşul mă fascina. Am frecventat cafenelele de pe Rive Gauche, unde am întîlnit celebrităţi, am pictat tablouri în piaţeta Montmartre şi am asistat la conferinţe la Sorbona, m-am intoxicat cu obiectele de artă de la Luvru, am scris versuri şi am avut, fireşte, aventuri amoroase. Într-o zi (asta s-a întîmplat în 1955) am primit o scrisoare de la mama. Îmi spunea că nu numai „incidentul" fusese uitat, dar că generalisimul, la intervenţia arhiepiscopului, avusese „generozitatea" să mă numească secretar al ambasadei „sale" de la Paris. Imaginează-ţi ! Asta era culmea. Am refuzat. Dar a sosit altă scrisoare : „Tata nu e bine deloc, de la infarctul pe care l-a avut anul trecut. El doreşte să primeşti postul de la ambasadă, fiindcă asta e calea cea mai sigură ca să te întorci la Cerro Hermoso. Fă ce te roagă. E spre binele tău, fiule. Gîndeşte-le la un singur lucru : ţii în mîini sănătatea autorului zilelor tale."

Pablo se aşeză pe marginea biroului şi tăcu vreo cîteva clipe.

— Vezi deci, Clare. Aveam deci, după mama, putere de viaţă şi de moarte asupra „autorului zilelor mele". Şantajul continua. Am acceptat postul. N-am să neg că m-am acomodat în cele din urmă cu noua situaţie. Părinţii mi-au făcut două vizite în cei doi ani şi ceva cît am stat la Paris ca secretar de ambasadă. De cîte ori apăreau ei, petreceam toţi trei un fel de lună de miere. Vizitam muzee, mergeam la concerte şi la teatru, luam masa la cele mai bune restaurante, ne plimbam pe cheiurile Senei cumpărînd cărţi şi gravuri de la buchinişti, dar foarte agale, şi cu frecvente opriri, din cauza inimii lui Don Dionisio. Nu se pomenea de „incident". Din cînd în cînd tata se referea discret la *El Libertador*. Guverna cu moderaţie (spunea el), ţara avea un Congres legal ales şi o Constituţie liberală. Bietul om ! Era mişcător şi în acelaşi timp neplăcut să vezi cît efort făcea ca să creadă în propriile sale cuvinte !

Clare Ogilvy îşi asculta prietenul, dar fără să piardă din vedere înaintarea arătătoarelor de la ceasul de mînă.

— Părinţii mei sînt catolici practicanţi. N-am nici cea mai mică îndoială în privinţa sincerităţii lor... Într-o seară ne-am dus toţi trei la un concert la Sainte-Chapelle. Corul din Pamplona a executat un program de muzică veche de inspiraţie mistică. Don Dionisio a petrecut o bună parte din spectacol cu braţele încrucişate şi cu capul plecat, de parcă s-ar fi rugat. Ca şi cum n-ar fi fost de ajuns cîntecele şi nespusa frumuseţe a istoricei capele, cu vitraliile ei luminate, în timpul unei pauze a intrat în incintă Nunţiul Apostolic urmat de Principele de Bourbon, de *Grand Prieur de la Lieutenance de France* şi de demnitari, cavaleri şi doamne ale Ordinului Sfîntului Mormînt, toţi în costumele lor tradiţionale. Principele ţinea, în mîinile lui albe, nici mai mult nici mai puţin decît Coroana de Spini a Mîntuitorului, adusă de pe Pămîntul Sfînt de Sfîntul Ludovic al IX-lea, regele Franţei... Clare, chipul tatii s-a transfigurat cînd a văzut relicva, şi ochii i s-au umplut de lacrimi. La ieşirea din Capelă m-a apucat afectuos de braţ şi mi-a murmurat la ureche, dintr-o răsuflare: „Este oare nevoie să-ţi spun că atunci cînd sînt obligat să fiu în preajma generalisimului mă înroşesc tot de ruşine şi-mi vine să-mi astup nasul ? Sper că nu mă socoteşti atît de naiv sau necinstit încît să sprijin politiceşte pe acest om pentru că-l socotesc un preşedinte ideal. Află un lucru, fiule: dacă-l tolerez e fiindcă, pentru moment, e cel mai mic dintre două rele. Din nefericire, alternativa situaţiei pe care o avem acum în Sacramento ar fi comunismul...

Clare Ogilvy se ridică, aruncă o privire rapidă arătătorului de la ceas.

— La mai puţin de un an după această ultimă vizită, continuă Pablo, am primit ştirea că fusesem transferat la ambasada asta. Şi iată-mă jucînd mai departe comedia diplomatică, în solda unui tiran înconjurat de hoţi şi de bandiţi. Ca şi cum cei o mie de dolari pe care-i cîştig pe lună nu mi-ar ajunge, tata îi completează din cînd în cînd cu nişte cecuri substanţiale. Şi ori de cîte ori fac o tentativă să le dau dracului pe toate şi să plec

(nu ştiu bine încotro, nici cum), îmi soseşte cîte o scrisoare de la Doña Isabel, cu veşnica întrebare : „Vrei să-l omori pe bietul taică-tău ?".

— In ce măsură boala bătrînului e reală, şi în ce măsură e simulată ca să te ţină legat ?

— Cunosc părerea unui medic în care am încredere. Sănătatea tatii este într-adevăr precară. A făcut pînă acum două infarcturi serioase. E un vas ciobit care necesită îngrijiri speciale.

Ortega arătă spre scrisoarea pe care încă n-o deschisese :

— Îmi imaginez ce stă scris aici... Părinţii mei ştiu bine că mă văd des cu profesorul Leonardo Gris. În ultima ei misivă, Doña Isabel scria : „Te implor să nu mai cultivi această prietenie periculoasă. Mai devreme sau mai tîrziu vei fi descoperit şi denunţat, vechiul incident va fi dezgropat, îţi vei pierde postul şi, mai rău, poate că nu vei mai putea să te întorci în patrie."

Clare se apropie de prietenul ei şi-i potrivi nodul de la cravată.

— Acum înţeleg că eşti într-adevăr într-o situaţie tare încurcată. Dar putea să fie şi mai rău. Şi, oricum, ceea ce ai de făcut *acum* e să însoţeşti pe Excelenţa sa ambasadorul Republicii Sacramento în vizita sa la Casa Albă. Haide. A sosit ora.

El o sărută pe obraz pe prietena sa şi se îndreptă către uşă.

— Doamne-ajută, băiete ! exclamă ea.

Şi, în timp ce Pablo se afla deja pe coridor, La Ogilvita îşi şterse ochii şi-şi suflă nasul cu un şerveţel de hîrtie. Apoi, încă smiorcăindu-se, îşi aprinse o nouă ţigară.

6

Michel, care-i deschise lui Pablo uşa de la reşedinţa ambasadorului, murmură că Excelenţa sa îl aşteaptă în bibliotecă.

Gabriel Heliodoro îl întîmpină pe primul secretar cu brațele deschise.

— Bună, Pablo !

Îl cuprinse cu brațele sale mușchiuloase, strîngîndu-l la piept. Un parfum puternic de lavandă năpădi nările lui Ortega.

—Cum mă găsești ! întrebă ambasadorul, învîrtindu-se pe călcîie.

— Sînteți bine. Dar v-ați parfumat cam prea tare.

Gabriel Heliodoro își adulmecă mîinile, reverele, batista.

— Găsești ?

— Găsesc. În țara asta bărbații n-au obiceiul să-și dea cu parfum.

— Dar eu nu sînt din țara asta ! Sînt un indian din Soledad del Mar, exclamă prietenul dictatorului, cu un amestec de șmechereală și mîndrie.

„Indienii din Soledad del Mar miros a transpirație și a urină uscată", gîndi secretarul. „Ce ești tu, știu eu bine : un tîlhar și un trădător. Ca și mine, dealtfel..."

— Plecăm imediat, Pablo.

— Bine, dar de aici pînă la Casa Albă nu facem mai mult de zece minute. Mai avem o jumătate de oră în fața noastră.

— Așa-i ! Însă înainte de Eisenhower mi-am mai fixat o întîlnire, cu alt Președinte. Făcu o pauză în care timp chipul său radia ca un soare maia. Mă duc să vizitez monumentul lui Lincoln, ca să îndeplinesc o făgăduială pe care mi-am făcut-o singur, cînd eram copil.

„Farsorule !" exclamă Pablo în sinea sa.

— Nu știu dacă ai aflat că Lincoln e una din pasiunile mele cele mai mari... De fapt, cea mai mare din toate, după Sfînta Fecioară a Singurătății.

„Farsorule ! Farsorule !" se străduia Pablo, dar în zadar, să-l deteste cu-adevărat pe ambasador.

Gabriel Heliodoro se îndreptă, înaintă trei pași spre Ortega, făcu o mică plecăciune, îi întinse mîna, pe care secretarul, jenat, trebui să i-o strîngă, intrînd și el în joc.

— *How do you do, Mr. President ?* Ha, ha ! Cum ţi se pare ?

— E bine. Dar pronunţaţi *pré-zident*, nu *preşedinte*. Şi, să nu uit, numele oraşului acestuia e *Uá-şinton*, nu *Vaşingtón*.

— Cum o să fie ceremonia ?

— Foarte scurtă. Va dura doar puţin peste cinci minute. Prezentarea scrisorilor de acreditare e o simplă formalitate. Nu-i nevoie să spuneţi ceva deosebit. E destul să vă exprimaţi bucuria de a ocupa acest post şi dorinţa ca ţările noastre să întreţină mai departe cele mai bune relaţii... Dar n-aveţi nici o grijă, mă însărcinez eu să traduc totul.

Gabriel Heliodoro se uită la ceas.

— Să mergem !

În vestibul, Michel îi dădu altă batistă, neparfumată, şi-l ajută să-şi pună pardesiul. Ambasadorul se opri o clipă în faţa oglinzii, potrivindu-şi pe cap pălăria Gelot.

— *Bonne chance, Monsieur l'Ambassadeur !* îi ură majordomul.

Ieşiră. Înalt şi subţire în uniforma sa bleumarin, Aldo Borelli stătea drept lîngă mercedesul negru, ţinînd portiera deschisă. Era un italian originar din Roma, de vreo douăzeci şi ceva de ani, cu înfăţişarea maliţioasă.

— Bună ziua, domnule ambasador.

— Bună, Aldo. Trecem mai întîi pe la Lincoln Memorial.

După ce amîndoi diplomaţii luară loc pe bancheta din spate şi Aldo demară, Gabriel Heliodoro izbucni deodată într-un puternic hohot de rîs. Pablo îşi spuse : „Dacă-şi închipuie că am să-l întreb cumva de ce rîde, îşi pierde timpul degeaba". Dar celălalt explică imediat :

— Ştii ce găsesc atît de amuzant ? Cînd infanteriştii navali americani au debarcat în Sacramento în 1915, la chemarea dictatorului Chamorro, ca să captureze pe Juan Balsa şi partizanii săi, eu, care să fi avut pe vremea aceea vreo doisprezece ani, am scuipat într-o zi pe drapelul Statelor Unite. Ascuns după copaci, multe pietre am mai aruncat eu pe-atunci în patrulele de yanchei.

Cu mîinile astea pe care le vezi am scris cu cărbune pe multe ziduri : *Americanos perros sucios*[1]. Şi acum, Pablo, iată-mă ca ambasador al ţării mele îndreptîndu-mă spre Casa Albă. Nu e fantastic ?

Pablo se mărgini să încuviinţeze din cap.

Gabriel Heliodoro îi aruncă o privire piezişă. Ce-o fi avînd băiatul ăsta contra mea ? Oare nu mă simpatizează ? Să aştepte numai. În mai puţin de două săptămîni mi ţi-l cuceresc eu. Sau atunci să nu mi se spună mie pe numele tatii.

Dar care e numele tatii ? gîndi, cu amărăciune. Şi deodată îi reveni clar în minte chipul maică-si. Cîteva clipe i se aşternu o umbră pe faţă.

Automobilul înainta pe Massachusetts Avenue. Trecînd prin dreptul ambasadei Braziliei, Pablo se gîndi la prietenul său Orlando Gonzaga şi la tot ce-i va povesti după-masă, la barul de pe Connecticut Avenue. Sigur că va fi acolo şi Bill Godkin, curios şi el să afle cum se desfăşurase ceremonia.

— Ce turn e acela ? întrebă Gabriel Heliodoro pe cînd maşina străbătea podul peste Potomac Parkway.

— E minaretul unei moschei musulmane, Excelenţă, se grăbi să-l informeze Aldo Borelli, în spaniola sa italianizantă.

— Musulmană ? se miră ambasadorul, privindu-l pe Pablo. Acesta confirmă cu un semn din cap.

Mercedesul intră în Rock Creek Park. Pe malul pîrîului care împrumutase numele parcului, liliecii şi prunuşii erau în floare. Gabriel Heliodoro zări un cimitir care începea pe malul celălalt al pîrîului, cu lespezile lui simple, cenuşii ori sure, şi urca apoi pe taluzul de pămînt negru, întinzîndu-se pe diferite tipuri de piedestale pînă în vîrful colinei.

— E cimitirul de pe Oak Hill, informă Pablo.

— Ce mult se deosebeşte de ale noastre ! Lespezile de pe morminte par mai degrabă borne kilometrice pe şosele. Morminte despuiate. Fără statui. Fără îngeri. Le

[1] Americani cîini împuţiţi (sp.). (N.T.)

prefer pe ale noastre, Pablo, și de departe. Pînă și moartea în țara asta pare mai puțin tragică decît la noi.

În amintirea lui Gabriel Heliodoro luciră, albe, zidurile cimitirului din tîrgul său natal, pe vîrful unei coline verzi cu vedere spre mare. Se întoarse către primul secretar al ambasadei, îl lovi cordial cu palma pe genunchi și spuse :

— *Chico,* ce am să-ți povestesc eu acum, pun rămășag că n-ai citit în cărțile tale de școală. Era în 1913, an care a intrat în istorie sub denumirea de Anul Tragic. Tiranul Antonio Maria Chamorro guverna în Sacramento cu mînă de fier. Juan Balsa era în munți cu partizanii săi, luptînd pentru eliberarea poporului de sub tiranie. Într-o dimineață de vară, în zori, revoluționarii au atacat prin surprindere Soledad del Mar și au lichidat o patrulă a armatei care mărșăluia pe străzi. În timp ce jumătate din atacanți îi ținea pe soldații din regimentul 5 Infanterie închiși în cazarmă, în defensivă, cealaltă jumătate cutreiera străzile tîrgului, rechiziționînd merinde, medicamente, arme, muniții și atrăgînd noi voluntari...

Fără voia sa, Pablo se simți interesat de povestire. Ambasadorul vorbea fluent, vocea lui avea un timbru metalic plăcut.

— Cînd s-a făcut ziuă, continuă Gabriel Heliodoro, revoluționarii se înapoiaseră în munți și toate casele din Soledad del Mar erau cu ușile și ferestrele ferecate : pe stradă rămăseseră doar cei căzuți în luptă. Bine... Comandantul garnizoanei federale a ieșit din cazarmă și și-a numărat pierderile. Partizanii omorîseră zece *federales* și răniseră vreo treizeci. Știi ce a făcut atunci porcul de comandant ? Pe loc a ales cincizeci de bărbați valizi dintre locuitorii tîrgului și a anunțat că-i va trece prin foc și sabie. Mai rău. A obligat aproape toată populația, bărbați, femei și chiar copii să urce pe colina cimitirului ca să asiste la execuții.

Gabriel Heliodoro se uită la Pablo să vadă ce efect are povestirea sa. Și continuă :

— Mi-amintesc de ziua aceea de parcă ar fi fost ieri. Trebuie să fi avut vreo zece ani, umblam desculţ, purtam o cămaşă şi nişte pantaloni soioşi din bumbac alb, şi o pălărie de pai pe cap. Juan Balsa era idolul meu şi-i uram pe *federales*.

Pablo observă că şi Aldo Borelli era atent la povestirea şefului.

— Comandantul a dat ordin ca cei condamnaţi la moarte să îngroape mai întîi cadavrele soldaţilor guvernamentali. Apoi i-a pus pe nenorociţii ăia să sape un şanţ lung, în afara zidurilor cimitirului, şi să arunce înăuntru trupurile partizanilor lui Balsa, morţi în ajun. Execuţiile au început puţin după ora unsprezece dimineaţa. Era una din zilele acelea de zăpuşeală umedă, iar cerul părea un jeratic acoperit cu cenuşă. Plîngînd de durere, scrîşnind din dinţi de furie, am văzut şi am auzit totul, cocoţat într-un pom... Condamnaţii erau aliniaţi, în grupuri de cîte patru, lîngă zidul cimitirului, cu mîinile legate la spate. Plutonul de execuţie trăgea... *Prrrra !* Iar ei cădeau. Zidul avea să rămînă stropit de sînge, de bucăţele de creier şi oase. *Prrrra !* Cizmarul tîrgului, înainte să moară, a strigat : „Trăiască Juan Balsa ! Moarte tiranului !“ Un indian a căzut rîzînd. Altul, nu-mi mai amintesc cine, a avut o criză de plîns, s-a aruncat la pămînt şi a rămas ghemuit, tremurînd tot, cu picioarele îndoite, cu genunchii la piept, ca un făt în burta mamă-si. Locotenentul care comanda plutonul n-a avut încotro şi i-a tras un glonte în ureche. Omul s-a chircit mai întîi, apoi a rămas parcă împietrit. Pămîntul i-a sorbit sîngele. Mai rău ca orice erau ţipetele şi plînsetele bieţilor oameni care asistau la măcel. Sfîntă Fecioară ! De aş trăi o mie de ani, n-am să uit niciodată scena asta : femeile în negru, plîngînd şi rugîndu-se în cor. Unele îşi pierdeau cunoştinţa. Altele aveau crize de isterie. Altele se rostogoleau pe pămînt, gemînd. Soarele era atît de puternic că părea să topească şi creierii. Pe faţa mea, sudoarea şi lacrimile se amestecau, îmi pătrundeau între buze ca o saramură. Nu voiam să mă uit la zid, dar totuşi mă uitam. În groapa comună, ca-

davrele au început să duhnească. Vulturii coborau, atraşi de hoituri, soldaţii s-au pus să-i gonească, mai întîi cu pietre, apoi cu gloanţe. Ştii, *chico*, ce m-a impresionat cel mai mult ? Bărbaţii care mureau resemnaţi, în tăcere, cu ochii ficşi de parcă ar fi avut vedenii. Părintele Catalino era cu ei acolo, plîngînd în hohote. Înainte de a muri, condamnaţii sărutau crucifixul pe care-l ţinea în mînă vicarul. Şi aşa am văzut, Pablo, prieteni de-ai mei, oameni pe care-i cunoşteam, pe care-i stimam, cum cădeau în grupuri de cîte patru... Şiroaie de sînge pătau zidul şi pămîntul. Zile întregi n-am putut scăpa de mirosul de carne omenească intrată în putrefacţie, de sînge cald, de pulbere de puşcă şi de praf... Asemenea lucruri te marchează pe toată viaţa.

Gabriel Heliodoro tăcu. Sfîrşitul acelei zile de neuitat n-a mai vrut să-l povestească. Ajungînd acasă, pe seară, îşi găsise mama închisă în cameră cu un sergent din regimentul de infanterie. În cealaltă odaie, mai mulţi soldaţi jucau cărţi şi fumau, aşteptîndu-şi rîndul să se culce cu stăpîna casei. Oricine poseda două lune [1] se putea servi de trupul ei.

O pornise descumpănit pe străzile tîrgului, intrase în biserică spre a căuta mîngîiere la patroana sa, Fecioara Singurătăţii, apoi începuse să umble ca un somnambul pe uliţe şi prin maidanele din vecinătate, pînă se iviră zorile unei noi zile. Înapoindu-se acasă pe la amiază, văzu că cineva scrisese cu smoală două cuvinte pe unul din pereţi : *Latrina regimentului.*

Gabriel Heliodoro se cufundă într-o tăcere sumbră. Automobilul ieşea din parc. Ortega zări apele Potomacului şi acoperişurile cenuşii de la Georgetown University. Se gîndi la Glenda Doremus. Memorial Bridge, cu arcadele-i netede, îi aminti unul din numeroasele poduri care traversau Sena la Paris.

Se uită la ambasador, care stătea cu ochii închişi şi umerii căzuţi, parcă întristat de cele povestite.

---

[1] Moneda din Republica Sacramento. (N.T.)

— Vă simţiţi rău ? întrebă, dispreţuindu-se puţin pentru faptul că se arăta aşa, plin de solicitudine.

Celălalt deschise ochii, zîmbi şi-şi îndreptă bustul.

— Nu. Mă gîndeam numai la nişte lucruri triste...

După cîteva minute, mercedesul opri în faţa monumentului.

— Vă aştept aici, domnule ambasador, murmură Pablo.

— Foarte bine. N-am să întîrzii.

Aldo Borelli deschise portiera, iar ambasadorul sări pe trotuar, trase adînc în piept aerul biciuitor al dimineţii, îşi vîrî mîinile în buzunarele pardesiului, ridică ochii, iar faţa i se lărgi într-un surîs cînd văzu, între două coloane ale templului, statuia lui Abraham Lincoln. Patriarhul era aşezat şi, aşa cum strîngea braţele scaunului cu mîinile sale mari şi nobile de tăietor de lemne, dădea impresia că e gata să se ridice ca să-l primească în picioare pe vizitator.

Gabriel Heliodoro începu să urce încetişor treptele ca să guste mai bine momentul. Iată-mă, Mr. Lincoln ! Eu sînt micul indian jegos din Soledad del Mar, vă mai amintiţi ? La Casa Albă mă aşteaptă Preşedintele Statelor Unite. Le-am arătat la toţi nemernicii ăştia că am *cojones* [1].

Continuă să urce spre statuia luminată.

7

De la ora zece de dimineaţă Pancho Vivanco se apropia din clipă în clipă de fereastra biroului său care dădea spre parc. Nu voia să piardă momentul cînd Gabriel Heliodoro avea să iasă din reşedinţa sa ca să se ducă la Casa Albă. Cînd văzu mercedesul oprind în faţa clădirii rezidenţiale, pulsul i se acceleră, îşi simţi trupul străbătut de un fior. Era ca un ucigaş la pîndă, în aşteptarea victimei. O sudoare îngheţată îi umezea mîinile şi frun-

[1] Termen vulgar pentru testicule (sp.). (N.T.)

tea. Da, dacă ar avea o carabină cu miră telescopică, de la fereastra sa l-ar putea nimeri pe ambasador cu un glonte sigur. Cochetă cu ideea — în același timp agreabilă și imposibilă — așa cum un băiat își închipuie că e *cow-boy* și așteaptă ca indianul piele-roșie să cadă în cursa pe care i-a întins-o. Iar cînd Gabriel Heliodoro se ivi în ușă, impunător în pardesiul său negru, Pancho Vivanco, tremurînd de o emoție de care voia să creadă că-i doar ură, își sprijini fruntea de geam și începu să-l contemple pe amantul soției sale. Știa că la cancelarie colegii erau la curent cu toată povestea. Și nimeni nu ignora că el, Vivanco, aflase și el că e înșelat de nevastă. Cum putea să spere ca ceilalți să-l respecte sau să-l stimeze ? Maximum ce erau în stare să simtă față de el erau dispreț și milă.

Gabriel Heliodoro se opri o clipă sub portic, înainte de a se urca în mașină. În sinea sa, Pancho se văzu ținînd carabina în mînă și ochind. *Piuuu !* Omul cădea pe lespezi... Și atunci el se ducea imediat să se prezinte consilierului ambasadei : „Domnule Molina, l-am asasinat pe ambasador". Va fi judecat la Cerro Hermoso. Nu va putea să invoce că i se tulburaseră mințile. Procurorul va insista asupra premeditării, mai mult ca sigur. Treizeci de ani condamnare.

Mercedesul ocoli grădina, ieși pe bulevard și trecu încet prin fața cancelariei.

Pancho Vivanco se înapoie la masa de lucru, se așeză și începu să se uite la pașapoartele, scrisorile și facturile pe care trebuia să le rezolve în dimineața aceea... Miss Clare Ogilvy îi spusese într-o zi : „Vivanco, dumneata ai un suflet de birocrat". De fapt, să se ocupe de hîrțoage, să le cerceteze, să le timbreze, să le înregistreze, să le adnoteze, să scotocească prin arhive, să clasifice documente — toate astea reprezentau pentru el un joc fascinant. Pipăia hîrtiile cu o anumită voluptate, cu o plăcere aproape senzuală. În treburile de serviciu era un perfecționist. Avea oroare de ștersături, pete de cerneală, pete de orice natură. Scrisul său era mărunt, dar cu o caligrafie clară și meticuloasă. Nimic nu-l descum-

pănea mai mult decît să fie prins cu o greșeală, oricît de mică ar fi fost ea.

Se uită la fotografia neveste-si de sub cristalul de la birou. Rosalía ! Femeia nu se arătase niciodată drăgăstoasă față de el, nici măcar în luna de miere. La început cel puțin era supusă, răbdătoare. Dar acum, de cînd sosiseră la Washington, Rosalía părea să simtă o repulsie crescîndă pentru el. În unele nopți se încuia în dormitor, nu-i permitea să intre pretextînd migrene sau oboseală, iar el trebuia să doarmă pe sofaua din *living*, adeseori arzînd de dorință.

Vivanco se uită din nou la documentele stivuite în fața sa și, cum i se întîmpla totdeauna, îl apucă acea inhibiție ciudată și inexplicabilă care-l copleșea în fiecare dimineață. Ca să capete curaj și chef de lucru, trebuia să se dedice mai întîi unui anume ritual. Luă o foaie de hîrtie albă și, cu mîinile sale îndemînatice (era un dibaci prestidigitator, obișnuia să facă scamatorii la petreceri de familie), o împături, dîndu-i forma unei păsări. O lansă în aer, folosind degetele arătătoare ale ambelor mîini drept catapultă, și începu să contemple cu încîntare curba grațioasă pe care o trasă „pasărea" în văzduh, înainte de a cădea... Un pescăruș îi țipă în amintire.

Ah ! Luna lor de miere în hotelul acela din Puerto Esmeralda ! Micul dejun luat pe terasa care dădea spre mare ! Orchestra de marimbas [1] și maracas [2] ! Fericirea care-i umplea întreaga ființă, deși știa că Rosalía nu-l iubea cu adevărat ! Ca să ajungă pe plajă nu aveau altceva de făcut decît să traverseze bulevardul asfaltat. Apoi mergeau să se plimbe pe nisipul alb ținîndu-se de mînă. Uneori el dădea drumul mîinii femeii, rămînea în urmă ca să-i admire trupul, coapsele lungi și bine făcute, fesele frumoase, talia fină, mersul de zeiță... Îi făcuse sute de fotografii în culori. Observa că ceilalți bărbați o sorbeau din ochi cînd trecea ea pe lîngă ei...

[1] Instrument muzical format din lame de sticlă sau metal, gradate în scară, care sînt făcute să sune cu ajutorul unor baghete. (N.T.)

[2] Instrument muzical asemănător cu un clopoțel. (N.T.)

Asta nu-i stîrnea indignare sau gelozie : dimpotrivă, îl umplea de un soi de orgoliu sălbatic faptul de a fi soţul unei femei atît de dorite. Cîteodată era chiar iritat cînd vreun vilegiaturist de sex masculin trecea pe lîngă ei fără să o măsoare pe Rosalía din cap pînă în picioare, cu privirea pofticioasă. Iar noaptea, cînd făceau dragoste cu ferestrele deschise spre briza şi zvonurile mării, se gîndea la toţi bărbaţii care rîvniseră la soţia sa în timpul zilei, şi-i închipuia adunaţi acolo, în cameră, urmărindu-l în timpul actului sexual, ceea ce-i mărea în chip delicios plăcerea.

Vivancó se uita acum melancolic la păsăruica de hîrtie căzută pe covorul verde — pescăruş mort pe luciul mării. Dar trebuia să se apuce de lucru ! Îşi scoase ochelarii, aburi ambele lentile şi le şterse metodic cu batista de mătase. Îi puse din nou pe nas şi aruncă o privire satisfăcută mesei acoperite cu o serie de obiecte pe care, în copilărie, şi le dorise dar, sărac fiind, nu şi le putuse cumpăra niciodată : stilouri de cele mai variate mărci, o ulcică de lut plină cu creioane de diverse culori, ascuţitori, agrafe, rigle de plastic, o lupă, cuţite de tăiat hîrtie, carneţele... Statele Unite erau un adevărat paradis pentru cei cărora le plăceau asemenea lucruri ! Vivanco nu putea să treacă pe lîngă un *drugstore* sau o papetărie fără să intre şi să cumpere vreun articol de birou, chiar dacă ştia că nu-l va folosi niciodată.

Dar ritualul încă nu era terminat. Consulul deschise unul din sertarele biroului în care avea zeci de creioane colorate de ceară, luă vreo cîteva şi timp de mai multe minute mîzgăli în bloc-notesul său cu hîrtie galbenă liniată. Era ciudat cum, după ce umplea cu desene geometrice o pagină întreagă, se simţea calmat şi plin de curaj ca să se apuce de lucru.

Îşi scoase din nou batista din buzunar şi-şi şterse faţa. Se gîndi la mîinile lui Gabriel Heliodoro : puternice ca nişte gheare, de un cenuşiu pămîntos, cu vinele în relief. Chiar ieri, în timp ce ambasadorul semna nişte hîrtii în prezenţa lui, examinase mîinile acelea care în noaptea precedentă, fără nici o îndoială, mîngîiaseră

trupul Rosalíei. Îl năpădise atunci dorinţa să le muşte, să le sfîşie... Pe urmă începu să contemple, cu aceeaşi fascinaţie, faţa ambasadorului. Părea o sculptură tăiată în gresie. Emana un parfum de lavandă amestecat cu miros de havană bună. Ochii i se aţintiră atunci pe gîtul şefului său. Îşi spuse : „Dacă ne-am lua la trîntă, m-ar strivi în braţele lui de uriaş. Dar eu aş putea să-i muşc jugulara..." Şi şi-l închipui rostogolindu-se pe covor, ducîndu-şi mîinile la gît, de unde ţîşnea sîngele... Imaginea asta îi ocupase mintea o fracţiune de secundă. Cîte nu încăpeau într-o zecime, o sutime, o miime de secundă ! O întreagă viaţă. O întreagă moarte.

Vivanco scoase un suspin, îşi vîrî iar creioanele în sertar, smulse din bloc-notes foaia acoperită cu desene, o mototoli şi o aruncă în coşul de lîngă birou. Apoi luă primul document cu o oarecare condescendenţă, fluierînd încetişor, cuprins de un soi de autosatisfacţie, aproape fără să-şi mai amintească de ceea ce îl tulburase atîta adineaori. Era vorba de o scrisoare pe care el o scrisese de mînă, în spaniolă, Miss Ogilvy o tradusese în engleză şi domnişoara Mercedes o bătuse la maşină. Deodată, cerul său interior se înnoură iar. Descoperise în text o ştersătură neglijent făcută. Apăsă pe sonerie. Nu după mult timp apăru Mercedita în uşa biroului. Pancho Vivanco se sculă în picioare şi îi întinse foaia.

— Scrisoarea asta a fost dactilografiată cu picioarele ! Mai bate-o încă o dată !

— Scuzaţi, domnule Vivanco... începu fata, gata să plîngă.

— Nici un „scuzaţi". Fii mai atentă cînd lucrezi. Gîndeşte-te mai puţin la bărbaţi. Mai lucrează şi cu degetele şi cu capul, nu numai cu fundul.

Mercedita luă foaia şi ieşi din birou cu ochii în lacrimi. Pancho Vivanco se aşeză, îşi frecă mîinile şi trecu la documentul următor.

Cabinetul consilierului ambasadei se afla alături de al consulului. Cu toate acestea era mai vast şi mobilat cu un gust mai puţin birocratic. Clare Ogilvy avea obi-

ceiul să pună flori proaspete într-un vas de pe o măsuță rotundă din fața canapelei de piele. Jorge Molina îi ceruse totuși să nu mai facă asta și să ia vasul din cabinet. Pe pereții de un roz spălăcit nu exista nici măcar un tablou. În comparație cu masa de lucru a lui Vivanco, cea a lui Jorge Molina era de o sobrietate călugărească.

La ora aceea, consilierul ședea la biroul său cu mîinile într-o atitudine de rugăciune, cu degetele mari sub bărbie, cu extremitățile degetelor arătătoare atingîndu-i vîrful nasului. De cîteva minute stătea în poziția asta, uitîndu-se parcă hipnotizat la ziarul despăturit pe birou.

Două lucruri îl tulburau în dimineața aceea. Primul era ciuda pe care o simțea, fără să vrea, pentru faptul că nu fusese invitat de Don Gabriel Heliodoro să-l însoțească la Casa Albă. Celălalt era scrisoarea profesorului Leonardo Gris, publicată în *Washington Post*. Molina făcea tot posibilul să se convingă că nici unul din aceste lucruri nu avea o importanță capitală. Nu-i vor schimba viața interioară. Nici nu reușeau să-l rănească profund ; erau doar niște zgîrieturi superficiale. Dar simplul fapt de a *simți* aceste agresiuni îi displăcea, ca un semn că nu era total imun la ele, cum sperase și își dorea.

Gabriel Heliodoro era un primitiv. Ignora sau disprețuia orice protocol. El, Molina, trebuia să se obișnuiască de-acum încolo cu asemenea neregularități. Vor mai veni și altele, mai rele. Trebuia să se înarmeze cu răbdare. Și, oricum, tot la el va trebui să apeleze Gabriel Heliodoro dacă, în exercițiul funcției sale, nu voia să comită greșeli capitale, făcîndu-se de rîs.

Își consultă ceasul. La ora aceea ambasadorul probabil că urca treptele de la *porte cochère* a Casei Albe, unde îl aștepta Dwight Eisenhower. Șeful celei mai puternice națiuni din lume urma să strîngă mîna acelei „parodii de ambasador" al unei „parodii de țări" — da, trebuia să recunoască tristul, ridicolul adevăr, deoarece Sacramento era o insulă din Marea Caraibilor guvernată de un dictator vulgar, ignorant și necinstit, „...pe

care tu îl slujești", spuse cineva în mintea consilierului. Era vocea lui Leonardo Gris.

Jorge Molina se ridică și, cu mîinile la spate, începu să umble de la un capăt la celălalt al biroului. Chipul lui Gris îl urmărea de obicei ca implacabila personificare a unei conștiințe vinovate. Adevărul era că Ministrul Afacerilor Externe din țara sa îl trimisese la Washington, printre altele, și ca să-l supravegheze pe Leonardo Gris și să răspundă atacurilor pe care le adresa acesta regimului din Sacramento — să neutralizeze, în fond, acțiunea exilatului apatrid.

Cititor al lui Platon, lui Molina îi plăcea dialogul, pe care îl socotea forma cea mai clară și succintă a schimbului sau confruntării de idei. Burlac și singuratic, își dezbătea problemele cu sine însuși, cu glas tare sau în gînd. Dintre interlocutorii imaginari, favoritul său era Don Pánfilo Arango y Aragón, Arhiepiscopul Primat din Sacramento, prietenul său apropiat, un bărbat pe care îl admira și stima profund, și a cărui biografie tocmai era în curs de a o scrie, cu o grijă afectuoasă. Și, oricît de greu de crezut ar fi fost, altul dintre cei mai asidui interlocutori-fantomă ai săi era însuși Leonardo Gris, fost coleg de universitate și actual adversar politic.

Molina și-l închipuia acum pe Gris așezat pe canapea, picior peste picior, cu frumosul său cap argintiu ridicat, cu ochii ațintiți asupra lui cu acea acuitate care, în unele împrejurări, te putea descumpăni.

Gris își aprinse țigara. Molina nu fumase niciodată în viață. Ura orice obicei care ar fi putut să-i subjuge voința.

— Ți-am citit scrisoarea de azi din *Washington Post*, spuse consilierul în gînd.

Își imagină răspunsul celuilalt :

— Fii sincer și recunoaște că articolul meu nu conține nici cel mai mic neadevăr.

— Recunosc că nu conține „minciuni". Ce e discutabil însă este oportunitatea lui. Îți condamn comportamentul, sub aspect etic. Rufele murdare se spală în familie...

— Şi eu am obiecţiuni serioase împotriva eticii tale, Jorge. Dacă accepţi, în principiu, criticile mele la adresa guvernului, a Preşedintelui şi a ambasadorului tău, cum explici faptul că te afli aici, în slujba celor trei ?

— Un moment ! Şi gîndind aceste cuvinte, Molina se opri în mijlocul încăperii cu ochii la canapea. Ce slujesc eu e ţara mea care va continua să dăinuie multe secole după ce eu nu voi mai fi ; şi biserica mea care e veşnică.

Rîsul grav şi sonor al lui Gris, care ştia să fie maliţios fără răutate; ba chiar şi satiric fără să-şi piardă tonul cordial — rîsul acela celebru, atît de îndrăgit de universitarii din Sacramento — răsună în amintirea consilierului.

— Biserica ta ? Cum poţi să spui asta, Jorge, cînd toată lumea ştie că ai părăsit seminarul fiindcă-ţi pierduseşi credinţa în existenţa lui dumnezeu ? Tăgăduieşti ?

— Nu tăgăduiesc. Dar lucrurile sînt ceva mai subtile. Tu eşti ateu, şi ateismul tău îţi provoacă bucurie. Eu l-am pierdut pe dumnezeu şi sufăr din cauza asta, şi nu încetez să-l caut, şi trăiesc cu speranţa că am să-l găsesc într-o zi. Mai mult ! *Iubesc* ideea existenţei lui dumnezeu, în timp ce tu o dispreţuieşti şi o ridiculizezi ca pe ceva infantil, inferior. Tu vrei să distrugi această biserică, în timp ce eu mă dedic cu pasiune apărării ei.

— De cine o aperi ? Teamă mi-e că lupţi cu morile de vînt...

— O apăr de comunism, Leonardo, de materialism, de disperare, de dezagregarea generală, de haos... Şi de oameni ca tine !

— Să nu comiţi nedreptatea de a mă socoti comunist.

— Nu. E mai rău decît asta. Oricît aş urî ideea de marxism-leninism, nu mă pot împiedica să-i admir pe comunişti pentru fidelitatea lor faţă de o ideologie şi pentru coerenţa raţionamentului şi a comportamentului lor în cadrul acestei ideologii. Ceea ce dispreţuiesc şi detest sînt aşa-numiţii „liberali“ ca tine, oameni fără

un program politic definit, fără o doctrină pe care să se sprijine. Voi vă mărginiţi să criticaţi regimurile de dreapta şi de stînga, fără să le oferiţi un plan de acţiune constructivă. Sînteţi împotriva a ceea ce numiţi cu uşurătate „obscurantismul" bisericii, vă petreceţi viaţa cerînd libertatea gîndirii, sînteţi în fond nişte „băieţi buni" (ca acest Pablo Ortega, discipolul tău) care vă refugiaţi într-un umanism epidermic şi vorbăreţ. De fapt, ce vreţi voi e să vă eschivaţi de la angajamente definitive ca cele pe care şi le-au asumat atît catolicii, cît şi fasciştii — da, chiar şi fasciştii.

— Nu mă face să rîd, Jorge. Nu există nimic mai vag şi mai absurd decît propria ta atitudine. Dacă nu eşti sigur că dumnezeu există, ce rost are să lupţi pentru menţinerea bisericii lui ?

— Ţi-aş putea răspunde : fiindcă iubesc această biserică, înţelegi ? Îi iubesc tradiţia, pompa, ritualul, istoria sfinţilor şi martirilor ei... în fond, corpusul ei mistic. Ce altă forţă din lume poate fi opusă valului materialist al marxismului şi nihilismului ? Avem nevoie, Leonardo, de ceva care să fie mai presus decît filozofia intestinală, decît interpretarea digestivă a istoriei !

Molina auzi paşi pe coridor. Se aşteptă ca cineva să-i bată la uşă. Trecură cîteva secunde şi paşii se îndepărtară. Gris se afla acum lîngă geam. Consilierul simţea o oarecare plăcere să şi-l imagineze pe fostul său coleg în picioare, fiindcă Gris era un bărbat scund, în timp ce el, Molina, avea aproape un metru optzeci înălţime.

— Te acuz, Leonardo Gris, că, prin idei şi acte, prin misiune sau omisiune, ai sprijinit cauza comunismului în Sacramento, în perioada cînd ai fost Ministrul Educaţiei şi Culturii.

Chipul celuilalt continua să rămînă senin. Privirea lui curată îl sperie puţin pe Molina.

— Formulează acuzaţii concrete, nu vagi.

— Ai ordonat să se retragă crucifixele din toate şcolile publice, ai interzis rugăciunea de dimineaţă în clasă şi ai scos predarea religiei din programe. În acelaşi timp ai transformat o universitate seculară într-un cuib de

liber-cugetători, de comuniști și pragmatici. Nu numai că ai permis, dar ai și încurajat și, aproape, ai făcut obligatorie predarea teoriei evoluționiste în școlile secundare, ba chiar și în cele primare. Și-mi vei face dreptatea să recunoști că eu am criticat și combătut toate aceste măsuri prin presă, în timpul administrației Moreno.

— Și știi de ce a fost posibil acest lucru ? Fiindcă sub administrația Moreno a domnit întotdeauna în întreaga țară cea mai absolută libertate de gîndire și de expresie. Nici un ziar n-a fost vreodată cenzurat.

Molina se apropie de masă și aruncă o privire rapidă spre pagina din *Washington Post* unde fusese reprodusă scrisoarea exilatului.

— Voi replica imediat atacului tău.

— Negi că Gabriel Heliodoro e un afacerist și un hoț ? Că e asociat la afacerile complicelui său, Carrera ? Vei încerca să convingi poporul american că Republica Sacramento este o adevărată democrație ?

— Nu. Voi dovedi că, atunci cînd erai în guvernul țării, făceai conștient sau inconștient (n-are importanță !) jocul stîngii. Ai dorit, pentru patria ta, un tip de guvernămînt asemănător celui al colonelului Arbenz din Guatemala. Proiectul de reformă agrară al guvernului vostru era neîndoielnic comunist. Ați fost, în fond, niște unelte inocente. Poate mai mult unelte, decît inocente !

Molina apăsă pe butonul soneriei. După cîteva clipe se auziră bătăi în ușă. „Intră !“ Era Mercedita.

— M-ați chemat, domnule consilier ?

Lui Molina îi veni să strige : „De vreme ce soneria de la masa dumitale a sunat, luminînd discul nr. 2, e limpede că te-am chemat.“ Dar se reținu, mulțumindu-se cu un semn afirmativ din cap.

— Șezi. Am să-ți dictez o scrisoare pe care apoi ai s-o rogi pe Miss Ogilvy s-o traducă în engleză.

Observă că ochii secretarei erau roșii.

— De ce ai plîns ? întrebă, căindu-se imediat de întrebare, deoarece nu-i plăcea să se amestece în viața

personală a celorlalţi, pentru ca nimeni să nu-şi aroge dreptul de a se amesteca într-a sa.

— Oh, domnule consilier ! N-a fost nimic...

— Iar Vivanco ?

Ea lăsă capul în jos şi murmură un da aproape neauzit. Lui Molina îi veni să-l cheme pe consul chiar în faţa ei şi să-i tragă două perechi de palme. Omuleţul acela demn de dispreţuit, fiindcă nu avea destul curaj ca să-l înfrunte pe ambasador, se răzbuna pe cea mai umilă dintre funcţionarele cancelariei !

Se făcu o clipă de tăcere. Secretara aştepta, cu creionul şi carnetul de stenografie în mînă. Jorge Molina îi aruncă fetei o rapidă privire piezişă. Mercedes Batista era urîtă. Torsul şi capul ei promiteau o femeie înaltă, dar picioarele scurte infirmau în mod grotesc promisiunea. Consilierul găsea providenţial faptul că avea parte, în cancelarie, de o asemenea secretară. Celelalte — drăguţe, tinere, parfumate, cu sîni exuberanţi şi feţe excesiv de fardate — erau preferatele lui Ugarte şi ale adjuncţilor săi. Dacă întîmplător intra vreuna la el, Molina se simţea cuprins de o nelinişte care se transforma curînd într-o senzaţie vecină cu panica. Nu prea avea experienţă cu femeile. Niciodată nu avusese relaţii cu ele. De cînd părăsise seminarul, păstrase obiceiul castităţii. De ce ? — se întreba uneori singur. Tot ideea monahală că dorinţa sexuală e un păcat ? Frică de a da greş ca bărbat ? Se considera un om normal, dorinţa îi vizita adeseori trupul, iar el o combătea cu băi reci şi exerciţii spirituale. Rugăciunile îl ajutau mult în acele ore ale diavolului. (Diavolul ? întrebă Gris. Nu crezi în dumnezeu, şi accepţi ideea de diavol ?) Avea uneori poluţiuni nocturne pe care nu putea niciodată – şi nici nu încerca — să le pună în legătură cu vreun vis anume. Întîlnea femei doar în societate, la banchete, recepţii, conferinţe. (Adevărul, interveni Gris, este că, atunci cînd se uită la tine o femeie, îţi întorci privirea.) Prostii ! Femeile nu-l asaltau niciodată. Poate că se menţinuse cast din pură comoditate. Sau din orgoliu. Se

simţea puternic fiindcă nu se deda luxuriei. Singurătatea lui era o cetăţuie. Celibatul, o armură.

— Gata, domnişoară ?

— Da, domnule consilier.

— Adresează scrisoarea redactorului şef de la *Washington Post*. Miss Ogilvy cunoaşte formula.

Molina îşi împreună mîinile ca şi cum ar fi avut de gînd să se roage, îşi sprijini degetele mari de bărbia osoasă, îşi prinse vîrful nasului cu degetele arătătoare şi începu să dicteze.

8

În clipa aceea Ernesto Villalba trecea pe coridor prin faţa biroului consilierului. Umbla cu pas uşor de balerin, purta mocasini şi fredona în falset un fragment din *Pelléas et Mélisande*. Se opri în faţa uneia din numeroasele uşi de pe coridor şi bătu sec de două ori. Auzi o voce pe jumătate înăbuşită : *„Adelante !“* şi intră în biroul generalului Hugo Ugarte de parcă ar fi intrat în scenă. Se opri în faţa ataşatului militar, bătu călcîiele pe neauzite, făcu o uşoară plecăciune, un salut milităresc şi spuse :

— *À vos ordres, mon général !*

Ugarte şedea la masa de lucru, goală ca de obicei, şi răsfoia un volum gros ca o carte de telefon în care Villalba recunoscu ultimul catalog al magazinelor Sears & Roebuck.

— Titito, te-am chemat ca să-mi dai o mînă de ajutor. Vreau să-mi traduci într-o limbă omenească treaba asta. Uite, aici...

Secretarul se apropie de bătrîn pe la spate şi se uită la pagina pe care i-o indica degetul arătător, gros şi noduros, al acestuia.

— Nu cumva vreţi să vă cumpăraţi o perucă, domnule general ?

— Nu fi măgar. Tradu aici. Încă nu m-am hotărît.

Titito se dădu cu doi paşi înapoi şi începu să contemple chelia lui Ugarte. Văzută din spate, dădea impresia unui enorm ou lustruit, într-un cuib de pene negre. (Generalul îşi vopsea părul.)

— Ei bine, spuse secretarul după ce citi în gînd textul indicat. Anunţul se adresează celor cincisprezece milioane de chelii din Statele Unite.

— Cincisprezece milioane ? Caramba !

— Vedeţi tiparul ăsta, pe foaia volantă ? Serveşte la măsurarea capului. Vă trimiteţi măsurile împreună cu o şuviţă de păr, ca ei să vadă culoarea exactă pentru perucă. Totul se poate rezolva prin poştă. Dacă nu vreţi să folosiţi numele dumneavoastră, daţi-l pe al meu. Ah ! Se mai spune în anunţ că firma are peruci în cincisprezece tonuri diferite. Tiii, ce frumuseţe !

Ugarte scoase din fundul gîtlejului un zgomot asemănător cu un croncănit de corb. Se sprijini de spătarul scaunului rotativ şi ridică ochii spre secretar.

— Ce-ar spune lumea despre mine dacă aş apărea în Cerro Hermoso cu perucă pe cap ?

— Ar fi un succes !

— Şi dacă-mi rîde vreo canalie în nas ?

— Îi trimiteţi un glonte în gură !

Hugo Ugarte se sculă, îşi trase fundul pantalonilor care-i intrase între fesele grase, destupă bidonul de metal care se afla pe o măsuţă, turnă puţină apă într-un pahar şi sorbi o dată, lung. Privi pieziş catalogul :

— Nu. Nu vreau să risc. Prima care ar rîde de mine ar fi Ninfa.

Generalul era în civil, într-un costum plumburiu prost croit şi prea strîmt pe corp. Îl cercetă pe Titito din cap pînă în picioare, cu un ochi critic.

— Unde mi-ai umblat de două zile ? întrebă, adăugînd cu un sarcasm provocator : Ai făcut rost de un nou amant ?

— Ei, domnule general, cum puteţi să vorbiţi aşa ? Doar ştiţi bine că sînt un model de fidelitate conjugală.

Ugarte tolera familiaritatea fătălăului pentru că acesta îi făcea servicii de tot soiul, inclusiv pe acela de

a-i procura femei. Dealtfel, umorul cinic al secretarului îl amuza.

— Să vă explic absența mea, *mon général*. Am fost la New York special ca să cumpăr un bilet la premiera baletului de la Teatrul Bolșoi din Moscova. Știți cît am dat pe el ? O sută cincizeci de dolari !

— Ești nebun de legat ! N-aș da nici cincizeci de centavos ca să-i văd dansînd pe comuniștii ăștia prăpădiți. Indienii noștri din Páramo dansează mai bine și costă mai ieftin. E suficient să le plătești un rînd de rachiu.

Se așeză din nou la birou.

— Altceva, Titito, scrie-le ălora de la General Electric și întreabă-i care-i reducerea maximă pe care mi-o pot face pentru frigiderele acelea mari, cele mai mari... știi ? Zi-le că dacă e o reducere substanțială, cumpăr zece odată, pe loc.

Ernesto Villalba își notă ceva pe o bucățică de hîrtie. Apoi se uită la ceasul de platină de la încheietura mîinii și spuse :

— La ora asta ambasadorul nostru trebuie să fie la Președintele Eisenhower.

Telefonul ataşatului militar sună. Titito ridică receptorul prevenitor și, după ce ascultă ce-i spunea telefonista cancelariei, îl trecu generalului, murmurînd :

— E doamna.

— Bună, Ninfita. Ce este ?

— Bine totul, Hugo. Ascultă, știi că hotărîsem să luăm masa împreună, dar n-o să fie posibil. Am întîrziat la cumpărături.

— Unde ești acum ?

— La Hecht's, cu Rosalía.

— Bine, o să ne întîlnim acasă la cinci jumătate. Dar nu-i nevoie să cumperi tot stocul magazinului...

De cealaltă parte a firului se auzi un cuvînt de ocară. Generalul izbucni în rîs.

Ninfa Ugarte puse receptorul la loc și ieși din cabină cu o senzație de leșin. Întotdeauna i se întîmpla așa cînd petrecea mai mult timp într-o ambianță închisă și

supraîncălzită. De aproape două ore se afla în acel mare magazin, parcurgînd nenumăratele lui raioane, uitîndu-se la mărfuri și întrebînd *How much ?* Începuse cu ultimul etaj și coborîse apoi pe scara rulantă, ceea ce o umplea întotdeauna de o agitație de provincială. *Hau maci ?* I se făcuse capul calendar tot calculînd mintal ca să transforme dolarii în lune. Și acum o apucase amețeala, o senzație asemănătoare cu răul de mare, simțită mai mult în cap, decît în stomac. Amețeala mai era agravată și de învălmășeala de culori pestrițe a mărfurilor expuse și a chipurilor și hainelor numeroșilor clienți ce i se perindau prin fața ochilor, precum și de splendoarea luxuriantelor decorațiuni speciale cu care magazinul înțelegea să celebreze sosirea primăverii. Mai era și lumina fluorescentă, zumzetul necontenit al vocilor, întrerupt de acele sunete de clopoțel — *tin ! tin !* — pe care le auzea din clipă în clipă, cu o regularitate de ceasornic, fără a reuși încă să descopere de unde veneau și la ce serveau. Și culmea e că era îmbrăcată într-un costum gros de lînă, care-i furnica pielea de parcă ar fi fost gata să-i ia foc. *Dios mío !*

Se opri o clipă, închise ochii, își apăsă degetele răsfirate ale mîinii durdulii pe piept, la nivelul inimii. Să aibă palpitații ? Nu. Nu era nimic. O să se simtă mai bine. Dar unde o fi Rosalía ? O zări lîngă scara rulantă și se îndreptă spre ea. Nu rezistă însă ispitei de a examina articolele de menaj care o înconjurau din toate părțile și păreau să-i strige : „Te rugăm, doamnă, du-ne la dumneata acasă !“

Se opri lîngă un raft pe care se aliniau vasele din sticlă termorezistentă pentru care avea o predilecție cu totul specială. Cele mai noi erau colorate și imprimate : bleu-turcoaz, roz-corai, roșii... De cînd sosise la Washington cumpărase peste o duzină din minunățiile astea. Își închipuia de pe acum succesul pe care-l vor repurta cînd vor fi arătate prietenelor ei din Sacramento...

O vînzătoare se apropie și o întrebă zîmbind, în engleză, cu ce-i putea fi de folos. Doña Ninfa surîse și ea și răspunse cu obișnuita ei propoziție : *Ai em giast lu-*

ching[1]. Fata se îndepărtă. În clipa aceea soția generalului fu străfulgerată de o idee luminoasă. Ce-ar fi să cumpere mai multe duzini de vase termorezistente de cele mai variate forme și culori, să le trimită la Cerro Hermoso și să le vîndă pe la cunoștințe ? Putea foarte bine să cîștige vreo doi dolari de bucată... Va trimite vasele împreună cu mărfurile pe care le tot expedia Hugo în Sacramento. Doi dolari cîștig. Cine știe, poate chiar trei... La asta visa cînd o luă Rosalía de braț.

— Ah ! exclamă Ninfa. Haide să mîncăm ceva, scumpo. E unsprezece patruzeci, dar în stomacul meu a și bătut de amiază. E bine să ne ducem devreme la restaurant, ca să găsim loc.

Aruncă o ultimă privire pofticioasă articolelor de menaj : oale și ceainice din aluminiu, obiecte din aramă și nichel, șervete de bucătărie (vai, ce drăguțe !) și un arsenal întreg de cuțite — lucruri care te înnebunesc, nu alta ! — și se îndreptă cu prietena ei spre scară.

— Nu găsiți că pentru azi ajunge cît am cumpărat ? întrebă soția lui Pancho Vivanco. Nu mai pot de picioare.

— Mai întîi să mergem să ne căptușim stomacul, fetițo, și pe urmă putem să aruncăm o privire și la *basimento*[2], răspunse Madame Ugarte, îmbogățindu-și limba cu un neologism.

Găsiră o masă la restaurant și începură imediat să studieze lista de bucate. Cînd se apropie chelnerița — blondă, curată, fardată —, fiecare din ele alese un fel de mîncare, după număr.

Soția generalului își scoase pantofii și răsuflă ușurată. În fine, ședea ! Luă paharul, în care se afla mai multă gheață topită decît apă, și bău din el, cu lăcomie. Rosalía zîmbi.

Dinți naturali — își spuse Ninfa cu un oarecare orgoliu național — nu cu coroane artificiale ca ai frumu-

[1] Transcriere fonetică pentru *I am just looking*, „nu fac decît să mă uit". (N.T.)

[2] De la engl. *basement*, nivelul inferior (demisol sau subsol) al unei clădiri. (N.T.)

seţilor ăstora americane de la teatru, cinema şi televizor.

Cînd sosiră platourile, Madame Ugarte se uită la al Rosalíei cu o invidie în care mijea şi un pic de ciudă : foi de salată verde, rondele de ou fiert, de morcov şi sfeclă, o jumătate de caisă compot şi un pumnişor de brînză de vaci. Atîta tot ! Nimic care să îngraşe. Nu-i de mirare că fata îşi păstra linia — şi ce linie, Sfîntă Fecioară ! Se uită şi la platoul ei, pe care cotletele de porc străluceau în grăsime, înotînd într-un sos gros, înconjurate de o cordilieră în miniatură din piureu de cartofi.

Începură să mănînce. Manechine vii, subţiri şi elegante, se plimbau printre mese, prezentînd modele de primăvară în sunetele unei muzici suave emanînd din difuzoare pe care Ninfa nu reuşea să le localizeze. În aer plutea un parfum de flori de măr.

Din cînd în cînd soţia generalului îşi ridica ochii spre a-şi examina prietena. Rosalía ciugulea cu înghiţituri mici, ca o păsărică. Era şi frumoasă... tot ca o păsărică ? Nu. Ca un animal de rasă. Sîsîitul ei aproape imperceptibil se potrivea foarte bine cu nasul uşor cîrn. Ochii ei, cu ciudate punctişoare aurii în iris, erau castanii şi galeşi la suprafaţă : senzualitatea se ascundea în străfundurile lor (socotea cvadragenara), şi nu se va manifesta decît atunci cînd amantul ei o va mîngîia cum se cuvine.

Ninfa simţea pentru amanta ambasadorului acea duioşie temperată de ostilitate pe care o mamă cu veleităţi încă juvenile o are faţă de fiica ei devenită femeie care, pe lîngă ameninţarea de a o face bunică, este şi o serioasă concurentă în disputa pentru atenţia bărbaţilor.

Rosalía, la rîndul ei, se uita pe furiş la matroană. Simţămintele pe care le nutrea faţă de aceasta erau ambivalente. Ninfa îi provoca uneori o indispoziţie greu de explicat. Era autoritară, focoasă şi — mai rău ca orice ! — pusese stăpînire pe ea, Rosalía, din ziua cînd o cunoscuse. Voia să-i dirijeze viaţa pînă în cele mai mici amănunte : „Nu cumpăra asta, cumpără ailaltă“.

„Albastrul nu-ţi şade bine, ia-ţi ceva gri". „Azi trebuie să vii cu mine să facem cumpărături". În unele momente însă fiinţa asta i se părea simpatică, datorită aerului ei cumsecade şi expeditiv. Tiradele pline de nostimade erau tot atît de frecvente la ea ca şi grosolăniile şi vulgaritățile. Umbla veşnic cu degetele încărcate de inele ; broşe de un gust dubios îi împodobeau pieptul opulent. Erau zile cînd Ninfa Ugarte îşi atîrna pe ea atîtea brelocuri, medalioane şi broşe, încît parcă era mareşalul Goering în vremurile lui de glorie. Acum, bunăoară — îşi spunea Rosalía, mestecînd o bucată de morcov — rujul depăşea limitele buzelor ei cărnoase, mînjite de grăsimea cotletelor de porc care-i lăsa dîre pe bărbie. Şi de ce oare nu-şi depila mustăcioara ? Iisuse ! Deodată Rosalía înţelese că mustăcioara aceea o făcea pe Ninfa să semene cu mătuşa Micaela, căreia îi păstra cea mai proastă amintire. Era severă, incapabilă de tandreţe, şi-i pomenea într-una de condiţia ei de orfană săracă. („Îţi închipui cumva că eşti vreo prinţesă? Vrei să te măriţi cu fiul Preşedintelui Republicii ? Pune mîna imediat pe Vivanco ăsta. N-o fi el artist de cinema, dar e un băiat sincer, lucrează în diplomaţie şi se zice că o să-l trimită acum la Paris".)

— Scumpo, murmură Ninfa, sînt cam îngrijorată.

— De ce ?

— Treburile nu merg prea bine în Sacramento. Sîntem în anul alegerilor şi, după Constituţie, generalisimul nu mai poate fi reales.

— Eu nu mă pricep la politică, Doña Ninfa.

— Dar aici nu-i vorba de politică, fetiţo, ci de viaţa noastră. Dacă iese opoziţia în alegeri, sîntem *jodidos* [1].

Rosalía roşi. Ninfa băgă de seamă şi-şi spuse în sinea ei : se ruşinează de cuvinte, dar nu se ruşinează să-i pună coarne lui bărbatu-său.

Cînd chelneriţa aduse desertul (*apple pie*[2] *à la mode* pentru matroană şi jeleu de coacăze pentru fată), con-

---

[1] Cuvîntul spaniol vulgar, avînd înţelesul de „pierduţi". (N.T.)
[2] Plăcintă cu mere (engl.). (N.T.)

versația luă întorsătura de care se temea cel mai mult soția lui Pancho Vivanco.

— Haide să jucăm cu cărțile pe masă, scumpo, spuse Ninfa fixînd-o cu ochișorii ei neruşinați. Sinceritatea n-a făcut niciodată rău nimănui. Ştiu ce e între tine şi Don Gabriel Heliodoro.

— Ce anume ? se apără automat cealaltă.

— Nu nega. Nu mai e un secret pentru nimeni. Încă de la Cerro Hermoso ştia toată lumea, în afară de soția lui Don Gabriel Heliodoro, bineînțeles. Doña Francisquita trăiește în nori.

Buzele Rosalíei începură să tremure cum tremură şi bucățica trandafirie de jeleu pe care încerca s-o țină în echilibru pe linguriță, ducînd-o la gură.

— Nu-ți face griji, o linişti cealaltă. Eu nu te condamn. În locul tău aş fi făcut la fel. Don Gabriel Heliodoro e un bărbat şi jumătate. Soțul tău e un caraghios.

Cu ochii în jos, Rosalía se juca acum cu desertul, fărîmițîndu-l cu lingurița în bucățele pe care le strivea apoi fără să le mănînce.

— Haide ! o încurajă cealaltă. Sîntem prietene, sau nu sîntem ? Aseară ne-a telefonat Pancho ca să întrebe dacă mai ești *încă* la noi. Hugo, vulpoi bătrîn, a înțeles totul şi a mințit că tu şi cu mine ne-am dus împreună la cinema. Rosalía, prostuțo, poți să contezi pe noi. Sîntem toți de partea lui Don Gabriel Heliodoro. De partea *ta*.

Tînăra continua să se uite stînjenită la terciul de culoare roz deschis din farfurie.

— Vezi, scumpo, o să ai de multe ori nevoie de un... de un... cum se cheamă chestia aceea de care e veşnic vorba în filmele polițiste cînd vrea să dovedească cineva că este în alt loc la ora cînd altcineva e asasinat ? Alibili ?

— Alibi, murmură Rosalía.

— Aşa e. O să ai nevoie de multe. De acum înainte ai să poți lua cina liniştită cu ambasadorul etc. ... etc. ... Eu îl chem pe Pancho la telefon şi-i spun că avem amîndouă un program special. Tu te pui de acord cu Don

Gabriel Heliodoro şi-l rogi să trimită maşina ambasadei să mă ia de acasă. Cu Aldo, bineînţeles. Putem începe chiar de azi... Tu rămîi cu omul tău, iar eu mă duc să mă plimb... Arlington, Mount Vernon, Bethesda..., făcu ea cu ochiul. Poate să existe alibi mai perfect ?

Rosalía căpătă curaj şi spuse :

— Pentru amîndouă, nu-i aşa ?

Ninfa izbucni în rîs.

— Sigur, pentru amîndouă. Eşti o fată deşteaptă. Trebuie să fim aliate. Viaţa e scurtă şi toţi bărbaţii sînt nişte porci. Toţi, fără excepţie. Şi acum, iubito, să schimbăm subiectul. Ia te uită ce costum frumos ! Vai, dumnezeule ! Dacă aş avea corpul tău, Rosalía, mi-aş cumpăra un taior ca ăsta... Şi aş mai face şi alte lucruri, multe alte lucruri...

Chemă chelneriţa şi-i ceru socoteala.

— Astăzi eu plătesc, declară, făcînd din nou cu ochiul.

În clipa aceea Rosalía simţi că o urăşte. Şi-i veni să o ia din loc.

9

În după-amiaza aceea Pablo Ortega dori să-l vadă pe profesorul Leonardo Gris. Îl chemă de la un telefon public.

— Ce-aţi spune să luăm cina împreună astăzi, la un restaurant din Georgetown ?

— Ideea mă încîntă, răspunse exilatul. Dar eşti sigur că nu te compromiţi ?

— Vorbiţi serios, domnule profesor ?

Auzi cu plăcere rîsul călduros şi limpede al prietenului său.

— Ei bine, află că întrebarea mea conţine o *oarecare* doză de seriozitate, dar nu mare. La şapte, atunci, la *Carriage House*.

— Perfect !

Cu cinci minute înainte de ora stabilită, Pablo Ortega își parcă mașina pe una din străzile transversale pe Wisconsin Avenue și se îndreptă spre restaurant. Curios, fațada de la *Carriage House,* cu porticul ei din lemn vopsit în negru și ornat cu lanterne de trăsuri din vremurile coloniale, îi amintea întotdeauna de o casă mortuară.

Intră în restaurant și imediat își zări prietenul. Leonardo Gris ședea la o masă, într-unul din colțurile sălii principale, complet ocupată deja la ora aceea.

— Ce ușurare ! exclamă Pablo, luînd loc. Să ai pe cineva cu care să stăi de vorbă, să-ți descarci sufletul... Am avut o zi îngrozitoare, cu o teribilă durere de cap.

— Cum a fost ceremonia ?

— Mai bine decît mă așteptam. Mult mai bine. Pare de necrezut, dar ambasadorul nostru a făcut o figură grozavă. S-a comportat ca un diplomat cu experiență.

— Că are *le physique du rôle* [1], asta nu poate nega nimeni.

— Mai mult. Iradiază un anume magnetism. N-am nici o urmă de îndoială : Președintele Eisenhower l-a plăcut pe individul nostru. Nu-i de mirare. Pînă acum n-am întîlnit niciodată în viață un ticălos care să nu fie simpatic.

După ce băură cocteilurile, Gris spuse :

— Cînd te-am întrebat azi dacă nu ți-e teamă că te compromiți, întrebarea mea n-a fost total gratuită. Ce o să spună Gabriel Heliodoro cînd o să afle că mai întreții relații de prietenie cu un renegat ca mine ?

— Trebuie să fi aflat deja.

Gris încuviință, clătinînd încet din cap.

— Posibil și probabil. De două săptămîni mă urmărește ca o umbră un necunoscut. L-am văzut și în *campus*-ul Universității. Cînd mă îndrept spre casă, mă însoțește cu automobilul său albastru. Uneori pîndesc prin fereastra apartamentului și-l văd pe individ oprit la un colț din apropiere...

— Sînteți sigur că-i același de fiecare dată ?

---

[1] Fizicul potrivit pentru rol (fr.). (N.T.)

— Absolut. La fel cum sînt sigur că, peste puţin timp, va apărea în uşa sălii acesteia, mişcîndu-se în aşa fel ca să-l văd. Insistenţa lui de a se face remarcat mă convinge tot mai mult că cel care l-a pus să mă urmărească vrea doar să mă intimideze.

— Dea domnul să fie aşa. Dar fiţi atent. Pablo începu să mestece măslina din Martini. Cum e tipul ? Latin ?

— Nu. E un bărbat înalt, corpolent şi blond. Nu ştiu de ce, dar mi se pare de origine irlandeză. Acum haide să vorbim despre lucruri mai plăcute. Ce luăm ? Propun o langustă à la Newberg.

— Excelent.

— Ce vin ?

— La alegerea dumneavoastră. Dar să nu uitaţi că eu v-am invitat...

— Ne vom certa în momentul plăţii.

În timp ce profesorul cerceta lista de vinuri, Pablo îl examina. La cincizeci şi şapte de ani, Leonardo Gris îşi păstra vigoarea fizică şi intelectuală de pe vremea cînd, cu mai bine de un deceniu în urmă, preda literatură la Universitatea Federală, în Cerro Hermoso. Rămînînd văduv la patruzeci şi ceva de ani, nu se mai recăsătorise. Cum nu avea copii, aproape că-şi adoptase studenţii, cărora le dedica, pe lîngă interesul magistrului, o afecţiune de tată. Era surprinzătoare capacitatea de expresie a ochilor săi, care puteau fi alternativ (sau în acelaşi timp ?) tandri şi energici, serioşi şi jucăuşi, plini de încredere şi sceptici. Pielea feţii, de culoarea fildeşului, era încă întinsă şi elastică, iar sprîncenele sale, complet negre, contrastau cu reflexele argintii ale părului cărunt. Vocea sa, gravă şi bogată în modulaţii, era parcă un instrument de precizie pe care Gris ştia să-l folosească de minune, ca profesor şi conferenţiar. „Omul ăsta, îşi spuse Pablo, face parte dintre foarte puţinele persoane în prezenţa cărora mă simt perfect la îndemînă, într-atît încît îmi vine să deschid robinetul destăinuirilor şi să las să curgă toate problemele, îndoielile şi perplexităţile mele...“

— Azi-noapte, spuse Gris după cîteva minute, cînd sosiră platourile, am avut un vis ciudat în legătură cu Julio Moreno. Se făcea că ne-am întîlnit pe o stradă pustie și întunecoasă. Am alergat spre el, voiam să-l îmbrățișez dar, cînd m-a văzut, m-a evitat, a grăbit pasul și mi-a dat să înțeleg prin gesturi din cap și din mîini că nu vrea să stea de vorbă cu mine. M-am trezit agitat. Analizînd visul, am conchis că se datora unui sentiment de vinovăție.

— Nu văd de ce v-ați simți vinovat față de fostul dumneavoastră prieten. Fiindcă el e mort și dumneavoastră în viață ?

Gris făcu un gest de îndoială.

— Rațional, resping culpa... Am vrut să rămîn cu Moreno pînă la sfîrșit. El a insistat să fug. Nu numai că a insistat, mi-a și *ordonat*.

Pablo se uita la carapacea stacojie a langustei de pe farfuria invitatului său și, deodată, îi reveni în minte tabloul abstracționist pe care-l lăsase neterminat pe șevalet, cu luni în urmă.

— În noaptea aceea, la ambasada Mexicului, murmură el continuînd să privească pata vie a langustei, n-am putut sta de vorbă deschis, vă amintiți ? După ce v-ați formulat cererea de azil, ambasadorul v-a închis în apartamentele sale de la etaj, fără posibilități de comunicare... Mărturisesc că, în numeroasele dăți cînd ne-am întîlnit aici, la Washington, doream să abordez acest subiect, dar am avut rețineri...

— Vezi ? rîse Gris. Asta e pentru că, în fond, găsești și tu că nu prea am de ce să mă mîndresc de a fi supraviețuit Nopții Tragice.

— Ei, haide, domnule profesor ! Voiam doar să nu redeștept amintiri triste. Și vreți să știți ce gîndesc despre problema asta, cu toată sinceritatea ? Ei bine, exilul dumneavoastră vă e agreabil, poziția dumneavoastră morală și materială în țara asta e excelentă, colegii și studenții de la Universitate vă admiră și vă stimează, trăiți într-un confort rezonabil, frecventați Biblioteca Congresului, vizitați galerii de artă, aveți ocazia să vă

duceţi la concerte bune, să vedeţi piese bune de teatru... Toate astea îl pot induce pe strigoiul acela detestabil (sau admirabil) care vieţuieşte în străfundul cavernelor noastre interioare să profite de orele de somn ca să vă susure la urechi acuzaţia de care atît dumneavoastră cît şi eu ne temem atît de mult... Da, pentru că, după „sintaxa mitologică", singurul adjectiv calificativ al cuvîntului *exil* trebuie să fie *amar*.

— Poate că ai dreptate.

Se făcu o scurtă pauză în care timp Pablo Ortega se ocupă de desprinderea langustei din carapace cu ajutorul furculiţei. Cînd ridică ochii la prietenul său, acesta îi spuse :

— Am certitudinea că Julio Moreno *nu* s-a sinucis.

— Cum aşa ? sări Ortega, încruntîndu-se.

— L-am cunoscut pe Moreno ca nimeni altul. Avea o nemărginită stimă pentru viaţă, nu numai pentru a altora, ci şi pentru a sa. N-a purtat niciodată o armă la el. Nu avea nici măcar un briceag asupra sa, în noaptea aceea... Îţi aminteşti în ce situaţie ne aflam... Eram pierduţi. Gabriel Heliodoro înainta cu mercenarii săi spre Palat. Noi eram cu totul vreo două sute de oameni, hotărîţi să rezistăm pînă la moarte. Moreno ne-a chemat şi ne-a spus : „Nu vreau să se sacrifice nimeni. Urăsc ideea de moarte inutilă. Depuneţi armele şi faceţi apoi ce vreţi : predaţi-vă sau fugiţi. Eu vă descarc de orice jurămînt faţă de guvernul meu. Vă mulţumesc. Şi dumnezeu să vă binecuvînteze !" Cînd i-am obiectat că-l vor împuşca dacă-l prind, Moreno a replicat : „Oricum, mort sau viu, tot voi fi o problemă pentru ei".

Gris luă o înghiţitură de vin, aruncă o privire spre uşa restaurantului, apoi se întoarse către prietenul său.

— Cu cincisprezece minute înainte ca Palatul să fie invadat mai discutam încă împreună. Eram amîndoi singuri în toată clădirea aceea mare. Moreno era livid, acoperit de o sudoare rece, şi abia respira. Eu insistam să rămîn lîngă el, dar el mă tot gonea. A reuşit să mă convingă prin următorul argument : că voi putea continua revoluţia în exterior, fiindcă el considera guver-

narea sa o „revoluţie albă". „Sînt prea bătrîn şi prea bolnav ca să te însoţesc", mi-a spus. Şi efectiv m-a împins afară din Palatul pustiu. Să-mi părăsesc prietenul în situaţia aceea a fost una din hotărîrile cele mai grele pe care le-am avut de luat în toată viaţa mea. După cîteva minute, Pablo, băteam la uşa ta. Restul îl ştii.

— Dar de ce Carrera şi bandiţii săi au născocit povestea cu sinuciderea ?

— Fiindcă dacă-i cruţau viaţa lui Moreno, personalitate atît de respectată nu numai în ţară, ci şi în străinătate, ar fi rămas cu o belea pe cap. Dacă-l împuşcau public, opinia mondială s-ar fi ridicat împotriva lor, ceea ce le-ar fi dăunat nespus. Inventînd povestea sinuciderii, răsculaţii nu numai că au scăpat de belea, dar au avut şi elemente pentru o ticăloşie mai mare încă : minciuna că Moreno s-a sinucis fiindcă se temea să nu se deschidă o anchetă asupra administraţiei lui şi să se descopere toate „afacerile ilicite" pe care le-a făcut în folos propriu. Înţelegi acum ?

— Va să zică e posibil ca Julio Moreno să fi fost asasinat... chiar de către Gabriel Heliodoro ?

Gris înălţă din umeri.

— Despre asta, nu pot să afirm nimic. Îmi închipui că l-au ridicat încă viu de la Palatul Guvernamental ca să-l ducă la vreo închisoare din afara oraşului şi abia pe urmă s-au hotărît să-l omoare în taină. Adevărul e că nici un ziarist, nici un corespondent străin n-a avut voie să vadă cadavrul. Ziarele sacramentane s-au mărginit să dea o ştire seacă despre „sinucidere". Nu s-a publicat nici o fotografie a trupului. Nimeni nu ştie pînă astăzi unde l-au înmormîntat.

Gris făcu o pauză, apoi repetă :

— Am certitudinea că Julio Moreno nu s-a sinucis. Observînd că dezvăluirea asta îl tulburase pe Pablo, schimbă subiectul : Ce veşti ai de la Don Dionísio ?

— Acum două zile am primit o scrisoare de acasă... dar n-am deschis-o. Vechea inhibiţie.

— Şi cînd te gîndeşti că eu te-am vîrît în buclucul ăsta ! Gris atinse cordial braţul lui Pablo. Din cînd în

cînd mă gîndesc la cursa noastră dramatică din noaptea aceea... Nu știu cum să-ți mulțumesc pentru tot ce ai făcut.

— Nici să nu mai pomeniți de asta, domnule profesor. Ajutorul pe care vi l-am dat a fost poate lucrul cel mai util și decent pe care l-am făcut în toată viața mea.

— Fii sigur că n-a fost zadarnic, prietene, murmură Gris privind pe furiș în jurul său. Știm că Juventino Carrera nu va permite să se țină alegeri anul ăsta, așa cum o cere Constituția. Nici măcar cu un candidat marionetă desemnat de el. Victoria lui Fidel Castro în Cuba a ajutat enorm cauza noastră. Pot să te asigur că revoluția e pe drum...

— Vă rog ! îl întrerupse Pablo, nu-mi spuneți nimic.

Gris zîmbi.

— Am o încredere absolută în tine.

— Dar nu vreau să știu nimic, nici fapte, nici nume. Cunoașterea acestor lucruri n-ar face decît să-mi adîncească deruta...

— Să nu-ți închipui că eu cunosc chiar toate amănuntele mișcării. Dar îți înțeleg poziția, Pablo. Haide să schimbăm subiectul. Ai mai scris ? Ai mai pictat ?

Ortega clătină încet din cap, descurajat.

— N-am făcut nimic. Mă simt istovit. Sînt neliniștit, n-am încredere în cuvinte. Iau aspirină și tranchilizante ca și cum drogurile mi-ar putea rezolva problemele. Cel mult, continuu să ascult de un control de la distanță exercitat de o operatoare cît se poate de abilă, Doña Isabel Ortega y Murat, care mînuiește un aparat vechi ca însăși viața, dar foarte eficient : inima umană care, în cazul de față, se întîmplă să fie cea a propriului meu tată.

— Și astfel te comporți ca un satelit pe orbită, spuse Gris.

— Ce-i mai rău, domnule profesor, e că gravitez acum în jurul unui soare care de fapt e o canalie. Nu-i rușinos ?

Leonardo Gris se bătu cu arătătorul în piept, în dreptul inimii.

— Ca să folosesc acum un vechi eufemism, cum îi merge nobilului tău viscer ?

— Amorul ? Femeile ? Nimic serios. Iau o semiprostituată azi, alta peste trei, patru zile... La mine totul rămîne în domeniul călduț al jumătăților de măsură. Sînt un semipoet, un semipictor. Mă culc cu semiprostituate. Rămîn semisatisfăcut din punct de vedere sexual. Și mai rău ca orice, mă simt doar semiruşinat de toată situația...

— Iacătă și umbra mea ! Individul cu impermeabilul de culoare deschisă...

Pablo întoarse capul uitîndu-se după omul indicat.

— Blondul cu pălăria în mînă ?

— Chiar el ! Vezi, se uită fix la noi...

Pablo se ridică, decis să meargă să-l interpeleze pe necunoscut, dar Gris îl trase hotărît de poala hainei, obligîndu-l să ia loc, în timp ce omul cu impermeabilul de culoare deschisă făcea brusc stînga-mprejur și ieșea în stradă.

— Fii calm, Pablo. Sînt sigur că vor doar să mă sperie. N-am de gînd să le fac jocul. De dimineață am primit un telefon în legătură cu scrisoarea către directorul de la *Washington Post,* publicată azi. Ai citit-o ? Bine. O voce îmi spunea, în englezește, fără nici o umbră de accent : „Ascultă, frățioare, dacă ții la pielea ta, nu mai scrie scrisori la ziare". Dar haide să vorbim despre altceva. Cel puțin ai ascultat muzică în ultimul timp ?

— Da. Ascult mereu. Asta mă salvează de la abrutizare totală. Cvartetele lui Béla Bártok îmi amintesc într-atît de mult de fragmentarea lumii noastre și-mi dau o imagine sonoră atît de fidelă a labirintului în care sîntem pierduți, că nu mai am curajul să le ascult. Îmi fac rău. Prefer primitivii italieni. Ei îmi vorbesc despre o lume angelică, poate fictivă, dar frumoasă. Da, și pe-urmă mai este și bătrînul Johann Sebastian, omul care folosește și înțelege limbajul lui

dumnezeu. Toţi aceştia mă fac să cred că viaţa şi lumea pot fi simple şi că dragostea e posibilă. Dar, fiindcă veni vorba de muzică, domnule profesor, cum îi merge violoncelului ?

— Prost. Mucegăieşte într-un colţ. De săptămîni de zile nu m-am mai apropiat de el.

— N-am să uit seara cînd aţi cîntat pentru mine şi Gonzaga *partita* aceea de Bach. Vă amintiţi ? Încăperea în penumbră, fereastra deschisă, luna plină din octombrie. Totul era perfect.

Gris zîmbi, cam trist. Iar Pablo îşi spuse : „Aş vrea ca omul ăsta să-mi fie tată". Ideea i se păru, intelectualiceşte, atît de atrăgătoare, încît simţi că îi iau foc obrajii şi urechile. Cu un gest automat, bău o înghiţitură lungă de vin.

Cînd sosi cafeaua, Gris întrebă :

— Crezi că e posibil ca cineva să cînte Bach la violoncel, să spunem... o *passacaglia,* şi în acelaşi timp să urzească o revoluţie, să se gîndească de unde să cumpere arme şi muniţii, cum să le treacă prin contrabandă în Sacramento... ce contacte militare să stabilească, ce puncte strategice să arunce în aer etc. ... etc. ... ? Mai mult : crezi că e posibil ca acelaşi om să fie în străfundurile sale un pacifist căruia îi repugnă violenţa, şi al cărui ideal e să stea în colţul său, citindu-l pe Platon sau scriind un eseu despre Góngora ?

Pablo ezită o clipă.

— Cred că e posibil. Şi asta mă sperie. Luă o bucăţică de miez de pîine, o frămîntă între degete, se gîndi la prietenul său Bill Godkin care purta veşnic în buzunare provizii pentru păsări şi veverişe. Apoi întrebă :

— După opinia dumneavoastră, domnule profesor Gris, ce înseamnă a fi un bun revoluţionar ?

— Aşa cum spunea personajul acela al lui Malraux, bunul revoluţionar e un manicheist cu plăcere pentru acţiune.

— Şi cum vă evaluaţi dumneavoastră ca revoluţionar ?

— Cel mult, de gradul trei, Pablo. Adevărul este că noi, așa-numiții intelectuali, vom fi mereu cei mai proști oameni de acțiune. Dintr-un motiv sau altul, Stalin detesta acest soi de oameni. Respingem absolutizările politice și filozofice. Nu acceptăm ideea că lucrurile pot să fie doar negre sau albe, credem în nuanțe, în complexitatea oamenilor și a problemelor pe care le au ei. Toate astea sînt obstacole în calea revoluției, lucruri care-i înfurie pe bărbații de pură acțiune revoluționară. Cred că tot un personaj al lui Malraux a spus că mulți caută să găsească în Apocalips o soluție pentru problemele lor personale...

Pablo se juca gînditor cu cocoloșul din miez de pîine. Grîs i se destăinui :

— Uite situația mea. Nu sînt manicheist și nici nu-mi place acțiunea. Mă consider mai degrabă un contemplativ. Dacă rămîn indiferent la soarta țării mele, conștiința mă condamnă. Dacă mă vîr în conspirația revoluționară, omul cu violoncelul, cititorul lui Platon și al lui Góngora mă privește cu neîncredere și mă condamnă și el, în felul său. Și e foarte posibil ca, dacă revoluția va triumfa, să fiu condamnat într-o zi de propriii mei tovarăși. În definitiv, intelectualul e un condamnat prin definiție.

— Trebuie să existe o ieșire !

— Oricum, sînt obligat să-mi țin cuvîntul dat unui prieten care a murit. Am închis ochii și am intrat în conspirație. Voi merge pînă la capăt.

Cînd chelnerul dădu să-i întindă nota de plată lui Gris, Ortega o interceptă, cu toate protestele prietenului său.

Ieșind din restaurant și făcînd cîțiva pași spre Strada Q., Gris îl zări oprit într-un colț pe omul cu impermeabilul de culoare deschisă. Îl văzuse și Ortega, care mîrîi o amenințare.

— Nu te enerva, spuse profesorul.

Pablo însă îl lăsă în urmă, grăbi pasul, se apropie de necunoscut și-l întrebă pe nepusă-masă :

— Ce ai dumneata cu prietenul meu ?

Celălalt se dădu înapoi cu un pas, parcă pentru a se apăra de o agresiune fizică.

— Nu știu despre ce vorbești, îi replică el.

Cu pumnii strînși, cu mușchii feței contractați, Ortega se reținea să nu-l ia la bătaie, deși știa că ar fi fost dezavantajat într-o luptă corp la corp cu namila.

— Ba știi foarte bine ! Dar îți pierzi timpul degeaba. Profesorul Gris nu se sperie așa ușor. Spune-i asta ăluia care te plătește ca să faci o treabă atît de murdară.

— Ești nebun, murmură celălalt, zîmbind mînzește. Făcu stînga împrejur și se îndepărtă. Gris se apropie de prietenul său.

— Pablo, ai riscat să încasezi o bătaie zdravănă. Omul ăsta are înfățișare de boxer.

Ortega tremura de indignare. Țigara stinsă i se lipise de buze. Merseră amîndoi cîteva clipe în tăcere. Pablo se gîndea la fața bărbatului în impermeabil de culoare deschisă : rubicondă, cu fălcile pătrate, cu gura dură și crudă. Cine l-o fi plătind pentru treaba asta ? Ugarte ? Da, nimeni altul nu putea fi decît bătrînul cîine polițist. Scuipă țigara.

Gris îl apucă de braț pe fostul său discipol și căută să-l distragă de la incident.

— Sînt invitat să țin o conferință la American University în mai. Am să spun cîteva adevăruri despre guvernul nostru...

— Voi fi prezent, puteți să fiți sigur.

— Nu, Pablo, te rog să nu vii. E un risc inutil.

Urcară în tăcere pînă pe Strada Q, de unde continuară către răsărit. Edificiul în care își avea micul său apartament profesorul Gris făcea parte din cvartalul de case unde pe vremuri, în epoca țaristă, fusese situată ambasada rusă.

— Vrei să urci, Pablo ?

— Natural. N-o să am liniște pînă nu vă văd închis în casă, în siguranță.

Apartamentul profesorului se afla la etajul trei. Abia după ce controlă că nu se afla nimeni ascuns înăuntru se hotărî Pablo să plece. Celălalt zîmbi :

— Zăreşti strigoi peste tot. Oricum, îţi foarte mulţumesc... încă o dată. Vrei să rămîi ca să guşti un coniac ? Sau o doză de Bach ori Vivaldi ?

— Nu. Simt nevoia să mă culc devreme astăzi. Am avut o zi grea.

Îşi strînseră mîinile. Revenit pe trotuar, Pablo se uită de jur împrejur, dar nu zări nici o siluetă suspectă prin apropiere. O porni spre locul unde îşi parcase maşina.

Q. Street... Q. Street ? Deodată îşi aminti. Pe strada asta locuia Glenda Doremus ! Fata îşi scrisese adresa cu creionul albastru pe dosarul tezei. *3050, Q. Street.* Nu-i trebuiră mai mult de cîţiva paşi ca să găsească imobilul cu acel număr. La ce etaj o fi apartamentul Glendei ? De amănuntul acesta nu-şi amintea...

Se opri o clipă, uitîndu-se la diferitele ferestre luminate ale clădirii.

10

Întinsă pe sofa, complet îmbrăcată, dar fără pantofi, Glenda Doremus privea ecranul televizorului pe care se mişcau personaje asupra cuvintelor şi acţiunilor cărora se străduia în zadar să-şi concentreze atenţia. În tot cursul acelei zile, în orele de lucru, reuşise chiar să uite că avea un stomac. Dar de cum revenise acasă, starea neplăcută, acel soi de „durere de foame" amestecată cu o senzaţie de greaţă, reîncepuse. Bănuia că are ulcer gastric, sau ceva mai rău. Ultima radiografie, făcută cu mai puţin de o săptămînă în urmă, nu relevase nimic anormal la aparatul ei digestiv. Medicul insista că tot ce simţea ea era de origine psihosomatică. O sfătuise chiar să se ducă la un psihanalist. Ah ! Asta nu. Niciodată !

În seara aceea Glenda refuzase invitaţia unui coleg de la Uniunea Pan-Americană ca să ia masa împreună la *Aldo's*. Acum, numai la gîndul mîncării i se făcea

greață. Cu toate acestea știa că doar cu hrană putea să-și domolească senzația aceea de „gol dureros“ în stomac.

Pe ecranul televizorului, niște *cow-boys* schimbau între ei focuri de armă. Glenda se ridică, opri aparatul, se duse pînă în bucătărie, scoase din frigider o sticlă cu lapte, își turnă puțin din conținutul ei într-un pahar și bău o înghițitură, cu teamă. Nimic nu-i evoca mai pregnant atmosfera de acasă decît mirosul și gustul laptelui. Se înapoie în *living*, gîndindu-se la tatăl și la mama ei. Rămase o clipă cu ochii la portretul lor, care se afla deasupra scrinului, lîngă un vas cu flori. Scoase dintr-un sertar scrisoarea primită de la tatăl ei chiar în dimineața aceea, se așeză într-un fotoliu și o reciti :

Scumpa mea fiică,

De ce nu te întorci acasă ? Știu că la Washington trebuie să fie plăcut acum, cu cireșii în floare, dar și aici la Atlanta piersicii sînt înfloriți. Mama ta și cu mine nu putem înțelege de ce nu te-ai hotărît încă definitiv ce vrei să studiezi. Anul trecut vorbeai de engleză și literatură. Anul ăsta te-a apucat nebunia asta cu istoria Americii Latine. Ce utilitate practică poate avea așa ceva ?

Mama ta nu se simte bine, are flebită, stă la pat, și sîntem toți foarte îngrijorați pentru sănătatea ei. Ca și mine, mama a fost tristă că n-ai venit să ne vezi în vacanța de vară și că ne comunici acum că poate nu vei veni nici de Crăciun. De ce urăști atît de mult Sudul ? La urma urmelor, în Washington sînt mai mulți negri decît albi. Te plîngi în scrisorile tale că nu ai prieteni pe-acolo și că nu ești fericită. De ce te încăpățînezi atunci să rămîi în orașul acela pe care tu însăți îl găsești monoton și neinteresant ? Vino acasă, baby. *Nu are nici un rost să lași ca viața să-ți fie stricată de niște lucruri care s-au petrecut cu atîția ani în urmă și în care n-ai avut nici cea mai mică vină. Dacă există un vinovat, acela sînt numai eu, și dumnezeu mi-e martor că nu mă căiesc pentru ce am făcut.*

Cu un gest brusc, Glenda rupse scrisoarea, aruncînd bucățelele de hîrtie la coș. Tatăl ei nu avea dreptul să pomenească de asta !

Pe neașteptate simți nevoia să facă o baie. Asta i se întîmpla de mai multe ori în timpul zilei, chiar și în orele de lucru. Era o senzație bruscă (absurdă, e drept, dar de nestăpînit) că e murdară, că miroase urît, și că ceilalți se îndepărtează de ea cu repulsie. Ideea asta îi complica orice contact social, făcînd-o retrasă, neîncrezătoare, sălbatică.

Intră în camera de baie. Se dezbrăcă. Mai înainte însă de a se urca în cadă, se privi în oglinda de la toaletă, își pipăi sînii, adbomenul, pubisul — nu din voluptate sau vanitate, ci cu un soi de curiozitate clinică. Cerceta dacă nu îi apăruse pe corp vreun punct dur care să poată fi un semn de tumoare malignă. Era obsedată de ideea că va muri de cancer, posibil uterin. Încerca, dar zadarnic, să fie rezonabilă. În unele momente aproape că rîdea de obsesia ei. Dar degeaba : nu-și putea alunga presimțirile proaste, care îi întunecau gîndurile, îi otrăveau viața.

Deodată i se păru că în clipa aceea o spionau niște ochi invizibili de bărbat. Într-un acces de spaimă pudică se înfășură în prosop. Abia sub duș, cînd deschise robinetul, îl lăsă să cadă. Se săpuni, producînd multă spumă. Îi făcea plăcere să se spele. Nu-și iubea trupul. Dimpotrivă, îi era cam silă de el. E greu să fii femeie. Cînd avea ciclul, i se părea că umple tot orașul cu mirosul ei. Atunci era foarte nervoasă, parcă sălbăticită. Îi venea să se ascundă, să dispară de pe fața pămîntului. Cu gîndul la toate lucrurile astea, Glenda se freca atît de tare, încît aproape că se zgîrie cu unghiile pe brațe, pe sîni, pe picioare...

Trebuie să fac ceva, își spuse, altfel înnebunesc.

Începu să se șteargă, acum calmată de apa călduță. Reveni în dormitor, aproape zîmbind de exagerările ei. Sigur, fată. Toate astea sînt doar fantezii. Trebuie să-ți stăpînești nervii. Liniștește-te !

Își puse o pijama, se înapoie în *living*, se așeză lîngă scrinul pe care se afla manuscrisul disertației ce urma să fie prezentată de ea la universitate, la sfîrșitul anului academic. Își spusese că Republica Sacramento, fiind o țară mică și puțin cunoscută, nu va prezenta dificultăți pentru un studiu interpretativ. Uneori i se părea chiar că făcuse o lucrare bună. Dar orele de îndoială precumpăneau asupra celor de optimism. Își găsea teza superficială, puerilă. Poate că cel mai bine ar fi fost să se ocupe de biologie. Sau de sociologie. Sau de nimic !

Luă plicul de lîngă manuscris. Conținea o invitație la recepția pe care noul ambasador al Republicii Sacramento o dădea pentru cercurile diplomatice vinerea următoare. În partea de jos, scrisă de mînă, se afla o notă din partea lui Pablo Ortega : *Nu cumva să lipsești. Ți-am citit teza. Vom sta de vorbă despre ea. Îți promit că nu te vei plictisi la recepție.*

Glenda se întinse din nou pe sofa și începu să se gîndească la Pablo. Încă nu știa ce să creadă despre el, dar bănuia deja ce simțea — și asta o speria puțin. Îl găsise atrăgător, într-un fel pe care n-ar fi știut să-l definească prea clar. Poate că sacramentanul era primul bărbat care-i stîrnise interesul... puțin. Ba chiar îi plăcuse fața lui serioasă și bărbătească, vocea seacă și aproape monocordă, lipsită de dramatismul ipocrit atît de frecvent printre diplomați. Îi mai plăcea că Pablo Ortega, spre deosebire de majoritatea latinilor pe care îi cunoscuse, nu avea un aer de *gigolo*, și nici nu o tratase de parcă ar fi considerat-o o pradă ușoară. Păcat că avea tenul atît de brun. Dar ce importanță are dacă e oachеș sau blond ? — reacționă ea, răsucindu-se pe sofa și rămînînd culcată pe burtă, cu o pernă sub stomac.

Se gîndi la invitație, revăzu în minte scrisul lui Pablo, îl analiză. Era un scris mare, hotărît, clar : părea să indice largheță, sinceritate și bărbăție. Da, păcat că băiatul avea pielea de o nuanță atît de întunecată...

Cum i s-o fi părut teza ? Dacă nu i-a plăcut, de ce n-a spus-o imediat ? S-o fi gîndit că mă poate atrage

la recepție doar asigurîndu-mă că n-am să mă plictisesc ? O fi atît de sigur că-mi va fi agreabilă compania lui ?

Trecu în revistă, mintal, rochiile pe care le-ar putea îmbrăca la recepție. Nu erau multe la număr. Poate că cea mai potrivită ar fi cea neagră de tafta... Dar nici nu era încă sigură că se va duce. Cunoștea acel soi de petrecere. Stăteau oamenii îngrămădiți într-un salon, atingîndu-se cu coatele, bînd și sporovăind fără să știe ce beau nici ce-și spuneau unii altora. Se amețeau numai. De fapt, nu se distra nimeni. N-o să se ducă ! De ce să o facă ? Numai din cauza acelui post scriptum al lui Ortega ? Puteau discuta despre teză cu altă ocazie. Încercă să-și șteargă din amintire chipul lui Pablo. Nu reuși.

Tînărul ăsta trebuie să aibă vreo problemă. I se citea pe față. O problemă sau mai multe. Iar gîndul că putea să *nu* fie fericit îi inspira într-o oarecare măsură dorința să-l ajute, să-l atragă, să-l oblige să i se destăinuie. Poate că Ortega era prietenul de care avea ea nevoie. Dar oare chiar avea nevoie de un prieten ? Și trebuia acel prieten să fie neapărat de sex opus ? Se temea de complicații. De fiecare dată cînd acceptase pînă la urmă să iasă în oraș seara, cu cîte un cunoscut, se căise. Opt din zece încercaseră să o sărute. Cinci din zece încercaseră să o oblige să se culce cu ei.

Scoase din buzunarul pijamalei un comprimat antiacid și-l vîrî în gură, lăsîndu-l să se dizolve pe limbă. Pablo Ortega y... și mai cum ? Avea și un al doilea nume, pe care nu și-l amintea. Ce fel de sînge i-o fi curgînd prin vine ? De indian sau de spaniol ? Trăsăturile lui nu erau nici de indian, nici de negru... Maurii ocupaseră Peninsula Iberică mai multe secole. Pablo trebuia să aibă în vine sînge maur. Maurii erau africani... Dar ce-i păsa ei de sîngele acelui secretar al unei ambasade din America Centrală ? Orice sînge e impur. Toate ființele omenești sînt osîndite la prihănire, trupească și sufletească. Toate. O, dumnezeule ! Încă o noapte lungă în perspectivă. Programele de la televizor erau insuportabile. Să citească o carte ? Cărțile care se publicau tra-

tau numai teme sordide : homosexualitate, violenţă rasială, resentimente, disperare. Cînd nu erau scrise de negri, atunci autorii lor erau sigur evrei : două rase care-l urau pe americanul alb.

Glenda se gîndi să telefoneze unei colege. Ca să-i spună, ce ? Putea să se urce în maşină şi să o pornească pe străzi, de-a lungul fluviului Potomac, fără o ţintă precisă. Apoi să se înapoieze, să ia un barbituric şi să încerce să doarmă... De ce să nu ia odată cincizeci de comprimate de seconal ?

Poate că sinuciderea ar fi o soluţie. Dar era ea oare sinceră de tot cînd gîndea să se omoare ? Nu. S-ar omorî numai dacă ar avea certitudinea că în măruntaiele ei creşte un cancer, ca o floare aducătoare de moarte.

Îşi strînse mai tare perna pe stomac.

Cam pe la ora zece, în aceeaşi seară, sună telefonul în apartamentul Clarei Ogilvy.

— Alo ? Cine e ? întrebă ea contrariată, fiindcă tocmai urmărea la televizor programul ei preferat.

— Aici e M. Michel.

— Ce s-a întîmplat ?

— Miss Ogilvy, spuse majordomul în surdină, e o chestiune confidenţială...

— Vorbeşte mai tare, frate ! Ce s-a întîmplat ?

— Sînt într-o situaţie dificilă, Miss. În legătură cu recepţia de vineri... Scuzaţi-mă, dar mi-am zis că e riscant să vă vorbesc despre asta la cancelarie. Clare auzi cum, la celălalt capăt al firului, majordomul îşi dregea glasul, într-un chip monden. *Bien,* după cum ştiţi, de zece ani furnizorii noştri sînt Beauchamps Frères. Firmă respectabilă, bucătărie de prim rang, chelneri stilaţi, în fine, serviciu ireproşabil...

— Ştiu, Michel, ştiu. Dar care e problema ?

— S-a întîmplat ceva foarte regretabil. De data asta generalul Ugarte mi-a încălcat terenul, a luat asupra sa chestiunea furnizorilor şi a dat comanda firmei Parker & Baker, *Caterers* [1].

[1] Furnizori de meniuri pentru recepţii, banchete etc. (engl.). (N.T.)

— O fi obținut condiții mai avantajoase, sugeră Clare fără nici o urmă de convingere, privind ecranul televizorului căruia a trebuit să-i diminueze sonorul ca să poată vorbi la telefon.

— Aș, Miss Ogilvy ! Sînt cu 20% mai scumpi. Și nu-i nevoie să vă spun cine o să vîre în buzunar acest procentaj frumușel...

— Nu te necăji, Michel. Paguba e a vistieriei Republicii Sacramento. Îmi pare foarte rău, însă nu pot face nimic...

— Dar, *Mademoiselle,* vedeți și dumneavoastră în ce situație sînt. Vorbisem deja cu Beauchamps Frères, ca în fiecare an. *C'est calamiteux !* [1]

Clare era nerăbdătoare să-și vizioneze programul. Se gîndea la mutra majordomului : orificiul rozaliu al gurii pe care nasul lung aproape că-l ascundea, ochișorii clipitori, expresia jumătate umilă, jumătate acră.

— Asta e situația, Michel. Păcat ! Acum pierzi *dumneata* cei 10% obișnuiți, nu-i așa ?

— Vai. *Mademoiselle !*

Clare Ogilvy puse receptorul în furcă.

În aceeași seară, în jurul orei opt, automobilul ambasadei Republicii Sacramento opri în fața porții de intrare a reședinței ambasadorului. Aldo Borelli sări afară, deschise portiera vehicolului, din care ieși Rosalía Vivanco, avînd gulerul pardesiului ridicat, ca să-i acopere jumătate de față, și capul înfășurat într-un fular legat sub bărbie. Apăsă pe butonul soneriei de la ușă, pe care i-o deschise Michel, și intră în casă. Șoferul reveni la locul său, iar doamna rămasă în automobil porunci : „Acum ia-o încetișor spre Rock Creek Park". Aldo Borelli așa făcu. Începea să fie alarmat... După lucrurile pe care le văzuse și auzise în ultimele săptămîni, nu prea mai avea îndoieli asupra intențiilor vacii aceleia grăsane care se lăfăia pe bancheta din spate a

---

[1] E o catastrofă ! (fr.). (N.T.)

mașinii... Parfumul ei provocator și grețos îi năpădea nările ca un soi de invitație libidinoasă. *Mamma mia !* Singurul lucru pe care și-l dorea era să trăiască liniștit cu nevastă-sa și să adune ceva bani în plus ca să-l aducă din Italia pe fratele său mai mic... Dacă generăleasa ar fi tînără și drăguță n-ar fi fost nici o problemă, decît, poate, riscul de a fi prins de general în flagrant delict.

— Plăcută seară, Aldo !

— Foarte plăcută, doamnă.

Italianul își privi pasagera prin retrovizor. Îi amintea ca fizic de unele siciliene și calabreze corpolente și mustăcioase. Dar sicilienele și calabrezele erau stăpînite în general de un înalt simț al onoarei și al decenței. Le erau credincioase bărbaților. În Sicilia și în Calabria, onoarea se spăla în sînge.

În parc circulația mașinilor era redusă. La o intersecție, Aldo ezită.

— Încotro mergem, doamnă ?

— Mergem să vedem cireșii. Ia-o mai departe pe malul fluviului și treci pe lîngă monumentul lui Jefferson. Pînă la obelisc.

Obeliscul ! Ninfa Ugarte începu să mîngîie în gînd imaginea din carne pe care i-o evocase cea de piatră. Ce făcea ea acum era riscant și, fiind riscant, excitant. O prietenă îi spusese odată că emoția pe care o ai cînd urmărești vînatul e mai puternică decît cea cînd îl omori...

— Ești însurat, Aldo ?

— Da, doamnă.

— Cîți ani are soția dumitale ?

— Douăzeci și opt.

— E drăguță ?

— Eu așa zic, doamnă.

— Ai copii ?

— Doi, doamnă. Un băiețel și o fetiță.

Ninfa se uita fascinată la ceafa puternică și tînără a italianului.

După cîteva minute, cînd mercedesul trecea pe lîngă monumentul lui Jefferson, Ninfa începu să laude fru-

museţea Washingtonului. Oare Aldo cunoştea Republica Sacramento ? Nu ? Păcat. Trebuia să o cunoască. Cerro Hermoso era situat într-o vale înverzită. Clima era plăcută. Oraşul, o bijuterie, cu clădirile lui vechi, din vremea colonială. Catedrala — *Dios mío !* În pur stil plateresc [1]. (Dacă mă întreabă cumva ce înseamnă plateresc, m-am ars.)

Cînd se apropiară din nou de malul Potomacului, şoferul întrebă :

— Şi acum, doamnă ?

— Trebuie să mai întîrziem, Aldo. Am promis s-o iau pe prietena mea pe la unsprezece şi jumătate. Haidem spre Virginia !

Madonna ! vociferă Aldo Borelli în sinea sa. Dacă generalul Ugarte află asta, pot să-mi pierd slujba şi să mai încasez şi o mamă de bătaie...

Maşina străbătu Memorial Bridge şi o luă apoi pe şoseaua spre Alexandria. Cînd începură să se zărească luminile albastre ale aeroportului, Ninfa porunci :

— Opreşte maşina acolo, lîngă fluviu.

Blestemată bătrînă ! Aldo scoase maşina de pe şoseaua asfaltată şi o apropie de malul apei. Din centrul aeroportului urca spre cer o rază verticală de lumini violacee.

Ninfa Ugarte se răsuci pe banchetă şi, gemînd încetişor din pricina efortului, deschise portiera şi ieşi. Aldo Borelli era deja puţin excitat, într-un mod neplăcut, gîndindu-se la ce îl aştepta... Toate astea erau nu numai periculoase, dar şi ridicole. Se imagină povestindu-i tot neveste-si, cînd va ajunge acasă, la noapte : „Închipuie-ţi tu, Antonietta, că soţia generalului m-a pus să opresc maşina într-un loc pustiu, lîngă fluviu, şi..." Gîndurile îi fură întrerupte de zgomotul portierei din dreapta sa... Prezenţa caldă, voluminoasă şi parfumată a Ninfei Ugarte se făcu simţită lîngă el. „De-aici, de pe scaunul din faţă, se scuză ea, pot să văd mai bine avi-

[1] Stil corespunzător primei perioade a Renaşterii spaniole, caracterizat printr-un exces de basoreliefuri şi ornamente florale. (N.T.)

oanele." Într-adevăr, la mici intervale aterizau sau decolau aeroplane, zburînd la mică înălțime de suprafața apei. Aldo Borelli strînse tare volanul, cu mușchii feței încordați.

— Un bărbat ca dumneata, Aldo, șopti Ninfa așezîndu-și mîna durdulie pe genunchiul șoferului, n-ar trebui să rămînă la meseria asta. Ai putea să te faci artist de cinema sau televiziune.

Un avion trecu vuind în direcția aeroportului.

Aldo Borelli încleștă dinții și rămase tăcut, cu ochii ațintiți la apa în care se reflectau luminile tremurătoare de pe maluri. Ninfa Ugarte gîfîia, simțind cum îi bate inima repede și tare. Și deodată, cu graba și lăcomia unei fetițe grase, trase fermoarul de la pantalonii lui Aldo Borelli.

Bill Godkin ajunse în apartamentul său din Strada R în jurul orei unsprezece și jumătate. Înainte de culcare hotărî să mai fumeze o pipă. Rămase așezat în *living*, privindu-și lucrurile din jur. Un vînător de fiare sălbatice, reflectă el, își atîrnă pe pereți capete împăiate de tigri, lei, pantere, mistreți... Un vînător de oameni ca el păstrează portretele „victimelor" sale. Pereții lui erau plini de rame cu fotografii de-ale unor personalități celebre cărora le luase interviuri în decursul celor trei decenii de ziaristică. Deținea portrete cu autograf de la Gómez din Venezuela, Sandino, Cárdenas, Pérez Jiménez, Vargas, Ubico, Somoza, Santos Dumont, Gabriela Mistral... Se ridică spre a cerceta de aproape, cu o curiozitate cu totul specială, fotografia mărită după cea pe care, în 1925, i-o făcuse chiar el lui Juventino Carrera înconjurat de Statul său Major, în vîrful munților Sierra de la Calavera. Iată-i pe bărboșii partizani, cu pălăriile lor cu borul mare, cartușierele în bandulieră, cuțitoaiele și pistoalele la brîu. Își concentră atenția asupra celui mai înalt dintre ei. Chiar și în instantaneul acela îngălbenit de vreme, un observator putea simți că, din tot grupul, Gabriel Heliodoro avea chipul cel mai expresiv.

Bill se așeză din nou. În fiecare colț al apartamentului păstra *recuerdos*[1] din țările latino-americane pe care le vizitase. Așezase pe consola șemineului un arbore al vieții cumpărat de la un artist indian din Mexic : iată-l, în inocenta lui policromie, cu păsărelele, florile, copiii și îngerii săi. Acel *torito*[2] de pe rîul Pucará care se află lîngă arbore îi fusese dăruit de Haya de la Torre în ziua cînd îi luase pentru prima oară un interviu liderului mișcării APRA[3]. Niște *boleadoras*[4] căptușite cu piele și le dobîndise de la un politician uruguaian. Piese de ceramică neagră din Chile, tărtăcuțe din Columbia, covoare peruane, mexicane și ecuadoriane împodobeau *living*-ul și dormitorul — și fiecare obiect avea povestea sa. Lîngă fotoliul în care ședea acum, și alături de scrumiera de pe o măsuță rotundă, lucea cuțitul de argint, cu mînerul și teaca cizelate, dăruit de Getúlio Vargas și folosit acum de el pentru tăiat hîrtie.

Cînd termină de fumat pipa, Godkin se îndreptă spre dormitor, își scoase hainele, își puse pijamaua, intră în baie și începu să se spele pe dinți. (85% din oameni, reflectă el, își pun mîna stîngă în șold cînd se spală pe dinți...) Făcea tot posibilul să nu vadă fața pe care oglinda stăruia să i-o arate. Un moment totuși i se păru că bărbatul din oglindă voia să-i vorbească : nu avu încotro și trebui să-l înfrunte.

Ce-i nou ? păru să-l întrebe celălalt. Nimic, răspunse el în gînd, absolut nimic. Viața continuă la fel, și mai bine să nu discutăm despre asta.

Cu spuma pastei de dinți prelingîndu-i-se pe la colțul gurii mari, de o formă nedefinită, Godkin începu să se analizeze. Dacă dumnezeu i-ar fi dăruit o față care să placă femeilor, de exemplu ca cea a lui Pablo

---

[1] Amintiri (sp.). (N.T.)

[2] Tăuraș (sp.). (N.T.)

[3] Alianța populară revoluționară americană, mișcare indigenistă peruană, înființată și condusă de politicianul și scriitorul Haya de la Torre. (N.T.)

[4] Un soi de armă de vînătoare, formată din două sau trei mingi-ghiulele, reunite între ele. (N.T.)

Ortega... sau chiar ca a lui Orlando Gonzaga — viața lui ar fi fost oare mult diferită de cum fusese ? Dar dacă ar fi măsurat un metru nouăzeci înălțime și ar fi avut un chip de idol maia, ca Gabriel Heliodoro ? Mai mult : dacă ar fi fost însuflețit de toate pasiunile, impulsurile și îndrăznelile noului ambasador al Republicii Sacramento — el, Godkin, ar mai fi el astăzi doar un văduv singuratic, șef al Biroului latino-american de la Amalpress ?

Se gîndi la soția sa moartă. Biata Ruth ! Ce-o fi văzut la el ca să accepte timida și intempestiva cerere în căsătorie pe care i-o adresase el pe terasa acelui hotel din zona Caraibilor ? Sărmană fetiță ! Avea un suflet de misionară. I-ar fi stat foarte bine într-o uniformă a Armatei Salvării. Bill zîmbi. De multe ori și-o imaginase pe Ruth astfel îmbrăcată, cîntînd din gură și cu tamburina la un colț de stradă din West Side, în New York... Și ideea asta îl înduioșa.

Își cercetă propriul chip, cu un ochi critic. Părul de culoarea reventului, deja rărit. Pielea de un alb rozaliu, presărată cu pistrui. Ochii spălăciți, aproape lipsiți de expresie, ca ai statuilor. Și fiindcă-i veniră în gînd statuile, cineva îi spusese că, datorită nasului frînt, semăna puțin cu Michelangelo. Își aminti de călătoria pe care o făcuse în Europa însoțit de Ruth — călătoria prin care ea își lua rămas bun de la lume. În biserica Santa Maria del Fiore, la Florența, trăise cea mai puternică emoție artistică din viața sa în fața grupului *Pietà* de Michelangelo. Văzîndu-l, el, care pînă atunci nu prea se entuziasmase de sculptură, simțise parcă o lovitură în piept, un impact care-i tăiase respirația. I se umpluseră ochii de lacrimi. Ruth îl strînsese tandru de braț, șoptindu-i la ureche : „Scumpule, cum mai seamănă cu tine personajul care-l ține pe Crist mort !“ Mare consolare să ai nasul frînt ca al lui Michelangelo Buonarroti !

Godkin se culcă și începu să citească ziarul de seară. Fidel Castro continua să facă vîlvă. Dictatorul dominican mîrîia amenințări la adresa guvernului revoluționar

cubanez. Dulles era pierdut, urma să fie numit un nou secretar de stat. Dwight Eisenhower declarase Consiliului NATO, reunit la Washington, că membrii acestuia trebuie să fie pregătiţi să trăiască într-o stare de tensiune şi de hărţuiri zilnice cu Uniunea Sovietică. China roşie intrase în Tibet. Frumoasă lume ! Minunată lume !

Godkin trecu la ştirile nepolitice. O notă informa că printre studenţi se răspîndise acum un „sport" foarte popular, cultivat din Africa de Sud pînă în California. Se căuta răspunsul la o întrebare de anvergură transcendentală. „Cîte persoane pot încăpea într-o cabină telefonică ?" St. Mary's College din California pretindea că ar fi cîştigat campionatul mondial, înghesuind douăzeci şi doi de studenţi într-o asemenea cuşcă. Bill clătină din cap încet, mîrîind : „Altceva mai bun n-or avea de făcut ?".

Pe altă pagină a ziarului citi că Mrs. Eleanor Roosevelt cumpărase în Israel, pe şaptezeci şi şapte de dolari, o cămilă pe care voia să o dăruiască nepoatei ei, dar că Departamentul Agriculturii nu permisese introducerea animalului pe teritoriul Statelor Unite din cauza riscului de răspîndire a germenilor febrei aftoase. *Well*... Dar nu e totul pierdut, gîndi ziaristul. În ajun, şaizeci de milioane de americani asistaseră prin intermediul televizorului la ceremonia decernării premiilor Oscar pe 1958, ceremonie transmisă dintr-o sală de cinema de la Hollywood. Şaizeci de milioane ! îşi spuse Bill, aruncînd ziarul pe podea şi stingînd lumina. Şaizeci de milioane de perechi de ochi aţintite asupra unui ecran luminos pe care se desfăşura o fantezie în jurul altei fantezii, o minciună inspirată din altă minciună. Era glorificarea maximă, triumful suprem al lumii ficţiunii. Şi în spatele acelui spectacol nebunesc se afla, ca întotdeauna, o fabrică ce voia să-şi vîndă un produs.

Închise ochii. Se gîndi la Ruth. Apoi (curios lucru !) la o adolescentă pe care o văzuse în după-amiaza aceea culcată pe iarbă, sub cireşii înfloriţi : bustul bine modelat, sub un pulover strîmt de un galben aprins care-i scotea în evidenţă sînii. Părea un fruct pîrguit abia că-

zut din pom. Nu ! Era o floare galbenă, sau, mai bine, Zeița Forsițiilor. O privise cu ochi în același timp de bărbat și de tată. Nu știa sigur dacă și-o dorea pe făptura aceea drept fiică sau drept amantă. În orice caz, Zeița Forsițiilor îi ascuți senzația de timp irecuperabil pierdut.

•

II

Jorge Molina își iubea singurătatea și obiectele din apartament cu o dragoste care uneori i se părea a nu fi doar spirituală, ci și trupească. De cîte ori își plimba privirea în jurul cămăruței care-i servea drept birou — pereții căptușiți cu rafturi rustice înțesate de cărți, podeaua din scînduri înguste și lustruite, dar fără covoare, masa pe care o cumpărase la o licitație, în Alexandria, o masă veche și lată, cu lampa ei de formă colonială, și pe care erau răspîndite dicționare, broșuri de pe vremuri, hîrtii și o colecție întreagă de tocuri ieftine de lemn, cu penițe Mallat, aidoma celor pe care le folosise la școală, în copilărie... De cîte ori atingea cu vîrful degetelor cotorul cărților sale rare, legate în piele, sau le deschidea ca să le miroasă paginile (miros îngălbenit de timp), i se întîmpla să simtă parcă o serie de scurte și repetate orgasme seci.

De mai bine de două ore ședea la masă, încercînd să-și pună în ordine notele și planurile pentru biografia lui Don Pánfilo Arango y Aragón. Cum îl durea spatele, se ridică în picioare și, cu amîndouă mîinile în șold, începu să umble prin cameră, în sus și în jos. Nu putea sta mult timp așezat. Suferea — după cum îi spusese medicul său din Cerro Hermoso — de o discopatie degenerativă. După ce-i arătase radiografia care mai revela și o scolioză a coloanei vertebrale, doctorul adăugase, zîmbind : „Devierile astea de coloană, dragul meu, sînt prețul pe care-l plătim pentru faptul că sîntem bipezi". În zilele cu umezeală durerea pe care o simțea Molina în umărul și în brațul stîng era surdă, aproape perma-

nentă, dar suportabilă. Cînd făcea însă vreo mişcare bruscă, fie cu braţele, fie din cap, junghiul care-l fulgera de la ceafă pînă în vîrful degetelor era atît de ascuţit şi sfîşietor încît, dacă ar fi durat mai mult de jumătate de minut, ar fi fost de-a dreptul de neîndurat.

Frecîndu-şi braţul şi încercînd să-şi îndrepte bustul, consilierul umbla acum în sus şi în jos — de la peretele pe care se vedea o hartă a Republicii Sacramento din secolul al XVIII-lea (autentică), pînă la peretele opus pe care atîrna portretul lui Don Pánfilo, cu o dedicaţie afectuoasă. Unica fotografie pe care o mai avea Molina în casă în afară de aceasta era a propriei sale mame, într-o ramă de argint, aşezată pe noptieră, în dormitor.

Ori de cîte ori lucra seara acasă, consilierul ambasadei, în locul unui halat obişnuit, îşi punea o rasă de călugăr franciscan şi încălţa sandale. Acest lucru îi producea o plăcere deosebită pe care n-ar fi ştiut să o explice... Îşi imagina la ce ridicol s-ar expune dacă l-ar vedea cineva astfel îmbrăcat. S-ar putea crede că e maniac, nebun, ba chiar pervertit. Riscul însă era minim : nu invita niciodată pe cineva la el acasă. Nimeni din cercul său de relaţii nu-i cunoştea adresa, nici măcar colegii de la cancelaria ambasadei. Nu avea şi nici nu dorea să aibă telefon. La nevoie folosea telefoanele publice.

În seara aceea, de cînd se apucase de lucru, susţinuse multe dialoguri imaginare cu Don Pánfilo. Acum însă îi răsuna în minte glasul lui Leonardo Gris : „Repet întrebarea : cum ai de gînd să-ţi tratezi personajul ? Cu pasiunea unui prieten, sau cu seninătatea rece a unui istoric ?“

Era o întrebare pertinentă pe care de multe ori şi-o pusese şi continua să şi-o pună chiar el. Actualul Arhiepiscop Primat din Sacramento era un personaj controversat. Duşmanii îl acuzau că ar urma o linie politică sinuoasă, machiavelică, în virtutea căreia era veşnic în graţiile Preşedintelui Republicii, oricare ar fi fost acesta. Orator renumit pentru elocinţa sa, ştia să tacă — şi cum încă ! — atunci cînd tăcerea convenea jocului său politic.

Ascultă, Leonardo, gîndi consilierul, o frază de-a scumpului meu prieten Don Pánfilo poate servi drept cheie pentru conduita sa politico-socială. Într-o zi, mi-a spus: „Dragă Molina, uneori ca să apărăm biserica domnului trebuie să ne prefacem că tratăm cu diavolul și reprezentanții săi pe pămînt." Auzi rîsul exilatului: „Teologia politică a prietenului tău mă amuză!"

Jorge Molina încercă să-și șteargă din minte chipul inamicului său politic, ca un călugăr care, în chilia sa, exorcizează un duh al răului. Se opri, își îndreptă bustul, roti capul dintr-o parte într-alta, apoi se așeză din nou la masă și începu să umble printre cărți și hîrtii. Poseda tot ce se scrisese — biografii, pamflete, articole — despre Don Pánfilo Arango y Aragón. Avea acum sub ochi faimoasa autobiografie a Arhiepiscopului Primat — *Confiteor* — scrisă într-o castiliană îngrijită. Obținuse și fotocopii după aproape toată corespondența personajului său, de la scrisori trimise părinților, pe cînd era copil, elev intern la gimnaziu, pînă la cele care ieșiseră de sub pana sa privilegiată în perioada seminarului. (Ce bijuterii erau acestea din urmă, ce geme prețioase de o limpede strălucire!) Dintre ele, cele mai importante erau adresate de tînărul seminarist Arhiepiscopului Primat de pe atunci, Don Herminio Ormazabal, prietenul și duhovnicul său. Lui Molina îi trebuiseră peste doi ani ca să adune tot acel material, pe care abia acum îl sfîrșise de clasificat.

Luă hîrtia pe care schițase planul lucrării — ordinea capitolelor, toate cu note de trimitere (vezi cutare și cutare scrisoare, ori pagina atîta din cutare sau cutare carte) — și începu să adauge noi sugestii. După mai puțin de o jumătate de oră, își simți pleoapele îngreunîndu-i-se de somn.

Stinse lampa de birou, se duse în dormitor, se pregăti de culcare și, așa cum făcea totdeauna, îngenunche lîngă pat și repetă *Sequentia*[1]. *Veni, Sancte Spiritus, et emitte caelitus lucis tuae radium. Veni, pater*

[1] Cantică rimată care se cîntă, în zilele de sărbătoare, în timpul liturghiei catolice. (N.T.)

pauperum ; veni, dator munerum ; veni, lumen cordium. [1]

În timp ce murmura rugăciunea, simţea în cameră prezenţa invizibilă a lui Gris. În zadar încerca să-l cheme pe Don Pánfilo în ajutor. Exilatul îi şoptea : „Nu pricepi că mesajul tău e fără adresă ?". *Lava quod est sordidum, riga quod est aridum, sana quod est saucium.* [2]

Invocă o amintire plăcută : Don Pánfilo, pe vremea cînd era monsenior, superb în veşmintele sale sacerdoţiale, predicînd de la amvonul Catedralei... Vocea sa — în care alternau metalul, lemnul şi catifeaua — umplea incinta plateresca a bisericii şi se împletea într-atît cu fumul tămîii, încît ambele păreau să emane aceeaşi mireasmă. *Flecte quod est rigidum.* [3] „Sînt unele rigidităţi periodice provocate de mama natură, Jorge, şi care pe tine te oripilează. Dar de ce, din moment ce sînt naturale ? De ce să-ţi fie ruşine de trupul tău ?" — O clipă, Molina păru că se pierde. Totuşi izbuti să-şi reia firul rugăciunii — *Da tuis fidelibus, in te confidentibus, sacrum septenarium. Da virtutis meritum, da salutis exitum, da perenne gaudium. Amen.* [4]

Se culcă şi închise ochii. Îşi spuse că totul ar fi perfect dacă şi-ar putea regăsi credinţa în dumnezeu.

Cînd, în 1933, Ministerul de Externe din Sacramento îl însărcină pe Don Alfonso Bustamante să redecoreze după gustul său interiorul ambasadei din Washington, pînă atunci mobilată sărăcăcios şi necaracteristic — bătrînul diplomat se dedică acestei misiuni cu atîta zel şi entuziasm, încît completă pînă la urmă cu bani din

[1] Vino, Duhule Sfînt, şi trimite din cer raza luminii tale. Vino, părinte ale săracilor ; vino, dătătorule de bogăţii ; vino, lumină a înţelepţilor (lat.). (N.T.)

[2] Spală ce e mînjit, stropeşte ce e secătuit, vindecă ce e bolnav (lat.). (N.T.)

[3] Îndoaie ce este rigid (lat.). (N.T.)

[4] Dă credincioşilor tăi, care se încred în tine, cultul septenar. Dă recunoaştere virtuţii, dă sfîrşit bun însănătoşirii, dă bucurie nesfîrşită. Amin (lat.). (N.T.)

propriul său buzunar de văduv bogat și fără moștenitori suma insuficientă pe care o votase guvernul în acel scop. Prin cele douăzeci și ceva de saloane și iatacuri ale imobilului de pe Massachusetts Avenue, Don Alfonso aduse omagiul său diverșilor Ludovici ai Franței, fără însă a renunța să plătească tributuri expresive admirației sale pentru Renașterea italiană și fără a-și uita îndatoririle culturale și sentimentale față de *Madre España,* pămîntul strămoșesc. Mare admirator al Isabelei Catolica, despre care scrisese chiar o monografie (ediție necomercializată din 1924), Don Alfonso avu delicata atenție de a cere să se decoreze apartamentele prezidențiale — inaugurate după cîțiva ani de însuși generalisimul Juventino Carrera, cu ocazia primei și ultimei sale vizite în Statele Unite, la invitația lui Franklin D. Roosevelt — în cel mai pur stil isabelin, pe care diplomatul umanist îl descria drept „o combinație între senzualitatea *mudéjar*[1], misticismul gotic și rafinamentul renascentist."

Așadar, într-un mare pat isabelin stăteau acum culcați, complet goi, Gabriel Heliodoro Alvarado și Rosalía Vivanco. Făcuseră dragoste în așa fel încît să onoreze atît senzualitatea *mudéjar,* cît și misticismul gotic și rafinamentul renascentist. Și, cel puțin în clipa aceea, erau amîndoi satisfăcuți, cu trupurile înmuiate de o oboseală călduță.

Cînd iubea, lui Gabriel Heliodoro îi plăcea să țină toate luminile aprinse, dar cum Rosalía — avînd încă pudoarea propriei sale goliciuni — prefera penumbra, nu era aprinsă în cameră decît o discretă lampă albastră, într-un colț.

Ambasadorul stătea întins pe spate, cu picioarele puțin îndepărtate. Rosalía era culcată peste el, aproape urcată pe coapsa lui stîngă, odihnindu-și capul pe pieptul lat al omului ei. Gabriel Heliodoro mîngîia cu mîna stîngă părul tinerei, în timp ce cu dreapta îi pi-

[1] Stil arhitectonic spaniol în care se întîlnesc elemente ale artei creștine și ornamente arabe. (N.T.)

păia ușurel spinarea, de la ceafă pînă la extremitatea coloanei, gustînd plăcerea, acum aproape inocentă, a contactului cu pielea ei mătăsoasă și cu elasticitatea fermă și caldă a cărnii ei. Tăceau amîndoi de cîteva minute, iar după ritmul respirației Rosalíei, al cărei suflu îl simțea pe piept, Gabriel Heliodoro crezu că ea adormise. Încercă atunci să respire cu grijă, fără să-și umfle prea mult toracele, ca să n-o trezească. Deodată, ea întrebă încetișor :

— Cum o să se sfîrșească toate astea ?

O clipă el rămase tăcut, ca și cum n-ar fi auzit întrebarea. Apoi spuse :

— Pentru tine totul se va sfîrși cu bine. Ești tînără. Ești frumoasă. Lumea e a ta. Dar am o presimțire că *eu* voi sfîrși violent.

— Nu spune asta, murmură ea, sărutîndu-l de mai multe ori pe piept.

— Prețul unei vieți violente, scumpa mea, e o moarte violentă.

— Nu totdeauna.

Acum ea își trecea mîna peste umerii iubitului ei, cu ochii închiși, parcă l-ar fi sculptat orbește.

— Ai trupul unui bărbat de patruzeci de ani.

Gabriel Heliodoro nu putu și nici măcar nu încercă să ascundă bucuria pe care i-o produceau cuvintele ei.

— Întotdeauna mi-am iubit trupul, încă de mic copil. Îmi plăcea să-mi privesc chipul în oglinda apelor, în rîuri, în șuvoaie, în lacuri...

— Nu erau oglinzi la tine acasă ?

Nu răspunse. Își aminti că mama lui avea o oglindă ieftină, din cele cu rama aurită care se vînd pe la bîlciuri. În fața ei avea obiceiul să se pieptene și să se fardeze. De multe ori Gabriel Heliodoro văzuse bărbații care se culcau cu mama lui aranjîndu-și în fața sticlei aceleia ciobite cravatele și vestoanele lor militare, pălăriile și șepcile. De-asta ura atît oglinda aceea. Într-o zi o sparse cu o lovitură de piatră...

Gabriel Heliodoro încruntă sprîncenele. Oare într-adevăr o fi spart oglinda maică-si, ori totul fusese

doar un vis ? În ultimul timp, cînd se gîndea la scene din trecut, îi era greu să distingă lucrurile întîmplate cu adevărat de cele visate sau, pur şi simplu, închipuite.

— Nu aveai oglindă acasă ? repetă Rosalía.

— Nu-mi amintesc. Şi, cu tonul omului care-şi povesteşte un vis, continuă să vorbească. Pentru mine lucrul cel mai important de pe lume a fost întotdeauna corpul meu. Niciodată nu mi-a fost ruşine de el, şi nici de ceea ce-mi cerea. Îmi spuneam aşa : „Dacă dumnezeu mi-a dat un trup, a făcut-o ca să-l folosesc, şi să-l folosesc bine. De ce să mi-l cruţ ? Ca să-l roadă timpul ? Sau viermii din pămînt ?"

Făcu o pauză în care timp sărută părul Rosalíei.

— Şi, mai ştii ceva ? Inteligenţa omului nu stă în cap, ci în corp. Corpul ştie ce vrea. Omul e dator să înveţe limbajul corpului.

Ea asculta zîmbind, cu ochii tot închişi, şi se mira de lucrurile frumoase şi tulburătoare pe care le spunea el.

Gabriel Heliodoro simţea pe pieptul său sînii Rosalíei, care-i aminteau de fructele mango din copilărie cînd se coceau în crîngurile de la Soledad del Mar. Îi simţea grei şi totodată fragezi, şi asta îi producea o stranie emoţie. Îi luă delicat în mîinile sale mari, închise ochii, se afla în munţi, avea cincisprezece ani, mîngîia sînii Juanei Sirena, prima femeie pe care o iubise în viaţa sa. Era o amintire verde cu iz de iarbă, de pămînt cald, de crîng şi de vînt marin...

— Cît o fi ceasul ? întrebă Rosalía.

— Nu te gîndi la ceas.

— Doña Ninfa a promis că vine să mă ia înainte de miezul-nopţii.

— Să aştepte !

Dar Rosalía şi sărise în picioare, lîngă pat, înfăşurîndu-se în halatul amantului ei.

— Fii cuminte, scumpul meu, trebuie să mă pregătesc de plecare.

Se aplecă peste el, îl sărută rapid pe gură şi, desculţă, alergă în baie.

Gabriel Heliodoro, plictisit încă de pe acum, începu să se gîndească la singurătatea nopţii ce va urma. Avea să rămînă singur în toată căsoaia. Nu-i plăcea să se culce devreme. Atunci, ce să facă ? Nu urmărea programele la televizor fiindcă nu înţelegea engleza. Ar fi putut să iasă în oraş de unul singur, să dea o raită prin cartier. Ori să-i scrie Francisquitei... Poate că cel mai bine ar fi să pregătească ciorna raportului către generalisim, în care să-i relateze cum a decurs prima sa întîlnire cu Preşedintele Eisenhower. După aceea o să ia o carte oarecare, şi o să citească pînă-i va veni somnul... Dar şi mai bine ar fi fost să adoarmă şi să se trezească de dimineaţă cu Rosalía în braţe...

Din nou îl năpădi o dorinţă atît de puternică încît, auzind sunetul apei ce curgea în camera alăturată, îi veni o idee care i se născu mai întîi în trup şi puse apoi stăpînire pe cap. Se sculă din pat şi alergă spre baie. O văzu pe amanta sa sub duş, cu părul protejat de o cască de cauciuc, cu apă şi spumă de săpun prelingîndu-i-se pe trupul gol...

Văzîndu-l, Rosalía făcu un gest instinctiv de pudoare. El se apropie şi o strînse toată de corpul său, de asemenea gol.

— Nu ! bîigui ea.

Fără un cuvînt, el o obligă să se culce şi o iubi chiar acolo, cu apa de la duş curgîndu-i caldă şi fumegîndă peste şale.

Pancho Vivanco îşi parcase maşina pe o stradă transversală pe Wisconsin Avenue, lîngă încrucişarea acesteia cu Massachusetts Avenue, şi de peste o jumătate de oră umbla în sus şi în jos, pe trotuarul opus ambasadei, cu ochii aţintiţi asupra clădirii. Nu vedea lumină la nici una din ferestrele etajului superior unde se aflau dormitoarele, dar avea certitudinea că la ora aceea Rosalía era în patul şi în braţele lui Gabriel Heliodoro. Gîndul acesta îi producea o durere fizică, în piept, în cap. Îşi simţea respiraţia întretăiată. Vîrî mîna

dreaptă în buzunarul gabardinei și răsuci între degete, obsesiv, cilindrul biletului de un dolar.

Ce să facă, sfinte dumnezeule ? Ce să facă ? Se opri pe jumătate ascuns după un copac din parc și rămase acolo așteptînd, nici el nu știa ce. Erau momente cînd se gîndea să intre în ambasadă și să-și tragă un glonte în cap acolo, în vestibul, lîngă scară. Ideea asta îi producea o plăcere bolnăvicioasă, imaginîndu-și remușcările Rosalíei, scandalul care ar putea dăuna situației lui Gabriel Heliodoro atît la Washington, cît și în Sacramento. Dacă el, Pancho, se va sinucide, va lăsa scris ca trupul să-i fie înmormîntat la Cerro Hermoso. Rosalía va trebui să însoțească atunci cadavrul în patrie. Îmbrăcată toată în negru, ipocrita ! Ba nu. Ea nu avea nici o vină, sărăcuța. Vinovat era doar el. Un bărbat scund, gras, urît, cu pielea unsuroasă. Bine, dar de ce se măritase Rosalía cu el ? Sigur, o obligase mătușa Micaela, ca să scape de ea. Iar Rosalía voise să scape de scorpie...

Poate că în chiar clipa aceea amanții erau goi și îmbrățișați și-l bîrfeau pe el, Vivanco, bătîndu-și joc de persoana lui. Ea i-o fi povestind ambasadorului că luase obiceiul să-și zăvorească ușa camerei la ora culcării ca să nu fie obligată să-i aparțină soțului ei. Iar indianul o fi rîzînd în hohote. Era posibil și probabil ca Rosalía să-i dezvăluie amantului ei și alte intimități care să-l înjosească pe el, Vivanco, în calitatea sa de bărbat. Cățeaua ! Ordinara ! Altă nerușinată era și Ninfa Ugarte, care venise după Rosalía la șapte și jumătate, sub pretext că merg împreună la cinema, și de fapt o dusese drept în camera ambasadorului. Codoașa !

Figura lui Gabriel Heliodoro ocupa acum cu totul mintea lui Pancho Vivanco : își închipuia că trimite cinci gloanțe de revolver în trupul acela enorm. Unul în obraz. Altul în piept. Altul în burtă. Două în organele genitale... Dar oare va avea el curajul să facă asta ? Aș ! Singura soluție e sinuciderea — conchise, strîngînd cilindrul de hîrtie între degete. De fapt cel mai bine ar fi s-o recîștige pe Rosalía... Îl năpădi o fierbinte, o

furioasă dorință de trupul ei. Ciudat... Nu înțelegea și nici nu voia să înțeleagă : tocmai pentru că știa că adultera va veni sătulă acasă, mînjită de saliva, de sudoarea și de sămînța altui bărbat, o dorea el mai mult ca oricînd.

Și de-acolo, din spatele copacului, privind spre fațada clădirii unde acum se luminau trei ferestre, făcu planuri pentru noaptea aceea. Va intra în camera Rosaliei înainte ca ea să aibă timp să încuie ușa cu cheia, și o va obliga să aibă relații cu el, chiar dacă pentru asta ar trebui s-o siluiască, s-o lovească, s-o strîngă de gît... Și o va poseda în modul care o va umili cel mai mult !

Zări silueta unui bărbat care dădea ocol ambasadei. Paznicul de noapte... O porni, fluierînd încetișor, pe Massachusetts Avenue, spre Wisconsin Avenue. Ajunse la colțul acesteia din urmă cu răsuflarea aproape tăiată. Se îndreptă spre un *drugstore* din apropiere, intră înăuntru, se așeză la bar, ceru o cafea, o bău fără zahăr, distrat, gîndindu-se la planul pentru noaptea aceea. Privi în jur. Îi plăcea lumina fluorescentă din acele *drugstores,* amestecul de mirosuri, strălucitoarea atmosferă policromică... Plăti cafeaua, se apropie de stativul cu reviste, luă un număr din *Time,* îl răsfoi neatent, îl puse din nou la loc și se îndreptă apoi spre raftul unde erau expuse cîteva articole de papetărie. Luă o cutie de *Crayolas,* o deschise, iar mirosul batoanelor de ceară îi readuse în minte chipul celui mai drag prieten din copilărie. Îl chema Sidney, era american și fiu al unui înalt funcționar de la United Plantations Co. Pancho îl găsea frumos ca un prinț din basmele lui Andersen ; îl invidia nu numai pentru ochii albaștri și pielea roz și uscată, ci și pentru hainele cumpărate de la New York, pentru bicicletă, pentru jucăriile mecanice și, mai ales, pentru zecile de batoane de ceară colorată *(Made in U.S.A.)* cu care își făcea băiatul fantasticele lui desene... Vivanco își amintea perfect (cum ar fi putut să uite !) marca batoanelor, *Colorola,* scrisă cu litere negre pe un cer albastru sub care niște indieni

piele-roşie urmăreau călare o cireadă de bizoni. De cînd sosise în Statele Unite, Vivanco umbla după *Colorolas* prin *drugstores* şi papetării, ca şi cum şi-ar fi căutat copilăria pierdută. Nu ! Ca şi cum simpla denumire de *Colorolas* ar fi avut darul magic să-l reînvie pe Sidney. (Prietenul său — aflase Pancho — murise în luptă, la Guadalcanal, fiind căpitan în U.S. Marines.) La Washington nu părea să cunoască nimeni acea marcă... şi acum, mirosind batoanele *Crayolas,* Vivanco îl vedea în minte pe copilul cu păr blond cu care fumase prima ţigară, ascuns după zidul unei şcoli... Copilul care-l învăţase acele excitante jocuri cu mîinile, interzise de oamenii mari.

La ora aceea, profesorul Leonardo Gris primea în apartamentul său o vizită neobişnuită. Luminile erau stinse, iar încăperea diluată într-o penumbră de crepuscul matinal, care-i amintea exilatului un anume moment din adolescenţă cînd, după o noapte fără somn pe care o petrecuse aplecat peste cărţi, în ajunul unor examene, ieşise să se plimbe pe străzile mahalalei sale, aşteptînd să răsară soarele. Tardivul vizitator şedea într-un fotoliu, în colţul cel mai întunecat al camerei. De peste o jumătate de oră dialogau amîndoi cu glas scăzut.

— Ţi-am spus şi-ţi repet că e periculos să vii aici, murmură Gris.

— De ce ?

— În ultimele săptămîni sînt urmărit de un bărbat care mai mult ca sigur e în solda ambasadei noastre.

Miguel Barrios schiţă un gest de nerăbdare :

— Bine, oricum, asta va fi ultima noastră întîlnire la Washington. Peste două zile părăsesc oraşul. Dacă mă urmăreşte cineva, voi şti să-l fac să-mi piardă urma. Am practică în chestiile astea...

Barrios era un bărbat de vreo patruzeci şi ceva de ani, înalt şi osos, cu gîtul lung şi mărul lui Adam proeminent. Ochii săi, vîrîţi în fundul capului, erau atît de strălucitori şi de imobili, încît îl tulburau pe profe-

sorul Gris dintr-un motiv pe care nu izbutise încă să-l descopere. Avea pe chip, la fel ca Jorge Molina, ceva de ascet. Vorbea cu o meticulozitate de învăţător. De fapt, fusese profesor de liceu, Gris îşi amintea că-l mai întîlnise cel puţin o dată, la o serbare colegială, pe vremea cînd era ministrul educaţiei.

— Am obţinut armele şi muniţiile care ne lipseau.

— De unde ?

— Din Florida. Un amic de-al nostru, american bogat care posedă un iaht, s-a oferit să transporte materialul de la Miami la Havana. Organizează voiajuri de plăcere în Marea Caraibilor. Nu-l va suspecta nimeni. Mai are şi obiceiul să meargă în fiecare an la Puerto Esmeralda, ca să joace prin cazinouri.

— Persoană de încredere ?

— Nimeni nu e absolut de încredere, profesore Gris. Dar în conspiraţia asta în care ne-am vîrît, sîntem siliţi de împrejurări să folosim tehnica riscului calculat. Americanul la care mă refer se pretinde îndrăgostit de cauza noastră. Vreau să cred că e doar sedus de ideea aventurii, a primejdiei. În timpul Marelui Război a fost locotenent S.S.O.

Curios, îşi spuse Gris, şeful revoluţiei care voia să-l răstoarne pe Carrera, acest straniu bărbat palid, îmbrăcat în negru, acolo în colţ, cu mîinile lungi şi slabe încleştate pe braţele fotoliului, încă mai constituia pentru el o enigmă.

— Unde intenţionaţi să faceţi prima debarcare ? întrebă. Dar adăugă imediat : Nu. Nu-mi spune. Mai bine să nu ştiu.

— N-am să vă las nici o informaţie scrisă, dar trebuie să aveţi o idee generală despre intenţiile noastre. Aproape toţi sergenţii şi cel puţin două treimi din ofiţerimea garnizoanelor de la Puerto Esmeralda, San Fernando, Oro Verde, Los Plátanos, Páramo şi Soledad del Mar sînt de partea noastră. Aşteaptă doar semnalul primei noastre debarcări ca să se răscoale. Avem în Cuba diferite contingente de exilaţi sacramentani bine înarmaţi şi instruiţi, gata de invazie. Dacă planul nos-

tru inițial eșuează, vom merge în munți și, de acolo, prin acțiuni de guerilă, vom încerca să galvanizăm opinia publică națională și mondială. În clipa cînd trupele revoluționare vor păși pe solul patriei, va începe agitația, la Universitate, în fabrici, pe străzi, la țară : acte de sabotaj, rezistență pasivă, acțiuni de tot soiul. Dar dacă garnizoana din Puerto Esmeralda trece imediat de partea noastră (ceea ce e mai mult decît posibil, e chiar probabil), atunci victoria noastră va fi fulgerătoare.

Leonardo Gris se apropie de fereastră și se uită afară. Nu văzu nici o siluetă suspectă prin jur. Se întoarse către vizitator și întrebă :

— Ce pot face eu ca să ajut mișcarea ?

— Continuați să publicați articole și să țineți conferințe, domnule profesor. Căutați să lămuriți opinia oficială și opinia publică de aici, ambele atît de necesare pentru succesul mișcării noastre de eliberare.

— Directorii ziarelor par cam plictisiți de scrisorile mele. Mi s-a refuzat publicarea cîtorva din ele...

— Vă rămîne platforma conferințelor. Catedra dumneavoastră, pînă la un punct. Și simpla dumneavoastră prezență aici, profesore Gris.

Profesorul dădu din cap afirmativ.

— Bei o cafea ? întrebă deodată, vrînd parcă să încălzească atmosfera de rece tăcere care urmă.

— Nu, mulțumesc. Cafeaua îmi dă insomnii.

Ciudat ! reflectă Gris. Era a treia sa întîlnire cu Barrios, și totuși nu se stabilise între ei nimic care să semene, nici pe departe, cu un sentiment de camaraderie ori, măcar, de cordialitate. Din vina cui ? se întreba în sinea sa exilatul. A mea sau a lui ? Ori a amîndurora ? Se uită la Miguel Barrios și avu impresia netă că acesta ședea deja pe tronul sau, mai bine zis, pe scaunul de Președinte al Republicii Sacramento.

Se auzi, din depărtare, mugetul unei sirene. Un incendiu, pesemne, își spune profesorul. Își aminti de Noaptea Tragică, în care asemenea urlete prelungite despicau la intervale zorii zilei ; de la fereastra sa din

ambasada Mexicului putea să vadă flăcările incendiilor în diferite puncte ale orașului asediat.

Tăcerea se prelungea și Gris căuta să-și amintească ce i se povestise despre Miguel Barrios. Știa că fusese închis și suferise tot soiul de umilințe și maltratări din partea poliției lui Carrera.

În cele din urmă Barrios rupse tăcerea :

— Știu că sînteți în bune relații cu unul dintre secretarii ambasadei...

— E adevărat. Pablo Ortega. În noaptea cînd a căzut Moreno, cu riscul propriei sale vieți, m-a dus pînă la ambasada unde am cerut azil. Am o încredere absolută în el.

— Fiu de latifundiar. Membru al uneia din cele cîteva familii puternice care guvernează și năpăstuiesc pămîntul nostru și oamenii lui. Niște lachei, plătiți de Sugar Emporium și de UNIPLANCO.

— Te asigur că Pablo nu e fericit în situația sa și că, în fundul sufletului, e de partea noastră.

— E foarte ușor să spui asta cînd trăiești la Washington, cîștigi un salariu bun și ai o mașină scumpă. Sentimentele și opiniile astea politice pe care spuneți că le-ar nutri Ortega *în fundul sufletului* trebuie să iasă cît mai degrabă la suprafață și să se transforme în acțiune. Numai așa m-ar putea convinge că e de-al nostru.

— Ei bine, doar timpul va confirma sau infirma ce ți-am spus în legătură cu Pablo Ortega.

— Dar să nu mai vorbim de tînărul ăsta. Îl cunoașteți pe Roberto Valencia ?

— Mi se pare că am mai auzit acest nume.

— Valencia e un revoluționar sincer. A luptat alături de Fidel Castro în Sierra Maestra. După victoria revoluției în Cuba, nu s-a culcat pe lauri. A început să lucreze cu noi. Va fi brațul meu drept.

Gris se așeză din nou. Acum își amintea de Valencia. În studenție, băiatul desfășurase o intensă muncă de agitație și propagandă revoluționară la Universitate. Fusese de mai multe ori închis.

— Valencia are un cap bun, spuse Barrios, știe ce vrea, cunoaște ca nimeni altul tehnica guerilelor. Pe scurt, e un om de gîndire și de acțiune, lucru rar întîlnit printre ai noștri, domnule profesor.

Gris riscă o întrebare, de care se căi însă imediat :

— Ai idee cînd începe mișcarea armată ?

Celălalt avu o ușoară ezitare.

— Poate în două, trei luni. Trebuie să izbucnească înainte de alegerile din noiembrie. După toate indiciile Carrera, ca să le evite, va da o lovitură de stat, va dizolva Congresul, își va închide adversarii și va rămîne mai departe la putere. Pentru moment îi lipsește doar pretextul...

Miguel Barrios se sculă :

— Bine. Acum mă retrag. Probabil că ne vom revedea abia la Cerro Hermoso...

Rosti ultimele cuvinte cu un ton serios din care răzbătea mai multă solemnitate decît speranță.

— Vrei să-mi ceri ceva deosebit ?

— Nu. Vreau doar să vă spun, profesore Gris, că dacă vom decide să creăm un guvern sacramentan în exil, veți fi desemnat să-l prezidați.

— Contați pe mine. Și mulțumesc pentru încredere.

Îl ajută pe Barrios să-și pună pardesiul.

— Nu știu dacă vă amintiți, domnule profesor, că soția mea și copiii au fost asasinați de poliția lui Zabala...

— Regret nespus ! murmură exilatul, stîngaci.

— Și eu am regretat nespus, domnule profesor, credeți-mă. Dar acum nu-i momentul pentru condoleanțe ori sentimentalisme, ci pentru acțiune și ură.

Ura să fie ea oare indispensabilă ? dădu să întrebe Gris, dar se abținu.

— O clipă, spuse el. Se apropie din nou de fereastră, se aplecă în afară, privi îndelung în dreapta și în stînga. Strada era pustie. Se întoarse către vizitator.

— Cred că e mai bine să ies eu acum și să o pornesc spre fluviu. Așteaptă cinci minute după ceasul dumitale și ieși apoi din casă către centru. Dacă omul cu trenciul

de culoare deschisă e pe aici, cu siguranță că pe mine mă va urmări.

Barrios dădu din cap afirmativ. Gris își puse gabardina. Coborîră. Pe pragul ușii care dădea în stradă, șeful revoluției spuse :

— Cred că viitoarea veste despre mine o veți afla din ziare...

Își strînseră mîinile și se despărțiră.

Partea a II-a

RECEPȚIA

12

DUPĂ OPINIIA LUI BILL GODKIN, OMUL NU poate fi natural, spontan şi liber decît dacă, sosind acasă pe înnoptate şi descotorosindu-se de masca pe care fusese obligat s-o poarte în timpul contactelor sale sociale, îşi scoate şi hainele cu care a jucat teatru toată ziua şi-şi trage pe el nişte pantaloni vechi şi nişte pantofi perfect adaptaţi picioarelor. Din toate aceste motive şeful Biroului Latino-American de la Amalgamated Press nu prea se simţea în largul său cînd intră, în seara aceea de vineri, la ambasada Republicii Sacramento, îmbrăcat în costumul de serj bleumarin, cea mai bună piesă din garderoba sa redusă de văduv neglijent în materie vestimentară. Era destul de conştient nu numai de hainele sale cam boţite, ci şi de culoarea poate excesiv de vie a cravatei. (Ruth spunea că o cravată în tonuri roşietice merge bine cu haine de orice culoare.) Pantofii, pe care şi-i lustruise singur, îl cam strîngeau. Şi, întrucît se bărbierise în grabă cu abia o jumătate de oră în urmă, pielea sensibilă îi plesnise, prezentînd puncte de sînge coagulat pe care le simţea acum ca nişte reliefuri usturătoare cînd îşi trecea mîna peste obraji. Detesta marile reuniuni mondene tot atît de tare pe cît îi plăcea să stea de vorbă cu doi, trei amici în colţişoare liniştite şi luminate discret. Frecventa recepţiile diplomatice numai din îndatorire de serviciu.

Se opri cîtva timp în vestibulul central al ambasadei, cu pălăria în mînă şi pipa stinsă în colţul

gurii, rugîndu-se în sinea lui să nu-i ceară nimeni invitația, deoarece și-o uitase acasă ori la birou.

Michel se apropie de el cu o mică plecăciune și-i ceru numele, ca să-l poată anunța domnului ambasador care stătea în ușa salonului de recepție, în fruntea șirului gazdelor. Majordomul încă nu auzise exact numele (Bodkin ? Godpin ?) cînd Gabriel Heliodoro îl zări pe ziarist și, apropiindu-se de el cu brațele deschise, exclamă : *„Hombre !* În sfîrșit !“ Îl îmbrățișă cu o asemenea efuziune încît, aproape roșind, Godkin era cît pe ce să se simtă o persoană de vază. Descoperi că prezența lui Gabriel Heliodoro îi era încă destul de agreabilă, în ciuda poveștilor deloc edificatoare pe care le aflase despre el.

Ambasadorul luă pălăria din mîinile ziaristului și i-o aruncă majordomului ca și cum ar fi făcut o pasă într-o partidă de fotbal american. Michel prinse „obiectul“ negru și inform fără să piardă nimic din aplombul său continental.

— Intră, Godkin, spuse Gabriel Heliodoro trăgîndu-l de braț. Și să te simți ca la dumneata acasă. Dar nu care cumva să pleci pînă nu stai de vorbă și cu mine. Avem multe să ne spunem...

O prezentă pe cea de-a doua persoană din șirul gazdelor :

— Iat-o pe doamna Vivanco ; dînsa face astăzi onorurile casei.

Godkin strînse mîna brunetei, pe care o găsi frumușică, și-și spuse : „Alt dar de la Dumnezeu. Ba nu. Trebuie să fie de la diavol. Ambasadorul are gust.“ Dar Rosalía îl prezenta deja bărbatului care se afla lîngă ea :

— Îl cunoașteți pe domnul consilier ?

— Desigur, murmură Bill. Ce mai faceți, domnule Molina ?

După gestul ceremonios și sec prin care-l salută acesta, Godkin deduse că i-a scăzut cota pe lîngă diplomatul sacramentan. Probabil din cauza unor notițe pe care corespondentul lor la Cerro Hermoso le trimitea acum

agenţiei Amalpress şi care erau în general defavorabile administraţiei Carerra.

Următorul la rînd era generalul Ugarte, îmbrăcat într-o uniformă bătătoare la ochi : tunică de culoare turcoaz cu nasturi aurii, pantaloni negri cu vipuşcă stacojie de-o parte şi de alta. Pe piept purta diferite decoraţii, inclusiv Ordinul Pumei de Aur.

— Ce mai faceţi, domnule general ? întrebă Godkin.

Acesta îi strînse mîna, cu faţa golită de orice expresie. Deodată, fizionomia i se lumină, buzele i se deschiseră, doi dinţi de aur scînteiară şi ochii îi zîmbiră :

— Ah ! Scumpul nostru *Gringo Rubio* [1] ! Ce mai faci ? şi-l îmbrăţişă pe ziarist. Întorcîndu-se către cucoana de lîngă el, întrebă : Ninfa, ţi-l mai aminteşti pe domnul ? A luat masa la noi, în Cerro Hermoso. În ce an a fost asta, *mister* ?

Încredinţîndu-i lui Bill Godkin mîna ei durdulie şi moale, ca o porumbiţă, soţia generalului exclamă :

— Cum să nu mi-l amintesc? Şi-i spuse confidenţial: Ştiu că apreciaţi mîncărurile noastre. Ei bine, am să vă dau o veste senzaţională. Don Gabriel Heliodoro a comandat să vină special cu avionul o bucătăreasă din Soledad del Mar ca să facă celebrele *empanadas sacramenteñas* [2] pentru recepţia de astăzi. Nu cumva să nu le încercaţi ! Îşi duse degetele strînse la buze şi apoi le desfăcu de parcă ar fi trimis bezele. Sînt divine ! Dar intraţi, simţiţi-vă ca la dumneavoastră acasă.

Şi îl împinse efectiv pe Bill către uşă.

La ora aceea se aflau deja peste două sute de invitaţi în salonul de recepţie de dimensiuni maiestuoase şi luminat feeric. De cîte ori păşea în acea încăpere a ambasadei, Bill Godkin se simţea puţin ameţit de bogăţia extravagantă a decoraţiei. Din tavanul înalt de lemn, cu picturi în ulei inspirate după tablouri aparţinînd unor artişti din secolul al XVIII-lea, atîrna o lustră impunătoare, ca o floare de cristal rigidă şi de culorile curcubeului. Cu desene care-ţi luau ochii, predominau, în

[1] Yankeu blond (sp.). (N.T.)
[2] Plăcinte sacramentane (sp.). (N.T.)

brocartul mătăsii ce îmbrăca pereţii, ca şi în stofa de pe scaune, sofale şi canapele, culorile drapelului sacramentan : galben-auriu şi roşu. Lustra se reflecta în cele două mari oglinzi veneţiene cu rame aurite, montate faţă în faţă, în centrul pereţilor principali, deasupra unor console de marmură roz. Se povestea că înaintea uneia din oglinzile acelea obişnuia Don Alfonso Bustamante să dialogheze cu propria sa imagine, noaptea tîrziu, după ce părăseau clădirea ultimii invitaţi de la recepţiile sale.

Cu un gest automat, Godkin scoase din buzunar pipa goală, vîrî ciubucul între dinţi şi începu să-şi facă loc agale prin mulţimea încinsă şi parfumată. Avea impresia că înaintează fără hartă şi busolă printre copacii unei păduri tropicale, nu neapărat virgine.

Recepţia — socoti el — ajungea în punctul cînd gheaţa de la suprafaţă începe să se spargă, primele pahare cu băuturi alcoolice se golesc umplînd stomacurile şi înfierbîntînd capetele, iar vocile, mai înainte stinse şi ceremonioase, se înalţă căpătînd un timbru mai metalic, în timp ce palidele zîmbete convenţionale din primele minute îndrăznesc să se transforme în rîsete pentru a deveni curînd adevărate hohote.

Trecu un chelner cu o tavă plină cu pahare conţinînd un lichid gălbui. Ca să se ocupe cu ceva, Godkin luă unul din ele. Bău o înghiţitură : whisky de cea mai bună calitate. Începea să zărească figuri cunoscute. Primul era ambasadorul Perului, cere-i zîmbi şi-i făcu un semn prietenos. Salută din cap pe un înalt funcţionar de la departamentul de stat. Îl văzu pe însărcinatul cu afaceri al Braziliei stînd de vorbă cu una din „vacile sacre“ ale Washingtonului.

Trecu prin dreptul unui grup în care se vorbea franţuzeşte şi după aceea pe lîngă altul în care părea să se folosească o limbă scandinavă. (O prietenă îi spusese într-o zi : „Dacă moartea vorbeşte vreo limbă, pariez că e suedeza“.) Se opri o clipă ca să asculte ce spuneau patru cucoane cu înfăţişare latino-americană care, într-o spaniolă frenetică, discutau despre meritele unei vînzări de solduri de iarnă la unul din marile superma-

gazine locale. În majoritatea acelor grupuri — observă Godkin — predomina limba castiliană. Se considera specialist în spaniola vorbită în America Latină. Uruguaienii şi argentinienii condimentează limba lui Cervantes cu usturoiul şi măghiranul Italiei. (Unul dintre secretarii de la ambasada Argentinei se supărase pe el, Bill, cînd îl auzise descriind umoristic pe argentinian drept „un italian care vorbeşte spaniola dar e convins că este engleză".) Castiliana vorbită în Mexic are o intonaţie pe jumătate afectuoasă, pe jumătate ştrengărească, făcînd să se creadă că toţi mexicanii sînt veri de-ai lui Cantinflas [1]. *(Mejorando los presentes !)* [2] Cubanezii vorbesc o spaniolă înmuiată cu şuierături şi fălci fleşcăite. Cît priveşte pe venezuelani şi majoritatea populaţiilor din zona Caraibilor, aceştia, cînd vorbesc, dau impresia unei benzi de magnetofon derulată înapoi cu mare viteză. Lui Bill îi plăcea mai ales spaniola clară din Columbia şi Chile.

— Bill, bătrîne !

Ziaristul o văzu apărînd pe Clare Ogilvy, înfăşurată în valurile unei rochii albastre ca cerul.

— Clare ! Ce plăcere e să întîlneşti o figură cunoscută cînd te simţi pierdut pe teren străin !

Îşi strînseră mîinile. Apoi ea îl împinse într-un colţ unde să poată sta puţin de vorbă, auzindu-se unul pe altul fără a avea nevoie să strige. La Ogilvita îmbrăţişă cu privirea întregul salon :

— Cum ţi se pare ?

— O petrecere ca oricare alta !

Secretara pufni, împingîndu-şi nasul şi gura într-o parte.

— Eu aş fi vrut să organizăm o recepţie mai mică, limitată doar la societatea latino-americană, cîţiva funcţionari de la departamentul de stat, cronicarii mondeni şi presa. Ar fi fost mai ieftin şi chiar mai distractiv. Dar, ţi-ai găsit ! Don Gabriel Heliodoro a insistat să dăm o

---

[1] Popular actor comic mexican, născut în 1911, pe adevăratul său nume Mario Moreno. (N.T.)

[2] Exceptîndu-i pe cei da faţă (sp.). (N.T.)

recepţie în stil mare. Ştii că avem peste optzeci de reprezentanţe diplomatice la Washington... Pe toate le-am invitat ! Izbucni în rîs, îl strînse de braţ pe Bill. Tare aş fi vrut să vezi privirea de uluire, amestecată cu veselie şi încîntare, a lui Don Gabriel Heliodoro, cînd au sosit ambasadorul Ghanei şi cel al Irakului în coştumele lor naţionale. Numai că n-a început să bată din palme cînd a văzut-o pe ambasadoarea Indiei într-un frumos *sari* de culoarea vîntului turbat. Ambasadorul nostru se distrează ca un copil la circ...

— L-aţi invitat şi pe ambasadorul sovietic ?

— Cum să nu. Prin dispoziţie expresă a lui Don Gabriel Heliodoro. Rusul a şi sosit. Întîlnirea a fost memorabilă. Amîndouă namilele astea şi-au strîns şi şi-au scuturat mîinile la nesfîrşit, zîmbindu-şi unul altuia. Rusul, după cum ştii, vorbeşte o engleză fluentă, dar Don Gabriel Heliodoro al nostru nu *habla* [1] decît spaniola. Şi, pentru că veni vorba, am stat lîngă el ca interpretă de cînd au început să sosească primii invitaţi. Acum l-am lăsat pe Pablo în locul meu, ca să-mi mai trag sufletul. Se ridică în vîrful picioarelor privind deasupra capetelor spre uşă. Trebuie să mă întorc la post. Pe curînd, Bill ! Şi distrează-te.

Clare Ogilvy plecă, purtată parcă de un nor albastru, către vestibul. Bill Godkin o urmări cu o privire plină de simpatie. Depuse paharul pe o măsuţă şi începu să-şi înfunde pipa.

Pablo Ortega stătea în mijlocul salonului, uitîndu-se într-o parte şi într-alta, în căutarea Glendei Doremus — dar fără mare speranţă să dea de ea — cînd simţi în spinare apăsarea unui deget şi auzi o voce prietenească: „Mîinile sus ! strigă Buffalo Bill."

— Gonzaga ! exclamă, întorcîndu-se şi strîngîndu-l la piept pe amicul brazilian, care-i murmură :

— Stăpîneşte-ţi exuberanţa asta latină. Văd priviri anglo-saxone şi scandinave aţintite asupra noastră cu o expresie de dezaprobare...

---

[1] Vorbeşte (sp.). (N.T.)

— Mi-aştept invitata de onoare...

— Mica japoneză ?

— Nu. O americancă. Am văzut-o o singură dată, dar i-am telefonat azi de dimineaţă şi mi-a promis că o să vină.

— Interesantă ?

— Încă nu sînt foarte sigur. Dar cred că da.

Gonzaga se uită în tavan, murmurînd :

— Are dreptate Titito. În decoraţia sălii acesteia sînt amestecaţi cel puţin trei Ludovici ai Franţei : al XIV-lea, al XV-lea şi al XVI-lea. Nu m-ar mira să-l întîlnesc aici, în ambianţa asta, pe Don Gabriel Heliodoro îmbrăcat ca Ludovic al XV-lea şi aşezat pe un tron... Coborî glasul ca să adauge : Am avut adineauri plăcerea să strîng suava mînă a Doamnei de Pompadour...

Pablo nu dădu atenţie ultimelor cuvinte ale prietenului său, fiindcă zărise pe cineva şi intrase în panică :

— Uite cine vine, îi spuse lui Gonzaga, căutînd deja o modalitate să se eschiveze de la întîlnire. Femeia aceea slabă şi palidă, în negru...

— Cine e ? Moartea în vacanţă ?

— Cum, n-o cunoşti ? E Augusta Schneider, frate ! Se povestesc cele mai ciudate lucruri despre vieneza asta. Cică ar fi fost prizonieră într-un lagăr de concentrare nazist un an de zile şi şi-ar fi pierdut minţile. Un soi de nebunie blîndă, înţelegi... Eliberată de forţele americane, a venit încoace. Avea aici un unchi, care a murit lăsîndu-i o mică avere. Îşi petrece viaţa prin recepţiile ambasadelor. Nimeni nu-i trimite invitaţii, dar e nelipsită de la toate. Are mania să vorbească spaniola şi o oarecare slăbiciune pentru latino-americanii de tipul nostru, Gonzaga. E o pisăloagă, toată lumea fuge de ea. Haide s-o ştergem cît mai avem timp, şi să trecem direct în sala cealaltă...

Prea tîrziu. Augusta Schneider se afla în faţa lor, cu surîsul ei palid. Părea un portret în acuarelă — păr de culoarea paiului, ochi de un cenuşiu spălăcit, piele albă, trăsături nedefinite — o figură care s-ar fi putut stinge

pentru totdeauna dacă n-ar fi fost restaurată la timp. Augusta îi zîmbea lui Pablo, care la rîndul său îi zîmbea Augustei. Cît despre Gonzaga, acesta le zîmbea amîndurora. Ortega ştia că avea să se repete veşnicul dialog.

— Vă cunosc, murmură austriaca arătînd spre el cu un deget lung şi descărnat, şi închizînd puţin pleoapele cu o expresie cochetă.

— Sigur că mă cunoaşteţi, domnişoară.

— Sînteţi chilian, nu-i aşa ?

— Nu, domnişoară, eu...

— Nu-mi spuneţi, lăsaţi-mă să ghicesc. Ecuadorian ?

— Nu, răspunse Pablo, rămînînd serios în ciuda strîmbăturilor pe care i le făcea Gonzaga, postat în spatele vienezei.

— Mexican ?

— Nu.

— Dar sînteţi totuşi diplomat...

— Da.

— Peruan ?

— Nu.

— Atunci trebuie să fiţi...

— Sacramentan.

— Aşa-i. Ştiam eu că vă cunosc. Numele meu e Augusta. Şi al dumneavoastră ?

— Ortega. Pablo Ortega.

— Încîntată, spuse tînăra întinzîndu-şi mîna fragilă, pe care diplomatul o reţinu cîteva secunde într-a sa.

Deodată, chipul Augustei Schneider se lumină. O zărise pe ambasadoarea Chinei, una dintre figurile feminine cele mai prestigioase din lumea diplomatică de la Washington. Uită de Pablo şi se îndreptă spre chinezoaică, exclamînd :

— Ah ! Mrs. Koo !

— Am scăpat ! oftă Ortega.

— Acum e rîndul meu, spuse Gonzaga, resemnat. Iat-o şi pe „simpatia“ mea. Pedeapsa lui dumnezeu !

Mrs. Patricia K. Woodward — deja septuagenară — era una dintre cucoanele foarte cunoscute în cercurile

mondene ale capitalei. Se lăuda că e prietenă cu soția Președintelui și că ia des masa cu aceasta. Era de o tandrețe maternă față de latino-americani în general : învăța spaniola cu un grup de doamne — în majoritate soții de deputați și senatori americani — și, după cum spunea Gonzaga, la capătul a trei ani de studii abia reușise să rețină o jumătate de duzină de expresii ca : *„¡ Buenos días, amigos !“ „¡ Hasta la vista !“ „¡ Qué rico !“ „¡ Muchas gracias !“*

Îl ciupi cîteva secunde pe Pablo Ortega de bărbie, spunînd :

— Îmi placi mult, Pablito, dar mărturisesc că favoritul meu latino-american rămîne Gonzaga. Vreau să-l prezint unei fete încîntătoare. Trebuie să-l însurăm pe burlacul ăsta incorijibil. Vino, Orlando !

Se îndreptară amîndoi spre sufrageria cea mare, unde era așezată masa cu platourile. Pablo îi urmări cu privirea. Înaltă, descărnată, cu pielea obrajilor fleșcăită în ciuda unui mare număr de operații estetice, cu părul vopsit blond căpșuniu, Mrs. Woodward era celebră, printre altele, pentru colierele, brățările și brelocurile ei, în general exotice : relicve, amulete și fetișuri din Africa, Polinezia și Malaesia. Se farda și se îmbrăca țipător. Pablo își spunea că pare să imite în viața reală pe actrițele de gen care imită pe ecran cucoanele stridente din viața reală.

Cînd Ortega se înapoie cu intenția să meargă în vestibul, se trezi față în față cu Miss Kimiko Hirota.

— Ah ! făcu el, strîngînd mîna pe care i-o întindea tînăra. De cînd ai sosit ?

— De cîteva minute.

Capul fetei, cu părul negru și lucios, abia îi ajungea lui Pablo pînă la umăr. Fața ei rotundă, drăgălașă ca a unei păpuși de porțelan, deștepta totdeauna în Pablo duioșii de frate mai mare, în ciuda insistenței nevinovate cu care ochii aceia oblici provocau bărbatul din el.

Ortega îl opri pe chelnerul care tocmai trecea cu o tavă încărcată de pahare.

— Ce vrei să bei ?

— *Ginger ale.*

Reuşi să descopere pe tavă băutura dorită de prietena sa.

— Trebuie să luăm într-o zi ceaiul împreună, spuse el distrat, privind spre uşa salonului.

Se simţea bine. Capul nu-l durea, iar eventualitatea unei întîlniri cu americanca, la care se gîndise toată ziua, îi producea o exaltare pe care o numea „beţie albă", pentru că nu băuse încă nimic.

— Îmi datorezi un *haikai,* murmură Miss Hirota.

— Aşa e. Îl am la mine.

Îi întinse un cartonaş.

IARNA
Pe zăpada albă,
Încremenita pată albastră
A păsării moarte.

Kimiko citi şi reciti îndelung acel *haikai.* Apoi, cu capul în jos, bîigui :

— E atît de trist !

— De acord. Dar aşa s-a întîmplat. Am văzut asta de la una din ferestrele cancelariei, iarna trecută.

— Bine, dar acum e primăvară ! exclamă japoneza.

Pablo abia auzea ce-i spunea prietena sa, fiindcă îşi îndreptase ochii şi atenţia spre uşa salonului.

— Aştepţi pe cineva ? întrebă Kimiko.

— Un amic, vreau să spun, o amică. Nu cunoaşte pe nimeni aici, aşa că trebuie să fiu lîngă ea de îndată ce intră.

Se înclină, o strînse în braţe pe Miss Hirota cu grija celui care atinge o statuetă fragilă şi rară, şi spuse :

— Mă scuzi o clipă ? Te rog să te simţi bine, mă întorc imediat.

Kimiko dădu de mai multe ori din cap, ca un copil ascultător. Iar cînd Pablo Ortega se îndepărtă, rămase

pe loc. Cartonașul părea să-i atîrne inert în mînă, ca o pasăre moartă.

13

De cînd începuseră să soseasca primii invitați, Gabriel Heliodoro Alvarado, după cum i-o ceruse Clare Ogilvy și o impunea protocolul, își ocupase locul în șirul gazdelor, dar cu neastîmpărul unui cal nărăvaș gata să o pornească în goană pe pistă. Din clipă în clipă o zbughea de acolo ca să arunce o privire în salon... La început treaba fusese amuzantă : era așteptarea surprizei, un soi de ghici, ghicitoarea mea (cine o mai veni acum ?) și, oricum, îi făcea plăcere să cunoască figuri noi, elemente din expoziția aceea de rase și țări care alcătuiau lumea diplomatică a Washingtonului.

Dar pe măsură ce salonul se umplea și creștea zgomotul vocilor și al rîsetelor, Gabriel Heliodoro începu să nu mai dea atenție prezentărilor. Era nervos ca unul care, cumpărînd un bilet la un spectacol, vrea să-l vadă și să-l guste chiar de la început. Ar fi culmea dacă n-ar putea să ia parte la propria sa recepție. Veni un moment cînd, nemaiputînd rezista, îi ceru lui Molina să-i ia locul și o șterse de acolo...

Sala, acum plină ochi, oferea un însuflețitor joc caleidoscopic, la a cărui bogăție și varietate contribuiau mult rochiile colorate ale femeilor, picturile de pe tavan, brocartul de pe pereți, oglinzile care multiplicau becurile de la lustra cea mare și candelabre... Toate acestea îi produseră ambasadorului Republicii Sacramento o plăcere care nu era numai spirituală, ci și, mai ales, trupească. Aspira încîntat mirosul acela agreabil de lume parfumată, condimentat cu aburul alcoolic al băuturilor, fumul de țigară și țigaretă și – da ! da ! da ! — bună mai era mireasma aceea de nedescris, dar cît de excitantă, a ambianțelor în care sînt adunate laolaltă multe femei curate și de clasă... Un fior îi străbătu întregul trup, de

la pielea capului pînă la talpa picioarelor. *Cojones !* Asta da, petrecere !

Mai multe persoane se apropiară de el, iar cei care vorbeau spaniola aduceau elogii casei şi lăudau recepţia. Gabriel Heliodoro mulţumea. Dacă interlocutorul era femeie, şi mai era şi drăguţă, îi lua mîna şi i-o săruta. Dacă era bărbat, îl bătea prietenește pe umăr şi continua să umble printre invitaţi. „Nu beţi nimic ?" întrebă pe un domn înalt, blond şi cu aerul plictisit. Acesta, ridicînd politicos din umeri, murmură *„Sorry sir, I don't speak Spanish"* [1].

— Ochei ! Ochei ! exclamă ambasadorul. Interpelă un chelner care tocmai trecea : „Hei, băiete ! Adu-i ceva amicului ăstuia !" Nici chelnerul nu înţelegea spaniola, dar asta nu-l împiedică să interpreteze corect gestul amfitrionului.

Un înalt funcţionar de la ambasada Republicii Dominicane, care sorbise deja al treilea cocteil şi din acest motiv avea ochii strălucitori şi limba slobodă, îl apucă de braţ pe Gabriel Heliodoro, îl trase lîngă una din oglinzi şi, cu vocea cam cleioasă, îi spuse :

— Scumpul meu ambasador, ce-ar fi să unim forţele ţării dumitale cu forţele ţării mele şi să invadăm Cuba ? Cum ţi se pare propunerea mea ?

— *Hombre*, zîmbi sacramentanul luîndu-l peste picior, ar fi o idee. Dar cine o să finanţeze operaţia ? Yankeii ?

— De ce nu ? De ce nu ? Au tot interesul. Însă ei nu înţeleg asta ! Şi dominicanul dădu din cap, lăsîndu-şi braţele în jos, descurajat. Sînt nişte obtuzi. *El Benefactor* [2] a comandat unor întreprinderi de-aici avioane, tancuri, mitraliere, muniţii... şi ce crezi că face Pentagonul ? Pur şi simplu îl sfătuieşte pe Eisenhower să pună embargo pe livrarea oricărui material de război în zona Caraibilor ! Îl strînse tare de braţ pe ambasadorul Republicii Sacramento. Vreau să-ţi spun ceva, amice. În privinţa forţelor aeriene, stăm mai bine decît Cuba. Avem vreo optzeci de avioane de luptă, dintre care peste

---

[1] Regret, domnule, dar nu vorbesc spaniola (engl.). (N.T.)
[2] Binefăcătorul, epitet al lui Trujillo. (N.T.)

cincizeci cu reacţie. Cubanezii n-au mai mult de şaizeci. Aşa e cum îţi zic eu. Trebuie să invadăm insula lui Fidel Castro pînă nu-i prea tîrziu. Bărbosul ăsta e comunist, crede-mă, e comunist. Oricît ar nega asta în public, e sluga plecată a lui Che Guevara şi a găştii lui. Acum e momentul, peroră dominicanul cu un aer profetic. Şi brusc îşi părăsi interlocutorul ca să-i aţină calea unui chelner ce trecea cu o tavă plină cu pahare.

Gabriel Heliodoro rămase în faţa oglinzii, aranjîndu-şi nodul de la cravată. Dacă Trujillo îşi închipuia cumva că prietenul său, Carrera, o să se vîre într-o asemenea aventură, era complet nebun.

Se întoarse din nou, făcu vreo cîţiva paşi şi se postă apoi în mijlocul salonului, sub lustra cea mare. Din ce ţară o fi negrul acela elegant, în haine occidentale, dar cu o pălăriuţă de flaşnetar pe cap ? Din Guineea ? Ori din Ghana ? Ba nu. Din Ghana era cel în cămeşoaia albă.

O măsură cu ochi critic pe micuţa chinezoaică ce stătea de vorbă cu ambasadoarea Pakistanului. Găsi provocatoare fusta ei despicată într-o parte, care-i descoperea piciorul. Ah, dar avea nişte picioare subţiri şi prost făcute. Nu-i plăcea nici faţa ei, de o paloare gălbuie, cu ochi de animal sălbatic.

În clipa aceea un domn cu barbă neagră („Pariez că ăsta-i hindus !") şi cu păr lung, ca de femeie, acoperit cu un turban, dar în haine occidentale, se apropie de el, îi strînse mîna şi-i spuse ceva în... engleză sau franceză ? Gabriel Heliodoro zîmbi şi exclamă, automat : *„Merci beaucoup, mister, merci !"* Lovi uşor cu palma umărul acelui sikh, care se îndreptă spre uşa vestibulului.

Ambasadorul îşi aminti de un sergent din regimentul 5 Infanterie, mătăhălos, brun şi bărbos, pe care-l cunoscuse şi urîse cînd era copil. Îi răsună, stinsă în memorie, o voce care i se păru că vine de la capătul timpului, de peste mări şi ţări :

— *Gabiliodoro ! Gabiliodoro ! Vin-acas' !*

Gabriel Heliodoro îşi privea propria sa imagine într-una din oglinzi. „Ce n-aş da ca ea să mă poată vedea

acum", își spuse. Dar dacă l-ar fi văzut, n-ar fi înțeles nimic. Nici măcar n-ar fi crezut... Era o femeie necultivată. Nu învățase niciodată carte. Trupul era unicul talent al ei, capital și, totodată, instrument de lucru... Prin patul ei trecuse tot regimentul de Infanterie din Soledad del Mar. Sîmbăta (oare chiar așa să fi fost, sau totul se petrecuse doar în închipuirea lui ?), sîmbăta avea prețuri speciale, reduse, pentru soldați. *Gabiliodoro ! Gabiliodoro !*

Prin oglindă, ambasadorul îl văzu pe Ernesto Villalba intrînd în salon de braț cu o femeie blondă cu ținuta maiestuoasă, ceva mai înaltă ca el. Se întoarse repede și se duse în întîmpinarea noilor veniți. O clipă îi pierdu prin mulțime, dar pînă la urmă instinctul său de vînător îl mînă drept spre frumoasa necunoscută.

— Don Gabriel Heliodoro, spuse Titito reverențios, am plăcerea să vă prezint pe prietena mea, Frances Andersen Warren. Mrs. Warren, iată-l pe domnul ambasador al Republicii Sacramento, amfitrionul nostru.

Gabriel Heliodoro luă mîna pe care i-o întinse femeia și depuse pe ea un sărut sonor, pe care Titito îl găsi mitocănesc de lacom. Doamna se întoarse spre secretar și-l mustră în spaniolă.

— Uiți că nu mă mai numesc Warren. Divorțul s-a transcris săptămîna trecută.

Titito se înclină și-și ceru iertare. Gabriel Heliodoro se uita uluit la musafiră și se minuna în sinea lui. „Cum se face că fătălăii ăștia umblă totdeauna cu femei drăguțe ?" Cea pe care o vedea acum în fața lui — o descrise el în gînd — avea un lan de grîu copt pe cap, albastrul mării în ochi, zăpadă pe piele, da, dar o zăpadă atinsă de trandafiriul primelor raze de soare ale dimineții. Și ce mai sîni, Sfîntă Fecioară a Singurătății, patroana mea ! Dar trăsăturile ! O adevărată cadră. Gura ei era mare (ambasadorul avea o slăbiciune pentru femeile cu gura mare), nasul drept și fin, iar linia gîtului și a maxilarelor, doar un artist ca domnul dumnezeul nostru era în stare să o traseze așa. Și, în timp ce Villalba îi

expunea o succintă biografie a acestei Miss Andersen (se născuse în Middle West, avea bunici danezi, fostul ei soț fusese atașat naval al Statelor Unite în diferite capitale sud-americane), Gabriel Heliodoro se îndeletnicea în gînd cu excitanta ocupație de a o dezbrăca pe nou-venită. Șoldurile ei, diferite de ale Rosalíei, erau înguste și promiteau niște coapse lungi și plinuțe. Și numai ideea de *divorțată* provoca un incendiu în imaginația și măruntaiele ambasadorului. Luă din nou mîna femeii, de astă dată cu amîndouă mîinile lui, și-i murmură : „Scumpă doamnă, sînteți aici la dumneavoastră acasă, iar eu vă sînt servitor." Dădu drumul mîinii lungi și călduțe cînd zări, cu coada ochilor, că se apropie de el pata roșie a rochiei Rosalíei.

— Ah ! Miss Andersen, dați-mi voie să vă prezint pe doamna Vivanco, reprezentanta frumuseții sacramentane la Washington. Rosalía, fata mea, iat-o pe Miss Andersen. Am să obțin avansarea lui Titito la rangul de prim secretar pentru faptul că a adus la recepția noastră o asemenea frumusețe.

Într-o fracțiune de secundă, cele două femei se cîntăriră din priviri. Americanca zîmbi și înclină capul, rămînînd însă cu ambele brațe atîrnate de-a lungul corpului. Rosalía, care schițase gestul de a ridica brațul drept cu intenția să strîngă mîna celeilalte, se abținu. Încă nu înțelegea practicile mondene americane. Cînd era prezentată cuiva, de orice sex ar fi fost persoana, nu știa niciodată dacă trebuie să întindă mîna sau să se mărginească la o simplă înclinare din cap.

— Frumoasă e rochia dumneavoastră, zîmbi Frances.

— Nu ca a dumneavoastră, doamnă, replică Rosalía. E de culoarea gheții, nu-i așa ?

— Exact.

Sacramentana începu s-o examineze pe yankee din cap pînă în picioare, cu un ochi critic și deja cam ostil, în timp ce Titito și Gabriel Heliodoro, amîndoi cu brichetele aprinse, își disputau privilegiul de a aprinde țigara pe care Miss Andersen o dusese la buze.

Cu cîţiva paşi mai încolo, Pablo Ortega şi Bill Godkin urmăreau scena. Văzură cînd Gabriel Heliodoro, dîndu-i un brînci lui Titito, aprinse ţigara doamnei blonde şi îi spuse apoi ceva secretarului care plecă imediat spre sufragerie, strecurîndu-se sinuos printre invitaţi, cu mersul său bălăbănit.

Ortega, care o cunoştea pe Frances Andersen de la alte recepţii şi din alte locuri, îi furniză ziaristului cîteva informaţii despre frumoasa femeie. Iar Orlando Gonzaga, care izbutise să scape de Mrs. Woodward, se alătură celor doi amici şi, văzînd încotro îşi îndreptau privirile, spuse :

— Ori mă înşel eu, ori doamna Vivanco are în faţa ei o rivală. Trebuie să fie cu ochii în patru...

— Nu-ţi face griji, murmură Pablo, sînt sigură că Rosalía a şi presimţit pericolul. Uitaţi cum o studiază pe cealaltă...

— Şi între aceste două iepe de rasă stă Gabriel Heliodoro al nostru, ca un armăsar în ajunul pensionării. Sincer vorbind, dacă ar trebui să aleg între cele două femei, aş rămîne cu bruneta. Are mai multă căldură în ea, un trecut de *sangre y arena* [1], de chitară, de migdali înfloriţi, ceva din Arabia amestecat cu soarele şi vîntul Caraibilor... pe cînd cealaltă îmi aminteşte de o zeiţă ieşită din negurile fiordurilor scandinave. Suedezele şi norvegienele, o ştiu din proprie experienţă, sînt focoase, e drept, dar cine-şi poate petrece viaţa la dietă de peşte ?

Godkin se mărginea să zîmbească, privind acel trio prin fumul pipei. Pablo îi luă de braţ pe prietenii săi şi le spuse :

— Miss Andersen îmi face impresia unui diamant : preţios, scînteietor, rar, scump, dar dur şi puţin cam rece.

— Uitaţi-vă ce sîni minunaţi au aceste două femei ! observă Gonzaga. Par nişte cuirasate înzestrate cu tunuri, stînd faţă în faţă, gata de luptă. Şi observaţi cum atrag privirile bărbaţilor... Fii atent, Bill, la faţa nătîngă a colegului tău de la Associated Press, şi la privi-

[1] Sînge şi arenă (de coride) (sp.). (N.T.)

rea tipului de lîngă el... Sînt în extaz amîndoi ! Bill, bătrîne, compatrioţii tăi se află încă în faza orală. Salivează după sîni de femeie. Psihologic vorbind, au rămas nişte sugari. Vezi şi succesul pe care-l repurtează în ţara asta actriţele de TV şi cinema cu pieptul mare... Noi, în America Latină, am lichidat problema asta la timpul cuvenit. Cît despre mine, am supt pînă la vîrsta de doi ani... şi încă de la ţîţele unei negrese.

Bill îi aruncă o privire piezişă :

— Voi, latino-americanii, trebuie să fi ajuns acum în faza anală...

În clipa aceea Don Gabriel Heliodoro, strîngînd cu o mînă braţul blondei şi cu cealaltă pe cel al brunetei, se îndreptă cu amîndouă spre una din uşile salonului. Clare Ogilvy apăru în calea şefului ei şi-i atinse umărul cu vîrful degetelor. Ambasadorul se întoarse, iar secretara îi şopti ceva la ureche. Cu o strîmbătură de contrarietate, făcu stînga împrejur, dar fără să dea drumul frumoaselor sale prizoniere.

La una din extremităţile salonului se produsese parcă o subită comoţie, ca şi cum un vînt stîrnit pe neaşteptate ar fi încreţit luciul apelor. Pasămite, îşi făcea intrarea ei triumfală Miss Potomac ! Înainta înconjurată de admiratori, într-un lent marş maiestuos, întrerupt cînd şi cînd. Părea o caravelă pavoazată cu steaguri, navigînd cu velele umflate, pe o mare de alge. Încorsetată într-o rochie de mătase neagră brodată cu mărgele, ţinea, între degetele ei scînteind de inele, un lung port-ţigaret în care era înfiptă o ţigară fumegîndă. Cu glasul răguşit şi cam bărbătesc, începuse deja să împartă obişnuitele ei înţepături, provocînd rîsetele servile ale celor ce o înconjurau. Era celebră pentru perfidiile ei. În clipa cînd amfitrionul se apropie ca s-o salute, Miss Potomac se îndeletnicea tocmai cu bîrfirea unei cronicare concurente, care avea obiceiul să dea petreceri mari, mult peste posibilităţile ei, la care invita persoane cu sînge albastru şi milionari, aflîndu-se din această cauză într-o stare cronică de insolvabilitate bănească.

Cei trei prieteni îi acordară „vacii sacre“ doar cîteva clipe de atenţie. Godkin îi întoarse spatele şi-l întrebă pe Gonzaga :

— Ia spune, cum ai reuşit să scapi din ghearele acelei Mrs. Woodward ?

— Păi, m-a salvat ambasadorul Coreii de Sud, care a început cu ea o conversaţie despre „spaţiul exterior“. Am profitat de ocazie ca să ies de pe orbită...

— Mrs. Woodward, zîmbi Pablo, e unul din monumentele Washingtonului.

— Ştiţi ce am descoperit ? întrebă Gonzaga. Cucoana e foarte reprezentativă pentru cîteva milioane de femei din ţara asta care-şi reglează comportamentul după o serie de idei preconcepute care, în realitate, nu-s altceva decît nişte mituri...

Bill Godkin îl rugă pe Gonzaga să-şi explice mai clar ideea, prevăzînd însă deja că amicul brazilian va şarja înspre caricatură, aşa cum făcea el totdeauna.

— Ei bine, cîteva din miturile astea pot să fie sintetizate în următoarele fraze : *Modul de viaţă american e cel mai bun din lume... Ce se potriveşte pentru General Motors se potriveşte pentru Statele Unite... Negrii sînt o rasă iremediabil inferioară... Aproape toţi democraţii sînt nişte comunişti mascaţi... Mao-Tse-tung e o nouă încarnare a doctorului Fu-Manchu...*

Godkin zîmbi.

— Cred că eşti foarte nedrept cu femeile americane dacă o socoteşti pe Mrs. Woodward reprezentanta lor...

Gonzaga îl apucă pe ziarist de revere, cu multă cordialitate.

— Se prea poate să fie o doză de exagerare în ce ţi-am spus, dar este şi mult adevăr. Ţara asta se hrăneşte cu mituri aurite, îndulcite şi pînă la urmă vîrîte pe gîtul publicului de către mass-media. Revistele, ziarele, cinematograful, televiziunea, teatrul de la voi, care formează cea mai prodigioasă, mai bogată, mai atrăgătoare şi mai eficientă reţea de propagandă inventată vreodată de om, se dedică exclusiv răspîndirii legendelor şi miturilor. Hrănesc publicul cu basme cu zîne sau aventuri oribile.

Oscilează între Poe și Pollyana, cu halte pe la Dick Tracy și Superman.

— Cine te aude, Gonzaga, spuse Godkin, nu poate înțelege cum, cu atîtea cusururi, iluzii și naivități, americanii au reușit totuși să construiască una din țările cele mai bogate și mai confortabile de pe planetă...

Gonzaga izbucni în rîs.

— Nu te supăra, Bill, și nici nu mă lua prea în serios. Am băut deja trei whiskyuri și n-am mîncat nimic. Se întoarse către Ortega și-i spuse : Dă-i și lui Bill rețeta ta de „fabricat" americani.

Pablo care, în vîrful picioarelor, se uita spre ușa principală a salonului sperînd s-o descopere pe Glenda Doremus, murmură :

— Nu merită.

— Haide, omule ! Bill știe bine că tu și cu mine, atunci cînd îi criticăm pe yankei, sîntem doar răutăcioși, niciodată răi.

Ortega se întoarse către ziarist :

— Ca să faci un american, torni într-o cratiță o doză de *homo faber* și alta, ceva mai mică, de *homo ludens*, adaugi un vîrf de cuțit de fariseism și pui tot amestecul să fiarbă la foc mic.

Godkin tocmai voia să-și formuleze protestul (căci, mai întîi și întîi, el personal avea, e drept, ceva din *homo ludens*, dar aproape nimic din *homo faber*), cînd văzu că se apropie de ei Clare Ogilvy.

Secretara îl luă de braț pe Pablo și îi șopti :

— Trebuie să-ți mărturisesc ceva.

— Dă-i drumul.

— Astăzi te-am înșelat.

— Cu cine ?

— Cu Don Gabriel Heliodoro. Cum am sosit, m-a îmbrățișat și m-a sărutat, imaginează-ți ! E un vrăjitor. Poți să spui orice despre el, *azi* nu te cred. Îl ador pe omul ăsta, iartă-mă, Pablo, adăugă cu tonul cu care își încheie un sinucigaș scrisoarea de adio. A dumitale pe vecie, Ogilvita

— Cînd mîncăm ? se interesă brazilianul.

— Don Gabriel tocmai escortează o blondă și o brunetă spre sufragerie, informă secretara. Vom avea mai întîi solemnitatea prezentării, în fața societății din Washington, a faimoaselor *empanadas sacramenteñas*. Haidem și noi, pînă nu năvălesc barbarii și rad tot de pe masă.

Pe drum îi povesti lui Pablo cum s-a comportat Don Gabriel la întîlnirea cu Miss Potomac. I-a mulțumit pentru ce scrisese despre el în rubrica ei. I-a sărutat mîna, i-a admirat rochia, i-a spus că e tînără... Un adevărat seducător.

— Bineînțeles că, traducînd galanteriile lui, am avut grijă să elimin cîteva exagerări și necuviințe. Dar de un lucru sînt sigură : ambasadorul nostru e un succes.

—

În contrast cu splendoarea salonului de recepție, sufrageria alăturată, în stil renascentist decadent, vădea o sobrietate odihnitoare. Podeaua era toată din dale — acum fără covoare — iar pe pereți atîrnau niște tapiserii belgiene inspirate din desenele lui Rafael. Mobilierul amintea de o epocă în care nostalgia Romei imperiale și a Greciei clasice nu devenise încă acută în Italia și printre mecenații ei. Don Alfonso de Bustamante găsise însă nimerit să întrerupă sobrietatea ambianței punînd să se tapițeze scaunele cu spătar înalt cu o imitație de catifea venețiană din secolul al XV-lea : anghinarii stilizate înconjurate de niște ghirlande brodate cu fir de aur pe un fond de culoarea vinului. Masa avea o formă simplă, aproape monastică, iar în jurul ei bătrînul diplomat, cu ocazia unor dejunuri care făcuseră epocă la Washington, avea obiceiul să așeze peste douăzeci de invitați.

Acea masă lungă din nuc sculptat o transformaseră Parker & Baker, *Caterers* într-un *buffet froid*. (*„Dégoûtant !“*, murmurase Michel Michel strîmbînd din nas la vederea felurilor de mîncare.) Printre aranjamentele florale pe care majordomul le găsise oribile (*„Le goût américain, vous savez...“*) se aliniau platouri conținînd

curcani în aparenţă întregi, dar în realitate gata tăiaţi ca să poată fi serviţi ; felii de pulpă de porc şi de berbec ; jamboane fierte şi caramelizate împănate cu cuişoare şi înconjurate de rondele de ananas ; o mare varietate de salate care păreau mai degrabă nişte produse litografiate decît culinare ; felii de limbă de vacă în sos picant ; tăvi imense cu orez fierbinte (pe care Miss Ogilvy le comandase în ultima clipă, gîndindu-se la invitaţii latino-americani şi orientali). Mai existau şi peşti — enormi peşti întregi, acoperiţi cu un strat alb de aspic (sau ce o fi fost acela !) pe care se reliefa (*„Quelle vulgarité !"*) drapelul Republicii Sacramento.

Fără să dea drumul celor două doamne, pe care le ţinea de braţ, Gabriel Heliodoro se apropie de *buffet*, dînd astfel semnalul aşteptat de invitaţii care se îngrămădeau în jurul mesei. Sub privirea critică a majordomului, chelneri aferaţi umblau de colo-colo, iar unii dintre ei începuseră deja să-i servească pe primii oaspeţi care le întindeau farfuriile. Deodată se produse mare senzaţie în sala renascentistă. Intraseră trei *waiters*[1] purtînd nişte tăvi lungi pline cu plăcinte călduţe şi aurii, presărate cu zahăr pudră :

— *Las empanadas !* exclamă Ninfa Ugarte, în extaz. Un grup de compatrioate de-ale ei se precipitară înaintea chelnerilor, cu mici chiote de lăcomie civică. Doña Ninfa, care pusese deja în gură o plăcintă şi avea mustăcioara şi bărbia pline de zahăr, ridică braţele şi, cu glasul mieros, exclamă :

— Aşteptaţi, *chicas !* Fiţi civilizate ! Unde e ospitalitatea sacramentană ? Lăsaţi-i mai întîi pe invitaţi să încerce plăcintele.

Cuvintele ei se pierdură, zadarnice, în mijlocul freneticelor vociferări, pînă cînd se lăsă chiar ea prinsă în învălmăşeala care se formase în jurul chelnerilor. Lîngă uşă ambasadorul Ghanei, un negru înalt cu aspect impunător, îmbrăcat într-o tunică albă, zîmbea cu frumoşii săi dinţi albi şi regulaţi la vederea acestei scene. Iar Orlando Gonzaga, care se apropiase şi el de mîncăruri,

[1] Chelneri (engl.). (N.T.)

înfometat, ţinîndu-l de braţ pe Godkin, îi şopti acestuia la ureche :

— S-o fi pregătit oare şi o friptură de om pentru reprezentanţii noilor republici africane ?

Dar Godkin, sugînd din pipa stinsă, mîrîi :

— Pun rămăşag că negrii ăştia sînt mai civilizaţi şi mai culţi decît tine, decît mine şi decît majoritatea celor care se află aici astă seară. Mulţi dintre ei au studiat la Oxford sau Cambridge.

De la una din extremităţile mesei, Michel privea „bacanala" cu o expresie de repulsie, accentuîndu-i ridurile care, de obicei, îi închideau gura între două paranteze de scîrbă. Gabriel Heliodoro îi făcu semn :

— Michel, spune să ni se aducă încoace o tavă cu plăcinte !

Majordomul execută ordinul. Ambasadorul Republicii Sacramento le invită pe Frances Andersen şi Rosalía Vivanco să se servească. Sacramentana luă o *empanada* şi o duse la gură cu aerul că îndeplineşte un ritual sacru. Americanca îi imită gestul dar, cu o ceremonioasă indiferenţă în vîrful degetelor, abia dacă muşcă din plăcintă. Bruneta o ronţăi cu plăcere, reuşind cu greu să evite ca umplutura fină să nu i se prelingă pe la colţurile gurii. Gabriel Heliodoro, care nu-şi lua ochii de la Miss Andersen, observă cînd dinţişorii ei se înviorară într-o asemenea măsură încît pînă la urmă îşi vîrî o jumătate de *empanada* în gură — gest ce aprinse imaginaţia erotică a ambasadorului Republicii Sacramento.

— Cum vi se pare ? întrebă el, extaziat. Cum vi se pare ?

— E delicioasă ! răspunse americanca, luînd încă una.

Ambasadorul era în al nouălea cer.

— Aţi mai mîncat vreodată în viaţa dumneavoastră un aluat atît de fin ? Dar tot secretul, doamna mea, e umplutura.

— Carne de găină ? întrebă Frances.

— Carne de găină amestecată cu carne de vacă şi crevete, condimentate apoi cu ierburi care există numai în

ţara noastră. Reţeta acestor plăcinte vine din vremurile coloniale. Michel, adu-ne şampanie !

După cîteva clipe, ţinînd cupele în mînă, cei trei începură să ciocnească.

Sufrageria era acum arhiplină, iar în jurul mesei se produsese o înghesuială de infern. Doi dintre peşti fuseseră deja făcuţi porţii. Un sacramentan nostalgic avu grijă să-şi ia bucata fără să dezmembreze drapelul patriei, pe care-l mîncă, reverenţios şi năclăindu-se tot.

Ninfa Ugarte şi soţul ei se aflau chiar lîngă masă şi se serveau cu entuziasm.

— Pulpa de porc e straşnică, îşi dădu cu părerea ea.

— Dar... colesterolul meu ? ezită el.

— *Mierda* cu colesterolul tău !

În toată hărmălaia aceea, Gabriel Heliodoro sfîrşi prin a le pierde din vedere, atît pe Frances, cît şi pe Rosalía. Tocmai voia să-şi pună în farfurie un copan de găină bine fript, cum îi plăcea lui, cînd, de cealaltă parte a mesei, văzu cum îi zîmbeşte un general american în uniformă.

Cu viteza luminii, gîndul ambasadorului îl transportă la Soledad del Mar. O seară de vară, în 1915. Avea doisprezece ani şi nu slăbea din ochi tabăra unui regiment de *Marines* din Statele Unite. Un sergent a ridicat în sus un copan de găină. Copiii din tîrg, desculţi, zdrenţăroşi, înfometaţi şi-au înălţat braţele slabe şi au strigat : „Aruncă aici ! Aruncă aici !“ Americanul a zvîrlit spre ei bucata de friptură. Gabriel Heliodoro, cel mai înalt dintre toţi, a prins-o din zbor, a strîns-o la piept şi a fugit de-acolo. Unul dintre copii i s-a agăţat de genunchi, iar el a căzut, strivindu-şi nasul de pămînt, fără să dea însă drumul copanului. Ceilalţi s-au aruncat asupra lui ţipînd, i-au sfîşiat cămaşa, l-au zgîriat pe spate, l-au muşcat de braţe, l-au lovit în cap şi nu i-au dat pace decît atunci cînd au apărut alţi americani care au început să le arunce nişte bani de nichel cu imaginea unui bizon în relief pe una din feţe. Gabriel Heliodoro a zbughit-o spre biserică şi a intrat înăuntru abia trăgîndu-şi sufletul din cauza încăierării şi a goanei. A început să înfulece

din copanul de găină cu gust de condimente de yankeu, sudoare, praf și sînge — sîngele care i se prelingea călduț din nas. În timp ce mînca, se uita la statuia Fecioarei, patroana lui. Îi era destul de rușine că a acceptat rămășițe de la masa acelei trupe străine care debarcase în Soledad del Mar special ca să ucidă pe Juan Balsa și pe partizanii acestuia.

Timp de o clipă magică, Gabriel Heliodoro izbuti să capteze din nou imaginile și senzațiile acelui episod îndepărtat din viața sa.

Acum zîmbea, uitîndu-se în farfurie. Mînat de un impuls, înfipse o furculiță în copanul de găină pe care și-l alesese pentru el personal și îl aruncă efectiv în farfuria generalului, care la început păru puțin șocat, dar pe urmă, descoperind că gestul amfitrionului său era plin de cordialitate, surîse, mulțumindu-i.

14

Pablo pierduse orice speranță s-o mai vadă pe Glenda Doremus în seara aceea, cînd fata apăru în ușa salonului. În prima clipă n-o recunoscu. Ciudat cum poate fantezia să deformeze imaginile din memorie ! Glenda i se păru acum mai frumoasă și mai puțin dramatică decît prima oară cînd o văzuse. Se îndreptă spre ea, îi strînse mîna călduros și îi mulțumi că a venit.

— Să fii indulgent cu mine, murmură fata cu vocea aceea crepusculară care-i plăcuse atît de mult lui Pablo. E prima dată cînd vin la o recepție diplomatică.

— Prima dată în viață ? se miră el.

— Prima dată în viață.

— Bine ! Haide să dăm mai întîi o raită prin salon. E o faună interesantă. Bărbatul acela înalt e ambasadorul Etiopiei. Glenda nu păru interesată de diplomatul african. Domnul gras și brunet, cu fața de budha simpatic care a ținut regim de slăbire, e ambasadorul Tailandei. Și iat-o pe ambasadoarea Franței, una dintre cucoanele cele mai elegante din Washington...

O luă de braţ pe Glenda şi simţi (să fi fost o iluzie ?) că fata se încorda la contactul mîinii lui, de parcă ar fi avut o senzaţie neplăcută. Ceea ce nu-l determină totuşi să-şi slăbească strînsoarea degetelor.

— Ah ! Iată-l pe amicul meu Orlando Gonzaga, prim secretar la ambasada Braziliei. Atenţie, e un bărbat periculos...

Brazilianul strînse mîna pe care i-o întinse americanca. Pablo o porni mai departe cu invitata sa, părăsindu-şi prietenul.

— Bill ! exclamă el. Vino să faci cunoştinţă cu o compatriotă.

După ce trecură şi de ziarist, se apropiară de un bărbat care se strecura printre invitaţi cu mişcări graţioase de balerin.

— Acesta, Miss Doremus, e colegul meu, Ernesto Villalba.

Titito o măsură pe Glenda Doremus din cap pînă-n picioare şi o categorisi imediat : funcţionară la Uniunea Pan-Americană. Recepţiile nu sînt punctul ei forte. Se fardează prost. N-o prea duce bine cu sănătatea. Are o rochie oribilă. Dar Pablo e topit după ea.

— Vă rog să mă scuzaţi, spuse el. Trebuie să îndeplinesc o misiune grea. Ambasadorul mi-a cerut să le arăt casa unui număr de cinci cucoane din societatea Washingtonului, toate VIP [1] şi interesate de America Latină. La revedere ! Încîntat de cunoştinţă, Miss...

Cînd Pablo îşi prezentă prietena unui domn brunet, cu mustăţi negre, acesta îi sărută mîna :

— La picioarele dumneavoastră, domnişoară.

După ce se îndepărtă de galantul bărbat, ea întrebă :

— De ce „la picioarele mele“ ?

— E o veche formulă spaniolă de curtoazie. Nu-ţi place ?

— Detest formulele, spuse ea, acră. Cele de curtoazie în primul rînd.

---

[1] Iniţiale de la *very important person* („persoană foarte importantă“) (engl.). (N.T.)

Pablo zîmbi. Era fericit. Prin prezenţa Glendei, recepţia dobîndea pentru el un sens nou şi excitant. Acum era sigur că Glenda Doremus îi plăcea fizic, dar intuiţia îi spunea, aproape îi striga, că va avea probleme cu ea, deosebiri de păreri, fricţiuni, conflicte de tot soiul. Dar cum de presimţea asta, din moment ce stătuseră atît de puţin de vorbă unul cu altul, iar disertaţia universitară a fetei era la fel de impersonală ca o notiţă de ziar ?

— Pablo ! Nu mă prezinţi acestei frumuseţi ?

Le ieşise în faţă Gabriel Heliodoro, care tocmai golise a treia cupă de şampanie. Se făcură prezentările. Ambasadorul îşi revărsă toată puterea de seducţie asupra americancei care reacţionă cu o răceală aproape ostilă.

— Să vă simţiţi bine, domnişoară, ca la dumneavoastră acasă. Pablo, ai grijă de ea. Dă-i să mănînce *empanadas sacramenteñas*. Ne mai vedem, Miss.

— Are sînge indian ? întrebă Glenda însoţindu-l din ochi pe ambasador, care se îndrepta spre o frumoasă femeie îmbrăcată în roşu stacojiu.

— Probabil, răspunse Pablo. Şi, ştiind că va provoca o discuţie, adăugă : Are vreo importanţă ?

— Ce anume ?

— Tipul de sînge care-i curge cuiva prin vine...

— Crezi că nu ?

El îşi exprimă printr-o grimasă indiferenţa faţă de acest subiect. Glenda făcu atunci a doua încercare să se elibereze de strînsoarea degetelor lui. Pablo însă nu-i dădu drumul.

În clipa aceea îl zări pe ambasadorul haitian şi hotărî să facă o experienţă.

— Vreau să-l cunoşti pe un prieten de-al meu..., murmură, conducînd-o pe fată spre diplomatul din Haiti care stătea în mijlocul sălii, cu un pahar gol în mînă. Dîndu-şi seama, că va fi prezentată unui negru, Glenda încercă să se eschiveze. „Nu“ ! exclamă ea. Dar Pablo îi strînse braţul mai tare şi o tîrî într-acolo. De unde atîta brutalitate ? se întreba el, de unde dorinţa asta s-o domin şi s-o rănesc ?

— Te rog, imploră ea, încercînd să se desprindă. Nu vreau. N-ai dreptul să mă obligi !

Dar Pablo, zîmbind întruna, o sili să se apropie de haitian.

— Domnule ambasador, vreau s-o cunoaşteţi pe prietena mea, Miss Glenda Doremus.

Diplomatul surîse, făcu o plecăciune şi întinse mîna. Americanca ezită o clipă, îi dădu haitianului vîrful degetelor, dar şi le retrase imediat. Pablo observă că pălise.

— Ne scuzaţi, domnule ambasador, murmură Ortega. Şi plecă mai departe cu prizoniera sa. Da, Glenda era prizoniera sa. „Acum ştiu, gîndea el, acum sînt sigur. E rasistă. A dat mîna cu un negru : probabil că i s-o fi întors stomacul pe dos." Remarcă stropi de sudoare pe fruntea americancei, care pentru a treia oară încercă să scape din strînsoarea lui.

— Îmi striveşti braţul, se plînse ea aruncîndu-i o privire încărcată de ranchiună.

— Bine. Am să-ţi dau drumul. El încă mai zîmbea. Dar să nu fugi. Trebuie să stăm de vorbă.

Făcură cîţiva paşi în tăcere. Deodată, ea se opri :

— De ce ai făcut asta ? Ţi-am spus că nu vreau să fiu prezentată negrului.

— Înainte de a fi negru, e o fiinţă omenească.

— N-am venit aici ca să primesc lecţii de morală.

— Nu fi proastă ! exclamă Pablo, mirîndu-se singur de comportamentul său. În viaţa lui nu se purtase aşa cu o femeie. Apelez la spiritul dumitale sportiv, spuse, oferindu-i o ţigară. Ea refuză, clătinînd din cap. El îşi aprinse una şi începu din nou să vorbească. Din punct de vedere legal, ambasada asta e teritoriul Republicii Sacramento, prin urmare sînt în patria mea.

— Un motiv în plus ca să te porţi ca un domn, îi replică ea, privind în jur. Aglomeraţia, temperatura ridicată din salon, zgomotul de voci, mirosurile de mîncare ce răzbăteau din cealaltă încăpere, totul contribuia ca s-o ameţească. Începu să-şi simtă stomacul. Plec, murmură.

El îi luă din nou brațul, dar de astă dată cu tandrețe.

— Te rog, nu pleca. Trebuie neapărat să stăm de vorbă. Încă n-am discutat despre teză.

— N-am venit aici pentru asta.

— Atunci, pentru ce ?

Ea păru surprinsă.

— Ce întrebare idioată ! Am venit fiindcă am fost invitată. Am venit fiindcă ai insistat pe cartonul de invitație și fiindcă ți-am promis că am să vin. Ești beat ?

— Încă n-am băut nimic. Nici măcar apă.

— Ai luat vreun drog ?

— N-am obiceiul să mă droghez. Ce părere ai despre mine ?

Rămaseră cîteva secunde tăcuți, privindu-se încruntați amîndoi.

— Ai de gînd să discuți despre disertația mea în iadul ăsta ?

— Nu. Detest la fel de mult ca și dumneata reuniunile mondene. Am să încalc acum regulamentul ambasadei care interzice secretarilor ei să acorde o atenție exclusivă unui singur invitat. Haide să luăm cu noi ceva de mîncat și de băut și să ne refugiem apoi într-un colț mai liniștit. De acord ?

Ea ridică din umeri, resemnată. Trecură în celălalt salon. Pablo umplu două farfurii și le așeză pe o tavă, alături de o sticlă de șampanie și două cupe.

— Să vedem dacă biblioteca e goală.

Ieșiră pe o ușă, pătrunseră pe un coridor care trecea pe sub scara cea mare din vestibulul central și intrară în bibliotecă. Într-un colț stăteau de vorbă doi bărbați. Pablo îi recunoscu imediat. Erau Jorge Molina și un profesor de la George Washington University. Primul dintre ei, cu vocea sa profesorală, spunea :

— ...astfel că destinul este direcția existenței spre esență. Sînt chiar de părere că...

Își coborî glasul cînd îi văzu pe cei doi. Aplecîndu-se către prietena sa, Pablo îi șopti :

— Portretul acela în ulei, deasupra căminului, e al Președintelui Juventino Carrera.

•

Glenda nu păru interesată de tabloul în care generalisimul parodia poza clasică a lui Simón Bolívar.

Părăsiră biblioteca și, după ce trecură prin coridoare și încăperi de felurite dimensiuni, care-i părură Glendei tot atîtea imitații în miniatură ale galeriei oglinzilor de la Versailles, ajunseră într-o cămăruță din fundul aripii stîngi a clădirii.

— Ăsta-i colțul meu preferat din toată ambasada, spuse Pablo. După cunoscători, mobilierul e în pur stil renascentist spaniol. Vezi biroul acela din colț ? E un *vargueño* [1] autentic.

Miss Doremus habar nu avea ce e aceea un *vargueño* și nici nu ceru lămuriri cu privire la istoricul mobilei.

Pablo așeză tava pe o masă scundă, în fața sofalei pe care luase loc Glenda. O clipă se îndeletnici cu destuparea sticlei de șampanie. În cele din urmă dopul sări cu un pocnet, lovi un heruvim pictat de pe tavan și căzu pe covorul gros, în timp ce spuma țîșnea pe gîtul sticlei. Pablo umplu ambele cupe.

— Haide să bem și să facem pace, propuse așezîndu-se într-un fotoliu din fața fetei, care abia atinse cupa, în timp ce Pablo sorbea prima înghițitură.

— Nu bei ?

— Mi-e teamă să nu-mi facă rău la stomac...

— Aș ! Bea. De obicei bolile astea de stomac sînt produse ale imaginației noastre. Nu-mi spune că n-ai de gînd nici să mănînci...

Ea se uită la farfuriile pe care, alături de felii de curcan și o salată cu un sos de o culoare și un aspect cam dubioase, văzu și două plăcinte lucind de grăsime. Pablo își goli repede cupa.

— De ce m-ai silit să dau mîna cu negrul acela ? Nu era nevoie. Nu stătea în drumul nostru. M-ai dus intenționat spre el. Ai vrut să mă testezi ?

— Exact.

— Ei bine, acum știi că-i detest pe negri. E o chestiune închisă. Îți respect gusturile și convingerile, dar

---

[1] Masă de scris (sp.). (N.T.)

și dumneata trebuie să mi le respecți pe ale mele. Și, oricum, găsesc că ai fost nepoliticos.

Pablo își umplu din nou cupa.

— Ești furioasă pe mine, nu-i așa ?

— Sincer vorbind, da.

— Accepți umilele mele scuze ?

— Ți-am mai spus că detest formulele. Și, te rog, nu mai folosi cuvîntul ăsta oribil.

— Care anume ?

— Umil.

— Bine. Haide să mîncăm.

Îi întinse una din farfurii Glendei care, fără nici o poftă, începu să frunzărească salata cu furculița.

Pablo se ridică, se apropie de ușa prin care intraseră și o încuie.

— De ce ai făcut asta ? întrebă Glenda sculîndu-se în picioare, alarmată.

— Nu vreau să fim deranjați.

— Descuie ușa ! ordonă ea, aspră.

El reveni lîngă americancă, de parcă n-ar fi auzit ordinul ei.

— Stai jos, Glenda. Fii liniștită. N-am de gînd să te violez.

Ea păli și, pentru o clipă, își contractă fața într-o expresie de ură care dădea ochilor ei o strălucire rea.

— Să nu mai rostești niciodată cuvîntul ăsta în fața mea, spuse ea cu glas stins.

Se așeză, își deschise geanta cu mîini tremurînde și luă dinăuntru un pachet de țigări. Pablo îi oferi foc cu bricheta lui. Țigara tremură între buzele fetei. În cele din urmă, după ce scoase nervoasă un fum, se uită la diplomat.

— Mr. Ortega...

— Te rog, spune-mi Pablo.

— Bine, Pablo, ești un om ciudat. Prima dată cînd te-am văzut la ambasadă, mi-ai făcut altă impresie. Mi-ai părut un om echilibrat, discret... cum să spun ?... blînd. Cineva, în fine, în care puteam avea încredere. Acum văd că ești la fel cu toți ceilalți.

El se uită cîteva secunde în ochii ei, tăcînd.

— Glenda, sincer vorbind, din clipa cînd ai intrat aici, joc un rol. Pablo Ortega, în rolul bărbatului puternic și dominator. Nu sînt nimic din toate astea, crede-mă...

— Atunci de ce te prefaci a fi ce nu ești ?

— Nu știu nici eu. Poate fiindcă trezești în mine instincte adormite, zîmbi, sau pentru că, în fond... ei bine, nu știu, poate că vreau să fiu ca tipul pe care-l joc. Dar nu-i nimic adevărat din toate astea. Să rămînem prieteni, asta contează.

— Drept să-ți spun, încă nu știu ce să gîndesc. Îmi pare rău că am venit. Și dacă am venit, e din cauza dumitale. Făcu o pauză, apoi întrebă : De ce nu te duci să te ocupi și de ceilalți oaspeți ? De ce acest interes special pentru mine ?

— Găsești neplăcut ca un bărbat să se intereseze de dumneata ?

— Da, fiindcă de cîte ori mi se întîmplă asta, iese prost.

— Ești foarte pesimistă, Glenda. Haide ! Mănîncă și bea ceva.

Ea aruncă o privire nehotărîtă farfuriei pe care o respinsese mai înainte, și o puse din nou pe masă.

15

După cîteva minute, calmată, reuși să mănînce, pe lîngă două bucățele de curcan, jumătate dintr-o plăcintă pe care o găsi excesiv de condimentată și greoasă. La insistențele lui Pablo, luase cîteva înghițituri de șampanie, dar cu grijă, aproape cu frică, gîndindu-se cum se va simți a doua zi.

Între timp Ortega golise deja a treia cupă de șampanie și, în picioare în fața americancei, era dispus să-și spună sincer părerea în legătură cu disertația ei despre Sacramento.

— Vreau o critică deschisă, insistă ea încrucişîndu-şi braţele şi apăsîndu-le pe stomac, din simplă precauţie, fiindcă nu simţea încă nici un fel de durere sau greaţă.

— Ei bine, spuse Pablo fără să ştie exact de ce-i făcea atîta plăcere s-o rănească pe fată, disertaţia dumitale nu vădeşte nici umbră de simţ al perspectivei istorice, şi mai e şi plină de neadevăruri.

Ea se încruntă, încordată, resimţind acele cuvinte nu numai cu mintea, ci chiar cu întregul trup.

— Neadevăruri ? Cum aşa ? De ce ?

— În primul rînd, ai folosit nişte surse de informare contaminate.

— Bine, dar propria dumitale ambasadă mi-a furnizat în mare parte datele !

— Tocmai de aceea le declar alterate, false.

— Eşti beat.

— Se poate, dar tot ce ţi-am spus acum nu-i mai puţin adevărat din cauza asta...

Glenda se uită fix la motivele covorului de la picioarele ei.

— Sigur, sînt în teza dumitale şi unele lucruri indiscutabile, continuă Pablo. Sacramento e într-adevăr o insulă, se află în Marea Caraibilor, a fost descoperită în 1525 de unul dintre căpitanii conchistadorului spaniol Francisco Fernando de Córdoba, un anume Leandro García Escala, care a întemeiat Puerto Esmeralda, pe coasta de nord-vest a insulei, şi mai tîrziu Cerro Hermoso, pe platoul central. Dar povestea cu puma sălbatică ce stătea de pază la gura unei mine de argint şi-i înfuleca numai pe spanioli, cruţîndu-i pe băştinaşi cărora le lingea mîinile, nu e mai adevărată decît cea a lupoaicei care i-a alăptat pe Romulus şi Remus.

— Am citit într-o carte împrumutată de la domnul Molina că existenţa acelei pume a fost dovedită cu documente vechi din vremurile coloniale, de aceea animalul apare astăzi pe stema Republicii Sacramento.

— Un mit, crede-mă.

Glenda își aplecă bustul, luîndu-și obrajii în mîini, își sprijini coatele pe genunchi și ridică ochii spre diplomat.

— Și nu rămîne nimic bun din ce am scris ?

— Bună rămîi dumneata.

— Nu mai începe iar cu galanteriile ! Detest lucrurile astea. Acum vorbesc serios. Trebuie să depun disertația luna viitoare.

Pablo ridică din umeri. Vinul îl făcea vorbăreț, fericit, aerian. Găsea agreabilă, la modul sado-masochist, compania Glendei Doremus.

— Capitolul în care vorbești de eliberarea Republicii Sacramento de sub jugul spaniol și de rolul pe care l-a jucat țara mea ca parte componentă a Imperiului Mexican al lui Iturbide [1] și, mai tîrziu, a Confederației Centro-Americane, e bine, în linii generale.

— Atunci, ce ți se pare atît de prost sau greșit în lucrarea mea ?

— Restul.

Ea își îndreptă bustul și-și apăsă din nou stomacul cu brațele încrucișate.

— Nu accept o asemenea critică, sumară și vagă. Indică-mi greșelile, citează pasajele. De ce n-ai adus manuscrisul ?

Încă mai simțea izul condimentelor cu care fusese pregătită plăcinta. Deschise poșeta, scoase o pastilă de lactat de magneziu și și-o vîrî în gură.

— Mai întîi și întîi, spuse Pablo aprinzîndu-și o nouă țigară, istoria Republicii Sacramento nu-i atît de liniară cum o prezinți dumneata. Iar istoria noastră secretă e mult mai pitorească și mai umană decît cea oficială pe care ne-o bagă pe gît textele școlare.

— Încă nu știu unde vrei să ajungi...

— Ca bună americancă ce ești, hrănită din copilărie cu tot soiul de povești cu „hoți și vardiști", ai căutat eroi absoluți și bandiți absoluți și în istoria țării mele.

---

[1] General mexican care s-a proclamat împărat în 1822 și a fost executat în 1824. (N.T.)

Ei bine, lucrurile nu-s chiar atît de simple. Ai pictat tabloul în culori primare, cu trăsături groase. Rezultatul a fost un afiş lipsit de nuanţe.

Ea clătină încet din cap, într-o parte şi într-alta, parcă pierdută.

— Haide s-o luăm pe fragmente..., spuse. E greşit ce am scris despre Don Antonio Maria Chamoro ? Era sau nu era el un dictator crud care a domnit despotic peste Sacramento timp de aproape douăzeci şi cinci de ani ?

Pablo se amuza de exaltarea fetei.

— În lucrarea dumitale îl prezinţi pe Don Antonio Maria ca pe un bandit vulgar, un ignorant şi un hoţ. Cel puţin asta-i impresia pe care am avut-o...

— Şi de fapt, ce era ? Un sfînt ? Un înţelept ?

— Nu. Era un anumit tip de om. Avea în el puţin dintr-un înţelept, puţin dintr-un sfînt şi mult dintr-un nevrotic.

Ea scoase un suspin agasat şi înghiţi ce-i mai rămăsese în gură din pastilă.

— Aştept versiunea dumitale asupra istoriei Republicii Sacramento.

— Bine... În 1899, Don Antonio Maria Chamorro, un cetăţean de vreo cincizeci de ani şi ceva, medic care nu şi-a exercitat niciodată profesia, provenind dintr-o familie bogată din aşa-numita noastră aristocraţie rurală, şi-a prezentat candidatura la Preşedinţia Republicii din partea partidului liberal care era în opoziţie de aproape douăzeci de ani. Înfrînt de candidatul conservator şi pretinzînd că fusese victima unei fraude electorale pregătite de maşina politică şi poliţienească a guvernului, Antonio Maria a început să conspire cu şefii opoziţiei şi, în 1900, cu sprijinul unei mari părţi din atunci neînsemnata noastră armată naţională, a preluat puterea în urma unei lovituri de stat...

— Toate astea există şi în teza mea, se încumetă Glenda.

— Ştiu. Încurajat de „succesul" dictaturii lui Don Porfirio Diaz, din Mexic, dar mai ales împins de pro-

priile sale planuri politice și administrative, Chamorro a dizolvat Congresul și a instituit ceea ce numea chiar el „dictatura paternalistă provizorie". Ideea lui era că țara avea nevoie să pregătească elitele care să guverneze, și în același timp să alfabetizeze poporul pentru ca acesta să-și poată exercita conștient dreptul de vot. Ca să-și îndeplinească programul, a acordat tot sprijinul și toată atenția vechii Universități federale, destinîndu-i sume substanțiale, mărind salariile profesorilor și angajînd prin contract cadre didactice din Franța și Germania ca să ridice nivelul personalului din învățămînt. Pe de altă parte, a ordonat să se construiască școli primare în toată țara...

— Ordin care nu s-a concretizat niciodată, îl întrerupse Glenda cu vehemență.

— Exact. Dar, ascultă... Don Antonio Maria era un umanist cu o mișcătoare vocație pentru mecenat. Acorda burse de studii în Europa artiștilor și oamenilor de știință indigeni... Avid cititor al istoriei, pasionat după istoria Greciei și a Romei antice, amator de muzică și poezie, a căutat să transforme Cerro Hermoso într-o capitală a artelor, așa cum făcuse Ludovic I al Bavariei cu München. Voia ca orașul său să fie cunoscut drept Atena Antilelor.

— Ceea ce n-a împiedicat ca el însuși să fie, în cele din urmă, cunoscut drept *El Chacal del Caribe*.

— Titlu pe care, după mine, nu-l merita. Nu apăr „dictatura paternalistă provizorie" a lui Don Antonio Maria, și nici vreo altă formă de tiranie. Ceea ce doresc e să-ți atrag atenția, Glenda, asupra aspectelor umane ale lui Chamorro. Era un bărbat arătos cu fruntea nobilă, barba blondă, ochii albaștri, pieptul lat, semănînd puțin cu nefericitul Maximilian al Mexicului. A refuzat titlul de *El Magnífico* pe care au vrut să i-l dea, ca și pe cel de general onorific al armatei. Era pînă în măduva oaselor un civil cu vocație patriarhală. Prefera să fie numit *El Protector*, și era fericit să știe că în popor i se spunea *El Tata Grande*.

— Tata ? Se poate să fi fost un Părinte la începutul dictaturii, înainte de a-şi fi dezvăluit adevărata sa natură de despot.

— „Adevărata sa natură" ? Doar dumnezeu o cunoaşte.

— Dumnezeu şi cu dumneata, Pablo.

Lui îi plăcu ironia.

— Exact. Dumnezeu şi cu mine. Imaginează-ţi-l pe Don Antonio Maria în vechiul Palat Guvernamental, organizînd baluri, serate literare, concerte (compozitorii săi favoriţi erau Berlioz şi Wagner), jocuri florale...

— Şi între timp poporul murea de foame.

— Aşa e. Şi azi moare. Dar asta-i altă poveste... Lasă-mă să continui... Una dintre numeroasele greşeli ale lui Don Antonio Maria a fost că a trăit închis în palatul său ori, mai bine spus, în lumea creată de fantezia sa. Niciodată n-a vrut să ştie ce se întîmplă în restul ţării. Îşi petrecea timpul semnînd hîrtii şi făcînd proiecte grandioase pentru naţiune, citindu-i pe clasicii greci şi latini sau jucînd şah cu prietenul său intim, Don Herminio Ormazabal, Arhiepiscopul Primat al Republicii Sacramento. Îşi dedica primele ore ale dimineţii (întotdeauna se scula în zorii zilei) unui eseu despre Aristotel pe care, dealtfel, nu l-a terminat niciodată. Şi ca să poată duce acest mod de viaţă lăsa provinciile pradă samavolniciei guvernatorilor locali, în general reprezentanţi ai aristocraţiei rurale, agricultori, crescători de vite, patroni de fabrici de zahăr, oameni, în fine, care se purtau ca nişte baroni feudali, deposedîndu-i uneori pe micii proprietari de pămînturile lor şi exploatîndu-i pe ţărani în modul cel mai crunt cu putinţă. Ce le cerea Chamorro guvernatorilor săi era lealitate politică şi ascultare filială, precum şi, evident !, tot sprijinul pentru ca *El Tata Grande* să rămînă mai departe la putere.

Glenda se ridică brusc, îşi aprinse altă ţigară, scoase două fumuri şi întrebă :

— Şi dumneata găseşti credibil că un om inteligent a putut să trăiască timp de douăzeci şi cinci de ani în iluzia asta ?

— Da. Miniştrii şi curtenii făceau totul ca să-l ţină străin de realitate. Şeful poliţiei avea presa în mînă. *El Protector* citea doar ziarul oficial. Armata unită menţinea opoziţia neînarmată şi suspusă. Don Antonio Maria, figură pirandeliană, era, în ultimă analiză, un prizonier.

— Al cui ?

— Din punct de vedere psihologic, al propriei sale nevroze, pentru că din toate reiese că avea o personalitate schizoidă. Din punct de vedere fizic şi politic, al camarilei care-l înconjura şi-l folosea drept o figură de provă, deoarece ajunsese să fie pentru ţară şi, pînă într-un punct, chiar pentru restul Americii, un personaj respectabil. Şi ştii cine se afla în fruntea acelui grup de temniceri, cine era adevărata „forţă din spatele tronului" ? Soţia lui Chamorro.

— Doña Rafaela ?

— Exact, femeia aceea ambiţioasă, autoritară şi tot nevrotică, pe care ai uitat-o în teza dumitale.

— N-am avut de gînd să scriu un roman, se apără Glenda.

— Ascultă... Istoria ar cîştiga mult dacă ar folosi din cînd în cînd tehnica romanului...

Tăcu. Amîndoi se uitară din nou la uşă, deoarece clanţa începuse să se mişte cu un clinchet metalic. Se auziră paşi şi voci în camera alăturată. Pablo continuă :

— Doña Rafaela, în complicitate cu vreo cîţiva miniştri ai Republicii, a montat o maşină de oprimare şi corupţie cît se poate de eficientă, care le-a adus, atît ei cît şi „asociaţilor" ei, o avere fabuloasă.

— Cărţile voastre de istorie îl arată pe Chamorro drept şeful atotputernic al acelei bande.

Pablo clătină din cap în semn că nu.

— În timpul guvernării lui Chamorro au apărut capitalurile nord-americane care au prins teren în Sacramento. Dar toate contractele dintre guvern şi reprezentanţii bancherilor din New York îi erau mai întîi supuse Doñei Rafaela, care le studia, asistată de complicii ei. Nimic nu se aproba fără sigiliul ei... Astfel între 1905

și 1915, Caribbean Sugar Emporium a cumpărat terenuri în valoare de patruzeci de milioane de dolari și a început să planteze intensiv trestie de zahăr și să construiască fabrici. Tot atunci faimoasa United Plantations Company, cunoscută, temută și admirată, sau detestată, sub inițialele UNIPLANCO, s-a instalat în Sacramento și s-a dedicat culturii și exportării de banane, cacao, fibre de agave și uleiuri vegetale. Toate întreprinderile feroviare din țară au început să fie controlate de capitaluri nord-americane. Același lucru s-a întîmplat cu energia electrică și rețeaua națională de telefoane. În toate aceste tranzacții, Doña Rafaela și asociații ei cîștigau partea lor, sub formă de acțiuni ale acestor companii, sau de bani, în schimbul înlesnirilor acordate firmelor investitoare.

— Și vrei să mă faci să cred că, față de toate astea, Chamorro asculta Berlioz și-și scria eseul despre Aristotel?

— De ce nu ? Era încîntat de progresul înregistrat de țară. Sacramento atrăgea capitalurile străine ! Vechea, mica și leneșa cale ferată națională fusese înlocuită prin alta mai mare, mai modernă, mai rapidă și eficientă... Rețeaua de energie electrică și serviciile telefonice se dezvoltau și se îmbunătățeau și ele. UNIPLANCO și Sugar Emporium construiau porturi proprii, drenau rîuri și bălți, asanau terenuri de pe litoral unde malaria era endemică... Cînd Don Antonio Maria vizita provinciile (ceea ce se întîmpla rar), era primit cu parade și serbări pregătite de administrațiile provinciale : băieți și fete de școală îi fluturau stegulețe naționale, doamne și domnișoare îl îngropau sub petale de trandafiri, poporul striga : „Trăiască Protectorul nostru !“ Iar Chamorro se înapoia în palatul său, convins că guverna asupra unui popor fericit, care-l idolatriza !

Glenda strivi mucul țigării de fundul scrumierei, aruncîndu-i lui Pablo o privire aproape blîndă.

— Și pe urmă ? întrebă.

— Bine că te interesezi de istoria mea ! Pe urmă...

Doña Rafaela, în afară de faptul că-şi ţinea soţul sub papuc, îl mai şi înşela.

— Cu Don Porfirio Diaz al Mexicului ? întrebă Glenda, serioasă.

— Cu diferiţi bărbaţi. Avea o predilecţie specială pentru locotenenţi şi căpitani sub treizeci de ani. Ea însăşi trecută de cincizeci, nutrea pentru unul din ei o pasiune trupească dispèrată. Or, într-o bună zi, băiatul s-a săturat de matroană şi s-a culcat cu celebra Doña Viridiana Ortiz, una dintre femeile cele mai frumoase şi mai invidiate din Cerro Hermoso. Cînd a descoperit Doña Rafaela trădarea, ştii ce a făcut ?

— A pus pe cineva să-i otrăvească rivala ?

— Nu. Răzbunarea ei a fost ceva mai rafinată. Cînd s-a convins că l-a pierdut într-adevăr pe locotenent, a poruncit să fie castrat de unul din „specialiştii" poliţiei ei secrete, şi, într-un etui căptuşit cu catifea verde, i-a trimis în dar Doñei Viridiana organele amantului ei, bineînţeles însoţite de un delicat bileţel explicativ... Se zice că Doña Viridiana ar fi leşinat.

— Pablo ! exclamă Glenda cu o grimasă de scîrbă şi oroare.

— Iartă-mi realismul detaliilor. Asta nu-i nevoie să apară în teza dumitale. Dar găsesc că Doña Rafaela e un personaj fascinant. La şaptezeci şi ceva de ani a făcut o criză de misticism, s-a căit de toate păcatele, a început să se ocupe de opere de binefacere, şi-a dobîndit astfel titlul de Mamă a săracilor. se spovedea Monseniorului de atunci, Don Pánfilo, mergea la liturghie, se împărtăşea zilnic, făcea penitenţe... Cu un an înainte de căderea lui Chamorro s-a retras la o mănăstire unde a murit ca o sfîntă. Înainte de a-şi da duhul, se povesteşte că ar fi avut o vedenie : cete de îngeri pe un nor trandafiriu zburătăceau în jurul patului ei, cîntînd la harpă şi pregătindu-se s-o ducă în faţa lui dumnezeu. Şi mai ştii ceva ? S-a găsit cine să afirme că a văzut pe mîinile muribundei stigmatele Răstignitului.

— Eşti un cinic, Pablo.

El se mulţumi să zîmbească, mai luă o înghiţitură de şampanie, după care urmă o tăcere pe care americanca o întrerupse ca să întrebe :

— Şi de ce istoriile oficiale ale Republicii Sacramento omit toate aceste fapte... vreau să spun, cele relative la despotismul şi la corupţia Doñei Rafaela ?

— Ei bine, e vorba tot de vechiul cavalerism sacramentan ! De ce să distrugem postum reputaţia primei doamne a ţării ? Pe de altă parte, Arhiepiscopul Primat, care s-a acomodat imediat cu noua situaţie politică, a obţinut de la Juventino Carrera ca memoria prietenei lui să fie respectată. Soluţia mai simplă şi mai practică a fost ca Don Antonio Maria să fie prezentat drept *El Chacal del Caribe,* aşa cum l-ai zugrăvit dumneata în disertaţie.

Glenda scoase un oftat care putea să fie de resemnare — interpretă Pablo — dar şi de nerăbdare.

— Iar Juventino Carrera ?

— Înainte de Carrera, să vorbim mai întîi de Juan Balsa, micul agricultor spoliat care în 1913 a adunat şi a înarmat o ceată de ţărani şi s-a refugiat în Sierra, de unde cobora din cînd în cînd cu ei ca să atace patrule şi cazărmi şi să caute merinde, arme şi muniţii prin sate şi tîrguri. Curînd, isprăvile sale au devenit cunoscute în toată ţara, iar poporul a început să-l adore ca pe un simbol al libertăţii. Aceste acţiuni de guerilă, care au durat doi ani, hărţuiau şi sleiau armata federală prost înarmată, săracă în muniţii şi plătită mizerabil. Cum nu putea să împiedice ca soţul ei să afle de existenţa rebelilor, Doña Rafaela îi eticheta pe partizanii lui Juan Balsa drept bandiţi. Cînd au început să incendieze plantaţiile cultivate de Sugar Emporium şi de UNIPLANCO, guvernul din Sacramento a cerut oficial Statelor Unite să trimită un regiment de infanterişti navali ca să ajute armata naţională să-i captureze pe partizanii „incendiatori". Astfel, în 1915, au debarcat nişte *Marines* în Soledad del Mar şi, la cîteva luni de la debarcare, l-au prins pe Juan Balsa, care a fost predat autorităţilor sacra-

mentane şi împuşcat, aproape în taină, într-o dimineaţă, cu puţin înainte de răsăritul soarelui...

— N-am întîlnit în nici unul din ziarele din Cerro Hermoso sau Puerto Esmeralda vreo referire la faptul că guvernul sacramentan ar fi solicitat intervenţia infanteriştilor noştri special ca să-l urmărească şi să-l prindă pe Juan Balsa cu oamenii săi.

— Te cred. O asemenea ştire ar fi putut să perturbe lumea lui Don Antonio Maria şi a amabilei sale „curţi", iar, pe de altă parte, ar fi echivalat cu o stînjenitoare mărturisire publică de neputinţă din partea armatei naţionale. S-a anunţat doar că guvernul lui Chamorro a permis unui batalion de soldaţi ai republicii nord-americane prietene să facă manevre de debarcare într-un anumit punct al teritoriului naţional.

Glenda zîmbi pentru prima oară de cînd intrase în casa aceea.

— Dacă tot ce-mi povesteşti e adevărat, disertaţia mea nu face doi bani. Dar... continuă.

— Începe anul 1925. Doña Rafaela odihneşte în sînul lui Avram. Don Antonio Maria se cufundă total în schizofrenie. Bătrîn, încovoiat, abătut, cu barba complet albită, cutreieră saloanele Palatului stînd de vorbă cu strigoii. Regimul se dezintegrează. Poporul e nemulţumit. Luna se devalorizează. Opoziţia se organizează şi conspiră. Universitatea e un cuib de agitatori. Cîţiva ofiţeri ai armatei, în special căpitani şi locotenenţi, se înţeleg în secret cu conducătorii civili ai revoluţiei. Se fixează data răscoalei : 15 iunie...

— Şi totuşi revoluţia a izbucnit la 12 aprilie...

— Da, fiindcă unul dintre eroii disertaţiei dumitale, Glenda, şi anume locotenentul Juventino Carrera, care era însărcinat să răscoale, în ziua şi la ora stabilită, regimentul din Los Plátanos, unde-şi exercita funcţia de intendent, a anticipat data... În teza dumitale motivezi această „precipitare" prin temperamentul impetuos al acelui ofiţer de douăzeci şi opt de ani.

— Şi n-a fost aşa ?

— Nu. Iată versiunea adevărată. Într-o după-amiază de aprilie din anul 1925, colonelul comandant al regimentului îl cheamă pe Carrera în biroul său și-i spune brutal : „Am descoperit că ți-ai însușit fără drept fonduri aparținînd regimentului. Lipsesc 100.000 de lune din casa de bani ! De mult timp ne-ai trezit bănuieli prin faptul că trăiești pe picior cam mare, locotenente. Îți acord un termen de patruzeci și opt de ore ca să pui suma la loc !“ În acea clipă a „funcționat“ temperamentul impetuos al curajosului locotenent. N-a avut nici un minut de ezitare. Și-a scos revolverul din toc și a tras trei gloanțe în capul colonelului. A ieșit din biroul comandantului strigînd urale pentru revoluție. Într-o oră, ofițerii care nu aderaseră la mișcare erau făcuți prizonieri sau omorîți. Carrera a ordonat să se dea foc arhivei regimentului și a rostit o eroică proclamație către națiune, spunînd că sunase ora libertății etc... etc... Luați prin surprindere, ceilalți revoluționari din țară au șovăit la început, dar încetul cu încetul, s-au decis. Între timp Carrera, însoțit de șase sute de oameni, s-a dus în Sierra de la Calavera după ce combătuse regimentul 5 Infanterie din Soledad del Mar, care, în primul moment, nu aderase la revoluție. Și atunci au început acțiunile de guerilă pe care dumneata, Glenda, le-ai descris cu atîta entuziasm... Și astfel, Juventino Carrera, care fusese destinat să fie doar unul dintre numeroșii ofițeri ai revoluției, a devenit șeful ei. Restul se știe. După șase luni, Carrera a intrat triumfător în Cerro Hermoso, la porțile căruia a fost primit de Arhiepiscopul Don Herminio, care i-a strîns mîna și i-a înmînat cheile simbolice ale capitalei, cerîndu-i îndurare pentru Don Antonio Maria Chamorro care, la ora aceea, probabil că lua masa de prînz cu Ludovic al Bavariei, Wagner, Plutarh și Platon...

Glenda începu să simtă o ușoară greață. Blestemată plăcintă ! Vîrî în gură altă pastilă alcalinizantă.

Pablo își umplu din nou cupa.

— În ziua marei parade a victoriei, știi cine se afla în tribuna oficială, alături de Carrera ? Un tînăr cu puțin

peste douăzeci de ani, mîndrul nostru Gabriel Heliodoro, adjunct al lui Carrera căruia odată, în munţi, îi salvase viaţa. Pablo făcu o pauză, mai luă o înghiţitură de şampanie. Bine... Ajungem acum la partea din disertaţie pe care o consider fundamental greşită : aceea în care afirmi că Guvernul revoluţionar a fost drept şi clement faţă de învinşi. Curată fantezie ! Sacramento a trăit cel puţin o săptămînă de teroare, în ciuda tuturor protestelor Arhiepiscopului Primat. S-au înfiinţat faimoasele „tribunale revoluţionare", au început judecăţile sumare ale membrilor guvernului răsturnat şi execuţiile. Cel puţin trei zile şi trei nopţi Carrera a permis ca elemente din popor, îmbătate de victorie şi de rom, să jefuiască oraşul, să dea foc caselor unora dintre membrii guvernului lui Chamorro, să violeze nevestele şi fiicele acestora şi să-l linşeze pe şeful poliţiei, expunînd apoi în piaţa publică trupul lui mutilat... Arhiepiscopul Primat, îngrozit de aceste excese, a făcut apel la Carrera, care i-a explicat că închisese ochii la acele „manifestări de bucurie" fiindcă, ce dracu !, poporul suferise douăzeci şi cinci de ani sub tirania acelui *Chacal* şi avea nevoie să „răbufnească". Dar, ca să-i facă pe plac prelatului, a scos imediat în stradă trupele armatei regulate şi a restabilit ordinea. În decurs de încă vreo cîteva săptămîni a desfiinţat tribunalele revoluţionare, a pus capăt execuţiilor şi, printr-un discurs pompos ţinut din balconul Palatului Guvernamental, a anunţat că din ziua aceea se instaura în Republica Sacramento o nouă eră de ordine, pace, prosperitate şi dreptate. Se spune că, în picioare, alături de Juventino Carrera, Arhiepiscopul Don Herminio Ormazabal dădea grav din cap, aprobînd ce spunea noul Şef al Naţiunii... Era o zi neguroasă şi cu multă umiditate în atmosferă. Arhiepiscopul a strănutat de două ori. În dimineaţa următoare a căzut la pat, cu febră mare : dublă pneumonie. Să nu uiţi, Glenda, că încă nu se descoperiseră antibioticele. După o săptămînă Don Herminio îşi dădu obştescul sfîrşit. Don Pánfilo Arango y Aragón, figură nespus de ciudată, un amestec de politician, sacerdot, intelectual şi om de lume, a fost ales să-l

înlocuiască în funcţia de Arhiepiscop Primat pe vechiul său amic şi protector. Dar acesta e un capitol special, pe care am să-l las deoparte...

16

Gabriel Heliodoro izbuti s-o ducă pe Rosalía într-unul din salonaşele care se aflau în fundul aripii de răsărit a clădirii şi, odată intraţi înăuntru, aprinse lumina, închise uşa cu cheia, o strînse pe amanta sa la piept şi-şi lipi buzele de ale ei ca o ventuză, sugîndu-i-le cu atîta furie că tînăra scoase un geamăt.

— Au ! se plînse ea, după ce reuşi să-şi elibereze capul şi să-l tragă înapoi. Mi-ai tăiat răsuflarea...

Îşi sprijini faţa de pieptul lui şi rămase aşa, gîfîind, ascultînd o bătaie de inimă despre care nu ştia sigur dacă e a ei, a lui sau a amîndurora. Gabriel Heliodoro nu slăbea strînsoarea. O săruta acum pe păr, îi trecea mîinile peste spate, peste sîni, peste fese, iar ea simţea o protuberanţă palpitîndă lipită de pîntecele ei. Îşi aminti de un bătrîn medic al familiei, un omuleţ galben, chel şi descărnat, îmbrăcat într-un soi de halat alb. Spunea acesta cu stetoscopul în mînă : „Dumneata suferi de vagotonie şi eşti menită să resimţi toate emoţiile vieţii, atît pe cele bune cît şi pe cele proaste, cu mai multă intensitate decît alţii. Dar nu-ţi face griji. Asta nu-i o boală..." Dacă un vers, o melodie, o scenă dintr-un roman, dintr-un film sau dintr-o piesă de teatru o emoţionau, simţea acea emoţie sub forma unui fior care o străbătea din cap pînă în picioare. Erau zile cînd avea senzaţia că părţi ale trupului ei erau parcă anesteziate. Acum avea certitudinea că, după senzaţiile intense din seara aceea, se va simţi ca bătută — nu numai în carne, dar şi în creier.

— Vreau să rămîi în noaptea asta cu mine, murmură Gabriel Heliodoro, muşcîndu-i lobul urechii.

— Dar cum să fac ? Ce să-i spun lui Pancho ?

— Ce vrei.

— Imposibil! Alaltăieri noapte a intrat la mine în cameră și a refuzat să mai plece. M-a obligat să mă culc cu el...

— Și v-ați culcat împreună ?

Ea ezită o clipă.

— M-a amenințat că mă bate... N-am avut încotro.

— Porcul !

— Uiți că e soțul meu.

— Da, dar eu, *eu* sînt *omul* tău.

Rosalia stătea mai departe cu capul cuibărit la pieptul amantului ei.

— Nu mai suport situația asta, spuse încetișor. Viața mea e un infern. Cînd stăm acasă, așezați în salon unul în fața celuilalt (ceea ce se întîmplă rar), el tace, privindu-mă cu ochii lui de cățel, triști, plini de suferință... Oftează, își lansează în aer păsările lui de hîrtie, se uită din nou la mine, parcă ar vrea să-mi spună ceva, dar n-are curajul. Cînd vine ora culcării, mă imploră să nu încui ușa camerei. Ea făcu o pauză, potrivi cu degete distrate batista din buzunarul de sus al hainei lui Gabriel Heliodoro. Din cînd în cînd îl apucă furiile, amenință că o să mă omoare, că o să se omoare, că o să facă scandal, că o să se arunce pe fereastră, că o să se înece în fluviu... Azi, cînd ne pregăteam să venim încoace, a izbucnit deodată în plîns. Nici n-am avut curajul să-l întreb de ce plînge. Apoi a rămas pierdut în gînduri, făcînd desene cu creioanele lui colorate, ca și cum nici n-aș fi existat... Seara ia somnifere ca să adoarmă, și dimineața înghite alt fel de comprimate ca să rămînă treaz. Unde o să ajungem ? Unde ?

Drept unic răspuns, Gabriel Heliodoro sărută din nou buzele amantei sale, de astă dată cu mai multă tandrețe decît senzualitate.

— Rămîi sau nu ?

— Dar cum ?

— Îl pun pe Ugarte să născocească o lucrare specială și urgentă la cancelarie, ca să-l țină pe Vivanco acolo pînă în zori. Vom spune că te duci cu Ninfa la ea acasă.

— Dar e o nebunie !

El desfăcu îmbrățișarea. Ea se îndreptă. Rămaseră amîndoi față în față, tăcînd. Rosalía slobozi cuvintele care păreau să o gîtuie :

— Crezi că n-am văzut cu ce ochi te uitai la americancă ?

— De-asta mi-a dat dumnezeu ochi, ca să mă uit.

— Îți place mult, mărturisește.

— Nici un bărbat normal nu poate rămîne indiferent la frumusețea unei femei.

— Vrei să te culci cu yankeia asta, nu-i așa ?

Gabriel Heliodoro zîmbi.

— Iar tu... vrei să auzi un răspuns sincer, sau o minciună ?

— Sincer.

— Atunci află că vreau, și că am să mă și culc cu ea. Dar asta nu înseamnă că nu te doresc ca un nebun, Rosalía, fiindcă tu ești femeia mea legitimă !

Îi străfulgeră prin minte chipul Francisquitei: la orele nouă de dimineață, luîndu-și ceaiul cu pîine prăjită în pat, cu o bonetă de dantelă pe cap, cu o *mañanita* [1] pe umeri.

Rosalía îi întoarse spatele amantului ei, se apropie de oglindă și începu să-și aranjeze părul, să-și dea cu pudră și cu ruj. Gabriel Heliodoro o privea, simțind cum îi pulsează dorința în tot trupul. Rosalia era femeia lui, dar o dorea și pe cealaltă, pe blonda cu aer de zeiță. Nu că ar găsi-o mai apetisantă decît pe brunetă, asta nu, niciodată ! Dar avea această Frances Andersen un aer de trufie pe care dorea să i-l frîngă, o puritate pe care dorea s-o mînjească. Descoperea în femeia aceea albă și radioasă, cu toate probabil numeroasele ei aventuri amoroase, o anume virginitate pe care voia s-o desființeze.

Rosalía, care vedea chipul ambasadorului reflectat în oglindă, îi spuse :

— Șterge-te cu batista pe buze, fiindcă te-ai mînjit cu ruj. Scutură-ți reverele de care mi-am sprijinit obrazul...

[1] Mică pelerină purtată pe umeri, în pat(sp.). (N.T.)

Gabriel Heliodoro zîmbi :

— Toate petele astea sînt ca niște decorații. Ceilalți bărbați o să mă invidieze cînd le vor vedea.

Rosalia se întoarse, se apropie de el și, cu batistuța ei, îi șterse buzele, după care îi trecu ușurel cu degetele peste revere, spunînd :

— Haide înapoi în salon.

— Da, dragostea mea.

Lîngă ușă, în timp ce întorcea cheia, murmură :

— Rămîi, sau nu ?

— De ce n-o inviți pe americancă ?

— Gelozia ta mă ațîță și mai mult ! Rămîi. Îți făgăduiesc că va fi cea mai strașnică noapte din viața ta.

— Nu știu, nu știu. Pentru dumnezeu, dă-mi voie să mă mai gîndesc !

Ea își deschise geanta, scoase un flaconaș de belergal, îl destupă, își puse în palmă două comprimate, le vîrî în gură și le înghiți.

— Cine iese primul ? întrebă.

— Ieșim împreună, viața mea.

Gabriel Heliodoro deschise ușa, o luă de braț pe amanta sa și o conduse către salonul de recepție. La jumătatea drumului, Rosalia hotărî să meargă în *ladies' room*. Avea nevoie de cîteva minute de liniște ca să-și revină. Ambasadorul intră singur în salon.

Prima persoană întîlnită a fost Bill Godkin, care își fuma pipa placid, sprijinit singuratic de tocul ușii, urmărind însuflețirea crescîndă a musafirilor.

— O, *Gringo Rubio !* exclamă ambasadorul luîndu-l de după umeri pe ziarist. *Hombre,* de ce n-ai venit încă să-mi faci o vizită ? Doar sînt la Washington de mai bine de o săptămînă... Așteptai invitație specială ? Păi dumneata ești de-al casei... Crezi că am uitat memorabila noastră întîlnire din Sierra de la Calavera, în 1925 ? O, domnule Molina ! exclamă, zărindu-l pe consilierul ambasadei și făcîndu-i semn să se apropie.

— Nemernicul ăsta, zîmbi ambasadorul uitîndu-se la Godkin, a scris tot soiul de lucruri contra guvernului nostru. Ascultă, Bill, generalisimul e supărat pe Amalpress. La urma urmei, ați fost foarte nedrepți și îngrați cu el.

Bill Godkin, care se așteptase la acest reproș, se mulțumi să surîdă și să tragă din pipă.

— Trebuie să vizitezi Sacramento, continuă ambasadorul. Să vezi ce-a realizat *El Libertador*. Consideră-te invitat oficial. Domnule Molina, să facem imediat formele pentru invitație. Du-te, Bill. Cînd ai să vrei și cum ai să vrei. Pe cheltuiala noastră. Vei avea ocazia să vezi casele noi pe care le construiește guvernul pentru muncitori, șoselele care au fost inaugurate în ultimii trei ani... Vei găsi Congresul funcționînd normal, presa liberă și poporul fericit. Cum puteți să-l numiți dictator pe prietenul meu, spune ? Cum ?

Zărindu-l pe Titito Villalba care ieșea din sufragerie cu Frances Anderson de braț, Gabriel Heliodoro uită pe loc de ziarist și dădu fuga spre ei, gîndind, destul de enervat : „Oare să nu-i placă decît fătălăii ?".

Molina schimbă două cuvinte cu Godkin, dar fu imediat acaparat de un domn înalt, îmbrăcat în negru din cap pînă în picioare, cu vestonul închis pînă la gît și guler de cleric. După ce se îndepărtară cei doi bărbați, Godkin îl identifică pe sacerdot. Sigur că da ! Preotul acela monden era nelipsit de la recepțiile ambasadelor latino-americane. Autor al unei biografii elogioase a așa-numitului *Benefactor (Trujillo : Un portret)*, era celebru din pricina slăbiciunii sale pentru dictatori și distincții. Fusese deja decorat de Pérez Jiménez, Rojas Pinilla, Anastasio Somoza și Rafael Leonidas Trujillo. Era evident că ultimul său articol despre Juventino Carrera îi va aduce măcar Ordinul Puma de Argint.

Din nou singur, Godkin își reaprinse pipa și o întrebă pe fantoma sa favorită : „Care e explicația, Ruth ? Care e răspunsul ?" Imaginea femeii îi apăru în minte așa cum o văzuse în ultimele zile de viață, slabă și lividă, întinsă pe pat, sfîrșindu-se încetul cu încetul. Înainte

de a-şi da duhul, Ruth îi ceruse să-şi continue „căutarea". Într-o zi poate îi va fi dat să audă limbajul lui dumnezeu... Să ordoneze într-un mesaj revelator frumoasele „cuvinte" pe care le răspîndise creatorul prin univers şi care, în natură, erau reprezentate de culorile cerului, grandoarea astrelor, corolele florilor, rîsul copiilor, puritatea lacurilor, penajul păsărilor, forţa şi misterul mării şi, mai presus de orice, capacitatea de a iubi şi de a produce frumosul pe care i-o dăduse omului creatorul... Iar în momentul cînd Ruth, cu glasul ei slab, îi spunea aceste lucruri, îi căşunase, răutăcios (ah ! cum îl durea asta acum !), să întrebe ce rol or fi avut în sintaxa divină „cuvinte" cum sînt : cancer, lepră, război, capacitatea omului de a urî şi de a-şi distruge semenii...

Acum, Bill Godkin avea la îndemînă, acolo, în salonul acelei ambasade, sute de cuvinte răzleţe, pe care încerca în zadar să le dispună în aşa fel încît să capete un sens într-un mesaj, sau cel puţin într-o frază, oricît de neghioabă ar fi fost.

Vreo cîteva minute preotul monden peroră în faţa lui Jorge Molina despre Juventino Carrera, pe care avusese privilegiul să-l cunoască personal cu ocazia vizitei făcute în Sacramento cu mai puţin de un an în urmă. Molina nu-i acorda mare atenţie. Se mulţumea să dea din cap afirmativ, simţind cum îşi pierde tot mai mult răbdarea. Fu uşurat cînd sacerdotul îl lăsă, ca să-l abordeze pe ambasadorul Columbiei.

Se înapoie atunci la singurătatea sa, la recluziunea sa atît de plăcută în mijlocul acelor sute de oameni. Îl cuprinse o anume voluptate că putea să umble printre invitaţi fără să iubească pe nimeni, fără să se intereseze de nimeni, fără să aparţină nimănui, mărginindu-se să înregistreze ici şi colo frînturi de dialoguri în mai multe limbi. Cîtă frivolitate ! Cîtă lipsă de sinceritate ! Găsea ipocrit zîmbetul de băiat de treabă al ambasadorului Uniunii Sovietice, care îl anunţase puţin mai înainte pe ambasadorul Franţei, în engleza sa fluentă, şi cu surî-

sul său de om din popor, că pînă în 1970 Rusia intenţiona să trimită doi sau mai mulţi astronauţi pe lună. Nu avea nici o urmă de simpatie nici faţă de primejdioasa nevinovăţie a acelor funcţionari ai departamentului de stat care se ocupau de Biroul Latino-American, celebrii „specialişti" atît de preocupaţi de statistici, acele namile de bărbaţi cu statură atletică şi feţe inexpresive, care credeau că pot lăsa în seama maşinilor electronice sarcina de a judeca.

La fel îl dezgustau şi compatrioţii săi, ba uneori îl şi stînjeneau. Doar cu puţine minute mai înainte auzise într-unul din saloanele mai mici un dialog rizibil între două tinere sacramentane. Stăteau amîndouă în faţa unui desen original al lui Van Gogh, care atîrna pe un perete.

— Cine a pictat asta ? întrebă una din ele.

Cealaltă se apropie de tablou, se uită la iscălitură şi spuse :

— *Ban Gó.*

Prima repetă :

— *Bangó ?*

Iar prietena ei : — Pictorul acela care şi-a tăiat urechea. N-ai văzut filmul ?

Pe Molina îl apucaseră durerile de spate. Îi venea să se întindă pe jos, pe parchetul tare, ca să-şi potolească suferinţa. Se gîndi atunci la patul său. Îşi consultă ceasul de la mînă. Aproape opt şi jumătate... Privi în jur şi nu văzu nici un semn că ar scădea entuziasmul acelor oameni care mîncau, beau, rîdeau, stăteau de vorbă...

Se gîndi la Gabriel Heliodoro, pe care îl văzuse mai înainte dispărînd din salon, de braţ cu amanta. Se indigna văzînd, drept ambasador al ţării sale în Statele Unite, un bărbat de o asemenea factură morală şi intelectuală. Un neruşinat şi un primitiv. Nu avea decît fizic şi tupeu. Unde i-o fi fost capul Preşedintelui Carrera cînd a decis să-l numească pe asociatul său într-un asemenea post ? Rămăşiţele lui Don Alfonso Bustamante probabil că se răsuceau în mormînt.

Îl zări pe ambasadorul Ghanei la doi paşi de el. Splendidul negru îi surîdea. Molina se mulţumi să dea din

cap și trecu mai departe. Nu avea prejudecăți rasiale ca americanii, dar nici nu murea după negri. Îl enervau acolo, la recepție, toți reprezentanții aceia ai noilor republici africane. Republici ? Nu erau altceva decît niște conglomerate de triburi. Mulți repetau acum cu mîndrie expresia „sfîrșitul colonialismului". Ah ! Lumea avea să mai ducă mult timp dorul vremurilor cînd soarele nu apunea niciodată în Imperiul Britanic ! Iar vinovații indirecți ai acelei ridicole proliferări de state africane erau intelectualii de teapa lui Leonardo Gris, faimoșii liberali care vorbeau și scriau toată ziua despre libertate și autodeterminare, ca și cum ar putea să existe libertate acolo unde nu există simț de răspundere și nici măcar bun simț, și ca și cum ar fi posibil să se autodetermine acele pseudonațiuni formate (sau deformate) din triburi ce se devorau între ele nu numai în sensul figurat al verbului, ci uneori și în cel propriu.

Întorcîndu-se brusc, ca să vadă de unde venea un rîs de stentor, Molina simți o durere sfîșietoare, ca o lamă de foc care-l străbătu de la ceafă pînă în vîrful degetelor mîinii stîngi. Cîteva secunde se opri locului, cu buzele strînse, gemînd încetișor. Apoi, ușurat, își spuse că n-avea altceva de făcut decît să se așeze pe un scaun cu spătarul drept și tare. O porni spre bibliotecă, rugîndu-se lui dumnezeu (dumnezeu ?) să nu fie nimeni acolo. Va lua o carte oarecare din raft și va rămîne să citească pînă la sfîrșitul insuportabilei recepții.

Cîteva clipe consulul îl urmări pe consilier cu privirea. Nu-i plăcea Molina, dar îl respecta. Pe el, Vivanco, nu-l plăcea nimeni — reflectă oftînd. Un încornorat blajin. Un laș. Toată lumea știa că soția-sa e amanta ambasadorului. Simțea asta din felul cum se uitau la el. Privirea unora era încărcată de milă. A altora, de ironie. A multora, de dispreț.

Se întoarse și, văzîndu-și propriul chip în oglinda venețiană, își proferă în gînd o serie de insulte. Simțea că înăuntrul lui viețuiesc trei persoane diferite : insultatorul, furios foc, insultatul, biet om trist și deprimat,

şi un al treilea *eu* care-l mustra pe insultator şi se înduioşa de cel insultat. De iubit însă nu-l iubea.

Se întoarse brusc cu spatele la oglindă. Ceea ce-i conferea o anume lipsă de bărbăţie fizionomiei sale — conchise — era absenţa aproape totală a bărbiei. Îşi şterse ochelarii cu batista, încet, meticulos, apoi, aşezîndu-şi-i din nou pe nas, potrivindu-le braţele după urechi, o porni prin salon, fără o destinaţie precisă. Unde o fi Rosalía ? Dar ambasadorul ? Încerca să nu-i piardă din ochi şi totodată nu voia ca ceilalţi să-şi dea seama că îi spiona. Cînd bănuia că cineva îi descoperise neliniştea de a-i localiza tot timpul pe cei doi amanţi, se prefăcea indiferent, îşi vîra mîna în buzunar, mîngîia cilindrul de hîrtie şi începea să fluiere încetişor.

Interesul pe care-l manifestase Gabriel Heliodoro în seara aceea pentru frumoasa necunoscută prezentată de Titito îi provocase lui Pancho Vivanco o anume enervare pe care nici el nu ştia să şi-o explice. N-ar fi oare o soluţie dacă ambasadorul s-ar îndrăgosti de americancă şi ar uita-o pe Rosalía ? Exista atunci o speranţă ca el, Vivanco, să-şi recîştige soţia. Şi-ar cere transferul în orice altă ambasadă sau reprezentanţă consulară şi ar putea începe cu nevasta sa o viaţă nouă. Ciudat e însă că se simţise aproape lezat personal de faptul că Gabriel Heliodoro o sorbea din ochi pe blondă, copleşind-o cu atenţii speciale.

O văzu mai tîrziu pe Rosalía întorcîndu-se în salon. Observă ceva ciudat în ochii ei. Da, soţia sa plînsese... Îi cunoştea expresia aceea... Ce s-o fi întîmplat în lungile minute cît ea şi cu amantul ei lipsiseră din salon ? Or fi urcat în dormitor ? Iat-o acum din nou acolo, scotocind încăperea cu privirile, căutîndu-şi desigur omul. Tîrfă ! Femeie de stradă ! Cuvintele îi explodau în minte, dar fără forţă, fără ecou.

Îşi aminti ce se întîmplase cu două nopţi în urmă. Aproape că recursese la bătaie ca s-o oblige pe Rosalía să se culce cu el. Ea i se dăruise cu lacrimi în ochi, dar asta, departe de a-l inhiba, îi aţîţase dorinţa. „Te rog, Pancho, stinge lumina." „Nu, scumpo, vreau să-ţi văd faţa". „Pentru dumnezeu, mai repede, că sînt moartă

de oboseală." Atunci el avu un moment de curaj : „Te-ai culcat azi cu ambasadorul, nu-i așa ?" „Pancho, lasă-mă în pace !" „Te-ai culcat, da sau nu ?" Ea închisese ochii, deprimată. „Dacă știi, de ce mai întrebi ?" Începu atunci s-o dezbrace cu o încetineală plină de voluptate. Rosalía stătea mai departe nemișcată, cu ochii închiși. Îl exaspera indiferența ei. Simțea că înnebunește. „Îți place de el pentru că e un uriaș, nu-i așa ?" Ea continua să tacă. O adulmeca, încercînd să descopere pe trupul ei mirosul lui Gabriel Heliodoro. „Te satisface total, nu-i așa ?" Lacrimile continuau să se rostogolească pe fața ei, care-și mușca buzele ca să nu izbucnească în plîns. În cele din urmă, tremurînd, o acoperi cu goliciunea lui albă și fleșcăită, și fu cuprins de o plăcere atît de ascuțită, încît începu să geamă, parcă rănit. Rosalía îi dădu un brînci, sări din pat, alergă în baie și încuie ușa. El rămase culcat pe burtă, îmbrățișînd perna, și deodată începu să plîngă ca un copil.

17

Glenda stătea acum în picioare, sprijinită de *vargueño*, iar Pablo umbla în sus și în jos prin fața sofalei, la vreo cinci metri de interlocutoarea sa. Încă mai discutau despre personalitatea lui Juventino Carrera. N-a fost el un bun președinte ? întreba ea. N-a ținut el imediat alegeri pentru Adunarea Constituantă ? Nu s-a votat în mai puțin de șase luni o nouă constituție a țării ?

În timp ce fata vorbea, Pablo, fără să se oprească din mers, cu mîinile în buzunare, dădea din cap afirmativ.

— Da, iar Constituanta l-a ales pe „generalisim" Președinte al Republicii pentru o perioadă de cinci ani.

— Și n-a fost asta o epocă de relativă liniște pentru țară, cu presa liberă, cu Congresul funcționînd fără presiuni ?

Pablo înălță din umeri.

— Presa liberă ? în ce țară din lume este presa cu adevărat liberă ? În regimurile totalitare ea e controlată direct de guvern. În așa-numitele democrații, e condusă indirect de grupurile economice care, într-o măsură mai mare sau mai mică, exercită presiuni și asupra Congresului.

— Ești enervant cu mania asta a ta de a căuta peste tot influențe oculte.

Îi venea să-l întrebe pe Pablo de ce slujea atunci un guvern în a cărui sinceritate și puritate nu credea. Dar se reținu.

Își zise că secretarul ambasadei Republicii Sacramento se cam îmbătase. Vorbea aproape fără pauze, parcă silit, parcă încercînd să transforme propria sa narațiune într-o perdea în spatele căreia să se poată ascunde... Dar, de ce ? De cine ? Și pentru ce ?

— Pablo, mai stai locului !

— Bine. Dar vino să șezi și dumneata lîngă mine. Nu-ți fie teamă.

— De ce să-mi fie teamă ?

Ortega luă loc pe sofa și Glenda îl imită. Nu stabiliseră încă nici cel mai mic contact fizic. Iar în privința distanței psihice care-i separa — reflectă el — situația nu i se părea deloc mai bună. Dacă ar încerca s-o sărute... cum ar reacționa ? Sigur, ar lua asta drept o tentativă de viol... Își ținea mîinile împreunate în poală, pesemne ca să-l împiedice să le ia într-ale lui.

Ea se uită la ceas.

— De aproape o oră stăm aici de vorbă. N-ar trebui să te întorci la recepție ?

— Ar trebui, dar nu vreau. Acum ajungem la partea cea mai interesantă, cel puțin pentru mine, din istoria Republicii Sacramento.

Cîteva secunde el se uită cu coada ochiului la picioarele bine făcute ale Glendei, la linia fremătătoare și fragedă a sînilor ei.

— În primele săptămîni de guvernare, spuse, Juventino Carrera a primit în audiență pe directorii de la Sugar Emporium și de la UNIPLANCO și a stabilit cu ei

un *modus vivendi* care, după opinia mea, explică cel puţin începuturile fabuloasei averi pe care o posedă azi *El Libertador*.

Glenda se uita la Pablo pieziş, cu o expresie de neîncredere.

— În decurs de o săptămînă guvernul a fost recunoscut de Statele Unite, care au trimis la Cerro Hermoso un nou ambasador, fiindcă cel dinainte fusese de multe ori invitat la masă de Don Antonio Maria Chamorro, deşi se pare că nu observase niciodată printre comesenii acelui *Chacal* figurile ilustre ale lui Erasmus din Rotterdam, Leonardo da Vinci, Napoleon Bonaparte...

Glenda întoarse brusc capul spre diplomat.

— Dumneata nu poţi niciodată să vorbeşti serios ?

— Niciodată, fiindcă, în fond, sînt un om trist.

Alcoolul îi dezlegase limba — simţea el — dar nu-i alterase luciditatea.

— Ascultă, Glenda, continuă, încrucişîndu-şi picioarele şi aprinzîndu-şi o nouă ţigară. La sfîrşitul primului mandat de cinci ani, cum era de aşteptat, generalisimul a candidat din nou. A apărut atunci şi un vag candidat al opoziţiei, care a obţinut un rezultat derizoriu. Fiindcă maşina electorală a guvernului era deja montată şi pusă în funcţie. Colonelul Hugo Ugarte, individul acela de tip indian deghizat în general pe care trebuie să-l fi văzut în salonul de recepţie, a organizat una dintre poliţiile cele mai eficiente, mai crude şi mai nemiloase din întreaga zonă a Caraibilor. A început atunci perioada cu cele mai mari jafuri din istoria noastră, totul petrecîndu-se în umbra constituţiei, a Congresului şi a unei faţade democratice. Stimatul nostru Gabriel Heliodoro Alvarado, camarad de guerilă al lui Carrera, deşi foarte tînăr pe-atunci, a jucat un rol cît se poate de important în guvern. Era un amestec între aghiotant, comisioner, *public relations man* şi ministru fără portofoliu. Un soi de punte între Carrera şi cei interesaţi să facă legături sau, mai bine zis, afaceri cu forţa publică. În fond, un traficant de influenţe. Ager, insinuant, îndrăzneţ, era paravanul în dosul căruia se încheiau ma-

joritatea tranzacţiilor secrete : cumpărări, vînzări, concesionări, scutiri de impozite, soluţii de dificultate... *El Libertador* şi complicii săi încasau comisioane grase... Don Gabriel Heliodoro prospera economic, urcînd totodată şi pe scara socială.

La început a fost respins de „aristocraţie" dar, în cele din urmă, prin protecţia, nu numai a Preşedintelui, dar şi a Arhiepiscopului Primat, a început să frecventeze cercurile înaltei societăţi şi a sfîrşit prin a se însura cu o moştenitoare bogată, fată urîtă şi cu cîţiva ani mai mare ca el. Această căsătorie i-a adus o frumoasă poziţie în Banca Antilelor, al cărei director general este astăzi, precum şi o oarecare responsabilitate, cel puţin de suprafaţă.

Ce-i provoca oare greaţa pe care o simţea acum ? se întreba Glenda în sinea ei. Condimentele plăcintei sacramentane, sau poveştile sordide pe care i le debita Pablo cu atîta naturaleţe ? De ce poza el în cinic, dacă de fapt nu *era* cinic ? De ce-şi pierdea atîta timp cu ea ? De ce insista să denigreze regimul pe care-l slujea ?

— În timpul celui de-al doilea mandat al lui Carrera s-au deschis cazinourile şi cabaretele care au făcut din Puerto Esmeralda unul dintre cele mai renumite puncte turistice din cele trei Americi, singura zonă din ţară unde sînt permise jocurile de noroc. Bordelurile proliferau în frumosul oraş. Se ştia că Ugarte era coproprietar al automatelor instalate în restaurantele şi cabaretele din Puerto Esmeralda, şi că mai primea şi tantieme de la patronii sau patroanele caselor de toleranţă. Sînt sigur că o bună parte din aceste comisioane ajungeau şi mai ajung încă la *El Libertador* în buzunar.

— Nu-i cu putinţă !

— Află de la mine, Glenda, că dictatorii ăştia latinoamericani sînt toţi o apă şi-un pămînt. Dar mai ascultă încă o poveste edificatoare. Se apropia sfîrşitul celui de-al doilea mandat al generalisimului. Constituţia noastră cuprindea o clauză care interzicea a doua sa realegere. Dar Carrera prinsese gustul puterii. Şi nu numai asta : „fabrica" sa de bani ar fi fost desfiinţată dacă se ale-

gea un adversar. În Congres se schiţa o mişcare de opoziţie. Poporul era nemulţumit. Domnea agitaţie în cercurile intelectuale, în special la Universitate. Cîteva ziare au început să atace guvernul. Nu se poate ca Juventino Carrera să nu se fi gîndit să impună electoratului un candidat al său pe care, odată ales, să-l poată manevra ca pe o marionetă. Se pare totuşi că i-a fost frică să riste alegeri normale. Şi cum se procedează într-o asemenea situaţie, stimată domnişoară ? Evident, se născoceşte o primejdie, se însăilează o conspiraţie care să facă necesară luarea unor măsuri excepţionale. Şi care e scuza cea mai plauzibilă ? Iminenţa unei lovituri comuniste.

— Bine, dar în 1935 primejdia asta a existat într-adevăr în mai multe republici latino-americane. În Brazilia chiar a avut loc o răscoală, dacă nu mă înşel...

Pablo ridică mîna şi o lăsă apoi să cadă cu gestul cuiva care vrea să taie un fir invizibil.

— Să lăsăm Brazilia. Şeful poliţiei noastre şi specialiştii săi au pregătit toate documentele necesare pentru a demonstra existenţa unui complot, inspirat şi finanţat de Moscova, şi menit să răstoarne „ordinea democratică sacramentană". Înşişi agenţii poliţiei secrete a lui Ugarte au aruncat bombe în localuri publice. S-a înscenat pînă şi un atentat (desigur eşuat) împotriva lui *El Libertador*. Directorii şi împuterniciţii firmelor UNIPLANCO şi Sugar Emporium au început să primească scrisori de ameninţare anonime. Şi aşa, într-o frumoasă dimineaţă, ţara s-a trezit cu o lovitură de stat. Carrera dizolvase Congresul, decretase starea de asediu şi instituise dictatura, dînd actului acestuia denumirea de Mişcare pentru Salvarea Naţională.

— Adică vrei să spui că n-a existat chiar nici un complot ?

— Exact. Comuniştii din Sacramento erau mai ales intelectuali şi studenţi, în majoritate marxişti teoreticieni.

Glendei încă îi venea greu să accepte asemenea poveşti.

— Cum ai ajuns să afli dumneata de acest plan de lovitură de stat ?

— Parte din el a fost urzit chiar la mine acasă.

— La dumneata acasă ? E de necrezut !

— Şi eu mi-am spus la început că e de necrezut. Aveam şaisprezece ani. Într-o seară am văzut intrînd în casa familiei Ortega y Murat nişte bărbaţi solemni, cu aere misterioase : domnul Arhiepiscop, cîţiva amici de-ai tatii, latifundiari ca şi el, directori de ziare conservatoare, ofiţeri... Ugarte însuşi. După ce a triumfat lovitura, lucrurile au fost comentate pe faţă la masa noastră, iar maică-mea, în al nouălea cer, mi-a povestit amănunţit cum a fost elaborat planul Mişcării.

— Adică vrei să spui că tatăl dumitale...

— Tatăl meu, Glenda, e un capitol aparte în care nu sînt dispus să intru acum. Poate într-o zi... E un om profund religios şi de bună credinţă. Sînt obligat, şi pe bună dreptate, să-i acord beneficiul îndoielii, să-mi imaginez că el a crezut cinstit în documentele teribile ale „complotului" pe care i le-au prezentat oamenii lui Carrera... Pentru el nu există pe pămînt ceva mai detestabil decît comunismul.

— Adică vrei să spui că teza mea...

Pablo o întrerupse :

— Vom reveni asupra ei la momentul cuvenit. Ascultă sfîrşitul poveştii mele. Juventino Carrera a devenit dictator absolut al Republicii Sacramento. Ambasadorul Statelor Unite a fost rechemat la Washington pentru consultări şi s-a înapoiat după o săptămînă, surîzător : ţara sa recunoştea „situaţia de fapt" care se crease în „republica soră". Pe vremea aceea ameninţarea nazistă începea să crească în Europa şi asta oarecum l-a ajutat, indirect, pe Carrera. Alături de spectrul lui Stalin, mai apăruse acum şi cel al lui Hitler. Iar cînd, în 1939, a izbucnit cel de-al doilea război mondial, puterea generalisimului s-a consolidat, fiindcă ţara a intrat în schema de apărare a emisferei occidentale. După atacul de la Pearl Harbor, Sacramento, alăturîndu-se Statelor Unite, a declarat război Japoniei şi, mai tîrziu, Germaniei şi Italiei.

— Am citit într-unul din textele istorice despre Sacramento pe care mi le-a dat domnul Molina că, la puţini ani după terminarea războiului mondial, Carrera a hotărît spontan să treacă puterea unui succesor legal ales de popor, şi să se retragă în viaţa particulară...

— Spontan ? E ridicol ! Adevărul este că, după victoria aliaţilor, a apărut la Universitatea Federală o mişcare de eliberare animată de oameni ca profesorii Leonardo Gris şi Julio Moreno şi sprijinită de studenţi, scriitori, artişti şi elemente din clasa mijlocie... Se improvizau pe străzi adunări împotriva dictaturii lui Carrera. Poliţia încerca să le risipească, dar era respinsă cu pietre şi bîte. Ziarele au început să ceară revenirea ţării la un regim democratic. Ambasadorul Statelor Unite (şi ştiu acest lucru pentru că tata l-a confirmat într-o zi, la masa de prînz) l-a vizitat pe Juventino Carrera, pe la sfîrşitul lui 1948, şi i-a dat de înţeles că ţara sa ar vedea cu ochi buni reinstaurarea democraţiei în Sacramento. Zis şi făcut. La puţine luni după acea vizită, s-a convocat o Adunare Constituantă, care a elaborat o nouă constituţie, adoptată imediat, iar după trei luni au avut loc alegeri libere în urma cărora Julio Moreno a devenit, în 1949, primul Preşedinte al celei de-a treia Republici.

— Ai să negi că Moreno avea tendinţe roşii ?

— Cu daltonismul dumitale, Glenda, cu incapacitatea dumitale de a distinge culorile între ele, ai fi o excelentă funcţionară a departamentului de stat. După dicţionarul meu, Julio Moreno a fost un liberal, un umanist. Cum era de aşteptat, a guvernat în mod exemplar.

— Din punctul de vedere al stîngii, poate. Una dintre primele măsuri pe care le-a luat a fost să recunoască legalitatea Partidului Comunist.

— Moreno a acordat libertate tuturor partidelor. A eliberat pe toţi deţinuţii politici. A abolit complet cenzura ziarelor. A determinat o serie de anchete în diverse sectoare ale administraţiei anterioare şi a cerut ca Juventino Carrera şi asociaţii lui, miniştri şi protejaţi, să explice în faţa justiţiei şi a poporului originea averilor lor fabuloase. De îndată ce au început cercetările, ge-

neralisimul (care, simţindu-se pînă atunci în siguranţă, rămăsese în ţară) s-a urcat în avionul său particular şi a fugit cu toată familia, cerînd azil în Republica Dominicană, lîngă semenul său Rafael Leonidas Trujillo. La fel a făcut şi Ugarte. Dar Gabriel Heliodoro a rămas în Cerro Hermoso, apărat de prestigiul socrului său şi mai ales de propria sa abilitate politică... S-a comportat ca lighioanele acelea care fac pe mortul cînd se simt în pericol. Şi a supravieţuit.

— Descotorosit în fine de inamicii săi, spuse Glenda, sarcastică, Moreno s-a dedicat misiunii de socializare a ţării, nu-i aşa ?

— După mine, ce-a făcut el a fost să guverneze acordînd atenţie clasei mijlocii şi maselor, abolind privilegiile marii burghezii urbane şi rurale, şi încercînd să promoveze dreptatea socială.

— Expresia „dreptate socială" e una din numeroasele măşti folosite de comunism.

— Te înşeli, Miss MacCarthy.

Ochii fetei scoaseră scîntei.

— Numele meu e Doremus.

— Iar al meu, V.I. Ulianov, mai cunoscut sub acela de Lenin.

— Ar trebui să nu mai bei.

Lui Pablo îi plăcea furia americancei. Îi veni deodată chef s-o ia în braţe şi s-o sărute pe gură. Se mulţumi doar să zîmbească, urmînd :

— În timpul exilului, Carrera a făcut diferite excursii prin Europa, trăgînd la cele mai bune hoteluri. A dat interviuri în care-l ataca pe Moreno şi-l numea „lacheul Moscovei". Dar majoritatea timpului şi-a petrecut-o conspirînd în Santo Domingo spre a-şi pregăti revenirea la putere. Cît despre Gabriel Heliodoro, acesta acţiona pentru asociatul său, lucru posibil datorită atmosferei de libertate care domnea în ţară în timpul administraţiei Moreno.

— N-ai să negi, sper, că acel guvern aşa-zis liberal era net antiamerican.

— Neg ! Julio Moreno a studiat la Universitatea Harvard şi avea multă afecţiune şi admiraţie pentru ţara asta. Singurul lucru pe care l-a făcut a fost să anuleze unele din numeroasele privilegii de care se bucurau Sugar Emporium şi UNIPLANCO.

Pablo se sculă din nou şi-şi turnă în cupă şampania care mai rămăsese în sticlă.

— Mai ascultă şi asta, spuse, după ce luă o înghiţitură zdravănă. Cînd s-a încheiat războiul mondial, Sacramento avea în Statele Unite un credit de peste cinci sute de milioane de dolari în aur. Cedînd ofertelor ispititoare ale firmelor din Manhattan, armata noastră, forţele noastre aeriene şi marina noastră „au descoperit" că aveau nevoie de un crucişător, trei distrugătoare, cîteva avioane, tancuri şi tunuri antiaeriene, înţelegi cum vine asta... La rîndul lor, şmecherii de la New York voiau să ne vîre pe gît rămăşiţe de război în cadrul unor tranzacţii de mare anvergură. Moreno s-a opus prin veto, ceea ce l-a compromis în ochii forţelor noastre armate. Pe de altă parte, a atras asupra sa mînia unui puternic grup indigen de intermediari care trebuia să cîştige un comision gras în dolari din acea afacere nerușinată... Companiile americane, care practic susţineau principalele ziare sacramentane cu anunţurile lor publicitare, au început să exercite presiuni asupra acestora în sensul de a iniţia o campanie împotriva guvernului, ceea ce s-a şi făcut imediat. Don Pánfilo Arango y Aragón îşi îndeplinea şi el subtila muncă de subminare. În biserici, de la amvoane, preoţii au început să predice împotriva lui Moreno, ajungînd chiar să-l numească „Antichrist". Şi aşa, la sfîrşitul lui 1951, au debarcat forţe mercenare în diferite puncte de coastă ale insulei : Puerto Esmeralda, Los Plátanos, Oro Verde şi Soledad del Mar... Pretutindeni garnizoanele federale, cultivate de mult timp de către conspiratori, s-au alăturat invadatorilor, iar trupele revoluţionare s-au îndreptat toate către Cerro Hermoso, unde doar cîţiva soldaţi, oameni din popor şi o ceată de studenţi rămăseseră credincioşi lui Moreno. Gabriel Heliodoro, care comanda coloana a

V-a în capitală, a intrat primul în Palatul Guvernamental. Restul dramei îl cunoşti.

— Moreno s-a sinucis.

Pablo făcu un gest de îndoială.

— Chestiune controversată. Moreno a fost găsit mort. Ucis de propria sa mînă, sau de a inamicilor săi ? Profesorul Gris, cu care am stat de vorbă chiar săptămîna asta, înclină pentru a doua ipoteză...

Glenda se simţea pierdută, ameţită, cu un dezagreabil sentiment de frustrare. Oare Pablo îşi bătea joc de ea ? Dacă da... în ce scop ? Dacă nu, se putea acorda credit la *tot* ce povestise ?

Pablo îşi goli cupa. O clipă o fixă pe fată, excitat, cu o dorinţă subită s-o culce acolo, pe sofa, şi să facă dragoste cu ea. Pentru a îndepărta ispita, continuă să se refugieze în relatarea sa.

— Aşa deci, Glenda Doremus ! Într-o bună zi generalisimul Juventino Carrera a intrat triumfător în Cerro Hermoso, în fruntea trupelor sale. Clopotele tuturor bisericilor au început să bată... Don Pánfilo l-a aşteptat pe învingător la porţile capitalei şi i-a înmînat, conform obiceiului, cheia simbolică a oraşului. Dar străzile erau pustii, porţile şi ferestrele caselor rămîneau închise. În felul ăsta înţelegea poporul să-şi exprime tristeţea şi protestul. Doar la balcoanele caselor care aparţineau marii burghezii au apărut bărbaţi şi femei fluturînd drapele şi aruncîndu-i flori lui Carrera. Şi ca să nu mai lungesc prea mult povestea, din 1952 pînă în 1954, Sacramento a fost guvernat de un triumvirat din care făcea parte, ca personaj central, generalisimul. Pămînturile expropriate de Moreno au fost redate companiilor americane. Zabala, noul şef al poliţiei, a început o lentă, meticuloasă şi implacabilă „operaţie de curăţire" : închisori, torturi, samavolnicii. Clasele conservatoare răsuflau uşurate. La sfîrşitul lui 1954, Carrera a fost iarăşi ales Preşedinte sub egida unei noi constituţii, în care, în urma insistenţelor depuse de reprezentanţii vechilor oligarhii, există o clauză care interzice realegerea Preşedintelui. Intrăm astfel în cea de-a IV-a Republică. Statele Unite au recunoscut imediat noul guvern

sacramentan. Și astfel ia sfîrșit edificatoarea noastră istorie.

Glenda simțea cum i se face tot mai tare greață. O transpirație rece părea să-i anestezieze fața, mîinile, întregul corp. Trebuie să fiu palidă ca un cadavru, își spuse.

— Și acum, să vorbim despre teza dumitale, zîmbi Pablo. Dacă am înțeles bine lucrarea, ceea ce vrei să demonstrezi este că, guvernat de un dictator despotic *alb* ca Chamorro, sau de un metis ca Juventino Carrera, pe care ți-l imaginezi democrat, o țară ca Republica Sacramento nu va putea atinge decît greu sau chiar niciodată o maturitate politică și o ordine socială și economică prosperă și stabilă, pentru simplul motiv că populația este alcătuită în majoritate din elemente metise... Așa e ?

— Așa e.

— Ei bine, află că e greșit.

Glenda se sculă :

— Un lucru nu înțeleg, schimbă ea vorba, fără să-și recunoască propria ei voce. Cum e posibil ca un „liberal" ca dumneata, care cunoști toată putreziciunea guvernului dumitale, să te afli aici la Washington, în slujba acestui guvern ?

Pablo Ortega înălță din umeri.

— Desigur, pentru că sînt și eu putred.

Simți că nu crede nici el în acea explicație simplistă, dar tonul melodramatic și de autoînvinuire al spuselor sale îi producea o ușurare momentană și o plăcere bolnăvicioasă.

— Ce ai de gînd să faci acum cu disertația ? întrebă.

— Încă nu știu. Cred că n-am să schimb nimic din ce am scris. Cît despre concluzia finală, rămîi dumneata la părerea dumitale, iar eu voi rămîne la a mea. Și acum, vreau să plec.

Pablo se îndreptă spre ușă și o descuie. Avea impresia că plutea într-o stare de levitație în care corpul său își menținea poziția verticală. Capul începea acum să-l doară surd.

Pe coridor, o luă de braț pe Glenda și o conduse către salonul cel mare, în ușa căruia americanca se opri, întoc-

mai unei fetiţe care ezită la marginea pădurii dese şi întunecoase pe care trebuie s-o străbată. Orlando Gonzaga le ieşi în cale. Pablo, care-şi cunoştea prietenul, observă că era „bine dispus".

— Vreţi să auziţi una bună ? Tocmai discutam adineauri probleme rasiale cu un american din Texas şi i-am povestit versiunea Judecăţii de Apoi după mine citire. Ascultaţi şi voi ! Sună trîmbiţele cereşti, şi o voce apocaliptică străbate universul, anunţînd că va începe Judecata. Omenirea se cutremură. Texanii îşi duc automat mîna la pistol, dar îşi dau apoi imediat seama de inutilitatea gestului, fiindcă dumnezeu este probabil un trăgător mai iute decît ei. Populaţia întregii lumi îşi concentrează atenţia asupra cerului pe care apare, imens şi luminos, tronul Atotputernicului. Se aud sunete de trîmbiţe, de harpe şi lire, cîntecele cereşti ale îngerilor etc. etc. Arhanghelul Mihail, maestrul de ceremonii, vesteşte că tocmai a luat loc pe tron Creatorul... Texanii ridică ochii la cer şi constată înspăimîntaţi că dumnezeu e negru ! Ce părere aveţi ? E bună, nu ? Texanului meu nu i-a plăcut. Tu cum o găseşti, Pablo ?

— Stăm noi de vorbă mai tîrziu, Gonzaga. Miss Doremus e puţin indispusă.

Ortega nu avea nevoie să se uite la chipul Glendei ca să-şi dea seama că povestirea brazilianului o şocase.

— Haidem, Pablo.

Îl părăsiră pe Gonzaga şi începură să „străpungă" mulţimea, în direcţia vestibulului. Glenda simţi că-i creşte senzaţia de greaţă. Asta se întîmpla desigur din cauza căldurii atîtor trupuri în combustie, a mirosului plăcintelor sacramentane care plutea în aer, amestecat cu sudoarea fetidă a tuturor acelor negri adunaţi laolaltă... Se lovi de o cucoană grasă care avea prinsă în piept o orhidee deja veştejită. Cucoana îi zîmbi : *„Sorry, dear !"* iar Glenda se imagină mîncînd orhideea, ceea ce-i accentuă greaţa. În faţă îi apăru chipul negru şi lucios al unui ambasador african. Apoi zări o brunetă cu buzele lucind de grăsime şi mustăcioara presărată cu zahăr. Multe răsuflări exalau acele oribile condimente.

Glenda înainta, amețită, condusă de Pablo, apăsîndu-și poșeta pe stomac, scăldată parcă de o transpirație rece, simțind cum i se taie picioarele. Plăcintele... Subsuorile... Orhideea care-i fermenta în stomac... Zumzetul vocilor... Căldura înăbușitoare...

— Repede, că mi se face rău...

Au reușit să ajungă în vestibul, să iasă în sfîrșit afară. În răcoarea nopții se liniști puțin. Se sprijini de o coloană.

— Glenda, pot să-ți dau vreo doctorie ?

— Nu, te rog, cere să mi se aducă mașina imediat.

Îi spuse numărul, marca și culoarea automobilului — informații pe care Pablo le transmise portarului ambasadei.

— Vin cu dumneata, spuse diplomatul cînd mașina Glendei opri în fața intrării.

— Nu, Pablo, pentru dumnezeu, lasă-mă în pace !

Alergă spre mașină, urcă și se așeză la volan.

— Glenda, ești bolnavă, nu te poți duce singură acasă.

Era lividă. Buzele îi tremurau. Rămase o clipă cu mîinile la ochi, cu stomacul parcă întors pe dos.

— Lasă-mă, Pablo, fii înțelegător...

— Bine, sînt. Cînd ne mai vedem ?

Ea clătină din cap, în timp ce punea contactul.

— Nu știu. Nu știu.

Automobilul demară brusc. Pablo îl urmări cu privirea, pînă-l văzu dispărînd. Apoi își aprinse o țigară și, nemulțumit de sine, cu capul pulsînd de durere, se înapoie în salonul de recepție.

Partea a III-a

CARUSELUL

18

ÎN A TREIA SĂPTĂMÎNĂ A LUI APRILIE, AMbasadorul Republicii Sacramento își ocupă scaunul la Consiliul Organizației Statelor Americane. Intrînd în clădirea Uniunii Pan-Americane, fu imediat atras de niște țipete stridente care deșteptară băiețelul ce dormea în el. Își părăsi însoțitorii și dădu fuga în Grădina tropicală, unde doi papagali *ara* cu niște culori atît de strălucitoare încît păreau că mai miros încă a cerneală — roșu stacojiu, verde, albastru, galben — se legănau și țipau, agitați, pe prăjinile lor. Gabriel Heliodoro se apropie de unul din ei, încercă să-i prindă ciocul, ceea ce avu darul să enerveze și mai mult colorata făptură, și începu apoi să-i spună ceva într-o limbă pe care Titito Villalba n-o auzise în viața lui. Zadarnic încerca secretarul să-i arate șefului și celelalte curiozități ale grădinii. Fără să-l ia în seamă, ambasadorul se apropie de cel de-al doilea papagal și repetă jocul.

În clipa aceea își făcu apariția la una din porțile grădinii un grup de turiști, iar ghidul atrase atenția vizitatorilor asupra copacilor tropicali reprezentați de un arbore de cauciuc, un bananier, un cafetier și un arbust de mate. Fîntîna din mijloc — explică ghidul — era din marmură roz și „să observe domnii turiști că figurile sculptate pe această fîntînă sînt de influență maia, azteca și zapotecă, iar desenele mozaicurilor de pe lespezi..." Degeaba ! Gălăgia făcută de Gabriel Heliodoro și țipetele papagalilor creeau un asemenea balamuc,

încît ghidul, contrariat, se văzu nevoit să tacă și să mai aștepte...

Înțelegînd situația, Titito îi sugeră domnului ambasador să urce la etaj, fiindcă se apropia ora solemnității. Încă fascinat de păsări, Gabriel Heliodoro întrebă : „Sînt compatrioții noștri, Villalba ?" În copilărie se ducea prin crîngurile din împrejurimile tîrgului Soledad del Mar, ca să prindă de vii niște papagali exact ca aceia. Îi vindea apoi turiștilor americani pe doi dolari bucata ! Titito îl informă însă cu regret că cele două specimene proveneau din Guatemala. „Ia notă, Villalba. Să cerem să ni se aducă doi papagali sacramentani ca să-i oferim Uniunii Pan-Americane, în numele guvernului. Un mascul și o femelă, fiindcă nu știu dacă ai auzit că papagalul *ara* e monogam..." Titito dădu din cap în semn că nu, gîndind : „Ce gusturi !"

După cîteva minute, urmat de Jorge Molina — care se îndepărtase, stînjenit, văzînd scena din Grădina tropicală — de Pablo Ortega și de Ernesto Villalba, Gabriel Heliodoro Alvarado urca încet treptele de marmură care duceau la etaj. Era încă un moment important din viața sa ! Îi întîlni, în Sala eroilor și drapelelor, pe ceilalți ambasadori, care-l așteptau. Începu să împartă strîngeri de mînă și îmbrățișări — „*¡ Mi querido Embajador !*" „*¿ Y, qué tal, amigo ?*" [1] Apoi se îndreptară cu toții spre Sala de consiliu.

În cancelarie, Gabriel Heliodoro lucra așezat la un *bureau ministre* [2], sub privirea ca de cerneală — dar cît realism, cîtă viață aveau ochii aceia ! — a lui Don Alfonso Bustamante, care-l fixa cu o expresie severă de pe peretele opus. Portretul, bust, fusese pictat în manieră academică de un artist american, și-l înfățișa pe ilustrul diplomat îmbrăcat în negru. Butonul ordinului *La Légion d'honneur* era parcă o glorioasă picătură de purpură pe reverul fracului. Fața cărnoasă și roză a lui Don Alfonso, încununată de plete albe și mă-

[1] Scumpul meu ambasador. Ce mai faci, prietene ? (sp.). (N.T.)
[2] Birou de dimensiuni mari, cu sertare laterale. (N.T.)

tăsoase, se detaşa de pe un fond de un roşu incendiar. După cum observase artisticul Titito, gama de culori a tabloului se potrivea foarte bine cu decoraţia cabinetului : pereţii lambrisaţi în lemn de nuc, covorul catifelat de culoarea cireşii, mobila masivă din acaju, de un castaniu închis...

De cîte ori ridica ochii de pe hîrtiile pe care trebuia să le rezolve, Gabriel Heliodoro dădea de Don Alfonso, care părea să-l observe cu o expresie critică. Iar cînd noul ambasador al Republicii Sacramento se scula şi începea să umble în sus şi în jos — deoarece descoperise că gîndea mai bine în picioare, mergînd, decît aşezat sau culcat — avea impresia netă că bătrînul diplomat îl urmărea cu privirea. Nu era chip să scape de el. Gabriel Heliodoro îi spuse într-o zi secretarei :

— Ai observat, Clare, că diavolul ăsta de pictor a făcut în aşa fel portretul, încît, ori unde ai sta în camera asta, ochii lui Don Alfonso să fie mereu aţintiţi asupra ta ?

— Dacă-mi permiteţi o glumă, Don Alfonso simbolizează conştiinţa naţională.

Ambasadorul izbucni în rîs şi răspunse că ţara sa merita o conştiinţă mai tînără şi mai veselă.

Gabriel Heliodoro cerceta acum documentele referitoare la proiectul de construcţie a unei mari şosele asfaltate care trebuia să străbată Cordiliera Indienilor, urcînd şi coborînd coaste de munţi, străbătînd numeroase tuneluri şi realizînd astfel, în fine, un vechi vis al sacramentanilor : o legătură mai rapidă între importantele centre din nord şi înapoiatele provincii meridionale Oro Verde şi San Fernando.

Jorge Molina venea des în cabinetul ambasadorului, aducînd hîrtii, scheme, note explicative — sfinte dumnezeule ! ce om îngîmfat şi pisălog ! — cu aerul veşnic grav şi precaut al celui care simte greutatea şi responsabilitatea numeroaselor sale cunoştinţe. Cînd se referea la el, în convorbirile cu secretarii, Gabriel Heliodoro îl numea „Mr. Encyclopedia Britannica".

Uneori ambasadorul rămînea cu privirea aţintită la proiectele heliogravate, la hărţile şi devizele companiei americane care urma să se ocupe de gigantica lucrare — citea copia avizelor tehnice date de ingineri sacramentani, reprezentanţi ai guvernului... Şi căsca, se scărpina în cap, îşi simţea pleoapele ca de plumb, striga după Miss Ogilvy (încă nu se obişnuise cu butonul soneriei), cerea o cafea, aprindea o ţigară, începea să umble în sus şi în jos aruncînd priviri piezişe, destul de ostile, către portretul lui Don Alfonso, se oprea lîngă fereastră, se uita afară, apoi dădea pe gît cafeaua, se aşeza din nou şi încerca să înţeleagă ce era desenat sau scris în hîrţoagele acelea... Peste cîteva săptămîni va trebui să înfrunte, la departamentul de stat, pe subsecretarul de stat pentru probleme latino-americane. Trebuia să-şi cunoască „lecţia" ca pe apă, ca să-l impresioneze favorabil pe yankeu. Sigur, important era să obţină împrumutul. Va trebui să mai aibă şi multe, multe convorbiri cu directorii Băncii Interamericane pentru Dezvoltare... Va fi o luptă grea, dar — ce dracu ! — lui îi plăcea să lupte.

În unele după-amieze, cuprins de o senzaţie acută de indispoziţie, aproape de sufocare, fiindcă se simţea prizonier în atmosfera aceea supraîncălzită, ieşea alergînd din birou, striga în trecere către Miss Ogilvy : „Nu mai suport mausoleul ăsta, mă duc să iau puţin aer!". Pleca din cancelarie fără pălărie pe cap şi începea să se plimbe prin parc, vorbind singur, gîndindu-se cu glas tare la problemele şi planurile sale. Îi plăcea muntele, aerul liber, spaţiile nemărginite, şi niciodată *en su perra vida* [1] nu se simţise mai liber şi mai fericit ca atunci cînd stătuse în munţi cu partizanii lui Juventino Carrera. Ce plăcut era să adoarmă în aer liber, chiar dacă dimineaţa se trezea cu brumă pe faţă, iar pleoapele şi obrajii îi ardeau de frig.

---

[1] În blestemata lui viaţă (sp.). (N.T.)

Cînd aerul acelui sfîrşit de aprilie îşi pierdu pecetea iernii, iar zilele se încălziră, caloriferele, atît cele din ambasadă cît şi cele din cancelarie, au fost oprite. Şi, într-o anume dimineaţă, intrînd în biroul său, Gabriel Heliodoro îi spuse secretarei : „Deschide geamul, Clare, şi poftește primăvara să intre..."

Acum, cînd îşi întrerupea lucrul, avea obiceiul să se ducă pînă la fereastră şi să stea acolo să se uite la păsărelele ce zburdau în copacii din parc şi, cu impresia ciudată că se află „într-o carte poştală din străinătate", începea să contemple coşurile care se înălţau solemne de pe acoperişul ambasadei Marii-Britanii. Îşi umplea, voluptuos, plămînii cu aerul înmiresmat şi proaspăt. Deodată, simţind un miros verde de iarbă, o imagine i se desenă în minte : *Juana la Sirena !* Vie, atît de vie de parcă ar fi avut-o chiar acolo, în faţa ochilor trupului său.

Avea şaisprezece ani şi, în schimbul a două lune pe săptămînă, ducea caprele la păscut în munţi, lîngă Soledad del Mar. Cînd îi venea dorinţa de femeie, şi-o descărca în corpul răbdătoarelor capre. Ştia că e păcat, dar dorinţa trupească era mai puternică decît frica de iad sau de mustrările părintelui duhovnic. Într-o zi mîngîia spinarea caprei sale favorite, pregătind-o pentru actul dragostei cu nişte cuvinte magice născocite de el, cînd auzi un glas de femeie : „Gabriel Heliodoro, de ce faci asta cu animalele ?" Tresărind, se întoarse în direcţia de unde venea glasul şi o văzu pe Juana. Era una dintre brunetele cele mai drăguţe din tîrg. Într-o zi Amalio, pescarul, ieşise pe mare singur cu barca sa şi se întorsese pe înnoptate aducînd-o pe femeia aceea. Cînd îl întrebau cine e, Amalio răspundea zîmbind : „O sirenă pe care am prins-o în plasă pe mare".

Gabriel Heliodoro se uita acum la ea, ruşinat, cu mărturia bărbăţiei sale tumefiată şi îndreptată, pulsînd de dorinţă. Cînd îşi dădu seama de situaţie, se întoarse cu spatele la Juana şi, manevrînd pălăria de paj cu mişcarea rapidă a cuiva care prinde o pasăre, îşi ascunse goliciunea.

Juana se apropie de el cu un zîmbet bun, îl mîngîie pe creştet şi-l întrebă : „Nu ştii pentru ce a făcut dumnezeu femeia ?“. El se uita în pămînt, gîfîind. Dezmierdarea mîinii ei îl înfiora din cap pînă în picioare. Simţea căldura trupului Juanei Sirena, care mirosea a mare, a sare şi soare... Ea îl luă de mînă şi-l conduse spre pădure. Fără să spună nici un cuvînt, se culcă pe iarbă, îşi ridică rochia, dezgolindu-şi picioarele, coapsele, pîntecul. Cumetrele din Soledad del Mar minţeau. Trupul Juanei nu era acoperit de solzi, ca al peştilor. Era neted, curat şi de culoarea unei poame pîrguite. Şi pentru prima dată în viaţă, băiatul vedea goliciune de femeie. Juana ridică braţele : „Vino“. Cu ochii umezi, fremătînd de dorinţă, de teamă şi de o ruşine fără nume, el se întinse peste ea. Simţi un spasm ca de moarte, gemetele sale de plăcere se transformară în plîns cu sughiţuri, de bucurie şi recunoştinţă. Femeia lui Amalio se sculă, îşi trase rochia în jos, îl mîngîie din nou pe creştet : „Vezi ce uşor e, şi ce bine ?“. El dădu din cap, fără să se poată uita drept în ochii Juanei. Şi cînd avu curajul să o privească în faţă, i se păru că o vede pentru prima oară. Era cea mai frumoasă făptură din toată insula, din lumea întreagă. Vocea ei avea ceva din sunetul trîmbiţelor. „Nu-ţi fie teamă, n-am să povestesc nimănui. Sper ca nici tu să nu povesteşti... E o taină a noastră, ne-am înţeles ?“ El spuse da cu tot trupul. Înţelegea, înţelegea, ah ! cum mai înţelegea ! Iar cînd îşi regăsi glasul, jură pe sfînta Fecioară că nu va povesti nimănui, nici măcar părintelui duhovnic. Atunci Juana îi spuse ceva care-i umplu pieptul de o mîndrie atît de mare, că aproape nu încăpea în zările largi ale munţilor şi mării. „Acum eşti bărbat.“ Făcu vreo cîţiva paşi, se opri, se întoarse şi adăugă : „Poţi să mă aştepţi în fiecare vineri, la ora asta. Am să vin.“ El dădu din cap, vrăjit. Caprele păşteau liniştite ; vîntul se juca în părul şi în rochia Juanei. Şi ea o porni pe costişe în jos, către tîrg.

A fost ziua cea mai fericită din viaţa păstorului de capre. Dar au mai venit şi altele. În fiecare vineri, la

aceeaşi oră, apărea Juana, şi se iubeau sub copaci, pe iarbă. Într-o zi îşi dădu seama că se îndrăgostise şi începu să fie gelos pe pescarul acela care dormea în fiecare noapte cu Juana în pat. Dădea tîrcoale casei lor în zorii zilei, cu o durere în piept, dorindu-i moartea lui Amalio. Adormea şi se trezea cu gîndul la iubita sa. Acum munţii în lipsa Juanei păreau pustii. Îi era silă de capre. Dar Juana venea mereu în ziua şi la ora stabilită.

Ah ! Groaznică a mai fost joia aceea de decembrie... Tîrgul se trezi într-o vîlvă de nedescris. Amalio, întorcîndu-se tîrziu de pe mare şi surprinzîndu-şi nevasta cu un sergent din regimentul de Infanterie, îi ucisese pe amîndoi cu cuţitul de curăţat peşti. Disperat, Gabriel Heliodoro nu avu curajul să meargă să vadă corpul iubitei sale. Se duse să plîngă în biserică, îngenuncheat lîngă statuia sfintei Fecioare, patroana sa. Urmări de departe înmormîntarea Juanei Sirena. Cocoţat pe zidul cimitirului, văzu cînd coborîră sicriul în groapă şi-l acoperiră apoi cu ţărînă. A doua zi îşi duse caprele la munte. Era vineri. La ora cînd avea Juana obiceiul să vină, îşi închipui că ea a apărut şi că amîndoi, mînă în mînă, intrau în pădure. Ea se culca în locul obişnuit, iar el o acoperea cu trupul său. Mireasma ierbii era însăşi mireasma Juanei. Pămîntul era Juana. Şi atunci el iubi pămîntul, în acea primă zi a văduviei sale. Şi udă iarba cu sămînţă şi lacrimi.

19

Gabriel Heliodoro detesta birocraţia, găsea că la ambasadă se manevra un exces de *papeleo* [1]. Îi spuse într-o zi lui Titito : „Nu crezi că oamenii ar fi mai fericiţi dacă ar scrie mai puţin, dacă ar folosi mai puţină hîrtie ? De ce ne-a mai dat dumnezeu darul vorbirii ?“ Villalba răspunse : „După mine, oamenii se împart, *grosso modo*, în două categorii : cei orali şi cei grafici.

[1] Hîrţogărie (sp.). (N.T.)

Oscar Wilde, de exemplu, era un oral". (Pentru mine era altceva..., gîndi Gabriel Heliodoro.) „André Gide era un grafic, continuă Titito, adică se exprima mai bine în scris decît prin vorbe. Iar dumneavoastră, domnule ambasador, sînteţi un oral." Şi, în sinea sa, termină fraza : „...şi un primitiv". Gabriel Heliodoro se uită cîteva secunde la secretarul său, vrînd parcă să-l trimită undeva. Dar îşi înghiţi cuvîntul de ocară. Luă hîrtiile pe care i le adusese şi, resemnat, începu să le semneze.

Clare Ogilvy făcea tot posibilul ca să micşoreze numărul hîrţoagelor la cancelarie, dar eforturile ei erau în majoritatea cazurilor anulate de stupiditatea lui Ugarte şi a pupililor săi, de pedanteria lui Molina şi de pasiunea lui Vivanco pentru hîrtii şi ritualul birocratic. De trei ori pe săptămînă, dimineaţa, La Ogilvita îi dădea lecţii de engleză lui Gabriel Heliodoro. Găsea că e un elev inteligent, cu o bună memorie, capabil să înmagazineze relativ repede cuvintele englezeşti pe care le învăţa. Dar avea probleme cu pronunţia. Ori de cîte ori căuta să spună ceva în graiul scumpului său Lincoln, i se îngreuia limba de parcă ar fi fost de plumb. Avea — găsea profesoara — defecte prozodice greu de eradicat.

— Spuneţi *very well.*

— *Beri guel.*

Înlocuia pe *v* cu *b* şi-l pronunţa pe *w* parcă ar fi fost *g*. Dacă apărea la sfîrşitul unui cuvînt o consoană neaşteptată, elevul o înghiţea fără milă. În loc de *that* spunea *ze*. Pentru el *United States* era pur şi simplu *Unai Estei*. La Ogilvita se străduia să nu rîdă. Cît despre Gabriel Heliodoro, acesta rîdea pe faţă de propria sa incapăcitate de a învăţa „limba asta de sălbateci". Şi închizînd cartea cu zgomot într-un hohot de rîs cumsecade, considera lecţia terminată.

Gabriel Heliodoro avea un soi de alergie la Pancho Vivanco, nu numai fiindcă „bulgărele de osînză" era soţul Rosalíei, ci şi, poate în primul rînd, deoarece consulul era plictisitor de meticulos şi minuţios în chestiu-

nile de serviciu. Dacă măcar ar fi făcut și spus toate lucrurile acelea mai discret și mai natural, încă ar fi fost suportabil. Dar molusca era slugarnică, servilă. „Cu permisiunea dumneavoastră. Îngăduiți, Excelență ?" În timp se semna hîrtii, Gabriel Heliodoro detesta să-l simtă alături de el, în picioare lîngă masă, răsucindu-și între degete faimoasa bancnotă de un dolar. Ca și cum privirea lui Vivanco l-ar fi lins cu niște bale reci, vîscoase și urît mirositoare.

Uneori, după ce-și sfîrșea treburile, consulul aduna hîrtiile iscălite și rămînea pe loc, parcă ar fi vrut să-i spună ceva șefului. „Gata, Vivanco. Te poți retrage." Soțul Rosalíei mai ezita o secundă sau două, ca și cum n-ar fi auzit cuvintele ambasadorului. În cele din urmă făcea stînga împrejur și ieșea. Gabriel Heliodoro îl însoțea cu o privire răutăcioasă, dornic să se ridice și să aplice un picior zdravăn feselor durdulii ale consulului...

Față de Jorge Molina, sentimentele sale erau altele. Gabriel Heliodoro îl admira (vrînd nevrînd) pe consilierul ambasadei, dar nu-l stima. Faptul că depindea mai tot timpul de el în problemele cancelariei nu era o situație care să-i convină. Evita pe cît posibil să-l consulte direct. Aștepta, cu o plăcere de licean, ziua cînd l-ar putea prinde pe Molina cu o greșeală. Dar împieliațatul acela nu greșea niciodată. Știa tot. Făcea totul bine. Păi, nici nu era de mirare, de vreme ce studiase zece ani într-un seminar catolic ! Pe de altă parte — reflecta Gabriel Heliodoro în momentele sale cele mai bune — avea totuși noroc să poată conta pe cineva de calibrul consilierului, ca să-i încredințeze sarcina, în general detestată și uneori delicată, de a reprezenta Republica Sacramento în numeroasele comisii ale O.S.A.

Dar rea-voința sa față de Jorge Molina crescu în ziua cînd Titito îi șopti, cu un aer conspirator, că individul era cast. Gabriel Heliodoro lovi cu pumnul în masă și exclamă : „Acum înțeleg de ce nu rîde niciodată papistașul ăsta !"

Titito... Ambasadorul nutrea sentimente ambivalente față de al doilea secretar al ambasadei. Găsea că gesturile lui efeminate, mersul grațios de balerin, vocea de contralto și hainele în culori pastelate nu degradau numai ambasada, ci erau chiar o pată pe stema Republicii. Sigur, în toate cele optzeci și atîtea de reprezentanțe diplomatice din Washington, nu exista una care să n-aibă printre angajați cel puțin un pederast, recunoscut sau ascuns. Dar el prefera să numere în cancelaria sa subalterni care să fie indiscutabil bărbați.

Trebuia totuși să admită că Ernesto Villalba nu era numai inteligent, ci și spiritual, iar adeseori îndulcea rutina cancelariei cu bancurile, bîrfele și opiniile sale. Gabriel Heliodoro murise aproape de rîs cînd, într-o zi, cu aerul cel mai serios din lume, Titito îi mărturisise convingerea sa că La Ogilvita era în realitate un bărbat transformat în femeie grație unei operații estetice.

Ambasadorul mai avea un motiv puternic să-l tolereze pe secretar. Titito era prieten intim cu Frances Andersen.

— Ce mai face zeița noastră ? întrebă într-o zi, curînd după întoarcerea lui Ernesto Villalba dintr-o scurtă călătorie la New York. N-am mai văzut-o de la recepție...

— Miss Andersen ? își legănă șoldurile secretarul. Am întîlnit-o în Manhattan, în foaierul de la Metropolitan, în pauza spectacolului de balet dat de Bolșoi. Avea o diademă pe cap, purta o rochie din...

— Lasă asta ! Puțin îmi pasă cum era îmbrăcată Miss Andersen. Vreau să știu cînd am s-o pot dezbrăca... Mai vine la Washington ?

— Peste o săptămînă, două, așa mi-a spus.

— Ascultă, Titito, știi că mă interesează persoana...

— Domnule ambasador, orice se poate spune despre mine, numai că aș fi obtuz nu.

— Bine. Cînd vine Miss Andersen, vreau să-mi aranjezi o întîlnire cu ea, dar în cel mai mare secret. Restul rămîne în seama mea.

Villalba își înclină capul, ducînd mîna cu palma răsfirată la piept, în dreptul inimii.

— Dacă-mi permiteți, Excelență, aș sugera să-i trimiteți flori de îndată ce va sosi.

— Am să-i trimit tone întregi. Și ce zici, dacă i-aș oferi o bijuterie ?

Titito ezită.

— Trebuie să înaintăm încet. Să nu se simtă ofensată...

Gabriel Heliodoro deveni deodată conștient de ridicolul situației. El — tocmai el ! — să primească lecții de la un pederast cum să cucerească o femeie. Îl apucă rîsul, apoi scoase o țigară de foi din buzunar, îi mușcă vîrful, și-o vîrî între dinți, o aprinse și începu să fumeze umblînd în sus și în jos, sub privirea necruțătoare a lui Don Alfonso Bustamante.

— Am să te întreb acum ceva foarte important, Titito. Miss Andersen are... are pe cineva ?

Secretarul ridică din umerii săi fragili.

— Știu doar că are o groază de pretendenți. Cunosc un *playboy* din Philadelphia, tînăr și bogat, care tot umblă după ea. Nevinovatul are vreo douăzeci și ceva de ani și e tare frumușel !

Gabriel Heliodoro făcu un gest de dispreț.

— Cîți ani are prietena noastră ?

— Trebuie să fi zis deja adio vîrstei de treizeci.

— Așa îmi spuneam și eu. Frumoasă vîrstă ! Dar nu cred că o femeie inteligentă și matură ca ea ar avea chef să se culce cu un puști de douăzeci.

„Ba eu aș avea, și încă mult", își spuse Villalba.

Cam tot pe atunci Gabriel Heliodoro primi, în plic sigilat, o scrisoare confidențială de la Președintele Carrera.

Scumpul meu prieten,

Situația pe aici nu-i prea bună. După cum știi, conform constituției, trebuie să ținem alegeri prezidențiale anul ăsta în noiembrie. Credeam că sînt pregătit să încredințez conducerea țării succesorului meu legal și să

mă retrag definitiv la ferma mea din Los Plátanos, fiindcă sînt destul de bolnav și foarte obosit. Din păcate însă misiunea mea încă nu-i terminată, vreau să las măcar început marele șantier al șoselei transsacramentane, și să mai închei o seamă de alte lucruri care sînt în curs. Pe de altă parte, nu cred că țara e pregătită să reziste șocului unei dispute prezidențiale. Se zice că cine trăiește mult, știe multe. De aceea și prietenul tău, vulpoi bătrîn, adulmecă ceva prin aer. Simt o oarecare neliniște, nu numai la Universitate, printre profesori și studenți, dar și pe străzi, ba chiar și în păturile cele mai înalte ale societății.

Am reunit alaltăieri Consiliul de miniștri ca să sondez în ce stadiu se află sugestia pe care am făcut-o mai de mult, să se înainteze Congresului un proiect de amendament la constituție care să permită a doua mea realegere. Mi se garantase că amendamentul va fi aprobat pînă cel mai tîrziu la începutul lui martie. Sîntem aproape în mai, și pînă acum, nimic ! Ministrul de Interne mi-a spus că, după opinia sa și a majorității colegilor săi din cabinet, discutarea acestui amendament ar fi riscantă, fiindcă ar agita spiritele și ar oferi stîngii un pretext ca să-și înceapă mașinațiile. Mi-am ieșit din pepeni și l-am făcut albie de porci pe Allende, care s-a înroșit tot, a lăsat capul în jos și n-a mai scos nici un cuvînt. Cînd l-am întrebat, în ironie desigur, dacă iluștrii domni miniștri au ales cumva și un candidat care să-mi succeadă la prezidenție, a răspuns că da. Închipuie-ți pe cine ! Pe Ramón Tejera, președintele Tribunalului Suprem ! Allende a început să îndruge verzi și uscate, că-i un cetățean cultivat și integru, o figură respectabilă de magistrat, neafiliat vreunui partid, capabil să cîștige încrederea majorității corpului electoral. Mi-am ieșit iar din fire și am urlat : „Ramolitul de Tejera poate să candideze cel mult la un azil de bătrîni ! Are aproape optzeci de ani. Ați înnebunit cu totul !“ Nimeni n-a reacționat. Ce vor ei, e un președinte-marionetă, pe care moșierii, bancherii și industriașii să-l poată manevra după bunul plac. Cu mine știu că nu le merge. Acum văd cîtă drep-

tate aveai cînd ziceai că sînt înconjurat numai de oameni neloiali. Asta e culmea ! Aranjaseră deja totul în vederea candidaturii fără să mă consulte, şi mă tot îmbrobodeau cu promisiunea că vor obţine să se aprobe amendamentul.

Ce măsuri aş putea lua, ca să evit ca ţara asta să cadă în mîinile comuniştilor şi ale plutocraţiei sacramentane, care în fond nu m-a acceptat niciodată şi nici nu s-a împăcat cu gîndul că e guvernată de un om de origine umilă ca mine ? Singurul lucru de făcut, după mine, e o nouă lovitură de stat. Am discutat azi confidenţial cu ministrul de Război, care gîndeşte ca şi mine şi-mi garantează sprijinul total şi necondiţionat al armatei. Trebuie să acţionăm înainte de noiembrie, dar avem nevoie, după cum bine ştii, de un pretext solid pentru dizolvarea Congresului şi decretarea stării de asediu. Pe urmă trebuie să ne cîştigăm opinia mondială şi, în primul rînd, pe cea a Statelor Unite şi a O.S.A. Am luat ieri prînzul aici, la Palat, cu ambasadorul american şi cu arhiepiscopul, şi poţi foarte bine să-ţi imaginezi de ce i-am invitat tocmai pe ei doi. L-am sondat pe yankeu care, cu tot aerul şi rîsul său de nătăntol, e un mare şmecher. şi am ajuns la concluzia că şi el ar vrea să mă vadă zburînd. L-am întrebat pe Don Pánfilo, fără ocolişuri, ce părere are despre amendament. Mi-a ţinut un discurs foarte frumos, cu binecunoscuta sa dibăcie şi eleganţă, dar a schimbat vorba. E natural ca arhiepiscopul să prefere la cîrma ţării un bisericos ca Tejera, care asistă în fiecare duminică la liturghie.

Aşa stînd lucrurile, prietene, nu mai rămîne decît să aşteptăm ca agitatorii să scoată capul ca să acţionăm. Dacă nu-l vor scoate înainte de noiembrie, vom fi obligaţi să inventăm un nou plan subversiv şi să speriem iar cu spectrul comunismului, atît departamentul de stat, cît şi clasa pe care „amicul" tău Gris, nemernicul apatrid, o numeşte „oligarhia rurală".

Încurcătura dracului e că orice şoc politico-social la ora asta ar putea dăuna tratativelor pentru împrumut. Nu-i nevoie să-ţi repet că visul vieţii mele e să las măcar

început transsacramentanul, şi că aş fi omul cel mai fericit de pe pămînt dacă autostrada mi-ar purta numele.

Răspunde-mi cît mai repede cu putinţă ce părere ai despre toate astea. Uneori mă căiesc că te-am trimis la ambasada noastră din Washington. Faci parte dintre puţinii oameni de a căror loialitate şi prietenie nu mă îndoiesc şi nici nu m-am îndoit vreodată. Dar rămîi acolo, pentru moment, şi încearcă să demarezi chestia cu împrumutul, care e vital pentru ţară. În rest, să lăsăm lucrurile să-şi continue cursul. Am încredere în steaua mea. Pînă în noiembrie, găsim noi un pretext bun pentru o lovitură.

Te autorizez să arăţi scrisoarea asta lui Ugarte şi nimănui altuia. Cel mai bine e s-o arzi după aceea. Întotdeauna am avut oroare de lucrurile scrise. Primeşte o îmbrăţişare afectuoasă de la vechiul tău prieten.

Juventino

Scrisoarea îl tulbură peste măsură pe Gabriel Heliodoro. De mult bănuia acea „revoluţie albă" condusă de Ignacio Allende, ministrul de Interne, cu scopul de a evita realegerea lui Carrera şi a-i impune un candidat din aşa-numita „elită sacramentană". Iar departamentul de stat şi arhiepiscopul erau şi ei amestecaţi. Acum înţelegea — ah ! ce prost fusese ! — de ce ministrul de Externe fusese atît de grăbit să-l trimită la Washington şi de ce Congresul aprobase atît de repede şi în unanimitate numirea lui în funcţia de ambasador. Pentru că Gabriel Heliodoro le stătea în ochi, lui Allende şi clicii sale. Iar el, idiotul, căzuse în cursă... De ce ? De ce ? Sigur, îl orbise titlul de ambasador, prilejul de a-i strînge mîna lui Eisenhower, de a petrece măcar un an în frumoasa clădire a ambasadei, şi, totodată, de a aduce un serviciu ţării purtînd tratative pentru marele împrumut... Mai mult : îi plăcea gîndul că va locui pe aproape de Monumentul lui Lincoln, că va gusta din savoarea reuniunilor mondene de la Washington, şi se va bucura de cîteva luni de libertate cu Rosalía... Şi — ca naiba ! — omul trebuie să fie sincer cu sine şi să recunoască unele

lucruri : voia să se odihnească puţin, atît de rutina bancară, cît şi de cea familială, să mai scape de bolile Francisquitei, de glasul Francisquitei, de faţa ei unsă cu cremă pe care era obligat s-o vadă în pat noapte de noapte, de femeia aceea care nu simţise niciodată nici cea mai mică plăcere sexuală şi se ruşinase întotdeauna de propriul ei corp... şi de al celorlalţi. Şi, pe urmă, nu făcuse el rămăşag cu sine însuşi şi cu lumea întreagă că odată în viaţă va avea o funcţie foarte, foarte importantă ?

Trimise după Ugarte, iar cînd generalul intră în cabinetul lui, Gabriel Heliodoro încuie uşa şi îi întinse scrisoarea de la Juventino Carrera. Simţi că-şi pierde răbdarea faţă de încetineala cu care citea generalul. În zadar aştepta o reacţie pe chipul lui lat şi bronzat. Nimic, parcă era faţa unui sfinx analfabet. Ochii ? De şarpe care pîndeşte un puişor. După cîteva minute, care lui Gabriel Heliodoro i se părură fără sfîrşit, ataşatul militar împături scrisoarea Preşedintelui şi i-o înapoie, tăcînd.

— Ei ? Ce zici ?

— Zic că nu-i bine deloc.

— Da, dar trebuie să ieşim din încurcătura asta cum am ieşit şi din altele, chiar mai grele. Nu putem să lăsăm ţara pe mîinile clicii lui Allende, şi mai puţin încă pe ale canaliilor de stînga.

— Chiar crezi că boşorogul ăsta pe care l-a ales Allende drept candidat are şanse să iasă în alegeri ? Şi dacă iese, crezi că poate guverna fără sprijinul lui Juventino, care are armata de partea sa ?

— Sigur că nu. Asta mă linişteşte puţin, dar numai puţin. Adevărata soluţie ar fi o lovitură de stat. Pe cuvîntul meu, îmi vine să iau avionul mîine pentru Cerro Hermoso şi să mă duc să scutur guvernul, Congresul, să le vîr minţile în cap. Dar ştii bine că nu pot să las baltă tratativele pentru împrumut... Mi s-a fixat deja o audienţă la departamentul de stat, deşi bănuiesc acum că yankeii ăştia o să ne fiarbă în apă rece...

Ugarte izbucni într-un rîs mut care se observa mai degrabă după tremurul umerilor.

— Poate că o să-l ajutăm mai bine pe Preşedinte chiar de aici. Scoase din buzunar o hîrtie pe care i-o înmînă ambasadorului. Am primit azi comunicarea asta *Confidencialisimo*, după cum vei vedea.

Hîrtia purta antetul Ministerului de Război. Gabriel Heliodoro citi :

Avem motive să credem că profesorul Leonardo Gris este, acolo la Washington, capul unei conspiraţii care urmăreşte invadarea insulei şi răsculare a trupelor federale şi a ţăranilor pe tot teritoriul ţării. Este indispensabil şi urgent să se descopere, nu numai planurile mişcării subversive, ci şi numele persoanelor pe care contează revoluţionarii aici, în Sacramento, pentru acte de sabotaj şi terorism, şi ca să pună mîna pe arme la primul semnal. Cel mai bun mijloc de a obţine ce dorim este să pătrundeţi în apartamentul lui Gris şi să-i controlaţi hîrtiile. Dacă aceasta nu se poate face în limitele legii, atunci să se facă în afara ei. Recomandăm o atenţie maximă în cadrul operaţiei, spre a se evita complicaţii cu autorităţile americane.

Gabriel Heliodoro îi înapoie lui Ugarte hîrtia, repede, ca şi cum i-ar fi ars degetele. Ambasadorul înţelegea acum planul pe care îl construia ataşatul militar.

— Să spunem că nu mi-ai arătat documentul ăsta, înţelegi ? Eşti subordonat Ministerului de Război, nu mie. Fă ce crezi, dar un lucru îţi cer : să nu-mi povesteşti nimic. Absolut nimic, orice s-ar întîmpla.

— Vrei să zici că-mi dai mînă liberă să acţionez ?

— Dacă o ai, nu e cu iscălitura mea. Eu mă spăl pe mîini. Mă spăl cu apă şi săpun. Nu le vreau pătate de sînge. Ştiu la ce te gîndeşti... Nu-mi iau răspunderea nici unui fel de violenţă.

Ataşatul militar zîmbi.

— Cine a pomenit de violenţă ?

— Fii atent că poliţia americană e foarte eficientă...

— Dar nu infailibilă.

Înainte de a se retrage, Ugarte mai spuse :

— Un lucru vreau să ştii, Gabriel Heliodoro. Dacă situaţia se înrăutăţeşte, eu plec în Elveţia, de unde nu

mă poate extrăda nimeni. Sînt prea bătrîn ca să rezist unei închisori. Ştii la fel de bine ca mine că, dacă învinge opoziţia, o să pună un premiu pe capul meu. Mă aşază la zid şi-mi decorează pieptul cu un glonte.

Ex-şeful poliţiei spuse aceste cuvinte şi se retrase. Gabriel Heliodoro aşteptă o clipă, abia reţinîndu-şi furia. Se uită la portretul lui Don Alfonso şi, ca şi cum bătrînul ambasador l-ar fi putut auzi, izbucni : „Laşul ! Ingratul ! Egoistul ! Încornoratul ! Fuge în Elveţia cu vaca de nevastă-sa, care-l înşeală cu şoferul meu, în mercedesul meu !"

Simţi atunci nevoia să se răcorească stînd de vorbă cu cineva care să fie om adevărat. Dar cu cine oare ? Molina era un bloc de gheaţă şi un pedant. Miss Ogilvy, o străină. Titito, un fluturaş fluşturatic. Vivanco ? Nici nu se putea gîndi măcar la viermele acela. Singurul om adevărat era Pablo. „Dar lui Pablo nu-i place de mine", îşi spuse Gabriel Heliodoro, „oricît aş face ca să-l cîştig pe băiatul ăsta, degeaba, tot distant şi indiferent rămîne." Pe deasupra, Pablo mai era şi prieten cu Gris ! Prin intervenţia fiului lui Don Dionisio Ortega y Murat scăpase Gris de arestare şi de moarte în Noaptea Tragică.

Ah ! Nu-i rămînea decît să-i telefoneze Rosaliei, să fixeze o întîlnire cu ea, ori unde ar fi. Da, putea să se ducă s-o ia cu automobilul, să meargă să se plimbe în parc...

Ridică receptorul. O auzi imediat pe La Ogilvita.

— Da, domnule ambasador.

— Fă-mi legătura cu numărul „acela".

20

Pablo Ortega îl vizită din nou pe profesorul Leonardo Gris în apartamentul acestuia din Strada. Q. Nu exista în tot Washingtonul un loc unde să se simtă mai „la el acasă" ca în camera aceea pe care prietenul său

o mobilase piesă cu piesă după gustul său atît de înclinat spre stilul colonial american și primitiv englez. Obiectele care se aflau acolo, Gris le cumpărase, în decursul anilor de exil, de prin talciocuri, din suburbii îndepărtate ale capitalei, sau la licitațiile publice din Georgetown. Alegea covoarele, mobilele, lămpile, tablourile, cu grija afectuoasă cu care cineva își alege prietenii. Desigur că din cauza asta reușise să dea camerei un aer atît de primitor, de parcă fiecare obiect de acolo ar fi purtat o misterioasă încărcătură de timp, visuri și trecute suferințe. Pe pereți, oriunde rafturile ticsite de cărți lăsaseră un spațiu liber, se detașau de pe rozul spălăcit al tapetului reproduceri după gravuri de Goya, mai ales după *Capriciile* și *Dezastrele războiului*. Iar într-un colț al odăii, închis în tocul său negru, violoncelul era parcă o prezență umană.

În seara aceea de la începutul lui mai, Gris îl primi pe prietenul său cu o „cafea specială" pe care o băură calmi stînd de vorbă pe îndelete despre muzică și literatură. După o tăcere pe care Pablo o simți ca pe un soi de semn grafic menit să despartă două paragrafe, exilatul începu să povestească :

— Noaptea trecută l-am visat din nou pe Moreno. Nu-mi aduc aminte de toate amănuntele visului, dar se făcea cam așa. Eram copil, trebuia să mă scol din pat ca să mă duc la școală, dar nu-mi venea, îmi simțeam pleoapele grele, voiam să mai dorm... Am auzit atunci o voce care mă striga : „Leo ! Leo ! scoală-te, leneșule !" Am deschis ochii cu greu și am văzut lîngă pat o siluetă care era în același timp a tatii și a lui Moreno, contopite la un loc...

— E curios cum unii oameni (sau poate toți ?) au o conștiință antropomorfică... A dumneavoastră ia forma profesorului Moreno.

— Cred că pot explica visul. Ultimele zile mi le-am petrecut lucrînd la eseul despre Góngora, ascultînd muzică barocă și pregătindu-mi cursul de la Universitate. A fost așadar o săptămînă liniștită și fericită. Profesorul Moreno mi-a apărut în vis ca să mă oblige să „mă

scol din pat și să-mi fac datoria"... Adevărul e că pierdusem cu totul contactul cu revolu... Tăcu brusc, zîmbi și adăugă : Gata, știu că preferi să n-auzi nimic despre asta... Făcu o pauză, apoi întrebă : Cine e conștiința ta, Pablo ? Taică-tău ?

Interlocutorul său clătină din cap.

— Nu. Meșterul Natalicio.

— Artistul popular din Soledad del Mar ?

— Exact. Îl cunoașteți ?

— Îi cunosc lucrările, dar pe el nu l-am văzut niciodată.

— Pentru mine, meșterul Natalicio simbolizează demnitatea și suferința poporului, a poporului nostru, domnule profesor. Nu știu dacă o fi vreo fantezie de-a mea sau nu, dar cred că am simțit asta din clipa cînd l-am cunoscut, încă din copilărie. Îi auzeam pe cei din jur spunînd că s-ar putea îmbogăți dacă ar accepta ofertele care i se făceau să-și industrializeze producția de figurine. Dar artistul refuza... Parcă-i era rușine să-și comercializeze sculpturile. Prefera să-și vîndă fructele din livadă. A rămas tot ce fusese întotdeauna : un om al pămîntului, ars de soare, desculț, în cămașa sa de bumbac alb, cu pălăria de pai...

— Figurinele lui sînt admirabile, spuse Gris. Îmi amintesc de niște cai colorați cu aripi de vultur și cap de unicorn, de niște pume cu chip de om, de niște figuri care erau un amestec de vegetal cu animal, ah !, și de niște îngeri delicioși...

— Meșterul Natalicio e analfabet, a învățat doar să-și deseneze numele, pe care și-l gravează pe lucrări. N-a avut niciodată un profesor de modelaj. Pînă și pielea sa pare de culoarea lutului cu care lucrează. Întotdeauna am găsit că are niște mîini impresionante... mîini cu o fizionomie aparte, mîini integre aș spune chiar... mîini de sfînt. Poate doar sfîntul Francesco d'Assisi să fi avut asemenea mîini.

— Mai trăiește ?

— Cred că da. Trebuie să aibă pe-aproape de șaptezeci de ani. Eu nu l-am mai văzut de peste șase ani. Pablo zîmbi amintirilor sale. Cînd eram puști, îmi plă-

cea să-l vizitez pe meşter la el acasă. Avea o căsuţă sărăcăcioasă cu acoperiş de paie, cu pămînt pe jos, aproape de malul mării. Natalicio avea vreo cinci, şase copii. Toţi frămîntau lutul. Făceau figurine, unii bine, alţii prost... Un lucru care mă încînta în casa aceea era mirosul de argilă curat şi „gras" care plutea prin văzduh. Stăteam ore întregi şi mă uitam la Don Natalicio cum îşi modela sau picta figurinele. Uneori îmi dădea voie să mă joc şi eu cu vopselele. Dar de cele mai multe ori rămîneam fascinat, cu ochii la degetele acelea îndemînatice care dădeau formă lutului. Îmi spuneam că sigur în felul ăsta făcuse dumnezeu lumea şi pe primul om. Şi, fiindcă veni vorba de dumnezeu, m-am uitat într-o zi la cîteva exemplare din strania faună a artistului şi l-am întrebat : „Animalele astea există cu adevărat, meştere ?" El mi-a făcut cu ochiul, a zîmbit cu toată faţa şi mi-a răspuns : „Omul poate face lighioane care există, dar poate şi născoci; cu tot respectul cuvenit, din cele care nu există, pe care domnul a uitat să le facă, sigur din lipsă de timp, fiindcă şase zile e foarte puţin ca să dai gata o lume întreagă."

Gris zîmbi.

— Dacă-mi aduc bine aminte, poliţia lui Chamorro s-a tot legat de Natalicio...

— Exact. Din cînd în cînd artistul părăsea teritoriul fanteziei ca să facă ceea ce azi se numeşte „artă angajată". Cînd Juan Balsa era în munţi cu partizanii săi, Don Natalicio făcea portrete de-ale eroului din lut vopsit, iar figurinele respective circulau din mînă în mînă, erau aşezate în firide, adorate aproape ca nişte icoane. Mai sculpta şi grupuri care păreau uneori adevărate pamflete de critică politică şi socială. Un jandarm ciomăgind un ţăran. Un yankeu de la UNIPLANCO, călare pe un pălmaş, cu biciul în mînă şi havana între buze... Judecătorul primind bani de la un grangure ca să pronunţe o sentinţă favorabilă... Exista (mi s-a spus) la Soledad del Mar un şef de jandarmi crud, care avea obiceiul să maltrateze deţinuţii. Meşterul Natalicio a făcut din lut caricatura individului lo-

vind cu biciul un om din popor al cărui tors sfîrtecat sîngera. Asemănarea figurinei cu șeful jandarmilor era atît de mare, că statueta a circulat din om în om, prin tîrg, ca un manifest clandestin. Dar s-a găsit și un turnător. Casa meșterului Natalicio a fost invadată de jandarmi care i-au spart statuetele și uneltele și i-au ciomăgit pe artist, pe nevastă-sa și pe copii. Dacă nu intervenea părintele Catalino, Natalicio ar fi putrezit în temniță. Dar și-a refăcut atelierul și a continuat să lucreze. Și cum poliția nu-l pierdea din ochi, s-a apucat să sculpteze îngeri, servindu-se de copiii săi mai mici drept modele.

Pablo se sculă în picioare, se uită pe fereastră, privi în dreapta și în stînga, ca să vadă dacă mai umbla pe acolo omul în fulgarin de culoare deschisă pe care-l zărise la venire. Dar Gris, cu o întrebare, îl făcu să se întoarcă.

— Ce înseamnă Natalicio pentru tine astăzi ?

Pablo îl privi în față pe amicul său.

— Multe. Mai întîi, posedă niște calități pentru care eu, cu toată cordialitatea și *aproape* cu umilință, îl invidiez : integritate artistică, autenticitate umană, intimitate cu natura... Ca și cum lutul pe care-l lucrează i-ar transmite, prin intermediul degetelor, niște mesaje secrete din partea pămîntului... Da, și mai are și imunitate față de sofisticări.

— Doar atît ?

— Nu ! Cum v-am spus, el este conștiința mea vie. Ori de cîte ori îmi primesc cecul lunar la cancelarie, îmi amintesc de nefericitul popor din Sacramento pe care oarecum Natalicio îl reprezintă în ochii mei. Nu-mi amintesc să-l fi visat, dar chipul său îmi vine în minte cu o frecvență uneori obsedantă. Sigur, pot să nu mă gîndesc la el zile întregi, dar de fiecare dată cînd la o petrecere încep să mă distrez, să mă bucur de societate, în fine, să mă simt fericit, îmi „apare" chipul meșterului Natalicio și sînt imediat cuprins de remușcări, și-mi spun că prețul plăcerii și al confortului meu este boala, foamea și nefericirea poporului. În general îl „văd",

ghemuit pe jos, în fața căsuței sale, cu soarele bătîndu-l în obraz, cu vîntul mării jucîndu-i-se prin barba și mustățile cărunte. El se uită la mine și nu spune nimic. Nu cere nimic. Din cînd în cînd îmi vorbesc doar mîinile lui...

Pablo făcu vreo cîțiva pași prin odaie, se opri în fața gravurilor lui Goya, tăcut. Gris dădea încet din cap, înțelegînd.

— Oare să aibă și Gabriel Heliodoro o conștiință ? întrebă.

Pablo se întoarse către amicul său.

— M-am întrebat și eu asta de multe ori. Poate conștiința ambasadorului să fie mama sa. Știți și dumneavoastră că era o prostituată... Spun cei care au cunoscut-o că a fost o femeie chiar frumoasă, dar, roasă de boli venerice și de viața grea pe care a dus-o, la patruzeci de ani părea o bătrînă de peste șaizeci. Cînd Juventino Carrera s-a întors din munți victorios și i-a oferit o bună situație financiară lui Gabriel Heliodoro, mulți se așteptau ca el să se ducă la Soledad del Mar ca să-și ajute mama, s-o scoată din mizerie și din cea mai jalnică prostituție. Dar el n-a făcut-o. Cînd și-a vizitat locurile natale abia cu doi ani mai tîrziu, bătrîna murise și nimeni, nici măcar vicarul, nu știa exact unde fusese îngropată...

Gris rămase o clipă pe gînduri, apoi se interesă :

— În ce relații ești cu el ?

— Cu Gabriel Heliodoro ? Păi, totul ar fi mult mai simplu dacă aș reuși să-l urăsc, să-l disprețuiesc ori, mai bine, să-l ignor. Dar tipul e insinuant, învăluitor și, de cîte ori mă simt înclinat să-l plac, nu mă pot împiedica să nu mă gîndesc că, în clipa aceea, trădez încă o dată pe meșterul Natalicio și poporul său.

— Cred că amoralitatea acestui individ reprezintă pentru tine un puternic element de fascinație.

— Chiar credeți ?

— Toți intelectualii semănăm mult în privința asta, Pablo. Îi invidiem în taină pe cei care-și folosesc trupul fără scrupule și nu-i refuză nimic.

Ortega luă loc din nou.

— Închipuiţi-vă că, în ciuda aroganţei şi gălăgioasei sale veselii exterioare, Gabriel Heliodoro trece şi el prin momente de descurajare. L-am surprins în multe din aceste clipe întunecate, cînd „latura sa indiană" precumpăneşte asupra celeilalte sau a celorlalte, şi rămîne ghemuit tot, nemişcat într-un colţ, cu faţa tristă... De cîte ori trece printr-o asemenea depresiune, face pe urmă o vizită la Lincoln Memorial...

— A comis multe gafe diplomatice ?

— Nu. Dimpotrivă. Individul ăsta e un adevărat succes. Am luat parte la convorbirea pe care, asistat de Molina şi de mine, a avut-o cu subsecretarul de stat, care vorbeşte şi înţelege bine spaniola. Gabriel Heliodoro ne-a surprins prin cunoaşterea, nu numai a aspectului financiar, dar şi a laturii tehnice a planurilor pentru marea şosea pe care ziarele noastre o numesc „transsacramentanul". Subsecretarul mi-a părut plăcut impresionat. Don Gabriel a avut grijă să insereze cu dibăcie în peroraţiile sale şi cîteva anecdote, care l-au făcut pe american să rîdă cu poftă. Cu toate astea, nu s-a definitivat nimic în legătură cu împrumutul. Se pare că administraţia Statelor Unite preferă să amîne rezolvarea problemei pînă după alegerile din noiembrie...

— Şi cum se poartă ambasadorul cu tine ? Îşi revarsă asupra ta tot *charme*-ul său, presupun...

— Să vă povestesc ceva. Ieri m-a chemat la el în birou şi m-a invitat să ne plimbăm împreună în Rock Creek Park. Mi-a părut foarte deprimat. Deşi am găsit extravagantă invitaţia, am acceptat-o. Am coborît din maşină într-un anume punct din parc şi am pornit-o de-a lungul apei. Mai întîi, Gabriel Heliodoro a vorbit despre păsări, copaci şi flori. Mi-a povestit cît de mult îi plăcea un oarecare arţar roşu din grădina ambasadei. Mi-a spus ceva interesant : „Ştii ce simt în faţa acelui pom, Pablo ? Simt că nu pot fi intim cu el. Nu-l pot tutui cum tutuiam cedrii, cactuşii, platanii şi palmierii din Soledad del Mar. Iar ţara asta e

exact ca acel copac de bronz. Frumoasă, bine plasată, bogată... dar știu că nu voi putea niciodată să fiu prieten de inimă cu ea." A tăcut apoi cîteva clipe, privind la un cîrd de rațe albe care mărșăluiau în șir indian prin fața noastră. M-am uitat la chipul său și am citit pe el atîta tristețe și singurătate, că mi s-a făcut milă de el și totodată m-am enervat pe mine însumi că puteam să mă înduioșez de un ticălos, de un comesean al unui dictator, de un afacerist, de un cămătar, de un profitor de pe urma mizeriei poporului nostru. Sigur, Gabriel Heliodoro are mult dintr-un farsor, dar nu știu... în clipa aceea mi s-a părut că nu joacă teatru... Tristețea sa era autentică. Deodată, m-a întrebat : „De ce nu mă placi, Pablo ?"

Gris izbucni în rîs.

— Ah ! Ce bine cunosc tipul ăsta de om ! Cu toată formidabila sa virilitate, cu tot neobositul său orgoliu de mascul, are o accentuată latură feminină. Firește că vrăjitorul, seducătorul desăvîrșit, nu poate admite ca cineva să reziste farmecului său.

— Am mîrîit cîteva cuvinte care nu spuneau nimic... El m-a apucat cordial de braț și s-a cufundat într-o însuflețită povestire autobiografică. Mi-a vorbit de toate maltratările, închisorile, ciomăgelile și brutalitățile pe care le-a îndurat în copilărie, în adolescență și în prima tinerețe, pe vremea dictaturii lui Chamorro. La sfîrșit mi-a zis : „Nu trebuie să mă judeci pripit. Se spun multe minciuni pe socoteala mea. Poate că ai să înțelegi într-o zi."

Gris se răsuci pe scaun, își puse picior peste picior.

— Și crezi asta ?

— Tot ce se poate. Tipul nu-i atît de simplu, cum pare. La urma urmei, ce știm noi unii despre alții ? Și chiar despre noi înșine ?

Exilatul clătină din cap :

— Nu. Să lăsăm judecata de-apoi în seama lui dumnezeu, dacă există. Nu mă interesează considerațiile filozofice despre caracterul și *sufletul* ambasadorului

tău, Pablo. Nu e vorba să-l judecăm *sub species aeternitatis*, ci în lumina timpului istoric, care se exprimă în milioane de vieţi şi destine omeneşti. Nu mă interesează păcatele teologice ale lui Gabriel Heliodoro, ci cele sociale. El e simbolul unei situaţii care, după mine, este criminală, crudă şi nedreaptă, şi prin urmare trebuie desfiinţată, dacă vrem să smulgem masele de la nivelul aproape animalic în care suferă, şi să le aducem la un nivel uman.

— De acord, domnule profesor, de acord. Asta totuşi nu mă împiedică să-l observ pe Gabriel Heliodoro din unghiul de vedere al artistului, cu *imparţialitatea* pe care trebuie s-o aibă, de exemplu, un romancier, atunci cînd vrea să-i înţeleagă pe ceilalţi oameni şi, prin intermediul lor, să se înţeleagă chiar pe sine.

Gris îl contrazise din nou cu o viguroasă mişcare din cap.

— Dă-mi voie să-ţi spun că, la ora asta şi în cazul nostru special, imparţialitatea nu este numai absurdă, ci şi criminală. Ştii şi tu cît de mult detest afirmaţiile categorice. Dar unica speranţă pentru ţară şi pentru oamenii noştri o reprezintă răsturnarea lui Carrera şi a oligarhiei care-l susţine. Mai trebuie oare să repet că urăsc violenţa ? M-am gîndit mult la asta în ultimele zile. Chiar aşa, mult. Am ajuns la concluzia că există un tip de violenţă pe care-l accept, cu tristeţe, mărturisesc, dar îl accept. E violenţa care se foloseşte pentru a răspunde la violenţă. Nu schimb o virgulă din ce ţi-am spus cu privire la incapacitatea mea de a fi un revoluţionar... Dar am luat poziţie.

— Cu un grăunte de sare ?

— Poate cu o picătură de sînge.

Ortega devenea acum conştient că se simţea foarte rău. Capul începea să-i pulseze de durere. Scoase din buzunar o aspirină, o vîrî în gură, o mestecă şi o înghiţi, bînd apoi cafeaua care i se răcise în ceaşcă.

— Domnule profesor, mă tem că, de acum înainte, chipul dumneavoastră va începe să funcţioneze în capul

meu, alături de al meșterului Natalicio, ca încarnarea unui sentiment de vină.

— Iartă-mă, Pablo, iartă-mă ! spuse Gris, punînd mîna pe umărul prietenului său. Nu vreau să-ți imaginezi că-ți aduc vreo învinuire... Sînt un neîndemînatic ! Am mai discutat asta de atîtea ori ! Înțeleg poziția ta. Știu că ești de-ai noștri, dar că pentru moment nu poți face nimic, din cauza stării de sănătate a tatălui tău.

— Eu nu-s chiar atît de sigur de asta. Poate că mă șantajez singur, folosindu-mă de situație ca de o scuză ca să nu fac gestul decisiv, să dau cu piciorul slujbei și să mă alătur revoluționarilor, ori unde ar fi ei în momentul de față... E foarte comod și agreabil să trăiești la Washington, să cîștigi o mie de dolari pe lună, să ai un thunderbird, să poți, din cînd în cînd, să vizitezi Galeria națională de artă, să te duci în *weekend* la New York, să vizionezi piese bune de teatru...

Gris se sculă, îi întoarse spatele amicului său, se apropie de violoncel, îl scoase din toc, se așeză cu el între picioare, îl acordă timp de cîteva clipe, apoi murmură :

— Acum, ca să dreg impresia proastă, nu-ți pot oferi decît asta...

Începu să cînte în surdină ceva în care Pablo recunoscu maniera lui Bach.

— Cunoști bucata ? întrebă exilatul. E mișcarea a doua din Oratoriul de Paști, scris pentru oboi și orchestră. Transcrierea îmi aparține. Chiar prost cîntată, melodia asta are un efect sedativ, superior aspirinei... Poate e puțin melancolică... Nu te mai gîndi la ce-am spus... Și nici nu mi-o lua în nume de rău...

Pablo, sprijinit acum pe spătarul sofalei, asculta cu ochii închiși. Sunetele aproape omenești ale violoncelului îi pătrundeau în creier, încercînd să amortizeze pulsațiile durerii cu vata acelei melodii.

— Vezi ? întrebă Gris, cînd sfîrși bucata. Cine o să creadă vreodată într-un revoluționar ca mine ?

Apoi, în timp ce își reașeza instrumentul în cutie, întrebă :

— Îți place bucătăria chinezească ? Ce ar fi să luăm masa împreună la *Orient* ? E aproape... Ne-am putea duce pe jos...

Pablo refuză invitația. Invocă o întîlnire cu Orlando Gonzaga. Îi strînse mîna prietenului său și plecă.

Se urcă în mașină dar, înainte de a porni motorul, rămase cu privirea ațintită asupra imobilului în care locuia Glenda Doremus. Cu toate numeroasele sale tentative, nu reușise s-o mai vadă după recepția de la ambasadă. Îi telefonase chiar de a doua zi ca să-i ceară iertare pentru comportamentul său detestabil. Ea răspunsese că nu e nevoie de nici o explicație sau scuză, de vreme ce nu se vor mai revedea. El insistă : „Dar eu vreau să-ți fiu prieten". Iar ea întrebă sec : „De ce ?". El zîmbi : „Ce întrebare ! Pentru că-mi placi." Se făcu atunci una din acele teribile tăceri telefonice. Apoi glasul fetei, mai puțin dur, îi ajunse la urechi : „Cel mai bine e să nu ne mai întîlnim niciodată." Și legătura se întrerupse brusc.

O mai chemase de cîteva ori pe Glenda la birou. O voce de femeie, cu accent spaniol, îi răspunsese că Miss Doremus nu-i acolo. Evident, Glenda rugase o colegă să spună minciuna asta... De mai multe ori Pablo se gîndise s-o aștepte la ușa Uniunii Pan-Americane la ora cînd pleca ea de la serviciu, dar a trebuit să renunțe la ideea asta fiindcă tocmai între cinci și șase după-amiaza avea ambasadorul obicei să-l cheme la el ca să-l consulte în cîte ceva, să-i ceară să redacteze vreo scrisoare ori, pur și simplu, să stea de vorbă.

Pablo se întrebă atunci în sinea sa cum ar fi primit dacă s-ar duce *acum* să bată la ușa apartamentului Glendei. Își imagină o scenă atît de penibilă, încît simți că-i ard urechile de rușine. Demară și o porni spre centru. Durerea continua să-i pulseze în tîmpane.

În lunile aprilie şi mai din anul acela, nici un alt diplomat din Washington nu-şi avu numele mai des menţionat în cronicile mondene ca Don Gabriel Heliodoro Alvarado.

Se anunţau prînzurile intime pe care le oferea adesea la reşedinţa sa unor personalităţi ca subsecretarul de stat pentru probleme interamericane, directorii Fondului Monetar Internaţional şi ai Băncii Interamericane pentru Dezvoltare, pe lîngă alte figuri din *top set*[1]-ul local.

Una dintre ziaristele cele mai cunoscute din capitală povesti, într-o cronică mirobolantă, că Don Gabriel Heliodoro, ca un potentat oriental, comandase din ţara sa natală o colecţie de pietre preţioase şi semipreţioase pe care le distribuise printre cronicarele mondene (Miss Potomac se alesese cu un enorm acvamarin) şi cîteva dintre cele mai renumite *hostesses* din Washington, care-l răsplătiră pentru daruri cu mese şi recepţii. Se răspîndea astfel faima generozităţii sale de amfitrion, a excelentei bucătării şi a vorbelor sale de duh — „un umor teluric" — cum spusese alt cronicar — „foarte aproape de pămînt şi de viaţă".

Într-o zi, intrînd în biroul secretarei în vîrful picioarelor, Titito Villalba o întrebă în şoaptă : „Cum îi merge kalifului din Bagdad ? Dar, pe sub ironia celui de-al doilea secretar, străbătea, uşor de notat, admiraţia şi tandreţea pentru şeful său.

Adevărul e că, exceptîndu-l pe Jorge Molina, erudita moluscă, întregul personal al ambasadei se amorezase de Gabriel Heliodoro. El era afabil, comunicativ, generos ; intra în fiecare dimineaţă în cancelarie spunînd un bună ziua sonor şi cu gesturi largi, arătîndu-şi dinţii. Odată s-a oprit chiar o clipă lîngă masa Merceditei şi a mîngîiat-o pe creştet. „Ce faci, fetiţo, cum o mai duci cu viaţa ?" Biata fată se încovrigă toată atît de emoţionată, că i se umplură ochii de lacrimi.

[1] Protipendada (sp.). (N.T.)

La Ogilvita, la rîndul ei, era parcă magnetizată de şef. Cît despre Ugarte, se vedea limpede că bătrînul bandit ţinea mult la vechiul său tovarăş de arme.

Însuşi Vivanco, deşi avea toate motivele să-l urască pe bărbatul care-i punea coarne, nu reuşea să-şi ascundă, nici sieşi nici celorlalţi, fascinaţia pe care o exercita ambasadorul asupră-i.

Pe la mijlocul lui mai, cum sezonul monden era pe sfîrşite, Gabriel Heliodoro comandă să vină din Sacramento, pe calea aerului, două ansambluri folclorice: *Los Indios Bailarines* [1] din Páramo şi *Los Campesinos Cantores* [2] din Oro Verde.

Amîndouă ansamblurile petrecură doar o săptămînă la Washington, dar, după spusele Clarei Ogilvy, au fost „şapte zile care au zguduit lumea". Erau treizeci de persoane în total: optsprezece bărbaţi şi douăsprezece femei. Din ordinul ambasadorului, La Ogilvita se ocupă de ambele grupuri, cumulînd funcţiile de impresar, interpret, guvernantă şi ghid turistic. Nici unul din cei treizeci de protejaţi ai ei nu vorbea englezeşte. Prima problemă a fost cazarea. Două sau trei hoteluri mai mici refuzară să-i găzduiască pe pletoşii indieni din Páramo, cu pielea lor de culoarea nămolului. La Ogilvita adresă atunci un apel patriotic membrilor coloniei sacramentane locale, pentru ca fiecare familie să primească în casă cel puţin trei dansatori — ceea ce se şi făcu. Ea însăşi cază în apartamentul ei două fete şi Mercedita la fel. Titito alese pe cel mai tînăr şi mai frumos dintre dansatori drept oaspetele său. Pablo se angajă să ofere masă şi casă la doi cîntăreţi. Un mic grup fu instalat chiar la ambasadă, spre oroarea lui M. Michel. La puţine ore de la sosire, toţi cei treizeci de artişti erau plasaţi în bună regulă, iar La Ogilvita putu să răsufle uşurată. Problemele ei însă abia începeau. Titito se îndrăgosti de oaspetele său, pe care-l numea „Apolo de bronz". Într-o noapte îi făcu o propunere ruşinoasă: indignat, băiatul îi trase un pumn în obraz,

[1] Indienii dansatori (sp.). (N.T.)
[2] Ţăranii cîntăreţi (sp.). (N.T.)

îl aruncă în stradă şi încuie uşa cu cheia. Villalba, cu un ochi învineţit, trebui să meargă să doarmă la hotel. Mercedita se jeluia că musafirele ei îi transformaseră apartamentul într-o cocină de porci. Fetele, atît cele din ansamblul de cîntece cît şi cele din corpul de dansatori, vrură să meargă după cumpărături. Clare Ogilvy le duse în subsolurile unuia din marile magazine ale oraşului care anunţase o vînzare de solduri. În faţa articolelor expuse pe mese ori aliniate pe rafturi le apucă pe fetele sacramentane o asemenea furie achizitivă, încît începură să ţipe şi să se ia la bătaie între ele („E a mea !" „Eu am văzut-o întîi !" „Tîmpito !" „Cretino !" „Ia mîna !") disputîndu-şi rochiţe, guleraşe, pălării, ciorapi, pantofi, chiloţi, batiste... În mijlocul lor, impozantă ca un sergent de stradă, La Ogilvita încerca să restabilească ordinea urlînd : *„Muchachas ! Muchachas !*

Doi cîntăreţi la chitară şi harpă, bărbaţi între două vîrste, făcură într-o zi un chef, provocară scandal într-un bar şi nimeriră la postul de poliţie, de unde Pablo Ortega doar cu mare osteneală reuşi să-i elibereze. Vreo trei, patru membri ai ansamblului de cîntăreţi, băieţi cu multă briantină în păr şi o bogată colecţie de mustăţi negre, ieşiră într-o noapte după femei, fiindcă voiau cu orice preţ să se culce cu „yankee blonde". Cum nu dădură de ele atît de uşor cum îşi închipuiseră, se apucară să bîrfească oraşul acela atît de înapoiat unde nici măcar un bordel nu exista. Păi, asta se cheamă civilizaţie ? Asta se cheamă progres ?

Nota cea mai patetică din faimoasa săptămînă a constituit-o însă accesul de melancolie care a pus stăpînire pe majoritatea indienilor dansatori din Páramo care, cuprinşi de dorul de pămîntul lor natal, s-au închis în casă, speriaţi de oraşul acela străin cu o limbă barbară şi ciudate obiceiuri. Nu mîncau, nu vorbeau, refuzau să meargă la repetiţii şi, nu rareori, izbucneau în plîns.

„Dacă asta durează mai mult de o săptămînă, mă sinucid !" exclamă într-o zi Miss Ogilvy. Ambasadorul

oferi ambelor grupuri un prînz în grădinile ambasadei. Michel îi privea cu un profund dispreţ pe sălbaticii aceia şi, văzîndu-i cum mîncau ca animalele, îşi încreţea gura ca un boboc de trandafir într-o expresie de civilizată repulsie.

În fine cele două ansambluri folclorice, în costumele lor tipice strident colorate, se produseră în sala de festivităţi a Uniunii Pan-Americane în faţa unui numeros public care aplaudă cu entuziasm.

Gabriel Heliodoro se simţea ca un impresar de circ în seara spectacolului de gală jucat cu casa închisă. Îi venea să urce pe scenă ca să anunţe şi să explice el însuşi fiecare număr, înainte de executare. Vibra odată cu dansurile şi cîntecele din patria sa. Iar cînd cîntăreţii, acompaniaţi de plîngăreţe harpe şi chitare, interpretară o baladă populară din Soledad del Mar pe care o cînta mama lui, ochii i se împăienjeniră şi bărbatul acela în toată firea începu să se smiorcăie, agitat, străduindu-se să nu izbucnească în plîns.

În ziua de 27 mai, Gabriel Heliodoro reprezentă ţara sa la funeraliile lui John Foster Dulles, în cimitirul din Arlington. Ceremonia fu emoţionantă în simplitatea ei. Neobositul secretar de stat care, în slujba poporului său şi a păcii, parcursese cu avionul distanţe ce corespundeau unei călătorii dus-întors spre lună, se odihnea acum, mut şi nemişcat, în cimitirul eroilor.

Înapoindu-se la Washington, singur în automobilul său, Gabriel Heliodoro era abătut. Se gîndea la propria sa moarte şi încă o dată avea nu numai presimţirea că sfîrşitul nu va întîrzia, ci şi aproape certitudinea că nu va beneficia de o înmormîntare de erou. Poate că i se va arunca trupul secătuit de sînge şi ciuruit de gloanţe într-o groapă comună. Sau i se va lăsa cadavrul neîngropat, pradă negrelor păsări ale cerului...

— Unde mergem, domnule ambasador ? întrebă Aldo Borelli.

— Direct la ambasadă.

În ziua aceea luă masa singur. Schimbă cîteva cuvinte cu Michel, pe care-l chemase la el. Camera zăcea în penumbră. Pe masă erau aprinse două lumînări înfipte în niște lungi sfeșnice de argint.

— Stinge lumînările și aprinde toate becurile ! îi porunci Gabriel Heliodoro majordomului, care se grăbi să execute ordinul. Doar nu-i un priveghi aici !

După ce termină masa, începu să umble fără rost, din odaie în odaie, comparîndu-și singurătatea cu cea a lui Don Alfonso Bustamante. Privi nostalgic portretele fiicelor și nepoților. Începu o scrisoare către Francisquita, dar nu trecu de rîndul al doilea. Dădu drumul la televizor : se transmitea un *western*. Gabriel Heliodoro așteptă să vadă duelul final. Închise aparatul cînd apăru pe ecran un individ cu dinți frumoși care cînta osanale unei cunoscute mărci de pastă de dinți.

Se așeză într-un fotoliu și, răsfoind niște reviste, începu să o aștepte pe Rosalía. Iar cînd, pe la vreo opt, ea telefonă ca să-i comunice că nu poate veni, fiindcă se ivise o piedică serioasă — fu cît pe ce s-o înjure.

Cum să-și petreacă seara ? Putea să-l cheme pe Ugarte și încă vreo doi parteneri la un pocheraș. Dar gîndul să vadă timp de mai multe ore chipul ataşatului militar, care întruna își trăgea nasul și-și sugea dinții, nu-l atrăgea cîtuși de puțin. Ex-șeful poliției era un partener cît se poate de antipatic : voia să cîștige mereu și devenea dezagreabil cînd nu-i surîdea norocul.

Înainte de ora nouă telefonă Titito ca să-l anunțe că în după-amiaza aceea sosise la Washington Miss Frances Andersen și întrebase de „scumpul ei ambasador".

Gabriel Heliodoro se simți răsplătit pentru toate.

— Chiar așa ? exclamă zîmbind. Și cînd crezi că aș putea să mă văd cu această minune a naturii ?

— În seara asta, Excelență, dacă doriți. Poate că Frances ar accepta o invitație la un *night club*. Dacă-mi permiteți, sugerez *Blue Room* din Shoreham. Aveți un creion, domnule ambasador ? Să vă dau numărul de telefon al zeiței fiordurilor...

— Zeița cui ?
— A fiordurilor scandinave.
— Aha, bine ! Spune.

22

Pablo Ortega și Kimiko Hirota nu numai că schimbau destul de regulat *haikai*-uri prin poștă, dar se și întîlneau personal, cel puțin o dată pe lună, într-o ceainărie de pe Strada F. Dialogul dintre ei se desfășura într-o surdină care în vocea lui dobîndea o uscăciune caldă de frunză de toamnă, iar pe a ei o transforma într-o cutie muzicală ce emitea melodii în ritm *stacatto,* cu doar trei sau patru note. În general evitau subiectele intime și temele politice. Se comportau ca și cum s-ar fi aflat în afara timpului, în spațiul magic al unei țări fără nume nici hartă.

Într-o zi Orlando Gonzaga îl întrebase pe Pablo Ortega ce plăcere găsea să bea ceai de iasomie în compania acelei „miniaturi". Ortega îi răspunsese că întîlnirile cu Miss Hirota echivalau cu o refugiere într-un soi de a patra dimensiune în care se odihnea de rutina cancelariei, de monotonia vieții din Washington... și de sine însuși. Adăugase : „Atunci cînd sînt în fața ei, am impresia că m-am transformat într-o imagine — pește, pasăre, copac, insectă — din acele picturi estompate de pe stampele japoneze." Amicul său, malițios, replicase : „După mine, îți satisfaci la treizeci de ani dorința pe care ți-ai înăbușit-o cînd erai copil, și anume, să te joci cu păpușile."

În seara aceea de sîmbătă, Pablo și Kimiko se duseră să ia masa la *Genghis-Han*, unde mîncară *sukiyaki* [1], băură *sake* și vorbiră despre arta *haikai*-ului.

[1] Fel de mîncare tradițional, din legume și carne de vacă, pregătit la restaurant, de obicei, chiar la masa clientului. (N.T.)

Ea era îmbrăcată într-o rochie de mătase de un albastru ultramarin, foarte simplă, care se potrivea perfect cu tonul de porțelan al pielii.

— În arta *haikai*-ului, spuse fata, există o serie de mici mistere : aluzii, citate, imagini cu dublu sens, cuvinte-cheie...

Prin modul de a vorbi îi amintea lui Pablo, bizar, de zborul unui fluture.

— De exemplu, continuă Miss Hirota, poetul, printr-un singur cuvînt, îi poate da cititorului o idee despre anotimpul și ora la care se referă poemul...

— Știu că *floarea* e întotdeauna de cireș și deci corespunde primăverii.

— Da. *Greierele* sugerează noaptea. *Cucul* anunță înserarea. Dacă poetul pomenește de *clopot*, cititorul știe că e ora amurgului, deoarece clopotele templelor din Japonia bat totdeauna în asfințit. Și așa mai departe...

— Mie, dangătul clopotelor îmi evocă lucruri matinale : lumină aurie, cîntece de slavă, paști, aleluia...

Kimiko zîmbi, pomeții obrajilor i se lățiră, și o clipă pupilele ei negre rămaseră aproape ascunse în spatele unor tăieturi oblice.

— Clopotele japoneze, spuse ea cu glas melodios, sînt foarte discrete. Au un dangăt crepuscular, de mică rezonanță... Făcu o scurtă pauză, apoi adăugă :... fizică.

Începură amîndoi să mănînce în tăcere din *sukiyaki*-ul pe care chelnerul îl pregătise chiar în fața lor.

Miss Hirota luă bolul de *sake* în mîinile ei delicate, îl duse la buze, bău o înghițitură, fără să-și desprindă ochii de pe chipul prietenului ei. Apoi începu să diserteze despre zen-buddhism. Repetă povestea cunoscută. Într-o zi un discipol al lui Guatama Buddha s-a apropiat de el, i-a întins o floare de aur și l-a rugat să țină o predică despre doctrina lui.

— Buddha a luat floarea, continuă Kimiko, a îndepărtat-o de ochi și a început s-o contemple îndelung, în tăcere. Știi ce voia să sugereze prin asta ? Că adevărul nu se află în descrierea, ci în contemplarea lucrurilor.

— Poate că odată şi odată o să mă fac şi eu călugăr buddhist, glumi Pablo, să rămîn aşa în contemplarea unei flori... a dumitale, de exemplu, şi apoi deodată, într-o străfulgerare, să reuşesc să intuiesc Adevărul.

— Dar e nevoie de disciplină ca să ajungi la această străfulgerare intuitivă. Şi de răbdare. Şi de umilinţă. Unii călugări n-au avut revelaţia decît după zece ani de viaţă contemplativă.

Kimiko spuse atunci că-i va povesti ceva confidenţial în legătură cu o familie nord-americană cunoscută de ea. Îl ruga însă pe prietenul ei să nu-i ceară nume, pentru că nu i le va dezvălui. Pablo îşi închipui că Miss Hirota voia să-i încredinţeze cine ştie ce secret tenebros, vreun asasinat sau vreun incest.

— Imaginează-ţi, murmură ea, că familia asta are în jurul casei o grădină... În fiecare sîmbătă, tatăl tunde iarba. În epoca potrivită, curăţă pomii, din cînd în cînd îi stropeşte cu chimicale ca să distrugă paraziţii... Grădina e frumoasă. Membrii familiei o fotografiază în culori, vara beau şi mănîncă la umbra copacilor... Şi totuşi, nu comunică niciodată cu grădina, nu sînt intimi cu ea, nu meditează asupra florilor, ierbii, pămîntului ei... Se gîndesc doar ce să mai cumpere ca s-o ferchezuiască şi s-o facă mai confortabilă : bănci, mese, o piscină pneumatică, statuete de ipsos... Iar grădina rămîne tot neînţeleasă, ca o străină... Nu e oribil ?

Pablo izbucni într-un rîs care o şocă puţin pe micuţa japoneză. Apoi, coborînd glasul la surdina oficială a conversaţiilor dintre ei, zise :

— Înţeleg ce vrei să spui. Dar omul american, scumpă prietenă, are în general despre lume viziunea inginerului. Aceasta e de fapt viziunea care predomină în occident. Vrem să cucerim natura, s-o îmblînzim, s-o folosim, în fine, spre beneficiul nostru.

— Un beneficiu pur material, protestă ea. Şi drept rezultat occidentalii se îndepărtează nu numai de natură, ci şi unii de alţii, şi fiecare de sine însuşi.

— Da, problema noastră cea mai mare a fost cum să învingem distanţa psihologică dintre subiect şi

obiect. Crezi că filozofii orientali au izbutit asta ?

— Nici vorbă că da.

— Admiţînd că japonezii sînt în majoritate buddhişti, şi deci contemplativi, cum explici industrializarea accelerată şi aproape obsesivă a ţării dumitale după război ?

— Mentalitatea asta industrială este faţă de adevăratul nostru mod de a fi ceea ce e perla cultivată artificial faţă de cea naturală. Noi încă mai avem timpul şi plăcerea să contemplăm natura şi să primim mesajele ei. Zîmbi din nou. Da, şi să pictăm şi să scriem poezie. Ştii că aproape un milion de japonezi cultivă arta *haikai*-ului ?

Pablo umplu din nou cu *sake* ambele boluri.

— Americanii, şopti Kimiko privind precaută în jur, nu au timpul şi nici capacitatea să se bucure cu adevărat de ceea ce fac. Mai rău chiar. Ei cred că *a face* e mai important decît *a fi, a acţiona* mai de seamă decît *a contempla.*

Se făcu o scurtă pauză, la capătul căreia Pablo vorbi din nou :

— Într-o zi am atins acest subiect cu prietenul meu Bill Godkin. (Ţi-l aminteşti ? Ziaristul acela roşcovan şi pistruiat care fumează pipă...) M-a ascultat cu răbdarea sa obişnuită şi a spus apoi : „Ce s-ar alege de noi dacă n-ar exista inventatorii, inginerii, «promotorii» şi, mai ales, oamenii de ştiinţă ? Dacă omul occidental, în faţa asprimilor, dezagrementelor şi flagelurilor naturii, ar fi rămas într-o stare de contemplaţie buddhistă, privind Absolutul sau propriul său buric, în ce situaţie ne-am găsi noi azi ? Mai întîi şi întîi, omenirea ar fi periodic decimată de ciumă... Gîndeşte-te numai la progresele fizicii şi biochimiei..." Amicul meu a înşirat apoi o serie de descoperiri şi invenţii occidentale care au contribuit nu numai la ameliorarea, dar şi la prelungirea vieţii omului pe pămînt. Pablo zîmbi. Atunci a intervenit celălalt prieten al meu, Gonzaga. „Ascultă, Bill, ce vă lipseşte vouă, americanilor, e capacitatea de a face vrăjitorii. Poporul vostru e prozaic de practic."

Godkin a scos un fum, s-a uitat la brazilian și a replicat : „Voi, latinii, faceți vrăjitorii cu vorbele. Noi, cu faptele și cu lucrurile. Ce vrei mai mare vrăjitorie decît asta pe care o facem acum, că transformăm apa mării în apă potabilă ?"

Kimiko povesti cîteva cazuri de prieteni de-ai ei care primiseră mesaje din Absolut. Pablo o asculta într-o tăcere puțin sceptică, apoi spuse :

— Gîndește-te la această monstruoasă contradicție. Statul major japonez care a plănuit și executat trădătorul atac de la Pearl Harbor era compus din zen-buddhiști... Iar bomba atomică a fost inventată, fabricată și lansată asupra unui oraș deschis de către o țară care se declara creștină... Unde e logica în toate astea ?

Ortega se căi de a fi rostit aceste ultime cuvinte. Fiindcă o mare tristețe umbri cîteva clipe chipul secretarei de la ambasada Japoniei.

Plecară de la *Genghis-Han* și intrară la un cinema. Pablo era agitat, se foia pe scaun, nu izbutea să se intereseze de film. Prezența caldă și parfumată a japonezei, acolo lîngă el, în penumbra sălii, începea să-l tulbure. De cîteva ori se gîndi să-i ia mîna, dar se reținu. Gestul ar fi echivalat cu picurarea unui strop de grăsime pe acea delicată stampă japoneză. Se gîndi la Glenda Doremus și se simți cuprins de un dor fizic de americancă. Își rememoră biletul pe care i-l scrisese de dimineață : *Nu fii încăpățînată. Ascultă de spiritul legii care domnește în țara dumitale și acordă-i „acuzatului" beneficiul îndoielii. Insist să te văd. Telefonează-mi acasă ori la ambasadă.*

23

În lunea următoare, pe la nouă de dimineață, Pablo își parcă mașina conform obiceiului în spatele reședinței ambasadorului și străbătu parcul pe jos, spre cancelarie. Sub cerul de un albastru senin, un soare călduț și

auriu, încărcat deja de timidele promisiuni ale verii, iriza aripile libelulelor şi apa aspersoarelor ce se roteau pe brazdele de gazon.

Primul secretar umbla cu mîinile în buzunare, cu capul în jos, gîndindu-se la Glenda şi dorindu-şi să găsească pe masa de lucru un mesaj de la ea. În clipa cînd ridică ochii, văzu zburînd din fereastra de la biroul lui Pancho Vivanco un obiect uşor de culoare deschisă — pasăre ? săgeată ? — care tăie văzduhul cu un zbor senin şi dispăru în coroana unui copac. Pablo zîmbi. Domnul consul îşi începea ziua lansînd păsările de hîrtie ! Intră în cancelarie, îl salută pe bărbatul tăcut de la poartă, îi adresă cîteva cuvinte amabile Merceditei (ce milă i se făcea uneori de urîţica aceea !), murmură un bună ziua neutru către unul din locotenenţii lui Ugarte — cel care-i tot cerea „numere de telefon de la fete" —, făcu un semn spre La Ogilvita pe care o zări în fundul coridorului, intră în biroul său, închise uşa, se aşeză la masa de lucru, luă un toc şi o foaie de hîrtie albă şi-i scrise un bilet domnişoarei Hirota ca să-i mulţumească pentru plăcerea pe care i-o făcuse compania ei sîmbătă seara şi să-i dedice un *haikai :*

SERVICIU CONSULAR

Cu scrisori dalbe,
Domnul consul lansează
Porumbei de hîrtie.

Stînd încă la fereastra biroului său, Pancho Vivanco privea spre frasinul pe care aterizase pasărea de hîrtie, dar curînd singurul chip care-i ocupa mintea era al propriei sale soţii. De ce era atît de tristă şi abătută Rosalía în ultimul timp ? Care să fie cauza bruştelor ei crize de plîns, a ochilor ei încercănaţi, a insomniilor ei agitate ? Refuza să vorbească, respingea orice tentativă de consolare din partea lui. Şi acum, acolo la fereastră, simţea înfiripîndu-se bănuiala care îi umbrea gîndurile de cîtva timp şi pe care în zadar încerca s-o îndepărteze. *Rosalía era gravidă.* Asta era teribilul adevăr. Şi de ce nu ? Alt-

ceva nu poate fi — își spuse, răsucind și dezrăsucind între degete bancnota de un dolar, și încercînd să facă din ea un cilindru tot mai strîns și mai subțire. „Dacă Rosalía e gravidă, copilul nu-i al meu. Sînt absolut sigur de asta. Întotdeauna am luat măsuri de precauție, după cum mi-a cerut ea. Dar porcului ăstuia de egoist puțin îi pasă dacă-i face un copil amantei sale, fără să se gîndească și la urmări..."

Briza scutură crengile frasinului, pasărea de hîrtie căzu la pămînt. Și privind fix pata aceea albă de pe iarbă (pescărușii din luna de miere mai zburătăceau încă în amintirea sa îndurerată), Pancho începu să se gîndească la toată nenorocirea aceea. Ce să facă ? Dacă Rosalía se hotăra să avorteze, la cine o să recurgă ? Buzele consulului tremurară, o sudoare rece îi umezi fruntea și mîinile. Ce dobitoc a fost ! Acum totul se lămurea. Rosalía era sigur gravidă, dar nu-și dezvăluia secretul de rușine. Tocmai ea, care nu voia să aibă copii ! Discutaseră asta în luna de miere. „Mai tîrziu, Pancho, după ce vom fi profitat din plin de tinerețe. Peste vreo cinci, șase ani, cine știe... Acum nu. Nici nu vreau să-mi închipui cum ar fi viața mea la Paris dacă ar trebui să îngrijesc de un bebeluș... Nu".

Vivanco înălță capul și-și aținti privirea asupra reședinței ambasadorului. Mizerabilul ! Sperma scîrboasă a indianului mînjise uterul Rosalíei și creștea acum în el, ca o tumoare malignă. Ce să facă, dumnezeule sfînt ? Ce să facă ? Biata fată, la disperare, putea să recurgă la cine știe ce șarlatan. Ninfa, neruşinata de codoaşă, trebuie să cunoască adresele unor asemenea făcători de îngeri, și o să-și ducă prietena într-una din hrubele acelea... Rosalía poate să riște și moartea. Trebuia s-o silească să-i mărturisească tot, pentru ca el, soțul ei, să poată lua măsurile impuse de situație.

Își scoase ochelarii, aburi lentilele și începu să le șteargă cu batista. Și între timp își imagina o scenă oribilă : Rosalía, plină de sînge, leșinată pe masa unui sordid cabinet medical. „Alo ! Cine-i la telefon ? Domnul

Vivanco ? Veniţi imediat la morgă. Soţia dumneavoastră a fost găsită moartă într-un taxi. Hemoragie". Cine îi va telefona ? Poliţia, fireşte. Va ieşi mare scandal. Notiţe la ziar. Cel mai rău era însă moartea Rosaliei. Lividă, ţeapănă, îngheţată, într-o nişă de morgă...

Vivanco privi avionul care trecea pe cer, nu prea sus, pregătindu-se deja de aterizare pe aeroport. Îşi consultă ceasul. Bun. Sosise ora să-şi înceapă activitatea zilnică. Se aşeză la masa de lucru, scoase din sertar cîteva creioane colorate şi începu să facă obişnuitele-i desene pe bloc-notes. După cîteva minute, acum aproape calmat, se apucă să vizeze paşapoarte şi să semneze facturi, cu interesul pe care-l acorda întotdeauna acestor îndeletniciri.

Jorge Molina şedea şi el la masa de lucru, studiind documentele referitoare la chestiunea care urmă să fie dezbătută în după-amiaza aceea la reuniunea Consiliului O.S.A. Era vorba să se trimită o comisie de investigaţii în Nicaragua, ca să verifice justeţea plîngerii prezentate de acea ţară în legătură cu faptul că teritoriul îi fusese invadat de un grup de rebeli veniţi cu avionul din Costa Rica.

Nu reuşea totuşi să se concentreze asupra textului dactilografiat pe care-l avea sub ochi : atenţia îi fugea în fiecare clipă spre însemnările pe care le lăsase acasă, pe birou, şi care oglindeau îndoielile ce începuseră să-l frămînte în legătură cu anumite aspecte ale vieţii şi caracterului bărbatului la a cărui biografie lucra.

Se sculă şi simţi în sternocleidomastoidian o durere bruscă ce-i coborî fulgerător prin umăr pînă la încheietura mîinii stîngi. Începu să umble în sus şi în jos prin cameră. Spectrul lui Gris — obişnuitul vizitator de la ora aceea — se afla în colţul său, pe fotoliul din totdeauna, îmbrăcat în veşnicul sacou sport din *tweed* cenuşiu, cu pantalonii de culoarea plumbului, cămaşă cu guler moale şi destul de mototolit, cravată închisă, cu nonşalanţa sa de profesor universitar care-şi avea în

mod paradoxal doza ei de eleganță. Molina știa ce-l va întreba strigoiul.

— Va să zică, crezi *sincer* că poți să scrii o biografie elogioasă a Arhiepiscopului Primat din Sacramento, după toate cîte le știi despre el ?

— Și de ce nu ? E o personalitate fascinantă.

— Nu neg asta. Dar omul mi se pare mai degrabă un discipol al lui Machiavelli decît al lui Cristos.

— Depinde.

— Simt că începi să fii preocupat și de un personaj neașteptat care ți-a apărut în față, amenințînd să-ți răstoarne planurile inițiale...

— Știu că te referi la părintele Catalino. Așa e. Nu mi-am închipuit niciodată că acel obscur vicar de provincie va putea să fie mai mult decît o vagă umbră pe fundalul istoriei mele. Cu toate astea...

Gris zîmbi. Molina continua să umble prin încăpere, cu mîinile în șold, îndreptîndu-și bustul și mișcînd capul dintr-o parte într-alta.

— Totuși viața acestui paroh de țară curge paralel în timp cu a lui Don Pánfilo, și constituie un parametru periculos pentru evaluarea morală a eroului tău, Molina. Prin coincidență, s-au născut amîndoi în același an : 1890. Pánfilo, într-o somptuoasă casă boierească din Páramo, ca fiu al unei familii bogate și tradiționale, cu fumuri de noblețe, și a cărei avere s-a întemeiat în cea mai mare parte pe exploatarea minelor de argint, la sfîrșitul secolului al XVIII-lea... Așa e ? Bun. Catalino, fiu de țăran, s-a născut, ca Iisus, într-un staul...

— Cu toată logica ta mult proclamată, care te îndepărtează atît de mult de dumnezeu, nu ești decît un romantic incurabil, Gris. Catalino s-a născut într-adevăr într-o cocioabă prăpădită cu pereții de chirpici și acoperișul de paie, iar părinții săi erau țărani, dar nu mi se pare drept să i se arunce cuiva în obraz, ca o insultă, faptul că provine sau nu dintr-o familie de vază. Ignațiu de Loyola era nobil și bogat prin naștere, dar asta nu l-a împiedicat să ajungă cine a fost. Gabriel Heliodoro s-a născut tot într-un staul (ca să folosesc expresia

ta), și știi la fel de bine ca și mine că asta n-a făcut din el un sfînt. Dimpotrivă !

Rîsul lui Gris răsună în memoria lui Molina.

— În timp ce Don Pánfilo Arango y Aragón, comesean și prieten al dictatorului, cultivă amiciția politicienilor și a milionarilor (fără a le pune vreodată în discuție morala și obiceiurile), în timp ce eroul tău frecventează înalta societate și duce, în fond, o viață de prinț, părintele Catalino Sender își exercită sacerdoțiul în obscuritatea unei parohii sărace și-și împarte creștinește codrul zilnic de pîine amară cu țăranii, pentru care intervine adesea pe lîngă puternicii latifundiari.

Cine vorbea acum ? El, Molina, ori diabolicul exilat ? Sau poate vreo a treia persoană, monstruoasă simbioză născută din contopirea amîndurora ? Deoarece consilierul ambasadei auzea în mintea sa o voce impersonală, fără culoare nici ton, care i se prezenta cînd sub formă de cuvinte, cînd sub înfățișarea unor idei sau imagini-sinteză.

— Cînd Juan Balsa a răsculat țărănimea contra dictaturii lui Antonio Maria Chamorro și s-a refugiat cu partizanii săi în munți, tînărul părinte Catalino, recent preoțit la vremea aceea, își părăsea de multe ori casa din Soledad del Mar și urca în Sierra de la Calavera, cu riscul vieții, ca să asculte spovedaniile rebelilor și să le dea împărtășania, sau grijania, după caz. În acest timp Don Pánfilo ținea în catedrala din Cerro Hermoso niște predici furibunde în care se referea la Juan Balsa numindu-l „bandit ateu și criminal" și atrăgea asupra lui mînia lui dumnezeu. Don Pánfilo nu numai că-i era drag ca ochii din cap bătrînului Arhiepiscop Don Herminio Ormazabal, care l-a luat pe lîngă el ca secretar particular, ci era și *l'enfant gâté* [1] al societății din Capitală, care se înghesuia duminica la catedrală ca să audă frumoasele predici cu savoare literară ale tînărului sacerdot, elocvent ca Cicero și frumos ca un zeu păgîn din Grecia antică. Iar Don Pánfilo știa (ah ! cum să nu știe !) că inspira adevărate pasiuni deloc spirituale femeilor din

[1] Copilul răsfățat (fr.). (N.T.)

lumea bună, cărora le frecventa mesele (și, eventual, paturile) și le bea vinurile vechi din pivniță. Pe vremea aceea, la Cerro Hermoso, a asista la liturghie în duminicile cînd predica Don Pánfilo era la fel de plăcut ca a merge să vezi o piesă bună de teatru. Fiindcă eroul tău, Molina, e înainte de toate un actor care știe să-și moduleze vocea, să facă pauze dramatice, să sublinieze frazele cu gesturi oportune, repetate în prealabil în fața oglinzii. Și ai observat desigur admirația pe care o nutrește pentru sine, pentru tot ce ține de persoana sa : atitudinea, trăsăturile, inteligența, cultura, stilul, vocea, mîinile, da, mîinile acelea de patrician ? Un triumfător, în fond, Molina ! Dar gîndește-te și la părintele Catalino, cum își tîrăște el an de an tivul anteriului cenușiu prin colbul sau noroaiele din Soledad del Mar, mîngîindu-i pe cei bolnavi și pricăjiți, plîngînd și rugîndu-se cînd nu poate salva o viață sau da de mîncare unui înfometat...

Jorge Molina se apropie de fereastră și privi afară, de fapt însă fără să vadă nimic, atent doar la lumea sa lăuntrică. *Vocea* continua, implacabilă, o voce pe care începea acum s-o recunoască drept a sa, da, chiar a sa.

— Într-o zi soldații stăpînirii au vrut să-l oblige pe părintele Catalino să-i conducă pînă la ascunzătoarea lui Juan Balsa, pe care doar el o cunoștea din Soledad del Mar. Vicarul a refuzat. Au amenințat că o să-l împuște, că o să-l tortureze, dar părintele a continuat să spună nu. Atunci ministrul de Război al lui Chamorro l-a convins pe Don Herminio să-l convoace pe sacerdotul rebel la Palatul Arhiepiscopal, pentru o mustrare în toată regula. Arhiepiscopul l-a întrebat pe vicar dacă nu înțelegea că, prin purtarea sa, ajungea să compromită Biserica... Părintele Catalino a scuturat din cap : nu, nu înțelegea. Don Herminio a mai întrebat dacă avea de gînd să-și schimbe purtarea. Părintele Catalino a replicat că va continua să-și facă datoria de preot, adică să mîngîie sufletele celor care au nevoie de el, dar că nu-și va uita nici obligațiile de om, anume să-i ajute pe cei însetați de dreptate... și înfometați după pîinea care hrănește trupul, a adăugat cu vocea sa egală. Atunci bătrînul

Arhiepiscop, mîniat foarte, l-a pedepsit pe preot, exilîndu-l într-o parohie şi mai săracă decît Soledad del Mar, tocmai la graniţa provinciei San Fernando.

Acum Molina îşi masa mîna dreaptă cu braţul stîng, mişcînd capul cînd într-o parte, cînd într-alta. La nimic nu-i folosise că a dormit noaptea precedentă direct pe podeaua tare, fără pernă...

— Haide, consilierule, haide. Priveşte problema în faţă, cu tot curajul. Nu ne aude şi nu ne vede nimeni. Cine era duhovnicul Doñei Rafaela, soţia lui Chamorro, în ultimii ani de viaţă ? Toţi ştiu că monseniorul de atunci, adică Don Pánfilo. El cunoştea toate hibele morale ale matroanei, ştia că-l manevra pe bietul ei soţ aşa cum îşi manevrează un ventrilog marioneta. Ştia că era o soţie adulteră, crudă şi egoistă. Continua totuşi să-i cultive prietenia, să-i frecventeze casa. Iar cînd desfrînata a trecut prin criza aceea de misticism (şi tu, fireşte, vei căuta să-i convingi pe cititori că lui Don Pánfilo i s-a datorat acea „transformare"), cînd Doña Rafaela s-a retras la o mănăstire, unde a şi murit curînd după aceea, ca o sfîntă, Don Pánfilo Arango y Aragón a ţinut în catedrală în faţa catafalcului o oraţiune funebră căreia puţin i-a lipsit ca să nu reprezinte un preludiu la beatificarea moartei.

Molina se înapoie la masa de lucru, luă un creion şi scrise pe o foaie de hîrtie : *Să nu uit că, la sfîrşitul lui 1924, Don Pánfilo, mărinimos, l-a rugat pe bătrînul Arhiepiscop să permită revenirea părintelui Catalino în parohia din Soledad del Mar, ceea ce i s-a admis.*

Acum consilierul simţea că se află în odaie însuşi Don Pánfilo, aşezat într-un colţ, superb în veşmintele sale episcopale, cu nobilele-i mîini aşezate pe braţele fotoliului, cu un zîmbet în acelaşi timp ironic şi binevoitor pe chipul său deja brăzdat de riduri, dar încă frumos.

— Sîntem în 1925. Juventino Carrera răzvrăteşte un batalion din cazarma regimentului 5 Infanterie din Soledad del Mar şi se refugiază cu soldaţii săi în munţi. Alte garnizoane se răscoală şi ele. Părintele Catalino e arestat de trupele guvernamentale şi acuzat că-i sprijină pe re-

beli, ducîndu-le muniţii şi merinde şi adăpostindu-i pe fugari în casa parohială.

Molina scrie din nou : *Cît despre ajutorul pe care îl acorda părintele Catalino revoluţionarilor lui Carrera, nimeni mai bine ca Gabriel Heliodoro nu poate depune mărturie şi furniza amănunte. G.H. personal a stat două, trei zile ascuns în biserica Sfintei Fecioare a Singurătăţii, aşteptînd un prilej ca să urce în Sierra de la Calavera, unde s-a alăturat rebelilor. Mai mult ca sigur că i-a servit drept călăuză însuşi părintele Catalino.*

Jorge Molina începu să se plimbe între cei doi strigoi. Mergea de la unul la altul. Don Pánfilo era tăcut, dar Gris zicea :

— Şi ce a făcut prietenul tău Pánfilo cînd a observat că armata lui Chamorro pierdea teren şi că începuse agitaţia la Universitate şi pe străzile din Cerro Hermoso şi din alte oraşe şi tîrguri ? L-a căutat pe Don Herminio şi i-a cerut autorizaţia să meargă tainic pînă sus de tot, în Sierra de la Calavera, ca să ducă tratative cu Juventino Carrera. Bătrînul Arhiepiscop a rămas perplex la ideea asta. „Ai înnebunit ?", l-a întrebat. „Nu, Eminenţă", a răspuns monseniorul. „Sînt sigur de victoria lui Carrera, cu Chamorro s-a terminat, iar Biserica trebuie să fie de partea învingătorilor". Ce a răspuns Don Herminio ? Haide, Molina, doar ştii şi tu, ai mărturia lui Don Pánfilo personal, a scumpului tău prieten, care se mîndreşte atît cu strălucita şi vicleana sa faptă politică...

Cel care vorbeşte acum e însuşi Don Pánfilo, iar glasul său umple bolta catedralei din amintirea lui Molina.

— Don Herminio mi-a spus : „Du-te. Dar fără *autorizaţia* mea. Du-te pe riscul tău. Dacă Juventino Carrera va fi înfrînt, ceea ce sper şi doresc, şi dacă tentativa ta de mediere, Pánfilo, va fi dată în vileag, voi declara public că nu ştiam nimic. Şi voi preda conducerii ţării capul tău, cu durere în suflet, e drept, dar îl voi preda". Am zîmbit şi i-am replicat : „Accept condiţiile, Eminenţă". Am plecat dn Cerro Hermoso pe înserate în chiar ziua aceea, iar în dimineaţa următoare am sosit la Soledad del Mar, îmbrăcat în anteriul unui simplu paroh de ţară.

Părintele Catalino m-a condus pînă la șeful rebelilor, care m-a primit cu surpriză și neîncredere. M-a întrebat : „Oare Sfinția Ta a fost cel care a ținut o predică împotriva mea acum cîteva luni la catedrala din Cerro Hermoso ?“ Am zîmbit și am dat din cap afirmativ. „N-am venit aici ca să mă justific ori să mă scuz, ci ca să închei un acord pe care-l socotesc în interesul, atît al revoluționarilor, cît și al Bisericii mele“. Atunci s-a hotărît să mă asculte. Propunerea mea era simplă. Eu mă obligam să influențez imediat anumite garnizoane-cheie, cum erau cea din Páramo și cea din Puerto Esmeralda, ca să se răscoale în decurs de cîteva săptămîni, grăbind astfel sfîrșitul campaniei și evitînd pierderea inutilă a altor vieți omenești. Ordonam tot imediat să înceteze în toate bisericile orice predică împotriva revoluționarilor. Carrera m-a ascultat cu un aer de neîncredere. M-a întrebat ce-i ceream în schimb. I-am spus atunci condițiile mele. Voiam să-mi făgăduiască sub cuvînt de onoare, în prezența membrilor statului său major, următoarele : a) să respecte Biserica, pe preoții ei, ca și proprietățile și drepturile dobîndite de ea pînă atunci ; b) să nu permită ca în vreo parte a țării să se comită violențe, acte de răzbunare și jafuri ; c) să intre în Cerro Hermoso în fruntea trupelor sale, mărșăluind în ordine, și să accepte cheia simbolică a orașului din mîinile Arhiepiscopului Primat, al cărui inel va trebui să-l sărute în public. Carrera s-a îndepărtat și a stat de vorbă cu oamenii săi. S-a întors însă foarte repede și a spus că primește propunerea, dar că o consideră un acord între oameni de onoare, și prin urmare nu va semna nici un document scris. Am pecetluit acordul cu o strîngere de mînă, iar eu am coborît în Soledad del Mar. Mi-am ținut făgăduielile. În două săptămîni, garnizoanele federale din Puerto Esmeralda și Páramo (al cărei comandant mi-era văr de-al doilea) s-au răsculat, iar Chamorro a căzut.

Gris interveni :

— Dar Carrera n-a respectat unul din punctele acordului. A permis violențe, jafuri și acte de răzbunare, cel puțin în primele zile după victorie. Iar faimoasele

tribunale populare atunci instituite n-au fost altceva decît o farsă.

Don Pánfilo făcu un gest vag.

— Nimeni, nimic nu e perfect pe lumea asta. Dar adevărul este că celelalte stipulații ale contractului verbal au fost respectate întocmai. Ah ! Am uitat o clauză foarte importantă din acord. Carrera a mai promis că, după o perioadă de consolidare a victoriei, va convoca o Adunare Constituantă, va aproba o Constituție și va ține alegeri. Nu și-a călcat cuvîntul.

Molina rămase cu ochii pironiți spre un colț al încăperii, gîndindu-se din nou la notele pe care le scrisese în noaptea precedentă. Își amintea de un paragraf : *Îmi vine acum în gînd că Don Pánfilo reprezintă marea burghezie a Bisericii, iar părintele Catalino, proletariatul ei.*

Gris îi reapăru în minte.

— Ah ! Mă bucur să aflu că amicul meu folosește terminologia marxistă. Eu aș spune mai simplu că părintele Catalino reprezintă adevărata Biserică a lui Cristos, cea a Bunului Samaritean, Biserica sfinților și a martirilor...

— Gîndește-te bine, Gris. Fără bărbați ca Don Pánfilo, Biserica n-ar putea supraviețui pe plan istoric. Ea are nevoie, atît de capete, cît și de inimi. Grație acțiunii conjugate a acestor două „forțe" reprezentate de Don Pánfilo și părintele Catalino își menține Biserica admirabilul ei echilibru între spiritual și temporal.

Se făcu o clipă de tăcere. Molina își freca din nou brațul dureros, se uita în jur, prin birou, recunoscînd că trebuie să se apuce iar să studieze documentul în legătură cu Nicaragua, simțind însă că acum nu ar fi în stare să-l citească destul de atent.

— Nu te eschiva de la rest. Să lăsăm anul 1925. Știu că te sperie ideea să trasezi istoria pînă în zilele noastre. Carrera a fost ales, reales, a furat, a omorît, a torturat, s-a îmbogățit, exercită azi o dictatură mascată de o fațadă democratică din mucava, sprijinit de un Congres suspus, ce-i aparține cu totul, un Congres lipsit de șira spinării, lipsit de idei, lipsit de principii... În toți acești ani, a fost pace între Biserică și Stat, în Sacramento.

Iar Don Pánfilo a continuat să ia masa la Palatul Guvernamental, împăcîndu-şi probabil conştiinţa cu parodierea unei fraze biblice : „Lui Carrera ce-i al lui Carrera, şi lui dumnezeu ce-i al lui dumnezeu."

— Simplifici, Gris, pentru că-l urăşti pe Don Pánfilo. Oamenii nu sînt nişte sfere sau cuburi, ci poliedre mult mai complexe decît ne imaginăm noi. Nu vreau să fac o caricatură a personajului meu, ci un portret. Don Pánfilo are şi mari calităţi de suflet, de inimă.

— Bine. Cînd poliţia lui Carrera a născocit o conspiraţie comunistă drept pretext pentru o lovitură de stat, faimoasa *Mişcare de Salvare Naţională,* îţi închipui oare că Don Pánfilo, om inteligent şi cu mintea ascuţită, nu ştia că toate erau doar o minciună ? Şi dacă ştia, de ce a tăcut ? De ce a fost de acord cu acea crimă de lezmajestate ? Altceva ! De ce n-a ridicat niciodată glasul ca să se curme torturile la care erau supuşi deţinuţii politici în închisorile din Cerro Hermoso ?

— Un moment ! De mai multe ori Don Pánfilo a intervenit în acest sens pe lîngă Carrera. Am dovezi. Gabriel Heliodoro e martor.

— Ştiu. Presat de Arhiepiscop, Carrera a ordonat o „anchetă" care a dovedit că tot răul ce se spunea despre şeful poliţiei şi despre închisorile politice era o pură intrigă a adversarului...

— Don Pánfilo, continuă exilatul, mînă în mînă cu ambasadorul Statelor Unite, a contribuit la răsturnarea lui Moreno şi la readucerea lui Carrera la putere !

— Nu trebuie să uiţi nenumăratele tentative pe care le-a făcut Arhiepiscopul ca să lege prietenie cu Moreno, să-i frecventeze palatul, să-l aducă pe calea moderaţiei. Moreno l-a respins de fiecare dată. Dumnezeu îl va judeca pe Don Pánfilo Arango y Aragón. Nu tu sau eu, ci dumnezeu va avea ultimul cuvînt în legătură cu acest principe al Bisericii.

— Dar tu nu crezi în dumnezeu, Molina.

— Atunci, cum a spus acel personaj al lui Dostoievski, dacă dumnezeu nu există, totul e permis.

— Să nu uiți să pomenești de predica pe care a ținut-o Don Pánfilo la catedrală, curînd după Noaptea Tragică, și în care a osîndit sufletul lui Julio Moreno la iad veșnic, din cauza sinuciderii. Și mă îndoiesc că era într-adevăr convins de sinuciderea lui Moreno.

— Nu mi-l poți prezenta pe Don Pánfilo ca pe un cinic, un amoral !

— Pentru un motiv oarecare, Dante a trimis în infern și cîțiva episcopi, în Comedia sa...

— Voi putea dovedi în biografie că Don Pánfilo a riscat să-și piardă pe vecie sufletul spre a-și salva Biserica în timpul istoric. Într-un fel și prin asta e un martir.

— Foarte ingenios ! Dar să nu uiți să-l prezinți pe părintele Catalino drept agent al Moscovei sau mesager al Satanei.

Consilierul se așeză la masa de lucru și-și acoperi fața cu mîinile. Glasul continua...

— Jorge Molina, te desfid să scrii o biografie sinceră a lui Don Pánfilo Arango y Aragón. Adevăratul erou al povestirii tale e părintele Catalino Sender ! Cunoaște mai puțină teologie decît Arhiepiscopul, dar a trăit totdeauna în acord cu spiritul Predicii de pe Munte. Don Pánfilo e deținătorul mai multor decorații, pe care le expune în public. Parohul din Soledad del Mar posedă, drept unică decorație, un ulcer gastric. El simbolizează adevărata Biserică a lui Cristos, Biserica dragostei și a milosteniei, Biserica veșnică și de neînfrînt, Jorge Molina !

Fostul seminarist luă un creion și începu să lovească în masă cu el. Adevărul e că, dacă voia să dezvăluie în biografie tot ce știa despre viața și caracterul Arhiepiscopului prin deducție, inducție sau cunoaștere directă și documentată, nu numai că ar pierde prietenia personajului său, ci ar dăuna și Bisericii, pe care o iubea atît de mult. Biserica în care năzuia să se reintegreze profund, prin redescoperirea lui dumnezeu.

Gris, ca un înger al întunericului, îi șoptea acum la ureche :

— Aibi curajul să mergi pînă în adîncul motivației tale ! Nu vrei să-i displaci în nici un chip prietenului tău, Arhiepiscopul Primat, fiindcă tragi nădejde că într-o zi el îi va sufla Președintelui Carrera la ureche să te numească ambasador al Republicii Sacramento pe lîngă Vatican... Visul vieții tale !

Jorge Molina luă creionul cu ambele mîini și-l frînse în două.

24

Clare Ogilvy se uită la ceasul de la mînă și-și spuse : „Azi ambasadorul e în întîrziere. Ce s-o fi întîmplat ?" Cercetă agenda zilei. La unsprezece fix, Don Gabriel Heliodoro urma să primească în cabinetul său pe ambasadorul din Nicaragua. La douăsprezece și jumătate trebuia să fie la restaurantul *Occidental* ca să ia prînzul cu unul din directorii de la Eximbank. La șase trebuia să se ducă la o recepție la ambasada Ecuadorului.

Și deseară ? La Ogilvita zîmbi malițios. Deseară, firește, șeful o va însoți pe Miss Frances Andersen la vreun *night club*. Pe urmă, numai dumnezeu știe ce se va mai întîmpla. Biata Rosalía ! Cîteva clipe, secretara le petrecu revăzînd textul unui discurs pe care îl scrisese Pablo Ortega în englezește, pentru ca Gabriel Heliodoro să-l rostească joia următoare, la un prînz la National Press Club, unde va fi invitatul de onoare. Ei îi revenea acum sarcina, deloc ușoară, să transcrie fonetic discursul, astfel încît ambasadorul să-l poată citi în englezește. *Good heavens !* [1]

Se uită din nou la ceas.

La cîteva mile distanță de cancelarie, în holul unui motel de pe marginea autostrăzii Lee Highway, în Virginia, Aldo Borelli se uita la pendula electrică incrustată în peretele din fața sa. Zece și douăzeci. Trebuia să se

[1] Cerule (engl.). (N.T.)

înapoieze la ambasadă cel mai tîrziu la amiază, ca să-l ducă pe ambasador la *Occidental*.

Ninfa Ugarte, care-i ceruse băiatului de la recepţia motelului o cameră ca să se odihnească puţin (*jos tu rest uis mai hosban* [1]) înscrise pe formularul de înregistrare numele de Señor şi Señora González, şi plăti cei doisprezece dolari pe zi. Era a treia sau a patra oară cînd luau o cameră în hotelul acela. Aldo Borelli era ştînjenit, nu ştia cum să-şi ţină mîinile şi încotro să se uite. Observă că recepţionerul îl privea cam echivoc. Era limpede că băiatul înţelegea tot. Ştia că nu era soţ şi soţie. Şoferul lui Gabriel Heliodoro se făcu roşu ca racul. Situaţia îi era dezagreabilă şi-l stingherea. Mai rău : cu cît o analiza mai mult, cu atît devenea mai temător. Dacă descoperea nevastă-sa ? Se arătase destul de bănuitoare faţă de poveştile pe care i le tot îndruga el ca să explice provenienţa banilor suplimentari pe care-i aducea acasă. „Nu e nimic, scumpo, noul ambasador e foarte generos şi-mi dă întruna bacşişuri grase. Cravatele ? Tot de la Don Gabriel Heliodoro. Sînt vechi, nu vezi ? Şi pantofii la fel. Am norocul să purtăm acelaşi număr. Cămăşile îmi sînt cam largi, ce să-i faci, are un piept de taur." Ah ! Dacă descoperea generalul Ugarte tărăşenia — *mamma mia !* — era în stare să-i tragă un glonte.

În orice caz, se simţea uşurat la gîndul că ambasadorul era de partea lui, ştia totul şi nu-l critica. Dimpotrivă, îl proteja, îi permitea să iasă de două ori pe săptămînă la ora aceea, fără uniformă. În felul acesta răsplătea Don Gabriel Heliodoro serviciile codoaşei.

— Numărul 25, Madame, spuse recepţionerul zîmbind şi întinzînd o cheie clientei. În fundul coridorului, pe dreapta, *please*.

Ea se îndreptă spre cameră cu Aldo în urma ei. Un peşte, asta era, un peşte... Primea bani şi cadouri ca să se culce cu baborniţa. Hainele pe care le purta (Raleigh's Haberdasher, $ 60,00) îi fuseseră dăruite de „amantă". Şi acum o urma pe culoarul acela lung, răco-

[1] Transcriere fonetică a propoziţiei englezeşti „Numai ca să mă odihnesc cu soţul meu." (N.T.)

ros și curat ca de spital. Aldo observă cum își mișca fesele nevasta lui Ugarte, se uita la cocul ei unsuros, la părul lucios... Emana din trupul ei un parfum agresiv de heliotrop... sau de narcisă ? Oricum, era greţos. Parfumul rușinii lui, mirosul acelei legături, pentru el rece și insipidă. Adevărul era însă că peste vreo două, trei luni va avea bani suficienţi ca să-l aducă pe fratele său. Ştia că băiatul o să rîdă cînd îi va povesti cum dobîndise atît de repede dolarii aceia. „*Guarda,* Gino, mi-am vîndut corpul. Ca un prostituat !" Și vor izbucni amîndoi în hohote de rîs.

Intrară în cameră, încuiară ușa. Ninfa îl strînse pe tînăr la piept, se frecă de el gemînd încetișor, apoi îi oferi gura, cu ochii închiși. Aldo sărută cu repulsie buzele acelea umede cu gust de ruj și iz de ţigară. Sînii matroanei păreau de burete. Ninfa își pierduse aproape orice formă omenească. Era o caricatură de femeie. De cîte ori se culcau împreună, Aldo avea impresia că o să fie devorat. În timpul actului de amor (*amor* nu era cîtuși de puţin cuvîntul potrivit !) închidea ochii și se gîndea la soţia sa, la trupul ei curat, frumos și elastic.

Ninfa Ugarte începu să se dezbrace. Aldo își scoase hainele. Nu avea nimic de spus. Femeia fredona un cîntec de leagăn din vechea Spanie.

Aldo Borelli își deznoda fără chef nodul cravatei și, cînd își zări pe neașteptate chipul într-o oglindă, nu avu curajul să se privească în faţă.

După ce ambasadorul părăsi reședinţa ca să meargă la cancelarie, Michel Michel începu să inspecteze încăperile una cîte una ca să vadă dacă îngrijitoarele și cameristele își făcuseră treaba conștiincios. Coborî în bucătărie, dădu instrucţiuni bucătarului în legătură cu meniul și, în cele din urmă, cu un oftat de ușurare care de fapt era o palmă ușoară pe care și-o dădea simbolic pe propriul său umăr felicitîndu-se pentru datoria împlinită, se închise în cameră, își luă jurnalul și începu să scrie cu caligrafia sa măruntă și regulată : *Îl observ pe noul ambasador cu un interes aproape ştiinţific. Tipul e*

fără îndoială un primitiv, dar are un farmec misterios. (Personalul ambasadei îl adoră.) Incult, habar n-are ce e aceea literatură, pictură sau muzică. Dar este efectiv inteligent. Are o inteligenţă instinctivă. În fond, e un dionisiac. Saloanele ambasadei răsună adesea de hohotele lui de rîs. (În treacăt fie spus, după opinia mea, nu există nimic pe lumea asta şi nici în viaţă care să fie suficient de nostim sau de minunat încît să merite rîsete de un asemenea calibru.) Dar e ciudat. Din cînd în cînd Don G.H. trece prin momente de deprimare, rămîne aşezat pe scaun, ghemuit în sine ca un sălbatic, privind fix un punct din spaţiu, în cea mai profundă tăcere. Într-o noapte am fost trezit de un zgomot de paşi la etaj. Mi-am tras pe mine halatul şi am urcat. L-am găsit pe ambasador, îmbrăcat cu pantalonii oribilei sale pijamale în dungi, umblînd prin cameră, scărpinîndu-se în cap şi căscînd. Mi-a povestit că s-a deşteptat din cauza unui coşmar şi că n-a mai putut adormi. Mi-a cerut să-i fac o cafea : avea de gînd să nu se mai culce toată noaptea. „Orele de somn, Michel, sînt tot atîta timp furat vieţii." I-am dus cafeaua. M-a invitat, foarte gentil, să iau loc. Am primit invitaţia. Mi-a oferit o ceaşcă de cafea. Am refuzat. Atunci a început să-mi spună povestea vieţii lui, un amestec de Georges Ohnet şi Dumas-tatăl : orfanul sărac, parohul din sat, revoluţia... Ce roman ! (Sau să fie mitoman ?) Mă usturau ochii de somn. Mi-am amintit de altă noapte, cu mulţi ani în urmă, cînd l-am găsit în zori pe Don Alfonso Bustamante rătăcind ca un „revenant" prin încăperile acestei case. Cîtă diferenţă ! Don Alfonso purta elegantul său halat de mătase, era pieptănat cu grijă, avea în picioare nişte „pantoufles à la Anatole France", cum obişnuia el să zică. Am stat pînă s-a crăpat de ziuă discutînd probleme filozofice. Don Alfonso mi-a povestit că se trezea adesea la miezul nopţii, speriat de ideea morţii, a sfîrşitului, a „nefiinţei". În convorbirile noastre nocturne, ţinea discursuri despre Neant. „Qu'est-ce que c'est que le néant, Michel ?" Ce-i puteam răspunde eu ? „Le néant c'est le néant, Monsieur l'Ambassadeur, c'est tout!" Clătina din cap, trist. Bietul Don

Alfonso ! Era obsedat de teama morţii. Don Gabriel Heliodoro e obsedat de dorinţa de viaţă.

Orlando Gonzaga şedea la biroul său din cancelaria ambasadei Braziliei, examinînd nişte hîrtii confidenţiale.

Sună secretara şi-i spuse :

— Obţine-mi o legătură *fulger* cu Brazilia. Cheamă secretariatul de stat.

Reciti documentele. Era uluit. Brazilia să importe fasole din Statele Unite ! Asta însemna sfîrşitul lumii. Tranzacţia urma să fie efectuată prin intermediul unei firme americane despre care ambasada Braziliei, graţie intervenţiilor lui, ale lui Gonzaga, obţinuse referinţe extrem de proaste de la băncile din New York. Trebuia să transmită cu maximă urgenţă aceste informaţii secretariatului de stat, ca să împiedice încheierea afacerii.

Orlando Gonzaga îşi aprinse o ţigară şi începu să fumeze, pierdut în gînduri. Îşi amintea că, imediat după sfîrşitul războiului mondial, Brazilia, care economiceşte nu fusese afectată — dimpotrivă, ajunsese chiar la un sold creditor de mai multe sute de milioane dolari-aur în Statele Unite — a trebuit să importe cartofi din Olanda, acea minusculă ţară care fusese obligată să-şi deschidă digurile şi să-şi inunde pămînturile ca să pună o stavilă invaziei naziste, şi care avusese mai multe din oraşele şi porturile ei rase de bombardierele din Luftwaffe.

Gonzaga va transmite informaţia numai ca să aibă cugetul împăcat şi să nu fie acuzată în viitor ambasada de neglijenţă sau complicitate. Dar nu prea avea mare speranţă că informaţiile bancare se vor bucura de consideraţia cuvenită. Începea să adulmece o escrocherie în afacerea cu fasolea. Uneori avea impresia că în Brazilia aproape toate figurile reprezentative din conducere îşi pierduseră demnitatea. Aşa-numitele elite dăduseră greş, prin misiune sau omisiune. Excepţiile erau foarte rare. Pe scurt, o catastrofă...

Se duse la fereastră, se uită în grădina ambasadei, se aşeză apoi într-un fotoliu şi luă de pe o măsuţă alătu-

rată o fiţuică sosită de la New York cu poşta de dimineaţă. O răsfoi cu atenţia dispersată pînă cînd descoperi, absolut, întîmplător, o referire care-i stîrni interesul în rubrica unuia din cei mai faimoşi cronicari preocupaţi să dea în vileag cancanuri mondene: cine umblă cu cine, unde, şi cum...

Ambasadorul „flamboyant" al unei republici din zona Caraibilor, personalitate foarte populară, deşi nou-venită, în cercurile diplomatice şi mondene din Washington, a fost văzut frecvent în diferite localuri din capitală — la „Espionage", la „Pierre's" şi la „Blue Room" din Shoreham — în compania unei strălucitoare blonde recent divorţate. Diplomatul latino-american citat nu numai că este căsătorit, dar mai e şi bunic, deşi nu s-ar zice.

Orlando Gonzaga zîmbi, se ridică şi formă numărul de telefon al lui Pablo Ortega.

— Pablito, ce mai faci ?

Glasul interlocutorului său i se păru vesel.

— Păi, ce să-ţi spun, Gonzaga, m-am sculat fără dureri de cap. Asta pentru mine e aproape nirvana !

— Pablo, te-am chemat fiindcă am descoperit adineauri într-un ziar din New York o „pilulă" în care se vorbeşte despre ambasadorul tău. Ascultă. Citi pasajul la care se referea. Ce părere ai ? Numai că nu scrie textual numele lui Don Gabriel Heliodoro...

— Şi eu, ce vrei să fac, băiete ? Eroul nostru pare dispus să dea probe concrete despre mult cîntata „virilitate latină"...

— Aşa e. Nu poate obţine împrumutul ca să construiască „transsacramentarul", dar se pare că a şi obţinut-o pe Miss Andersen, i-a escaladat sînii, şi-a înfipt steagul în minunatele-i vîrfuri înzăpezite... Da, şi a săpat tuneluri !... Ce glorie pentru patria ta, Pablito !

— Gonzaga, eşti cinic.

— Nu, băiete, sînt invidios !

În cămaşă, cu pipa aprinsă în gură, cu un creion albastru în mînă, Bill Godkin examina două comunicate sosite în dimineaţa aceea de la corespondentul agen-

ţiei Amalgamated Press la Cerro Hermoso : *Circulă în capitală zvonuri insistente că Preşedintele Carrera îşi va remania cabinetul, demiţînd pe toţi miniştrii civili şi numind în posturile rămase vacante militari dintre oamenii săi de încredere. Criza care se anunţă este motivată de faptul că actualul cabinet, cu singura excepţie a ministrului de Război, s-a manifestat împotriva aprobării unui amendament la constituţie care să-i permită generalisimului să fie ales pentru a doua oară. Pe de altă parte, Camera Deputaţilor a amînat sub cele mai variate pretexte, discutarea proiectului acestui amendament. Şi se crede că majoritatea deputaţilor şi senatorilor intenţionează să evite prin această manevră ca menţionatul amendament să fie supus la vot înainte de intrarea în vacanţă a celor două Camere, în iulie viitor.*

Godkin îşi împreună mîinile la ceafă şi rămase pe gînduri fumînd. Celălalt comunicat glăsuia : *Se acordă cea mai mare semnificaţie, în cercurile sus-puse ale Capitalei, dineului pe care Prea Sfîntul Don Pánfilo Arango y Aragón l-a oferit aseară, în Palatul Arhiepiscopal, domnului Ignacio Allende, ministru de Interne, şi celorlalţi membri civili ai cabinetului, provocînd mirare faptul că generalisimul Juventino Carrera, prieten intim al Arhiepiscopului Primat, nu a fost invitat.*

Bill Godkin surîse. Zilele lui Carrera ca Preşedinte erau numărate, dacă nu cumva... Ei bine, în lunile următoare evenimentele din Sacramento vor putea să evolueze în diferite moduri. Sau Congresul va refuza să aprobe amendamentul cerut de generalisim şi situaţia va rămîne neschimbată... dar agitaţia în ţară va continua pînă la data alegerilor, care vor avea loc... sau nu. Dacă aveau loc, Carrera va prezenta un candidat-marionetă, care va fi ales, sau nu. Dacă va fi ales, va continua să guverneze *El Libertador*, trăgînd sforile marionetei. Dacă nu va fi, nu-i rămînea generalisimului decît să dea o lovitură de stat ca să nu cedeze puterea succesorului său legal, iar, în cazul acesta, Sacramento va cădea din nou sub o dictatură făţişă.

Bill se ridică, se apropie de fereastră, privi cu atenția dispersată traficul vehicolelor pe Strada K și pietonii care mergeau în sus și în jos pe trotuarul opus, sub razele acelei dimineți ca de vară. Ah ! Mai erau și alte posibilități. Carrera putea da lovitura acum, imediat, azi, mîine... peste două sau trei săptămîni. Pentru asta avea totuși nevoie de un pretext solid, fiindcă în ultimii cinci ani situația se schimbase în America Latină. Rojas Pinilla, Pérez Jiménez și Fulgencio Batista fuseseră răsturnați de mișcări populare și acuzați de corupție și alte crime. Opinia publică de pe continentul american era net defavorabilă dictaturilor, atît celor civile cît și celor militare.

Bill își lovi pipa de marginea unei scrumiere de metal cu picior, o goli, și-o înfundă din nou și o aprinse. Ce-i trebuia lui Carrera acum era un bun „motiv" ca să dea lovitura. Mai exista încă o posibilitate. Ca înainte de lovitură și înainte de alegerile din noiembrie, revoluționarii să debarce în diverse puncte de pe coasta Republicii Sacramento, Bill deținea informații absolut sigure că existau contingente de exilați sacramentani înarmați și dotați cu muniții, gata de invazie. Cunoștea pînă și numele șefului acelei mișcări: un anume Miguel Barrios.

Dacă invazia s-ar produce, Juventino Carrera ar proclama imediat starea de război în toată țara și ar încerca să reziste cu disperare. Și ce șanse ar avea revoluționarii ?

Bill reveni la masa de lucru, se așeză și conchise : ar avea cele mai mari șanse. Poporul sacramentan se săturase de Carrera. Pe zidurile capitalei apăruseră deja lozinci care atîțau populația la revoluție armată. Circulau buletine clandestine îndreptate împotriva guvernului... Universitatea, ca totdeauna, era un „focar de infecție revoluționară", cum observase unul din ziarele lui Carrera. Dar armata națională ? Acei ofițeri și subofițeri care rămăseseră imuni la corupție aveau să se alăture probabil rebelilor, împreună cu trupele lor...

Godkin scoase un oftat lung, odată cu un fum de pipă. Ruth, scumpă Ruth ! Dacă ai fi văzut, ca mine, acum aproape treizeci şi cinci de ani, în Sierra de la Calavera, feţele tinere şi tăbăcite de vînt şi de soare ale lui Juventino Carrera şi Gabriel Heliodoro Alvarado ! Cît entuziasm şi curaj încăpeau în piepturile lor ! Cîte idei de libertate rodeau în capetele lor! Ce strălucire de speranţă şi cîte curiozităţi, pofte şi făgăduieli trădau acele două perechi de ochi ! Voiau să elibereze poporul de sub tiranie, să statornicească dreptatea socială... Cu toate astea, vezi şi tu, scumpa mea, ce au ajuns ei acum... Care e răspunsul, Ruth ? Că totul se deteriorează cu timpul ? Totul ?

Îşi aruncă ochii peste ştirile de politică internaţională. Negre. Ce-o fi vrînd să spună dumnezeu cu toate astea ? Care era sensul acestui colosal careu de cuvinte încrucişate ? Dacă măcar exista un serviciu de telex direct între Atotputernicul şi Amalgamated Press... Nu. Chiar şi aşa — reflectă Godkin zîmbind şi punîndu-şi haina ca să coboare la un *drugstore* de la parterul clădirii, unde îşi va mînca sandvişul, singuratic — chiar şi aşa, rămînea riscul să se falsifice mesajele divine ori de cîte ori şeful agenţiei le-ar socoti lezante faţă de interesele marilor corporaţii din Statele Unite. Da, deoarece, conform politicii duse de Amalpress, ce era potrivit pentru United States Steel, pentru Dupont, pentru Esso şi pentru Alcoa, trebuia neapărat să fie potrivit pentru dumnezeu şi universul întreg. Acesta era cel puţin spiritul teologic pe care episcopii, arhiepiscopii şi cardinalii de la Propagandă încercau să-l răspîndească *urbi et orbi*.

Dar nu trebuie să fiu pesimist — conchise, părăsindu-şi biroul. Sînt în viaţă şi mi-e foame. Iar soarele mai străluceşte încă.

La ora aceea, în automobilul său de marca Impala parcat lîngă trotuar, generalul Hugo Ugarte aştepta ieşirea elevilor de la o *high school* din Arlington. Proceda la acea „aşteptare" cel puţin de două ori pe săptămînă, excitat ca un copil care chiuleşte de la şcoală.

Distracția nu-l costa decît benzina consumată ca să ajungă de la cancelarie pînă acolo, și cei zece cenți depuși în ceasul care marca timpul de staționare.

Stomacul îi ghiorăia de foame. Ugarte aștepta și fuma, cu ochii ațintiți asupra lungului edificiu cu un singur nivel, construit în întregime din cărămidă aparentă, care se ridica în fundul unei vaste platforme de iarbă.

Deodată ușile se deschiseră și începură să iasă fetițe și băieți între doisprezece și cincisprezece ani. Umblînd sau alergînd, străbătură gazonul în vacarm, îndreptîndu-se spre stradă.

Ce spectacol ! Elevele de la școala normală din Cerro Hermoso — își spunea Ugarte melancolic — purtau bluze albe și fuste bleumarin. Americancele erau în general îmbrăcate în fuste foarte variate și pulovere multicolore care le accentuau forma bustului. Unele fetițe aveau deja un piept de femeie, dar la altele sînii abia se ghiceau — și pe acestea (de unsprezece pînă la treisprezece ani) le aprecia și dorea Ugarte mai mult. O ceată traversă strada spre mașina lui. Generalul le zîmbea acelor capete colorate, unele urîte, altele neutre, dar multe drăguțe, da, cît de multe ! Și — pe măsură ce ele se apropiau, în număr tot mai mare — nu știa ce să privească mai întîi, fețele, picioarele sau sînii... Unele dintre fetițe dansau, altele cîntau, altele simulau lupte, purtîndu-se ca pe o scenă, conștiente de faptul că erau observate de persoanele mai în vîrstă care treceau sau făceau coadă la o stație de autobuz. Oh ! Genunchii ! — își spuse generalul, gîfîind. Nu există nimic mai plăcut pe lume decît genunchii unor fetițe de treisprezece ani. Și ce grație picantă conferea șosetele acelor picioruțe zglobii !

Cu țigara lipită de buze, Ugarte le arunca liceenelor o privire lungă de cîine bătrîn și înfometat.

În chiar clipa aceea, la cîțiva kilometri depărtare, Glenda Doremus, așezată la masă ei într-unul din birourile clădirii administrative a Uniunii Pan-Americane, mînca un sandviș, fără poftă. Le refuzase pe cele două colege care o invitaseră, puțin mai înainte, să ia prînzul

împreună la *Jenny's Pan Asian*. Dacă ar fi acceptat, ar fi fost nevoită să converseze cu ele, şi nu avea nici un chef. Comandase un sandviş şi un pahar cu cafea neagră. De ce cafea ? O bău fără plăcere, ca pe o doctorie amară. Şi-o impunea zilnic ca un soi de penitenţă. După-amiaza, ori de cîte ori o întreba cîte o colegă : „Vrei să-ţi aduc o cafea ?", răspundea automat : „Da, fără frişcă şi fără zahăr". Îi dădea un bănuţ de cinci cenţi colegei şi, după ce primea paharul de hîrtie, începea să privească licoarea ca o sinucigaşă ce contemplă de pe pod lacul negru în care vrea să se arunce. Ştia că-i face rău cafeaua, îi provoacă aciditate. Dar totuşi nu renunţa la ea, căznindu-se să o bea pînă la ultima picătură.

Acum mesteca fără nici un entuziasm sandvişul, simţind în palmă căldura paharului. Picurase un strop de cafea pe biletul de la Pablo, de pe masă, pe care-l citea acum a zecea oară. Să se întîlnească sau nu cu băiatul ăsta ? Să se întîlnească... de ce ? Doar fiindcă i-o cerea el ? Nu era oare mai înţelept să refuze în continuare pînă nu era prea tîrziu ? Prea tîrziu pentru ce... în ce scop ? Ei bine, pînă nu se îndrăgosteau unul de altul şi se precipita pe urmă totul şi ea era din nou rănită, violată şi mînjită în trup şi în suflet !

Luă o înghiţitură de cafea. În ultimele săptămîni se gîndise de multe ori la Pablo, dorind să-l revadă. Pablo cel care-i apărea în minte nu era bărbatul cinic, sarcastic, care se încuiase cu ea într-o încăpere a ambasadei ca să-i povestească istoria aceea sordidă, plină de dictatori, adultere, bandiţi şi hoţi. Pablo cel care-i bîntuia gîndurile era bărbatul pe care-l întîlnise într-o zi în cabinetul lui, senin, chiar puţin patern, cu gesturi şi cuvinte serioase. Care dintre cei doi era cel adevărat ? Pe care dintre cei doi îl va găsi, în caz că ar accepta invitaţia să-l reîntîlnească ?

Dar trebuia odată pentru totdeauna să rezolve ceva. Într-un fel sau altul. Oare să se mai vadă cu Pablo Ortega, sau nu ?

Într-una din serile acelea, profesorul Leonardo Gris ţinu la American University anunţata sa conferinţă publică : *Adevăruri dure despre Republica Sacramento.* Ortega, Gonzaga şi Godkin şedeau unul lîngă altul, în rîndul întîi, ca o gardă pretoriană.

La opt fix, conferenţiarul fu însoţit pe podium de unul din profesorii Secţiei de ştiinţe sociale, un bărbat înalt şi slab, cu ochelari în rame metalice, şi care, cu vocea la fel de nedefinită ca şi trăsăturile, îl prezentă pe oratorul din seara aceea avînd grijă să avertizeze publicul că ideile pe care le va expune profesorul Gris nu sînt neapărat împărtăşite de Secţia sa şi nici de Universitate. Desigur — adăugă —, domnul conferenţiar va avea toată libertatea să spună ce gîndeşte, pe propria sa răspundere.

După prezentare, Leonardo Gris se apropie de podiumul pe care se afla un microfon şi un pahar cu apă şi scoase din buzunarul hainei o foaie de hîrtie. Nu avea de gînd să citească un text redactat dinainte : era vorba doar de o schemă orientativă pe care îşi notase problemele şi ideile prin simple cuvinte ori fraze de reper.

Pablo îi şopti la ureche lui Gonzaga : „Sînt nervos ca o cucoană grasă care se pregăteşte să-l vadă şi să-l audă pe fiu-său recitînd în public pentru prima oară". Gonzaga zîmbi : „De ce *grasă* ? Şi de ce nervos ?" Ortega ridică din umeri. În realitate, nu avea nici un motiv să se teamă de ceva. Mai asistase la diverse conferinţe ale fostului său maestru : ştia că e un orator calm şi sigur pe el. Engleza sa, perfecţionată de pe vremea cînd studiase la Oxford, încă mai avea un puternic accent spaniol, dar era clară, fluentă şi corectă din punct de vedere sintactic.

Leonardo Gris îşi măsură auditoriul cu privirea. În sală se aflau vreo patru sute şi ceva de persoane, majoritatea de sex feminin : studenţi de la Universitate, locuitori din Washington interesaţi de problemele latinoamericane, trei sau patru sacerdoţi, cîţiva corespondenţi ai ziarelor străine şi vreo duzină de exilaţi sacramentani.

„Doamnelor și domnilor, începu profesorul Gris, orice conferențiar care vorbește, în Statele Unite, despre o țară din America Latină, riscă întotdeauna să cadă în ispita de a spune lucruri frivole și agreabile, dînd publicului ceea ce acesta așteaptă de obicei în asemenea ocazii : descrieri de persoane și peisaje exotice, tîrguri populare animate de coloritul fructelor și al florilor tropicale, obiecte din ceramică, covoare și coșuri împletite de indieni... o anecdotă pe ici, o legendă sau un basm folcloric pe colo... În fine, toate aceste lucruri pe care, prin atractive desene tricromatice, le promit afișele turistice foamei dumneavoastră, dealtfel firească, de pitoresc."

Făcu o pauză, apoi continuă :

„Sînt însă hotărît să nu cedez acestei ispite. Voi ține o conferință realistă și, ca atare, dezagreabilă. Probabil că vă voi părea agresiv și arogant cînd voi analiza partea de responsabilitate ce revine Statelor Unite pentru situația economică, socială și politică a Americii Latine, în general, și a țării mele, în particular. Pregătiți-vă deci pentru cincizeci de minute de pierdere a răbdării și enervare."

Gonzaga atinse cu cotul brațul lui Pablo, care se foi pe scaun. Godkin, strîngînd între dinți pipa stinsă, arunca din cînd în cînd priviri ostile spre avizul fixat pe peretele din față : *No smoking, please.*

Nu trecu neobservată de Pablo o expresie de scurtă durată, dar ciudată, de pe fața lui Gris : o subită încruntare a sprîncenelor, o strîngere a pleoapelor ca și cum ar fi încercat să focalizeze mai bine ceva, în fine, o crispare ironică a buzelor. Parcă ar fi descoperit deodată în auditoriu o persoană pe care nu se așteptase (ori se așteptase ?) s-o întîlnească acolo. Pablo întoarse capul, cuprins de o bănuială, dar nu reuși să vadă decît fața cărnoasă și placidă a unei simpatice doamne așezate în spatele lui, care-i zîmbi cochet.

„După cum știu unii dintre dumneavoastră, continuă conferențiarul, Republica Sacramento nu este altceva decît o falsă democrație, la fel ca atîtea alte țări de pe

continentul nostru. Libertatea de gîndire şi de expresie pe care o proclamă sus şi tare guvernul ei e tot atît de fictivă ca şi faimoasa demnitate a celor două camere ale Congresului dumneavoastră. Sacramento e guvernat de o oligarhie formată din vreo treizeci de familii posesoare de pămînturi, plantaţii şi industrii pastorale sau agricole, care merg mînă în mînă cu două companii nord-americane : United Plantations Co. şi Caribbean Sugar Emporium. Desigur, veţi întreba ce rol are atunci Preşedintele Republicii... Răspunsul e simplu, dar nu mai puţin ruşinos. Juventino Carrera este în realitate un dictator care se bucură de bunăvoinţa oligarhiei şi a companiilor străine menţionate. Aceste puternice grupări economice se prefac a nu vedea toate imoralităţile şi samavolniciile practicate de generalisim, cu condiţia ca el, în schimb, să menţină un *statu quo* economic şi social; strivind cu sprijinul poliţiei şi al armatei orice mişcare de opoziţie.

Camera Deputaţilor şi Congresul din Sacramento sînt formate din elemente alese de cele două partide istorice, partidul liberal şi partidul conservator, care la rîndul lor reprezintă direct sau indirect interesele acestor două mari familii şi consorţii, ca şi pe ale celor două puternice companii nord-americane. Astfel, Congresul face exact ce aşteaptă de la el stăpînii aflaţi la putere. Dar opoziţia ? Şefii ei sînt în exil sau putrezesc în fundul temniţelor, fără proces, fără judecată, fără nimic ! Iar presa ? Puţinele ziare antiguvernamentale care existau în ţară au pierit unul cîte unul, nu fiindcă guvernul le-ar fi interzis categoric sau ar fi exercitat asupra lor o cenzură poliţienească permanentă şi insuportabilă. (Oh, nu ! Doar sîntem într-un stat democratic !) Desfiinţarea presei libere s-a realizat prin mijloace mai subtile. Guvernul, care controlează întregul import, a refuzat ziarelor opoziţiei cota de hîrtie periodică şi astfel le-a lichidat, unul cîte unul. Alt mijloc de a domina presa îl reprezintă repartizarea publicităţii, cea mai mare sursă de venituri a acestor ziare. Iar ziarul care îndrăzneşte astăzi să publice vreo ştire sau vreun edito-

rial care lezează interesele grupărilor economice menționate riscă să moară din lipsă de anunțuri publicitare.

Și ce să mai spunem despre popor ? Partea din populația Republicii Sacramento care știe să citească și este în stare să gîndească respinge această situație rușinoasă și asupritoare, dar nu dispune de mijloace materiale ca să reacționeze prin cuvinte sau arme. Cît despre mase, acestea sînt intimidate, abrutizate de mizerie și de ignoranță, trăind în cea mai groaznică alienare imaginabilă".

În următoarele douăzeci de minute profesorul Gris vorbi despre personalitatea și situația financiară a principalilor membri din conducerea Republicii Sacramento.

„Generalisimul, spuse el, e unul dintre oamenii cei mai bogați din cele trei Americi, proprietar de pămînturi, plantații, imobile, uzine, acțiuni ale celor mai diverse companii — daruri pe care le-a primit în schimbul unor avantaje oferite grupărilor economice indigene și străine și care sînt dăunătoare intereselor națiunii. Pofta sa de cîștig este nemăsurată. Se spune că ar avea vreo cîteva milioane de dolari depuși în cont numerotat la o bancă din Elveția, la fel ca și Gabriel Heliodoro Alvarado, care acum *reprezintă* nefericita mea țară pe lîngă Casa Albă și Consiliul O.S.A.

Juventino Carrera e un bărbat lipsit total de măreție. A manifestat, e drept, curaj fizic și tenacitate în campania revoluționară pe care a dus-o victorios împotriva dictatorului Chamorro. Asta nu trebuie totuși să mascheze faptul că este egoist, vanitos și răzbunător, capabil de toate cruzimile și de orice crimă. În faimoasa Noapte Tragică, la sfîrșitul lui 1951, a intrat în Cerro Hermoso în fruntea trupelor rebele care l-au readus la putere, a condus personal un atac îndreptat contra ziarului *Ordinea,* și tot personal a asasinat cu focuri de armă pe redactorul-șef, sub pretext că îl defăimase în numeroase editoriale, pe vremea cînd el, Juventino Carrera, era exilat în Republica Dominicană, sub negrele aripi ocrotitoare ale prietenului și complicelui său, Leonidas Rafael Trujillo !"

Despre Gabriel Heliodoro, profesorul Gris spuse că este vorba de unul dintre cei mai simpatici şarlatani pe care-i cunoscuse vreodată.

„Mai are şi un extraordinar curaj personal, adăugă, şi e chiar capabil, după cum mi s-a spus, de unele mărinimii. Dar de fapt este un prefăcut, un traficant de influenţe, un deturnător de fonduri. Ajungînd, printr-o căsătorie de convenienţă, directorul unei instituţii pe vremuri respectabile, Banca Antilelor, a reuşit s-o transforme într-o agenţie de speculaţii."

Gris făcu brusc o pauză, îşi plimbă privirea peste chipurile din faţa sa şi apoi, cu un ton de voce parcă în paranteză, spuse :

„Aveţi acum dreptul să întrebaţi ce soi de om este acesta căruia nu-i e ruşine să bîrfească atîta guvernul propriei sale ţări în faţa unui auditoriu străin."

Desfăcu braţele cu un gest dramatic la care Pablo nu se aştepta şi care-l şocă puţin.

„Dar, doamnelor şi domnilor, să fim logici. Chestiunea este mai mult de domeniul semanticii generale, decît de al eticii. Ruşinos nu e că vă descriu eu în cuvinte situaţia politică, socială şi economică a Republicii Sacramento. Ruşinos este însuşi *faptul că există într-adevăr* această situaţie !"

„Foarte bine", murmură Gonzaga întors spre Pablo, care la rîndul său îşi trecu batista peste faţă, ştergîndu-şi sudoarea. Ca cineva care zăreşte departe, pe şosea, o siluetă detestată, vedea şi el cum se apropie încet, încet, cu paşi surzi, durerea de cap, incomoda sa vizitatoare zilnică. Îşi pipăi buzunarul ca să vadă dacă avea la el aspirine. Godkin îşi drese glasul, după care începu să sugă, melancolie, din pipa rece. Cineva tuşi în rîndurile din fund. Gris reluă :

„Dumneavoastră trebuie să fi auzit adeseori de Puerto Esmeralda, Giuvaerul Caraibilor, oraşul acela minunat, cu golful său de ape verzi-albăstrui, plajele cu nisip alb străjuite de palmieri, somptuoasele şi confortabilele hoteluri şi cazinouri unde jocurile de noroc sînt per-

mise, și acele *night clubs* care prezintă niște *shows* la fel de fastuoase și interesante ca și cele mai bune din New York și Paris... Ei bine, eu vreau să vă duc acum, grăbit, nervos poate și, bineînțeles, copleșit de indignare și de rușine, într-o excursie prin viața de noapte a acestui Giuvaer al Caraibilor. Să o pornim pe principalele străzi și bulevarde, sub strălucirea firmelor luminoase care, prin coloritul și extravaganța lor, amintesc de cele din Las Vegas. Le vedeți pe prostituatele de acolo ? Nici măcar nu au ajuns la vîrsta de femeie : sînt fetițe între doisprezece și paisprezece ani care vagabondează pe străzi vînînd bărbați. De unde provin nefericitele astea ? În general de la țară, sau din micile tîrguri și sate din interior. Nu știu carte. Nu au nici cea mai redusă experiență de viață. Au fost selecționate de proxeneți spre a fi expuse și închiriate în marea piață de carne umană care este Puerto Esmeralda, unde turiști indigeni și străini, posesori de lune sau dolari și de apetituri depravate, fac periodic cîte o escapadă lubrică.

În anumite pături nevoiașe ale populației sacramentane este o afacere grozavă să ai o fiică drăguță. De cum ajunge micuța făptură la vîrsta pubertății, părinții o încredințează agenților bordelurilor, o «madamă» îi cumpără rochii, o încalță cu pantofi cu tocuri înalte, o machiază, îi dă cîteva lecții în arta de a plăcea bărbaților, și iată fetița intrată *in business*. Și știți de ce în general părinții nu ezită prea mult înainte de a încheia tranzacția ? Pentru că fiecare din aceste biete fete poate cîștiga într-o singură noapte, cu trupșorul ei, mult mai mult decît toată familia la un loc într-o lună întreagă de muncă grea pe plantații. La treizeci de ani, aceste prostituate precoce par bătrîne de peste șaizeci, sînt roase de boli venerice sau de tuberculoză, ori stăpînite de viciul lenii".

Pablo o auzi în spatele său pe doamna grasă scoțînd un oftat și murmurînd „Oh, nu !". Simți că urechile i se înroșesc de rușine, ca și cum el personal ar fi fost codoș sau părtaș la cîștigurile bordelurilor din Puerto

Esmeralda. Cu brațele încrucișate, Gongaza îl privea fascinat pe Gris. Întotdeauna admirase civilizata seninătate a acelui bărbat pe care-l văzuse într-o seară îmbrățișînd un violoncel și cîntînd piese baroce într-o încăpere aflată în penumbră. Acum era acolo pe podium, cu ochii fulgerători, vorbind cu pasiunea unui profet din vechime.

„Pentru că traficul de cocaină, heroină și marijuana, continuă conferențiarul, e unul din cele mai rentabile negoțuri în frumosul oraș din zona Caraibilor unde există peste două sute de bordeluri, de la cele populare pînă la cele de preț mediu și cele de lux. Iar oamenii noștri de la conducere, *El Libertador* și acoliții săi primesc un procentaj, nu numai din cîștigul miilor de automate răspîndite prin localurile publice ale orașului, ci și din cele ale bordelurilor și din traficul de droguri.

Există în Sacramento un ciudat neologism, verbul *a te esmeraldiza*. Înseamnă multe lucruri, bunăoară a face o escapadă amoroasă, a fugi de rutina unei vieți cu fațadă respectabilă, *a te schimba*, a slobozi pentru cîteva momente — zile sau săptămîni — animalul care sălășluiește în fiecare din noi. Orașul pare să aibă un efect purgativ asupra celor care-l vizitează. Domni considerați respectabile bastioane ale ordinii sociale și care duminica, la liturghia de la catedrala din Cerro Hermoso, se bat cu pumnii în piept, îngenunchează și se roagă, dau din cînd în cînd o fugă pînă la Giuvaerul Caraibilor pentru un soi de cură de depravare. Mulți dintre acești stîlpi ai societății noastre sînt tainici asociați ai tripourilor și chiar ai bordelurilor. Știu că e foarte ușor să obții periodic iertarea păcatelor de la părintele duhovnic, din moment ce — pe naiba ! — contribui la urma urmelor regulat cu apreciabile sume de bani la operele de binefacere, lucru care pesemne că-i este plăcut lui dumnezeu."

Gris făcu o mică pauză după care, amintindu-și parcă ceva important, zîmbi și continuă :

„Arhiepiscopul Primat din Sacramento merge tacit mînă în mînă cu generalisimul. Guvernul interzice prin

amenzi jocurile de noroc și prostituția fățișă pe întregul teritoriu al țării, și, în schimb, Prea Sfîntul închide ochii la ce se petrece în Puerto Esmeralda. Și astfel, prin bunăvoința puterii temporale și spirituale a Republicii, încîntătorul oraș de pe malul mării a devenit bordelul oficial al națiunii și unul dintre cele mai importante centre de prostituție și jocuri de noroc din toată zona Caraibilor. Iar dolarii pe care îi aduc turiștii și-i cheltuiesc cu femeile și la mesele și automatele de joc se întorc sigur în țara de origine, pe cele mai ciudate și complicate căi, ori se opresc în conturile personale pe care le posedă exploatatorii viciului în băncile din Statele Unite sau din Elveția. Pe scurt : nu aduc nici un beneficiu poporului".

Gris trecu la descrierea aglomerărilor de cocioabe sărăcăcioase care s-au format cu timpul în jurul orașelor mai populate din Sacramento, și chiar în interiorul lor, alcătuind niște monstruoase chisturi ce nu încetează să crească întocmai unor celule canceroase". În acele cartiere de coșmar se îngrămădesc niște făpturi murdare, subnutrite, bolnave și nefericite, adăpostindu-se ca vai de lume în colibe din chirpici și bambus ori din fragmente de lemn și de bidoane de gaz, care se înșiră de-a lungul unor fetide labirinturi unde oamenii calcă pe propriile lor excremente".

„Oh, nu !" oftă din nou doamna cea grasă. Pablo își simțea acum craniul zvîcnind de durere. Godkin se foia pe scaunul său incomod. Gonzaga murmură : „Amicul nostru e dat dracului..."

Conferențiarul reluă după o scurtă tăcere :

„Cînd Julio Moreno a fost ales Președintele Republicii iar noi (spun *noi* fiindcă am avut cinstea să fac parte din guvernul său ca ministru al Educației) am încercat să îmbunătățim condițiile de viață ale acelor nefericiți, mi s-a prezentat de multe ori ocazia să vizitez personal aceste tîrguri. Îmi amintesc de dialogul pe care l-am avut odată cu o femeie indiană, cu chipul parcă cioplit în piatră, dar îndulcit de o pereche de ochi negri cu expresia în același timp duioasă și tristă. Cum

îi pusesem diferite întrebări despre familia ei, mi-a povestit că, din cei paisprezece copii pe care-i născuse în douăzeci de ani, nu-i rămăseseră în viață decît trei, fiindcă ceilalți muriseră de diaree, tuberculoză sau subnutriție. (Bineînțeles că ea numea astfel aceste boli...) Niciodată nu voi putea să uit cuvintele ei finale, din cauza conținutului lor de un grotesc dramatic. «Păi închipuiți-vă, dom'doctor, că cheltuiam ultimul bănuț cu înmormîntările copiilor, nu era an să nu ne moară unul de o boală sau alta. Noroc că cunosc un dricar bun la suflet care-mi face reducere cînd cumpăr un sicriu de îngeraș, fiindcă, știți, sînt clientă veche». «Sînt clientă veche !» repetă Gris cu indignare în glas, lovind cu palma în masă de se cutremură paharul și aproape că se revărsă apa din el.

„Ajungînd la putere, Moreno a ordonat închiderea tripourilor și a bordelurilor din Puerto Esmeralda și a declarat război pe viață și pe moarte traficanților de droguri. Aceste măsuri i-au atras dușmănia, ura tuturor persoanelor și grupărilor economice interesate în existența acelui cancer social. Noul guvern a început să construiască spitale și școli, precum și locuințe decente pentru oamenii săraci, iar după niște planuri foarte bine concepute speram ca, în decurs de cinci ani, să se fi dat foc ultimei favele din Sacramento ! În timpul guvernării lui Moreno, presa s-a bucurat de cea mai totală libertate. Multe din ziare, dominate de oligarhie sau de cele două puternice companii americane, atacau neîncetat, cu o violență crescîndă, ceea ce numeau ele «guvernul cu tendințe de stînga» al lui Moreno, și atîțau la revoluție, ajungînd uneori să adreseze insulte personale Președintelui și membrilor cabinetului său."

Profesorul de științe sociale care, din clipa cînd conferențiarul se referise la Arhiepiscopul Primat din Sacramento, începuse să dea semne de neliniște, își rodea acum unghiile, iar ochii îi fulgerau în ritmul bruștelor, nervoaselor sale mișcări din cap. Godkin continua să-și muște pipa și, cu instinctul său de ziarist, își imagina ce se va întîmpla cînd conferențiarul va ajunge la ca-

pitolul „responsabilităţilor". Gris bău o gură de apă, îşi trecu batista peste buze, şi continuă :

„Într-o zi, Moreno a luat nişte măsuri care au echivalat, ca să spunem aşa, cu propria sa condamnare la moarte. A expropriat peste 400.000 de acri de pămînt aparţinînd marilor latifundiari, companiilor UNIPLANCO şi Sugar Emporium. A răscumpărat aceste pămînturi cu acţiuni ale guvernului, cea ce a displăcut profund foştilor proprietari, şi a împărţit pămîntul unui număr de aproape 20.000 de familii de ţărani. Planul său de reformă agrară a fost o probă de luciditate şi de bun simţ. Pentru prima oară după mai bine de cincizeci de ani, doamnelor şi domnilor, a început să sufle şi peste ţara mea un vînt de speranţă."

Lăsă braţele să-i cadă de-a lungul corpului, ridică din umeri şi spuse :

„Restul e istorie recentă. Într-o zi, trupe mercenare înregimentate în diverse puncte din zona Caraibilor şi transportate cu vapoarele companiilor UNIPLANCO şi Sugar Emporium (există fotografii doveditoare) au debarcat pe insulă. Cumpărate cu banii oligarhiei, forţele armatei naţionale au aderat la revoluţie, care a triumfat fulgerător. Cît despre popor, acesta asista pasiv şi mirat la evenimente. *El Libertador* a revenit la putere cu binecuvîntarea celor treizeci de familii şi, prin intermediul unei serii de ficţiuni legale, şi-a instituit democraţia *sa*, şi-a redactat constituţia *sa*. Puerto Esmeralda a redevenit marele centru al viciului, ca în trecut. S-au restabilit vechile firme, s-au creat altele noi, a crescut numărul bordelurilor şi tripourilor, iar stîlpii societăţii noastre, acum eliberaţi de povara «ameninţării comuniste» care plana deasupra venerabilelor lor capete, au putut continua să se *esmeraldizeze* ca pe timpuri !"

Leonardo Gris făcu o pauză ca să-şi tragă răsuflarea. Fixă din nou un punct din sală spre care, de cînd începuse conferinţa, îşi îndrepta din cînd în cînd privirea. Apoi, ridicînd mîna de parcă ar fi vrut să arate auditoriului un tablou frumos, spuse :

„Cine vizitează azi Cerro Hermoso poate vedea, în Piața Armelor, cum se înalță încetul cu încetul un enorm palat cu o siluetă majestuoasă, destinat să devină sediul administrației federale... Construcția a început acum patru ani și nu exagerez deloc cînd spun că vor mai trebui zece pînă va fi terminată, pentru că așa-i convine clicii care se îmbogățește de pe urma acestei lucrări. Da, fiindcă edificiul care, după cum se afirmă în presă, va fi cel mai somptuos palat guvernamental din cele trei Americi, costă atît de mult vistieria națională, de parcă ar fi din aur masiv cărămizile sale, și tot din aur mortarul cimentului. Copii, frați, nepoți, veri, prieteni, fini și protejați ai lui *El Libertador* scot într-un fel sau altul cîștiguri fabuloase din acest șantier care este condus de un cumnat al dictatorului. Congresul zice amin ori de cîte ori i se cere să mai aloce sume pentru construcție și aprobă fără discuție toate devizele.

Presa elogiază «monumentul», mîndrie și mărturie a civilizației noastre. Datorită unui sistem de facturare frauduloasă, toate materialele de construcție pentru acest palat costă mai mult decît dublul prețului lor real. Iar diferența, care se urcă la milioane de dolari, ajunge în buzunarele dictatorului, ale cumnatului și asociatului său și ale celorlalți membri ai clicii care se îmbogățesc în mod criminal pe spinarea mizeriei poporului !“

26

Leonardo Gris luă o gură de apă, aruncă o privire rapidă asupra notelor sale, și înfruntă publicul din nou.

„Pe bună dreptate puteți întreba «Ce vină au Statele Unite pentru această deplorabilă stare de lucruri din Republica Sacramento ? De ce sîntem acuzați noi ?» Ei bine, răspunsul, dragi prieteni și vecini, este departe de a fi simplu sau ușor. Voi încerca să-l formulez în termeni rezumativi.

Alex de Tocqueville a scris că America pare să fi fost destinată de Divinitate să devină o rezervă a lumii.

Thomas Jefferson al vostru a afirmat că țara asta reprezenta cea de-a doua șansă a rasei umane. Sînteți o lume nouă care s-a născut plină de încredere în marile destine ale umanității. Tot Jefferson e cel care spunea că a jurat pe altarul lui dumnezeu ostilitate veșnică oricărei forme de tiranie exercitată asupra minții omenești. În secolul al XVIII-lea, Statele Unite erau, ca să spunem așa, portdrapelul revendicărilor de libertate din lumea întreagă, și mai ales speranța și sprijinul popoarelor de pe acest continent care căutau să se elibereze de condiția lor de colonii. Revoluția Franceză s-a bucurat de simpatia ministrului vostru în Franța, care a adresat cuvinte de încurajare și cîtorva tineri brazilieni ce visau independența pămîntului lor.

Nu e nevoie să vă amintesc ce a reprezentat epicul vostru marș spre Vest. Tinerețea, curajul și îndrăzneala voastră, capacitatea de a crea și construi și, mai mult, conștiința superiorității voastre rasiale asupra indienilor și a metișilor din Mexic v-au furnizat justificarea (dacă aveați nevoie de vreuna) ca să anexați California, Texasul și New Mexico la teritoriul vostru. Iar visul despre Destinul acestei națiuni v-a însoțit de-a lungul timpurilor, și astăzi încă vă mai orbește și tulbură.

Politica de *big-stick* [1] instituită de Președintele Theodore Roosevelt aparține trecutului. Celui care se îndoiește că Marele Frate din nord a exercitat presiuni economice și a făcut intervenții militare în unele țări de pe continentul acesta, îi recomand lectura unei cărți edificatoare, intitulată ***War is a Racket*** [2], scrisă în 1931 de generalul-maior Smedley D. Butler, din corpul de infanteriști navali al Statelor Unite. Lucrarea este astăzi epuizată, dar veți putea găsi un exemplar la Biblioteca Congresului. Ei bine, în această autobiografie menționatul ofițer — care a primit Medalia de Onoare a Congresului pentru participarea sa la cucerirea orașului mexican Vera Cruz în 1914 și la aceea a orașului Fort

---

[1] Forță (engl.). (N.T.)
[2] Războiul e o afacere de gangsteri (engl.). (N.T.)

Rivière, din Haiti, în 1917 — povesteşte în principal cei treizeci şi trei de ani de serviciu petrecuţi de el în *United States Marine Corps,* pe care îl califică drept «cea mai agilă forţă militară a Statelor Unite». Acolo, la anumite pagini, ne povesteşte autorul, cu o admirabilă candoare, cum a ajutat în 1914 împreună cu soldaţii săi ca Mexicul şi, în special, Tampico să devină o zonă sigură pentru investiţiile companiilor americane de petrol, şi cum el şi forţele sale armate au contribuit la transformarea Cubei şi a Haitiului în «locuri decente» pentru afacerile băieţilor de la National City Bank.

Mai povesteşte el cum, între 1909 şi 1912, a colaborat la «purificarea» operată în Nicaragua în favoarea altei instituţii bancare americane, şi cum a fost trimis mai tîrziu cu infanteriştii săi în Honduras ca să slujească interesele companiilor de exploatare a fructelor din ţara sa. Îmi amintesc perfect de cuvintele cinice prin care termină autorul relatarea vitejiilor sale : «Uitîndu-mă la tot trecutul acesta, simt că i-aş putea da cîteva sugestii lui Al. Capone. Maximum ce a reuşit el a fost să opereze cu al său *racket* [1] în trei cartiere dintr-un oraş. Noi, *Marines,* am operat pe trei continente.»

Veţi spune desigur că toate acestea sînt de domeniul trecutului, dar eu vă voi replica doar că roata de moară a intereselor companiilor americane continuă să se învîrtă, pusă acum în mişcare de alte forţe şi tactici."

Leonardo Gris mîngîie cu mîna, distrat, microfonul, aruncă o privire rapidă, însoţită de un zîmbet aproape imperceptibil, spre cel care şedea lîngă el pe podium şi continua, agitat, să se foiască pe scaun.

„Statele Unite, urmă Gris, au ieşit din cel de-al doilea război mondial ca naţiunea cea mai puternică de pe pămînt. Incomparabila voastră prosperitate economică şi financiară, ocrotită de o forţă militară pe care n-o egalează decît cea a Rusiei Sovietice, înaltul vostru standard de viaţă, niciodată atins de vreo altă ţară de-a lungul întregii istorii, constituie ameninţări foarte serioase, poate chiar mortale, pentru Visul American.

[1] Bandă de gangsteri (engl.). (N.T.)

Frumoasa voastră Imagine ideală, pe care ați creat-o pentru uz intern și extern, începe să se deformeze... Deoarece — bogată, sătulă, respectabilă, așezată — națiunea aceasta a devenit într-atît de conservatoare încît pare reacționară, după ce a aruncat la pămînt drapelul eliberator pe care l-a fluturat cu atîta curaj, noblețe și dezinteresare în secolul al XVIII-lea. Or, comuniștii s-au grăbit să înșface acest drapel, și îl folosesc acum cu o diabolică dibăcie în favoarea cauzei lor !

După opinia mea, un singur lucru egalează bunăvoința poporului nord-american : naivitatea sa. Aveți cele mai moderne și mai interesante ziare din lume, și totuși sînteți o națiune prost informată, mai ales în privința celorlalte țări și popoare. Nu puteți înțelege cum, cheltuind miliarde de dolari pentru ajutorarea guvernelor străine, Statele Unite, în loc să-și facă prieteni, își *cumpără* dușmani...

Care e explicația ? În cazul Americii Latine, care mă interesează în mod deosebit, aș sugera una... Voi începe cu un exemplu concret și actual : problema cubană. În secolul trecut, Statele Unite au ajutat Cuba să se elibereze de sub jugul spaniol. Mă tem totuși că azi sînt mai interesate să protejeze capitalurile cetățenilor americani investite în acea insulă, decît să înțeleagă rațiunile și obiectivele revoluției lui Fidel Castro și să ajute mica țară vecină să găsească drumul eliberării economice și al autodeterminării. Nu sînt tare în profeții, dar mă încumet să spun că, prin politica voastră miopă, probabil că veți arunca în cele din urmă pe Fidel Castro și pe revoluționarii săi în brațele comunismului.

Bunele intenții ale guvernului vostru și sacrificiile voastre de contribuabili care plătesc impozite mari sînt prejudiciate de cîștigurile cîtorva companii și grupuri financiare nord-americane care au investit în America Latină. Se pare că puternicul vostru *big business* este interesat ca noi să rămînem mai departe *banana republics*, fără o industrie proprie, eterni producători de materii prime la preț scăzut. Cred că grupurile de presiune americane au reușit să convingă guvernul vostru

că interesele lor particulare sînt interesele *întregului popor* al Statelor Unite, şi drept urmare au obţinut ca această mare naţiune să-şi folosească prestigiul, puterea politică şi, la nevoie, chiar forţa militară, ca să garanteze în ţările subdezvoltate ale Americii Latine menţinerea privilegiilor de care se bucură acolo trusturile şi monopolurile yankeie şi care — *nota bene !* — le sînt refuzate aici de înseşi legile ţării acesteia !

Ar fi absurd să uităm marile beneficii pe care capitalurile şi tehnica nord-americană le-au adus ţărilor noastre şi rolul pe care l-au avut în epoca de început a dezvoltării noastre. Acum am atins totuşi un punct critic cînd grupurile străine care exploatează în America Latină petrolul, energia electrică, serviciul de telefoane şi extracţia de minereuri... etc. au dobîndit o asemenea putere, încît ajung să influenţeze hotărîtor destinele noastre politice, menţinînd sau răsturnînd guverne, controlînd presa, corupînd membri ai Congresului şi obţinînd astfel cîştiguri, ca să nu mai vorbim de legile care le permit să retragă regulat din ţările noastre — sub formă de *royalties* [1], dobînzi, servicii tehnice, dividende etc. — mari sume care duc la o secătuire aproape fatală a slabei noastre economii. Şi astfel, doamnelor şi domnilor, multe din republicile latino-americane s-au transformat (gîndiţi-vă la absurditatea situaţiei !) în adevărate *exportatoare de dolari !*

Guvernul vostru a sprijinit şi a onorat ani în şir dictatori cruzi şi necinstiţi ca Trujillo, Somoza şi Batista, pentru simplul, cît se poate de limpedele (dar imoralul) motiv că ei conveneau intereselor capitalurilor private americane investite în ţările pe care le menoroceau şi dezonorau acei tirani.

Recunosc că poziţia Statelor Unite faţă de dictaturile latino-americane e departe de a fi simplă. Dacă departamentul de stat cooperează cu ele, noi, liberalii, protestăm, exclamînd : «Îi iubiţi pe dictatori !» Dacă, dimpotrivă, guvernul vostru aplică sancţiuni acestor tirani,

---

[1] Redevenţe (engl.). (N.T.)

aceiaşi liberali strigă : «Ingerinţă !» şi invocă dreptul fiecărei ţări la autodeterminare...

În timpul Marelui Război, Pentagonul cerea ca, în interesul planului militar de apărare a emisferei, conducătorii voştri să-i tolereze pe aceşti dictatori pe care în fond i-au disprețuit poate totdeauna, dar cu care schimbau frecvent toasturi şi amabilităţi, aşezaţi la aceeaşi masă. Dar, după ce a luat sfîrşit războiul, ce scuză vă mai rămîne ? Ameninţarea comunistă ? Teama de un al treilea război mondial ?"

Gris făcu o pauză, parcă aşteptînd ca cineva din sală să se ridice şi să răspundă la aceste întrebări. Gonzaga se aplecă spre Godkin şi murmură : „Prietenul nostru îşi sapă singur groapa. Deşi a spus multe lucruri adevărate, ar trebui să se oprească aici... Ce părere ai ?" Godkin se mulţumi să ridice din umeri şi să-şi scoată pipa din gură ca s-o vîre în buzunar, cu un oftat. „Aş prefera ca Gris să încheie conferinţa acum", şopti Pablo. Căută în buzunar un comprimat de aspirină, îl băgă în gură şi îl sfărîmă între dinţi. O clipă îi trecu prin minte imaginea Glendei. Profesorul de ştiinţe sociale îşi drese glasul atît de zgomotos, încît conferenţiarul întoarse capul spre el, crezînd că-l interpelase.

„Înţeleg problema voastră, continuă Gris, permiteţi-mi să v-o spun fără a părea prezumţios. Trăiţi o contradicţie profundă. Nutriţi un vis mare de libertate, egalitate şi fraternitate, dar experienţa a arătat că, dacă aţi rămîne absolut credincioşi acestui vis, nu numai în teorie, dar şi în practică, nu v-aţi putea menţine standardul de viaţă înalt şi în continuă creştere. Deoarece mi se pare că, dacă sînt pe lume ţări, grupuri sau indivizi extrem de bogaţi, asta se întîmplă fiindcă îmbogăţirea lor s-a realizat pe seama altor ţări, grupuri şi indivizi care au fost obligaţi să rămînă extrem de săraci. (Oare enunţ o erezie economică ?)

Nu cred să existe naţiune pe pămînt care să ia religia mai în serios ca voi. Bisericile, aici, sînt pline de credincioşi. Am totuşi impresia că aţi înălţat, fără să vă daţi seama, un zid de beton între bisericile voastre şi birourile voastre comerciale, procedînd la o separaţie lip-

sită de noimă. Şi astfel, cu o mînă sugrumaţi mieluşelul domnului, şi cu cealaltă, Viţelul de Aur."

Gonzaga şopti din vîrful buzelor : „Prietenul nostru a înnebunit." Pablo clătină din capul care-l durea acum tare. În faţa ochilor săi, chipul lui Gris părea să se estompeze şi să zvîcnească în ritmul pulsaţiilor din tîmple.

„Lumea occidentală s-a transformat în propria voastră grădină, dar nu vă faceţi iluzii în legătură cu liniştea copacilor, cu seninătatea multicoloră a florilor, cu frumoasele jocuri de umbre şi lumini. Se petrec mari, teribile fermentaţii în solul acestui vast *playground,* [1] creînd miasme care vă pot distruge spiritualmente, dacă nu şi sub aspect material. Această frumoasă grădină se poate foarte bine transforma într-un cimitir.

Mi se pare că citesc pe chipurile multora dintre auditorii mei o interpelare. Cu ce drept — par să întrebe — cu ce drept străinul ăsta pe care-l găzduim cu atîta generozitate ne spune asemenea lucruri dure şi insultătoare ? Voi înşivă — am să răspund — mi-aţi dat acest drept, prin democraţia pe care o proclamaţi, prin invocarea necontenită a principiilor creştine.

Cred că a sosit ora ca naţiunea aceasta, admirabilă sub atîtea aspecte, să decidă ce este mai important : să-şi menţină autoritatea morală de lider al lumii occidentale, promovînd într-adevăr progresul şi fericirea popoarelor care depind de ea, ori să continue să acumuleze bogăţii, ridicîndu-şi standardul de viaţă cu orice preţ...

Cred că în conferinţa mea am ajuns, fără premeditare, la un *point of no return* [2]. Acum trebuie să spun tot. Unul din cele mai mari obstacole pe drumul vostru spiritual este acest absurd orgoliu rasial, care exclude din convieţuirea cu voi, din admiraţia, din respectul şi mai ales din afecţiunea voastră cel puţin două treimi din întreagă rasă umană !"

„Oh, nu !" gemu din nou doamna grasă din spatele lui Pablo Ortega. Profesorul de ştiinţe sociale îşi scoase ochelarii şi-i şterse cu batista, nervos.

---

[1] Teren de joacă (engl.). (N.T.)
[2] Loc fără întoarcere (engl.). (N.T.)

„Şi acum, continuă Gris după o pauză în care îşi plimbase încet privirea peste întreaga sală, acum vreau să fac o lămurire importantă. În ciuda conferinţei mele sincere şi aspre, credeţi-mă, n-am vrut şi nu vreau să arunc pe umerii largi ai Statelor Unite întreaga responsabilitate a nefericirilor noastre politice, economice şi sociale. Ea revine în *primul rînd* oamenilor noştri de stat, celor care trăiesc din expediente, aşa-numitelor noastre elite... Noi singuri sîntem cei care trebuie să-i răsturnăm pe dictatori, să izgonim de la putere pe exploatatorii poporului, să distrugem, să lichidăm oligarhiile, să ne îndreptăm greşelile şi să instaurăm dreptatea socială. În toate ţările din America Latină — credeţi-mă ! — există grupuri bine intenţionate, inteligente, curajoase şi decente. Sînt, în general, liberali, socialişti moderaţi (vă rog, nu vă speriaţi de cuvîntul *socialist !)*, persoane, în sfîrşit, care nu vor accepta niciodată un regim totalitar, nici de dreapta, nici de stînga. Aceştia sînt oamenii care trebuie să merite simpatia, încrederea şi sprijinul vostru !

Şi acum, în încheiere, o lămurire. Aş fi nu numai ingrat, dar şi nesăbuit, dacă nu aş recunoaşte că, pentru ţările noastre, e mult mai sigur şi mai profitabil să trăim în umbra Unchiului Sam, decît în flancul ursului sovietic. De asemenea nu vreau să uit că, dacă aici, în Statele Unite, ar predomina spiritul de cenzură şi intoleranţa din Rusia comunistă, eu nu aş fi putut să rostesc nici primele trei cuvinte din această conferinţă. Sînt sigur că plecînd de aici nu voi fi chemat la ordine şi nici pedepsit de rectorul Universităţii sau de vreun agent al poliţiei pentru ceea ce v-am spus astă seară. Mai ştiu şi că mîine ziarele voastre nu se vor da în lături să reproducă unele din observaţiile mele critice la adresa acestei ţări. Vreau totodată să fie clar că, dacă am căutat azil în Statele Unite, e pentru că încă mai am încredere în rezervele de bunătate şi în spiritul de dreptate al acestui popor, care nu trebuie confundat — repet — cu anumite grupări financiare şi economice.

Vă mulţumesc !"

Se auziră cîteva aplauze, scurte și anemice. Profesorul cu ochelarii cu rame metalice se ridică și Pablo avu ciudata impresie că devenise încă mai înalt în timpul celor cincizeci de minute cît durase conferința. Gris își trecea batista peste obraz. Privirea sa era ațintită într-un punct din auditoriu. Pablo se ridică puțin, întoarse capul și-l văzu pe bărbatul cu fulgarin de culoare deschisă așezat lîngă un domn brunet, cu barbă deasă, a cărui fizionomie i se păru vag cunoscută.

Profesorul de științe sociale anunță că domnul conferențiar este dispus să răspundă la eventualele întrebări ce i s-ar pune. Primul care se ridică a fost sacerdotul catolic, care întrebă :

— Profesore Gris, este adevărat că sînteți ateu ?

Se auzi un murmur în sală. „Lovitură murdară...", murmură Gonzaga. Godkin, nemairezistînd dorinței de a fuma, se ridică și ieși din sală în vîrful picioarelor. Gris îl privea pe sacerdot cu un zîmbet binevoitor.

— Nu, nu sînt ateu, ci agnostic, ceea ce, după cum știți, nu-i același lucru. Vă asigur că am o mare venerație pentru viață și o autentică afecțiune pentru semenii mei. Și oare nu acesta este lucrul cel mai important în lumea oamenilor ? Să presupunem că dumnezeu există, posibilitate pe care n-o exclud... Iubind creaturile sale, îl iubesc indirect pe dumnezeu. De vreme ce nu am certitudinea existenței lui dumnezeu (lucru pe care-l deplîng sincer), nu-mi iubesc aproapele doar ca să-i fiu pe plac Creatorului și să asigur sufletului meu un loc bun în cer. Sentimentul de afecțiune, de solidaritate umană provine de la un misterios izvor lăuntric, din ceva care există în străfundurile ființei mele și pe care n-aș putea să-l descriu în cuvinte...

Părintele zîmbi și spuse :

— Păi, forța aceasta inefabilă, dragă profesore, este chiar dumnezeu.

Se așeză. Gris dădu din cap, grav, și murmură :

— Sper să fie așa, prea sfinte ! Sper sincer !

Urmară două întrebări absolut idioate, care-l făcură pe Pablo să-și ascundă fața în mîini. La amîndouă conferențiarul răspunse cu o răbdare ușor amuzată.

Bărbatul brunet, care lui Pablo i se părea vag cunoscut, se ridică. Avea figura severă, fălcile pătrate, ochii foarte negri.

— Oricît negi dumneata, sînt sigur că ești comunist ! spuse omul. Avea o voce aspră, și vorbea englezește cu accent spaniol.

— Dumneata nu-mi pui o întrebare, ci faci o afirmație categorică, zîmbi conferențiarul. Nu, nu sînt comunist, ci un bătrîn liberal destul de romantic, un om, în fine, care, dacă s-ar hotărî să asculte de inclinațiile sale cele mai profunde, și-ar petrece restul vieții cultivîndu-și grădina în tovărășia unor prieteni buni, a unor cărți bune și a unei muzici bune ; iar dacă n-o face, e pentru că are conștiința permanent umbrită de mizeria poporului său, și un simț dureros de acut al responsabilității față de acest popor.

Bărbatul brunet se așeză, încruntat. Se auziră scîrțîituri de scaune, tîrșîit de picioare, murmure. Cineva ridică brațul ca să pună o întrebare, dar Gris îl opri cu un gest.

— Un moment, vă rog ! spuse el. Afirmația făcută de acest domn cu un chip și o voce care nu-mi sînt necunoscute, deoarece cred că le-am mai văzut și auzit pe undeva, de mult... poate chiar în țară... poate chiar îmbrăcat într-o uniformă a armatei naționale... (Așa să fie, sau mă înșeală memoria ?" Ei bine, oricum ar fi, intervenția acestui domn îmi amintește de un dialog pe care l-am avut cîndva cu un profesor englez de la Oxford. Vorbeam despre ideologii cînd, într-un moment al dialogului, mi-a spus niște cuvinte care m-au surprins prin adevărul și, totodată, prin dezarmanta lor simplitate : „Antiteza comunism-democrație e falsă". Mi-a explicat că opusul lui comunism nu e democrație, ci capitalism, iar antonimul lui democrație nu e comunism, ci dictatură. Fapt este însă că, atunci cînd vrem să spunem că sîntem capitaliști, găsim că-i mai simpatic să afirmăm că sîntem democrați !

Pablo întoarse capul și văzu o expresie sumbră de furie abia reținută pe fața necunoscutului care-l inter-

pelase pe Gris. Lîngă el, bărbatul în fulgarin de culoare deschisă zîmbea.

Se formulară alte întrebări. Nişte studenţi vrură să ştie ce posibilităţi de muncă ar avea în America Latină tinerii americani posesori de cunoştinţe tehnice. Gris le răspunse cu un ton care se situa între părintesc şi didactic.

În cele din urmă se ridică şi bărbatul în fulgarin de culoare deschisă. Gris se încruntă şi se pregăti de ripostă.

— Domnule profesor, este adevărat că dumneavoastră sînteţi, aici, la Washington, şeful unei conspiraţii menite să răstoarne prin revoluţie regimul din Republica Sacramento !

Capetele se întoarseră mai întîi spre el, curioase, apoi spre Gris. „Începe scandalul", şopti Gonzaga. Pablo mîrîi o ameninţare. Ochelarii profesorului de ştiinţe sociale săgetară. Gris zîmbi, calm :

— Invoc celebrul *Fifth Amendment* [1] la Constituţia Statelor Unite ca să nu răspund la această întrebare.

În diferite puncte ale sălii izbucniră rîsete. Bărbatul în fulgarin de culoare deschisă rămase în picioare. Insistă :

— Dar sînteţi sau nu partizan al unei revoluţii armate care să-l răstoarne pe Preşedintele Carrera ?

— Da ! exclamă Gris. Şi repetă cu convingere : Da ! Sînt !

Omul dădu să se aşeze, dar conferenţiarul strigă :

— Un moment ! Rămîneţi în picioare. Acum eu sînt cel care vă va pune o întrebare. Îi privi în faţă pe interlocutorul său. Atmosfera sălii părea încărcată de electricitate. De două luni mă urmăriţi peste tot ca o umbră. Cine vă plăteşte pentru asta ? Ambasadorul Republicii Sacramento ! Haide, răspundeţi, cine ?

Celălalt se aşeză intempestiv, muşcîndu-şi buza, cu faţa mai rubicondă ca oricînd. Bărbatul brunet de lîngă el îi spuse ceva la ureche. Se produse un început de învălmăşeală. Ortega se sculă, dar Gonzaga îl trase de

[1] Amendament la Constituţia S.U.A., ratificat în 1791, care garantează aplicarea corectă a legii, interzicînd dubla acuzare, şi prevede că nimeni „nu poate fi obligat să depună mărturie împotriva propriei sale persoane". (N.T.)

pulpana sacoului, făcîndu-l să ia din nou loc. Profesorul cu ochelarii cu rame metalice ridică mîna şi ceru să se facă linişte.

— Doamnelor şi domnilor, în numele Secţiei mele şi al meu personal mulţumesc profesorului Leonardo Gris pentru amabilitatea pe care a avut-o de a ne adresa cuvîntul astă seară. Încă odată vă amintesc că opiniile exprimate de domnia-sa nu sînt îmbrăţişate de Secţia mea, nici de Universitate. După o secundă, adăugă : Nici de mine.

— Domnule Profesor, vă mulţumesc foarte mult. Se întoarse din nou spre public : Prieteni, declar închisă această şedinţă. Vă mulţumesc, şi bună seara !

Se auziră aplauze, dar slabe. Gonzaga şi Pablo se apropiară de Gris, îi strînseră mîna şi rămaseră apoi lîngă el — fiindcă aveau de gînd să-l însoţească pînă acasă — în timp ce cîteva persoane, în general compatrioţi exilaţi, veneau să-l felicite pe conferenţiar.

27

Rosalía îşi jură că nu va mai călca în reşedinţa ambasadorului. Totul se sfîrşise între ea şi Gabriel Heliodoro ! Ştia că era văzut serile prin *night-clubs* şi restaurante în compania blondei Frances Andersen. Posibil ca amîndoi să meargă apoi la vreun hotel sau chiar la ambasadă, ca să petreacă noaptea împreună, în timp ce ea stătea acasă suportînd jeluirile şi rugăminţile lui Pancho. „Rosalía, viaţa mea, vreau să-ţi pun o întrebare foarte serioasă şi te rog să-mi răspunzi cît poţi de sincer. Eşti cumva gravidă ?“ Îi venea să-i rîdă în nas idiotului. „Gravidă, eu ? Dacă ar fi aşa, oricui i-ar aparţine copilul, aş lua otravă, află de la mine.“ Cu o stîngăcie ridicolă de actor de duzină, Pancho îngenunchie, rîzînd şi plîngînd în acelaşi timp, şi-i sărută mîna printre murmure de „Slavă domnului ! Slavă domnului !.“ În viaţa ei Rosalía nu-l dispreţuise mai

tare ca în clipa aceea. Iar nefericitul petrecea apoi tot restul serii tăcut, așezat într-un colț, desenînd cu creioanele lui colorate și uitîndu-se din cînd în cînd la ea cu o expresie bovină. Și cît erau de lungi orele acelea, în apartamentul lor ! Se simțea și mai singură cînd soțul ei era acasă. Ce să facă ? Engleza ei precară o împiedica să guste programele de televiziune și să meargă la cinema. Nu avea prietene. Pe membrii coloniei sacramentane din Washington nu-i putea suferi. Așa că își petrecea timpul atîrnată de telefon. Gabriel Heliodoro putea s-o cheme dintr-un moment într-altul... Trecuse aproape o săptămînă de cînd nu se văzuseră. Corpul ei tînjea după al lui, dar, rănită în orgoliu, nu voia să aibă inițiativa de a-i telefona ea... Și, curios lucru, Pancho părea să aștepte și el cu înfrigurare soneria telefonului, ca și cum ar fi dorit ca Gabriel Heliodoro să se culce din nou cu amanta lui.

Într-o seară, văzînd-o că se tot uită îngrijorată la telefon, nu se mai putu reține și întrebă : „Crezi că n-o să te cheme !“ „Cine ?“ „Ambasadorul...“ „Pancho ! Nu te înțeleg...“ Soțul ei ridică din umeri. „Nici eu nu mă înțeleg...“ și începu să răsucească între degete cilindrul de hîrtie și să umble de colo colo prin cameră, fără să se uite la ea. „Dacă asta te face fericită, n-am să te împiedic chiar eu să te duci la el. Un singur lucru vreau, să nu mai fii tristă. Și să nu mă părăsești. Ca să pot trăi mai departe lîngă tine, accept orice. Orice !“ Ea simți că i se face greață. Vorbele lui erau ca un clei rece, umpleau încăperea, se lipeau de pereți, se prelingeau pe mobile, ca balele... O mînjeau pe dinafară și pe dinăuntru. Simți un fior pe epidermă, în coaste, de-a lungul brațelor și al picioarelor. O apucă amețeala, o senzație de craniu vid, iar fața — în special buzele și pielea din jurul gurii — și-o simțea ca atunci cînd îi anestezia dentistul gingiile.

În seara aceea, telefonul rămase mut. Se pregătiră de culcare puțin după ora unsprezece. Pancho, în oribilul său halat mov îmbrăcat peste pijamaua în dungi, ieși din baie și, cu un glas care mirosea a pastă de dinți,

imploră : „Pot să vin la tine în cameră ?“ Oh, dumnezeule ! Dacă cel puţin i-ar putea fi milă de nefericitul ăsta ! Să închidă ochii, să-şi „stingă“ orice gînd, să moară timp de o jumătate de oră, să-şi încredinţeze corpul sărutărilor lui moi, mîngîierii mîinilor lui umede, să audă cuvintele absurde şi abjecte pe care i le spunea soţul ei... Dar era imposibil. „Nu, Pancho. Am o durere groaznică de cap. Ai răbdare. Mîine.“ El lăsă capul în jos, resemnat. Şi, înainte de a-i spune noapte bună, murmură : „Nu-i nimic. Mîine te cheamă sigur !“

Ce se va întîmpla cu viaţa ei ? În colonia sacramentană locală (Ninfa se însărcina să-i povestească bîrfele...) era cunoscută drept „concubina ambasadorului“. Glorios titlu ! O femeie de douăzeci şi şase de ani care, dacă voia, putea să aibă la picioarele ei pe cei mai frumoşi şi mai tineri amanţi, era prizoniera, sclava unui bărbat care putea să-i fie tată !

Încerca atunci să-şi analizeze sentimentele faţă de Gabriel Heliodoro. El fusese primul bărbat care reuşise să-i dăruiască plăcerea completă, senzaţia deplină că e femeie. Lîngă el se simţea „vie din cap pînă în picioare“. Lucrurile pe care i le spunea el îi dădeau senzaţia că e importantă, că există. Nu nega că în străfundurile atracţiei ei fizice pentru bărbatul acela — care-i amintea atît de mult de anumite figuri de idoli maia pe care le văzuse în reviste şi cărţi, cînd era fetiţă — exista şi un element de teamă. De cîte ori nu sărutase, cu un amestec de fascinaţie şi repulsie, cicatricea albicioasă care brăzda fruntea lui bronzată ? Şi în delicioasa agonie a plăcerii, cînd o acoperea corpul lui enorm şi o strîngeau braţele lui muşchiuloase, de cîte ori nu dorise, în mod absurd, ca el s-o omoare strivind-o de pieptul lui ? Dar mai totdeauna, după ce trecea momentul spasmodic al plăcerii, izbucnea în plîns, redevenea o biată fetiţă orfană şi părăsită, care nu mai voia nimic de la Gabriel Heliodoro decît să fie mîngîiată pe creştet şi lăsată să se cuibărească lîngă trupul lui cald şi elastic, în timp ce el îi spunea lucruri care nu aveau nici o legătură cu dragostea trupească.

Şi ingratul o înşela acum cu americanca. Şi nici măcar nu nega, nemernicul !

Într-o zi, pe înserate, sună telefonul. Pancho încă nu se întorsese de la cancelarie. Ea sări ca arsă şi ridică receptorul : „Alo". „Rosalía, scumpa mea !" Era vocea lui. „Bună seara, Gabriel Heliodoro." „Ce-i indiferenţa asta, iubito ? Mi-e un dor nebun de tine. De ce nu vii astă seară ?" Ea rămase tăcută, fără să ştie ce să spună. Începu să tremure şi, făcînd un efort, reuşi să bîiguie : „Nu ştiu dacă pot..." „Sigur că poţi ! Te aştept la cină, ca de obicei." „Nu ştiu..." „Cum, nu ştii ? Îl trimit pe Aldo să te ia la opt fix. Ne-am înţeles !"

Şi acum iat-o — ea care se jurase să nu mai calce la ambasadă — coborînd din mercedesul ambasadorului şi apăsînd pe sonerie de la intrarea principală. Michel veni să deschidă uşa şi, ca întotdeauna, făcu o plecăciune fără să o privească (obligaţia lui era să nu vadă, să nu identifice pe vizitatoarea de noapte). *Bonsoir, madame !* Şi iat-o din nou în vestibul. „Mirosurile ambasadei" (covoarele, lemnul mobilierului, parfumul vag de brad al unui dezinfectant) îi năpădiră nările, asociindu-se cu amintiri erotice şi cu o oarecare ruşine. Şi din nou simţi că *revenise* pe de-a-ntregul şi că totul era la fel ca înainte.

Gabriel Heliodoro coborî scările cu braţele deschise. „Rosalía ! Ce bine că ai venit ! Ce bine !" Iar ea se lăsă îmbrăţişată, sărutată şi dusă la etaj.

Abia după ce s-au iubit ca doi nebuni pomeni Rosalía de Frances Andersen. Încă mai stăteau amîndoi culcaţi.

— La urma urmelor, scumpo, de asta ar trebui să se îngrijoreze nevastă-mea, nu tu. Important e că te iubesc şi nu pot trăi fără tine.

— Vorbeşti adevărat ?

— Ce înseamnă adevărat ? Dacă tu ştii ce înseamnă adevărat, să-mi spui şi mie. Eu nu ştiu. Ştiu doar ce simt.

Cu toate eforturile depuse, Rosalía nu putu împiedica să i se umple ochii de lacrimi. Gabriel Heliodoro simţi cum i se prelingeau prin părul de pe piept.

— Ce-i cu tine, comoara mea ?

— Ce-o să se întîmple cu mine ?

— Nimic. Ţi-am mai spus de o mie de ori, şi îţi repet şi acum. Nimic rău nu i se poate întîmpla cuiva care e tînăr şi frumos ca tine. Uită-te la mine. Eu am ajuns la capăt. Ea plîngea acum cu sughituri. El o mîngîia pe creştet. Dacă ţi-aş povesti la ce mă gîndesc cînd sînt singur în hărăbaia asta de casă... Îţi închipui oare că eu n-am sentimente, că sînt o brută ? Înainte da, aşa eram. La începutul vieţii, totul şi toţi conspirau ca să facă din mine un bandit de duzină, un veşnic revoltat. Dar mi-am înfrînt toţi duşmanii. Gîndeşte-te la vremea cînd umblam desculţ, zdrenţăros, şi mă durea stomacul de foame. Dacă am ajuns unde am ajuns nu mi-o datorez decît mie însumi şi nimănui altcuiva.

Îi venea să se destăinuie. „Mama era o prostituată. Habar n-am cine mi-e tată. Aş putea chiar să spun că *fabricarea* mea a costât trei lune. Ăsta era tariful la *chingada*. Făcea o reducere specială sîmbăta pentru soldaţii din Regimentul 5.“ Dar tăcu.

— Nu te gîndeşti niciodată la nevasta ta, întrebă Rosalía, la fete, la nepoţi ?

— Sigur că mă gîndesc, şi chiar mult. Dar familia mea nu mă preocupă. Fetele, cu excepţia celei mici, sînt toate măritate. Eu sînt un om bogat. Dacă mi s-ar întîmpla ceva, Francisquita şi fetele ar fi la adăpost. Nu sînt un inconştient. Mă gîndesc la ai mei. Dacă o să cadă guvernul, îi trimit pe toţi la Ciudad Trujillo. Pe urmă vor putea să vină încoace... sau să meargă în Europa.

— Şi tu ?

— Eu am să mă duc în iad. Dar nu singur. Pe mulţi am să-i iau cu mine...

Rosalía se juca acum cu micuţa medalie de aluminiu de la gîtul lui Gabriel Heliodoro, care zîmbi şi spuse :

— E efigia Sfintei Fecioare a Singurătăţii, patroana mea. Cunoşti povestea statuii care se află în biserica din acel *pueblo* al meu ? Nu ? Ei bine, într-o zi s-a stîrnit un uragan îngrozitor, parcă venise sfîrşitul lumii, marea ameninţa să năvălească pe pămînt. Vicarul de la Soledad del Mar a făcut o slujbă religioasă la ora furtunii, l-a rugat pe Dumnezeu să se milostivească de oamenii aceia de treabă. Toată noaptea, vijelia a continuat să urle, marea să bată în plajă. Cei care locuiau în partea de jos a tîrgului s-au refugiat în casele rudelor şi prietenilor din cartierele de sus. Un trăznet a căzut pe închisoarea municipală, a omorît doi paznici, şi toţi deţinuţii au reuşit să fugă. (Pe vremea aceea să fi avut eu zece, doisprezece ani.) Am stat la fereastră o bună parte din noapte, uitîndu-mă spre muntele pe care-l zăream în depărtare, la lumina fulgerelor... muntele unde se ascundea Juan Balsa cu partizanii săi. Mă rugam, îl rugam pe dumnezeu să-i cruţe pe revoluţionari, dar să-şi arunce trăznetele asupra cazărmii Regimentului 5 Infanterie. Cînd s-a luminat de ziuă, uraganul trecuse, cerul se limpezise, soarele a reapărut. Şi atunci pescarii au descoperit la malul mării o siluetă întinsă pe nisip. La început am crezut că e cadavrul vreunui naufragiat. Apoi am văzut că era statuia de lemn a unei sfinte, pe care o aruncaseră valurile pe plajă. A venit parohul şi a cerut ca statuia să fie dusă în biserică. Mult timp au căutat să afle de unde venise statuia. Nimeni nu ştia nimic. Nu se auzise de nici un naufragiu. Nu putea să fie decît o minune... Atunci preotul a pus să fie restaurată sculptura, şi s-a înfiinţat Meşterul Natalicio cu vopselele lui şi a pictat-o pe sfîntă. Şi ea a devenit mai frumoasă decît Fecioara din Macarena [1] care se află într-o biserică din Sevilla şi e patroana toreadorilor. Şi a venit Arhiepiscopul în persoană de la Cerro Hermoso la Soledad del Mar, ca să sfinţească statuia, care a primit numele de Sfînta Fecioară a Singurătăţii, a fost plasată într-o firidă din biserică şi a devenit patroana tîrgului... şi a mea...

[1] Cartier popular din Sevilla. (N.T.)

Gabriel Heliodoro tăcu. Rosalía răsucea medalia între degete. Nu-l putea înţelege pe omul ăsta. Dar... oare pe sine se înţelegea ?

28

Pe biletul Glendei scria scurt : *Mîine la zece şi jumătate, la Galeria Naţională de Artă, în sala 8, în faţa tabloului „Madonna de Alba" al lui Rafael.* Era într-o sîmbătă. Pablo sosi primul, dar nu trebui să aştepte mai mult de trei minute. Îşi strînseră mîinile şi începură imediat să vorbească despre pictură, ca şi cum ar fi reluat firul unui dialog întrerupt în ajun. Glenda spuse că nu-l admira în mod special pe Rafael. Îl găsea prea olimpian, arta lui avea răceala perfecţiunii, îi lipsea vibraţia umană. Ce părere avea Pablo ? El ? Ah ! Da, era absolut de acord cu ea...

Începură să treacă încet, unul lîngă altul, prin faţa tablourilor. În fond, puţin le păsa de picturi. Se observau pe furiş. Pablo o găsea foarte atrăgătoare pe Glenda, aşa cum era, îmbrăcată în alb, cu părul despletit, cu un aer proaspăt de parcă atunci ar fi ieşit din baie. În faţa *Madonei cu Pruncul* a lui Botticelli, făcînd eforturi ca să vorbească pe un ton indiferent şi să nu pară pedant, Pablo spuse :

— Tabloul ăsta a fost pictat la Florenţa cînd Sandro Botticelli avea doar douăzeci şi şase de ani.

— Niciodată n-am văzut în tablourile vechi un Prunc Iisus care să pară într-adevăr bebeluş, observă ea, cu o faţă nevinovată şi ochi senini.

Pablo dădu din cap, afirmativ, şi-i aruncă însoţitoarei sale o privire mai lungă şi mai personală :

— Arăţi foarte bine, Glenda.

— Mulţumesc, spuse ea. Şi era cît pe ce să adauge : „Aveam vreun motiv ca să nu arăt bine ?" Dar se abţinu.

Se opriră tăcuţi în faţa *Adoraţiei Pruncului,* de Filippino Lippi, şi Pablo dădu să spună : „Se zice că Fi-

lippino era fiul călugărului Filippo Lippi cu o călugăriță sedusă de el.“ Dar nu spuse nimic. Glenda părea să întîmpine cu ochi răi orice referire la sex. Ar fi putut chiar să-i replice, și pe bună dreptate, că nu o interesau cancanurile din secolul al XV-lea.

— Ah ! exclamă el. Uite aici unul din tablourile mele preferate.

Se apropiară. Era *Portretul unui tînăr*, de Botticelli.

— Nu ți se pare, Glenda, că pe chipul băiatului acestuia e înscrisă o poveste întreagă ? Ce vezi în ochii lui ?

— Un amestec de curiozitate, poftă de viață și perplexitate... parcă și un pic de teamă.

Lui Pablo îi veni să strîngă fata de braț, dar se abținu. La rîndul ei Glenda ar fi dorit ca Pablo să facă gestul, dar pe de altă parte îi convenea că nu și-a luat atît de repede această libertate. Și astfel trecură prin sălile aripii occidentale a Galeriei. Glenda mărturisi că El Greco nu-i spunea mare lucru. Pablo ripostă că, în cazul său, era exact invers.

Trecură, cu graba unor turiști care dispun de puțin timp, prin sălile în care se aliniau pînze de-ale pictorilor flamanzi, iar Glenda declară că Rembrandt, acesta da, i se părea foarte bun. Iar lui Pablo, care începuse să-și cam piardă răbdarea, îi veni să strige : „Păi spune-o cu glas tare, domnișoară, fiindcă autoportretul lui Rembrandt e în stare să zîmbească de satisfacție.“ Dar continuă să tacă.

Ce părere avea despre *Fata cu pălăria roșie* ? Glenda mărturisi că, atunci cînd a văzut prima oară originalul lui Vermeer, a rămas puțin surprinsă, ba chiar decepționată de faptul că era atît de mic. Dar îl găsea o bijuterie.

Se opriră unul în fața celuilalt sub marea cupolă centrală a clădirii, lîngă fîntînă, tăcînd. Deodată, izbucniră în rîs.

— Ce idioți sîntem amîndoi, nu-i așa, Pablo ?

Atunci el o luă de braț și, părăsind complet tonul foarte formal, spuse :

— Haidem să-i vedem pe postimpresioniști, Glenda. Trebuie să te obișnuiești cu mine. Vreau să-ți fiu prieten. Mi-e neplăcut să-mi fie veșnic teamă să nu te rănesc prin vorbe sau gesturi. Și, în timp ce rostea aceste cuvinte, își conducea prietena spre pînzele lui Gauguin și Van Gogh cu care era familiarizat. Știu că în seara aceea, la ambasadă, ți-am făcut o impresie cît se poate de proastă. Nu-i de mirare, pentru că și eu am rămas cu o părere jalnică despre mine. Nici pînă azi nu pot să înțeleg de ce (și crede-mă că-ți vorbesc foarte sincer, parcă aș gîndi cu glas tare), nu pot să înțeleg de ce te-am tratat așa. N-am făcut asta cu nimeni...

Ea zîmbea în tăcere, lăsîndu-se condusă. Și ce bine e — simțea și gîndea Pablo — să ai trupul ei cald și parfumat lîngă tine. Dar ai grijă, *hombre*, ai grijă. Pe coletul pe care-l transporți se află un anunț invizibil : *Atenție. Fragil.*

— Cînd ai să te saturi de mine, continuă el, poți să mi-o spui deschis, să-mi spui pur și simplu să plec, ne-am înțeles ? Ce părere ai de autoportretul lui Gauguin ? Ce n-aș da să pot scrie... da, și să pot picta cum picta tipul ăsta. Privește copacii lui Van Gogh. Nu ți se par umani în răsucirea asta a lor care parcă exprimă o agonie ?

Ea dădea afirmativ din cap. Nu o interesau tablourile pe care le văzuse de nenumărate ori în vizite anterioare la muzeu. O interesa Pablo, acum era sigură de asta, deși ideea o mai alarma puțin. Ah ! Dacă totul ar putea continua așa, ca o frumoasă și pură camaraderie, să fie prieteni buni, să se întîlnească regulat și să poarte lungi conversații. Poate că într-o zi i-ar și povesti tot. Tot ? Nu. Imposibil ! Dar cel puțin ar avea pe cineva cu care să comunice, chiar fără a atinge tainele ei, cele mai intime, carnea vie a ființei ei, rădăcina otrăvitoare a neliniștii. Ortega era un bărbat sensibil. Glendei îi plăceau trăsăturile lui, glasul lui, prezența lui. Păstra totuși în sinea ei un nucleu de rezistență, o mică fortăreață care mai lupta încă, refuzînd să se predea.

— Ai obosit ? Am putea sta puțin jos.

Se așezară pe o canapea în fața unui tablou de Manet : un toreador mort în arenă.

— Pablo, spuse ea întorcîndu-se către însoțitorul ei și privindu-l drept în ochi. Trebuie să-ți par foarte ciudată, nu-i așa ?

El ezită puțin, apoi dădu din cap afirmativ. Dar se grăbi să întrebe :

— Ți-a spus cineva că prefer oamenii care *nu sînt* ciudați ?

— Dacă te-aș întreba ceva, promiți să-mi răspunzi sincer ?

— Promit.

— Ce gînduri ai cu mine ? Ce reprezint eu pentru tine ? Oare, ca majoritatea bărbaților din neamul tău, de vîrsta ta și cu poziția ta, nu ești altceva decît un colecționar de femei ? Vrei să te folosești de mine așa cum se folosește un copil de o jucărie ? Ce pretinzi de la mine ? Vorbește deschis. Nu te teme că ai putea să mă rănești ori să mă dezamăgești.

— Asta-i bună ! exclamă el. Îmi pui o sută de întrebări și vrei un singur răspuns ? Cred că aș putea rezuma totul astfel : Îmi placi, compania ta mi-e foarte agreabilă și vreau să te am lîngă mine cît mai des posibil. Ești mulțumită ?

— Ai spus că-ți plac... Dar îți plac numai din punct de vedere fizic, nu-i așa ?

— Alta acum. Păi, doar nu ești un tablou, o melodie, o idee. Ești o ființă omenească, ai un corp... Găsești vreun rău în faptul că te plac sub forma ta fizică, vizibilă, palpabilă ?

— Găsesc. Fiindcă dacă interesul tău e pur carnal, soarta noastră va fi fatalmente... știi tu ce.

El nu-și putu reține un oftat de enervare.

— Glenda, scumpa mea, încearcă să mă înțelegi. Mă uit la tine, la silueta ta, la trăsăturile tale, la trupul tău, și tot ce e concret în tine mă atrage. Cît despre rest, despre mintea ta, încă nu știu cum e, fiindcă o ții încuiată cu șapte lacăte. Ești sălbatică, te refuzi, mă respingi ; nu te interesează intimitatea. Eu iubesc (uite

că mi-a scăpat cuvîntul, vezi ?), iubesc în tine ce văd. Iar spiritul tău se ascunde după zidul ăsta cu cioburi de sticlă pe care l-ai înălţat între noi. Cum aş putea să iubesc ce nu cunosc ? În ceea ce priveşte soarta noastră fatală... nu văd de ce trebuie să fie neapărat rea sau tragică...

Ea se uită în tăcere la toreadorul mort din tablou.

Iar el observa acum pentru prima oară profilul Glendei, de aproape, pe îndelete, calm. Se închipui pictîndu-i portretul cu o atenţie plină de voluptate, se văzu schiţînd în cărbune fruntea ei uşor bombată, nasul drept şi aristocratic, buzele cărnoase (unde să fie secretul ?) care constituiau nota cea mai senzuală de pe faţa ei... Carnea fetei era mată şi elastică pe osatura bine formată a obrazului. Pielea ei nu avea albeaţa aceea cu porii prea deschişi, comună femeilor foarte blonde, şi care, cînd e expusă la soare, se pătează amintind de partea lovită a fructelor. Epiderma Glendei sugera mai degrabă o petală de magnolie, nu numai prin contextură satinată, ci şi prin tonul ei uşor crem. Iar ochii ei, care exprimau acum o melancolie senină, un soi de nostalgie, erau violeţi, în contrast cu părul de un castaniu cald. Pablo conchise în sinea lui că, dacă ochii ei, fruntea, faţa aveau ceva comun cu chipurile numeroaselor madone care se vedeau în atîtea tablouri din galerie — buzele Glendei nu aveau nimic angelic, erau buze de femeie pe care a dorit să le sărute din prima zi cînd le-a văzut... Da, îi plăcea şi corpul ei de o falsă, viguroasă slăbiciune, fără prea multă carne, picioarele lungi şi bine formate, şoldurile înguste... Încă odată îşi dădea seama că Glenda e şi mai atrăgătoare în carne şi oase decît în imaginea pe care o păstra în memorie. Dar de ce stătea fata asta aşa, tăcută şi tristă, cu privirea aţintită asupra toreadorului mort ?

— Ascultă, Glenda, trebuie să înveţi să nu te mai temi de mine. Sau, mai bine : să ai încredere în mine.

Ea îşi întoarse capul spre prietenul ei, căruia îi venea s-o sărute.

— Nu mă tem de tine. Dar nici încredere n-am.

El surîse :

— Bine. Îţi propun o experienţă. Haide să ne întîlnim mai des, să stăm de vorbă... Da, Glenda, dar să stăm de vorbă cu adevărat, fără rezerve, fără mistere. Dacă după cîteva zile... sau săptămîni... sau luni (cum preferi), vom observa că nu ne înţelegem bine, lasă-mă. Ne-am înţeles ?

Ea se mulţumi să ridice din umeri.

Sprijinit de tocul uşii, unul din paznicii Galeriei îi observa pe furiş.

Se făcu un moment de tăcere. Şi încă odată Glenda se uită la toreadorul mort, întins în arenă, lîngă capa rozalie şi spadă. Luat în coarne de taur. Bărbaţii erau ca taurii. Se năpusteau asupra femeilor şi le sfîşiau sexul, pîntecele. Iar ele rămîneau în poziţia toreadorului acestuia, culcate pe spate, cu picioarele desfăcute, fără apărare, moarte...

Drace ! îşi spuse Pablo, luînd în mîinile lui una din mîinile fetei. Ea-l privi aproape înspăimîntată, dar nu-şi retrase mîna.

— Glenda, scumpa mea, haide să luăm masa împreună deseară. Trec eu să te iau. De acord ? Şi, pentru ca ea să nu înceapă să-şi închipuie iar tot soiul de lucruri, o lămuri imediat : Mă aştepţi jos, în stradă, la şapte fix. De acord ?

Glenda Doremus dădu din cap, cu o încuviinţare aproape imperceptibilă. Stătea din nou cu ochii aţintiţi asupra tabloului. Ce vedea ea acum nu era toreadorul, ci un băiat negru prăbuşit la pămînt, plin de sînge, castrat, mutilat. Obrazul lui, lovit, călcat în picioare, îşi pierduse orice trăsătură omenească.

— Glenda, de ce plîngi ? Am spus ceva care te-a ofensat sau te-a amărît ?

În seara aceea luară masa la *Rive Gauche*. Glenda se arătă mai vorbăreaţă, mai puţin inhibată ca de obicei, deşi continua să evite subiectele personale. Se mai întîlniră şi în alte dăţi, vinerea sau sîmbăta seară. Într-o duminică — zi luminoasă şi călduţă — se duseră la

Glen Echo Park, mîncară *hot-dogs*, se dădură în tobogan și, pentru prima oară, Pablo o auzi pe Glenda rîzînd, dar rîzînd tare și deschis ca o fetiță care se amuză. Și cum îi lumina rîsul fața !

Încetul cu încetul se va obișnui cu „stilul" lui, cu atitudinile lui mintale cam ireverențioase și critice — fiindcă Glenda, spre deosebire de majoritatea americancelor pe care le cunoștea, părea să nu aibă nici un pic de simț al umorului.

Acum, odată cu primele călduri ale verii, le plăcea să se plimbe cu mașina prin suburbii, cu capota coborîtă. O luau pe autostrada Mount Vernon Memorial Highway și se duceau pînă la casa istorică ce-i aparținuse lui George Washington. Se plimbau împreună pînă la Tindal Basin, se culcau pe iarbă și urmăreau acrobațiile veveriților prin copaci și forfota păsărilor. Între ei se creeau lungi și periculoase momente de tăcere cînd, conștient de singurătatea din jur și de corpul acela, tînăr și dorit, culcat lîngă el, Pablo se cufunda în fantezii erotice care-l tulburau, fiindcă-i era teamă să nu facă vreun gest ce ar putea s-o rănească și s-o pună pe fugă pe însoțitoarea sa.

Glenda privea cerul albastru și cald, printre coroanele copacilor, și simțea, pentru prima oară după multe luni, un soi de relaxare a tensiunii, atît a mușchilor, cît și a nervilor. Pablo era un prieten admirabil și pînă acum nu spusese și nu făcuse nimic care ar fi putut s-o dezamăgească. De multe ori se surprinse dorind ca el s-o ia în brațe și s-o sărute pe gură. Asta spera ea, și în același timp de asta *se temea* să nu se întîmple într-o zi.

Oare n-ar fi mai bine să rămînă mai departe doar buni prieteni ? Pînă cînd ? Uneori, seara, acasă, începea să se foiască în pat, gîndindu-se la el, dorindu-i prezența fizică, imaginîndu-și ce ar simți dacă i s-ar dărui... Pablo nu putea să fie o brută ca ceilalți bărbați. Avea sensibilitate, era un artist, un... În cele din urmă conchidea că cel mai bine ar fi să facă o baie rece și să nu se mai gîndească la toate astea.

Primele călduri mari se produseră în cea de-a doua jumătate a lunii iunie. Într-o seară, Glenda și Pablo ieșiră împreună cu automobilul, opriră lîngă Tindal Basin, în East Potomac Park, și o porniră apoi pe jos pe malul apei, pînă la Hains Point. Se culcară pe iarbă sub o salcie și începură să privească în tăcere stelele și să asculte zgomotul înăbușit al traficului din oraș... Briza caldă ajungea pînă la ei, încărcată de miresme vărătice. Glenda făcea tot posibilul ca să-și izgonească din minte vara aceea oribilă din Cedartown, în timp ce Pablo se cufunda cu totul în amintirea verilor din copilărie și adolescență. Iar vocile, imaginile și senzațiile de-atunci, evocate acum de parfumul și temperatura serii, îl năpădeau încetul cu încetul producîndu-i un soi de toropeală nostalgică. Și atunci, cu glas șoptit și tărăgănat, de parcă și-ar fi vorbit sieși, îi descrise Glendei casa părintească din Cerro Hermoso, clădirea veche în stil colonial spaniol, plină de mobile și mirosuri de demult, în mijlocul unui parc de cedri și stejari seculari și de chiparoși triști care-i aminteau băiatului de cimitire. Da, și în plus răcoritoarea fîntînă din faianță de Talavera de la Reina [1], și statuile de piatră care străjuiau aleea pavată cu dale ce ducea de la fîntînă pînă sub streașina casei, acele bătrîne statui care într-un fel erau personaje vii din lumea copilăriei sale.

— Erau cele nouă muze, iar eu mă mîndream să cunosc numele tuturor și să știu ce reprezenta fiecare. Clio avea un braț frînt. Din masca pe care o ținea în mînă Talia lipsea un fragment. Iar la doisprezece ani m-am îndrăgostit de Erato, care avea capul încununat cu trandafiri și mirt, și i-am închinat un poem... Cînd am ajuns la liceu, preferata mea era Melpomena. Sub inspirația ei mi-am scris „tragedia greacă" și am intrat în pielea eroului, un soi de Oreste urmărit de furii.

Se făcu un moment de tăcere, în care timp Glenda gîndi : „Unde or fi îngropat rămășițele negrului linșat ?" Se povestea (oh, dumnezeule, de ce vara îi readucea

[1] Oraș din Spania celebru în lumea întreagă pentru ceramica și faianțele sale. (N.T.)

mereu în amintire clipele acelea sordide ?), se povestea că cineva ar fi aruncat organele genitale ale băiatului unor cîini hămesiți, care le-ar fi înfulecat pe loc. Iar Glenda își clătină capul dintr-o parte într-alta, încercînd să se desprindă de negrele-i amintiri.

— Un lucru e curios..., continuă Pablo, căruia îi stăruia acum în minte chipul tatălui său. Există scene din copilărie, lucruri aparent lipsite de importanță, pe care nu le poți uita niciodată. De exemplu, într-o anume după-amiază... Era cam frig (Cerro Hermoso se află la circa opt sute de metri deasupra nivelului mării), aveam vreo zece, doisprezece ani și, sprijinit la fereastra odăii mele, stăteam și-l observam pe tata care se plimba singur prin parc, de colo-colo, cu un șal pe umeri, cu capul în jos, pierdut în gînduri. Nu știu de ce, mi s-a făcut tare milă de el. Pesemne că băiețașul de-atunci a avut intuiția profundei, iremediabilei lui singurătăți. Mi-a venit să cobor, să-l iau de mînă și să pășesc lîngă el, chiar fără să spun nimic. Timiditatea m-a împiedicat. N-am fost niciodată intim cu Don Dionisio...

— Cum e tatăl tău ? întrebă Glenda.

Pablo ezită înainte de a-i răspunde. Oare chiar știe cum e tatăl său ?

— Un bărbat înalt, slab, puțin adus de spate, cu fața suptă, cu ochii triști, cu mîinile lungi, aristocratice și vocea obosită. Asta, pe dinafară. Pe dinăuntru, un om închis, cufundat veșnic în cărți, care vorbește puțin și pe care-l respectă toți. Toată copilăria mea am auzit că nu trebuie contrariat Don Dionisio... nu trebuie să se facă zgomot din cauza lui Don Dionisio... nu trebuie să i se producă nici o neplăcere lui Don Dionisio, fiindcă e foarte bolnav... Medicul familiei mi-a spus într-o zi : „Tatăl tău e un bărbat încă tînăr, dar biata sa inimă e foarte obosită. Are o mie de ani". Copil cum eram, am luat în serios cuvintele lui și am rămas convins că inima tatii e chiar milenară...

— Dar mama ?

— Dacă tata era și încă mai este pentru mine o figură aproape legendară... ca să spun așa, o umbră în parc prin-

tre statui, mama, cu totul diferită, este o prezenţă concretă, puternică, dominatoare. O doamnă cu o ţinută impozantă. S-a ocupat de mine cu eficienţa unei guvernante devotate. Eram copil unic, înţelegi cum vine asta... A alternat răsfăţul cu exigenţa, sărutările cu disciplina. Pînă şi la aritmetică m-a meditat. Cînd am ajuns la algebră, m-a încredinţat lui Don Dionisio. Nu-i nevoie să-ţi spun că n-am habar de algebră. Puţinul pe care l-am învăţat, s-a dus... M-au pus să urmez dreptul numai fiindcă (ideea era susţinută mai ales de mama) un bărbat trebuie să aibă titlul de doctor, să posede o diplomă. Dar, ca să revenim la Doña Isabel : e o femeie autoritară, de familie bună şi cu o ascuţită conştiinţă a *rangului* ei. (Ah ! dacă ai fi auzit-o vorbind despre arborele genealogic al familiei Ortega y Murat !) Mama a fost întotdeauna puntea de legătură dintre soţul ei, insulă solitară, şi continentul lumii întregi. Un soi de interpret. Parcă ar fi primit procură de la el ca să trateze cu viaţa în numele ei. Datorită ei, afacerile familiei Ortega y Murat au prosperat. Şi, vezi bine, asta într-o ţară eminamente patriarhală !

— Dar, în situaţia asta, ce făcea tatăl tău ?

— Bănuiesc că trăia şi mai trăieşte încă într-o lume pe jumătate onirică, nutrind fantezii şi respingînd orice realitate care nu corespunde viselor sale. Sînt convins că Don Dionisio are vocaţia vieţii monahale. Ar fi trăit fericit într-o mănăstire, ca frate laic...

Pablo era culcat pe spate, cu mîinile împreunate între ceafă şi iarbă. Cum Glenda continua să tacă, reluă :

— Trebuie să ştii că Don Dionisio, din tinereţe, e obsedat de două spaime. Una e cea a morţii, şi asta l-a condus spre Biserică. Ştie teologie poate tot atît de multă ca şi Arhiepiscopul Primat. Cealaltă spaimă e ca nu cumva o revoluţie comunistă să-i confiste bunurile şi să-l lipsească de libertatea cultului şi de celelalte libertăţi fără de care n-ar putea trăi. Dar e un om esenţialmente bun, Glenda, crede-mă. Încercările lui să comunice cu mine au fost emoţionante, chiar dacă au eşuat.

— Şi tu, cum ai reacţionat la aceste încercări ?

— Ei bine... cînd eram copil, simţeam pentru el o afecţiune amestecată cu respect şi compasiune. După ce m-am făcut mare, m-am revoltat... Revolta a culminat cu gestul din Noaptea Tragică, despre care ţi-am vorbit. Cred că i-am salvat viaţa lui Gris nu numai din prietenie pentru fostul meu maestru, ci şi „contra" tatii şi a mamei, a căror lume o ameninţau ideile lui Gris, agnostic şi socializant. Desigur, n-am înţeles asta decît mult mai tîrziu...

— Ah ! Pablo ! oftă Glenda. Cît de complicată e viaţa !

— Cînd aveam cincisprezece ani, în timpul unei vacanţe la Soledad del Mar unde familia Ortega y Murat îşi are conacul de ţară şi plantaţiile, m-am îndrăgostit de fiica unui pălmaş. Era cam de vîrsta mea şi o chema Pia. Intram în stufăriş, ne culcam pe pămînt, mîncam fructe, rîdeam, ne spuneam poveşti unul altuia. Şi inevitabilul s-a produs, de vreme ce eram vii amîndoi... Într-o după-amiază ne-am pomenit făcînd dragoste într-un mod cît se poate de stîngaci. Pia a fost cu iniţiativa. Şi atunci... ne-am *îndrăgostit* unul de altul. Am continuat să ne întîlnim în taină, toată vara, uneori ne iubeam prin tufişurile de pe malul rîului şi apoi, goi puşcă, ne aruncam în apă şi înotam... Curios, chiar şi astăzi, cînd simt miros de melisă, de iarbă tînără, de pămînt încins de soare, încă îmi mai aduc aminte de Pia. Şi aşa, într-o zi m-au descoperit şi m-au pîrît, şi s-a întors lumea pe dos... Îţi poţi închipui reacţia Doñei Isabel Ortega y Murat. Fiul ei, carne din carnea ei, sînge din sîngele ei, făcea tot soiul de lucruri neruşinate în stufăriş cu fiica unui pălmaş ! M-au izgonit din Grădina Raiului. Mama a plîns, m-a blestemat şi, pînă la urmă, ştergîndu-şi ochii, a întrebat : „Vrei să-l omori pe taică-tău ? Nu ştii că inima lui nu rezistă la asemenea supărări ?" A hotărît să nu-i pomenească nimic de „crima" fiului său. Scandalul a fost înăbuşit. Tatăl Piei, dat afară, a trebuit să plece cu toată familia pe altă plantaţie. Iar pe mine m-au trimis într-un internat iezuit unde am învăţat religie şi am fost ameninţat cu flăcările iadului. Cred că cei

doi ani pe care i-am petrecut în colegiul acela stau la baza agnosticismului meu. Am găsit că religia e ceva trist și dumnezeu un părinte prea sever... Idealul mamei era să rămîn cast pînă la o căsătorie prematură cu o tînără de rangul meu care să-mi dăruiască mulți copii, spre a perpetua și duce peste timpuri numele, pămînturile și dominația familiei Ortega y Murat. La optsprezece ani, cînd am intrat la universitate, mi se și arătaseră *candidatele*. Erau trei sau patru fete aparținînd marilor familii din Cerro Hermoso. M-am revoltat din nou. Lipsit de orice vocație pentru căsătoria de conveniență, lipsit de dragoste și, pe deasupra, fără nici cea mai mică înclinație pentru castitate, am avut multe femei, care nu erau toate neapărat niște prostituate. Dar lucrurile astea te scîrbesc, nu-i așa, Glenda ?

Ea nu răspunse imediat. O clipă i se păru că are lîngă ea alt bărbat mutilat.

— Nu, Pablo, de ce să mă scîrbească ? Mă întristează... Nu mă pot resemna cu gratuitatea vieții.

— În anul cînd trebuia să-mi iau licența, am fost obligat să părăsesc Sacramento pentru motivele pe care le cunoști. Și iată-mă acum aici, încercînd să nu fac nimic care să poată răni inima lui Don Dionisio sau orgoliul Doñei Isabel.

Tăcu. Începu să urmărească luminile clipitoare ale unui avion care trecea la mică înălțime, în direcția aeroportului ; își spuse — era acum sigur de asta — că Glenda avea în fizicul ei ceva care-i amintea de Pia. Gura, poate... Picioarele lungi. Dar tonul pielii se deosebea foarte mult... Pia era brunetă. Iar ochii ei : oare ce culoare aveau ? Nu-și amintea.

— Cu toate astea, ții mai mult la tata decît la mama, nu-i așa, Pablo ?

— E curios, dar încerc să nu mă gîndesc. E adevărat că am tot felul de frecușuri cu bătrîna cînd ne întîlnim și chiar cînd ne scriem. Iar faptul că-mi pierd răbdarea cu ea îmi provoacă un sentiment de vinovăție. Dintotdeauna am simțit mai multă tandrețe (sau poate doar milă ?)

pentru bătrîn. Una din amărăciunile pe care le port în suflet e că n-am încercat niciodată serios să fiu mai intim cu el, de cînd m-am făcut mare...

Pe sub copaci treceau siluete. De pe celălalt mal al fluviului licăreau lumini. Peste oraş se înălţa un soi de aură luminoasă, de un galben nuanţat cu roşu.

— Şi vrei să te mai întorci acasă ? întrebă Glenda, simţind că întrebarea nu-i era adresată numai lui Pablo, ci şi ei însăşi.

— Vreau şi nu vreau. Mi-e teamă. Găsesc că lumea mea e foarte diferită de a lor. Sau poate mi-e frică să nu descopăr că, în fond, sînt la fel cu ei, ceea ce m-ar dezamăgi teribil. Totul e atît de complicat !

— Într-o zi bătrînul tău o să moară, murmură Glenda, după o uşoară ezitare.

— Şi în ziua aceea mama o să născocească alt soi de şantaj cu care să încerce să mă domine în continuare. Inima tatii va fi încetat să bată, trupul lui va odihni în cavoul familiei Ortega y Murat, şi atunci Doña Isabel va începe să exploateze mémoria lui Don Dionisio, pe care voi avea obligaţia sfîntă s-o cinstesc. Atunci ea o să-mi spună tot ce aştepta bătrînul de la mine, adică menţinerea proprietăţilor familiei, acceptarea sistemului economic şi social al cărui susţinător puternic era... un sistem pe care eu personal îl consider crud, nedrept şi absurd.

— Eşti socialist, Pablo ?

— Nostim cum voi, americanii, vă temeţi de cuvîntul *socialism*. De fapt, doar de cuvînt, fiindcă nu cunosc alt popor pe lumea asta care să fie mai pregătit ca voi pentru socialism. Într-un fel, aici există deja forme de socialism. Dar să-ţi răspund la întrebare. Aplică-mi eticheta de socialist, dacă vrei. Socialist utopic, liberal cu tendinţe socialiste, umanist. Denumirea nu mă interesează. Ceea ce mă preocupă e instaurarea dreptăţii sociale. Ţara mea are aproape două milioane de locuitori şi, în ultimă analiză, e dominată doar de vreo treizeci de familii bogate şi de două puternice companii americane. Restul nu e numai tăcere, ci în primul rînd mizerie,

foame, boală, moarte prematură, nefericire... Crezi că pot să mă înapoiez în Sacramento și să contribui la menținerea acestei stări de lucruri ?

— Ce alternativă ai ?

El se răsuci și rămase culcat pe burtă.

— Asta încerc și eu să descopăr.

29

Michel Michel se retrase în odăile sale și mai înscrise ceva în jurnalul său intim : *Opt și douăzeci p.m. Astă seară G.H., făcîndu-mi cu ochiul într-un mod care a dezvăluit încă odată lipsa lui de clasă, mi-a comandat o cină specială pentru două persoane, care va trebui să fie servită la ora zece, după ce va coborî din dormitor cu amanta.*

Cînd, acum cîteva minute, am auzit soneria și m-am dus să deschid, am avut o surpriză. În loc s-o văd pe Mme V., cum mă așteptam, am avut-o în fața mea pe Mlle F.A., frumoasa americancă blondă care zîmbea cu surîsul ei de reclamă pentru pastă de dinți. „Bon Dieu !" Acum sînt amîndoi acolo sus, probabil deja dezbrăcați și pe cale de a se rostogoli în patul isabelin : statuia de marmură albă și faunul de aramă. Ciudat contrast ! Mi-ar plăcea să asist la scenă, pe jumătate din interes științific, pe jumătate din spirit fescenin. „Hélas !"

Înainte de a se dezbrăca, Rosalia îi cerea totdeauna lui Gabriel Heliodoro să stingă toate luminile din cameră, consimțind să lase aprinsă doar lampa albastră din colț. Frances Andersen, dimpotrivă, se dezbrăcase foarte natural, procedînd la un calm *strip tease* în lumina ambelor veioze, iar ambasadorul, care avea doar un halat ușor de mătase pe el, o contempla din ușa băii, gustînd dinainte plăcerea pe care i-o va dărui femeia aceea atît de albă. Față de nerăbdarea, de graba și de dorința sa, „campania" fusese lungă, și au existat momente cînd a trebuit să facă un mare efort ca să nu explodeze.

Cîte nopți petrecute prin cabarete și restaurante, cîte cuvinte murmurate la ureche în timpul dansului, cîte promisiuni neținute, cîte refuzuri, avansuri, retrageri ! O copleșise pe Miss Andersen cu diferite daruri, bijuterii cu pietre semiprețioase și prețioase din țara sa ; comandase să i se monteze într-un inel de platină — pe care ea îl purta acum la deget — o mare perlă neagră pescuită în Golful Mexicului.

Frances Andersen era culcată în pat, complet goală, cu ochii închiși, cu sînii gîfîind în ritmul unei respirații care lui Gabriel Heliodoro i se păru normală. Albă, atît de albă și curată... Niciodată în viața lui nu avusese o femeie care să-i dea o asemenea impresie de puritate, de obiect îndepărtat și inaccesibil.

Se apropie încet de pat. Nu avea nimic de spus. Puteau să se iubească în tăcere. Vor vorbi doar în limbajul gemetelor.

Se așeză pe pat. Frances zîmbi, simțind apropierea bărbatului. Dar continuă să țină ochii închiși. Gabriel Heliodoro se aplecă și depuse o sărutare ușoară pe sfîrcul fiecăruia din sînii americancei. Ea se înfioră puțin și-și încrucișă automat picioarele. El își scoase halatul și-l aruncă pe jos. Își răsfiră palma pe pîntecele femeii, gustînd contrastul dintre epiderme. Își coborî mîna pe pîntece în jos, dar Frances continua să-și țină picioarele încrucișate, protejîndu-și sexul. El îi căută gura, dar ea și-o refuză. Îi sărută atunci părul, tîmpla, fața, bărbia, gîtul, din nou sînii, pîntecele, și în clipa aceea, deschizîndu-se parcă toată gemînd, ea îi apucă părul cu ambele mîini, de parcă ar fi vrut să i-l smulgă din cap. Apoi el se culcă lîngă ea, cu respirația accelerată, cu nările palpitînde, o îmbrățișă și o strînse la piept ; din nou încercă să-i sărute gura, dar nu izbuti fiindcă Frances își trase capul înapoi ; enervat, îi venea s-o muște de gît.

„I-o fi silă de mine ? gîndi. Bine, dar eu te învăț ceva, cățea albă și trufașă, eu te stăpînesc.“ Și-l apucă o dorință sălbatică să degradeze trupul acela, să-l spurce.

Și, în timp ce gîndea așa, o strîngea tot mai mult, întreagă, lîngă el.

— Ușurel, Gabriel Heliodoro, îi murmură Frances la ureche. Nu fi atît de grăbit. Te gîndești la ceas ? Avem veșnicia înaintea noastră. Lasă-mă să răsuflu puțin.

El îi dădu drumul, brusc, și rămase culcat pe spate lîngă ea. Camera avea aer condiționat, dar el începea să simtă cum i se umezește trupul de transpirație. Frances zîmbea, cu capul întors spre el, cu ochii acum deschiși.

— Ce-ai simțit cînd ai omorît primul om ?

El fu aproape șocat de neașteptata întrebare.

— Cine ți-a spus că aș fi omorît pe cineva ?

— Ascultă, Gabriel Heliodoro, cunosc bine povestea vieții tale. Spune-mi ce ai simțit. Ai omorît cu o ură rece, sau a fost ca o patimă, ca o pală de foc ?

— Niciodată n-am omorît pe cineva cu sînge rece.

— Greu de crezut.

— De ce ?

— Fiindcă ai luat parte la mai multe revoluții. Un partizan atacă în general noaptea, prin surprindere. Preferă să ucidă santinelele cu cuțitul, fără zgomot. Haide, povestește ce ai simțit.

— Nu-mi amintesc cum a fost prima dată cînd am... ucis. Am o memorie mizerabilă. Urăsc trecutul.

— Dar ce simte un om cînd ucide ?

— În luptă ? Bucurie. E aproape un joc. Regula e să-ți trimiți inamicul la dracul, pînă n-apucă să o facă el cu tine.

— Și pe urmă ? Are remușcări ?

— De ce vrei să știi asta ? Crezi că, dacă am să-ți spun că sînt un ucigaș, o să-ți placă mai mult de mine ?

— Cine știe ? M-am săturat să mă tot culc cu jumătăți de bărbați, cu băieți frumoși, sănătoși, care se poartă cu mine de parcă aș fi pe jumătate amantă și pe jumătate mamă. Sînt totdeauna atît de puri, de inocenți, de *nice* [1], că-mi piere orice chef.

---

[1] Drăgălași (engl.). (N.T.)

— Nu sînt copilul tău, dar nu-ţi sînt nici tată, deşi aş avea vîrsta. Cred că a sosit momentul să punem capăt acestei conversaţii.

El îi căută iar gura, dar Frances se eschivă din nou.

— Cîţi oameni ai omorît în viaţa ta, Gabriel Heliodoro ? întrebă ea. Cîţi ?

El o mîngîia acum în toate chipurile, dar Frances continua să rămînă insensibilă, refuzînd să i se dăruiască.

— Cîţi ? repetă ea. Zece, douăzeci, cincizeci ?

— Nu i-am numărat niciodată ! strigă el, gata s-o ia la palme.

— Dar ce simte omul atunci ?

— Cînd aveam o mitralieră în mînă, apăsam pe trăgaci şi trimeteam gloanţele în evantai. Trupurile celor care cădeau morţi sau răniţi de gloanţele mele nu erau ale unor oameni, ci ale unor duşmani. N-aveau chip, nici nume.

— Dar cîţi ?

— Cincizeci, o sută, două... ce contează ?

— Şi eşti în stare să mă omori dacă nu mă dăruiesc ţie acum ?

— Nu. Nu vreau să te omor, dimpotrivă, vreau să-ţi dau mai mult ca oricînd impresia că eşti vie de tot.

— Dar eu simt că eşti un ucigaş, Gabriel Heliodoro. De ce negi ? Nu se poate să nu fi omorît pe cineva nu numai cu grenada sau mitraliera, ci cu propriile tale mîini. Povesteşte, hai, povesteşte !

El nu voia să-şi amintească. Îşi îngropase cadavrele în cimitirul memoriei, într-o groapă comună. Nu aveau epitaf. Nici nu meritau. Arzînd de dorinţă, o îmbrăţişă pe Frances, o strînse din nou lîngă el, patul scîrţîi, şi deodată îşi aduse aminte...

— Bine. Aveam douăzeci şi unu de ani şi mă ascundeam de poliţia dictatorului, fiindcă luasem parte la un complot eşuat prin care ne propuneam să aruncăm o bombă în automobilul Preşedintelui Chamorro...

— Şi tu trebuia să arunci bomba... cu mîinile tale, riscîndu-ţi viaţa ?

— Eram patru. Încă nu trăsesem la sorţi ca să vedem care din noi se va sacrifica. Cineva ne-a denunţat, poliţia a făcut o descindere în casa unde aveam obiceiul să ne întîlnim, ceilalţi trei au fost prinşi, dar eu am reuşit să fug...

— Şi dacă ar fi căzut sorţii pe tine... ai fi acceptat să-l ucizi pe Preşedinte şi să mori sfîrtecat de aceeaşi bombă ?

— Nu ! Îl uram pe dictator. Soldaţii lui uciseseră prieteni de-ai mei... mulţi ţărani nevinovaţi din tîrgul unde m-am născut. Dar eram foarte tînăr, voiam să trăiesc. Să trăiesc şi să urăsc mai departe. Morţii nu mai pot urî.

Ea zîmbi.

— Nu cumva i-ai denunţat tu pe ceilalţi ca să scapi de răspundere ?

Lui Gabriel Heliodoro îi veni din nou să-i tragă o palmă în obraz. Se reţinu şi spuse :

— Întrebarea ta e jignitoare şi nu merită răspuns.

Ea îşi trecea acum mîna de-a lungul spinării amantului ei. Îi şopti la ureche :

— Spune mai departe. Ai fugit... Unde te-ai ascuns ?

— În camera unei prostituate, prietena mea... O chema Elvira.

— Cum era ? Drăguţă ? Tînără ?

— Nici drăguţă, nici urîtă. Cu părul oxigenat. Dar avea peste patruzeci de ani. Eu, pe vremea acea, o socoteam aproape bătrînă...

— Era îndrăgostită de tine ?

— Nu ştiu. Îi plăceam.

— Cum te-a ascuns ?

— În cămăruţa în care locuia cu chirie, într-o casă veche din cartierul rău famat din Cerro Hermoso. Camera era sărăcăcioasă şi mirosea a corpul ei, a parfumul ei ieftin, a sudoarea bărbaţilor care se foloseau de ea...

— Ce se întîmpla cînd venea un „client" ?

— Elvira avea obiceiul să stea sprijinită la fereastră, vînînd bărbaţii care treceau pe trotuar. Înainte ca un

„client“ să intre, urcam sub tavanul podit al camerei și rămîneam acolo, ascuns, printre șobolani și păianjeni...

— Și auzeai sau vedeai ce se petrecea în cameră în timp ce bărbații se culcau cu prietena ta ?

— Căutam să nu aud. Stăteam întins, asudînd, murind de căldură. Dar camera era scundă, tavanul avea lucarne, și nu se putea să nu aud. Odăița aceea era un soi de teatru prin care treceau personajele cele mai ciudate. Pervertiți sexuali. Băieți care se culcau pentru prima oară cu o femeie... Bun. După ce pleca bărbatul, coboram și-l așteptam pe următorul. În zori, cînd Elvira încuia ușa cu cheia, eram mort de oboseală și atunci puteam să dorm în pace.

— Cu ea ?

— N-avea decît un singur pat.

— Cît timp a durat asta ?

— Două săptămîni, cincisprezece zile... douăzeci, nu-mi amintesc. Elvira îmi aducea de mîncare, țigări, pînă și haine. Dar trebuia să fug din oraș...

— Acum povestește-mi de bărbatul pe care l-ai omorît.

Gabriel Heliodoro avu o clipă de ezitare.

— Nu sînt sigur că l-am omorît...

— Ai spus că l-ai omorît. Haide !

— Poate că a fost un vis, un coșmar.

Frances izbucni în rîs.

— Atunci povestește-mi coșmarul.

— Într-o noapte, culcat în patul tîrfei, mă simțeam rău, ardeam de febră, tremuram ca de malarie, dar nu i-am spus nimic Elvirei. Ea stătea la fereastră. Auzeam zgomot de pași pe stradă. Unii bărbați se opreau, vorbeau cu ea, se tîrguiau, plecau mai departe. După nu știu cît timp, s-a decis unul să intre. Elvira mi-a făcut semn. Am urcat cu mare greutate în ascunzișul meu, m-am culcat pe o grindă... Mă durea tot corpul, eram amețit, aveam frisoane, cred că am început să aiurez... sau am adormit și am visat... Clientul a intrat. După voce, mi s-a părut un bărbat între două vîrste. S-a dezbrăcat, i-a cerut și Elvirei să se dezbrace toată. Am auzit patul scîr-

ţiind. Bărbatul a început să vorbească. Voia ca Elvira să-l roage ceva...

— Ce anume ?

— „Fă-mi un copil." Ea i-a răspuns : „Nu fi tîmpit. Haide mai repede". Dar bărbatul a insistat : „Îţi mai dau două lune pe deasupra dacă-mi spui să-ţi fac un copil". Ea l-a întrebat : „Dar, de ce ? Nu vreau nici un fel de copil de la nimeni". Iar el : „Numai să te prefaci. Îmi place mai mult aşa. Cinci lune pe deasupra ! Spune : Fă-mi un copil, fă-mi un copil". Foarte stîngace, ea a început să repete cuvintele astea. M-a apucat deodată o ură, o scîrbă faţă de omul acela sau, mai degrabă, de glasul lui. „Mai spune o dată : Fă-mi un copil ! Încă o dată... Ah !" Elvira spunea, rîdea, şi spunea din nou. Iar bărbatul sforăia ca o bestie.

Gabriel Heliodoro apucă un colţ al cearşafului şi-şi şterse cu el fruntea umezită de transpiraţie:

— Nu-mi amintesc ce s-a întîmplat atunci. Totul era confuz... Se pare că am sărit din tavan, am căzut peste bărbatul care se întinsese deasupra Elvirei şi i-am vîrît lama cuţitului între coaste... El a scos un ţipăt, Elvira a ţipat şi ea. Am văzut că sînt pierdut, nu-mi rămînea decît să fug... Am alergat la uşă, am ieşit în stradă, am luat-o pe prima uliţă, şi dus am fost...

— Crezi că ai avut un coşmar ?

— Nu ştiu. Nu ştiu. Cînd s-a crăpat de ziuă ajunsesem în afara oraşului, îmi trecuse febra, transpiram, cu fruntea răcorită. Aveam ceva bani în buzunar. Am luat trenul şi m-am dus la Soledad del Mar. Am sărit din tren înainte ca el să ajungă în staţie, m-am ascuns prin tufişuri, am aşteptat să se înnopteze ca să intru în tîrg, unde mă cunoştea toată lumea, şi m-am îndreptat spre casa părintelui Catalino, care mi-era prieten.

— Şi i-ai povestit părintelui că ai omorît un om ?

— I-am povestit. El a fost cel care mi-a zis că poate nu fusese totul decît produsul delirului...

— De ce ?

— Fiindcă nu aveam nici pe haine şi nici pe mîini vreo pată de sînge. Şi fiindcă nu-mi aminteam să fi umblat înarmat cu un cuţit.

Gabriel Heliodoro se ridică, se duse în baie, luă un prosop, se şterse cu el pe braţe şi tors, îşi dădu cu un deodorant la subsuori şi reveni în pat.

— Am rămas ascuns în clopotniţa bisericii două zile. Părintele Catalino mi-a adus ziarele apărute la Cerro Hermoso în ultimele trei zile. Nicăieri nu se pomenea de vreo crimă în cartierul rău famat... Într-o seară am reuşit să plec din tîrg, am urcat în munţi şi m-am alăturat partizanilor lui Juventino Carrera...

Americanca zîmbi.

— Să presupunem că totul a fost un vis... sau un acces de delir. Spune-mi însă, ce-ai simţit cînd l-ai înjunghiat pe omul acela ?

— E curios. Am simţit ceva destul de asemănător cu bucuria pe care mi-a dat-o prima femeie pe care am avut-o în viaţa mea. Doar că mai rapid şi mai violent...

Deodată, Frances se aruncă peste Gabriel Heliodoro, îi sărută lacomă buzele, limba ei pătrunse ca o reptilă în gura lui, şi amîndoi se rostogoliră pe pat, înfioraţi, gîfîind, ca într-un soi de luptă corp la corp.

La ora aceea, Pancho Vivanco umbla în sus şi în jos pe Massachusetts Avenue, pe trotuarul din faţa ambasadei. Era o căldură grea, aerul stătea nemişcat, din pietrele de pavaj şi din asfalt urca un abur fierbinte şi umed. Soţul Rosalíei îşi simţea cămaşa muiată de sudoare, lipită de trup, provocîndu-i o senzaţie neplăcută. Îşi trecea batista peste faţă, nu se oprea din mers, cu ochii aţintiţi asupra reşedinţei ambasadorului, cu atenţia concentrată în special la lumina celor două ferestre de la etaj... Acolo, în camera aceea, se afla Gabriel Heliodoro cu amanta sa, americanca, în timp ce Rosalía, biata de ea, suferea acasă, cu ochii încercănaţi şi roşii de plîns, aşezată lîngă telefon, aşteptînd un apel care nu mai venea...

Vivanco se opri, aproape gîfîind, se sprijini de trunchiul unui copac şi începu să-l urmărească pe paznicul ambasadei, care în clipa aceea străbătea parcul făcîndu-şi rondul de noapte.

Căută să-și închipuie ce se petrecea în momentele acelea în apartamentul prezidențial. Simți o mare voluptate gîndindu-se nu numai la goliciunea americancei, dar și la cea a lui Gabriel Heliodoro. Și pentru o clipă se puse în locul ambasadorului și o posedă pe yankee, dar în același timp, în mod confuz, el era femeia și se simțea îmbrățișat de bărbat, și-i vîra în gît un cuțit și-l lăsa să i se scurgă tot sîngele din el, ca unui porc. *(Tobă de Páramo ! Ia tobă de Páramo ! Două lune bucata ! Tobă de Páramo !)* Iar cînd porcul va grohăi și se va goli de sînge și va păli pe patul lui, el, Francisco Vivanco, îi va spune : „Asta-i răsplata pentru tot răul pe care ni l-ai făcut !"

Își șterse fața din nou. (Batista i se făcuse leoarcă.) Simțea cum îi arde gîtlejul. Nu. Mai bine cu gloanțe. Să-i expedieze monstrului cinci gloanțe în corp. Va fi arestat și dus în Sacramento, unde-l vor judeca și în mod fatal îl vor condamna la treizeci de ani închisoare. Gabriel Heliodoro era prieten intim cu Președintele. Nici un juriu nu va îndrăzni să-l achite pe ucigașul lui. Treizeci de ani într-un penitenciar imund. Poate vor descoperi un mijloc să-l otrăvească... Ori să-l omoare prin niște torturi rafinate. Nu. Singura scăpare era sinuciderea. O pierduse pe Rosalía pentru totdeauna. Un glonte în cap ? Prea brutal. Putea să se arunce de pe un viaduct... (auzi zgomotul propriului său craniu lovindu-se și spărgîndu-se de pavaj.) I se făcu o milă nesfîrșită de el. Mai bine să ia multe barbiturice și să se cufunde în moarte prin poarta somnului...

Încet Vivanco urcă spre Wisconsin Avenue, unde-și lăsase mașina. Îi era sete. Întîlni un *drugstore* încă deschis. Intră, se așeză pe bancheta de lîngă bar. Ceru o limonadă, pe care o bău dintr-o singură sorbitură, apoi o înghețată de vanilie.

— Cu *fudge* [1] sau fără ? întrebă vînzătoarea.

Medicul îi interzisese să mănînce lucruri care îngrașă, dar lui Vivanco îi plăcea mult *fudge*. Trebuia să slăbească

[1] Sos preparat din unt, zahăr, ciocolată etc. (engl.). (N.T.)

cel puţin opt, zece kilograme. Dar ce-i mai păsa acum de asta, dacă tot se va sinucide ?

— Cu *fudge*, spuse, decis.

Vînzătoarea luă un tub de plastic şi picură sosul de ciocolată fierbinte peste îngheţată. Iar Pancho începu să mănînce cu o lăcomie de copil.

Îmbrăcat în rasa de franciscan, Jorge Molina stătea întins pe parchetul din dormitor, cu capul sprijinit pe o pernă subţire. Stinsese luminile, temperatura ambiantă era primăvăratică şi unicul sunet ce se auzea era zumzetul aparatului de aer condiţionat.

Avusese o rodnică seară de muncă — îşi spunea consilierul ambasadei cu ochii închişi. O seară de neuitat ! După multe îndoieli şi discuţii cu sine însuşi, luase o hotărîre definitivă în legătură cu orientarea pe care avea s-o dea biografiei Arhiepiscopului Primat din Sacramento. Credincios planului original, va face din Don Pánfilo eroul povestirii. Părintele Catalino va fi menţinut la condiţia sa obscură de paroh de ţară : poate nici măcar nu se va pomeni de el în carte. La urma urmelor, admirabila persistenţă a Bisericii în timpul istoric se datora principilor, episcopilor, arhiepiscopilor şi cardinalilor ei, acelor oameni care cunoşteau nu numai teologie, dar erau înzestraţi şi cu dibăcie şi maliţie politică, simţ istoric şi bun simţ — oameni care gîndeau, vorbeau şi acţionau în umbra sau, mai bine, în lumina chipului imens al Papii. Dacă orientarea Bisericii ar fi fost încredinţată unor sacerdoţi sentimentali, ignoranţi sau naivi ca vicarul din Soledad del Mar (şi în cazul acesta particular naivitatea politică era un păcat de moarte !), catolicismul ar fi alunecat încetul cu încetul spre stînga şi ar fi ajuns în mod fatal în gura lacomă şi nesăţioasă a balaurului comunist...

Culcat exact în poziţia recomandată de yoghini pentru a aduce corpul în stadiul ideal de relaxare şi repaus în care încetează să mai fie o povară pentru spirit — Molina căuta acum să vadă mintal chipurile şi scenele din capitolul întîi al biografiei. Era decis să nu urmeze o

ordine strict cronologică. Va uza cu discreţie de tehnica anumitor romancieri. Aşa... E aproape ora zece, într-o luminoasă dimineaţă de mai din anul 1915. (Să descrie Cerro Hermoso, acoperişurile în stil colonial, turnurile bisericilor etc. ... etc. ... Să nu uite lacul, aerul rarefiat de pe platou.) Se aude dangătul festiv al clopotelor. E ora liturghiei, mulţimea se înghesuie în catedrala din Piaţa Armelor. (Să descrie faţada bisericii în stil plateresc şi să relateze pe scurt istoricul ei.) Se simte că ceva extraordinar e pe cale să se întîmple. (Poate ar trebui să reproducă dialogul dintre doi domni în vîrstă, la poarta catedralei : „Păi, cum, nu ştiai ? Astăzi o să-şi ţină prima predică tînărul părinte Pánfilo Arango y Aragón !" Iar celălalt, surprins : „Fiul lui Don Ramiro ?" Nu ! Nu ! Nu ! Mai bine să ocolească asemenea artificii ieftine. Autorul trebuie să spună în cuvintele sale ce se va întîmpla.)

Molina *vede* acum scena. Mai mult, aude toate zgomotele, aspiră toate mirosurile care umplu catedrala. Altarele baroce acoperite cu foiţă de aur. Pîlpîitul lumînărilor în candelabre. Sculpturile coloanelor interioare ale bisericii. Statuile vechi de sfinţi — dintre care unele bi- sau chiar tricentenare — în firidele lor. Fumul şi mirosul de tămîie. Sunetul de orgă „înghiţind" catedrala. (Curios cum anumite cuvinte trăiesc iremediabil asociate cu altele în mintea noastră.) Începe liturghia. Vine apoi momentul aşteptat de toţi cînd tînărul părinte Pánfilo se urcă în amvon. Un murmur înăbuşit străbate incinta catedralei. Cineva tuşeşte. O banchetă scîrţîie. Altă tuse. Apoi tăcere. Părintele Pánfilo, superb în etola sa brodată cu fir de aur (un dar al Doñei Rafaela Chamorro), îşi priveşte auditoriul. Ridică braţul cu un gest dramatic, iar vocea sa gravă şi bărbătească umple cupola. (A se vedea textul exact al primei predici. Se găseşte în volumul I din *Predici şi pastorale.)* A se arăta reacţia credincioşilor, a se descrie expresia de pe faţa cîtorva chipuri, văzute din unghiul lui Don Pánfilo. A se analiza senzaţiile tînărului sacerdot cînd îşi rosteşte celebra predică împotriva războiului şi a violenţei, condamnîndu-i pe Juan Balsa şi pe bandiţii acestuia.

Dar capitolul al doilea ? Ar fi interesant ca autorul să facă un salt înapoi, în timp, şi să-l ducă pe cititor în casa familiei Arango (1890) unde se aude scîncetul unui copil nou-născut...

Dar casa care îi vine acum în minte consilierului nu e a bătrînului Don Ramiro Arango, ci a sa proprie. Se aude scîncetul unui copil nou-născut şi, în acelaşi timp, plînsul cu sughiţuri al unui bărbat. Bărbatul e chiar tatăl său.

Jorge Molina se cufundă cu totul într-un gînd de care mereu a încercat să fugă : acela că mama sa murise aducîndu-l pe lume.

30

În a doua jumătate a lunii iunie, pedepsit de un val de căldură care a durat aproape două săptămîni, Washington părea un cuptor încins. Era o zăpuşeală grea, umedă, lipicioasă, neîndurătoare, care atingea temperaturile cele mai înalte în jurul orei patru după-amiaza şi continua pînă noaptea fără nici cea mai mică atenuare, menţinîndu-şi intensitatea a doua zi.

Gabriel Heliodoro fugi spre una din plăjile Virginiei şi o luă cu sine pe Frances Andersen.

Rosalía Vivanco, sfîrşită de puteri, îşi petrecea zilele singură, închisă în casă, culcată pe pat răsfoind distrată reviste, alternînd accese de plîns cu crize de dorinţă trupească. Cînd soţul ei se întorcea de la cancelarie, ea se încuia în dormitor şi refuza să-l vadă. Atunci el începea să umble de colo-colo prin camera de zi, mai mult mort decît viu. Uneori ieşea pe înserate, mînca de unul singur cînd într-un restaurant cînd într-altul, apoi o pornea pe jos pe malul fluviului Potomac, gîndindu-se cum să se arunce în apele lui şi să moară înecat. Cînd se înapoia acasă şi nevastă-sa îl respingea din nou, se jeluia cîteva minute în faţa uşii încuiate, apoi se ducea să examineze revolverul pe care-l cumpărase

de curînd și își imagina încă o dată scena asasinării lui Gabriel Heliodoro. Erau însă și nopți cînd simțea o dorință trupească atît de puternică încît stînd cu ochii închiși, întins pe canapea, și-o închipuia pe Rosalía goală în brațele ambasadorului.

Molina nu se prea resimțea din pricina căldurii. Își continua rutina vieții sale șinguratice, și acum era foarte fericit fiindcă reușise să scrie, și încă într-o manieră care-l satisfăcea, trei capitole din biografia lui Don Pánfilo.

Duminica asista la liturghia de la biserica St. Thomas din Georgetown. Îngenunchea, se ruga, și se gîndea cît de bine ar fi dacă ar găsi un preot căruia să i se spovedească, să-și purifice capul și inima și să guste apoi din binefacerile împărtășaniei. De ce refuza dumnezeu să existe ca idee în creierul lui, de vreme ce-i exista ca simțămînt în inimă ?

Soții Ugarte se refugiară și ei pe o plajă de pe litoral, unde generalul își găsi ușor parteneri — persoane de *habla española* [1] — pentru proză și pocher. Între timp Ninfa, expunîndu-și slăninile într-un costum de baie cumpărat de la solduri la Woodward & Lothrop, se uita la întinderea oceanului, ofta de dorul lui Aldo Borelli și căuta să flirteze — dar fără nici un rezultat pozitiv — cu tinerii și atleticii înotători de la serviciul de salvare.

Cît despre Titito, acesta rămăsese la Washington, vesel și agitat ca o sprintenă veveriță. Îi povesti prietenei sale Clare Ogilvy că se pregătea să dea în apartamentul său (decorat tot în roz și negru) o petrecere care să rămînă de pomină în analele Washingtonului. „Numai pentru bărbați", explică el clipind din ochișori și zîmbind malițios. „Și, știi cine o să fie invitatul de onoare ? Ia ghici". Miss Ogilvy clătină din cap : nu era în stare să ghicească. Atunci Titito, umflîndu-se în

[1] Limbă spaniolă (sp.). (N.T.)

pene, aruncă bomba : „Vic Troy !“ Ea știa că e vorba de unul dintre cei mai populari actori de cinema ai zilei, un *big boy* înalt de doi metri, spătos, cu părul blond și trăsături efeminate. Femeile erau nebune după el. Cînd îl întîlneau pe undeva, îl asaltau, isterice, îi sfîșiau hainele, îi tăiau cu foarfecile cravata, ba chiar și șuviițe din păr : voiau să păstreze relicve de la idolul lor, de la acea minune a speciei umane. Ei bine, Vic Troy, pe care Titito îl cunoscuse de curînd la o reuniune intimă, la New York, acceptase să vină la Washington la începutul toamnei ca să ia parte la petrecerea dată de Mr. Villalba. Nu era un amor ? La Ogilvita înălță din umeri. Era frîntă. Vedea cum i se destramă planul de a face să coincidă concediul de vară cu festivalul de muzică de la Aspen, Colorado. Mercedita și celelalte dactilografe plecaseră din Washington, în munți. Cancelaria era acum tăcută ca un cavou... și încă un cavou în plin deșert al Saharei. „Oh ! Titito ! Cum te invidiez pentru entuziasmul dumitale. Ești în stare să te gîndești la o petrecere pe arșița asta !“ Dar secretarul nu se dădea bătut. „O să fie un soi de *bal masqué*, cu travestiuri, înțelegi ?“ Cum să nu înțeleagă !

Orlando Gonzaga părăsise și el Washingtonul ca să-și petreacă în Brazilia concediul. Îi convenea foarte mult — îi spusese el lui Pablo — să fugă de acel „infern de pe malul fluviului Potomac“ ca să guste din plăcerile iernii“ de la Rio de Janeiro.

Pentru Godkin viața își continua cursul obișnuit. Uneori se întîlnea cu Pablo, luau masa de prînz sau de seară împreună. Tînărul i se părea preocupat.

Într-o seară puse degetul drept pe rană.

— Nu merg treburile cu Glenda, nu-i așa ?

— Pe onoarea mea, Bill, cu cît ne vedem mai des, cu atît o înțeleg mai puțin pe fata asta. Sînt momente cînd pare moartă după mine, ai zice că-i gata de orice. Și pe urmă, deodată, începe să se poarte ca și cum m-ar urî.

— Nu ţi-e teamă..., ezită ziaristul, iartă-mă că mă amestec în treburile tale intime, dar nu ţi-e teamă că-ţi complici viaţa cu o... ah... ah... o nevrotică ?

— Ba da, puţin. Dar tot am să mi-o complic, sau, mai bine zis, mi-am şi complicat-o. Simt pentru fata asta o atracţie fizică aproape obsedantă.

— Crezi că... ei bine, vreau să zic, crezi că a mai avut vreo experienţă sexuală ?

— Dacă a avut, atunci a fost ceva absolut dezastruos, care i-a provocat o traumă din care nu şi-a revenit încă.

— Femeile astea din sud sînt mai complicate, se pare, decît cele din vest sau din vestul mijlociu. Probabil prezenţa negrilor...

Pablo îi tăie brusc vorba prietenului său :

— Nu crezi că problema Glendei este legată de ura ei contra negrilor ? Într-o zi am comentat cu ea o notiţă din ziar despre o carte de copii pe care un senator al statului Alabama a cerut să fie arsă numai pentru că într-una din povestioare un iepuraş alb se căsătoreşte cu o iepuroaică neagră. Bineînţeles am spus că, după mine, e o chestie absurdă, ridicolă. Glenda m-a privit plină de furie şi a exclamat : „Va să zică eşti şi tu un *negro lover* [1] ?"

Godkin clătină încet din cap.

— Deunăzi, continuă Ortega, mergeam amîndoi ţinîndu-ne de mînă şi admiram florile de *victoria regia*, zambilele şi crinii de apă din grădinile de la Kenilworth cînd, deodată, am luat-o pe Glenda în braţe, am sărutat-o pe gură şi m-am aşteptat din partea ei la o reacţie teribilă : o palmă, o insultă... Dar nu. Fata a acceptat sărutul, şi încă în mod activ, înţelegi ce vreau să spun ? Am simţit cum începe să fiarbă sîngele în mine, cum îmi palpită corpul de dorinţă... Ţi-am mai povestit, Bill, că verdele, combinat cu albastrul cerului şi cu mirosul de iarbă, de fructe, de natură. în fine, mă excită întotdeauna din punct de vedere sexual... Glenda, simţind dorinţa mea, m-a respins. Uneori îmi spun că

[1] Prieten al negrilor (engl.).

dacă o sperie ceva la mine, e culoarea pielii. Sigur își închipuie că am sînge negru în vine.

— Prostii. Ai Spania înscrisă pe față !

Valul de căldură dura de mai multe zile și, după cele scrise în ziare, provocase moartea a peste zece persoane.

Într-o după-amiază, așezat la volanul mașinii, cu cămașa leoarcă de transpirație, cu ochii împăienjeniți, cu craniul plesnindu-i de durere, Pablo Ortega aștepta la un colț semnalul agentului de circulație, cînd îl văzu pe acesta cum cade, fulgerat, victimă a insolației. Se înapoie acasă cu impresia că o să leșine. Se culcă, îmbrăcat cum era, avu vise obsedante, ca de febră, și se trezi abia a doua zi cu capul și pieptul mai ușurate. Constată că peste noapte căzuse o ploaie torențială, iar aerul era acum curat, răcoros și diafan, orașul și lumea părînd să fi scăpat dintr-un coșmar de infern.

Ca să celebreze împăcarea sa cu anotimpul verii, Pablo compuse un *haikai* și i-l trimise prietenei sale Kimiko Hirota :

VARĂ

Tăun verde.
Poamă coaptă căzută pe pămînt...
Oh, miere a vieții !

Și totuși Glenda Doremus se încăpățîna să-i dea fiere în loc de miere. Cîteodată aciditatea ei gastrică părea să-i contamineze ideile și cuvintele. Migrenele lui Pablo se agravau acum în prezența fetei din Georgia. Adeseori, în cursul plimbărilor pe care le făceau împreună, intrau într-un *drugstore* — ca să cumpere, ea un comprimat de alka-seltzer, el una sau două aspirine. Odată, Pablo a murmurat, dezolat : „Uneori caut să-mi imaginez ce ar ieși din împerecherea durerilor tale de stomac cu durerile mele de cap". Spre uimirea și încîntarea lui, Glenda izbucni în rîs.

A doua zi, pe seară, erau amîndoi în automobil pe Connecticut Avenue, îndreptîndu-se spre restaurantul chinezesc unde hotărîseră să ia masa, cînd Pablo opri lîngă trotuar, în fața clădirii în care se afla apartamentul său. O îmbrățișă intempestiv pe Glenda, îi sărută gura lacom și simți dorință în modul cum răspunse ea sărutării lui. Atunci îndrăzni : „Urcăm pînă la mine ?" Ea își lăsă privirea în jos și încuviință din cap. La început lui Pablo nu-i venea să-și creadă ochilor. Dar Glenda sări din mașină pe trotuar și se îndreptă hotărîtă spre ușa imobilului. În ascensor păstrară tăcere. Nici măcar nu se priviră. Ea își aprinse o țigară cu mîinile tremurînde. El simțea cum îi zvîcnește sîngele în tîmple, din dorința lui disperată pentru ea.

Intrară în apartament.

— Aș vrea să te simți ca la tine acasă, îi spuse Pablo, închizînd ușa. Dar el însuși se simțea stingher. Ca să se ocupe cu ceva, începu să-i arate Glendei, la nimereală, cărțile, tablourile, discurile, figurinele Meșterului Natalicio... Îi place Vivaldi ? Avea un *hi-fi* stereofonic excelent. Puteau să asculte un disc...

Spunînd aceste lucruri, simțea cum vocea îi devine mai stinsă ca de-obicei. Bine că Glenda stătea mai departe cu spatele la el, fiindcă dorința lui căpătase acum o formă fizică grotescă și vizibilă, ca o diformitate.

Deodată, Glenda se întoarse și exclamă :

— Te rog, Pablo, să nu ne prefacem unul față de celălalt că nu știm de ce am venit aici !

Fără un cuvînt, Pablo o strînse la piept, o sărută pe buze, după care, ridicînd-o în brațe, o duse în dormitor și o întinse pe pat. Ea rămase acolo, nemișcată, în lumina amurgului, cu ochii închiși. El se așeză lîngă ea, o sărută ușor și repetat pe pleoape, pe obraji, apoi, mai apăsat, pe buze, lung. Brațele Glendei, care pînă atunci rămăseseră întinse de-a lungul trupului, se ridicară, și ea strînse capul lui Pablo cu ambele mîini.

— Nu mai pot, gemu încetișor. Trebuie să mă eliberez de îndoiala asta... altfel înnebunesc...

— Liniștește-te, scumpo, liniștește-te..., șopti el.

— Nu mă trata ca pe un copil. Sînt femeie...

Deschise ochii, împăienjeniți acum de ceața dorinței. Pablo începu s-o dezbrace. Îi scoase pantofii, pe urmă ciorapii, și se pregătea să-i descheie bluza cînd Glenda îl respinse cu un gest, spunînd : „Ieși din cameră cîteva minute. Mă pregătesc singură."

Îi dădu ascultare. Cînd se înapoie, o găsi goală, ghemuită sub cearșaf. Se întinse și el, gol, lîngă trupul ei cald și fremătător. Totul i se părea ireal. Penumbra din cameră, zumzetul continuu al aparatului de aer condiționat, portretul Doñei Isabel pe noptieră („Fiul meu să facă tot soiul de lucruri nerușinate în stufăriș cu fiica unui pălmaș ! Vrei să-l omori pe taică-tău ?"). Glenda era îndoită în două, cu mîinile între coapse. Pablo rămase în aceeași poziție, o trase pe fată în concavitatea pe care o forma cu propriul său trup și-i sărută ceafa, lobul urechii, îi mîngîie sînii, apoi încercă s-o facă să-și destindă corpul. Glenda însă rămase tot așa.

— Te rog..., susură el.

Ea gemu :

— Ai răbdare, Pablo. Mi-e frică.

El continuă s-o sărute — pe umeri, pe brațe, pe spate — în timp ce mîinile îi alunecau de-a lungul coapselor fetei, iar degetele lui căutau sexul pe care ea continua să-l protejeze.

De afară răzbătea zgomotul roților de automobil pe bulevard și, din cînd în cînd, se auzea bufnitura ușilor pneumatice ale autobuzelor, care se deschideau și se închideau în stația de la primul colț.

Deodată, Glenda se întoarse și-l sărută pe Pablo, nu ca o amantă care se dăruiește, ci ca o fetiță care cere protecție. Și, cu glasul schimbat, exclamă :

— Trebuie să înțelegi ! Mi s-a întîmplat un lucru groaznic cînd eram copil...

El o mîngîie pe păr.

— Bine, Glenda, orice ar fi, am să înțeleg. Povestește. Povestește-i prietenului tău...

Simțea lîngă pieptul său bătaia accelerată a bietei ei inimi singuratice. Glenda deschise gura ca să vorbească

dar, o clipă, maxilarele îi rămaseră parcă paralizate, buzele începură să-i tremure cu o bîiguială nervoasă, iar pe gură nu-i ieşi nici cel mai mic sunet. Deodată îşi regăsi glasul şi izbucni :

— Am fost violată de un negru !

Cu o fracţiune de secundă înainte ca Glenda să fi început să vorbească, Pablo ghicise. (Sau fusese o iluzie ?) Continuă să mîngîie fata pe creştet, murmurînd : „Povesteşte, povesteşte tot..." Ea îşi apăsă obrajii înfierbîntaţi pe pieptul lui şi începu :

— Aveam vreo treisprezece ani...

Tăcu. Pablo îşi spuse că o poate încuraja cu o întrebare anodină.

— În oraşul tău natal s-a întîmplat ?

— Da. La Cedartown. Părinţii mei aveau un servitor, un băiat... un negru. Corpul lui mirosea urît, gîndurile lui erau murdare, ochii lui erau răutăcioşi, mă dezbrăcau, mă urmăreau, mă mînjeau...

— Da, Glenda... şi pe urmă ?

— Într-o zi mă jucam singură în fundul grădinii de zarzavat, într-un soi de hambar... şi deodată a apărut el... a venit spre mine spunînd nişte lucruri scîrboase, făcînd nişte gesturi oribile... Am încercat să ţip, dar n-am reuşit. Am vrut să fug, dar eram parcă, paralizată. Negrul m-a trîntit la pămînt, mi-a ridicat rochia... şi m-a... m-a... nu ştiu, am leşinat de frică...

Pablo săruta părul femeii pe care o ţinea în braţe şi care părea să ardă de febră.

— Cînd m-a găsit tata căzută la pămînt, nu ştiu după cît timp... i-am povestit că am fost atacată... Mai auzisem de asemenea cazuri, întîmplate cu alte fetiţe... Tata parcă a înnebunit, orbit de ură, a adunat rudele, vecinii, prietenii, şi au plecat cu toţii prin oraş să-l vîneze pe negru...

Deodată Glenda se desfăcu din braţele lui Pablo, se răsuci brusc şi rămase culcată pe burtă, cu faţa îngropată în pernă.

— A fost îngrozitor, spuse ea cu glasul înăbuşit. L-au găsit ascuns într-o casă părăsită şi l-au castrat ; i-au frînt braţele, picioarele... l-au lovit atîta cu ciomegele

şi cu picioarele în obraz, că trăsăturile lui erau de nerecunoscut...

Tăcu, izbucni în plîns, sughiţurile o scuturau toată.

Pablo simţi o ciudată şi bruscă inhibiţie, ca şi cum dezvăluirea aceea i-ar fi făcut intangibil trupul Glendei.

— Acum cîţi ani s-a întîmplat asta ?

— Acum cincisprezece ani...

— Glenda, scumpa mea, încearcă să uiţi lucrurile astea care s-au petrecut cu atîta timp în urmă. Spune-ţi asta : *Eu n-am avut nici o vină.* Nu poţi să-ţi petreci restul vieţii ca sclavă a acestui trecut îngrozitor. Trebuie să te eliberezi.

Reuşi, persuasiv, să o facă pe Glenda să rămînă culcată pe spate, cu faţa descoperită. Ochii însă şi-i ţinea tot închişi şi lacrimi i se prelingeau pe obraji.

— Vrei o ţigară ? întrebă el.

— Nu.

— Deschide ochii. Înfruntă viaţa. N-ai avut absolut nici o vină în ce s-a întîmplat.

Ea îşi trase capătul cearşafului peste frunte, dar el îi descoperi faţa din nou.

— Pablo, încearcă să înţelegi...

— Înţeleg. Tu eşti cea care nu *vrea* să înţeleagă. Trupul tău e tînăr, nu poţi continua să-i refuzi plăcerea pe care el ţi-o cere în mod firesc. Să nu-ţi fie ruşine de corpul tău, Glenda. Ce s-a întîmplat, s-a întîmplat. Închipuie-ţi că acum te-ai născut, chiar în clipa asta. Nici nu-ţi imaginezi cît de mult ţin la tine !

Sfîrşind aceste cuvinte, apucă un colţ al cearşafului care o acoperea, îl trase cu un gest brusc şi-l aruncă la pămînt. Glenda rămase nemişcată, cu sînii ridicaţi, cu pîntecele întins, cu talia fină, cu coapsele ei lungi şi durdulii... Pablo simţi cum îi revine dorinţa cu atîta violenţă, încît trebui să facă un efort ca să nu se arunce asupra femeii ca un animal.

Începu atunci s-o excite cu mîngîieri, iar cînd simţi că e gata să-l primească, o acoperi cu trupul său. Glenda rezistă cîteva secunde, dar în cele din urmă, muşcîndu-şi buzele, cu ochii tot închişi, i se dărui. Dar, cînd el începu s-o pătrundă, ea scoase un ţipăt — „Nu !“ —

și încercă să-l împingă, să-l îndepărteze, însă el părea că vrea acum s-o pătrundă cu un soi de furie pedepsitoare, în timp ce ea continua să geamă — „Nu ! Nu ! Nu !“ — unghiile ei zgîriau spinarea lui Pablo, și chiar în clipa cînd acesta simți că atinge orgasmul, ea reuși să se desprindă, sări din pat, se înfășură în cearșaf, alergă într-un colț al camerei și rămase acolo, ghemuită și tremurînd, ca un copil speriat, în timp ce bărbatul revărsa seva dragostei sale în cearșaf, spasmodic, culcat pe burtă, gîfîind, exasperat de purtarea femeii și simțind totodată ridicolul întregii situații. Iar cînd, după cîteva momente, amețit și frustrat, el se așeză pe pat, avu surpriza să vadă pe cearșaf o inechivocă pată de sînge.

— Glenda, erai virgină !

Ea nu spuse nimic și nu făcu nici cea mai mică mișcare.

— Dar nu înțeleg..., murmură el, în timp ce o bănuială oribilă îi mijea în minte.

Se ridică, găsindu-se ridicol în goliciunea sa, își puse halatul pe care-l lăsase lîngă pat. Spinarea îl ustura, ca arsă.

— Bine, dar parcă ai spus că..., începu el.

Glenda își adună hainele în tăcere, intră în baie și încuie ușa. Pablo se așeză pe un scaun, zăpăcit și tremurînd, își aprinse o țigară și începu să fumeze și să-și coordoneze gîndurile, speriat de ce ar putea descoperi... Să fie adevărat ce-și închipuia ?

Auzi zgomotul dușului. Se sculă, se duse pînă la fereastră și rămase acolo, privind afară. Luminile orașului se aprinseseră deja, dar încă se mai vedea o geană roșie la orizont.

Cînd, după cîteva minute, Glenda ieși din baie complet îmbrăcată și se îndreptă spre *living*, el o urmă :

— N-ai să pleci de aici fără să-mi dai o explicație.

— Voi, bărbații, sînteți toți la fel. Vreți întotdeauna același lucru de la femei. Niște porci !

— Glenda, porcăria asta poate că există doar în capul tău.

— Cum ?

— În imaginația ta. N-ai fost niciodată violată.

Pe fața ei se citea acum o expresie de spaimă, amestecată cu uimire. Se așeză pe canapea și se uită lung la Pablo, parcă pierdută.

— Haide, Glenda, spune adevărul.

Ea își ascunse fața în mîini.

— Te rog, Pablo, nu mă chinui.

— Vreau doar să te ajut să te eliberezi de un coșmar. Ești prizoniera unei fantezii, a unei minciuni !

— Bine, dar el era un negru scîrbos. Mă spiona tot timpul. Îmi fura rufăria de corp, o ducea la el în cameră... Era ca un animal. Mirosul lui mă urmărea zi și noapte, zi și noapte...

Pablo se apropie de ea, o strînse tare de umeri, o scutură și o obligă să se uite la el.

— Dar *nu te-a atins*... Spune adevărul !

— Era un negru murdar, gîndea și făcea lucruri murdare... Toată casa duhnea din cauza lui.

— Dar nu te-a atins !

— Termină cu asta, Pablo, pentru dumnezeu !

— Recunoaște că totul a fost o fantezie de-a ta.

— Nu știu, nu știu, lasă-mă în pace, nu știu !

— Nu *vrei* să știi, dar trebuie să privești odată lucrurile în față. Recunoaște că băiatul nici măcar nu ți-a atins corpul.

— De unde vrei să știu ? Eram o fetiță de treisprezece ani...

— De ce nu l-ai împiedicat pe taică-tău și pe ceilalți să alerge după băiat ?

— Nu știam că o să-l omoare pe negru !

Pablo nu se mai putu stăpîni :

— Ba da, știai ! Știai și doreai să se întîmple asta ! Ea se întinse pe canapea și izbucni din nou în plîns.

El se plimba acum prin cameră, în lung și în lat. Ce să facă ? Ce să facă ? S-o tortureze mai departe pe Glenda cu întrebările ? Să-i spună să plece, s-o lase în pace ?

Se așeză lîngă ea, îi trecu din nou degetele prin păr, căutînd să-i vorbească pe un ton părintesc.

— Acum e mai bine să povestești tot, să te eliberezi de povara pe care o porți pe conștiință. Spune-mi un lucru. După această... această întîmplare, n-ai fost examinată de un medic ?

Ea ezită cîteva secunde, apoi spuse, cu ochii în jos :

— Ba da.

— Și medicul a observat că nici măcar n-ai fost atinsă, nu-i așa ?

Ea nu răspunse. Continua să plîngă, acum cu sughițuri convulsive.

— E adevărat sau nu ?

Deodată Glenda își întoarse spre el fața desfigurată și strigă :

— Da ! E adevărat ! Toată lumea a știut. Tata și cu ceilalți au ajuns la proces, și au fost achitați. Dar a trebuit să părăsim Cedartown. Și asta ne-a distrus viața la toți, tatii, mamei... și mie. Ești mulțumit acum ? Ești mulțumit ?

— Glenda, ți-am mai spus că vreau doar să te ajut.

— Nimeni nu mă poate ajuta. Nici dumnezeu.

— Nu spune asta. Eu mă simt răspunzător față de tine. Acum mai mult ca oricînd.

— Dacă-mi pomenești de căsătorie, pentru... pentru ce s-a întîmplat, am să-ți rîd în nas.

Glenda se ridică, își luă poșeta, privi o clipă într-o parte și într-alta, parcă amețită.

Din nou el își pierdu stăpînirea de sine :

— La urma urmei, ți-ai realizat dorința secretă din copilărie : ai fost violată de un bărbat scîrbos cu pielea brună. Acum te întreb eu dacă ești mulțumită.

— Și cine-mi garantează că ce s-a întîmplat adineauri, acolo, în cameră, n-a fost tot o fantezie de-a mea ?

— Glenda, fii rezonabilă. Lasă-mă să te ajut.

Ea îl înfruntă în tăcere cîteva clipe, apoi spuse cu o turbare care se simțea și în felul cum parcă mușca din cuvinte :

— Poate că m-ai ajutat mai mult decît îți închipui. M-ai convins că, într-adevăr, nu am remușcări chiar atît

de mari cum credeam pentru ce i-au făcut celuilalt negru...

Spuse asta și se îndreptă spre ușă. El nu schiță nici un gest ca s-o rețină.

31

Pablo Ortega nu-și amintea să fi trăit vreodată în toată viața sa o săptămînă mai dezagreabilă ca cea care a urmat „incidentului" cu Glenda Doremus. Cînd se trezea dimineața, după un somn tulburat de vise confuze și neplăcute, simțea dureri surde de cap. La cancelarie, evita să comunice cu ceilalți colegi, stătea minute întregi privind fix telefonul, vrînd și în același timp nevrînd s-o cheme pe Glenda. Se gîndea : dacă o chem, ce-i spun ? Și oare mai era ceva de spus după toate cîte se întîmplaseră ? N-ar fi mai bine, atît pentru el cît și pentru ea, să nu se mai vadă niciodată ?

Nu reușea să se concentreze asupra lucrului. Petrecea uneori ceasuri întregi umplînd filele bloc-notesului cu desene : profilul Glendei, așa cum îi apăruse în ziua aceea, la Galeria de Artă ; o stradă îngustă și întortocheată coborînd spre plajă (Soledad del Mar) ; chipul Meșterului Natalicio ; silueta unui bărbat umblînd încovoiat pe sub chiparoși ; și iar Glenda : ochii și gura ei, mai ales gura...

Înghițea frecvent cîte un comprimat de aspirină. Din cînd în cînd închidea ochii, se lăsa pe spate pe scaunul rotativ, începea să asculte zumzetul aparatului de aer condiționat și-și amintea de după-amiaza aceea... Simțea nevoia să-și deschidă sufletul... Dar cui ? Și va avea oare curajul să povestească tot, oricui ar fi ? Gonzaga mai era încă plecat din țară, dar chiar dacă l-ar fi putut întîlni la ora aceea, n-ar fi îndrăznit să i se destăinuie, fiindcă știa bine că brazilianul va rîde pînă la urmă de problemele lui. („Oh, Pablo, tu complici pînă și lucrurile cele mai simple. Tot misterul femeilor se

află mai mult în imaginația timidă a bărbaților, decît în propriul lor suflet".) Godkin ? Ortega îl admira și-l respecta pe ziarist, dar prevedea reacția lui la teribila poveste. Bill l-ar asculta cu atenție, fumînd placid din pipă, după care ar mîrîi ceva afectuos, dar neutru. Gris ! Da, Gris era omul potrivit. Putea să-și deschidă sufletul bătrînului său profesor ca unui tată... Tată ?

Într-una din dimineți îi ceru telefonistei un fir de exterior și formă numărul exilatului, dar nu-i răspunse nimeni ; telefonă atunci la Universitate, dar o voce feminină îl informă că la ora aceea profesorul Leonardo Gris trebuia să fie acasă, fiindcă nu avea cursuri decît după-amiază.

Pablo ieși din biroul său și o porni pe coridorul cel lung, cu capul în jos, pierdut în gînduri. Cînd se dezmetici, se afla în biroul Clarei Ogilvy.

— Pablo Ortega y Murat !

— Ambasadorul e aici ?

— Nu. A plecat cu consilierul la Uniunea Pan-Americană. Tot povestea cu Nicaragua...

Pablo se așeză în fața mesei de lucru a prietenei sale care-i oferi o țigară. O refuză cu un gest din cap. Iar ea :

— N-ai decît să-i păcălești pe ceilalți, pe mine însă n-ai să reușești. De cîteva zile te tot observ. Care-i problema ?

— Nu-i nici o problemă, murmură Pablo, dorindu-și ca ea să mai insiste și să-l *oblige* să povestească tot.

— Glenda Doremus ?

El dădu afirmativ din cap și răbufni cu toată povestea, fără să omită nici un detaliu, nici chiar cel mai scabros. Își încheie relatarea cu o întrebare : „Găsești că am procedat greșit ?".

La Ogilvita înălță sprîncenele, îl privi cu ochii ei apoși, în timp ce trăsăturile ei cabaline se înduioșară.

— Ai procedat ca orice bărbat normal. Glenda a reacționat ca o nevrotică. Dealtfel, în legătură cu negrii, mai bine de jumătate din populația albă a țării nutrește fantezii identice, asemănătoare sau cel puțin înrudite de departe cu ale fetiței aceleia... Dar dacă vrei acum să

faci pe *Agnus Dei* și să-ți iei în spinare toate păcatele lumii... ei bine, pe mine să nu contezi că am să-ți cînt *miserere nobis*.

— Și ce să fac acum ?

— Nimic. Timpul le aranjează pe toate.

— Bine, dar eu mă consider răspunzător de Glenda...

— Dacă e din cauza acelui detaliu anatomic al virginității, liniștește-te, *boy*, fiindcă în țara asta chestia nu e luată atît de în serios ca în așa-numita lume latină. Iar dacă vrei să fiu sinceră de tot, am să-ți spun că nici o femeie cu scaun la cap și cu toată „aparatura" funcționînd normal n-ar respinge dragostea dumitale, Pablo, oh, pasiunea mea imposibilă...

Izbucni în rîs. Dar el începu să bată nervos din picioare.

— Încetează cu tropăitul ăsta, băiete !

Pablo se opri. Dar mîrîi :

— Mi-ar plăcea să știu ce face Glenda și unde se află acum. Mă tem să nu facă vreo prostie.

— Un moment, spuse La Ogilvita ridicînd receptorul și cerînd telefonistei un fir. Începu să aștepte tonul, cu receptorul la ureche, făcîndu-i cînd și cînd cu ochiul lui Pablo ca și cum s-ar fi pregătit să joace cuiva un renghi.

— Alo ! Uniunea Pan-Americană ? Aș dori să vorbesc cu Miss Glenda Doremus... O pauză. Da. Altă pauză, mai lungă. Cînd ?... Ah ! Mulțumesc foarte mult.

Clare așeză receptorul în furcă și se uită la prietenul ei.

— De peste o săptămînă Miss Doremus și-a dat definitiv demisia din slujbă și de trei zile s-a înapoiat la părinți, în Atlanta.

— Și acum ?

— Chiar vrei un sfat ? Ia-ți un concediu. Adună-ți niște cărți... nimic serios, romane polițiste, *science fiction*... și du-te la munte sau la mare. Umblă pe jos, pictează, scrie versuri și uit-o pe fata asta.

Pablo Ortega obţinu uşor două săptămîni de concediu. Ambasadorul se arătă cordial : „Bineînţeles, frate, cît vrei ! Două săptămîni, chiar trei... Du-te să te odihneşti!"

Pablo îşi făcu valizele, puse în ele cîteva cărţi, vopsele, pensule, pînze şi vechi caiete cu schiţe în cărbune şi creion. Se urcă în thunderbird şi porni, fără o destinaţie precisă, trăgînd în cele din urmă la un motel liniştit din apropierea autostrăzii Skyline Drive din Virginia, cu vedere spre valea Shenandoah [1]. Erau mulţi turişti pe acolo, dar Pablo îi evită, notînd cu neplăcere că, de cînd Glenda îl făcuse „negru", nu se simţea în largul său în tovărăşia americanilor, în special a celor din sud, cu accentul lor uşor de recunoscut. Ce idioţenie ! Cunoştea americani ne-negri cu pielea mai închisă decît a lui. Ducă-se dracului yankeii ăştia roşii ca racii sau albi ca burţile de peşte !

În micul motel îşi văzu de viaţa sa, fără să comunice cu nimeni. Ferestrele camerei dădeau spre vale. Dimineaţa făcea plimbări lungi, şi înainte de prînz înota în piscină, la soare. În primele ore ale după-amiezii, citea sau dormea, iar cînd soarele începea să asfinţească, escalada cîte o înălţime pentru ca, din vîrful acesteia, să contemple apusul.

Într-o zi se hotărî să se apuce de pictat. Îşi aşeză şevaletul, îşi pregăti culorile şi se gîndi să reproducă pe pînză valea aceea imensă care se desfăşura sub ochii săi şi unde atîtea tonuri de verde, albastru, cenuşiu şi roşu se întîlniseră parcă într-un soi de convenţiune cromatică în care lumina zilei avea întotdeauna ultimul cuvînt.

La început era inhibat, ca şi cum cineva i-ar fi prins mîna, împiedicînd-o să apropie pensula de pînză. Se gîndi la primele sale tablouri — în tempera sau acuarelă — făcute în timpul vacanţelor de vară pe plantaţiile familiei, la Soledad del Mar. Subiectul său preferat era tîrgul şi locuitorii acestuia — casele văruite de pe coasta dealului, străzile înguste şi întortocheate pe care văzuse de atîtea ori defilarea procesiunilor sau înmor-

---

[1] O parte din Great Appalachian Valley, dreptată de rîul cu acelaşi nume. (N.T.)

mîntărilor. Erau tablouri în care predominau pitorescul și decorativul — zidurile și pereții văruiți, albastrul cerului, umbrele vineții, femeile în negru, bărbații în alb, copiii desculți și zdrențăroși, ici-colo pata stacojie, trandafirie ori galbenă a unei flori, a unui covor sau a unei batiste... Mai tîrziu, în „exilul" său de la Paris, uitase de Soledad del Mar, de stufăriș, de Sierra de la Calavera profilată la orizont și, încetul cu încetul, chipurile omenești dispărură din tablourile sale (da, ca și din versurile sale, care înainte urmăriseră aceeași temă ca și pînzele) și pictorul din el abordase faza abstractă. Îl interesau atunci doar culorile, iar tablourile sale, cum îi spusese un critic, păreau niște labirinturi, în timp ce și „în poemele dumitale se repetă tema dedalului, cu aride și contorsionate coridoare verbale așezate într-un soi de haos sonor, care nu lasă nici cea mai vagă speranță de ieșire către aerul liber al dimensiunii umane...".

Ce să picteze acum ? se întreba Pablo în fața pînzei albe. Își consultă caietul de schițe făcute cu ocazia ultimei sale vizite la Soledad del Mar. Întîlni în el diferite chipuri — al părintelui Catalino, al Meșterului Natalicio, ale fiilor artistului... Mai existau, în caiet, o mulțime de alte fețe de copii, și doar acum observa Pablo cît erau de descărnate, triste și cu un aspect bolnăvicios. Folosise acele chipuri drept elemente decorative în diferite tablouri din faza figurativă (*Băieți bătînd mingea*, *Copilul cu floarea*, *De-a baba-oarba*).

Luă un cărbune și începu să hașureze pînza. Schiță în prim plan fața unui băiat și în fundal perspectiva unei străzi pe care cobora un cortegiu funerar de oameni săraci însoțind un mic sicriu din lemn rustic. După terminarea schiței, Pablo începu să aplice culorile, dar fără nici un plan conștient, iar ce rezultă după o jumătate de oră de muncă îl sperie. Pictînd ochii personajului din prim plan, el își amintise de copiii bolnavi de trahom pe care-i întîlnise de atîtea ori, cînd era mic, în plimbările sale prin Soledad del Mar. Pe vremea aceea, mai mult scîrbit decît înduioșat, întorcea capul, închidea ochii spre a nu vedea tristul și neplăcutul tablou.

Și oare nu asta fusese dintotdeauna atitudinea sa în fața mizeriilor pe care le vedea pe proprietățile lor — să închidă ochii, să întoarcă spatele ? Și acum, cînd picta primul chip omenesc, după șapte ani, ce-i ieșea de sub pensulă era tocmai fața ca lămîia a unui copil cu pleoapele hipertrofiate, de o contextură granuloasă, care semănau cu niște oribile broboane de zmeură purulente. Iar ochii aceia îl priveau fix, și Pablo se simțea prizonier, acum nu al labirinturilor sale estetice și literare, ci al acelor pupile încețoșate de boală. Pictă o muscă pe una din zmeure și alte două pe fața suptă. (El și cu Pia mîncau zmeură în hățișurile din Grădina Raiului, în timp ce tăuni verzi zburătăceau în jurul trupurilor lor goale.) Cu frenezie parcă, începu să picteze chipurile din fundal, o procesiune cu fețe tragice — bărbați, femei și copii, ațintindu-și cu toții acuzator ochii ulcerați asupra omului care picta.

Una din vilegiaturistele de la motel, cînd îl zări pe Pablo în fața șevaletului, se apropie, încîntată, închipuindu-și pesemne că picta liniștitul Shenandoah, dar la vederea băiatului din tablou își schimonosi fața într-o grimasă de repulsie, scoase o exclamație de dezgust, întoarse spatele și plecă...

În noaptea aceea Pablo visă că orbecăia noaptea pe străzile înguste și întortocheate ale unui oraș în care recunoștea cînd Soledad del Mar, cînd cimitirul din Cerro Hermoso. Purta în brațe un copil bolnav, care ardea de febră, iar copilul acela era în același timp el însuși și băiatul din tablou. Se impiedica la tot pasul, era pierdut într-un labirint fără ieșire, căuta zadarnic o lumină, căldura unei prezențe umane, îl durea capul, bătea la diferite porți, acestea se deschideau și atunci îi apăreau în față siluetele unor oameni fără chip pe care îi întreba prin semne unde e doctorul, fiindcă are nevoie de un medic ca să-l scape pe băiat, iar oamenii fără chip înălțau din umeri sau scuturau negativ din cap, deoarece nimeni nu părea interesat să salveze viața copilului bolnav...

Se trezi devreme. Îl durea capul, își simțea pleoapele grele, avea vederea încețoșată și nu reușea să distingă clar propria sa imagine în oglindă. Amețit încă de somn, i se păru că începe să orbească. Aproape alarmat, se spălă cu apă rece pe pleoape, își picură colir în ochi, clipi de cîteva ori și se liniști abia cînd își dădu seama că avea vederea normală.

Încercă atunci să pescuiască în memorie — pești estompați și sălbatici — amănunte din visul acelei nopți. Își aminti că, ori de cîte ori se deschidea o poartă, numele pe care-l pronunța mintal era al doctorului *Ceniciento*[1]. De ce oare ? Sigur, medicul, doctorul Cenușiu, era profesorul Gris. Zîmbi făcînd această descoperire.

Așezat la masă, în cafenea, își aruncă năvodul mai adînc și pescui alt pește prețios. Doctorul Martinez, bătrînul medic al familiei Ortega y Murat — mort de aproape douăzeci de ani — cînd era chemat să diagnosticheze vreo indispoziție a băiețelului Pablo, avea obiceiul să se așeze pe patul lui și îl punea să deschidă gura mare și să spună : *ah !* ; pe urmă îi lua pulsul, îi vîra termometrul la subsuoară și, după încheierea misiunii de medic, îi spunea povești. Iar preferata sa, a lui Pablo, era povestea Cenușăresei [2]. Pablo îi atribuia doctorului Martinez calități de vraci. Pînă și simpla lui prezență în odaie îl făcea să se simtă mai bine : era ce avea să fie Leonardo Gris pentru Pablo adult. Și oare nu Gris se gîndea la un *leac* ca să salveze copiii și părinții copiilor din întregul Sacramento ? Poate că această interpretare a visului era greșită, dar tare *voia* s-o accepte ca valabilă.

În dimineața aceea, nici măcar nu se uită la pînza pictată în ajun. Ieși să se plimbe și luă cu el o cărțulie dăruită de Kimiko Hirota : *O grădină chinezească de seninătate*, reflecțiile unui zen-buddhist. Urcă pe coasta unui deal, se așeză sub un copac, contemplă o clipă valea, apoi deschise volumul la întîmplare și citi : *Cînd vîntul suflă printre bambușii risipiți, aceștia nu rețin vuietul vîntului. Cînd gîștele sălbatice zboară peste un*

---

[1] Cenușiu (sp.). (N.T.)
[2] *Cenicienta* în spaniolă. (N.T.)

lac rece, apa nu păstrează umbra păsărilor care au trecut. La fel mintea omului superior începe să lucreze doar atunci cînd se întîmplă ceva ; şi se goleşte cînd totul s-a încheiat. Pablo ridică ochii şi se gîndi la Glenda. Ce o fi făcînd ea în clipa aceea ? Lăsă din nou capul în jos : *În orice inimă omenească* (mintal o auzea pe Kimiko citind cuvintele acelea cu vocea ei minusculă) *se află o Carte a Adevărului legată cu sfori uzate şi hîrtii de bambus rupte. În orice inimă omenească se află şi o Simfonie a Naturii înăbuşită de cîntece senzuale şi dansuri voluptoase. Omul trebuie să măture din el tot ce vine din afară şi să se cufunde în fiinţa sa intimă ca să întîlnească fericirea.*

Închise cartea, simţind că începe să-şi piardă răbdarea. Cum putea cineva să stea cu picioarele încrucişate ca un zen-buddhist şi să se dedea, în forul său interior, la acele exerciţii mistice de scafandru, rămînînd străin la nenorocirile şi nedreptăţile din lumea numită exterioară ? Iar dacă el, Pablo, ar închide acum ochii şi s-ar cufunda în puţul său... ce ar întîlni ? Perla înţelepciunii, inima adevărului, sau doar ochii purulenţi ai copiilor din Soledad del Mar ?

Întinderea luminoasă şi liniştită a văii îi adînci senzaţia de singurătate. Închise cartea, se ridică şi se înapoie la motel.

În holul central, aşezaţi în jurul unui aparat de radio, cîţiva turişti ascultau jurnalul de la ora zece de dimineaţă. Pe Pablo, care de cîteva zile, de cînd sosise acolo, nu citise nici un ziar, nu-l interesa ce spunea vocea gravă şi bine modulată a crainicului. Ceru de la recepţie cheia camerei sale şi tocmai se îndrepta spre scară cînd rezonanţa unui nume, *Leonardo Gris*, umplu văzduhul, învăluindu-l ca într-un laţ şi obligîndu-l să se oprească şi să fie atent la glas : „*...exilat politic din Sacramento, care de cîţiva ani este profesor de istorie şi literatură latino-americană la American University din Washington, D.C., continuă să fie dat dispărut. Profesorul Gris, care în numeroase articole şi conferinţe a atacat aspru corupţia actualului guvern al acelei republici din Marea*

Caraibilor, a fost văzut ultima oară acum cinci zile de portăreasa imobilului în care locuieşte. Poliţia, anunţată, a început imediat cercetările ca să descopere locul unde se află profesorul Gris. Pare definitiv înlăturată ipoteza că fostul ministru al învăţămîntului din Sacramento să fi căzut victima unui accident. Se vîntură ipoteza, care pare la fel de improbabilă, că profesorul Gris a părăsit ţara din proprie iniţiativă. Unele ziare încep să întrebe dacă nu este cumva vorba de un nou „caz Gallindez". După cum îşi amintesc probabil ascultătorii noştri, Jesus Gallindez, profesor la Universitatea Columbia, a dispărut în chip misterios în ajunul publicării unui eseu în care adresa nişte acuzaţii foarte compromiţătoare guvernului Republicii Dominicane. Mai tîrziu, poliţia Statelor Unite a descoperit nişte indicii că profesorul Gallindez ar fi fost răpit şi scos din ţară şi, posibil, asasinat de agenţi aflaţi în solda guvernului generalului Leonidas Trujillo. Ambasadorul Republicii Sacramento la Washington a trimis o scrisoare ziarului menţionat, protestînd împotriva insinuării, pe care o considera nu numai absurdă, dar şi ofensatoare."

Pablo era zăpăcit. În subconştientul său se aşteptase la asta. Începu să urce scara, încet, cu gîtlejul sugrumat, cu gura uscată. Nu mai avea îndoieli. Gris fusese răpit şi probabil la ora aceea era deja mort... Se gîndi la bărbatul în fulgarin de culoare deschisă care-l urmărise pas cu pas. Asta trebuia să fie opera banditului de Ugarte!

Socoti că la ora aceea l-ar putea găsi pe Bill Godkin la birou. Ceru operatoarei o legătură telefonică cu Amalgamated Press. În cîteva minute îl avea pe prietenul său la celălalt capăt al firului.

— Bill ? Pablo Ortega. Am auzit adineauri la radio ştirea dispariţiei lui Gris. Spune-mi, te rog, ce s-a întîmplat ? E vreo speranţă ?

— Pablo, bătrîne, urîtă treabă. La început s-a crezut că ar putea să fie un accident... dar dacă era aşa, s-ar fi descoperit corpul, într-un fel sau altul. Cinci zile, înţelegi...

— Poliţia a percheziţionat apartamentul lui Gris ?

— Sigur. A găsit totul în ordine. Nici un indiciu de violenţă. Şi hainele lui erau în dulapul din perete, la fel şi valizele... rufăria în sertare... Ochelarii de citit rămăseseră pe masa de lucru a prietenului nostru.

— Şi ce spune ambasada ?

— Pretinde că nu ştie nimic, şi că profesorul Gris nici măcar nu era înregistrat ca membru al coloniei sacramentane din Washington.

— Nu crezi şi tu că poate fi un caz similar cu al lui Gallindez ?

Celălalt păru să ezite.

— Ei bine... noi asta gîndim aici, la Amalpress.

— Ticălosul de Ugarte trebuie să fi ordonat răpirea...

— Generalul lipseşte din Washington de peste două săptămîni.

— Bineînţeles ! Ca să nu dea de bănuit. E o canalie !

— Alo ! Pablo, nu te monta. Nu anticipa nimic. Caută să te odihneşti şi lasă-i pe cei de la F.B.I. să se ocupe de cazul ăsta.

— Să mă odihnesc ? Mă întorc la Washington chiar azi.

— Bine, dar atunci, ascultă-mă. Promite-mi un lucru. Să nu faci şi să nu spui nimic la pripeală. Dacă vrei într-adevăr să-l ajuţi pe prietenul tău, păstrează-ţi sîngele rece şi luciditatea.

— Dar ucigaşii ăştia merită să fie denunţaţi !

— Evident, dar ca să-i denunţi e nevoie de dovezi concrete. Ca să dovedim că a avut loc o crimă, primul lucru pe care trebuie să-l prezentăm e cadavrul...

— La ora asta trupul lui Gris trebuie să se afle în fundul mării.

— E o ipoteză. Dar mai sînt şi altele. Fii calm... La ce oră crezi că ajungi aici ?

Pablo îşi consultă ceasul.

— E zece şi jumătate. La douăsprezece voi fi la Washington.

— Nu goni, băiete ! Să conduci cu grijă. Ah ! Şi promite-mi că, înainte de a merge la cancelarie, vii să stai de vorbă cu mine.

— Bine.

În după-amiaza aceea, generalul Ugarte se înapoie de pe litoral mai bronzat ca de obicei și intră flegmatic în incinta cancelariei, observînd imediat că atmosfera era încărcată. Mercedita îi aruncă o privire temătoare. Molina, pe care-l întîlni pe coridor, găsi un pretext ca să nu-l salute. Între timp Ernesto Villalba se apropie săltînd de el și-l întrebă : „Ați aflat de Gris ?"

— De asta am și venit. M-a chemat urgent ambasadorul. Dacă nu era povestea asta, mai rămîneam în concediu pînă la sfîrșitul lunii. Căldura din Washington e insuportabilă.

Ugarte intră la Miss Ogilvy. Ea era atît de tulburată că nici nu-i trecu prin minte să-l salute pe nou-venit.

— Ambasadorul vă așteaptă. Puteți intra.

Fostul șef al poliției lui Juventino Carrera intră și închise ușa după el. Gabriel Heliodoro, care ședea în spatele biroului său, se ridică și se năpusti asupra lui de parcă ar fi vrut să-l ia la palme.

— Dobitocule ! Nenorocitule ! Unde crezi că te afli ? În Nigeria ? În Cochinchina ?

Ugarte nu-și pierdu calmul. Se aștepta la explozia verbală.

Luă loc, își aprinse o țigară, scoase un fum, se uită la ambasador cu o expresie de broscoi și spuse :

— Acum te rog să-mi explici de ce mi-ai aruncat în obraz toate „elogiile" astea...

— Ce ai făcut cu profesorul Gris ?

— Eu ? Nimic.

— Nu minți. Voi l-ați răpit și probabil că l-ați scos din țară ca să-l omorîți.

Pe fața lui Gabriel Heliodoro se citea o nemaipomenită ciudă. Cicatricea i se umflase.

— Nu ți-am spus eu, mîrîi printre dinți, că nu înghit violențe ? Profesorul Gris putea să fie un apatrid, un trădător, dar în fond era total inofensiv. De ce ați comis tîlhăria asta ?

— Ţi-am mai spus că n-am făcut nimic. În tot acest timp am stat întins pe nisipul plajei, cu burta la soare.

— Nu cred.

Generalul înălţă din umeri. Ambasadorul era cu pumnii strînşi, gata să-l ia la bătaie.

— Unde e profesorul Gallindez ? întrebă.

— Cine ?

— Vreau să spun, unde e profesorul Gris ?

Ugarte se ridică, îşi trase fundul pantalonilor care-i intrase între fese şi, cu ţigara în colţul gurii, spuse confidenţial :

— Nu noi am făcut „serviciul" ăsta.

— Atunci, cine ?

— Ţi-aduci aminte de comunicarea confidenţială de la Ministerul de Război ? Ei bine, le-am răspuns că operaţia era riscantă, că poate compromite ambasada, şi am opinat că cel mai bine ar fi să încredinţeze altora „operaţia", fără să ne spună cui, nici cum. Află că şi eu m-am spălat pe mîini.

— Şi de ce nu mi-ai spus pînă acum ?

— Fiindcă m-ai anunţat chiar tu că nu vrei să ştii nimic despre asta, orice s-ar întîmpla.

Gabriel Heliodoro se apropie de fereastră şi aruncă o privire lungă solidelor şi liniştitelor coşuri de la Ambasada Britanică. Se întoarse apoi către ataşatul militar şi rămaseră amîndoi faţă în faţă.

— Şi ce i-au făcut lui Gris ?

— Habar n-am.

— Va să zică ai noştri, vreau să spun, compatrioţi de-ai noştri au fost... cei care... ştii ce vreau să spun.

Ugarte îşi muşcă ţigara şi strînse din pleoape, cu aerul de a reflecta.

— Am bănuieli că au angajat nişte yankei specialişti în asemenea treburi. Nu ştiu exact şi nici nu vreau să ştiu. M-am săturat să fiu învinovăţit întruna de toate relele, numai ca să se pună ceilalţi la adăpost...

Gabriel Heliodoro se prăvăli cu toată greutatea corpului pe canapea.

Prietenul său Carrera era un om ranchiunos, nu-i ierta lui Gris insultele pe care acesta i le adresase în articole și conferințe.

— Ai citit ziarele, Hugo ? Încep să ne acuze că am fi niște asasini. Asta ne poate dăuna nemaipomenit. Cu ce obraz mai apar eu acum în fața prietenilor mei americani, a colegilor mei de la O.S.A. ? Tot ce am făcut pînă aici cu mîinile și cu capul, a desfăcut ministrul tău cu picioarele !

Ugarte își vîrî o mînă în buzunarul pantalonilor și-și scărpină burta. Scrumul țigării îi căzu pe cravată.

— Și acum ? întrebă.

— Am să-i scriu o scrisoare sinceră lui Juventino, în care am să-i spun ce gîndesc despre toată porcăria asta.

Ugarte se uită la calendarul de pe masă.

— Sîntem la sfîrșitul lui iulie. Nu se aude nimic cu amendamentul. Dacă nu dăm lovitura înainte de noiembrie, ne-am dus pe copcă.

Gabriel Heliodoro ridică din umeri, indiferent.

Pablo Ortega petrecu o bună parte din seara aceea în apartamentul lui Bill Godkin, unde studiară amîndoi din toate unghiurile posibile dispariția lui Gris. Ziarul *Star* din ziua aceea publica deja o notiță scurtă despre „cazul Gris". (Cu ce viteză se învechesc știrile ! Ce puțin preț se pune pe viața unui om !) F.B.I. informa presa că cercetările continuau în toată țara. Nici o companie de aviație sau de navigație nu avusese înscris pe lista de pasageri din ultima săptămînă numele lui Leonardo Gris. Nici o agenție nu înregistrase vreo rezervare de loc pentru această persoană. Fluviul Potomac fusese scotocit de la Washington pînă la Golful Chesapeak. Portretul lui Gris fusese trimis poliției din sute de orașe americane.

În prima dimineață după înapoierea în capitală, Pablo se duse pînă la imobilul în care se afla apartamentul lui Gris și stătu de vorbă cu portăreasa, pe care o cunoștea. Ea îi repetă ceea ce spusese și presei. Cu circa o săptămînă în urmă, profesorul Gris ieșise la șase și jumătate

după-amiază ca să ia masa într-un restaurant din Georgetown. Își amintea bine acest lucru fiindcă, trecînd prin dreptul lojei portăresei, se oprise ca de obicei să stea puțin de vorbă cu ea, pomenise de căldură, spusese că temperatura în capitala țării lui era totdeauna plăcută și că nu intenționa să plece din Washington în vara aceea.

— Ți s-a părut îngrijorat ?

— Nu... din cîte-mi amintesc.

— Și ești sigură că nu l-ai mai văzut de atunci ?

— Sînt sigură, pentru că a doua zi n-a mai trecut prin dreptul lojei ca să se ducă la Universitate. Și nici seara n-a venit înapoi. Ne-am zis că o fi bolnav. Am bătut la ușa apartamentului și n-am primit nici un răspuns. A doua zi, șeful Secției de la Universitate unde preda profesorul Gris a anunțat poliția...

Pablo mai vorbi și cu alți locatari din imobil. Nimeni nu-și amnitea să fi văzut pe-acolo, în ultimele zile, persoane suspecte.

Pablo vizită mai multe restaurante din Georgetown unde avea Gris obiceiul să ia masa de seară. De nicăieri nu reuși să culeagă nici cea mai mică informație utilă. În zilele acelea, parcurse de mai multe ori pe jos bulevardul Wisconsin și străzile laterale, în speranța — pe care o găsea chiar și el absurdă — de a-l zări pe omul în fulgarin de culoare deschisă. Cum era să umble cineva îmbrăcat într-un fulgarin pe soare și zăpușeală ? Se bizuia însă pe buna sa memorie : își amintea perfect trăsăturile și glasul omului care-l urmărise pe Gris. Era probabil un detectiv particular. *Federal Bureau of Investigation* trebuia să aibă fișele tuturor americanilor care exercitau această profesiune. Petrecu o după-amiază întreagă într-una din secțiile F.B.I.-ului cercetînd sute de fotografii, dar fără nici un rezultat pozitiv.

Spre seară îi telefonă Clarei Ogilvy.

— Pablo, dumneata în oraș ? se miră ea.

— Am sosit de trei zile din cauza poveștii cu profesorul Gris.

— Eu n-am vrut să fii anunţat ca să nu-ţi tulbur odihna. Am încredere în F.B.I. Dar, *chico*, spune-mi, cum te simţi ?

— Îţi poţi închipui. Gris era prietenul meu.

— Nu fi pesimist : spune *este*, şi nu *era !*

— Încep să-mi pierd speranţa că mai e în viaţă.

— Cînd vii la cancelarie ?

— Mîine.

La Ogilvita îşi drese glasul cu subînţeles. Coborî tonul :

— Pablo, scumpule, să iei un tranchilizant. Ambianţa de-aici este... cum să spun ?... funebră.

— Toată cancelaria e un cavou. Dumneata eşti singura persoană vie de-acolo, Clare.

— Mulţumesc. Dar de altceva e vorba acum. Fii liniştit. Nu-ţi pierde calmul.

— Nu mai suport. Cred că am să explodez...

— Nu exploda. Adu-ţi aminte de Don Dionisio.

— Don Dionisio să se ducă la dracu ! Orice are o limită pe lumea asta.

— Pablo, dragostea mea, să iei *două* comprimate înainte de a veni aici.

A doua zi de dimineaţă, Ortega intră în clădirea cancelariei, strînse mîna Merceditei şi celorlalte dactilografe, trecu în cabinetul consilierului, îl salută rece şi-l interpelă fără ocolişuri :

— După părerea dumneavoastră, ce s-a întîmplat cu profesorul Leonardo Gris ?

— Nu-mi pot imagina. De ce ?

— Fiindcă eu cred că a fost răpit, scos din ţară şi asasinat de nişte oameni în solda canaliei de Ugarte !

Jorge Molina îşi împreună vîrfurile degetelor de la ambele mîini ca şi cum ar fi avut de gînd să se roage, îşi sprijini arătătoarele de buze şi de bărbie şi-l privi placid pe secretar.

— Nici un cetăţean nu poate fi acuzat fără probe concrete. Mai sînt multe alte posibilităţi în cazul Gris, în afară de răpire şi asasinat.

— Domnule Molina, mi-ar plăcea să am și eu seninătatea dumneavoastră, pacea dumneavoastră sufletească și înghețata dumneavoastră dragoste de logică. Din păcate însă nu le am. Ori de cîte ori intru în clădirea asta mă simt înjosit, mînjit, rușinat de mine însumi.

Molina părea un yoghin în comuniune profundă cu cosmosul. După o pauză murmură :

— Sper că nu mă acuzi de participare la această... răpire, tinere !

— Nu, domnule Molina. Dumneavoastră sînteți absolut nevinovat. Aș spune mai mult. Sînteți poate persoana cea mai nevinovată pe care am întîlnit-o vreodată în viață !

Spuse aceste cuvinte, îi întoarse spatele consilierului și ieși.

Clare Ogilvy, care aflase de la Mercedita de prezența lui Pablo în cancelarie, îl aștepta pe coridor.

— Vino pînă la mine în birou, îl invită ea, alarmată, fiindcă se temea de o eventuală întîlnire a lui Pablo cu Ugarte, a cărui siluetă o zărise în fundul coridorului.

Pablo se lăsă condus.

— Ambasadorul n-a sosit încă. Stai jos. Și fii atent la ce am să-ți zic. Ieri am auzit într-ascuns conversația pe care a avut-o Gabriel Heliodoro cu generalul. Nu e, n-a fost niciodată obiceiul meu să fac așa ceva, și am făcut-o numai pentru că m-am gîndit la dumneata.

— Și ce-ai aflat ?

— Ambasadorul era furios. Credea că Ugarte era vinovat de ce i s-a întîmplat profesorului Gris.

Îi povesti restul dialogului. Pablo o asculta cufundat într-o tăcere sumbră.

— Oare n-or fi fost toate astea o înscenare ca să auzi dumneata și să povestești pe urmă altora ?

Ea clătină negativ din cap, convinsă. Pablo își trecu degetele prin păr, murmurînd : „Nu știu... nu știu..." Și, sculîndu-se brusc, exclamă :

— Nu mai pot continua să slujesc regimul ăsta de ucigași.

La Ogilvita pufăi tare, făcîndu-şi gura pungă şi încreţind din nas.

— Ai să le scrii părinţilor ?

— Poate...

— Şi prin atitudinea asta nu ţi se va face imposibilă întoarcerea în Sacramento ?

— Lumea e mare.

— Gîndeşte-te la cei doi bătrîni.

— În ultima vreme m-am gîndit mult la alţi bătrîni, şi la tineri, şi la copii...

Îi povesti despre tabloul pe care-l pictase în timpul concediului.

Clare rămase pe gînduri, apoi spuse :

— De peste zece ani, Organizaţia Mondială a Sănătăţii a eradicat complet trahomul în Sacramento. Te foloseşti de nişte elemente adunate în adolescenţă.

— Ascultă, Clare ! Nu fi atît de statistică, atît de... atît de americană.

— Bine. Ochii acelor copii săraci şi bolnavi, cu trahom sau fără, te urmăresc. Dar crezi că, dacă-ţi dai demisia din funcţia de secretar *acum*, ai să-i salvezi pe acei copii ?

— Cel puţin e un început. O formă de protest. Am să fiu liber să denunţ această bandă de neruşinaţi care au pus mîna pe putere în ţara mea.

— Şi să iei locul profesorului Gris ?

— Exact, deşi fără calităţile şi autoritatea lui...

Secretara ambasadorului, cu o ţigară fumegîndă în colţul gurii, începu să se învîrtă în jurul scaunului pe care şedea prietenul ei.

— Bine, spuse în cele din urmă oprindu-se în spatele lui Pablo şi punînd pe umerii lui mîinile ei mari, cu pete cenuşii. Dacă asta crezi că trebuie să faci, fă-o. Dar nu azi. Du-te acum acasă. Încă nu ţi s-a terminat concediul. Nu te mai întîlni cu nimeni. Dormi o noapte peste toate hotărîrile, neîncrederile, sentimentele de vinovăţie etc... etc...

— De ce să las pe mîine ce pot face azi ?

— Să fiu mai explicită. Nu-ţi va fi mai uşor să descoperi ceva despre locul unde se află profesorul Gris dacă vei lucra în continuare aici ?

— Nu văd cum... Şi, pe urmă, Clare, încep să mă ruşinez de propria mea mutră cînd mă văd în fiecare dimineaţă în oglindă...

— Pentru motive cu totul diferite, zîmbi ea, şi mie mi se întîmpla să mă ruşinez cînd îmi vedeam mutra în oglindă. Dar omul se obişnuieşte cu toate. Să nu-ţi închipui că te îndemn la conformism. Dar nimeni nu trebuie să se sacrifice inutil. Vinde-ţi scump demisia. Obţine elemente prin care să poţi lovi în regim.

Pablo rămase o clipă pe gînduri.

— Nu ştiu, nu ştiu, nu ştiu...

— Bine. Acum, pleacă, pînă nu soseşte ambasadorul. Şi el e abătut, preocupat, trist. Situaţia în Sacramento nu e bună... vreau să spun, pentru guvern. Dacă daţi nas în nas voi doi astăzi, două lucruri se pot întîmpla, ambele de nedorit.

— Ce vrei să spui ?

— Sau îl insulţi dumneata şi vă luaţi amîndoi la bătaie... şi nu ştiu, zău, dacă, în ciuda diferenţei de vîrstă, vei avea avantajul... Sau Don Gabriel Heliodoro te îmbrăţişează, te cucereşte cu farmecul lui şi pleci de aici mai derutat decît erai cînd ai intrat.

33

În seara aceea, pe la unsprezece Pancho Vivanco umbla în sus şi în jos pe trotuarul de peste drum de ambasadă. De mai bine de o jumătate de oră se afla acolo, privind luminile de la ferestrele apartamentelor prezidenţiale unde se afla faimoasa odaie isabelină cunoscută de el din descrierile pe care izbutise să i le smulgă, încetul cu încetul, Rosalíei. Curînd mercedesul va apărea din fundul parcului şi se va opri în faţa clădirii... Uşa se va deschide : Gabriel Heliodoro şi Frances An-

dersen, braţ la braţ, vor coborî treptele şi-şi vor da o lungă sărutare înainte ca ea să se urce în maşină...

Pancho mîngîia mînerul revolverului din buzunarul hainei. Era o căldură înăbuşitoare, sudoarea i se prelingea din abundenţă pe frunte, îi intra în ochi, tulburîndu-i vederea. Consulul se gîndea la nenorocirea sa, care se agravase în ultima săptămînă. Erau zile cînd îl chinuia spaima ca Rosalía să nu se sinucidă înghiţind comprimatele din cele trei flacoane de seconal pe care le ascunsese pe-undeva ; şi aşezat la biroul său din cancelarie, incapabil să lucreze, privind abulic hîrtiile de rezolvat, începea să mîzgălească fără tragere de inimă cu creioanele colorate în bloc-notes. Dacă suna telefonul, tresărea, ritmul inimii i se accelera, simţea un nod în gît şi începea să tremure tot, ezitînd să ridice receptorul, îngrozit la gîndul să nu-i spună cineva că nevastă-sa a fost găsită moartă...

În ziua precedentă, pe înserate, sunase telefonul în apartamentul lor... Se grăbi să meargă să răspundă, dar observă că Rosalía ridicase deja receptorul derivaţiei din dormitor, unde stătea ca de obicei încuiată cu cheia. Curiozitatea îl îmboldi. Cine o fi chemînd ? Se gîndi să ridice şi el receptorul, dar o inhibiţie de neînvins îl împiedică să facă gestul. Conversaţia dură cîteva minute. Vivanco bănui că apelul provenea de la Gabriel Heliodoro : primul de cînd se înapoiase din vacanţa de pe litoral. Începu să umble nerăbdător, de colo-colo. În cele din urmă un clinchet anunţă că s-a întrerupt legătura. Aşteptă. Ceva trebuia să se întîmple. După o jumătate de oră, Rosalía ieşi din odaie într-o rochie de un verde cenuşiu, foarte decoltată. Era fardată excesiv — observă el — şi se parfumase din belşug.

— Iau masa în oraş, spuse ea fără să-l privească.

— Vrei să te conduc cu maşina ?

— Nu. Încă n-ai făcut baie. Ţi-am lăsat friptură de pasăre şi salată în frigider. Cred că nu mă întorc prea tîrziu dar, oricum, să nu mă aştepţi treaz.

El dădu din cap, supus. Ochii ei străluceau. Mîinile îi tremurau. Cu mişcări bruşte, luă tabachera cu ţigări şi bricheta, le puse în geantă şi ieşi.

El se apropie de fereastră, coborî ochii spre trotuar : o văzu pe Rosalía îndreptîndu-se spre axul străzii şi uitîndu-se în stînga şi în dreapta. Ridică braţul şi un taxi galben opri în faţa ei. Se urcă în maşina care demară imediat, pornind-o pe bulevard, către centru.

Pancho se uită la ceas. De aici pînă la Dupont Circle — îşi spuse — taxiul face vreo cinci minute... De acolo pînă la ambasadă, vreo opt sau zece. Să spunem : în total cincisprezece minute... sau douăzeci.

Plecă de la fereastră, dădu drumul la televizor, se aşeză pe canapeaua din faţa lui şi aşteptă... Ce ? Începuse să gîfîie uşor, avînd o senzaţie de gol în capul pieptului şi simţind furnicături pe piele. Parcă ar fi avut întîlnire cu amanta şi aştepta acum, emoţionat, bătaia ei în uşă... Se uită, dar fără un interes real, la imaginile de pe ecranul televizorului. O mulatră cu voce caldă şi uleioasă cînta un *blues*. Îşi vîrî mîna în buzunar şi începu să răsucească între degete cilindrul de hîrtie. Se uita la ceas din clipă în clipă. Rosalía pesemne că era fericită. Se împăca iar cu amantul ei. Va reveni acasă mai veselă. Sigur ! Legătura lui Gabriel Heliodoro cu americanca trebuia să ia sfîrşit. Cronicarii mondeni anunţaseră deja că Miss Andersen se va mărita în curînd cu un milionar din Chicago, tot divorţat. Închise ochii, aspiră parfumul pe care îl lăsase în aer soţia sa. Din nou se uită la ceas. Şapte şi jumătate. Rosalía probabil că intra acum în clădirea ambasadei... Gabriel Heliodoro în persoană îi deschidea uşa. Se îmbrăţişau, se sărutau lung. Ea plîngea cu capul pe umărul amantului...

Pe ecranul televizorului un cvartet mixt cînta acum un *gingle*, înşirînd calităţile unei celebre mărci de ţigări, *king size*. Gabriel Heliodoro era un bărbat *king size*. O lua pe Rosalía de talie şi urcau amîndoi împreună scara interioară, intrau în odaie, aprindeau lampa

albastră... Rosalía începe să se dezbrace, Gabriel Heliodoro se apropie de ea pe la spate, îi ia amîndoi sînii în mîinile lui și o sărută pe ceafă, pe umeri... Fiorul pe care-l simte ea i se transmite lui, lui Vivanco, și acesta începe să se foiască pe canapea. Acum sînt amîndoi întinși, în pielea goală, pe patul cel mare, pe care se rostogolesc îmbrățișați...

Își acoperi fața cu mîinile tremurînde. Probabil că era bolnav, foarte bolnav... Opri televizorul, stinse lumina din cameră, se culcă pe canapea și rămase acolo într-o toropeală care nu era nici somn nici veghe, ci un soi de stare cataleptică ce-l menținea imobil, incapabil să miște un deget, cu creierul obsedat de două, trei imagini. Se trezi cu totul abia cînd se aprinse lumina din cameră. Se sculă în picioare, clipind, și o văzu pe Rosalía lîngă ușă, cu fața descompusă, cu ochii umflați, ca și cum ar fi plîns mult. Îi aruncă o privire patetică : „Ce s-a întîmplat ?“ Se apropie de ea. „Ai fost cu ambasadorul ?“ Ea dădu din cap afirmativ. Ochii ei săgetară cînd exclamă deodată : „Omul ăsta-i un monstru !“

Alergă spre baie, intră și se încuie cu cheia. El o urmă și se opri lîngă ușă, ascultînd excitat toate zgomotele care veneau dinăuntru. Simți o dorință sălbatică să se culce cu ea chiar în noaptea aceea. Rămase la pîndă lîngă ușa băii, timp de mai multe minute lungi, ca o fiară înfometată care-și așteaptă prada ca să se arunce asupra ei. Cînd Rosalía ieși, puse mîna pe ea.

— Dă-mi drumul, Pancho !

— Doar azi, dragostea mea, gîfîi el, doar azi...

Ea reuși să i se desprindă din brațe.

— Mi-ajunge un porc pe noapte ! strigă.

Atunci, înnebunit, el îi trase o pălmă care o lovi în plin peste gură.

Acum, acolo, pe trotuarul ambasadei, îngrozit și rușinat în același timp, Vivanco își amintea tot ce se întîmplase... Ieșise din casă de dimineață, dar n-avusese curajul să calce pe la cancelarie. Umblase aiurea prin

oraş, pe urmă traversase Potomacul spre aeroport, oprise maşina în mijlocul drumului, pe malul fluviului, şi încercase să-şi schimbe gîndurile privind cum decolau şi aterizau avioanele. Mai tîrziu, se îndreptă spre Alexandria, unde mîncă un sandviş într-un *drugstore*. După-masă intră într-un cinema, cu gîndul tot la Rosalía. Cum să mai apară acum în faţa ei, după gestul acela stupid de violenţă ? În viaţa lui nu lovise o femeie... Ieşi de la cinema zăpăcit, se gîndi să-i telefoneze Ninfei Ugarte ca s-o roage să se ducă la Rosalía să stea pe lîngă ea pentru ca biata fată să nu facă vreun gest nebunesc. Nu telefonă. O porni mai departe, fără nici o ţintă, pe străzile comerciale ale Alexandriei, privind vitrinele. Intră într-o papetărie, şi tocmai examina nişte articole de birou cînd o denumire scrisă cu litere negre pe un fond multicolor îi izbi retina, producîndu-i în acelaşi timp o senzaţie stranie în piept, ca şi cum nişte degete invizibile i-ar fi atins uşor inima: *Colorolas*... Pancho exultă. Parcă s-ar fi reîntîlnit deodată cu Sidney şi toată copilăria sa. Luă cutia cu batoane de ceară în degetele lui tandre şi recunoscătoare, o deschise, o mirosi, privi poza de pe capac... Păcat ! Nu mai era peisajul din *Far West*, indieni urmărind bizoni, ci fotografia color a unui colţ din Yellowstone Parc, toamna. Dar, oricum ! erau *Colorolas*... Cumpără cutia şi şi-o vîrî în buzunar.

Acum, pe Massachusetts Avenue, mîngîia din nou cu vîrfurile degetelor „batoanele lui Sidney". Ah ! Dar ce importanţă mai puteau să aibă batoanele acelea de ceară, faţă de nonorocirea sa ?

Ce să facă ? Idei confuze îi săgetau prin minte. Să urce pe treptele de la intrare, să-şi tragă un glonte în cap şi să cadă în faţa ambasadei, pentru ca, atunci cînd Gabriel Heliodoro va ieşi cu amanta, să fie obligat să calce peste cadavrul lui ? Dar... să se sinucidă chiar aşa, fără ca acest sacrificiu suprem să poată fi de folos cuiva ? Să scrie mai întîi o scrisoare presei, ca să-l denunţe pe Gabriel Heliodoro drept răspunzător de răpirea şi asasinarea lui Leonardo Gris... Apoi altă scrisoare

Doñei Francisca, pentru a-i relata adulterurile soțului ei. Da, și alta Rosalíei, spre a-i cere iertare pentru tot. Mîine va scrie toate scrisorile astea...

Strînse cu mîna dreaptă patul revolverului, în timp ce mîngîia cu degetele celei stîngi vîrfurile batoanelor *Colorolas*...

Observă cum se sting luminile de la ferestrele apartamentului prezidențial. Trecură cîteva minute. Pancho se uită la ceas în lumina unui felinar. Era aproape de miezul nopții. Văzu silueta mercedesului apărînd din fundul parcului și staționînd în fața intrării, negru ca un car funerar. Intră în parc, se îndreptă către reședința ambasadorului și se ascunse după un copac, la cîțiva metri de clădire, rămînînd acolo în așteptare... Din vestibul parveneau zgomote. Un rîs de femeie. Se deschise ușa. Aldo Borelli sări din mașină și rămase lîngă ea, în poziție de drepți, cu șapca în mînă... Atunci, în lumina felinarului de la intrare, Pancho Vivanco îl văzu pe ambasadorul său, îmbrăcat într-un halat de culoare închisă, ținînd-o de braț pe americanca blondă. „Canalia, murmură, trădătorul..." Furia îi scutura tot trupul, îi tulbura mintea.

Lîngă ultima treaptă, Gabriel Heliodoro o sărută pe Frances Andersen pe gură. Apoi se urcă în mașina care se puse în mișcare. Ambasadorul rămase locului cîteva clipe, făcînd semne amantei sale pînă ce mercedesul dispăru. Pancho Vivanco tremura din cap pînă în picioare. Se afla la cîțiva pași de cel care era vinovat de toate nenorocirile lui. Omul acela merita să fie pedepsit, ca să nu-i mai poată călca în picioare pe ceilalți... Îl vedea acum urcînd treptele de la intrare spre a se reîntoarce în confortul casei sale — uriaș, spătos, *king size*, învingător în viață, jucîndu-se cu destinele celorlalți de parcă s-ar fi jucat cu niște bile... Umblînd ca în transă, Pancho Vivanco ieși din ascunzătoarea sa și o porni pe urmele lui Gabriel Heliodoro, care dădea să închidă ușa. Îl interpelă cu vocea înecată : „Domnule ambasador !"

Gabriel Heliodoro se încruntă. „Vivanco", murmură apoi, cu un aer surprins. Schiță chiar un zîmbet, dar cînd văzu că soțul Rosalíei ținea în mînă un revolver, se dădu înapoi, exclamînd : „Ești nebun ? Dă-mi arma !" În realitate, Pancho nu se afla acolo cu revolverul în mînă, ci, de fapt, doar visa, și ca atare nu mai răspundea de nimic... visa că-l va ucide pe amantul care-l înșela... în clipa aceea era un arhanghel răzbunător. Cu mîna tremurîndă ținti spre organele genitale ale lui Gabriel Heliodoro Alvarado și apăsă pe trăgaci... Ecoul exploziei se auzi în vestibul. Ambasadorul, cu fața schimonosită de furie, se îndreptă spre el : „Nebunule ! Nebunule !" „Cinci gloanțe", gîndi Vivanco dîndu-se înapoi, „cinci gloanțe în...". Era nevoie de cinci pietre ca să-l răstoarne pe uriașul Goliat... Dădu să apese din nou pe trăgaci cînd, simultan cu altă detunătură, simți în partea stîngă a toracelui o lovitură care-l trînti la pămînt. Revolverul îi scăpă din mînă. Începu să se zvîrcolească pe jos, extrem de agitat, se ridică, se tîrî cîteva secunde în patru labe bîiguind incoerent — *crayola... caray... canalia... să nu... să nu crayolanalia... colorolaslolas... lolas...* Făcu un efort ca să se ridice în picioare, dar în zadar. Ceva se rupsese în el, un uriaș val îi năpădi pieptul pe dinăuntru, urcă spre gîtlej, și un fior rece începu să-i cuprindă corpul... Mai bălmăji vreo cîteva cuvinte de neînțeles, reuși să-și atingă ochelarii cu degetele de parcă ar fi vrut să și-i pună la ochi... Totul se întunecă în jur și, în cele din urmă, Pancho Vivanco se prăbuși pe spate, cu ochii sticloși, ultima imagine care-i ajunse pe retină fiind cea a unui mare focar luminos : ochiul lui dumnezeu atîrnat pe firmament...

Ambasadorul se uita acum la poarta lîngă care se afla paznicul de noapte cu revolverul încă fumegînd în mînă. „Am văzut cînd a intrat omul ăsta, domnule ambasador...", murmură el în spaniola sa stricată, cu glasul nesigur.

Michel apăru în vestibul și privi scena cu o expresie de spaimă pe fața palidă. Gabriel Heliodoro se apropie de trupul consulului, îngenunchie lîngă el, încercă să-i

ia pulsul... I se păru că nu mai bate. Își vîrî mîna pe sub haina lui Vivanco, înaintînd spre stînga pieptului : nu simți bătăile inimii. Privi un moment cum se reflecta lumina lustrei celei mari în pupilele mortului. Se ridică. Era intrigat : nu vedea urme de sînge. Începu să caute rana și pînă la urmă descoperi că glontele intrase în torace prin regiunea subsuoarei. Pesemne că i-a secționat aorta. Cunoștea asemenea cazuri... Se sculă în picioare. Majordomul întrebă dacă să cheme un medic. Gabriel Heliodoro răspunse că e inutil. Consulul era *jodido*.

— Sînteți rănit, Excelență ? se interesă Michel.

— Nu. Omul ăsta habar n-avea să ochească.

— Ce facem acum ? voi să știe paznicul.

— Nimic. Așteptați. Nimeni nu părăsește casa ! Privi revolverul căzut la mică distanță de cadavru. Și să nu atingă nimeni arma...

Se simți deodată în Sierra de la Calavera. Conducea o acțiune de guerilă. Trebuia să gîndească repede și bine, să execute planul fără pierdere de timp. Se uită în jur, căutînd ceva. Glonțul lui Vivanco după cum constată — trecuse razant pe lîngă șoldul lui stîng, reușind să-i găurească halatul... Descoperi apoi că proiectilul se înfipsese în lemnul celei de-a doua trepte a scării centrale.

— Michel ! Telefonează-i generalului Ugarte și spune-i să vină *imediat*, pentru că s-a întîmplat ceva *foarte grav*. Dar nu-i povesti ce anume ! Înțelegi ? Repede !

Majordomul părăsi vestibulul aproape alergînd. Gabriel Heliodoro se uită la paznic :

— Spune-i lui Michel să-ți dea o porție bună de whisky.

— Mulțumesc, domnule ambasador.

— Eu îți mulțumesc. Du-te acum, și să nu pleci din casa asta, și nici să nu comunici cu cineva fără autorizația mea.

Rămas singur lîngă cadavru, Gabriel Heliodoro îi aruncă o privire de milă rece. Biet nefericit !

Își aprinse o țigară și începu să umble cu pași mari în sus și în jos, murmurînd : „Asta îmi mai lipsea, după scandalul cu Gris... asta îmi mai lipsea..." Dar nu-i va fi greu să probeze că într-adevăr se comisese un atentat la viața lui. Ziarele nu se vor putea îndoi de autenticitatea faptului. Depoziția paznicului de noapte va fi hotărîtoare. Mai exista și mărturia lui Michel. Dar... deodată îi veni în minte Rosalía. Se opri brusc. Făcu un gest contrariat. Cum să-i povestească toate astea fetei ?

Se uită din nou la defunct. Mort, Pancho Vivanco nu era mai atrăgător decît viu. Barba nerasă îi așternea pe ceara obrajilor o umbră verzuie. În amintirea lui Gabriel Heliodoro răsunară glasuri din copilărie ; se aplecă și închise ochii mortului.

Reapăru Michel, aducînd pe o tavă un pahar cu whisky simplu.

— Generalul vine imediat, domnule ambasador.

— Mulțumesc, Michel, spuse Gabriel Heliodoro luînd paharul și bînd o înghițitură lungă. Pregătește cafea multă și tare. Nu mă mai culc noaptea asta. Dumneata te poți retrage acum. Te chem eu cînd va fi nevoie.

Majordomul înclină capul și se retrase. Acum, cu paharul în mînă, ambasadorul umbla din nou în jurul cadavrului. La orice se putea aștepta din partea lui Vivanco, numai la atacul ăsta nu. În fond, nu cunoști niciodată bine oamenii... Oricum, fusese un gest aproape bărbătesc. De ce oare tremurase mîna nefericitului în clipa cînd a tras ? Cum putea cineva să nu nimerească o țintă de dimensiunile lui, de la o distanță atît de mică ?

Generalul Hugo Ugarte sosi după cîteva minute. Cînd văzu mortul, rămase cu gura căscată, înspăimîntat. Gabriel Heliodoro îi rezumă cele întîmplate :

— Cîinele ăsta a încercat să mă asasineze, dar paznicul de noapte a sosit la țanc și l-a lichidat cu un glonte bine țintit.

— Și acum ?

Gabriel Heliodoro zîmbi.

— Folosește-ți creierul, *hombre*. Încă nu înțelegi tărășenia ?

— Ce tărășenie ? Gelozia ?

— Aș ! Gîndește-te bine. Nu vezi că a fost un atentat pregătit cu grijă ca să fiu eliminat ?

— Pregătit de cine ?

— Hugo, încă nu te-ai trezit de tot. Vrei o cafea tare ?

Generalul se uita perplex la mort. Gabriel Heliodoro luă o înghițitură și spuse :

— Uite ocazia pe care o așteptam. Vivanco făcea parte dintr-o conspirație de stînga. Asasinarea mea trebuia să fie semnalul ca să înceapă actele de terorism și sabotaj în Sacramento, înțelegi ?

— Dar dovezile ?

— Dovezile, bătrîne, le vom fabrica acum noi, adică tu și cu mine. Telefonează-i unuia din locotenenții tăi care știe să bată la mașină... ah ! da, și care să fie de cea mai absolută încredere.

Fără să-și ia ochii de la mort, Ugarte dădea încet din cap. Celălalt continuă :

— O să pregătim niște documente care să dovedească legăturile lui Francisco Vivanco cu revoluționarii. Să nu uităm că poliția *trebuie* să găsească în buzunarul individului ăstuia o scrisoare în care cineva îi comunică altcuiva (inventează niște nume, doar e specialitatea ta) că profesorul Gris a părăsit Statele Unite în secret, din proprie inițiativă, și se află acum printre exilații sacramentani din Cuba. Ne trebuie o listă lungă de persoane din Sacramento „implicate" în mișcare, pentru ca poliția să poată începe arestările... Puse o mînă pe umărul atașatului militar. Păi, tu nu vezi că oferim pe o tavă de aur pretextul pe care amicul Juventino îl așteaptă ca să justifice în ochii lumii o nouă *Mișcare de Salvare Națională ?*

Ugarte zîmbea acum, înțelegînd tot.

Gabriel Heliodoro se ghemui lîngă trupul lui Vivanco și-i scotoci buzunarele. Scoase din ele o batistă umedă și murdară, o bancnotă de un dolar răsucită ca o țigară,

și o cutie cu creioane colorate. Ridică ochii spre complicele său și zîmbi :

— Nu cred că probele astea ar fi suficiente...

Se sculă din nou în picioare :

— După ce vor fi gata toate documentele, punem scrisoarea referitoare la Gris în buzunarul mortului și introducem celelalte „hîrtii compromițătoare" în sertarul de la biroul lui din cancelarie. Dar ascultă, cheia sertarului trebuie să se găsească tot la el în buzunar... Și, spunînd asta, arătă spre cadavru cu piciorul.

Goli paharul.

— După terminarea „operației", continuă pocnind din limbă, anunțăm poliția, la orice oră ar fi. Iar mîine de dimineață trimit o notă în legătură cu asta la departamentul de stat, și convoc presa pentru un interviu colectiv... Vrei o dușcă ?

Ugarte răspunse că preferă cafea. Iar cînd spuse că se duce să telefoneze unuia din adjuncții săi, Gabriel Heliodoro îl opri cu un gest.

— Încă ceva. Roag-o pe Ninfa să-i dea „vestea" Rosalíei, dar mîine de dimineață, nu acum, înțelegi ? Ah ! Molina și ceilalți nu trebuie nici măcar să *bănuiască* șiretlicul nostru. Secretul rămîne între noi doi și locotenentul care o să dactilografieze hîrțoagele.

Ugarte făcu din cap un semn de asentiment și se retrase. Gabriel Heliodoro începu din nou să umble în jurul mortului, cu ochii ațintiți asupra lui : „Pentru prima dată în această *perra* viață a ta, murmură, vei fi și tu util într-un fel patriei tale."

34

Puțin înainte de a se lumina de ziuă, ambasadorul, somnoros încă, obținu legătura telefonică la Cerro Hermoso, vorbi cu Președintele său și îi povesti, în cîteva cuvinte, ce se întîmplase. Îl informă că documentele compromițătoare vor sosi cu avionul din aceeași zi în valiza diplomatică. Asociatul său izbucni într-un ho-

hot de rîs satisfăcut, înţelegînd imediat tot jocul : „Mulţumesc, bătrîne prietene, făcu el, fericit. Spune-mi, chiar nu eşti rănit ?“ Gabriel Heliodoro răspunse : „Cred că Vivanco n-a tras în viaţa lui cu arma. Ah, te rog ceva ! Telefonează-i Francisquitei şi spune-i că n-am păţit absolut nimic şi că am să-i scriu chiar azi totul foarte amănunţit.“

Era aproape de amiază cînd poliţia din Washington îşi termină expertiza din veştibulul ambasadei. Se înregistrară depoziţiile ambasadorului, paznicului de noapte şi majordomului. Înainte de a fi dus la morgă, unde urma să i se facă autopsia — cadavrul lui Francisco Vivanco fu fotografiat din diferite unghiuri.

Ninfa Ugarte îi transmisese Rosalíei vestea morţii soţului ei, veste pe care tînăra o primi cu o indiferenţă anormală. Are de gînd să transporte trupul ca să fie înmormîntat în cimitirul din Cerro Hermoso ? o întrebară. „Puţin îmi pasă“, răspunse ea. Şi se zăvorî într-o muţenie de piatră.

Ernesto Villalba, la care alternau momentele de sinceră consternare cu cele de excitaţie uşuratică, aşa cum i se întîmpla ori de cîte ori era vreun scandal, vreo „noutate“ în jur, fu însărcinat de ambasador cu ceremonia funerară — totul pe cheltuiala ambasadei, desigur. Şi aflînd acest ultim detaliu, Titito nu rezistă ispitei de a comenta : „*Noblesse oblige*“. Dar nu era deloc convins de autenticitatea versiunii despre conspiraţie. Tăcea însă, fiindcă dacă şi-ar fi exprimat îndoiala s-ar fi aflat în pericol de moarte...

Molina era nemaipomenit de nervos. Nu voia să fie amestecat în toată povestea aceea sordidă. Gabriel Heliodoro îi dăduse sarcina să redacteze o notă prin care ambasadorul Republicii Sacramento comunica oficial departamentului de stat „dramatica întîmplare“. O bună parte din dimineaţă şi-o petrecuse cu treaba asta, ajutat de Clare Ogilvy. Întocmiseră deja patru versiuni ale notei, şi nici una din ele nu-l satisfăcea pe consilie-

rul ambasadei. Își spunea că propria sa lipsă de convingere în veracitatea faptelor povestite de ambasador se răsfrîngea și asupra modului de redactare a notei.

Dicta acum a cincea versiune, uitîndu-se la secretară și temîndu-se ca ea să nu-l întrebe deodată dacă într-adevăr crede în „știrea“ aceea. La Ogilvita, care se îndopase cu tranchilizante, se gîndea la Pablo mai mult ca la orice altă persoană sau instituție. Unde o fi el ? Cum o fi reacționat auzind de asasinarea lui Vivanco ? Ce *va face* acum ? Încercase de mai multe ori în dimineața aceea să ia legătura cu el prin telefon, dar nu fusese chip...

Mercedita avea ochii injectați de plîns. Vivanco se purtase întotdeauna rău cu ea, folosind-o drept țapul său ispășitor. Parcă-i făcea plăcere s-o chinuie cu obrăznicii, insulte și tot soiul de perversități mărunte. Și totuși ea nu-l urîse niciodată. Ba chiar îi era milă de el. Și acum, murmura tot timpul : „Sărăcuțul, sărăcuțul !“.

La ora zece năvăli în cancelarie Gabriel Heliodoro, cu fața încruntată, fără să salute. O găsi pe Miss Ogilvy deja înapoiată la locul ei.

— E gata nota pentru departamentul de stat ?

— Da, domnule ambasador. E pe masa dumneavoastră, cu traducerea în spaniolă.

Gabriel Heliodoro luă loc, citi nota, o găsi satisfăcătoare și o iscăli, în timp ce secretara, în picioare lîngă el, aștepta dispoziții.

— Ce zici, Clare, cine ar fi spus așa ceva ?

Ea pufăi tare, își împinse gura și nasul într-o parte, dar nu scoase nici un cuvînt.

— Ce se comentează în cancelarie ? întrebă el.

— Nu știu, domnule ambasador. Nu dați atenție bîrfelor.

— Dar nu te îndoiești că Vivanco a încercat într-adevăr să mă omoare... sau te îndoiești cumva ?

— Nu, domnule ambasador. Cuvîntul dumneavoastră mai e coroborat și de concluziile tehnicienilor poliției.

— Şi ştii că am găsit în buzunarul mortului şi în sertarele biroului său de aici nişte documente foarte compromiţătoare ?

La Ogilvita se uită fără să clipească la şeful ei, cu buzele strînse, cu faţa impasibilă. Gabriel Heliodoro nu rezistă expresiei de onestitate din ochii aceia deschişi la culoare, care păreau să-i citească gîndurile. Lăsă capul în jos.

— Unde-i Pablo ?

— Încă n-a venit.

— Cum aşa ? La ora asta ? Telefonează-i acasă.

— Am telefonat de mai multe ori. Nu răspunde nimeni.

— La ce oră vine presa ?

— Peste douăzeci de minute.

— Vreau ca interpretul să fie Pablo.

— Dacă-mi permiteţi o sugestie, domnule ambasador... Pablo nu e persoana cea mai indicată pentru asta.

— De ce ?

— Dintr-un motiv pe care o să vi-l explice chiar el azi, mîine... sau mai tîrziu.

Gabriel Heliodoro rămase cu ochii pironiţi la portretul lui Don Alfonso Bustamante.

— Bine. Atunci ai să-mi fii dumneata interpretă.

— Foarte bine, domnule ambasador.

— După părerea dumitale... ce ar trebui să le spun ziariştilor ?

— Să le povestiţi exact ce s-a întîmplat. Şi cu cît veţi face mai puţine comentarii, cu atît mai bine.

Gabriel Heliodoro dădu încet din cap, luă cuţitul de fildeş şi începu să bată cu el în cristalul de pe birou.

— Crezi că ăştia de la presă o să ceară să vadă documentele ? Vreau să spun, dovezile participării lui Vivanco la complot ?

— Nici vorbă că da.

— Bine, dar hîrtiile se află deja în drum spre Cerro Hermoso cu valiza diplomatică ! N-avem fotocopii.

— Păi, spuneţi-le asta reporterilor, domnule ambasador.

— Clare, ce-i cu dumneata azi ?

— Nimic, domnule ambasador.

— Bine, cînd or veni băieţii de la presă, pofteşte-i în sala de şedinţe. Şi spune să ni se aducă nişte cafele... whisky... sau arsenic !

Secretara se retrase. Gabriel Heliodoro simţi că se uită cineva la el. Înălţă capul şi întîlni privirea austeră a lui Don Alfonso Bustamante. Zvîrli cuţitul de tăiat hîrtie în portret.

Ziarele americane făcură destul de mult caz în jurul tragediei de la ambasada Republicii Sacramento, *Post, Star* şi *News* acordară incidentului o atenţie mai mare decît ziarele din alte oraşe. În general, interviul ambasadorului a fost reprodus fără comentarii, dar o fiţuică din New York a difuzat un editorial sceptic, sub titlul : *Din nou o zi neagră la ambasada Republicii Sacramento.* Şi, cum era de aşteptat, s-a amintit de dispariţia lui Gris, care a fost pusă în legătură cu asasinarea lui Vivanco.

Bill Godkin i-a adus personal lui Pablo ştirea în legătură cu tragedia petrecută. Au mers să ia împreună cafeaua de dimineaţă la hotelul Statler, în *breakfast room.* După ce au dat comanda, s-au privit un timp în tăcere. Americanul vorbi primul :

— Ce crezi despre toate astea ?

— Cred că-i o poveste cusută cu aţă albă... Dar tu ?

— De acord, sînt însă anumite fapte asupra cărora poliţia locală nu are nici un dubiu. A existat într-adevăr o încercare de asasinare a lui Gabriel Heliodoro, revolverul aparţinea realmente lui Vivanco şi purta amprentele lui pe plăsele, iar proiectilul tras cu arma lui a fost găsit înfipt într-o treaptă a scării. Glontele care l-a omorît pe Vivanco a fost tras chiar de paznicul de noapte. Mai important decît toate e depoziţia categorică a însuşi paznicului, care a fost coroborată cu cea a ambasadorului şi a majordomului. N-a existat nici o discrepanţă şi n-au rămas îndoieli...

— Dar povestea cu complotul e falsă, a fost născocită de Gabriel Heliodoro şi ataşatul militar, care e specia-

list în de-alde astea. Cît despre scrisoarea referitoare la fuga lui Gris, să mori de rîs, nu alta. Profesorul n-avea nevoie să „fugă" din ţara asta. Putea să călătorească normal în Cuba sau oriunde, dacă voia. Şi cum se explică faptul că numele lui nu figurează pe nici o listă de pasageri, din ultimele două, trei săptămîni, a vreunei companii aeriene sau maritime ? Şi oare porneşte cineva într-o călătorie de bună voie, părăsindu-şi în felul ăsta hainele, cărţile, treburile, pînă şi ochelarii de citit ? Un om ca Gris n-ar fi plecat din ţara asta fără să plătească mai întîi chiria apartamentului şi să lichideze toate celelalte socoteli. Şi fără să spună nici un cuvînt şefului Secţiei de la Universitate. Da, şi fără să-şi ia rămas-bun de la mine, măcar telefonic.

Chelnerul aduse cele comandate : o cafea neagră cu pîine prăjită pentru Pablo, şi un *breakfast* complet — ouă ochiuri, salam, fulgi de porumb, pîine prăjită, unt — pentru Godkin, care începu imediat să mănînce cu poftă.

— Sînt de acord cu tine, mîrîi el.

O picătură de gălbenuş de ou îi mînji bărbia. Se şterse cu şerveţelul. Pablo începu să-şi soarbă cafeaua, dar nu se atinse de pîinea prăjită.

— Am avut o noapte de coşmar, n-am închis ochii o clipă gîndindu-mă la ce trebuie să fac... Le-am scris o scrisoare lungă alor mei, explicîndu-le situaţia şi spunîndu-le clar de ce am să-mi dau demisia...

— Ai şi trimis scrisoarea ?

— Am coborît în stradă de cu zori şi am aruncat plicul la o cutie de scrisori, ca să nu mă răzgîndesc... Cînd ieşim de aici, trimit o telegramă la Ministerul de Externe să-mi oficializez demisia.

Godkin ungea cu jeleu o felie de pîine prăjită.

— Şi pe urmă ?

— Mîine mă duc la cancelarie să dau ochii cu ambasadorul.

— Cum crezi că va reacţiona Gabriel Heliodoro ?

— Nu mă interesează.

— Şi cum îţi închipui că va folosi *El Libertador* faimoasele „documente subversive“ ?

— E evident că ăsta-i pretextul pe care-l aştepta Carrera ca să contramandeze alegerile din noiembrie şi să facă primii paşi pentru a se eterniza la putere.

— Pariez că încă din seara asta o să avem veşti din ţara ta, Pablo. Şi aş fi în stare să redactez acum, pe loc, fără teamă că greşesc sau exagerez, ştirea despre ce se va întîmpla...

A doua zi, ziarele conţineau titluri senzaţionale în legătură cu un nou *coup d'Etat* în Republica Sacramento. Generalisimul Juventino Carrera demisese cabinetul, dizolvase ambele camere ale Congresului şi decretase starea de asediu în toată ţara. Pe întregul teritoriu naţional s-au operat sute de arestări printre elementele implicate în „conspiraţia de stînga ce viza răsturnarea regimului cu forţa“. Numai de la Universitatea Federală fuseseră deja deţinute peste două sute de persoane, profesori şi studenţi, fiind întreruptă orice comunicare cu ele. Într-un discurs radiodifuzat, Preşedintele explicase motivele care l-au determinat să ia aceste măsuri şi cerea poporului să-l sprijine, acordîndu-i încredere deplină. Declara că dorinţa sa de a fi drept nu-l împiedica să se arate „neînduplecat faţă de trădătorii care ameninţă ordinea publică, sistemul democratic şi tradiţiile creştine ale patriei noastre“.

La Ogilvita citi ştirea în *Post*, îşi încreţi nasul, pufăi spectaculos şi scoase apoi un oftat din rărunchi. Încă o lovitură de stat !

Ambasadorul îşi petrecu o bună parte din dimineaţă comunicînd telefonic cu colegii săi de la O.S.A. Ceru să se convoace de urgenţă o sesiune extraordinară a Consiliului, ca să poată explica situaţia politică din ţara sa.

Molina era extrem de tulburat. Citise într-un ziar ştirea că Don Pánfilo Arango y Aragón se manifestase deja în public în legătură cu lovitura de stat a lui Carrera şi adresase un apel catolicilor ca să-l sprijine fără

ezitări pe Preşedinte în ora dramatică a luptei sale împotriva bolşevismului.

„Încă un capitol pentru biografie !", îşi spuse consilierul. Ceea ce îl preocupa însă nu era asta, ci consecinţele noii stări de lucruri. Presimţea că ceva foarte grav era pe punctul de a se petrece. Insula putea fi invadată în orice clipă de o armată formată din exilaţi : în interiorul ţării, o coloană a V-a, probabil bine antrenată şi înarmată, aştepta semnalul ca să declanşeze revoluţia.

„Dacă triumfă revoluţia... ce se va întîmpla cu mine ?", se întrebă el. Carrera era un ambiţios neciopliit, un om necinstit, lipsit de grandoare, dar guvernarea lui era fără îndoială preferabilă unei dictaturi a stîngii. Molina se gîndea acum, cu groază, la execuţiile din Cuba, şi simţea plutind deasupra capului său umbra groaznicului *paredón* [1]. De moarte nu se temea. Uneori viaţa îl înspăimînta mai tare decît moartea. Era hotărît să nu se mai întoarcă în patrie, în eventualitatea unei victorii a rebelilor. Prefera să se omoare cu propriile sale mîini decît să îndure nemerniciile şi josniciile judecării de către un tribunal popular revoluţionar, sordiditatea unei închisori, sarcasmul şi defaimările din partea inamicilor săi. Mai bine mort, de o mie de ori mai bine ! De o moarte rapidă, curată şi demnă.

Unde e dumnezeu ? se întreba în sinea lui. Unde e dumnezeu ? Şi unde e Gris ? Dumnezeu. Gris. Dumnezeu. Gris. Dumnezeu. Gris.

Clare Ogilvy intră în cabinetul şefului ei şi reveni după un minut ca să-i spună lui Pablo, care o aştepta în antecameră :

— Poţi intra. Dar ai grijă.

Ortega intră şi se opri în faţa mesei de lucru a ambasadorului.

— Ia loc, Pablo.

— Mulţumesc. Stau bine şi aşa.

Gabriel Heliodoro nu insistă. Luă cuţitul de tăiat hîrtie în ambele mîini şi întrebă cu glasul voalat :

[1] Zid pentru execuţii (sp.). (N.T.)

— Ce s-a întîmplat ?

— Vă comunic că am telegrafiat adineauri Ministerului de Externe ca să-mi dau demisia din diplomaţie, irevocabil.

Ambasadorul rămase pe gînduri o clipă, tăcut, uitîndu-se la propriile sale mîini. Apoi întrebă :

— De ce ?

— Chiar vreţi să ştiţi ?

— E logic.

Pablo înghiţi în sec, strînse pumnii şi spuse :

— Fiindcă nu mai pot continua să slujesc un regim de asasini şi de hoţi.

Se aştepta la o reacţie violentă din partea celuilalt. Se uită la *presse-papiers*-ul de pe masă, pe care la nevoie l-ar putea folosi drept armă. Rămase surprins de tăcerea senină şi tristă a lui Gabriel Heliodoro, care-şi ţinea mai departe ochii în jos.

— Te-ai gîndit bine la ce vrei să faci ? Te-ai gîndit la tatăl tău, la mama ta ? Te-ai gîndit că ştirea demisiei tale nu poate decît să agraveze, aici la Washington, situaţia mea, şi aşa foarte proastă după... după toate evenimentele ?

— Nu mă interesează situaţia dumneavoastră.

— Bine. Dar încearcă măcar să înţelegi acest moment dificil pentru ţară.

— Chiar dumneavoastră aţi creat acest „moment", care i-a furnizat dictatorului pretextul pentru lovitura care-l va menţine la putere.

— Deci nu crezi în documentele găsite asupra lui Vivanco ?

— Nu e vorba de asta. Şi nici nu sînt sigur că s-au găsit într-adevăr nişte documente subversive la nefericitul acela.

Pablo era uluit de apatia lui Gabriel Heliodoro. Venise pregătit să înfrunte o reacţie violentă din partea lui, şi, cînd colo, ambasadorul şedea, afundat în scaun, diminuat parcă în statura sa, strîngînd cu atîta putere cuţitul de fildeş, încît încheieturile mîinilor i se albiseră. Iar privirea pe care i-o adresa acum era atît de umilă

(indianul, indianul desculţ, indianul călcat în picioare, uitîndu-se la fiul bogatului stăpîn al plantaţiei !), încît Ortega fu cuprins, fără să vrea, de un sentiment de milă pentru omul acela pe care nu-l iubea, dar nici nu izbutea să-l urască.

Gabriel Heliodoro clătina încet din cap.

— Bine, Pablo, bine. Fă ce crezi. Nu-ţi port pică din cauza asta. Dacă preferi să nu mai vii la cancelarie, nu mai veni. Aşteaptă acasă decizia Ministerului de Externe. Dar nu uita un lucru. Am căutat să-ţi fiu prieten. Ţie nu ţi-a trebuit prietenia mea. Poţi pleca. Fii fericit.

Ochii ambasadorului se umeziseră. Pablo părăsi cabinetul fără un cuvînt. Clare Ogilvy îl aştepta alături. Îl luă de braţ şi-l trase afară, pe coridor. Pablo îi relată scena. Atunci secretara povesti :

— Acum cîteva minute i s-a comunicat lui Don Gabriel Heliodoro că Rosalía Vivanco a încercat să se sinucidă înghiţind o cantitate mare de barbiturice...

— Mai scapă ?

— Nu ştiu. E în comă, într-o stare gravă, se pare.

Pablo intră în biroul său, deschise sertare, rupse hîrtii. Găsi pe masă o scrisoare de la mama sa, pe care o aruncă fără să o citească, şi alta de la Miss Hirota, pe care o vîrî în buzunar.

La Ogilvita îl însoţi pînă la uşa dinspre stradă.

— Ei bine, Pablo ?

El zîmbi :

— Vrei să ştii ceva ? Mă simt perfect. De ieri nu m-a mai durut capul. Şi în viaţa mea nu m-am simţit mai uşurat ca acum. Parcă aş fi făcut o baie pe dinăuntru...

— Dumnezeu să te binecuvînteze, băiete.

Se despărţiră. El o porni prin parc, destul de aerian. Îşi aminti de plicul albastru pe care-l vîrîse în buzunar. Îl deschise. Un parfum de iasomie i-o evocă pe Kimiko. Fila albastră conţinea doar un *haikai :*

Picur de rouă
Pe corola unui crin :
Giuvaer al timpului.

Partea a IV-a

MUNTELE

35

ÎNTR-O ZI CĂLDUROASĂ ȘI ÎNĂBUȘITOARE din prima săptămînă a lui august, ziarele anunţară că „forţe mercenare, venind probabil din Cuba" sub comanda unui oarecare Miguel Barrios, debarcaseră în Sacramento, în apropiere de Soledad del Mar, unde contau pe sprijinul garnizoanei federale. Cum aceasta ar fi opus o neaşteptată rezistenţă, invadatorii s-ar fi văzut obligaţi să se refugieze în Sierra de la Calavera de unde — se prezuma — urmau să dezlănţuie clasica acţiune de guerilă. Circulau zvonuri neconfirmate că s-ar fi înregistrat debarcări şi în provinciile sudice ale insulei.

Înainte de ivirea zorilor, Gabriel Heliodoro Alvarado era deja la curent cu evenimentele. La cinci de dimineaţa îi telefonase din Cerro Hermoso Preşedintele Carrera în persoană, găsindu-l încă în pat. Uluit, ambasadorului i-au trebuit cîteva secunde pînă să asimileze ştirile dar, cînd percepu gravitatea situaţiei, lansă obişnuita sa interjecţie anatomică.

— Cîţi oameni au debarcat în Soledad del Mar, Preşedinte ?

— Vreo şapte, opt sute... poate o mie, nu ştiu, şi-s foarte bine înarmaţi.

— Asta a fost singura debarcare ?

— Din păcate au mai fost două, în Oro Verde şi în San Fernando. Nu sînt informat asupra efectivelor de rebeli din sud. Ştirile sînt contradicto-

rii. Am să trimit forțele aeriene să bombardeze și să mitralieze pozițiile inamicului.

Gabriel Heliodoro înregistră o notă de încordare în vocea Președintelui.

— Președinte, ascultă, mă gîndesc să vin acolo imediat.

— Să nu faci asta.

— Ascultă, Președinte, cunosc munții ca palmele mîinilor mele. Mai sînt încă în plină formă, pot să comand niște partizani. Doar știm din experiență că guerila se combate doar cu guerilă. Nu trebuie să cădem în greșeala generalilor lui Chamorro... îți mai amintești ?

— Mai rămîi deocamdată acolo, Gabriel Heliodoro. Am nevoie de tine pentru o treabă foarte importantă. Avem dovezi că și cîinele de Fidel Castro sprijină invazia. Barrios și mercenarii săi au fost transportați de vapoare cubaneze ! Trebuie să convoci o sesiune extraordinară a Consiliului O.S.A. și să acuzi Cuba de agresiune. Alo ! Ascultă, încă ceva. Stai de vorbă cu secretarul de stat, expune-i deschis situația. Munițiile de care dispunem nu pot dura mai mult de două, trei luni... Dacă Statele Unite nu ne ajută, nu putem rezista mult timp. Să-și amintească de cazul Batista, că doar ieri a fost. Datorită embargoului pe vînzarea de arme către guvernul Cubei a triumfat Fidel Castro. Am încredere în dibăcia ta, dragul meu. Să nu mă dezamăgești !

Gabriel Heliodoro gîfîia, sudoarea i se prelingea peste torsul gol, setea îi ardea gîtlejul și pieptul.

— Cum e situația în capitală ?

Președintele ezită o clipă.

— Ce să-ți spun, nu-i grozavă... Vechea poveste. Peste tot, pe străzi și prin case, apar manifeste subversive, fără să se știe cine le distribuie... Zidurile și pereții sînt mînjiți cu injurii la adresa mea... Un post clandestin de radio atacă întruna guvernul și ațîță poporul la revoltă... O pauză apoi : Alo ? Aseară studenții au rănit cu pietre doi soldați din poliția militară, care

a reacționat cu focuri de armă, omorînd doi, trei băieți și rănind vreo jumătate de duzină... sau o duzină întreagă, nu știu exact ! E încurcată rău... dar n-a fost altă soluție. Dacă ne arătăm slabi, sîntem pierduți.

— Evident, evident. Ascultă, Președinte. Să mă ții mai departe la curent cu mersul evenimentelor, prin telefon sau telegramă. Ah ! Îți cer o favoare. Pune pe unul din secretarii tăi să-i telefoneze Francisquitei și să-i spună că sînt bine, că totul e în regulă... vreau să zic, aici.

— Gabriel Heliodoro, deschide jocul cu subsecretarul. Obține-mi arme automate și muniții. Altfel sîntem pierduți.

Ambasadorul intră în baie, se bărbieri în pripă cu atîta neîndemînare încît se tăie pe obraz. Făcu un duș rece, apoi își înghiți cafeaua pe nerăsuflate ; la șapte telefonă consilierului și ataşatului militar, convocîndu-i de urgență în cabinetul său.

La ora nouă, ca de obicei, sosiră la cancelarie și ceilalți salariați. Un soi de umbră voala toate chipurile. Mercedita, ghemuită în colțul ei, nu reușea să se apuce de lucru : frica îi paralizase degetele pe claviatura mașinii de scris. Titito Villalba făcu o criză de nervi, Miss Ogilvy îl sili să înghită două comprimate din tranchilizantul ei preferat, apoi îl culcă pe o canapea cu de-a sila. Militarii din cabinetul generalului Ugarte avură reacțiile cele mai variate. Doi dintre ei — cei mai tineri — cerură voie șefului să se întoarcă imediat în patrie : voiau să ia armele împotriva invadatorilor. Colonelul rămase cîteva clipe așezat la masa de lucru, mut, zăpăcit, bînd înghițituri repetate de apă, iar cînd se simți mai bine, încercă să verifice soldul contului său de la Chase Manhattan Bank. Pe maior îl apucă o dizenterie nervoasă, din care cauză petrecu o bună parte din dimineață în frecvente și dramatice incursiuni la toaletă.

— Domnule Molina ! exclamă Gabriel Heliodoro Alvarado care umbla în sus și în jos prin cabinetul său, agitat ca o fiară de curînd vîrîtă în cușcă. Telefonează

la departamentul de stat și fixează-mi o întrevedere urgentă cu subsecretarul. Consiliul O.S.A. e în vacanță, dar trebuie să obținem imediat o sesiune extraordinară și să cerem să se convoace Organul Consultativ. Vreau să denunț Cuba ca națiune agresoare !

Așezat pe canapea, Ugarte își privea, deprimat, vîrful pantofilor. Tenul său foarte oacheș căpătase o tonalitate violacee de pătlăgică vînătă. („Blestematul ăsta de astm e de vină", explicase el sosind, dispneic, în incinta cancelariei.) Singurul remediu — reflecta el acum —, singura ieșire e să fugă în Elveția. Știa că dacă regimul lui Carrera cade — și din toate reieșea că situația era cît se poate de gravă — el, Hugo Ugarte, va fi extrădat și împușcat. Da, Elveția nu avea tratat de extrădare cu Sacramento... „N-o să mă prindă pe mine canalia", gîndea. Își lărgi nodul de la cravată, își descheie gulerul. Se uită la ambasador : „Dar n-am să-i spun nimic lui Gabriel Heliodoro", decise. „Iar Ninfa o să afle doar în ajunul plecării. Femeile au gura mare."

— Ugarte ! strigă ambasodorul. Fă ceva.

— Ce pot eu să fac, omul lui dumnezeu ?

— La prima ședință a Juntei apărării, expune-le colegilor tăi situația și aruncă-te asupra reprezentantului Cubei. Dă tare în el ! Trebuie să punem în mișcare acțiunea asta, să galvanizăm opinia publică din întreaga Americă. Să denunțăm în fața lumii agresiunea cubaneză. Asta nu-i o revoluție, ci un război nedeclarat între țări !

Aruncă o privire plină de ciudă către portretul lui Bustamante, atît de calm în lumea sa de pînză, vopsele și lacuri. Apoi se întoarse spre consilierul ambasadei :

— Domnule Molina, convoacă-i pe corespondenții ziarelor pentru o conferință de presă aici, la cancelarie, azi sau mîine. Pregătește o declarație scrisă ca să fie difuzată agențiilor de știri. Trebuie să convingem lumea democratică de faptul că Fidel Castro și acoliții săi sînt comuniști. Dacă revoluția acestui Barrios și nu mai știu cum triumfă, rușii rămîn, ca să spunem așa,

cu două baze fixe în zona Caraibilor, de unde vor putea lansa bombe atomice contra Statelor Unite !

Consilierul se îndreptă spre uşă, dar ambasadorul îl opri.

— Încă ceva, domnule consilier. Informează presa că Barrios e un om cu un caracter infect, căutat de poliţie pentru... escrocherie... sau viol... sau orice altceva !

— Bine, dar..., începu Molina, ştiind că toate acestea erau minciuni.

— Inventează orice, domnule, fă uz de imaginaţie. Toate armele-s valabile la ora asta cînd patria e în pericol. Se apropie de consilier, îl apucă de revere şi, cu nările fremătînde, cu ochii întredeschişi, spuse printre dinţi : Nu numai patria, domnule consilier, ci şi pielea noastră. Dacă triumfă revoluţionarii, ne pun la zid şi ne cos de el cu gloanţe !

Patru zile mai tîrziu, pe înserate, Gabriel Heliodoro Alvarado se simţea atît de părăsit în liniştea cabinetului său, încît hotărî să-şi ţină singur tovărăşie şi se porni să cînte cu glas tare nişte cuplete pornografice pe care le învăţase cu derbedeii în adolescenţă. Alături, Clare Ogilvy tresări, îşi ascuţi auzul şi începu să asculte, vag alarmată...

Ambasadorul se gîndea la întîmplările din ajun. La şedinţa extraordinară a Consiliului O.S.A. lansase un atac direct, contondent, Cubei, acuzînd-o de a fi sprijinit invadarea Republicii Sacramento. La un moment dat, fără să-şi poată stăpîni limba, îi insultă personal pe Fidel Castro şi Ernesto Guevara. Reprezentantul Cubei se ridică furibund ca să răspundă atacului şi, în focul disputei, strigă : „Ticălosule ! Mincinosule !" Atunci el îşi pierdu complet stăpînirea de sine şi se aruncă asupra cubanezului, gata să-l ia la palme. Îl prinseră însă şi-l imobilizară trei dintre colegii lor. Iar şedinţa se încheie fără nici un rezultat pozitiv.

În aceeaşi zi, Gabriel Heliodoro avusese o întrevedere cu subsecretarul de stat şi îi expuse fără ocolişuri situaţia din Sacramento. „Dacă guvernul meu nu va fi

sprijinit de Statele Unite cu arme și muniții *imediat*, nu mai putem răspunde de viitor. Cred că dumneavoastră, ilustrul meu amic, înțelegeți foarte bine ce înseamnă ca încă o țară din zona Caraibilor să cadă în mîinile dușmanilor democrației..."

Americanul îl ascultă în tăcere, așezat pe scaun, cu lungile sale picioare încrucișate, cu mîinile împreunate pe pîntecele supt. Fața sa de misionar protestant nu dezvăluia nici cea mai mică emoție. În cele din urmă dădu un răspuns în doi peri. O să studieze problema cu atenție, o să se consulte cu secretarul de stat... Și-și luă rămas bun cu un zîmbet monden, ca și cum ar fi primit o simplă vizită de curtoazie.

Amintindu-și acum toate acestea, Gabriel Heliodoro simți că începe să-și piardă răbdarea. Ce altceva ar mai putea face ? Apeluri telefonice aproape zilnice de la Ministerul de Externe din Sacramento îl țineau la curent cu evenimentele. Se dădeau lupte de stradă în capitala provinciei Oro Verde. În provincia San Fernando, un regiment legalist aderase la cauza revoluționarilor, care pregăteau o ofensivă contra portului Soledad del Mar. Se anunța de asemenea, dar fără ca știrea să fi fost confirmată, o debarcare în provincia Canaviales, pe coasta de vest a insulei. Sfinte dumnezeule ! De unde o fi reușit Barrios să recruteze atîția oameni pentru invazie ? Fără îndoială, se numărau în rîndurile oamenilor săi sute de cubanezi și de mercenari aparținînd altor națiuni din America Centrală și de Sud.

Gabriel Heliodoro își aprinse o țigară de foi, o fumă distrat privind țintă portretul lui Don Alfonso. Se gîndi la Rosalía... Medicii reușiseră să-i salveze viața și acum — sărăcuța ! — era internată într-o clinică de psihiatrie. După ce-i vor da drumul din spital, avea de gînd s-o trimită înapoi la Cerro Hermoso, în grija bătrînei mătuși care o crescuse.

Se gîndi la Frances Andersen. Americanca părăsise Washingtonul cu două săptămîni în urmă, ca să se mărite cu un milionar. „Și eu am rămas singur aici... și,

colac peste pupăză, a mai venit şi blestemata asta de revoluţie !"

Cîteva secunde stătu cu ochii aţintiţi la fumul ţigării, gîndindu-se la femeile sale. Şi le readuse în memorie şi în închipuire : făcu acrobaţii erotice cu amîndouă în patul isabelin. Şi această rumegare a plăcerilor din trecut — sărutări, gusturi, mirosuri, şoapte, gemete, mîngîieri rafinate — îi amplifică senzaţia de părăsire şi singurătate. În ultimele săptămîni primea, noaptea, la ambasadă, femeile pe care i le procura Titito. Dar acele frigide americance nu-l satisfăceau. Le găsea prea lipsite de experienţă, cu izul lor încă universitar, da, şi chiar cu ceva ce aducea a şcoală duminicală. Făceau dragoste cu o studioasă sîrguinţă, de parcă ar fi pregătit o temă de colegiu, în speranţa că vor căpăta o notă bună. Sau ca şi cum ar fi jucat o partidă de tenis, cu reguli fixe şi numărătoare de puncte.

Scoase un oftat, se uită la masa de lucru complet golită de hîrtii. Se gîndi la Pablo, ingratul care-i refuzase prietenia şi îl insultase. Ce s-o fi întîmplat cu el ? Îşi spuse că poate acum băiatul se va decide să se alăture revoluţionarilor... Ei, aş ! Intelectualii de teapa lui Ortega nu erau decît teoreticieni. Trăiau într-o lume falsă de vise şi cărţi. Aveau tot atîta oroare de sînge şi violenţă, ca şi copiii de întuneric.

Se ridică, se apropie de fereastră, îşi sprijini fruntea de geam, privi copacii din parc : imagini familiare i se succedară rapid prin minte — fiicele, nepoţii, un colţ din grădina locuinţei lor din Cerro Hermoso...

Luă din nou loc şi îi ceru secretarei să-i dea legătura cu ambasadorul Nicaraguăi.

— Alo, prietene ! exclamă în receptor. Ce mai faci ? Nu... Foarte bine. Natural. Ascultă... eu sînt cel care trebuie să-şi ceară scuze. Mi-am pierdut complet busola. Dar un lucru îţi spun, dragul meu ambasador, dacă nu luăm nici o măsură serioasă, Fidel Castro o să ajungă să incendieze toată zona Caraibilor !

Ascultă cîteva clipe ce-i răspundea celălalt. Apoi sugeră :

— Trebuie să obţinem de la Consiliu să convoace cu maximă urgenţă Organul Consultativ Provizoriu şi să trimită o comisie la Soledad del Mar ca să verifice *in loco* justeţea acuzaţiilor mele. Vapoarele care au transportat trupele lui Barrios au fost fotografiate în momentul cînd aruncau ancora într-un golf, la douăzeci şi ceva de kilometri de port. Există zeci de martori oculari. Soldaţii regimentului 5 Infanterie au prins doi revoluţionari răniţi şi părăsiţi de tovarăşii lor, şi au obţinut de la ei declaraţii semnate care dovedesc participarea guvernului Cubei la invadarea Republicii Sacramento... Sigur, amice. Bine, pe curînd !

În seara aceleiaşi zile, se urcă în mercedesul său şi-l rugă pe Aldo Borelli să-l ducă la Lincoln Memorial. În orele de tristeţe şi singurătate îi făcea întotdeauna o vizită Patriarhului. Urcă încet treptele monumentului. Intră, se opri lîngă statuia de marmoră cristalină şi fixă îndelung chipul luminat. Apoi începu să umble în jurul statuii, dus pe gînduri, cu mîinile în buzunare, cu capul în jos... Iar ecoul paşilor săi — *poc ! poc ! poc !* — răsuna în incinta goală la ora aceea.

Abraham Lincoln părea să contemple senin cupola Capitoliului, care licărea albă în depărtare, dincolo de Mall. Gabriel Heliodoro se sprijini cîteva clipe de una din coloane, la intrarea în templu, privind lacul pătrat în care se reflectau flăcările apusului şi silueta de culoare deschisă a obeliscului. Simţi că-l doare în piept un dor adînc, tremurător, nu ştia nici el singur de ce şi de cine.

Înainte de a se vîrî în pat în noaptea aceea, Michel Michel scrise în jurnalul său : *12 august. Miercuri. Încă o revoluţie. Bon Dieu ! A sosit sfîrşitul lui Juventino Carrera şi eu nu am curajul, nici sănătatea să mai înfrunt un nou ambasador. Sînt hotărît să-mi dau demisia din funcţia de majordom al acestei ambasade şi să mă întorc în ţară. Am în bancă economii în dolari care-mi vor permite să-mi trăiesc liniştit restul vieţii.*

Mă gîndesc să deschid la Avignon un restaurant cu mîncăruri latino-americane tipice. Poate că mă voi şi însura pe acolo cu vreo doamnă între două vîrste, nu prea urîtă, econoamă, harnică şi nu prea pofticioasă. Şi fiindcă veni vorba de poftă, am făcut rost de reţeta faimoaselor „empanadas sacramenteñas". Voi boteza restaurantul cu un nume exotic : „Páramo" sau „Cerro Hermoso", ori chiar banalul „Chez Michel". La Avignon am să-mi scriu memoriile. Şi am să aştept Moartea. „Entrez, chère madame. Vous êtes en retard !"

În toiul nopţii, Michel fu trezit de nişte strigăte. Recunoscu vocea şefului, sări din pat, îşi trase pe el halatul şi urcă la etaj. Îl găsi pe Gabriel Heliodoro umblînd pe coridor, desculţ, îmbrăcat doar cu pantalonii de la pijama. Gesticula şi striga : „Canaliilor ! Laşilor ! Nu fugiţi ! Aruncaţi grenadele astea înapoi la inamic !" Se opri brusc şi tăcu văzîndu-l pe majordom.

— Doriţi ceva, domnule ambasador ?

— Cine te-a chemat ?

— Păi, Excelenţă, am crezut..., murmură Michel, înclinîndu-se şi dînd să se retragă.

— Aşteaptă ! Haide să coborîm.

Sacramentanul îl luă de braţ pe francez, cu o intimitate pe care nu i-o mai arătase niciodată pînă atunci, şi aşa coborîră amîndoi scările, unul lîngă altul. Michel era stînjenit, nu ştia ce să spună, iar apropierea acelui bust gol, cald şi asudat îi provoca o ciudată indispoziţie.

Intrară în bibliotecă. Majordomul aprinse lumina. Gabriel Heliodoro se plimbă cîteva momente prin încăpere, ca un somnambul, după care, întorcîndu-se spre celălalt, îi porunci : „Adu sticla de coniac şi două pahare. Şi fă-mi şi o cafea tare. Repede !"

Cîteva minute mai tîrziu şedeau amîndoi în fotoliile de piele, faţă în faţă. Michel simţi din nou un profund dispreţ pentru omul acela din topor care-şi invita *le valet de chambre* să ia loc lîngă el ca să împartă împreună o sticlă de coniac. (Don Alfonso era altfel. Făcea aceste lucruri cu *finesse*.)

— Am avut un vis, Michel. Se făcea că eram în Sierra de la Calavera, în toiul unei lupte, iar soldaţii mei dezertau, mă părăseau, alergau pe coastă în jos, aruncînd din mîini grenadele şi pistoalele. Nişte neputincioşi ! Atunci am început să strig la ei... M-am trezit, am sărit din pat şi, ca să mă răcoresc, am continuat să strig. La urma urmelor, sînt sau nu la mine acasă ?

Bău restul de coniac, golind paharul. Michel îi servi prima ceaşcă de cafea.

— Mă găseşti foarte bătrîn ?

— Ca să fiu sincer, domnule ambasador, eu v-aş da cel mult patruzeci şi patru, patruzeci şi cinci de ani...

— Aşa e. Uită-te la mîinile astea. Sînt mîini de tînăr. Nu se văd pe ele petele cenuşii care apar de obicei pe mîinile bătrînilor... nu-i aşa ? Nu se văd. Miss Andersen mi-a spus că nu se mai culcase niciodată cu un bărbat ca mine. Dă, te rog, drumul aerului condiţionat. E foarte cald aici.

Majordomul îndeplini ce i se poruncise.

— Ei bine, în poziţia mea, Michel, mă aflu în tabăra greşită în războiul ăsta. Întotdeauna am fost contra guvernului. Atîtea meandre a făcut viaţa, că am ajuns acum în tabăra legalităţii. Imaginează-ţi, eu, eu, de partea regimentului 5 Infanterie ! Eu, Gabriel Heliodoro Alvarado, va trebui să-i combat pe rebeli ! Nu se numeşte asta ironia soartei ?

Michel clătină de mai multe ori din cap, ca un automat. Ambasadorul se ridică şi începu să umble în jurul fotoliilor şi al canapelei, vorbind tot timpul, dar cu un ton scăzut, ca şi cum s-ar fi adresat sieşi.

— Raiul pe pămînt era acolo sus, în Sierra. Aer rarefiat şi transparent, ca un cristal. Nu cunosc nimic mai măreţ decît ivirea zorilor, văzută de acolo, de sus. Parcă se deschide uterul mării ca să dea naştere soarelui. Piscurile sînt aurite. Dar ia loc, Michel, ce atîta ceremonie ? În noaptea asta nu sînt stăpînul dumitale. Sînt un băiat din Soledad del Mar, un oarecare Gabriel Heliodoro, *hijo de una chingada*. Casa mea era latrina regimentului. Să scrii asta în memoriile dumitale. Dar

acolo, sus, totul era curat. Pînă şi Ugarte ! N-o să uit niciodată ziua cînd am doborît cu gloanţe un avion de vînătoare al guvernului care zbura jos, peste munte, ca să ne mitralieze poziţiile. Am tras cu armele noastre automate, ascunşi printre stînci. *Prrrá !* am văzut avionul explodînd în aer şi căzînd în flăcări. Ce frumuseţe ! Un spectacol să-ţi meargă la inimă ! Ah !... Şi ce bine mai erà să stai şi să priveşti zborul condorilor peste piscuri ! Asta zic şi eu viaţă. O lume fără ziduri, nici protocol. Şi acum uite-mă aici, în cavoul ăsta cu aer condiţionat, în oraşul ăsta cu locuri de veci, în cimitirul ăsta imens de pe malul Potomacului. De ce, Michel ? De ce ? Făcu o pauză. Cît să fie ora ? Trei ? Ştii ce mă cam indispune ? Lipsa lătratului de cîini în nopţile din Washington. Şi al cîntecului de cocoşi în zori. Ia notă. Voi fi executat la ora cinci de dimineaţă. Nu mă întreba în ce zi. Ştiu doar ora... Acum, du-te să te culci, Michel, pentru că astea sînt problemele mele, doar ale mele. Uită ce ţi-am spus. N-am reuşit să-mi cunosc mama legitimă. Cea adoptivă e Sfînta Fecioară a Singurătăţii, care se află în bisericuţa dintr-un *pueblo* îndepărtat. Vicar e părintele Catalino Sender, prietenul meu...

Rămase o clipă pe gînduri, apoi adăugă :

— ...care, la ora asta, sigur că se află în munţi, îngrijind de vii şi de morţi. Du-te să te culci, Michel. Mulţumesc. Noapte bună !

— Noapte bună, domnule ambasador.

La ora aceea erau stinse becurile în locuinţa soţilor Ugarte de pe o stradă liniştită din Bethesda, dar dormitorul, care mirosea a heliotrop şi transpiraţie, era scăldat într-o lumină de amurg, fiindcă întunericul pălea în faţa razelor ce răzbăteau prin geam de la felinarele din stradă.

Ninfa Ugarte nu reuşise încă să adoarmă. Se zvîrcolea în pat, agitată, gîndindu-se la neaşteptata călătorie. Vai ! Din clipa cînd soţul ei îi comunicase că şe vor îmbarca peste două zile pentru Elveţia — de vreme ce

căderea lui Carrera devenise inevitabilă — simţise o apăsare în piept, respiraţia i se întretăia, avea palpitaţii... *Dios mío !* Ce viaţă tristă ! Rosalía îşi pierduse minţile. Sacramento fusese invadat de bandiţi. Elveţia trebuia să fie o monotonă carte poştală verde, cu munţi, văi, cabane, brînzeturi şi vaci. Bine că era măcar patria ciocolatei de bună calitate... Dar îl pierdea pe Aldo Borelli. Şi frumoasele ei vase de sticlă termorezistentă. Şi toate lucrişoarele acelea minunate pe care şi le cumpărase la Washington şi le trimisese apoi acasă, în Cerro Hermoso...

Ninfa scoase un lung oftat întretăiat, care-i zgudui pieptul. Lacrimi începură să i se prelingă peste obrajii unşi cu cremă. Lîngă ea, soţul ei dormea un somn agitat, scoţînd din cînd în cînd gemete înspăimîntate. Respiraţia motanului gras şi bătrîn era un neîntrerupt scîrţîit sforăitor. Ea îi aruncă generalului o privire plină de resentimente, încărcată de nemulţumiri.

La un moment dat fostul şef al poliţiei începu să geamă mai tare, iar corpul îi tresărea în convulsii epileptiforme. Ninfa îl scutură de umeri : „Hugo ! Hugo ! Trezeşte-te !" El se deşteptă, se aşeză în pat, privi în jur, aprinse lumina, rămase o clipă cu capul căzut peste pieptul ce încă mai gîfîia.

— Ce s-a întîmplat, frate ?

I-a trebuit cîtva timp însă ca să poată răspunde :

— Un coşmar... oribil. Eram sus în Sierra... înfrînt în luptă... n-aveam nici o scăpare. M-am aruncat... pe coastă în jos... o piatră enormă, rostogolindu-se în spatele meu, era cît pe ce să mă strivească... am simţit un glonte... în picioare, nu mai puteam să alerg. Atunci m-ai trezit tu...

— Păi, te culcaseşi cu burta în sus. Stai pe o parte.

El îi dădu ascultare. Ea stinse lumina şi închise ochii. Pe fondul întunecat al pleoapelor văzu trecînd siluete, ca pe un ecran de cinematograf, Aldo Borelli gol în camera de la motel... Sticlăria termorezistentă într-o zburătăceală multicoloră... Aldo lîngă ea, în pat... Uite ce vas drăguţ, Doña Francisquita, roşu cu ornamente

albe... Da, l-am cumpărat la *Guásinton*... Nu, nu-i ieftin deloc... Vai, Aldo ! *Adiós, mi vida !* Ai să mă uiți, dragostea mea... Priviți-l și pe acesta verde, doamnă Președintă... Se pot pune pe foc fără grijă. Vai, Aldo ! Am un foc în uter, vreau un copil de la tine !... Da, vecină, cele albastre sînt foarte drăguțe... puteam să fac avere cu ele, dacă nu venea această *mierda* de revoluție, iertat fie-mi cuvîntul... Aldo, ești în stare să lași totul... nevastă, copii, frate... totul, și să mă însoțești în Elveția ? Nu răspunde. Știu că e imposibil. (Sticlăria termorezistentă !) Tu nu mă iubești. Tu doar mă exploatezi. Pentru bani ai făcut tot. Vai, ce nenorocită sînt !

Se răsuci în pat, căutînd o poziție mai comodă. Rămase față în față cu soțul ei, a cărui răsuflare acră îi atingea obrazul. Deodată o năpădi o asemenea ciudă pe bărbatul adormit lîngă ea, încît îi veni să strivească testicolele lui fleșcăite și inutile cu genunchiul.

În ziua următoare, Gabriel Heliodoro sosi tîrziu la cancelarie. Președintele nu-i telefonase de două zile. Ziarele de dimineață anunțau că Oro Verde și San Fernando căzuseră definitiv în mîinile revoluționarilor, dar că o tentativă de debarcare în împrejurimile portului Puerto Esmeralda fusese respinsă de trupe rămase credincioase guvernului.

Ambasadorul îl chemă pe Titito în cabinetul său.

— Vreo veste de la departamentul de stat ?

— Nimic, Excelență.

— Idioții. Occidentalii o să-și piardă supremația numai fiindcă nu-s suficient de abili diplomați. Mr. Herter [1] ar trebui să angajeze iute și degrabă un om de stat englez ca să conducă politica externă a acestei țări !

— Ați văzut interviul dumneavoastră în ziare ?

— Nu. L-au dat tot ?

— Au tăiat mai mult de jumătate din declarații. Totul plutește în vag... Tristul adevăr, domnule ambasador, e că presa americană consideră treburile țării noas-

[1] Christian Archibald Herter, secretar de stat în perioada 1959—1961. (N.T.)

tre ca lipsite de importanță. În ziua de azi, ziarele acordă mai mult spațiu știrii că s-au inventat danturi de oțel inoxidabil pentru vaci, decît interviului dumneavoastră...

Gabriel Heliodoro zîmbi, făcu un gest de resemnare și spuse :

— Bine, Titito. Dacă e ceva nou, ține-mă la curent.

În cabinetul său, așezat la masa de lucru, Jorge Molina scria cu creionul pe o foaie de hîrtie.

SITUAȚIA DIN SACRAMENTO

1 — Tot sudul insulei este în mîinile rebelilor.

2 — Trupele lui Barrios coboară periodic din Sierra în acțiuni de comando care îi descumpănesc pe legaliști. Rîndurile lor se îngroașă zi de zi cu zeci, sute de voluntari.

3 — Debarcare (neconfirmată) a forțelor rebele în provincia Canaviales.

4 — La Puerto Esmeralda, un batalion întreg s-a revoltat dar, neobținînd adeziunea restului garnizoanei federale, a părăsit orașul îndreptîndu-se spre cordilieră. (Posibil.)

5 — Continuă embargoul asupra vînzării de arme insulei.

6 — Revoluția se întinde ca o pată de ulei.

7 — Opinia publică din cele trei Americi pare să simpatizeze cu revoluționarii.

Consilierul ambasadei închise ochii. Situația guvernului din țara sa era critică. Oare cîte luni va mai putea să reziste Carrera ? Două ? Trei ? Patru ? Își aminti de gîndurile și simțămintele care îl frămîntaseră noaptea precedentă, în apartamentul său. Își pusese rasa de călugăr ca să scrie, încercînd să-și concentreze întreaga atenție asupra personalității lui Don Pánfilo. Zadarnic efort ! Chipul părintelui Catalino continua să-l sperie, ca un strigoi zdrențăros — siluetă neagră profilată pe coasta albăstruie și îndepărtată a Sierrei. Îl năpădise

atunci un soi de invidie față de preotul acela de țară care bineînțeles că își repeta isprăvile de acum treizeci și patru de ani, urcînd și coborînd coasta cordilierei călare pe un măgar, ca să acorde asistență spirituală revoluționarilor. Părintele Catalino îl poate privi în față pe dumnezeu (dacă dumnezeu există), cu ochi limpezi și netemători. Dacă dumnezeu nu există, parohul din Soledad del Mar este măcar pregătit să se uite la ceilalți oameni și la istorie fără să clipească, senin la față și în inimă. Iar credința și bunătatea lui i se păreau acum lui Molina atît de mari, încît l-ar putea chiar constrînge pe dumnezeu să existe.

Fostul seminarist trasă cu creionul pe hîrtie o linie sinuoasă ca profilul unei cordiliere. Se gîndi la tinerețea sa... De la fereastra camerei sale de la Seminarul cel mare din Páramo, în zilele cînd văzduhul era transparent, putea zări în depărtare silueta Cordilierei Indienilor. În copilărie își închipuia că din Sierra veneau fulgerul și tunetul : vînturile locuiau în munți. De mai multe ori, în clipele cînd se îndoia de existența lui dumnezeu — asta la mai puțin de un an de la momentul preoției — trimitea parcă întrebări mute spre contraforții muntelui, și simțea că aceste întrebări îi reveneau fără răspuns și, dure ca bazaltul, reîncepeau să-i bată în piept.

Consilierul simți o durere sfîșietoare în umăr. O merita osteneala să trăiască mai departe ? S-ar mai putea el oare înapoia în Sacramento dacă va fi răsturnat de la putere Carrera ? Nu. Niciodată. Pe de altă parte. nu avea curajul să înceapă o viață nouă, oriunde ar fi fost. Nu avea nici un motiv puternic ca să mai trăiască. Nu iubea pe nimeni. Nu era iubit de nimeni.

Atunci, acolo, singur în biroul acela rece și impersonal, Jorge Molina luă o hotărîre. Pînă în clipa finală (cea mai bună metodă de sinucidere era cea pe care o alesese doamna Vivanco) va căuta să privească evenimentele cu un ochi obiectiv, chiar cinic. Voia să se distreze puțin cu situația creată. Doar nu cerea mare

lucru de la viață dacă-și dorea drept anemic dividend pentru lunga sa ședere pe pămînt amara, cenușia plăcere de a fi martor la acea prăbușire ? Voia să observe reacția colegilor de la ambasadă în fața evenimentelor din Sacramento. Va savura, scenă cu scenă, întreaga tragi-comedie. Era mai ales curios să știe care va fi atitudinea lui Gabriel Heliodoro. Va avea el oare demnitatea să se înapoieze la Cerro Hermoso ca să contribuie la apărarea asociatului și șefului său ? Evident că nu. Era un om lipsit de nobleţe, un aventurier vulgar. Mai mult ca sigur că va zbura spre Elveția, cum tocmai făcuse Ugarte.

Vreau să observ și propriile mele reacții, își spuse Molina. Voi avea eu oare bărbăția gestului definitiv ? Ori voi fi un egoist laș și conformist, la fel cu ceilalți ?

36

Cînd Pablo Ortega citi în ziare știrea primei debarcări de trupe rebele în împrejurimile tîrgului Soledad del Mar, înțelese că i se deschidea o nouă poartă și că destinul lui era acum limpede. Nu-i rămînea decît alternativa să se alăture forțelor lui Miguel Barrios. Diverse imagini și voci interioare îi indicau drumul Revoluției.

Hotărî să nu se mai preocupe de starea inimii tatălui său, și începu să se pregătească de plecare. Studie căile cele mai sigure ca să ajungă în Sierra. Și toate pregătirile acestea — anularea contractului de închiriere a apartamentului, lichidarea conturilor, ruperea și arderea unor hîrtii — îi produceau o bucurie de copil în ajunul unei lungi vacanțe promițătoare de aventuri. Durerile de cap îi dispăruseră și era pe punctul să încheie pace cu „individul“ care îi apărea în fiecare dimineață în oglindă, la ora bărbieritului.

Dar o scrisoare de la maică-sa, sosită chiar în zilele acelea, îl tulbură din nou :

Fiule, hotărîrea ta intempestivă de a părăsi cariera diplomatică ne-a surprins şi zguduit profund. La început m-am gîndit să ascund acest lucru tatălui tău, fiindcă în ultimul timp are întruna palpitaţii şi dureri în piept, şi simte uneori lipsă de aer. Mi-am spus însă că, mai devreme sau mai tîrziu, tot va afla prin vreun amic neprevenit sau vreo notiţă de ziar, şi atunci şocul va fi mult mai puternic. I-am povestit totul încetul cu încetul, menajîndu-l pe cît posibil. Nu-ţi poţi închipui cît de tare l-a îndurerat şi întristat gestul tău.

Oricît mă silesc, nu pot să înţeleg de ce n-ai avut măcar delicateţea să ne consulţi înainte de a face acest paş care va îngreuna atît de mult întoarcerea ta în ţară şi acasă.

Te implor, pentru numele lui Dumnezeu, să ne spui cel puţin ce ai de gînd să faci de acum înainte. Ne e tare dor de tine. De n-ar fi starea sănătăţii tatălui tău, am fi venit amîndoi imediat la Washington ca să te vizităm, deşi eu nu mai cred că într-adevăr doreşti să ne revezi.

Bine a spus cine a spus că o nenorocire nu vine niciodată singură. Mai sîntem cît se poate de răscoliţi şi de ştirile în legătură cu invadarea patriei noastre de către trupe mercenare venite din Cuba. E o calamitate. Bisericile pe aici sînt pline de credincioşi care se roagă şi fac devoţiuni pentru ca dumnezeu să nu îngăduie victoria comuniştilor. Tatăl tău zice că mai bine să moară decît să cadă în mîinile lor.

Revenind la tine, ar fi foarte trist dacă Dionisio ar muri fără să te mai vadă. Poate l-am putea convinge pe Prea Sfîntul Arhiepiscop să intervină pe lîngă Preşedinte ca acesta să consimtă la întoarcerea ta, fără să fii inoportunat de autorităţi.

Tatăl tău îţi trimite binecuvîntarea lui şi la fel face şi mama ta care, în pofida tuturor celor întîmplate, încă te mai iubeşte şi te sărută cu drag,

Isabel

În pofida tuturor celor întîmplate ? Pablo vîrî scrisoarea în buzunar, cu un brusc gest de enervare, și încercă să uite cuvintele mamei sale — lucru pe care îl reuși cu o ușurință ce-l surprinse chiar pe el. Fapt este că răpirea și probabila lichidare a profesorului Gris, și sordida intrigă țesută în jurul asasinării lui Vivanco, pretext pentru ca Juventino Carrera să-și dea lovitura de stat și să dezlănțuie o nouă serie de samavolnicii și violențe — acționaseră în cugetul său ca un soi de vaccin care-l imuniza față de virusul șantajului matern.

Într-o seară îl invită pe Orlando Gonzaga la el acasă. Conform obiceiului, diplomatul brazilian se apropie de șemineu, pe consola căruia se aliniau diferitele grupuri de statuete din lut pictat create de Meșterul Natalicio și care reprezentau Drumul Calvarului. Ori de cîte ori le examina, Gonzaga descoperea cîte un amănunt care-i scăpase altă dată. Natalicio modelase personajele Patimilor în veșminte moderne, iar printre ele — după cum îi explicase lui Pablo — se puteau recunoaște cîteva dintre personalitățile politice ale Republicii Sacramento în anul 1915. Figura lui Iisus Cristos era întruchipată chiar de Juan Balsa, pe care îl martirizaseră soldații lui Chamorro. Pablo numea acel ansamblu „Patimile după sfîntul Natalicio citire".

În timp ce pregătea băuturile, Ortega zîmbea, înălțînd din cînd în cînd ochii spre prietenul său.

— Am să-ți dau o veste bună. Întotdeauna ai rîvnit la piesele astea... Odată mi-ai oferit chiar cinci sute de dolari pe ele... ți-amintești ? Ei bine, află că acum ai să capeți întregul grup, cadou.

Gonzaga se întoarse brusc.

— Glumești ? Și chiar în momentul cînd pronunța acel cuvînt, intui ce avea de gînd să-i spună celălalt.

— M-am hotărît să plec în Sierra.

— Bănuiam eu.

— După ce ?

— Ei bine... după anumite lucruri pe care le spui sau le întrebi în ultimele zile ! Tăcerile tale, aerul tău îngîndurat... Totul era limpede ca lumina zilei.

— Şi ce părere ai de ideea mea ?

Brazilianul ridică din umeri, luă paharul de whisky pe care i-l oferea amicul său, se aşeză şi spuse :

— E o problemă pe care numai tu poţi s-o rezolvi. La început mi-am închipuit că vrei să pleci la Paris...

— Asta n-ar fi fost altceva decît o nouă fugă, o simplă schimbare de decor. Problema mea nu e geografică. Mica dramă ar continua. Iar eu aş tîrî după mine pe Rive Gauche sau pe Champs-Elysées acelaşi sentiment de culpă, ca pe un soi de miros greu.

Gonzaga îşi privea gînditor paharul. Avu cîteva secunde de ezitare înainte de a întreba :

— Şi Don Dionisio ?

Pablo scoase din buzunar scrisoarea primită de la mama sa şi i-o întinse prietenului, care o citi cu atenţie.

— Ce părere ai ? întrebă Ortega cînd celălalt i-o înapoie.

— Dulcele şantaj matern.

— Dulce ? Cînd îmi amărăşte viaţa de ani de zile...

Gonzaga scoase un mic rîs sec.

— Tu crezi, Pablo, că părinţii tăi te-au castrat. Operaţia a început de fapt odată cu aventura ta cu... oare cum o chema ? Pia... Şi acum, de cînd a izbucnit revoluţia asta, ţi-ai vîrît în cap ideea (pe jumătate confuză, doar semiconştientă) că organele tale se află în vîrful Pico de la Calavera, şi că trebuie să escaladezi muntele, printre stînci şi primejdii, ca să-ţi recuperezi sexul şi demnitatea de bărbat. Am dreptate, sau nu ?

— Lucrurile nu-s chiar atît de simple.

Şi Ortega bău, dar cu un aer cam absent. Voia să-şi pună prietenul la curent cu planurile sale, dar într-un mod firesc, fără melodramă. Se temea de maliţiozitatea lui... ca şi de a sa proprie, dealtfel.

Se aşternu o lungă tăcere în care timp brazilianul se uita la figurinele lui Natalicio, dar fără să le vadă. Se gîndea la hotărîrea lui Pablo, şi şi-l închipuia îmbrăcat

în uniformă kaki, înşfăcînd o puşcă mitralieră, cu cartuşiera în bandulieră...

— Pablo, vreau să-ţi vorbesc deschis. Ai atîta oroare de violenţă, că nu mi te pot imagina trăgînd în oameni şi omorîndu-i. La asta te-ai gîndit ?

— Sigur. Multe nopţi n-am închis ochii, reflectînd la toate...

— În focul luptei, animalul din noi iese la suprafaţă, şi trebuie să fie relativ uşor să ucizi. Dar gîndeşte-te la a doua zi, cînd arma şi capul războinicului se răcoresc. Gîndeşte-te la „refluxul" luptei...

Orlando se ridică, îşi aprinse o ţigară, mîngîie cu vîrful degetelor spinarea „însîngerată" a lui Juan Balsa, încovoiat sub povara crucii şi a ciomăgelilor unui centurion.

— Gîndeşte-te şi la victorie, care e altă faţetă a problemei. Toate patimile dezlănţuite... răzbunările... *el paredón*... injustiţia inextricabil împletită cu justiţia... tribunalele populare... Crezi că stomacul tău o să suporte *aşa ceva* ?

Pablo se ridică şi el, simţind că începe să-şi piardă răbdarea.

— Şi tu crezi că stomacul şi capul meu trebuie să suporte *aşa ceva* ? Şi pe urmă, Gonzaga, o hotărîre ca asta pe care am luat-o eu nu poate fi analizată la rece, ca şi cum ar fi vorba de o problemă de matematică. Sînt multe necunoscute, ştiu. Dar dacă aş vrea să mă îmbarc raţional în aventura asta, satisfăcîndu-mi toate îndoielile, luîndu-mi toate garanţiile... ei bine, aş sfîrşi prin a deveni un apatic, un laş, imobilizat aici, la Washington. Şi nu m-aş stima pentru asta. Dimpotrivă.

— Eşti un masochist, băiete.

— Prostii. Ştii bine că nu sînt. Îmi place viaţa bună ca şi ţie.

— Ţi-a trecut vreodată prin minte că am şi eu o problemă asemănătoare cu a ta ? Crezi că eu mă simt bine în balonul ăsta irizat de săpun care e lumea diplomatică, în timp ce la mine în ţară milioane şi milioane de compatrioţi de ai mei trăiesc mai degrabă ca animalele,

decît ca oamenii ? Dar întîmplător mă gîndesc și la riscurile unui război civil într-o țară de dimensiunile Braziliei... Vei spune că sînt un comod. Așa e, nu neg. Dar ăsta nu-i un motiv ca să-mi displac mie însumi. Am încercat odată să mă dispreţuiesc, dar n-am prea reușit. Mă plac chiar foarte mult. Am o toleranță nelimitată față de propriile mele slăbiciuni și defecte. Mai știu și că, dacă m-aș vîrî într-o mișcare armată și aș fi obligat să ucid, aș înnebuni. Cred chiar că mi-ar fi mai puțin neplăcută ideea să mor eu însumi. Nu ! Nu ! Nici asta. Nu știu... Ai să spui că sînt un laș. Poate. Dar nu sînt un insensibil. Mă uit cîteodată la harta Braziliei, la gigantul ăsta adormit, mă gîndesc la problemele ei, la eternele, la sordidele lupte politice, și mă întreb : Ce-i de făcut ? Cu cine ? Cum ? În ce direcție ? Și conchid că ar fi o nebunie să mă vîr într-o conspirație revoluționară numai ca să-mi satisfac sentimentul de responsabilitate.. dacă am într-adevăr așa ceva. Important e ca Brazilia să fie salvată, nu domnul Orlando Gonzaga. După cum vezi, nici raționamentul meu nu mă duce nicăieri...

— Nu te-am invitat în apartamentul meu ca să te acuz, ci ca să discut cu tine problemele mele. Sînt hotărît să mă alătur forțelor lui Barrios, fără să mă mai gîndesc la consecințe... Și acum am să-ți răspund la întrebarea pe care mi-ai pus-o adineauri. Pentru orice eventualitate, eu oricum mi-am asasinat *deja* tatăl.

— Și cum te simți ?

— Deocamdată... nu simt nimic. Parcă aș fi anesteziat. Trebuie să mă mențin așa pînă la sfîrșitul revoluției.

— Cînd ai de gînd să te îmbarci ?

— Cît mai curînd posibil. În două sau trei zile. Poate chiar mai devreme.

— Și cum speri să ajungi în Sierra ?

— Văd două căi posibile. Prima, să iau o cursă Pan-Am de la New York la Puerto Esmeralda și acolo să mă urc într-un avion mai mic al unei linii naționale, care să mă ducă la Soledad del Mar.

Gonzaga făcu o grimasă pesimistă.

— Şi dacă te prind cînd debarci în Giuvaerul Caraibilor ? Şi dacă zborurile curente spre Soledad del Mar sînt anulate din cauza revoluţiei ?

— Ei bine, pot să zbor şi de la New York în Jamaica, şi acolo să închiriez un avion mic care să poată coborî pe un teren de aterizare existent pe pămînturile tatii...

— Planul ăsta mi se pare mai sigur. Şi pe urmă ?

— Plantaţiile de trestie ale familiei Ortega y Murat se întind din vecinătatea tîrgului Soledad del Mar pînă la coasta Sierrei. Sînt sigur că părintele Catalino mă va ajuta să dau de Barrios şi soldaţii lui.

— Aşa cum l-a ajutat pe Gabriel Heliodoro să dea de Carrera, acum douăzeci şi cinci de ani...

— Exact, zîmbi Pablo aruncîndu-se pe divan şi sprijinindu-se de spătarul lui.

Gonzaga nu părea satisfăcut.

— Şi dacă taxiul aerian cade în mare ?

— Va fi şi asta o soluţie.

Ortega percepu imediat sensul negativ al spuselor sale. Va să zică, se ducea şi în căutarea unei penitenţe sau pedepse, nu numai ca să construiască o viaţă mai bună pentru poporul său ? Se alarmă puţin...

După o scurtă pauză, brazilianul întrebă :

— Cine mai ştie de hotărîrea ta ?

— Doar două persoane : tu şi Bill Godkin.

— Dar Clare ? Dar păpuşica japoneză ?

— Am să-mi iau rămas bun de la amîndouă azi şi mîine. Voi spune că plec în Europa. Sau la Cerro Hermoso. Nu contează. Dar... am nevoie să discuţ cu tine nişte probleme de ordin practic. Vei fi nu numai unul dintre moştenitorii mei, ci şi executorul meu testamentar.

— Încă n-ai murit, frate ! Sper din toate puterile că vei fi în viaţă cînd Carrera şi bandiţii săi o să muşte ţărîna.

— Şi eu sper şi doresc asta. Dar trebuie să procedez ca şi cum nu m-aş mai întoarce niciodată. Orice se poate întîmpla. Făcu un gest larg care îmbrăţişă ca-

mera. Alege cîteva cărţi şi discuri pentru tine şi dă-i lui Godkin ce rămîne. Arătă spre şemineu. „Patimile după sfîntul Natalicio citire“ sînt ale tale. Poţi să le iei de pe-acum.

— Am să fiu doar depozitarul lor.

— Nu. Sînt ale tale. Definitiv. Şi nu se mai discută... Staţia *hi-fi* e pentru Miss Hirota, împreună cu vreo cîteva cărţi de poezie pe care am să le pun de-o parte. Mobilele care-mi aparţin din apartamentul ăsta (vreo două, trei piese) i le dau Merceditei. Clare va moşteni thunderbirdul. Am să-ţi las o listă completă a „bunurilor“ mele, ca să poţi face împărţirea.

— Taci din gură !

Fără să vrea, Gonzaga simţea că se emoţionează. Ca să-şi mascheze tulburarea, începu să fluiere între dinţi *Tico-tico no Fubá*.

— Am completat cecurile cu care-mi plătesc toate datoriile.

— Vrei să mă faci să plîng, sadicule blestemat ?

Pablo se ridică, socotind terminată discuţia privind „problemele de ordin practic“.

— Nostim, spuse, cînd mi-am luat rămas bun de la Gris, în seara cînd şi-a ţinut ultima conferinţă, m-am plîns de durere de cap... Ştii ce mi-a spus ? „Aerul de munte o să te vindece de migrene.“ Da, chiar astea au fost cuvintele lui, nu inventez nimic.

— Crezi aşadar că...

— Da, Gris ştia că vor apărea în curînd revoluţionari în Sierra de la Calavera. Şi încă ceva : era sigur că voi fi şi eu printre ei...

Pablo puse în funcţiune staţia *hi-fi*. Scoase din raft un disc, la nimereală. Era unul din concertele brandenburgice. Au început să-l asculte amîndoi în tăcere.

— N-ai să auzi Bach acolo în Sierra, murmură Gonzaga după cîteva minute, ci explozia grenadelor şi răpăitul mitralierelor.

— Încep să te bănuiesc că ai fi un agent secret al lui Carrera însărcinat să mă descurajeze...

— Aş ! Cred că mai degrabă te invidiez.

Pablo își măsură prietenul cu privirea.

— Păcat că ești mai scund și mai corpolent ca mine.

— De ce ?

— Fiindcă, altfel, puteai să-mi moștenești și hainele...

— Ascultă, mai du-te la...

Gonzaga nu proferă înjurătura. Dar, cu un glas ca de scenă, recită :

— Nu-ți va fi greu să găsești drumul spre Sierra nici chiar în noaptea cea mai întunecoasă, o, tu, eroule ! Fiindcă organele tale vor străluci ca un far în vîrful Pico de la Calavera !

37

A doua zi de dimineață, așezat la biroul său de la Amalgamated Press, Bill Godkin cerceta ultimele știri sosite din Sacramento. Se confirma debarcarea victorioasă a unor contingente de revoluționari în provincia Canaviales. Oro Verde și San Fernando erau definitiv în mîinile invadatorilor, care înaintau acum spre Soledad del Mar foarte încet, nu numai din cauza stării proaste a șoselelor și a dificultăților de aprovizionare a trupelor, ci și pentru că avioane de vînătoare legaliste mitraliau adeseori coloanele de rebeli, în zboruri razante.

Miguel Barrios, confirmat acum ca șef suprem al revoluției, își instalase cartierul general în Sierra de la Calavera. Dar Soledad del Mar continua să rămînă sub stăpînirea trupelor de *federales*. Cucerirea tîrgului era de o importanță vitală pentru revoluționari, fiindcă regimentul 5 Infanterie, întărit acum cu un regiment de artilerie, controla limba îngustă a litoralului care oferea trecerea cea mai ușoară și sigură spre nordul insulei, ocolind cordiliera.

Godkin reciti scrisoarea confidențială pe care tocmai o primise de la corespondentul agenției Amalpress la Cerro Hermoso, care, pentru a scăpa de cenzura implacabilă a poliției lui Carrera, o trimisese prin intermediul

ambasadei Statelor Unite, în valiza diplomatică. Relata ziaristul că era tot mai greu să se știe ce se petrecea cu adevărat în restul țării, fiindcă guvernul sacramentan interzicea corespondenților străini să părăsească Cerro Hermoso, cenzurîndu-le în același timp și expedițiile. Circulau zvonuri că era agitație pe străzile din Puerto Esmeralda și Páramo. Cerro Hermoso — continua corespondentul — părea un oraș asediat. Locuitorii erau obligați să se retragă la casele lor după ora opt seara. Reuniunile, atît cele publice cît și cele particulare, erau strict interzise. Universitatea fusese închisă, ca și toate cafenelele, cluburile, teatrele și cinematografele din capitală. Noaptea, pe străzile pustii, nu se vedeau decît cîini fără stăpîn și patrule de-ale armatei, cu armele încărcate. Continuau arestările „elementelor suspecte". Se vorbea în șoaptă despre niște execuții sumare, despre torturarea prizonierilor politici — povești negre pe care nici un ziar nu se încumeta să le dea în vileag. Clasele conservatoare erau în panică, și umblau zvonuri că vreo cîțiva membri ai Congresului dizolvat de Carrera căutau deja să se înțeleagă în secret cu agenți de-ai lui Miguel Barrios. În încheierea scrisorii se spunea : „Ar fi de un optimism exagerat să se sconteze pe o înfrîngere totală a lui Carrera în viitoarele săptămîni sau chiar în următoarea lună. Întreaga forță aeriană încă a mai rămas credincioasă guvernului, la fel și puternicele garnizoane din Cerro Hermoso și Puerto Esmeralda. Dar s-a ivit o problemă care începe să-i preocupe serios pe dictator și generalii săi : lipsa crescîndă de arme și muniții, agravată de embargoul impus de Statele Unite asupra vînzării de materiale de război, atît legaliștilor cît și rebelilor. Așa stînd lucrurile, nu este exagerat să se afirme că *El Libertador* nu va putea sărbători Crăciunul care vine în Palatul Guvernamental. Va trebui s-o facă în exil sau în iad".

Godkin înălță capul, își încrucișă mîinile la ceafă și rămase așa fumînd, cu ochii la fereastră. Dacă guvernul Statelor Unite menținea embargoul pe arme, o făcea doar pentru că departamentul de stat nu mai era inte-

resat ca Juventino Carrera și clica acestuia să rămînă la putere. Pe de altă parte, fiind Miguel Barrios încă o necunoscută politică, Statele Unite bineînțeles că nu erau deloc dispuse să-l ajute să pună *singur* mîna pe putere. Soluția ideală pentru interesele nord-americane ar fi un acord — semnat peste cadavrul lui Carrera — între rebeli și marea burghezie sacramentană. Era foarte posibil ca ambasadorul american la Cerro Hermoso să acționeze deja în acest sens, ajutat de Arhiepiscopul Primat și de membrii fostului cabinet al generalisimului.

Godkin devenea acum conștient de o senzație neplăcută — o vagă anxietate, un soi de „frică albă". Simțea asta ori de cîte ori venea momentul să facă ceva periculos, dificil sau pur și simplu dezagreabil... Deodată descoperi cauza. Peste puțin timp trebuia să-l conducă la aeroport pe Pablo Ortega, care se îmbarca pentru New York, de unde urma să ia avionul spre Jamaica, următoarea lui destinație fiind Sierra de la Calavera.

Bietul Pablo ! Își forța firea, opusă oricărei violențe, nemaiputînd suporta sentimentul de vină fiindcă nu făcea nimic ca să-și salveze poporul de la mizerie și asuprire.

Godkin lovi pipa de marginea scrumierei. O fi existînd pe lumea asta — se întreba încă odată în sinea lui — vreun om total eliberat de o conștiință vinovată ?

Își înfundă pipa cu tutun, o aprinse, scoase un fum și trase concluzia că și el se simțise răspunzător de moartea soției sale. Nimeni pe lumea asta nu ar fi putut să facă ceva ca s-o salveze. Boala era incurabilă. Și totuși simplul fapt de a-i fi supraviețuit îl resimțise ca pe o trădare.

Cei trei prieteni se aflau acum în automobilul lui Gonzaga, care înainta pe Constitution Avenue către aeroport. Așezat lîngă amicul său brazilian, Pablo Ortega se uita afară, simțind în stomac o vagă senzație de amețeală, ca și cum s-ar fi legănat pe un trapez deasupra vidului, la mare înălțime. Întins pe bancheta din spate, Bill Godkin fuma, căutînd, dar în zadar, să găsească ceva de spus.

Plouase în ajun iar cerul, ca şi aerul, era limpede. Lumina dimineţii dădea un luciu nou culorii verzi a arborilor şi ierbii. Cînd maşina trecu prin faţa clădirii administrative a Uniunii Pan-Americane, fantoma chinuită a Glendei Doremus se instală pentru cîteva secunde în mintea lui Ortega.

La stînga oldsmobilului apăru Lincoln Memorial. Chipul ambasadorului îl izgoni pe cel al fetei din Georgia. Dimineaţa aceea de aprilie... Eisenhower zîmbind, în capul scărilor, la uşa de intrare a Casei Albe, şi Gabriel Heliodoro, cu ochii strălucitori, cu faţa ca un soare, urcînd treptele, cu mîna întinsă...

Automobilul traversa acum Memorial Bridge. Apele Potomacului erau de un roz tulbure. Către Georgetown se zăreau, deasupra unui pîlc de copaci, acoperişurile de ardezie ale Universităţii iezuite. Pablo îşi aminti de conferinţa pe care o ţinuse Gris într-o clădire din acelea, toamna trecută. Subiectul era Góngora, iar profesorul, în mare formă, se plimba prin faţa asistenţei — studenţi la literatura spaniolă — cu o dezinvoltură de actor experimentat, recitînd *Fabula lui Polifem şi Galateea*. Pablo murmură :

...infame turba de nocturnas aves
gimiendo tristes y volando graves [1].

— Ce e ? făcu Gonzaga, întorcînd capul.
— Nimic. Mi-am amintit de un poem.
— Aha !

Brazilianul începu să-şi fluiere samba preferată, ca de obicei. Maşina înainta în lungul celuilalt ţărm al fluviului. Zărind monumentul înălţat de guvernul american în memoria tuturor oamenilor morţi pe mare — un scurt şi uşor *haikai* în bronz verzui reprezentînd un cîrd de pescăruşi pe creasta unui val care se sparge — Ortega se gîndi la Kimiko. Se văzuseră în ajun în ceainăria obişnuită. El îi spusese micuţei japoneze că era o întîlnire

[1] ...infamă cohortă de păsări de noapte / gemînd triste şi zburînd grave. (N.T.)

de adio. Ea răspunsese, senină, că mai devreme sau mai tîrziu ştia că va sosi această oră tristă. El îi povesti că se întoarce în ţară. Iar ea : „Ţară e un cuvînt foarte mare, Pablo. În el încap oraşe, cîmpuri, rîuri, văi... şi mai încap şi munţi." El înţelese atunci să fata ghicise adevărata lui destinaţie : nu o putea înşela. Se despărţiră în faţa imobilului în care locuia Kimiko. El o strînse pe prietena sa la piept şi o sărută pe frunte. Ea se desprinse de el şi se îndreptă spre uşa de intrare aproape alergînd, fără să se mai uite înapoi.

Nici pe Clare Ogilvy nu o putuse înşela. „Pentru mine ai fost întotdeauna străveziu ca sticla, Pablo. *Well,* va să zică, te duci la Paris, aşa-i ? Ei bine, află că nu te cred. Pleci în Sierra !" Începu să zîmbească, schimonosindu-şi faţa, cu ochii umeziţi. „Clare, vreau să-ţi las thunderbirdul." „Pot să am grijă de el cît lipseşti." „Nu ! Ţi-l dăruiesc." Uluire pe faţa secretarei. „Eşti *chiflado* [1]? Cum o să accept un asemenea dar ?" El zîmbi : „Clare, scumpa mea, voi, americanii, sînteţi maeştri în arta de a dărui, dar trebuie să o cultivaţi şi pe aceea de a primi. Îmi face plăcere să-ţi las maşina ca amintire. Aşa că te rog s-o accepţi fără să mai pui întrebări de ordin etic sau tehnic." Şi femeia aceea vioaie, matură şi eficientă izbucnise în plîns ca o fetiţă.

La aeroport, după ce Pablo îşi prezentă tichetul la ghişeul Companiei Pan-American Airways, unde îşi predă valizele, cei trei prieteni, fără ţintă nici subiect de conversaţie, începură să umble în sus şi în jos : un ciudat trio cîntînd o sonată inegală de voci drese, fluierături, fumuri de pipă şi tuse falsă... Ortega se apropie de un stand şi cumpără un roman poliţist în ediţie de buzunar ca să-şi omoare timpul în avion. Să omoare timpul era uşor. Greu va fi să omoare fiinţe omeneşti. Chiar şi pe cei mai aprigi duşmani. Mai bine să nu se gîndească la asta... Trebuia să aibă o singură idee în cap: să ajungă în Sierra. Se va concentra asupra ei. Va ridica un zid ca să ascundă trecutul şi altul ca să bareze viito-

[1] Nebun (sp.). (N.T.)

rul. Iar în spaţiul limitat dar viu, actual şi elastic al prezentului, se va deplasa, implacabil, spre îndeplinirea obiectivului său.

Din cînd în cînd cei trei prieteni se uitau pe furiş la ceasul mare din aeroport, sau şi-l consultau discret pe cel de la mînă. Cînd vocea de la megafon anunţa plecarea cîte unui avion, toţi trei se încordau deodată.

În sfîrşit, Gonzaga vorbi.

— Pot să-ţi pun o întrebare personală, Pablo ?

— Bineînţeles, frate !

— Acolo sus, ai de gînd să-ţi laşi barbă, ca Fidel Castro ?

Cu un scurt rîs nervos, Ortega răspunse că încă nu se gîndise la această importantă problemă. Ochii lui Godkin rîseră şi ei de după perdeaua fumului de pipă. În cele din urmă se anunţă plecarea avionului cu care urma să călătorească Pablo. Cei trei bărbaţi se îndreptară spre poarta indicată. Godkin strînse îndelung mîna lui Ortega, mîrîind, fără să-şi scoată pipa din gură : „Ai grijă de tine, băiete." Gonzaga îl îmbrăţişă fără un cuvînt. Şi de îndată ce Pablo Ortega dispăru pe coridorul care ducea la avion, însoţitorii lui se înapoiară la maşină, tot în tăcere.

38

Într-o anume noapte, la sfîrşitul lui septembrie, Bill Godkin avu un vis care-l tulbură nespus. Se făcea că escalada un munte înalt, trăind o senzaţie ciudată, un amestec de veselie şi frică. Încerca să ajungă neapărat pe culmea cea mai de sus a muntelui, deşi avea certitudinea că acolo în vîrf îl aştepta Moartea. „Dacă ştiu asta, se întreba el, de ce mai urc ?" Şi-şi răspundea singur : „Fiindcă trebuie. Fiindcă trebuie." Se îndepărta tot mai mult de pămîntul oamenilor, fără păreri de rău, nici căinţe. Nu voia să privească în jos, ca să nu-i vină ameţeală. Se simţea curat, uşor, suplu. Aerul înălţimi-

lor era un cristal înghețat. Stelele erau la îndemîna mîinilor sale. Dar, deodată, își văzu propriul său cadavru prăbușit pe lespede, năpădit de vulturi urubu care-l sfîrtecau. Înțelese atunci de ce urcase muntele. Avea întîlnire cu Ruth pe vîrful Pico de la Calavera. Cum a putut să uite de acea întrevedere atît de importantă și definitivă ? Ruth și Moartea erau una și aceeași persoană.

Se trezi în plină dimineață, rămase așezat în pat, încercînd să reconstituie visul și simțind mai mult ca niciodată misterul și magia vieții.

A doua zi se sculă devreme și, în timp ce se bărbierea, îi reveni în minte primul vers al unui poem de Auden pe care-l recita Pablo cu o frecvență aproape obsedantă în săptămîna dinaintea îmbarcării : *Cunosc un dentist pensionat care pictează doar munți.*

Așezat la masa din bucătărie, bîndu-și cafeaua, îi veni o idee care începu apoi să i se contureze în minte. Cînd sosi la birou, la Amalpress, luase deja o hotărîre care-i dădea o senzație de noutate și de bruscă întinerire. Se duse întins în cabinetul directorului agenției :

— Fred, m-am gîndit la ceva.

— Măcar spune mai întîi bună ziua, Bill.

— Scuză-mă, Fred, bună ziua. Trebuie să știi că mi-am început cariera de corespondent luînd un interviu actualului Președinte Juventino Carrera pe vremea cînd se afla în Sierra și lupta să-l răstoarne pe dictatorul Chamorro.

— Cum să nu știu, frate ? Asta face deja parte din istorie.

— Ei bine, mi se apropie ziua pensionării. Mi-am zis că ar fi interesant să-mi închei cercul vieții profesionale luînd acum un interviu, în aceiași munți, omului care vrea să-l răstoarne pe dictatorul Carrera...

Celălalt îl privi cu o expresie neutră pe chipul de culoarea prafului de cărămidă.

— Un om la vîrsta dumitale să urce în munţi ? Eşti nebun.

— Ascultă, mai întîi trebuie să ştii că nu-i o chestie chiar atît de grea pe cît pare. Mai există încă măgăruşi în Soledad del Mar. Părintele Catalino mai trăieşte încă în parohia sa. Dumnezeu e în ceruri. Iar eu nu sînt chiar atît de bătrîn cum crezi.

— Bine, dar cum speri să ajungi în Sierra ? Nu mă refer la dificultăţile de ordin fizic, ci la cele birocratice. Ştii ce vreau să spun.

— Ambasada noastră de la Cerro Hermoso mă poate ajuta.

Fred clătină din cap, pesimist.

— Nu cred că departamentul de stat ar vrea să se amestece în treaba asta. Situaţia e foarte delicată. Nu uita că în capitala Republicii Sacramento avem un corespondent care nici măcar nu obţine de la oficialităţi autorizaţia să părăsească oraşul.

— Ştiu toate astea. Dar, chiar şi aşa, cred că merită să încerc.

— Bill, ce vrei să dovedeşti cu asta ?

Ziaristul rămase o clipă pe gînduri, muşcînd coada pipei.

— Încă nu ştiu. A fost o idee care mi-a căşunat azi, şi care-mi place.

— Nu conta pe aprobarea mea *oficială* pentru aventura asta. Dar fii încredinţat că n-am să-ţi pun beţe în roate. Du-te, pe riscurile şi pe răspunderea ta. Dar am bănuieli că dificultăţile vor începe chiar de aici, din Washington. Don Gabriel Heliodoro nu-ţi va da viza pe paşaport.

Cîteva zile mai tîrziu, jurnalele anunţau că Miguel Barrios coborîse din Sierra cu forţele sale şi, ajutat de coloanele de revoluţionari venite din sud, încercuise tîrgul Soledad del Mar, a cărui garnizoană se predase după o scurtă rezistenţă. Astfel li se deschisese insurgenţilor drumul spre nord. Se mai anunţau debarcări reuşite ale

unor contingente de revoluționari pe coasta vestică a insulei, vizînd cucerirea orașului Páramo, punct obligatoriu de trecere spre Capitală.

Acum Godkin asculta în fiecare seară buletinul de știri al postului de radio instalat de revoluționari la Soledad del Mar. În felul acesta află, printre multe altele, că Miguel Barrios își stabilise cartierul general în conacul de pe plantația familiei Ortega y Murat, și că Pablo era cu el, în calitate de secretar. Într-o seară avu plăcuta surpriză să audă vocea prietenului său citind un comunicat al comandoului revoluționar. Acum, își spuse, voi putea obține ușor convorbirea cu Barrios ! Se pregăti de drum.

Octombrie veni cu placiditatea sa de chihlimbar și violete. Într-o după-amiază, Kimiko Hirota se apropie de fereastra biroului ei de la ambasada Japoniei și începu să privească în grădină, unde veveriițele alergau pe gazon și urcau în copacii ai căror frunze deveniseră acum aurii sau roșii ca rugina.

Se gîndi la Pablo și îi trimise în gînd un *haikai*.

TOAMNĂ

Pădure de aramă,
Fluture galben,
Veveriță roșcată.

Reveni apoi tristă la masa de lucru, luă loc și începu să descifreze o depeșă codificată sosită mai înainte de la Tokio.

La fereastra cabinetului său de la cancelarie, Gabriel Heliodoro Alvarado privea frunzele uscate pe care le tîra vîntul pe gazonul din parc. Era abătut. Comunicase în dimineața aceea prin telefon cu Președintele Carrera. Acesta îi declarase că situația era foarte gravă, deși încă nu disperată. Dar el, Gabriel Heliodoro, nu-și făcea iluzii... Știa că victoria revoluționarilor era doar o chestiune de timp...

Aruncă o privire de invidie, aproape de resentiment, tihnitelor coşuri de la ambasada britanică. Era descumpănit. În ciuda tuturor eforturilor sale, nu reuşise să determine Consiliul O.S.A. să declare Cuba naţiune agresoare. Şi nici nu putuse convinge departamentul de stat să ridice embargoul asupra livrării de arme către guvernul său. În plus, era revoltat şi de dezertările care se produseseră în ultimele zile în rîndurile personalului de la cancelarie.

Se întoarse, privi portretul lui Don Alfonso Bustamante cu dorinţa să-l scuipe în faţă pe imbecilul acela. O chemă pe Miss Ogilvy :

— Spune-i lui Molina să vină imediat pînă aici.

După cîteva minute intra la el consilierul amabsadei. Gabriel Heliodoro îl privi drept în faţă :

— De cum au simţit că vaporul începe să se scufunde, şoarecii au şi părăsit cala. Primul a fost Ugarte, care a întins-o în Elveţia cu nevastă-sa. Şi nici măcar nu mi-a spus „adio şi n-am cuvinte". Mizerabilul ! Laşul ! Ştiai ceva despre asta ?

— Vă dau cuvîntul că nu ştiam nimic. Generalul şi cu mine am avut întotdeauna relaţii foarte ceremonioase...

— Că Titito a fugit la Paris nu-i de mirare, fiindcă individul ăsta nici măcar nu e bărbat.

Îl privi pe consilier drept în ochi :

— Şi dumneata... cînd pleci ?

— Unde să plec ?

— Asta-i bună ! Dumneata trebuie să ştii. Făcu stînga împrejur, rămînînd cu spatele la interlocutor, ca şi cum i-ar fi făcut rău faţa acestuia. Şi Michel m-a părăsit săptămîna trecută... A aşteptat doar pînă şi-a încasat cecul lunar. N-a avut curaj să dea ochi cu mine. Şi-a luat rămas bun printr-o scrisoare. Şi în franţuzeşte, pe deasupra !

Acum că Ugarte dezertase şi adjuncţii lui fuseseră rechemaţi în Sacramento, în serviciul activ, cancelaria era aproape pustie, lucru care-i dădea ambasadorului senzaţia că fusese trădat şi părăsit.

— Ai citit ultimele ştiri ? întrebă.

— Da, răspunse consilierul, care căuta să deguste acel moment. Nu voia să piardă nici un cuvînt, nici un gest, nici o expresie a bărbatului aceluia atît de vanitos şi abuziv, a cărui degringoladă începuse.

— Şi ce părere ai ?

— Situaţia mi se pare disperată pentru guvernul nostru.

— Aşa cred şi eu. Şi culmea e că nu mai am nimic de făcut aici. De ce nu stai jos, domnule Molina ?

Gabriel Heliodoro se aşeză şi, brusc, trăsăturile i se descompuseră, ca o mască de ceară care se topeşte. Şi deodată ieşi la suprafaţă indianul din el, cu privirea tulbure, tristă, fixă, cu umerii încovoiaţi. Dar nu trecu mult şi îşi îndreptă bustul, faţa lui îşi recăpătă expresia obişnuită, ochii reîncepură să-i scînteieze.

— Clare ! Clare ! strigă. Iar cînd apăru secretara, porunci : Telefonează la Pan-Am şi rezervă-mi un loc la avion. Numai dus.

— În ce direcţie ? întrebă La Ogilvita.

— Consider întrebarea asta o insultă. Bineînţeles că pentru Cerro Hermoso ! Vezi dacă poţi să-mi obţii un loc la zborul de mîine.

Clare se retrase. Consilierul se încruntă. Scena nu se potrivea cu versiunea pe care o dădea el farsei !

— Domnule Molina, începînd din acest moment eşti însărcinat cu afacerile Republicii Sacramento la Washington. Comunică asta departamentului de stat... Minte că am fost rechemat urgent de Preşedinte. Şi trimite-i la dracu pe yankeii ăştia, cu salutările mele cu tot!

Molina era uluit.

— Ai auzit bine ce ţi-am spus ?

— Perfect, domnule ambasador. Dar... pot să ştiu şi eu ce aveţi de gînd să faceţi în Sacramento ?

Înainte de a răspunde, Gabriel Heliodoro îşi trecu mîna peste obraz, cu un gest obosit.

— La ora asta, toată familia mea se află în siguranţă la Ciudad Trujillo : nevasta, fetele, ginerii, nepoţii... Dar

eu, eu mă duc lîngă prietenul meu, ca să rezist pînă la capăt. Şi să mor alături de el, la nevoie.

Pentru prima oară, Jorge Molina se uită la şeful său cu, cel puţin, umbra unui sentiment de admiraţie şi respect.

39

Bill Godkin trebui să aştepte trei zile la Havana pînă găsi loc într-un avion care să-l ducă la Soledad del Mar. În timp ce aparatul făcea manevrele de aterizare, mai întîi survolînd tîrgul şi apoi apropiindu-se de contraforţii Sierrei, spre a coborî în cele din urmă pe aeroport, Bill se gîndea la misterul timpului şi al vieţii, şi căuta în peisaj şi în sinea sa pe cel care fusese la douăzeci şi cinci de ani, cînd a făcut prima şi ultima vizită pe acele tărîmuri.

Marea era de un albastru vioriu, presărat ici-colo de largi porţiuni verde-jad. Valurile ei se spărgeau lin de nisipurile blonde. Casele tîrgului, albe şi micuţe, păreau o turmă de oi nemişcată pe coastele înverzite ale dealului.

„Ruth ! Ruth ! M-am întors aici şi încă n-am reuşit să descifrez mesajul. Am rămas tot un analfabet, scumpa mea.“ Şi se uita la cordilieră cu impresia absurdă, dar nu mai puţin tulburătoare, că soţia sa îl aştepta în vîrful Sierrei.

Pablo Ortega îl întîmpină la aeroport. Purta o uniformă kaki de campanie — bluzon, pantaloni, cizme cu carîmbul scurt — iar pe cap avea un basc.

Alergă spre prietenul său şi-l îmbrăţişă :

— Bill, bătrîne ! Ce bucurie ! Cum îţi merge ? Cum ai călătorit ? Ce mai face Gonzaga ? Dar Clare ? Cîte valize ai ? Unde sînt tichetele ?

Ziaristului i-a trebuit o groază de timp ca să-şi scotocească prin buzunare, înainte de a găsi hîrtiuţele galbene. Zece minute mai tîrziu erau amîndoi într-un *jeep*

deja pus în mişcare, condus de un soldat negru, cu faţa veselă şi atrăgătoare. Bill fuma, privindu-şi din cînd în cînd însoţitorul. Pablo era ars de soare, puţin mai slab, şi avea figura încă marcată de vechea expresie de anxietate prost deghizată.

Jeep-ul înainta pe o fîşie îngustă de asfalt, printre stufărişuri agitate de briză. Din cînd în cînd, cîte un conac sclipea, alb, dintre copaci. Pablo înşira numele proprietarilor. Sau apărea o fabrică, şi un miros de melasă, călduţ şi dulceag, satura văzduhul.

Timp de cîteva minute Ortega fu foarte vorbăreţ, dar absolut impersonal. Vorbea în spaniolă, îi atrăgea atenţia prietenului său asupra culorii solului, a siluetei vreunui arbore, a configuraţiei golfului sau a cîte unui chip omenesc pe lîngă care treceau. Bill îl asculta, contempla peisajul, se integra în ampla şi luminoasa lui frumuseţe. Briza răcoroasă a mării atenua căldura soarelui.

Deodată, Ortega tăcu. Godkin îi aruncă o privire piezişă şi întrebă pe englezeşte :

— Ce-i cu tine ?

— Vorbim mai tîrziu.

În sfîrşit ajunseră pe plantaţie. O alee străjuită de platani ducea la conacul bicentenar, în stil colonial spaniol, cu zidurile lui groase, ca de fortăreaţă, construite în jurul unei curţi interioare. Avea un aer aşezat şi patriarhal, iar faţada, de culoarea osului, dezvăluia cu demnitate urmele timpului şi ale intemperiilor.

Doi soldaţi înarmaţi cu mitraliere stăteau de pază la uşă. Intrînd, Bill Godkin auzi ţăcănitul maşinilor de scris şi fu izbit de un du-te-vino de bărbaţi şi femei în uniformă care umblau din cameră în cameră, toţi cu un aer eficient — observă el — şi riguros militarizat.

Pablo îl conduse spre odăile sale.

— Aici e baia. Despachetează-ţi valizele, fă un duş (dacă vrei, bineînţeles), pe urmă luăm masa împreună şi la patru după-amiază îl vei vedea pe Şef.

Puţin mai înainte de ora stabilită, înarmat cu aparatul de fotografiat şi cu un magnetofon, Bill Godkin fu

condus într-o sală mare cu mobilă grea de culoare închisă, cărţi multe pe rafturile rustice şi un şemineu impozant cu aspect medieval. Fu primit de Valencia în persoană. Îşi strînseră mîinile. Godkin aruncă locţiitorului lui Barrios o privire fotografică şi evaluatoare. Roberto Valencia nu părea să aibă mult peste patruzeci de ani. Era un bărbat de statură mijlocie, de o corpolenţă atletică, dar impresia de forţă şi autoritate pe care o lăsa — reflectă ziaristul — nu provenea numai de la pieptul său lat şi de la robusteţea bicepşilor săi, ci de la ceva localizat pe faţa lui oacheşă, fină în comparaţie cu restul corpului, şi de la nasul coroiat şi gura încăpăţînată. În ochii săi vii părea să ardă o patimă fără flacără, dar mocnită şi trainică precum un jăratic. Fără să ştie bine de ce, Bill conchise că Valencia trebuie să fie de ascendenţă bască. De fapt, chipul omului nu-i displăcu, dar, pentru cine ştie ce motiv misterios, făcu să sune în el un clopoţel de alarmă.

— Mr. Godkin, spuse şeful Statului-major al Coloanei revoluţionare, generalul Barrios vă va acorda exact cincizeci de minute. Nici o secundă mai mult. Văd că aveţi un magnetofon. Perfect. Atunci întrevederea va fi înregistrată pe bandă. Veţi avea libertatea să întrebaţi orice veţi voi. Şeful va răspunde *dacă* şi *cum* va voi. În ce priveşte fotografiile, va trebui să limităm numărul lor la trei. Dar vom vedea aceste amănunte după aceea.

Curios, vocea lui Roberto Valencia semăna puţin cu a lui Gonzaga. Godkin dădu din cap, în semn de asentiment. Celălalt continuă :

— La sfîrşitul interviului, veţi face desigur transcrierea grafică. Pretindem să ne arătaţi lucrarea în versiunea ei definitivă, ca s-o studiem şi s-o aprobăm sau nu. Vom păstra banda drept dovadă pînă la publicarea interviului. La sfîrşitul întrevederii va trebui să declaraţi la microfon că nimic altceva nu s-a mai spus sau întrebat în afară de ce a rămas înregistrat pe bandă. În felul acesta dialogul va fi autentificat.

Godkin zîmbi.

— Văd că n-aveţi încredere în mine...

— N-am încredere în nimeni, *mister,* replică Valencia. Uneori nici chiar în mine.

La ora patru fix, Miguel Barrios intră în încăpere. Ofiţerii prezenţi se ridicară în picioare, salutară şi se retraseră. Văzînd acel personaj înalt şi slab ca un Quijote, cu barba-i lungă şi neagră care se afla într-un contrast accentuat faţă de gălbejeala bolnăvicioasă a frunţii şi a pomeţilor, Godkin se întrebă de ce toţi aceşti *caudillos* din America Latină, cînd nu-l imitau pe Simón Bolívar, căutau să semene cu Iisus Cristos.

Barrios îi întinse mîna. Godkin o strînse, mîrîind formula de politeţe obişnuită. Şeful revoluţiei se aşeză într-un fotoliu, îşi puse picior peste picior şi-şi încrucişă braţele, apoi, în maniera lui profesorală de a rosti cuvintele, spuse :

— Înţeleg că există un formular cu întrebările...

Valencia se uită la american, care se grăbi să explice :

— Nu am adus cu mine întrebări scrise, domnule general. Mi-am zis că întrevederea va ieşi mai bine dacă va avea un aer spontan de improvizaţie. Dar bineînţeles că ştiu de pe acum ce am să vă întreb.

Barrios replică :

— Şi fii încredinţat că şi eu ştiu ce am să-ţi răspund. Putem începe.

Godkin pregăti magnetofonul, făcu proba şi, în cele din urmă, puse rolele în mişcare.

— Vă vorbeşte William Godkin, de la Amalgamated Press. Mă aflu la cartierul-general al forţelor revoluţionare din Sacramento, la Soledad del Mar, şi voi lua acum un interviu Şefului lor, generalul Miguel Barrios. E ora patru şi zece minute în după-amiaza zilei de 18 octombrie 1959. Aşeză microfonul pe o măsuţă, la distanţă egală de el şi de interlocutorul său. Generale Barrios, care este obiectivul acestei revoluţii ?

— Presupun că e vorba de o întrebare retorică, domnule ziarist. Dar voi răspunde. Obiectivul nostru e limpede ca lumina zilei : să dăm jos guvernul actual şi să instituim un guvern popular, capabil să promoveze dreptatea socială şi progresul în republica noastră.

— Intenționează guvernul revoluționar să urmeze exemplul Cubei ?

— Îi considerăm pe cubanezi prieteni și aliați, dar vom fi independenți atît de Cuba, cît și de orice altă națiune din lume. Urmărim o adevărată autodeterminare pentru patria noastră, situație de care ea nu a avut parte niciodată.

— Sperați deci să reinstaurați democrația în insula asta...

Barrios își împreună mîinile lungi și palide într-o postură de preot și răspunse :

— Să *reinstaurăm* nu este termenul potrivit, domnule Godkin. Nu se poate reinstaura ceea ce nu a fost niciodată instaurat.

— Bine, înlocuiesc cuvîntul, deci să *instaurați* democrația...

— Da, dorim pentru Sacramento democrația de care vorbea Lincoln : a poporului, prin popor și pentru popor. Dar trebuie să avertizez presa americană și pe cea din restul lumii că nu ne interesează definițiile verbale și academice ale termenului *democrație*. Vom căuta în primul rînd să realizăm o democrație economică, fără de care cea socială și politică nu vor putea să existe de fapt.

Rolele se învîrteau. Valencia fuma, trimițînd volute de fum în tavan, cu aerul plictisit al celui care găsește toată conversația aceea o pură pierdere de timp. Așezat lîngă Godkin, Pablo Ortega mîzgălea pe o hîrtie cu un capăt de creion.

— Care va fi atitudinea guvernului revoluționar față de companiile americane ? întrebă ziaristul.

Barrios își drese glasul. Valencia se încordă brusc. Pablo înălță capul.

— La timpul cuvenit vor afla, atît ele, cît și lumea întreagă, răspunse Șeful.

— Guvernul revoluționar va trece imediat la o reformă agrară ?

— Evident.

— Pe ce baze ?

— Nici definiţia literară a acestei reforme nu ne interesează. O vom căuta pe cea care va da rezultatele cele mai bune şi mai rapide pentru ţară. În fond, vom face ceea ce vom socoti că e mai bine pentru popor.

— Puteţi să-mi spuneţi ce înţelegeţi prin *popor* ?

Barrios îşi îndreptă bustul, îi aruncă o scurtă privire lui Valencia, apoi răspunse :

— Consider întrebarea dumitale superficială şi glumeaţă. Nu-mi voi pierde timpul cu ea.

Godkin nu rezistă ispitei de a-l privi pe furiş pe Pablo, a cărui faţă rămase impasibilă. Apoi continuă cu celelalte întrebări : Se aştepta guvernul revoluţionar la o promptă recunoaştere din partea celorlalte ţări din America ? După opinia Şefului revoluţiei, cum se explica dispariţia profesorului Leonardo Gris ? Ce gîndea el despre Fidel Castro ?

Barrios răspunse la aceste iscodiri cu precizia unui învăţător pedant. La un moment dat, ezitînd o fracţiune de secundă în căutarea unui cuvînt, Pablo încercă să-l ajute. Valencia interveni, brusc :

— Şeful n-are nevoie de tutori.

— Nici eu ! replică Ortega.

Godkin voia să ştie dacă Şeful revoluţiei ar accepta un acord cu burghezia ca să evite continuarea vărsărilor de sînge — un acord, explică el, bazat pe abdicarea imediată a lui Juventino Carrera.

— Scumpul meu ziarist, spuse Barrios, răspunsul e pur şi simplu *nu*. Avem in vedere victoria finală. Nu vom face acorduri cu nimeni. Peste puţine săptămîni sau chiar zile, vom intra în Cerro Hermoso. Aproape întreaga ţară e în mîinile noastre !

— Speraţi să duceţi o politică de bună vecinătate cu Statele Unite ?

— Nu numai cu Statele Unite, ci şi cu toate naţiunile lumii, atît occidentale cît şi orientale.

— Doriţi să transmiteţi prin intermediul nostru vreun mesaj Americilor ?

Barrios se uită mai întîi la ceas, apoi la rola magnetofonului şi, deodată, se sculă, spunînd :

— Nu avem acum timp de mesaje, domnule ziarist. Sîntem încă în luptă. La momentul oportun, Comandoul revoluționar se va manifesta...

Poză, puțin agitat, pentru trei fotografii (Valencia refuză să apară în ele), apoi, după ce rosti un „Cu bine" sec, îi întoarse spatele lui Godkin și ieși din cameră.

— Cînd credeți că o să fie gata transcrierea interviului ? se interesă Valencia.

— Pe seară. Vreau să-l trimit la Washington cu avionul de mîine. Dar mai întîi aș dori să transmit o telegramă la Amalpress cu un rezumat al întrevederii.

— Redactați depeșa, Mr. Godkin, și mă ocup eu de expedierea ei. Voi fi în biroul meu pînă seara.

40

Următoarele două ore și le petrecu Bill Godkin bătînd la mașină în camera sa. La șapte fix îi înmînă lui Valencia transcrierea interviului, împreună cu banda pe care fusese imprimat.

— Înainte de ora zece la noapte vi se vor înapoia aceste hîrtii, îl asigură revoluționarul.

Ortega îi propuse lui Godkin să meargă împreună să se plimbe pe străzile din Soledad del Mar pînă nu apunea soarele. Apoi puteau lua masa de seară într-una din cîrciumile locale.

Se urcară în *jeep*. De astă dată se așeză Pablo la volan. Godkin observă că șofa cam nervos, accelerînd fără să fie nevoie. Dar nu spuse nimic. Vorbiră puțin pe drumul care ducea de la moșia familiei Ortega y Murat pînă în tîrg.

Discul înflăcărat al soarelui cobora încet peste cordiliera al cărei profil dobîndea un ton vinețiu. Făcînd din cap un semn în direcția oceanului, Pablo murmură : „Celebrele pete de culoarea vinului de pe mările lui Homer..."

Parcară mașina lîngă piața centrală a tîrgului, în vîrful colinei principale, și o porniră agale pe jos. În văzduhul nemișcat plutea o lîncezeală de amurg, emanînd din piatra și pămîntul încinse de soare.

— Cîtă pace ! exclamă Godkin uitîndu-se la femeile brunete cu fețe triste care se arătau pe la ferestre. S-ar zice că aici timpul s-a oprit în loc...

O bătrînă în negru, așezată sub un portal, ținea în mîinile ei livide și crăpate niște mătănii cu boabe mari de lemn. Un copil în pielea goală se juca în șanț cu o păpușă mutilată. Lîngă ușa sa, șezînd pe o banchetă, un pantofar bătea cuie într-o talpă. Umblau pe uliițe bărbați desculți, în haine de bumbac alb, cu pălării de paie pe cap. Se uitau la Pablo și la Godkin cu o sfioasă curiozitate, coborînd respectuoși de pe trotuarul îngust ca să le facă loc să treacă.

Godkin observă că Piața Maicii Domnului nu se schimbase deloc în ultimii treizeci și ceva de ani. Încă se mai afla acolo *pila* [1] unde veneau cumetrele după apă și conversație. Și vechile felinare. Și Cafeneaua Pescarilor, cu mesele ei de pin fără lustru, scoase pe trotoar, înconjurate de scaune rustice cu șezut de pai împletit. Și dughenele fructarilor, cu muștele și albinele roind în jurul fructelor de mango, de ananas și sapota. Vechea biserică, datînd de pe vremea conchistadorilor, avea un sfert de fațadă acoperit de un bougainvillier încărcat cu flori de culoarea purpurei.

— Păcat că nu-i aici părintele Catalino, spuse Pablo. A fost chemat la Cerro Hermoso de Arhiepiscop.

— Iar o mustrare ?

— Nu. De astă dată Prea Sfîntul se pare că-l va folosi pe paroh drept emisarul său ca să-l sondeze pe Barrios dacă e dispus să încheie un acord cu burghezia...

— Și cum îi mai merge părintelui Sender ?

— Ei bine, își cultivă ulcerul propriu... și mai îngrijește și de ulcerele celorlalți, în special de cele spirituale... Am avut cu el acolo, sus, în Sierra, niște convorbiri foarte profitabile pentru mine. E un om ciudat.

---

[1] Fîntînă (sp.). (N.T.)

— Ciudat ?

— Poate că nu-i cuvîntul potrivit. E un om... rar. În prezența sa, îmi simt mai acut ca oricînd defectele și slăbiciunile...

Se așezară pe o bancă privind la acel du-te-vino din piață : băieți bătînd mingea ; un motan, încordat pe un zid, uitîndu-se țintă la o colivie în care străluceau două perușe verzui ; femei purtînd pe cap bidoane de gaz pline cu apă și coborînd ulițele care iradiau din piață spre golf.

— Ce-ți fac durerile de cap ? se interesă Godkin.

— Au dispărut. Dar... haide să mergem.

Porniră spre capătul unei străzi lungi ce dădea pe plajă. Un cîine slab și răpciugos îi urmă, adulmecînd cizmele lui Pablo, pantofii lui Godkin. Dintr-o casă din apropiere răzbătea plînsul unui copil. Cei doi prieteni făcură mai mulți pași în tăcere.

— Godkin, ai auzit... de tata ?

— Nu. Ce s-a întîmplat ?

— A murit.

— Cînd ?

— Acum două săptămîni. Eram încă „acolo sus". Pablo arătă din cap spre Sierra.

— Și... cum ai aflat ?

— Ascultam, ca de obicei, postul oficial din Cerro Hermoso, care transmitea în fiecare seară tot soiul de minciuni despre noi. Dădeau și știri de altă natură. Au făcut mare vîlvă în jurul morții lui Don Dionisio, care s-a stins de un colaps cardiac. Au spus clar că a căzut victimă supărării de a mă ști în cîrdășie cu „canaliile revoluționare". Au stat de vorbă cu mama, i-au înregistrat bătrînei un interviu în care confirma cauza morții soțului ei, mă numea asasin și declara că nu mai vrea să mă vadă niciodată...

— Era chiar vocea ei ?

— Absolut. Bineînțeles că postul de radio oficial a profitat de ocazie ca să mă facă trădător, apatrid și paricid...

— Și tu... cum te-ai simțit ?

Pablo ridică din umeri.

— Nu atît de rău cum era de aşteptat. Pluteşte ca un soi de vrajă acolo, în munţi. Probabil din cauza aerului rarefiat. Totul e diferit. Priveşti lumea dintr-un unghi deosebit... ai o nouă perspectivă asupra vieţii şi a oamenilor. Dar... bineînţeles că am regretat moartea bătrînului.

— Sper că nu accepţi vina pe care vor să ţi-o pună în cîrcă. După cîte mi-ai povestit, taică-tău era bolnav de inimă încă de pe vremea cînd purtai pantaloni scurţi. Închipuie-ţi un bărbat de factura morală a lui Don Dionisio, obligat, de spaima comunismului, să sprijine cu repulsie un regim criminal şi corupt ca cel al lui Carrera. După mine, contradicţia asta l-a ros pe dinăuntru şi pînă la urmă i-a fost fatală. Acum vor să te facă pe tine ţapul ispăşitor. Să nu accepţi acest rol !

Godkin observă că Pablo întorcea din cînd în cînd capul, pe furiş. Se opriră amîndoi în faţa unei vitrine în care erau expuse jucării ieftine de plastic. Pablo murmură :

— Uită-te la dreapta... Îl vezi pe individul în uniformă kaki ? Ne urmăreşte de cînd am coborît din *jeep*.

— De ce oare ?

— Probabil din ordinul lui Valencia, care vrea să ştie unde mergem, ce facem şi, dacă se poate, despre ce vorbim...

— Vrei să spui cumva că n-are încredere nici în tine ?

— Exact. Am să-ţi explic situaţia mai tîrziu. Hai să-l atragem într-o cursă pe „sticlete".

Dădură primul colţ. Pablo îl strînse pe prietenul său de braţ şi-l obligă să stea locului, ca şi el, lipindu-se de perete. (Godkin se amuza grozav.) Auziră paşi pe trotuar şi, în sfîrşit, omul care-i urmărea apăru — un tip îndesat, cu înfăţişare de indian. Cînd dădu cu ochii de Pablo, avu o tresărire care-i tăie brusc şi auzibil respiraţia.

— De ce ne urmăreşti ? strigă Ortega apropiindu-se de soldat, gata parcă să-l ia la bătaie. Din ordinul cui ?

Celălalt luă poziţie de drepţi.

— Dar... domnule căpitan, bîigui, nu fac altceva decît să mă plimb...

Nările lui Pablo fremătau, îl privea pe metis de sus pînă jos.

— Spune-i cui te-a pus să mă urmăreşti că degeaba vă pierdeţi timpul. Şi acum, piei din faţa mea !

Celălalt salută, descumpănit, şi o porni pe uliţă în jos, în pas aproape alergător. Godkin zîmbea. Pablo era tot serios dar, deodată, uitîndu-se la chipul însoţitorului său, izbucni în rîs.

— Ascultă, Bill, îţi interzic categoric să menţionezi scena asta în articolele tale. Mai am multe să-ţi povestesc, dar cu o condiţie. Să-mi dai cuvîntul tău că ai să consideri tot ce-ţi voi spune de-aici înainte drept strict confidenţial, nepublicabil.

— Ai cuvîntul meu.

— Atunci, haide să luăm ceva în gură. Cunosc o cîrciumă specializată în fructe de mare. E acolo jos, spre capătul străzii. Ambianţa e sărăcăcioasă, dar în tot cazul nu strică o variaţie faţă de monotonia acelor *drugstores* şi cafenele din Statele Unite, cu obiectele lor din prefabricate, plastic, metal cromat, şi cu luminile lor fluorescente. Şi fiindcă veni vorba de lumină, la noi energia electrică a raţionalizată. Va trebui să luăm masa la lumina lumînărilor.

— Excelent ! Excelent !

Pe cerul palid al înserării licărea luceafărul deasupra vîrfului Pico de la Calavera. Din cine ştie ce fermă îndepărtată urca un fum care albăstrea cerul, răspîndind o aromă de miere arsă.

— Mirosul ăsta evocă pentru mine copilăria, păşunile din Kansas..., murmură Godkin, respirînd adînc şi amintindu-şi de casa lui, mama cocînd prăjiturile în bucătărie, tatăl pe prispă, citind *Daily Gazette*.

— E fum de *jacarandá* [1] arsă. Mireasma asta îmi amintește de Pia și de după-amiezele noastre în Grădina Raiului.

Ajunseră la cîrciuma al cărei nume, *La Sirena Pensativa* [2], era scris cu litere mari, verzi, pe zidul văruit de sub streașină. Intrară și se așezară la o masă, în unul din colțurile micuței săli, lîngă o fereastră care dădea spre golf. Godkin se uită în jur. Pereții, ca și podeaua, erau acoperiți cu rogojini. Din grinzile tavanului atîrnau năvoade pescărești și damigene mari de vin, goale. Deasupra ușii spre bucătărie era agățat un tablou în ulei reprezentînd o sirenă grasă cu solzii aurii și sînii roz sprijinită pe o plajă pustie, cu ochii închiși — operă a unui pictor naiv local, după cum explică Pablo.

Nu mai era nimeni în sala întunecoasă. Un bărbat gras, cărunt, cu pielea arsă de soare și mustăți ca de turc, veni să întrebe ce doreau boierii. Recunoscîndu-l pe Pablo, îi strînse mîna și-și manifestă zgomotos bucuria de a-l revedea.

— Bill, iată-l pe vechiul meu prieten Macario, patronul cîrciumii. Macario, dă mîna cu Mr. Godkin. E yankeu și ziarist. I-a luat azi un interviu Șefului.

— Ce vreți să mîncați ? întrebă cîrciumarul.

— Ne bazăm pe dumneata, spuse Pablo. Adu-ne mai întîi niște creveți după rețeta casei, și pe urmă un pește bun, la alegerea dumitale. Cu vin, pîine și brînză, bineînțeles.

Godkin aprobă alegerea. Se uită la prăvăliile din golf, în fața cărora erau acostate bărci de pescari. Acum marea părea de-a dreptul vin.

Pablo arătă spre o casă albă la capătul străzii, lîngă nisipul plajei.

— Acolo locuia Meșterul Natalicio.

— Locuia ? se miră ziaristul.

— Da. A murit săptămîna trecută, cînd am dat asaltul final împotriva tîrgului.

---

[1] Plantă ornamentală cu flori albastre, cultivată în America. (N.T.)

[2] Sirena gînditoare (sp.). (N.T.)

— Cum aşa ?

— Un glonte rătăcit. Şedea în poartă, modelînd o figurină. Luptele nici măcar nu l-au stingherit din lucru. Nimeni n-o să ştie vreodată din ce parte a plecat glontele care l-a ucis.

— Unde sînt fiii lui ?

— Cu noi. Buni soldaţi, cu toţii.

Godkin continua să se uite spre golf.

— Sînt nerăbdător să-ţi aud povestea, Pablo, spuse, după o scurtă tăcere.

În clipa aceea intrară în cîrciumă doi bărbaţi şi luară loc la una din mesele de lîngă uşa către stradă. Păreau pescari.

— Trebuie să-mi promiţi încă o dată că ai să păstrezi cel mai desăvîrşit secret asupra celor ce-ţi voi povesti.

— Repet că-ţi dau cuvîntul meu de onoare.

— Bine ; după cum ştii, nu mi-a fost prea greu să ajung la trupele lui Barrios. Am descins pe înserate dintr-un taxi aerian pe cîmpul de aterizare al plantaţiei. Chiar în aceeaşi noapte am pornit-o prin stufăriş şi am suit coasta, călăuzit de un ţăran, şi transportînd cu mine toate armele şi muniţiile de care am putut face rost.

— Şi Barrios... cum te-a primit ?

— La început, cu destulă neîncredere. Dar n-a avut încotro şi a trebuit să mă accepte. M-a numit secretarul Brigăzii, cu grad de căpitan. Toate astea au şi o latură comică, recunosc. Căpitanul Ortega !

— Sună bine.

— Dar nu rimează cu nimic, Bill.

— Şi de ce să rimeze ? Continuă.

Hotărîră că ar fi mai bine să vorbească englezeşte. Încetul cu încetul sala se umplea de clienţi, printre care se numărau şi bărbaţi în uniformă. Cineva ceru lumină cu glas tare. Patronul cîrciumii începu să aprindă lumînările care se aflau pe mese, vîrîte în gîturi de sticle.

— Din vîrful Sierrei, continuă Pablo, revoluționarii coborau în comandouri ca să atace tîrgurile din jur și patrulele federale. Asta se întîmpla mai totdeauna noaptea. Eu rămîneam lîngă Șef, treaba mea fiind nu numai să redactez ordinele de zi, ci să țin și un fel de jurnal al Brigăzii. După cum îți poți închipui, nu mă simțeam prea bine în situația asta comodă de conțopist... Rămîneam în siguranță acolo sus, într-o baracă, în timp ce camarazii mei coborau muntele și-și riscau viața. Mulți nu se mai întorceau...

— La urma urmelor, îl întrerupse Godkin, n-ai venit aici *expres* ca să mori. Sau da ?

— Sigur că nu.

— Ce e între tine și Valencia ?

— Ei bine, ca intelectual, fiu de latifundiar și, pe deasupra, și ex-diplomat ce eram, din prima zi am fost suspectat de Valencia. Și reaua lui voință față de mine se dezvăluia în cele mai mici lucruri.

Se întunecase de-a binelea. Stele licăreau peste tîrg, cordilieră și mare.

— Ce fel de om e acest Barrios ?

— O figură de conducător, fără nici o umbră de îndoială. A dat nenumărate dovezi de sinceritate față de cauză, de curaj fizic și tenacitate. Ceea ce mă intrigă e că nici în cele mai înălțătoare momente de entuziasm profetic, nici în orele marilor decizii cu caracter militar nu i se întîmplă să neglijeze gramatica și retorica. Pentru un moment, Pablo strînse puternic brațul prietenului său. Încă odată, Bill : tot ce-ți povestesc e strict confidențial.

Ziaristul dădu încet din cap, într-un mut acord.

— Dar Valencia ?

— Ah ! Ăsta e ideologul, adevăratul creator al revoluției. N-am nevoie să-ți mai spun că e marxist. Antrenat la Moscova. Maestru în arta guerilelor. Un organizator cît se poate de priceput, cu mintea limpede. Știe și obține ce vrea... fără să se mai uite la mijloace.

— Și ce atitudine are față de Șef ?

— E clar că vede în Barrios figura de la prova corăbiei revoluției. Dar cel de la cîrmă e el, Valencia, care-l *folosește* pe Șef ca să-și atingă scopurile.

— Ce scopuri ? întrebă Godkin, din pur obicei de ziarist, fiindcă răspunsul îl cunoștea dinainte.

— Mai întîi, să răstoarne regimul, apoi să împingă revoluția spre stînga, cît mai aproape posibil de comunism.

— Și crezi că Barrios va urma această direcție ?

Pablo ridică din umeri.

— Pînă la urmă o să se lase. Pe de o parte este deci dibăcia infernală a lui Roberto Valencia, și pe de alta proverbiala lipsă de dibăcie a departamentului de stat al vostru, Bill. În plus, Barrios îl respectă și-l admiră pe Valencia, ascultă de sfaturile lui, le urmează... Valencia, ca un adevărat sculptor, a avut grijă să modeleze o figură ideală : aceea de salvator al poporului, de predestinat — și a oferit-o simbolic Șefului, care caută acum să trăiască în acord cu ea. Chiar eu l-am văzut pe Barrios transformîndu-se încetul cu încetul, în vîrful Sierrei. Transformarea se putea observa în cuvinte, în atitudini, în opinii...

Cîrciumarul aduse un platou fumegînd — cu creveți cufundați într-un sos gros de ulei, de un galben portocaliu — și-l depuse pe masă împreună cu o sticlă de vin și o farfurie cu felii de brînză de capră și pîine de casă. Cei doi prieteni se apucară de mîncat și băut.

— Valencia mai are *încă* nevoie de Barrios, continuă Ortega. Țăranii îl adoră. Remarcabil e faptul că în doar cîteva luni de revoluție s-a și creat o întreagă mitologie în jurul Șefului. Printre oamenii din popor circulă tot soiul de povești cu minuni săvîrșite de Barrios. Se zice, bunăoară, că numai dacă atinge cu degetele sale capul unui bolnav, acesta se și vindecă. Odată s-a răspîndit legenda că Miguel Barrios fusese văzut concomitent în trei locuri foarte îndepărtate unul de altul : în Sierra, în Oro Verde și în Páramo. Ceea ce-l ajută mult, Bill, e că, datorită bărbii sale negre, seamănă

fantastic cu Juan Balsa, marele sfînt al martirologiei populare din insulă.

Godkin privea acum felinarul de la prova unei bărci care intra în golf, venind din largul mării.

— Cînd au început să se strice lucrurile între tine și Valencia ?

— După cum ți-am povestit, din ora cînd am sosit aici m-a privit cu un amestec de neîncredere și dispreț. Situația s-a agravat în ziua cînd una din patrulele noastre a prins un țăran care se apropiase în timpul nopții de tabără. S-a pretins că era un soldat din Regimentul 5 Infanterie (lucru care n-a fost niciodată dovedit) și că avea misiunea expresă de a-l ucide pe Barrios.

— Era înarmat ?

— Avea un cuțit asupra lui, dar asta-i ceva obișnuit la țăranii noștri. Valencia a hotărît să-l execute imediat. Am protestat, cerînd să fie judecat. Valencia m-a numit „mic burghez sentimental" și a declarat cu glas tare, în fața altor ofițeri, că oamenii ca mine nu sînt pregătiți nici din punct de vedere fizic și nici psihologic pentru acțiunea revoluționară.

Macario aduse într-o oală de lut peștele care fumega răspîndind o aromă de usturoi și măghiran.

— Și pe urmă ? întrebă Godkin.

— Am insistat să fie judecat. Spre surprinderea mea, Barrios m-a susținut. Mi-am luat sarcina să apăr acuzatul. Argumentul meu era simplu. De ce să nu-i acordăm credit cînd afirmă că a venit să se alăture revoluționarilor ? Dar Valencia a replicat : „Atunci de ce a făcut-o în timpul nopții, tîrîndu-se și încercînd să înșele santinelele ?" Ca să nu mai lungesc povestirea, un juriu compus din șapte ofițeri l-au declarat pe om un „risc". Dacă-i dădeam drumul, putea să dezvăluie trupelor de *federales* pozițiile noastre și dispozitivul nostru de apărare. Dacă-l păstram, reprezenta un pericol permanent, fiindcă putea să omoare prin trădare pe vreunul din ofițeri sau chiar pe Barrios.

— Așa că l-au condamnat la moarte...

— Ce însemna o viață în plus sau în minus ? Cum nu ne puteam permite luxul să risipim munițiile cu indianul împușcîndu-l, i-a înfipt cuțitul în gîtlej unul dintre soldați. Dar hai să vedem mai bine cum e peștele ăsta !

Godkin se servi. Pablo îl imită. Se așternu o tăcere în care timp ambii mîncară cu poftă și ciocniră pe mutește.

— De atunci înainte, spuse Ortega reluîndu-și povestirea, relațiile mele cu Roberto Valencia s-au deteriorat cu totul. Ne vorbeam doar la nevoie, în probleme de serviciu. Odată l-am surprins că se referea la mine, într-un grup, numindu-mă „poetul nostru roade-cărți". Mi-a venit să-i arunc în obraz ceașca de cafea pe care tocmai o aveam în mînă. Cuvintele lui au început să mă doară de-atunci înainte... Într-o zi i-am cerut lui Barrios să intru și eu în acțiune.

— Și...?

— M-am prezentat voluntar ca să conduc unul din comandourile nocturne contra acestui tîrg. Era o operație cu totul specială, una dintre cele mai îndrăznețe. Eram douăzeci cu totul. Opt specialiști în utilizarea cuțitului mergeau în frunte ca să omoare santinelele fără să facă zgomot, deschizînd astfel calea pentru restul grupului. Ceilalți, sub comanda mea, aveau misiunea să se apropie de zidul dinspre apus al cazărmii regimentului 5 Infanterie, să mitralieze ferestrele și să arunce înăuntru cel mai mare număr posibil de grenade de mînă. Erau douăsprezece ferestre. Noi eram exact doisprezece inși. Mie îmi revenea ultima fereastră, sau, mai exact, prima începînd de la extremitatea nordică a cazărmii...

Cu furculița în aer, uitînd de pește, Godkin asculta, atent. Pablo frămînta între degete o bucată de miez de pîine, transformînd-o într-un cocoloș. (Chipul lui Pancho Vivanco îi fulgeră prin minte o fracțiune de secundă.)

— Bun, alegem o noapte cu lună nouă şi coborîm... Unul dintre fiii Meşterului Natalicio ne-a fost călăuză. Ştiu că e grotesc : Pablo Ortega, ucenic erou, într-o expediţie contra regimentului 5 Infanterie... Aşa. Oamenii care s-au dus înainte şi-au făcut bine treaba, şi am reuşit să ne apropiem de cazarmă fără să fim descoperiţi. Ajunsesem atît de aproape că auzeam vocile şi rîsetele celor dinăuntru... Am rămas cîteva secunde culcaţi pe brînci. Fiul lui Natalicio, întins lîngă mine, mi-a şoptit la ureche : „Auziţi ?" Am întrebat : „Ce anume ?" Şi el : „Rîul care curge pe sub pămînt." Mi-am lipit urechea de sol şi mi-am auzit doar bătăile inimii. Îmi simţeam gura uscată, o încleştare în gît, o apăsare în piept. Dar capul era lucid. Trebuia să îndeplinesc acea misiune, fie ce-o fi. Deodată mi s-a năzărit că luptam, nu cu *los federales*, ci cu Roberto Valencia. *Contra lui comandam acel atac de noapte !*

În sală răsună un hohot de rîs. Macario trecu purtînd altă oală cu peşte. Răzbăteau acum pînă la ei sunetele unei chitare, venind dinspre plajă.

— Am dat ordin de avansare, continuă Pablo. Fiecare se apropie de fereastra sa, înaintînd de-a buşilea. Se hotărîse că eu voi trage primul. Am spart geamul ferestrei „mele" cu o rafală de mitralieră... am auzit celelalte douăsprezece şarje... şi imediat am tras focosul unei grenade şi am aruncat-o în sală, după care m-am trîntit la pămînt. Am auzit o explozie, urmată de altele... Am aruncat a doua şi a treia grenadă. Apoi am scos un fluierat, dînd semnalul de retragere.

— Fantastic !

— Nu mă mir că găseşti asta fantastic. Chiar eu, cînd îţi povestesc, parcă spun un vis... sau o minciună.

— A fost vreo reacţie la cazarmă ?

— Cînd am auzit goarna şi pîrîitul mitralierelor, noi urcam deja Sierra şi ne întîlneam cu patrulele noastre. Am reuşit să ne înapoiem fără să fi pierdut nici un om. Am sosit în tabără la crăpatul zorilor.

— Şi ce-a spus Valencia ?

— Nimic. Nici măcar nu s-a uitat la mine. Natural, găsea că nu-mi făcusem decît datoria. Şi avea dreptate.

— Dar tu... ce-ai simţit, după ce a trecut totul ?

— N-am reuşit să adorm. Mă gîndeam : cîţi oameni or fi fost în sala în care mi-am aruncat grenadele mele ? Cîte persoane oi fi omorît ? Şi mă miram că nu eram *foarte* impresionat. Repet că, acolo sus, lucrurile sînt diferite... Abia după ce am cucerit Soledad del Mar am aflat că în noaptea aceea comandoul nostru omorîse cel puţin douăzeci de soldaţi, rănind poate de două ori pe atît. De cînd am coborît, m-am gîndit la multe lucruri. Şi ştii ce-i mai rău ? E că nu reuşesc să încadrez acest act al meu... vreau să spun, actul de a fi aruncat cu grenade în nişte soldaţi neînarmaţi şi luaţi prin surprindere... nu reuşesc să-l inserez în contextul acţiunii mele revoluţionare. M-am prezentat voluntar pentru misiunea aceea fiindcă voiam să-mi dovedesc mie însumi, celorlalţi şi, în special, lui Valencia că nu sînt un laş. Şi preţul acestei dovezi a fost viaţa mai multor oameni. Dar ce mă sperie e ideea că am procedat ca şi cum m-aş fi dus să omor nişte abstracţiuni, nişte simboluri, nu făpturi omeneşti...

— Făpturile astea omeneşti, la rîndul lor, apărau şi ele alte abstracţiuni : legalitatea, guvernul, onoarea regimentului etc...

— Aşa e ! Dar nu-i teribil ?

— *C'est la guerre,* cum ar fi spus inefabilul nostru Michel Michel.

— Curios, Godkin, mama a fost atît de afectată pentru că mi-am pierdut nevinovăţia cu Pia, în stufăriş. Dar de fapt bărbatul îşi pierde nevinovăţia nu cînd cunoaşte prima femeie, ci cînd ucide pentru prima oară...

Acum unul dintre soldaţi cînta. Altul îi făcu un semn amical lui Pablo, ridicînd paharul. Ortega îi imită gestul, surîzînd.

— Şi acum ? întrebă Godkin.

— Victoria e aproape. O chestiune de săptămîni, poate chiar de zile. Mărturisesc că mi-e mai teamă de ea decît de însăşi acţiunea revoluţionară. Oare va trebui să plătim preţul transformării pe care o doreşte Valencia ? Va merita osteneala ? Sau, mai bine zis, nu va exista chiar nici o altă cale către dreptate socială ?

Se uită spre golf, căruia îi dădea acum ocol o barcă cu motor, cu un felinar roşu la provă.

— Cînd ne-am instalat pe moşia noastră... vreau să spun, pe moşia familiei Ortega y Murat, Valencia şi cu mine am avut într-o zi o altercaţie în faţa lui Barrios. El m-a acuzat că sînt un şovăielnic, un intelectual ambivalent care caută imposibila cale de mijloc, orbit de un sentiment de culpă mai mult mitologic decît real. „La urma urmelor (întreba el), dumneata vrei să-ţi eliberezi poporul de tiranie şi de mizerie, sau vrei doar să-ţi linişteşti conştiinţa de individ ?“ M-am înfuriat, fiindcă diavolul ăsta pusese degetul drept pe rană. A căutat să mă convingă de faptul că o cale de mijloc nu duce nicăieri, fiindcă istoria dovedise că doar violenţa poate produce marile transformări sociale. I-am replicat că, dacă o ideologie nu este menţinută în anumite limite morale, sfîrşeşte prin a se dezumaniza. Încetează de a mai fi un mijloc, spre a se transforma într-un scop în sine. Am fi mers şi mai departe dacă Barrios, cu una din frazele lui olimpiene, nu ne-ar fi poruncit să punem punct discuţiei.

— Şi acum... ce ai de gînd să faci ?

— Să continui. Pînă la capăt. Să nu fac ca majoritatea intelectualilor care, în situaţii asemănătoare, dau înapoi, supăraţi, şi-şi încep contrarevoluţia lor particulară. Am de gînd să fiu ca un ghimpe în coasta colonelului Roberto Valencia. *Dar rămînînd credincios acestei revoluţii.*

Godkin făcu o grimasă pesimistă.

— Mă tem că, mai devreme sau mai tîrziu, ai să fii strivit. Mi te și imaginez refugiat la Miami. Sau...

— Arestat ? Împușcat ?

— *¿ Quién sabe ?* [1]

41

Din carnetul de note al lui William B. Godkin :

22 octombrie. *Sînt acum persona grata a Comandoului Suprem Revoluționar. Valencia a aprobat textul convorbirii mele cu Barrios fără să șteargă nici o virgulă. Amalpress, spre surprinderea mea, a difuzat-o de asemenea fără mutilări. Posed deja un exemplar din* Washington Post *în care întrevederea mea cu Barrios a fost publicată integral, pe trei coloane, cu un portret al eroului. În ea îl prezint pe bărbosul lider într-o lumină foarte favorabilă și lansez un apel către națiunile Americii ca să acorde sprijin moral rebelilor. În fond, fac penitență fiindcă am contribuit cîndva, în măsura posibilităților mele, ca Juventino Carrera să pună mîna pe putere.*

Avea dreptate profesorul Gris cînd afirma că așanumiții „oameni de conștiință" sînt, în fond, niște penitenți cronici.

23 octombrie. *Vești bune ! Garnizoana federală din Puerto Esmeralda s-a revoltat în întregime, aderînd la cauza rebelilor. Din ordinul Comandoului Revoluționar, a înaintat către Los Plátanos, a cărui cădere e iminentă.*

Ne pregătim (uite că am ajuns să folosesc pluralul) pentru ofensiva finală contra capitalei, Cerro Hermoso, „ca să-i dăm la cap monstrului", cum zice Barrios.

„Am monopolizat" astăzi de dimineață timp de cinci minute (pură întîmplare) atenția lui Valencia și i-am făcut discrete sondaje în scopul de a obține confirmarea

[1] Cine știe ? (sp.). (N.T.)

spuselor sale ideologice. Omul e abil, lunecos ca un țipar. Mi-a dat doar niște răspunsuri în doi peri și a întrerupt dialogul cu fraza asta : „Nu e acum momentul să discutăm despre ideologii. Războiul revoluționar încă n-a luat sfîrșit. Revoluția propriu-zisă va veni după aceea."

Pablo Ortega muncește neîntrerupt la definitivarea comunicatelor și manifestelor pe care i le dictează Barrios. Discută cu înflăcărare între ei probleme de gramatică și stil. Șeful îl tratează pe secretarul său cum ar trata un profesor pe un student silitor, dar încăpățînat. Îi face mărinimos mici concesii, ici și colo, dar în majoritatea cazurilor cere ca toate cuvintele, frazele, virgulele și ideile lui să fie riguros respectate. Valencia se abține de la aceste discuții literare, dar nimic nu se difuzează fără aprobarea lui finală.

24 octombrie. *Pentru transportul forțelor revoluționare staționate în Soledad del Mar s-au rechiziționat toate automobilele și camioanele existente în tîrg și pe plantațiile și în fabricile de zahăr din împrejurimi. Azi începe marșul spre Cerro Hermoso. Contingente de răsculați din practic toate regiunile țării vor converge spre Capitală, conform unui plan stabilit de statul-major al lui Barrios.*

La ora cinci de dimineață pornesc primele patrule. Apoi pleacă avangarda. Obțin permisiunea să însoțesc și eu forțele în imediata apropiere a lui Barrios. Mă instalez cu micul meu bagaj în jeep-ul în care își transportă Pablo Ortega hîrtiile, mașina de scris și arhiva. Șoferul e tot negrul simpatic care ne-a adus de la aeroport la cartierul general.

E o zi însorită și mă simt parcă întinerit cu douăzeci de ani. Îi sugerez lui Ortega că Fra Angelico trebuie să fi pictat și acest cer antilez cu ajutorul îngerilor săi. Amicul meu se mulțumește să privească nepăsător firmamentul și să facă un vag semn din cap. Îmi pare preocupat. Cred că perspectiva victoriei îl sperie.

Înainte de a o lua pe șoseaua principală, Miguel Barrios insistă să defilăm prin străzile din Soledad del

Mar. Stă în picioare în automobilul său şi mulţumeşte cu gesturi maiestuoase manifestaţiilor poporului — bărbaţi, femei şi copii care de la ferestre, din uşi şi de pe trotuare îi fac semn cu mîini, batiste şi steaguri. E ciudat „entuziasmul" acestor metişi şi indieni. Se mulţumesc cu gesturi sfioase. Din gurile lor nu iese nici un sunet. Toată treaba are aerul unei scene subacvatice, în ciuda aspectului deshidratat al bieţilor oameni. Unicul zgomot care se aude e rostogolirea roţilor pe pietrele neregulate ale pavajului de pe străzi. Fac fotografii color cu mulţimea şi, ţinînd seama de calitatea luminii, sînt sigur că vor ieşi clare. Mă gîndesc să scriu un serial ilustrat despre campania asta şi s-o ofer la Life *sau* Look.

Pe înserate, coloana face haltă într-o localitate numită Refugio de los Ángeles. Oficialii ocupă toate camerele unicului hotel existent. În lumina focurilor taberei se ivesc uneori, spre a dispărea imediat, feţe impenetrabile de indieni.

Pablo şi cu mine împărţim aceeaşi cameră. E o noapte cu lună plină. Briza călduţă care suflă dinspre nord-est miroase a ierburi aromatice. Ţînţarii cîntă la viorile lor, periculos de aproape de urechile noastre.

Ortega mă cheamă la fereastră şi-mi arată două siluete care se plimbă împreună în sus şi în jos, prin grădina hotelului. Îi identific pe Barrios şi Valencia. Ultimul vorbeşte aproape tot timpul. Celălalt se mulţumeşte să asculte. Pablo murmură: „Comisarul îşi finisează imaginea".

25 octombrie. *Am pornit-o din nou la drum, cu puţin înainte de ivirea zorilor. Străbatem sate, tîrguri şi oraşe în care Barrios e primit cu mare entuziasm. Populaţiei din regiune pare să-i curgă mai mult sînge spaniol prin vine. E ca şi cum deodată „filmul mut" al marşului nostru ar fi căpătat o coloană sonoră. Se aud aclamaţii, urale. Bărbaţi şi femei se apropie de erou ca să-i sărute mîna sau, pur şi simplu, să-i atingă hainele. Îi fotografiez pe manifestanţi din cele mai neaşteptate unghiuri. Pelicula color din aparatul meu de fotografiat a înre-*

gistrat cele mai variate măşti omeneşti, exprimînd bucuria, extazul mistic, orgoliul, speranţa şi, în cazul cîte unei femei, chiar un soi de plăcere sacră.

Iau interviuri-fulger unor elemente din popor. O bătrînă mă asigură că Barrios e chiar Iisùs Cristos. Un octogenar îmi afirmă că Şeful e o nouă încarnare a lui Juan Balsa, alături de care a luptat în Sierra între 1914 şi 1915. Mamele îşi ridică în braţe copiii pentru ca Şeful revoluţiei să-şi aşeze mîinile pe creştetul micuţilor.

Miguel Barrios, care nu zîmbeşte niciodată, pare pătruns de rolul său de profet. E indubitabil o figură impresionantă — înalt, subţire, cu părul şi barba fluturîndu-i în vînt, cu ochii pierduţi într-o zare ce pare situată mai degrabă în timp decît în spaţiu.

Coloana Revoluţionară se îngroaşă încetul cu încetul. Nu numai băieţii, dar şi bărbaţii de etate mijlocie, ba chiar şi bătrînii vor să i se alăture. Cer arme, şi se întristează cînd sînt refuzaţi. Am luat un interviu unui ţăran care mi-a declarat certitudinea lui de nezdruncinat că viaţa poporului se va îmbunătăţi acum, fiindcă Barrios va da păturilor rurale nu numai pămînturi de cultivat, dar şi pluguri, seminţe : şi toţi vor avea ce mînca. Un mulatru cu ţinuta trufaşă, care lucra ca mecanic într-o fabrică din partea locului, mă asigură că, după victoria revoluţiei, plantaţiile şi fabricile vor fi luate din mîinile bogaţilor şi împărţite lucrătorilor.

Nu întîmpinăm pe drum nici cea mai slabă rezistenţă din partea inamicului. Cîteva detaşamente ale trupelor de federales *se predau fără luptă. Podurile sînt neatinse şi toate şinele de cale ferată la locul lor. Avioanele legaliste au dispărut din cer.*

Lăsăm în urmă regiunea litoralului, formată din crînguri pluviale : zona stufărişurilor, a plantaţiilor de bananieri şi cacaotieri, cunoscută drept tierra caliente [1]. *Urcăm spre* tierra templada [2], *platoul unde se află Capitala şi a cărui înălţime medie e de opt sute de metri*

---

[1] Zona caldă (sp.). (N.T.)
[2] Zona temperată (sp.). (N.T.)

deasupra nivelului mării. Temperatura începe să scadă, zilele sînt călduțe și nopțile răcoroase, aproape reci.

Azi e duminică. Barrios ordonă să se facă haltă la zece dimineața în localitatea Manzanares, ca să poată asista la liturghie în micuța capelă locală. Doi, trei ofițeri îl însoțesc. Valencia rămîne afară, în fața schitului, umblînd de colo colo, cu un aer nerăbdător, și uitîndu-se cînd și cînd la ceasul de la mînă.

Urmăresc cu o atenție specială trei persoane: pe Barrios, pe Valencia și pe Pablo. Primul pare să trăiască într-o permanentă stare de transă mistică. Cînd sosim pe înserate la Santa Maria de la Sierra, îi vin în întîmpinare corespondenți străini care vor să-l fotografieze și să-i ia interviuri. Valencia se eclipsează cînd e vorba de fotografii și contacte cu presa. Continuă să fie doar un soi de umbră a lui Barrios, dar o umbră mult mai substanțială decît obiectul care o proiectează. E un calamar care se ascunde în propria sa cerneală. Dar fără nici o îndoială el este adevăratul arhitect al acestei revoluții sau, mai bine spus, adevăratul ei „gerant". Niciodată nu-l lasă singur pe Șef. Intervine la nevoie, dar cu discreție. Limitează timpul întrevederilor Șefului cu ziariștii, îi controlează pozele și exercită o cenzură de fier asupra a tot ce se scrie despre revoluție și conducătorii ei.

Pablo Ortega e tot mai deprimat pe măsură ce ne apropiem de Cerro Hermoso. Îl întreb azi dacă crede că va rezista Capitala. Răspunde că nu. „O să fie o simplă plimbare de aici pînă la Palatul Guvernamental, zice. Tocmai am primit știrea că se dau deja lupte pe străzile orașului și că vreo cîteva batalioane legaliste au aderat la cauza noastră." Ceea ce-l preocupă pe Ortega, înțeleg, e că în Cerro Hermoso se va întîlni cu mama, cu casa, cu prietenii, cu trecutul... și cu cadavrul tatălui său.

26 octombrie. *Ne aflăm la doar treizeci de kilometri de Cerro Hermoso, pe o ridicătură de teren de unde zărim Capitala, cu casele ei sclipind, albe, prin valea înverzită.*

La zece de dimineața, Barrios primește o delegație de revoluționari, în majoritate bărboși, murdari și cu hainele pline de sînge. Vin să-i comunice că tocmai a căzut Capitala în mîinile forțelor populare. Sînt oameni din popor și studenți. Povestesc că bătălia, care a durat două zile și două nopți, a fost cumplită, și că de-o parte și de alta s-au înregistrat mulți morți și răniți. Barrios îi ascultă în tăcere. Valencia întreabă : „Și Carrera ?" Șeful delegației răspunde : „Din păcate a reușit să fugă din Palat și a ajuns la aeroport, de unde a zburat cu avionul său particular spre Ciudad Trujillo." Barrios făcu un gest de enervare. Valencia îi interpelă : „Nu v-a trecut nimănui prin cap că unul din primele lucruri într-un asemenea caz e asedierea și ocuparea aeroportului ?" „Am făcut mai multe încercări, dar am fost respinși cu mari pierderi de vieți." Valencia mai ceru informații : „Știți cine a mai fugit cu dictatorul ?" Ceilalți se uitară unul la altul și în cele din urmă unul răspunse : „Membrii familiei și poate cîțiva generali." Valencia reflectă o clipă. „Dar cum a fost posibil asta, întrebă, dacă Palatul Guvernamental era încercuit ?" „Carrera a fugit cu un elicopter. La aeroport, un detașament de soldați legaliști i-a acoperit retragerea și a rezistat pînă în clipa cînd aparatul și-a luat zborul. Noi nu dispuneam de nici un avion ca să-i urmărim pe fugari."

Valencia rămase o clipă pe gînduri. Apoi întrebă : „Cine a comandat trupele care au apărat aeroportul ? Colonelul Zabala ?" Unul dintre studenți a clătinat din cap în semn că nu și a povestit : „Don Gabriel Heliodoro Alvarado. Tot el a condus și rezistența în oraș. Zabala s-a predat din prima zi." Valencia întrebă din nou: „Gabriel Heliodoro a fost omorît ?" Unul dintre studenți îl lămuri : „A căzut rănit în lupta de la aeroport și a fost luat prizonier de soldații noștri." Ochii lui Valencia străluciră : „Să aveți grijă de omul ăsta și de Zabala ! Să nu-i maltratați, să nu-i lăsați să moară. Nu vrem martiri. Canaliile astea două și toți ceilalți criminali vor trebui

judecați de un tribunal popular. Crimele lor monstruoase vor fi dezvăluite în ochii lumii, iar ei vor fi executați ca niște bandiți ce sînt, nu ca victime !"

Pablo Ortega e perplex. „De necrezut ! îmi spune, cînd rămînem singuri. Eu mi-l închipuiam pe Gabriel Heliodoro în Europa... Niciodată nu l-am socotit capabil de un asemenea gest de lealitate față de asociatul său. Care e explicația ?" („Care e răspunsul, Ruth ?", mă gîndesc.) Și spun cu glas tare : „Eu sînt ziarist. Comunic fapte. Bănuiesc că șefii mei nu prea apreciază eventualele mele încercări de a le interpreta..."

Miguel Barrios îl cheamă pe Pablo ca să-i dicteze prima sa proclamație către țară și lume, în clipa instalării sale ca Șef al guvernului revoluționar popular în Republica Sacramento. Stau și lucrează două ore în casa în care sînt cazați membrii statului-major al Coloanei. Roberto Valencia e de față ca de obicei și continuă să-și exercite dreptul de veto, făcînd observații oportune. „Asta e prea literar." „Nu. Așa ceva trebuie evitat de acum înainte." „Nu trebuie nici să alarmăm, dar nici să liniștim vreo țară sau grupare economică. E bine să-i lăsăm de acum încolo în suspensie..." „După mine, proclamația asta nu trebuie să aibă mai mult de două sute de cuvinte."

În chiar după-amiaza aceea sosesc niște ofițeri reprezentanți ai brigăzilor care converseseră din Puerto Esmeralda, Los Plátanos și Páramo spre Cerro Hermoso, ca să-l asedieze. Se întrunesc toți și studiază cea mai bună cale de a-și consolida puterea în Capitală, de a stabili un riguros dispozitiv de apărare și a pregăti atmosfera pentru sosirea lui Barrios și a forțelor sale, a doua zi.

Chiar în noaptea asta Roberto Valencia pleacă la Cerro Hermoso cu membrii delegației de studenți și oameni din popor, precum și cu șefii celorlalte unități de revoluționari.

27 octombrie. Înainte de ivirea zorilor, un Roberto Valencia arătînd ca după o noapte de insomnie vine să-l

caute pe Miguel Barrios care, în materie de somn, nu se află nici el într-o situaţie mai bună.

Intrarea forţelor eliberatoare în Cerro Hermoso e fixată pentru ora zece de dimineaţă. Coloana se pune în mişcare la şapte şi jumătate, încet, în perfectă ordine. O nouă zi luminoasă! (Aceste tonuri de verde, grave şi catifelate, îmi aduc aminte de păşunile din Virginia.) Întîlnim pe marginea şoselei cochete reşedinţe albe, cu portales[1] adesea acoperiţi de bougainvillieri cu flori de la roşu ca purpura pînă la stacojiu. În tîrguşoarele de lîngă Cerro Hermoso, locuitorii au împodobit cu frunze, flori şi ramuri drumul pe care urma să treacă noul Libertador. O mică orchestră de amatori, eşuînd înduioşător de fals dar însufleţită de un mare entuziasm cetăţenesc, intonează marşuri într-o piaţetă în care văd o mulţime de capete amărîte şi braţe agitînd batiste colorate, flori şi steaguri. Din jeep-ul său, Barrios face semne manifestanţilor. Focuri de artificii şuieră, urcă spre cer, explodează în aer. Un om din popor încearcă să ţină un discurs, dar renunţă pînă la urmă pentru că aclamaţiile şi exploziile artificiilor îi acoperă glasul...

La porţile oraşului, alaiul se opreşte într-o piaţă. Lîngă o fîntînă în stil colonial văd oprită o solemnă limuzină neagră, foarte lustruită şi bine întreţinută. Un preot iese din automobil şi se apropie de jeep-ul Şefului, face o plecăciune şi-i spune ceva... Barrios schimbă o privire şi două cuvinte cu Valencia, apoi dă din cap, afirmativ, către sacerdot, care se înapoiază la limuzină. Portiera se deschide şi coboară Don Pánfilo Arango y Aragón. (Cred că voi asista la o scenă istorică ce-mi va furniza elemente pentru un bun reportaj!) Barrios sare din jeep, dar rămîne lîngă el, nu face nici măcar un pas spre Principele Bisericii. Acesta e deci cel care îi vine în întîmpinare, zîmbind, în impecabilele sale veşminte sacerdotale. Mulţimea urmăreşte acum scena, în tăcere. Don Pánfilo aduce, pe o pernă, cheia simbolică a oraşului. Mă apropii de amîndoi. Vreau să fiu martor la

[1] Prispe (sp.). (N.T.)

marele moment. Încep să fac o serie de fotografii color din clipa cînd cei doi bărbați sînt la vreo cinci pași unul de celălalt. Arhiepiscopul Primat ridică mîna, parcă sperînd ca Barrios să-i sărute inelul, dar revoluționarul se mulțumește să-i strîngă rapid vîrful degetelor.

Nu vreau să pierd nici un singur cuvînt din dialog. Se mai apropie și alte persoane, formînd un cerc în mijlocul căruia se află cele două personaje principale ale scenei.

La șaptezeci de ani, Arhiepiscopul Primat e încă un bărbat arătos cu statura dreaptă, obrajii roz și trăsăturile nobile, extrem de simpatice. Zîmbetul cu care a coborît din mașină se stinge cu încetul de pe buzele și din ochii săi în fața indiferenței de gheață pe care o citește pe chipul lui Barrios și al ofițerilor acestuia.

Prezentînd Șefului revoluției cheia aurită, prelatul spune :

— Am onoarea să vă urez bun-venit, generale, și să vă încredințez cheia simbolică a scumpei noastre Capitale.

Răspunsul lui Barrios sună sec :

— Sfinția voastră trebuie să recunoașteți că ați sosit cam tîrziu... La nimic nu ne va mai putea folosi acum această cheie, de vreme ce am forțat deja porțile Capitalei cu trupurile, sîngele și viețile noastre.

Cîteva secunde, Don Pánfilo pare descumpănit. Își drege glasul, se uită în jur, își regăsește siguranța de sine și zice :

— Sper ca cel puțin să-mi înțelegeți gestul de curtoazie.

— N-am venit aici în căutare de curtoazii, ci de o viață mai bună pentru poporul nostru.

Buzele Arhiepiscopului tremură și vocea i se voalează atunci cînd replică :

— Fie ! Dar în numele principiilor creștinești, vă rog să nu îngăduiți ca din nou, în bietul nostru oraș, să se facă vărsări de sînge, să se comită excese, să se înjosească și să se distrugă vieți omenești !

— Domnule Arhiepiscop, zîmbi Barrios, de ani de zile în insula noastră bărbați, femei și copii sînt înjosiți și nedreptățiți, mor de foame, de boli sau de torturile poliției dictatorului, fără ca toate acestea să fi părut să impresioneze pe Sfinția voastră, cu toate sentimentele creștinești care vă animă...

Celălalt păli. Fără a-i lăsa timp să răspundă, Barrios adăugă :

— Un lucru pot să vă promit în mod cinstit. Dreptate !

— Nu uitați, comandante, că deasupra dreptății imperfecte a oamenilor se află dreptatea definitivă și infailibilă a domnului. Ea poate întîrzia, dar de lipsit nu lipsește niciodată.

— Ei bine, domnule Arhiepiscop, cît timp nu se manifestă înfailibila dreptate divină, va trebui să ne mulțumim cu dreptatea noastră imperfectă. Rămîneți cu bine !

Amîndoi se privesc o clipă drept în ochi. Don Pánfilo înclină capul ușor, apoi se întoarce într-o parte, îl vede pe Pablo Ortega, îl recunoaște, se apropie de el și, din dialogul rapid pe care-l au amîndoi cu glas scăzut, aflu abia a doua zi următoarele, chiar din gura lui Ortega :

— Eu personal i-am administrat ultima cuminecătură lui Don Dionisio. Cel din urmă cuvînt pe care l-a rostit a fost numele tău, Pablo. L-ai rănit de moarte cu actul tău de revoltă.

Ortega l-a înfruntat, dur :

— Sfinția voastră îmi povestiți asta ca să-mi provocați un sentiment de culpă ? Gîndiți și dumneavoastră, ca și mama, că eu sînt vinovat de moartea tatii ?

Arhiepiscopul a părut să ezite o clipă, dar nu a rezistat ispitei de a rosti „o frază mare“ :

— Oricine se revoltă împotriva ordinei morale, sociale și economice în vigoare, fiule, își ucide părintele în mod simbolic... și, uneori, biologic. Fie-i milă domnului de sufletul tău !

Era evident că Don Pánfilo se răzbuna pe Pablo de umilința la care îl supusese Barrios. Dar tînărul a zîmbit, a făcut o plecăciune ironică, și a murmurat :

— Sînt foarte recunoscător Sfinției voastre pentru aceste cuvinte însuflețite de cel mai curat simțămînt de caritate creștinească...

Pășind țanțoș, cu capul sus, prelatul s-a înapoiat la automobilul său negru.

12

A doua zi, la Washington, în cabinetul său de la cancelarie, Jorge Molina citi într-unul din ziarele de dimineață cum decursese intrarea triumfală a lui Miguel Barrios și a trupelor sale în Cerro Hermoso. Relatarea, semnată de William B. Godkin, fusese difuzată de Amalpress. Era o relatare obiectivă, zgîrcită în adjective, dar dădea o impresie limpede asupra modului cum se desfășurase spectacolul — defilarea pe străzi și pe bulevarde, orchestrele, aclamațiile populare... (Clopotele tuturor bisericilor rămăseseră mute.) Circa cincizeci de mii de persoane se îngrămădeau în *Plaza das Armas* și au început să urle cînd a apărut Barrios, la balconul Palatului Prezidențial. Godkin sublinia faptul că, mulțumită acțiunii Consiliului Central Revoluționar, nu s-au produs în Capitală învălmășeli, jafuri, acte de răzbunare personală sau orice alte manifestări de violență populară. Intervenția poliției din Capitală fusese promptă și eficientă chiar din prima oră.

În afară de foștii membri ai cabinetului lui Juventino Carrera, mai fuseseră arestați, așteptînd judecata, diferiți generali, guvernatori, slujitori și, mai ales, agenți ai poliției sale. Totul indica, mai informa Bill Godkin, că cei doi „acuzați principali" — de vreme ce Juventino Carrera reușise să fugă din țară — vor fi Pablo Zabala, șeful poliției, urît de popor pentru cruzimea sa, și Gabriel Heliodoro Alvarado care, mai mult

ca oricine altul, părea să simbolizeze tot ceea ce prietenul şi asociatul său Juventino Carrera reprezenta în materie de corupţie administrativă, samavolnicie şi îmbogăţire pe seama mizeriei poporului. După opinia corespondentului de la Amalgamated Press, Consiliul Central Revoluţionar va acorda o însemnătate cu totul deosebită judecării acestor două persoane.

Molina se ridică şi începu să umble în sus şi în jos prin birou. În cancelarie domnea tăcerea. În dimineaţa aceea trimisese acasă pe Mercedita, celelalte dactilografe şi funcţionarii mărunţi.

Mai bine de o oră şi-o petrecuse rupînd şi arzînd hîrtii. Sosise sfîrşitul. Luase o hotărîre. Nu-l va mai aştepta pe ambasadorul noului regim, ca să-i predea funcţia.

Apăsă pe butonul soneriei, chemînd-o pe Clare Ogilvy. Observă că ochii secretarei erau roşii şi umezi, dar nu spuse nimic.

— Pot să fumez, domnule Molina ?

— Fă ce crezi. Ia loc, te rog.

Ea se aşeză. Îşi aprinse o ţigară, scoase un fum cu un pufăit convulsiv ce semăna a suspin. Însărcinatul cu afaceri se întoarse spre ea.

— Miss Ogilvy, desigur că eşti la curent cu situaţia din Sacramento... Vreau să-ţi cer o ultimă favoare. Dat fiind că, din acest moment, mă consider automat desărcinat de funcţia mea diplomatică... te rog să ai grijă de ambasadă şi de servitorime... şofer, grădinar, bucătari, tameriste etc... Da, şi de fetele şi băieţii pe care i-am trimis azi acasă... Şi de cancelarie, firesc.

La Ogilvita se mulţumea să dea din cap afirmativ.

— Orice ai crede, continuă Molina, dumneata eşti acum reprezentanta de fapt, dacă nu şi de drept, a Republicii Sacramento la Washington.

Pronunţă aceste cuvinte fără nici cea mai mică intenţie umoristică.

— Dar dumneavoastră... unde vă duceţi ? Dacă întreb e numai fiindcă am nevoie de viitoarea adresă ca să vă pot transmite corespondenţa...

Molina își exprimă indiferența printr-o grimasă :

— Nu mă mai interesează nici un fel de corespondență...

„Decît numai cu dumnezeu, gîndi, însă n-am reușit încă să descopăr numărul căsuței sale poștale". Dar cum să explice unui american că vreo persoană din univers putea să *nu* aibă o adresă certă ?

— Bine, la momentul oportun am să-ți scriu, ca să-ți spun unde mă aflu.

Simțea un soi de voluptate morbidă gîndindu-se la sine ca la un om pe pragul morții. Cea mai mare parte a dimineții o dedicase planurilor sale mai importante. Ceva însă îl îngrozea : ideea că ar rămîne să putrezească pe un pat și ar fi descoperit numai datorită putorii trupului său intrat în descompunere. Întotdeauna își respectase corpul (și castitatea nu o fi fost oare tocmai acest respect împins pînă la extremă ?) și avea oroare de gîndul că ar putea să miroasă urît. Asta se datora desigur faptului — îi venea acum în minte — că propriul său tată putea. Cînd sosea acasă beat, duhnea a rom. Iar corpul lui, transpirat și neîmbăiat, emana de obicei un miros acru pe care copilul Jorge îl detesta.

— Bun, Miss Ogilvy. Îți mai cer o favoare. Cu totul specială. Vreau ca mîine la amiază, la douăsprezece punct negreșit, să vii la mine acasă. Tăcu, roșind, pentru că vorbele acestea îi sunau în urechi ca o invitație amoroasă. Vreau să spun, eu n-am să fiu acolo, dar îți las cheia... Ai să intri, ai să iei vreo patru, cinci scrisori pe care le vei găsi pe masa mea de lucru (timbrate în regulă) și ai să fii atît de bună ca să le pui la o cutie poștală. Ah ! Una îți va fi adresată dumitale... cu instrucțiuni.

— Mie ?

— Exact. Repet că e important să sosești la douăsprezece punct. Să deschizi ușa. Uite cheia.

Miss Ogilvy luă cheia pe care i-o întinse el. Molina își imagină spaima secretarei cînd îl va vedea întins pe pat, livid și nemișcat ca o momîie de ceară. Atunci va înțelege totul...

— Da, domnule consilier.

— Nu mai sînt consilier, miss.

— Bine, domnule Molina. Voi face așa cum mi-ați spus. Puteți să contați pe mine. Clare stinse nervoasă țigara în scrumieră. Apoi spuse : Am citit despre domnul ambasador...

— Ex-ambasador.

— Da. Don Gabriel Heliodoro. Credeți că-l vor executa ?

— Tot ce se poate.

— Aveți vreo știre de la Pablo Ortega ?

— Directă ? Nici una.

— Oare... ?

Molina clătină negativ din cap.

— Fii liniștită. Nu i s-a întîmplat nimic rău. În ultimul său reportaj publicat astăzi, Mr. Godkin povestește că se afla lîngă Ortega cînd Barrios s-a adresat poporului de la balconul Palatului.

Jorge Molina își puse gabardina, își luă servieta de piele și pălăria Gelot, și se uită în jurul său prin birou, parcă pentru a-și lua rămas-bun.

— Adio, Miss Ogilvy. Nu știu cum să-ți mulțumesc pentru tot ce ai făcut și vei mai face încă. E esențial să vii la mine acasă mîine la douăsprezece punct. Esențial ! Sînt sigur că nu mă vei dezamăgi în această situație critică, așa cum nu m-ai dezamăgit niciodată în orele de rutină.

Jorge Molina îi întinse mîna secretarei, care o strînse și o simți înghețată ca o mînă de cadavru. O fi bolnav bietul om ? Ce voia să spună prin „situație critică“ ? Dar ex-consilierul își retrase repede mîna, se îndreptă spre ușă, iar Clare rămase pe loc auzind cum răsună pașii ciudatei făpturi pe coridorul pustiu ca sub bolta unei catacombe.

În fața cancelariei, Molina privi lung parcul și clădirea rezidențială a ambasadei. Rămase o clipă absorbit de alergătura veveriţelor care se zbenguiau prin copaci, în sus și în jos. Una din ele se apropie atît de tare, încît aproape că atinse pantofii bine lustruiți ai lui Molina, căruia îi veni chef să se lase pe vine și să mîngîie blana

micuţului animal. Dar se abţinu — lighioana putea să-l muşte sau să-i zgîrie degetele — rămase tot drept, dregîndu-şi glasul de mai multe ori, simţind în piept o senzaţie repetată de gol. Din nou îşi aminti chipul tatălui său. „Dumnezeu nu există !“ exclama bătrînul. „Dacă ar exista, ar fi dreptate şi bunătate pe pămînt, şi maică-ta n-ar fi murit prosteşte cînd te-a adus pe lume !“ Frumoasă scuză ca să se îmbete, să se cufunde în disperare, să fugă de luptă ! îşi zise. Da, şi să nu facă baie, să nu se spele pe dinţi, să nu-şi schimbe rufăria de corp săptămîni în şir...

La colţul dintre Massachusetts Avenue şi Strada 34 făcu semn unui taxi galben care tocmai trecea, liber.

De la amiază pînă la ora trei, Jorge Molina, închis în biroul său şi singur ca întotdeauna, se îndeletnici cu completarea şi semnarea unor cecuri (chiria apartamentului, lumina şi gazul, ultimele rate la Encyclopedia Britannica etc. ...) şi cu scrierea unor scrisori. Prima o adresă firmei Jenkins & Jenkins, Pompe funebre, al cărei catalog îl cercetase mai înainte cu o atenţie scrupuloasă. Comunica acelei antreprize de pompe funebre că, dorindu-şi un serviciu mortuar modest, alesese Tipul 3-A care includea incinerarea. Adăugă o recomandare specială : *Vă rog în mod expres să nu-mi aplicaţi pe obraz acel* make-up *obişnuit, ceea ce, pe lîngă ridicol, ar fi şi inutil. Nu va exista priveghi, fiindcă nu am rude, nici prieteni. Trupul meu va trebui incinerat imediat după încheierea formalităţilor legale. Fosta mea secretară, Miss Clare W. Ogilvy, aducătoarea prezentei, se va ocupa după aceea de cenuşa mea. Includ un cec pe numele firmei dumneavoastră pentru acoperirea tuturor cheltuielilor, conform preţurilor stipulate în sus-menţionatul catalog. Vă rog să primiţi mulţumirile mele anticipate. Al dumneavoastră, sincer...*

Următoarea scrisoare era pentru Miss Ogilvy :

Iartă-mi şocul pe care eventual ţi l-am putut produce. Recunosc că a intra într-un apartament şi a găsi un mort întins pe pat nu trebuie să fie ceva foarte agreabil. În

orice caz, cum nu cred că nutreşti pentru mine nici cel mai mic sentiment de afecţiune, ştiu că şocul nu va fi foarte puternic, şi gîndul acesta îmi atenuează puţin stînjeneala.

• *Nici măcar nu voi încerca să-ţi explic motivele pentru care mă sinucid. Ar fi prea complicat şi plictisitor, şi în orice caz raţiunile mele ar suna fals. Important este să rămînă foarte clar că doar eu singur sînt răspunzător de acest gest al meu care nici măcar nu este un act de disperare. Sînt în deplină posesie a facultăţilor mele mintale.*

Acceptă aşadar faptul consumat şi nu pune întrebări în legătură cu el, nici dumitale însăţi, nici altora. Şi nu mă urî prea tare pentru problemele pe care ţi le creez.

Te rog să ai amabilitatea să primeşti micul meu dar, pe care-l includ aici sub forma unui cec de o mie de dolari. Şi să expediezi scrisorile lăsate pe masă, printre care se află şi una adresată autorităţilor poliţieneşti din Washington.

În privinţa ceremoniei funerare, am luat toate măsurile în scrisoarea adresată firmei Jenkins & Jenkins, Pompe funebre, pe care te rog s-o duci personal destinatarilor, după ce o vei citi. (Te autorizez s-o faci.) Şi acum, să trecem la problema cenuşii mele. Găsesc inutil să o îngropi sau să o păstrezi, oriunde ar fi. Nu semnifică nimic pentru nimeni. Găseşte un mijloc discret şi practic de a scăpa de ea. Sugerez să o arunci în Potomac sau în prima ladă de gunoi care îţi va ieşi în cale. De ce nu chiar în propria dumitale ladă ? Crede-mă că îţi fac această sugestie fără nici cea mai mică amărăciune. Mi-am respectat totdeauna trupul, cît a fost viu, dar nu simt nici cel mai mic interes pentru cenuşa lui.

Mulţumesc, Miss Ogilvy, mulţumesc pentru tot. Crede-mă că am avut mereu pentru persoana dumitale cea mai mare stimă şi admiraţie. Al dumitale, atent...

Examină cu mare grijă soldul contului său bancar şi calculă cît îi rămînea, după decontarea cecurilor pe care le completase şi semnase. Soldul depăşea cu puţin 30 000 de dolari... Completă un cec nominal cu această sumă pe numele părintelui Catalino Sender şi-l puse într-un plic,

însoţit de un bilet cu următorul conţinut : *Dragul meu părinte Sender, poate că nu vă mai amintiţi de mine. Ne-am văzut doar de două, trei ori. Vă trimit aceşti dolari pentru operele dumneavoastră caritabile.* Înainte de a iscăli mesajul, rămase cu tocul în mînă, cu un surîs amar pe buzele-i palide, fiindcă i se năzărise să adauge : „Sper că nu va trebui să folosiţi curînd această sumă pentru a sprijini o mişcare revoluţionară îndreptată împotriva regimului lui Miguel Barrios". Dar se reţinu şi adăugă doar : *„Rugaţi-vă pentru mine."* Şi iscăli.

Se ridică, privi în jur. Totul era gata. Se uită la ceas. Trecuseră cîteva minute peste ora trei după-amiază. Dacă lua barbituricele înainte de patru şi Miss Ogilvy intra în cameră a doua zi la douăsprezece fix, nu vor mai avea timp să-l ducă la spital şi să-i facă spălături stomacale. Ar fi de un ridicol atroce dacă ar reuşi să-l salveze.

Intră în camera de baie, se dezbrăcă, făcu o baie călduţă, se bărbieri, îşi puse veşmintele călugăreşti şi se înapoie în cameră. Dar nu singur. Două figuri — a tatălui său şi a părintelui Catalino — îşi disputau un loc în gîndurile lui. Bătrînul Molina exclama : „Nu-ţi spuneam eu ? Dumnezeu nu există." Părintele Sender nu striga, dar murmurul său se auzea mai clar decît glasul beţivului : „Nu vreau banii dumitale, fiule, îţi vreau sufletul." „Dar, ce suflet ?", vocifera bătrînul Molina. Şi ex-consilierul de ambasadă simţi iar putoarea corpului tatălui său, duhoarea lui de rom şi toate fermentaţiile gurii lui cu dinţi putrezi. „Ce suflet ?" Atunci Jorge Molina înţelese că intrarea lui la seminar fusese un act de protest împotriva tatălui său. Simţise nevoia să dovedească existenţa lui dumnezeu şi faptul că milostenia lui era atît de mare, încît depăşea chiar înţelegerea oamenilor. Dar acum nu se putea împiedica să admită că în cele din urmă învinsese bătrînul beţiv. „Nu !" îi spunea chipul părintelui Sender. „Faptul că imaginea tatălui dumitale îţi dăinuieşte în amintire e o dovadă că dumnezeu există !"

Molina se așeză din nou la masa de lucru, scoase dintr-un sertar toate manuscrisele biografiei lui Don Pánfilo Arango y Aragón și începu să le rupă, filă cu filă. Și în timp ce distrugea o muncă de peste trei ani de zile, se gîndea la Arhiepiscopul Primat. Gris avusese dreptate. Don Pánfilo era personificarea unei fraude colosale. Ce rușine ! Ce umilință ! Să se înjosească un Principe al Bisericii în fața unui om ca Miguel Barrios ! Să se grăbească să iasă în întîmpinarea revoluționarilor, cînd ar fi trebuit să aibă decența de a rămîne închis să se roage în Palatul arhiepiscopal, resemnat cu o ostracizare politică ce nu putea decît să-i înalțe demnitatea. Ceilalți, dacă voiau, n-aveau decît să vină să-l caute. Ca să-i ceară sprijin moral, sau ca să-l împuște. Și, pe măsură ce se gîndea la lucrurile acestea, Molina rupea hîrtiile cu o furie crescîndă...

Fără nici cea mai mică îndoială, părintele Catalino Sender reprezenta adevărata Biserică a lui Cristos, cea care se află mai aproape de inima poporului, de carnea vie a suferinței omului și a vieții. Biserica nu va putea supraviețui în mod demn în timpul istoric, decît dacă nu se va lăsa contaminată de gloriile, onorurile și înșelăciunile puterii temporale.

Picături de sudoare i se prelingeau pe obraz, îi umezeau mîinile, sugerîndu-i deja răceala morții. Dăinuia oare în inima sa restul unei flăcări — flacăra unui capăt de lumînare de lîngă vreun îndepărtat altar din copilărie ?

Deodată liniștea și singurătatea din apartament îl speriară. Se uită la ceas. Va înghiți conținutul a două flacoane de seconal și se va culca. Dar... dacă nu venea Clare ? Dacă nu venea Clare... va rămîne să putrezească pe culcușul lui, iar vecinii, care nu-l stimaseră niciodată, vor ajunge să-l urască nu numai fiindcă duhoarea trupului său descompus le va năpădi apartamentele, le va pătrunde în nări, ci și pentru că ideea că cineva are forța să-și încheie singur viața le va învenina cugetul și-i va lăsa tulburați ore întregi, poate chiar zile... Nu. Clare

întruchipa eficiența însăși. Nu putea lipsi. Ea era *deus ex machina.*

Își șterse cu batista sudoarea rece din palme. Își luă pulsul și constată că ritmul i se accelerase considerabil. Simțea un ușor nod în gît, avea respirația scurtă și întretăiată, o oarecare moliciune în picioare și brațe. Frică ? Ridicol ! Nu va simți nici o durere. Va luneca lin în Somnul cel Mare.

Trecu în revistă toate măsurile luate în ultimele ore. Amintindu-și de bibliotecă, adăugă un P.S. la scrisoarea către Miss Ogilvy : *Te rog să predai toate cărțile mele, inclusiv enciclopediile, bibliotecii Universității Catolice. Iar hainele unei instituții de caritate, la alegerea dumitale.*

Se îndreptă spre *kitchenette.* Părintele Catalino îl urmă, încovoiat, cu sutana măturînd solul roșu din Soledad del Mar. „Gîndește-te bine, fiule. Ai să omori un om. Asta se chemă asasinat cu premeditare." „Și-a omorît și mama !" exclamă bătrînul Molina. Fostul seminarist deschise robinetul de la spălătorul minusculei bucătării, umplu un pahar cu apă, se înapoie în dormitor și se așeză pe pat. Părintele Catalino vorbi din nou : „Nu uita că mama dumitale te-a purtat în pîntece nouă luni, cu suferință, dar și cu bucurie și speranță. Dacă și-a pierdut viața cînd te-a adus pe lume, n-a fost din vina dumitale, Jorge, ci fiindcă așa a vrut dumnezeu. N-ai dreptul să distrugi cu propriile-ți mîini omul pe care mama dumitale l-a zămislit și iubit. Nu va fi doar o omucidere, ci și un fratricid."

Jorge Molina se uită lung la portretul mamei sale, de-acolo, de lîngă pat, și i se umplură ochii de lacrimi. Oare de cîți ani nu mai plînsese ? De douăzeci ? De treizeci ?

Luă cele două flacoane de barbiturice care se aflau lîngă portret și le goli pe măsuță.

Dacă există dumnezeu, reflectă, probabil că rîde acum de mine. Sau o fi suferind ? Dar dacă simte nevoia să rîdă, sau are capacitatea să sufere, înseamnă că nu e dumnezeu... Și dacă este deajuns o idee în duhul lui ca să

mă salveze, de ce nu o face ? Iar părintele Sender răspunse : „Simplul fapt că ți-a dat capacitatea să formulezi aceste întrebări, fiule, e începutul salvării."

Molina puse un comprimat pe limbă, dădu pe gît un pahar cu apă și înghiți rata dintîi a morții sale. Își aminti de prima împărtășanie și de dificultatea de a înghiți hostia fără s-o mestece. Vocea mătușii : „Nu mesteca, băiete, e păcat, fiindcă în hostie sînt trupul și sîngele lui Iisus." Își aminti de senzația de pace și puritate lăuntrică pe care le simțise după prima comuniune. Și de punga cu bomboane pe care i-o dăruise mătușa...

Deodată simți nevoia să se roage. Îngenunchie lîngă pat, își împreună mîinile, se uită la portretul mamei, apoi închise ochii și murmură : *Salve Regina, mater misericordiae ; vita, dulcedo et spes nostra, salve* [1]. (Dar tatăl se amesteca și el în rugăciune, gesticula. „Dacă dumnezeu nu există, de ce să existe Fecioara Maria ? Și de ce să te rogi ? Pentru cine ?" *Ad te clamamus exsules filii Hevae. Ad te suspiramus gementes et fleuntes in hoc lacrimarum valle. Eia ergo, advocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos converte. Et Jesum, benedictum fructum ventris tui, nobis post hoc exsilium ostende* [2]. El fusese fructul blestemat. *O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria* [3] ! Fructul blestemat ! Acru. Putred. Amin !

Se ridică. Îl dureau genunchii. Îl durea stomacul. Nu mîncase nimic din ajun... Era ușor amețit. Se uită la ceas. Patru fără douăzeci ? I se cam tulburase vederea. Privi comprimatele de pe măsuță... Podul către „celălalt mal"... De ce nu „celălalt timp" ? Își spuse atunci că dumnezeu, ca locuitor al Veșniciei, nu se grăbea și, fiind dumnezeu, nu-și putea pierde răbdarea. Cîtă vreme el, Jorge Molina, mai dispunea acum doar de cîteva minute ca să facă

---

[1] Te salut, regină, mama milosteniei ; viața, dulceața și speranța noastră, te salut (lat.). (N.T.)

[2] Pe tine te strigăm, surghiuniți fii ai Evei. Către tine suspinăm gemînd și rugîndu-ne în această vale a lacrimilor. Haide așadar, apărătoarea noastră, ochii tăi milostivi spre noi întoarce-i. Și pe Iisus, fructul binecuvîntat a pîntecelui tău, arată-ni-l după acest surghiun (lat.). (N.T.)

[3] O îndurătoare, o credincioasă, o dulce Fecioară Maria ! (lat.). (N.T.)

gestul definitiv. Se uită din nou la comprimate. Își aminti de un picnic din vremea copilăriei. Traversase un rîu pășind din piatră în piatră, fără să se ude la picioare. Comprimatele acelea puteau să-l transporte fără să se ude la picioare pe celălalt mal al rîului care desparte viața de moarte. Prăpăditele acelea de comprimate, produse în serie de un laborator, pe scară industrială... Se gîndi la banii pe care-i dăduse pe ele. Ridicol ! Așa ceva se cumpăra de la farmacie, alături de Coca-Cola, sandvișuri, reviste, jucării, povești cu Mickey Mouse — acele neînsemnate comprimate lucioase și colorate care puteau să-i pună capăt vieții. „Gîndește-te bine, fiule, îi șoptea acum părintele Sender, în loc să mergi să cauți într-o biserică soluția pentru problemele tale, te-ai dus să o cumperi de la un *drugstore*."

„Asta e latura absurdă a vieții !" spuse Molina cu glas tare. „Dumnezeu m-a părăsit." Părintele Catalino zîmbi. „Nu, șopti el, dumnezeu ți l-a trimis pe cel mai umil și mai răpciugos dintre cîinii săi să-ți latre la picioare și să te avertizeze asupra primejdiilor ce te pasc în pădure. Nu trece rîul. Rămîi pe malul ăsta și așteaptă... Într-o zi dumnezeu îți va veni în ajutor."

Jorge Molina se așeză pe pat. Nu ar echivala sinuciderea cu un act paranoic ? Un om decide să ia în mîinile sale, ca un dumnezeu, propriul său destin... Taică-său într-o zi îl făcuse „laș". Poate că avusese dreptate. Chiar că era un laș. Nu a avut niciodată curajul să înfrunte viața în față. Mai rău. Era un vanitos ! Ideea lui că nu e iubit, acceptat (acum abia înțelegea) îi venea de la propria sa incapacitate de a iubi, de a tolera, de a accepta, de a-i îndrăgi pe ceilalți. Revolta sa împotriva lui dumnezeu n-o fi fost oare o revoltă contra propriului său tată ? Și încercase el oare vreodată un gest de înțelegere, de dragoste și de iertare față de acest tată ? Admirația lui pentru Arhiepiscopul Primat n-o fi fost ea oare admirație mai degrabă pentru puterea și gloria lui de Principe al Bisericii, decît pentru făptura lui dumnezeu care sălășluia în el ?

Da, era vanitos ! Nimic altceva. Atît de vanitos încît ajunsese aproape la concluzia că lumea, viața, toți oamenii conspirau contra lui. Nu înțelesese — dobitocul de el ! — că dumnezeu putea exista în univers atomizat în creaturile sale, și că incapacitatea lui de a-l iubi pe dumnezeu era mai înainte de toate o incapacitate de a iubi lucrurile pe care le crease el. Idiotul ! Idiotul ! Idiotul ! Își petrecuse viața căutînd un dumnezeu care să-i aparțină în exclusivitate, logic ca o formulă matematică, luminos ca un soare, un dumnezeu mereu vizibil și oricînd la dispoziția sa, un dumnezeu care să-i întindă brațele și să-i spună : „Vino, fiul meu preferat, și ia loc lîngă mine..."

Jorge Molina gîndea toate acestea uitîndu-se fix la comprimate. Trecerea lui din această viață spre cealaltă față a misterului depindea de un gest pe care orice copil nevinovat sau orice debil mintal îl putea face : să pună comprimatele în gură și să le înghită unul cîte unul, ca într-un soi de joc inconștient.

Fostul seminarist se ridică deodată în picioare. Îl năpădise o bruscă, o intensă dorință de a continua să trăiască. Adună comprimatele în căușul ambelor mîini, alergă în baie, le aruncă pe toate în vasul sanitar și apăsă pe butonul care dezlănțui jetul de apă...

Și acum ? Și acum ? se gîndi, cuprins de frenezie. Își schimbă hainele, coborî cu ascensorul, intră într-o cabină de telefon public și formă numărul cancelariei.

— Miss Ogilvy, Molina la telefon... Da, Jorge Molina. Ascultă bine ce am să-ți spun. *Nu* veni mîine la mine acasă cum te rugasem. Ne-am înțeles ? *Nu* veni. Mi-am schimbat planurile. Totul e în ordine acum ! Și-ți mulțumesc foarte mult. Nu veni ! Mulțumesc mult. Dumnezeu să te binecuvînteze !

Puse receptorul în furcă înainte ca secretara să apuce să-l întrebe ceva. Se înapoie în apartament. Acum trebuia să distrugă scrisorile. Le va păstra doar pe cele care conțineau cecurile pentru lichidarea socotelilor...

Scoase pașaportul dintr-un sertar al comodei. Imediat se apucă să-și facă bagajele, cu o grabă dezordonată,

frenetică. Da. Spre Spania ! Își amintea de o anume seară petrecută în catedrala întunecoasă din Cartierul Gotic al Barcelonei. Nu exista loc mai potrivit pe lume pentru o întîlnire tainică între el și dumnezeu. Va cumpăra, chiar după-masă, un bilet de avion pentru Madrid. *Las Meninas* de Velásquez. Nebuniile lui Hyeronymus Bosch. Peste treizeci de mii de dolari însemnau ceva ! Putea să obțină ușor un post de profesor la Universitatea din Salamanca ! Spre Spania ! Să trăiască din nou ! Altă viață. Alt om !

Fluiera, fredona încetișor, făcea mișcări absolut absurde... Sudoarea i se prelingea pe tors. Dar era o sudoare de viață, nu de moarte. Deodată simți că-i e foame. Bineînțeles. Nu pusese nimic în gură de aproape douăzeci de ore !

Se duse în bucătărie, deschise frigiderul, luă sticla cu lapte, două foi de salată, o felie de brînză și una de șuncă și așeză totul între două felii de pîine, după care începu să mănînce și să bea cu o lăcomie fericită. O să pună în buzunar niște firimituri de pîine ca să le dea primelor veverițe pe care le va întîlni... Or exista veverițe în parcurile din Madrid ?

Da, să plece în lume, să înceapă o nouă căutare a lui dumnezeu ! Acum, mai mult ca oricînd, simțea că dumnezeu poate fi pretutindeni în univers. Chiar și într-un frigider.

43

În aceeași clipă, așezat la biroul său dintr-o sală de la etajul trei al Palatului Guvernamental, în Cerro Hermoso, Pablo Ortega mînca și el un sandviș și bea un pahar cu lapte. Dar nu se gîndea la dumnezeu. Se gîndea, asta da, la Roberto Valencia, care căuta oarecum să joace în revoluție rolul unui dumnezeu atotputernic și omniprezent. Omniprezența îi era asigurată de cele patru tele-

foane de pe biroul său și de eficienta stație de radioemisie, instalată în Palat, prin care ținea legătura cu toate colțurile țării, transmițînd ordine, primind informații și consultații.

Atotputernicia și-o datora faptului că, în afară de dominația totală exercitată asupra lui Miguel Barrios, mai avusese și grijă să numească oameni de absolută încredere în conducerea provinciilor și în posturile-cheie din Consiliul Central Revoluționar.

Chipul care apărea în ziarele și revistele dintr-o bună parte a lumii ca simbol al Revoluției era al lui Miguel Barrios. Dar Roberto Valencia, care nu ținea discursuri, nu dădea interviuri și nu se lăsa niciodată fotografiat, era cel care guverna cu-adevărat țara, în calitatea sa de secretar al Consiliului Central.

Avea o rezistență fizică ieșită din comun, o minte deosebită și o voință de oțel. Lucra cel puțin cincisprezece ore pe zi. Dormea maximum patru sau cinci. Înghițea un mic-dejun frugal pe colțul mesei de lucru, fără să se îndepărteze cu un pas din biroul său, lipit de al lui Barrios, unde venea în fiecare dimineață un frizer să-l radă, în timp ce el dicta scrisori stenografilor, ținea conferințe cu adjuncții săi ori răspundea la apeluri telefonice. El a redactat primele decrete semnate de Miguel Barrios — de dizolvare a partidelor politice, de interzicere a unor ziare, de instituire a unor comisii de anchetă care să cerceteze nu numai cazurile de corupție printre membrii guvernului răsturnat, ci și scriptele companiilor indigene și străine. Un financiar care se bucura de încrederea sa absolută ocupa acum postul de revizor pe lîngă Banca federală, cunoscută a fi fost sursa celor mai mari și nerușinate afaceri și fraude făcute de guvernul lui Juventino Carrera.

Mai era preocupat Valencia și de înființarea cît mai grabnică a unui Partid Popular Revoluționar, care să fie unicul cu existență legală în țară. Elaborase personal o schiță de program și de statut intern pentru noua grupare politică, însărcinînd o comisie de specialiști cu redactarea finală a ambelor documente. (Ortega știa că

Valencia îi considera „specialiști“ doar pe marxiștii ortodoxi.) Începuse deja să se studieze elaborarea unei noi constituții a Republicii Sacramento, lucrare încredințată unui colectiv de juriști — aproape toți oameni care în timpul administrației Carrera fuseseră plecați din țară, exilați, sau mucegăiseră în fundul diverselor temnițe ale poliției federale. Altă problemă care-l preocupa acum pe secretar era organizarea neîntîrziată a sindicatelor profesionale. Primea în biroul său delgații de țărani, de muncitori și de reprezentanți ai profesiunilor libere. Refuza categoric să dea ochi cu reporteri și corespondenți ai unor ziare sau agenții străine de știri, cărora le trimitea bilete laconice : *Actele și faptele noastre vorbesc de la sine. Cît despre viitor, nu sînt un profet. Domnii ziariști să mai aștepte.* Puțin îi păsa dacă se bucura de simpatie și popularitate printre reprezentanții presei.

Ortega nu se putea împiedica să nu-l admire (*admire* să fi fost chiar verbul potrivit ?) pe bărbatul acela sobru, obiectiv și încăpățînat care nu risipea cuvintele sau gesturile și părea să nu aibă nici cea mai mică nevoie de muzică, poezie ori dragoste. Cît despre viața sentimentală, singurul lucru care se știa sigur era că soția lui fusese torturată și asasinată de agenții poliției dictatorului, pe vremea cînd Ugarte era șeful acestora. Nu se mai recăsătorise. Dacă avea amante, nu li se cunoșteau nici numele, nici chipurile.

Pablo Ortega termină de mîncat sandvișul, bău tot restul de lapte din pahar, se șterse pe mîini cu un șervețel de hîrtie și se îndreptă spre una din ferestrele biroului care dădeau în piață, pe unde forfoteau acum bărbați, femei și copii, îndreptîndu-se cu toții spre poarta de intrare în Palat. Pablo surîse. Peste puțin timp, cînd se va aduna mulțimea, vor începe să strige în cor : „Ba-rrios ! Ba-rrios ! Ba-rrios !“ Iar Șeful va fi obligat să iasă în balcon și, printr-un microfon pus în legătură cu zeci de megafoane plasate în diverse puncte ale pieții și străzilor adiacente, să improvizeze pînă la urmă un mic discurs. (Asta se întîmpla aproape zilnic pe la cinci după-amiaza.) Iar imaginea pe care Valencia continua să o „finiseze“

zilnic, cu minuţiozitatea unui *connoisseur* [1], urma să strălucească în soarele acelui sfîrşit de octombrie cu o lumină mai vie şi nouă ca a bronzului statuii ecvestre a lui Simón Bolívar care se înălţa în centrul pieţii, străjuită de palmieri înalţi.

În primele zile după căderea lui Carrera, guvernul revoluţionar se străduise să împiedice ca cetele care umblau pe străzi înarmate şi îmbătate de victorie şi rom să se dedea la acte de jaf, furturi şi linşări. Pentru a înfrîna mulţimile, Roberto Valencia se folosise încă o dată de figura de conducător a lui Miguel Barrios care, din balconul reşedinţei guvernamentale sau din alte puncte ale Capitalei, ţinea discursuri elocvente îndemnînd populaţia să aibă un comportament demn de înaltele obiective ale revoluţiei. Explica el că ceea ce voia guvernul său nu era răzbunarea, ci dreptatea. „Iar cînd spun *dreptate* nu mă gîndesc numai la pedepsirea criminalilor din regimul trecut, ci şi la o viaţă îndestulătoare, dreaptă şi fericită pentru marele şi bravul nostru popor !" Între timp Valencia şi oamenii săi luau toate măsurile pentru o pază poliţienească eficientă a oraşului şi pentru retragerea, încet, pe cale de persuasiune, a armelor ce rămăseseră în mîinile populaţiei civile. Încă o dată formula „pîine şi circ" îşi dovedise valabilitatea. Guvernul organiză baluri publice în aer liber, focuri de artificii, defilări de steaguri şi muzică, fără să mai pomenim de întrunirile în care zeci de oratori, în majoritate improvizaţi, se dedau unor adevărate beţii de cuvinte, găsind ecou în publicul care izbucnea în strigăte şi urale. O săptămînă în cap, teatrele, cinematografele şi circurile din tot oraşul îşi deschiseră porţile gratuit, din ordinul Consiliului Central. Din prima zi a victoriei, Roberto Valencia reuşi să organizeze astfel aprovizionarea încît, în materie de alimentaţie, să nu lipsească nimic la Cerro Hermoso. A mers încă mai departe. A rechiziţionat, din comerţul local, cîteva tone de carne şi zarzavaturi, a improvizat

[1] Persoană competentă pentru a face aprecieri critice, mai ales în materie de artă (fr.). (N.T.)

niște pieţe şi a dispus distribuirea gratuită de produse alimentare păturilor celor mai sărace ale populaţiei.

La toate acestea, membrii marii burghezii sacramentane stăteau închişi în casele lor. Valencia refuză să primească o delegaţie a Camerei de Comerţ locale, declarînd că o va chema cînd şi dacă va voi să o vadă. Declină de asemenea invitaţia trimisă lui şi lui Barrios de Don Pánfilo ca să participe la un prînz intim în Palatul arhiepiscopal.

Pablo Ortega, care îndeplinea funcţia de asesor la Ministerul Propagandei şi Informaţiei, nu avea multe ocazii de contacte directe cu secretarul, deşi lucrau în aceeaşi clădire, dar urmărea cu un amestec de teamă şi perplexitate activitatea prodigiosului bărbat care-şi imprima cu foc pecetea personală asupra noului guvern.

La sfîrşitul primei săptămîni după victorie, Roberto Valencia ajunse la concluzia că sacramentanii, pătimaşi amatori de coride cu tauri, nu se vor mulţumi prea mult timp cu diversiunile nevinovate pe care li le furniza Consiliul Central. Puteau să fie satisfăcuţi cu pîinea pe care o primeau, dar reclamau un soi de circ mai violent. Ura încă mai fierbea în mii de capete şi piepturi. Mulţi ani populaţia trăise cu căluşul în gură, călcată în picioare şi nedreptăţită de tirania lui Carrera. Avea nevoie de o supapă care să ia înfăţişare de violenţă şi sînge. Valencia se ocupă atunci de instituirea cît mai neîntîrziată a unui Tribunal Popular Revoluţionar, a cărui preşedinţie o încredinţă unui bătrîn profesor de drept penal care, duşman al lui Carrera, fusese exilat în Honduras aproape şapte ani. A rămas hotărît ca juraţii, care oficiau prin rotaţie, să fie recrutaţi dintre ofiţerii revoluţionari, reprezentanţi ai clasei mijlocii, ai clasei muncitoare şi ai ţărănimii muncitoare.

Tribunalul fu instalat în Palatul sporturilor, care avea o capacitate de cinci mii de locuri, iar procesele începură la mai puţin de o săptămînă după ce Miguel Barrios ajunsese în fruntea guvernului provizoriu, în calitate de Preşedinte al Consiliului Central Revoluţionar. Cum Gabriel Heliodoro mai zăcea încă pe un pat de spital

aşteptînd externarea, cel dintîi inculpat ce compăru în faţa completului de judecată a fost colonelul Pedro Zabala, ultimul şef al poliţiei lui Carrera, şi fără îndoială omul cel mai detestat din ţară. Odată cu el au mai fost judecate cîteva personaje minore : adjuncţi de-ai lui, delegaţi, comisari, anchetatori, paznici de închisoare şi slujitori, un total de optzeci şi patru de inşi. Miguel Barrios apăru la prima şedinţă a Tribunalului, deschizînd-o cu un discurs scurt în care ceru juriului să facă dreptate fără a ţine seama de altceva în afară doar de interesele poporului.

Cînd colonelul Pedro Zabala intră în incintă, urmat de complicii săi, toţi cu cătuşe la mîini şi protejaţi de paznici înarmaţi cu mitraliere, publicul izbucni în huiduieli şi exclamaţii ameninţătoare care durară fără întrerupere peste zece minute. Preşedintele Tribunalului aşteptă răbdător ca auditoriul să se potolească, apoi declară şedinţa deschisă şi dădu cuvîntul acuzatorului public.

Pablo Ortega a asistat la primele şedinţe. A fost uşor — oribil de uşor — să se dovedească vinovăţia acuzaţilor fără umbra vreunei îndoieli. Timp de trei şedinţe, sute de victime ale atrocităţilor poliţiei au defilat prin faţa juraţilor, s-au lăsat examinaţi de aceştia, şi totodată fotografiaţi, filmaţi şi televizaţi.

Ceea ce făcea ca depoziţiile lor să fie mai vii şi izbitoare era faptul că acuzatorul adusese de preferinţă în faţa juriului deţinuţi politici eliberaţi după ocuparea Capitalei de către trupele revoluţionare. Rănile multora dintre ei încă mai erau deschise şi sîngerau.

Spre a evita ca unii martori să nu se piardă în amănunte inutile sau să amuţească, inhibaţi de prezenţa publicului, procurorul îi ajuta cu întrebări oportune. Niciodată Pablo Ortega nu va putea uita defilarea aceea de orori. O biată femeie slabă şi lividă povesti, în faţa unui microfon ce-i amplifica vocea în mod neobişnuit, că fusese violată cu bestialitate de nişte soldaţi care, aşezaţi unul după altul, îşi aşteptau rîndul ca să-şi bată joc de ea. De ce era acuzată biata făptură ? De a fi adă-

postit în casă un student — nepotul ei — căutat de poliţie sub vaga învinuire de a fi un „element de agitaţie la Universitate".

Publicul, îngrozit, mai află că una din torturile preferate ale călăilor lui Zabala, cînd voiau să smulgă mărturisiri de la deţinute acuzate de „activităţi subversive" (acuzaţii care nu se specificau niciodată), consta din a le introduce tampoane cu muştar în vagin, ceea ce, în majoritatea cazurilor, le provoca hemoragii.

Un bărbat încă tînăr povesti că unul din anchetatorii lui Zabala îi strivise testicolele cu tocurile de la cizme. Iar cînd procurorul îl întrebă dacă autorul monstruozităţii se afla în sală, victima întinse braţul şi, arătînd spre unul din acuzaţi, un bărbat muşchiulos cu tenul bronzat şi gîtul taurin, spuse : „Ăsta !".

Cîteva dintre victime îşi scoteau cămăşile şi-şi arătau cicatricele şi rănile produse de biciurile de oţel. Unul din ei povesti că o „invenţie" recentă a imaginaţiei lui Zabala era aşa-numita „pirogravură", adică desenarea pe pieptul şi pe coastele deţinuţilor „recalcitranţi" cu vîrful unui fier înroşit ; şi cîţiva torţionari se complăceau în a scrie pe fesele victimelor cuvinte pornografice — ceea ce provoca mare hilaritate în rîndurile personalului poliţiei centrale.

Un bărbat de vîrstă mijlocie, îmbrăcat sărăcăcios dar cu o înfăţişare demnă, îşi întinse mîinile deformate spre juraţi şi povesti că poliţia îi smulsese toate unghiile cu cleştele. Cînd îl întrebă unul dintre juraţi de ce fusese acuzat, ridică din umerii osoşi şi spuse că poate „crima" lui fusese aceea de a fi scris cu mîinile acelea, pe un zid, „Trăiască libertatea !". Mai existau şi cazuri de castrare, precum şi victime ale faimosului ac electric inventat de Ugarte. Dar marea senzaţie a celei de-a doua şedinţe a Tribunalului a fost depoziţia unui bătrîn ziarist din opoziţie, care a fost adus la proces de braţul unui infirmier. Era un bărbat fragil, cu pielea ca lămîia, cu mîinile veştede şi tremurătoare. Procurorul arătă spre el şi spuse, privind mai întîi auditoriul, apoi juraţii : „Acest martor nu poate vorbi, domnilor jude-

cători, pentru simplul motiv că agenții lui Zabala i-au tăiat limba. Pe viu !"

În clipa aceea, Pedro Zabala — un bărbat corpolent, de vîrstă mijlocie, ras în cap — izbucni într-un plîns cu sughițuri și-și acoperi fața cu mîinile încătușate. Spectatorii se ridicară în picioare și începură să strige : „Moarte banditului !" „Linșare ! Linșare !" Ca să potolească publicul care voia să se arunce asupra fostului șef al poliției, paznicii trebuiră să amenințe cu mitralierele. Președintele sună din clopoțel, cerînd să se restabilească ordinea. Ședința se reluă abia după cincisprezece minute.

În a treia zi a procesului continuară depozițiile și, în cele din urmă se făcură confruntările. Ceea ce a facilitat într-o mare măsură sarcina acuzării a fost faptul că, în speranța de a-și ușura situația personală, inculpații au început să se acuze unii pe alții. Examinarea probelor extrase dintr-o parte a arhivelor poliției centrale pe care Zabala nu apucase să le distrugă s-a făcut în public. Documentele respective au dovedit că peste două sute de persoane, printre care cîteva duzini de studenți, muriseră de boli și torturi în diverse închisori din Cerro Hermoso și împrejurimi, iar corpurile fuseseră aruncate într-o groapă comună, fără ca rudele să fi fost măcar înștiințate de „cele întîmplate". Cînd acuzatorul public sfîrși de citit actul de acuzare, Președintele Tribunalului dădu cuvîntul avocatului din oficiu desemnat de Consiliul Central Revoluționar ca să-i apere pe inculpați. Acesta se ridică și declară că, față de toate probele aduse, nu numai că refuză să ia apărarea clienților săi, dar nici măcar nu cerea pentru ei clemența juraților. Și se așeză. „Pledoaria" lui — care provocă aplauze — durase mai puțin de un minut.

A doua zi, în zori, Pedro Zabala și cei optzeci și patru de complici fură împușcați în curtea interioară a cazărmii regimentului 2 Infanterie, din împrejurimile Capitalei. Sute de persoane săteau la porțile cazărmii și strigau să fie lăsați să intre, ca să poată asista la exe-

cuţii. Cum nu li s-a permis, au început să urle şi să arunce cu pietre în geamurile cazărmii.

Incidentul îl convinse pe Roberto Valencia că acel popor îndurător şi însetat de răzbunare avea tot dreptul, nu numai să-şi aline furia pedepsitoare, dar şi să asiste la execuţii şi să vadă că justiţia revoluţionară îşi ţine făgăduielile. Da, executarea criminalilor trebuia să se transforme într-un soi de spectacol public naţional! Unde? În marea Arenă a coridelor! Da, sub ochii a peste treizeci de mii de persoane... Pablo Ortega găsi ideea sinistră şi periculos de compromiţătoare pentru revoluţie. I-o spuse clar lui Valencia, care îi răspunse:

— Căpitane Ortega, dumneata ai funcţia de asesor la Departamentul Propagandei şi Informaţiei. Ocupă-te aşadar de treburile dumitale. Consiliul Central ştie ce face.

Pablo refuză să asiste la execuţiile publice care se desfăşurau acum, ca şi coridele, în sunete de fanfară şi trîmbiţe. Îi făcea greaţă chiar şi numai gîndul la acel spectacol, din care văzuse fotografii în ziarul *Revolución*, organul oficial al noului guvern, unicul ziar existent pe întregul teritoriu naţional. După ce mureau, condamnaţii erau tîrîţi afară din arenă cu ajutorul cailor, ca nişte tauri doborîţi. Iar mulţimea rîdea, striga, aplauda, cînta. Olé! Olé! Olé! Se povestea că nişte puşti ceruseră urlînd „urechile taurului".

În săptămînile care urmară avură loc circa patru sute de execuţii în marea Arenă a coridelor. Se începea totdeauna cu condamnaţii de mai mică importanţă politică. „Taurii" mari, din rasa Miura, se păstrau pentru sfîrşitul spectacolului.

Ortega obţinu într-o zi o audienţă la Barrios:

— Şefule, pantomima asta macabră trebuie să înceteze. Citiţi comentariile ziarelor străine. În felul acesta lumea îşi face o idee greşită despre revoluţia noastră.

Barrios se uită la el lung, cu o privire evaluatoare:

— Spune-mi un lucru, căpitane Ortega. Condamnaţii la moarte au fost sau nu judecaţi corect?

— La modul general... da, au fost.

— Erau sau nu vinovaţi ?

— Erau.

— Păi restul, căpitane, e nerelevant. În Franţa există ghilotina. În Anglia, spînzurătoarea. În Statele Unite, scaunul electric şi camera de gazare. Execuţiile prin împuşcare vor continua să se facă aici în public. Poporul merită acest spectacol. Marea burghezie de la noi are nevoie de un exemplu. Părăsi tonul pompos ca să-şi asume un aer părintesc cînd adăugă : N-ar fi oare mult mai rău dacă am lăsa gloata să-şi facă singură dreptate, linşînd oamenii pe străzi, năvălind în casele gingaşei noastre aristocraţii şi violîndu-i nevestele şi ficele ?

Pablo Ortega făcu un salut (gest pe care întotdeauna îl găsise ridicol) şi dădu să se retragă cînd celălalt îl reţinu cu o mişcare din mînă, continuînd :

— Ieri mi-a cerut o audienţă episcopul auxiliar. I-am acordat-o, limitînd-o însă la cincisprezece minute. Mi-a adus un mesaj din partea Arhiepiscopului Primat, care-mi cerea insistent să ordon încetarea execuţiilor. Barrios tăcu, îşi dădu capul pe spate şi rîse, scurt şi sec. Şi ştii de ce ? Pentru că, după opinia Prea Sfîntului, un tribunal revoluţionar funcţionează pripit, sub impulsul unor patimi neînfrînate, şi oarecum presat de ura publicului care asistă la şedinţe şi cere, prin strigăte, condamnarea acuzaţilor...

Miguel Barrios se ridică şi începu să umble prin încăpere cu paşii săi mari, cu mîinile încrucişate la spate.

— Ştii ce i-am răspuns ? I-am răspuns : „Spune-i Prea Sfîntului Arhiepiscop că Tribunalul Popular Revoluţionar nu e mai pripit, mai pătimaş sau mai «presat» decît au fost în trecut tribunalele Sfintei Inchiziţii. Şi nu uita, scumpul meu episcop, că noi sîntem mai milostivi decît inchizitorii. Îi omorîm pe condamnaţi rapid cu o şarjă a plutonului de execuţie şi nu-i ardem niciodată în focul încet al rugurilor."

Rîse din nou. Se apropie de Pablo, îşi puse părinteşte mîna pe umărul acestuia şi-i povesti cu o satisfacţie vanitoasă că, puţin mai înainte, primise vizita ambasadorului Statelor Unite în persoană.

— Mi-a venit cu anumite condiţii, spuse. Bineînţeles că le-am respins. Mi-a comunicat că pleacă mîine la Washington ca să-şi consulte guvernul. A avut îndrăzneala să insinueze că dacă execuţiile continuă şi vom traduce în fapt *ameninţarea* de a naţionaliza companiile americane fără o „justă compensaţie în dolari", e sigur că departamentul de stat nu va recunoaşte noul guvern. Ştii ce i-am răspuns ? I-am răspuns : „Statele Unite sînt o naţiune liberă şi suverană. E ceea ce doreşte să fie şi Sacramento. Cu bine, domnule ambasador !"

Privind acum spre piaţă, Pablo Ortega îşi amintea toate aceste întîmplări din ultimele zile. Durerile de cap îi reveniseră, dormea puţin şi prost, iar unica persoană în faţa căruia îşi putea deschide sincer sufletul mai era încă Bill Godkin, care se afla tot la Cerro Hermoso, scriind reportaje pentru Amalgamated Press.

Încercase de mai multe ori s-o vadă pe mama sa, dar ea continua să rămînă neclintită în hotărîrea ei de a-i închide porţile casei părinteşti. Uneori trecea cu Godkin pe acolo şi, prin grilajul de la grădină, stătea să se uite la vechea reşedinţă a familiei Ortega y Murat din fundul parcului, cu aerul ei grav şi trist, cu zidurile ei acoperite de iederă, cu ferestrele ei închise...

De cînd sosise în Cerro Hermoso, întîlnise uneori pe stradă vechi prieteni şi cunoscuţi — oameni din clasa şi generaţia sa — şi observase că ei se prefăceau a nu-l vedea, iar cînd nu era posibil, se mulţumeau să-l privească indiferent, de parcă nu l-ar fi cunoscut.

Odată o doamnă — veche prietenă a familiei —, şefa unui clan numeros şi tradiţional (sapota, bananieri şi agave) coborîse din automobil, se îndreptase spre el, care era oprit la un colţ de stradă, şi, atingîndu-i aproape vîrful nasului cu degetul întins, exclamase: „Pablo Ortega, ar trebui să-ţi fie ruşine să porţi uniforma asta şi să te înhăitezi cu gloata revoluţionară. Nu ţi-ajunge că l-ai omorît pe Don Dionisio ? Vrei s-o mai omori şi pe Doña Isabel?" Pînă să apuce şi el să spună ceva, cucoana făcuse stînga împrejur şi se urcase din nou în automobil.

Iar Pablo, departe de a se simţi şocat de agresiunea ei, o găsise grotescă precum o scenă de farsă ieftină.

Într-o zi îi telefonă doctorului Mora, medicul familiei ; se prezentă şi ceru veşti despre Doña Isabel. Doctorul răspunse laconic : „E atît de bine cît poate fi, după moartea soţului şi toate celelalte nenorociri." Şi trînti telefonul fără un cuvînt în plus.

Auzind un zgomot de paşi, Pablo se întoarse. Intrase în birou unul din asistenţii lui Roberto Valencia.

— Căpitane, şeful doreşte să vă vadă imediat.

Ortega ştia despre cine e vorba, dar, iritat de acel *imediat*, întrebă :

— Care şef ? Barrios sau Valencia ?

— Colonelul Valencia.

— Bine. Spune-i că am să vin.

Celălalt se retrase şi Pablo începu să mute de colo colo nişte hîrtii, simulînd, pentru uz propriu, că are ceva important de făcut. Ştia că, la chemarea oricăruia dintre şefi, cei care lucrau în Palat dădeau fuga, plini de solicitudine. Pablo detesta disciplina prusacă pe care încerca s-o instaureze Valencia printre funcţionarii de la Palat. Putea să fie necesară, dar nu era mai puţin antipatică. Aşteptă deliberat cinci minute marcate pe ceas înainte de a coborî la cabinetul secretarului. Îl găsi singur, aşezat la masa de lucru, în faţa unor teancuri de hîrtii. Valencia nu-l pofti să şadă. Ortega se aştepta la asta, dar luă totuşi loc. Celălalt continua să scrie, ca şi cum n-ar fi observat intrarea lui. Tăcerea dură cîteva minute. În sfîrşit, secretarul ridică ochii :

— Căpitane Ortega, ţi-am examinat adnotările de pe marginea anteproiectului nostru pentru noua lege a presei.

Pablo îşi privea mut interlocutorul. Valencia continuă :

— Observaţiile dumitale sînt naive, eronate, ridicole.

— Asta e o opinie personală.

— Este şi opinia lui Barrios şi a celorlalţi. Pe scurt : e opinia Consiliului Central Revoluţionar. Am să-ţi spun ceva, Pablo Ortega, dumneata nu eşti omul indicat pentru postul pe care-l ocupi.

— De ce ?

— Fiindcă, printre altele, ai superstiția libertății. Pentru voi, liberalii burghezi, libertatea e ceva care poate să existe în afară de contextul vieții și al bună-stării poporului. Un giuvaer care se păstrează și nu se folosește deoarece e o relicvă de familie. Giuvaer fals, după mine. Inutil.

— Te-ai gîndit vreodată, Valencia, că Chamorro și Carrera au avut poate aceeași noțiune de libertate ?

— Nu fi ridicol ! Învață să raționezi dialectic, dacă asta nu înseamnă cumva a cere prea mult de la un literat. Luă hîrtiile pe care le avea în fața sa, le ridică la înălțimea pieptului și le lăsă apoi să cadă pe masă, cu un gest care distona față de calmul său obișnuit. Va să zică, socotești că este posibil să ne realizăm programul revoluționar în insula asta fără să fi lichidat mai înainte toate ziarele astea mercantile care au fost întotdeauna purtătoarele de cuvînt ale oligarhiei și ale companiilor străine ? Crezi că vom permite ca fițuicile astea să continue să otrăvească mintea cetățenilor cu minciuni care servesc doar interesele claselor bogate și privilegiate ? Folosește-ți mintea, Ortega ! Libertatea nu poate fi un scop în sine. E un *mijloc* de a oferi o viață mai bună majorității. Dacă nu-și va atinge acest obiectiv, nu va folosi la nimic.

— Vom avea deci și noi Pravda noastră, cuvîntul guvernului, adevărul suprem, unic și infailibil ?

— Și de ce nu ? Ai vrea să întrebăm în fiecare zi la UNIPLANCO și la Sugar Emporium despre ce și cum trebuie să ne redactăm editorialele ? Reacțiunea are șapte vieți. Dacă nu sîntem atenți, se va infiltra pînă la urmă prin cea mai mică breșă pe care am lăsat-o deschisă în zidurile noastre de apărare. Iar dacă ei se vor instala din nou la cîrma țării, nu-ți face iluzii, ne vor lichida fără milă. Ți-aduci aminte de Moreno ? A fost destul de naiv încît să creadă că-și va putea duce pînă la capăt programul de reforme sociale lăsînd liberă acea nerușinată presă capitalistă care l-a atacat și calomniat

din ziua cînd a intrat în Palatul Guvernamental, și nu s-a lăsat pînă nu l-a distrus.

Luă din nou hîrtiile, le puse în ordine și i le întinse lui Pablo :

— Ia astea. Mai examinează odată anteproiectul. Integrează-te în spiritul revoluției. Îți mai dau un prilej.

— Am citit hîrțogăria asta de zece ori, Valencia. Părerea mea cu privire la anteproiect mi-am exprimat-o în adnotările de pe margine. Această lege a presei are un inechivoc iz totalitar.

Roberto Valencia zîmbi, aprinse o țigară, scoase fumul pe nări și se uită drept în ochii lui Pablo :

— Libertatea ! exclamă secretarul. Libertatea ! Voi, intelectualii, vă complaceți în cuvinte așa cum copiii se distrează cu jucăriile. Libertatea ! În numele acestui mit voi, scriitorii burghezi, produceți de secole o literatură complet străină de lupta de clasă, de realitatea socială.

Secretarul părea să se complacă în discuție. Un ușor zîmbet îi îndulci o secundă linia severă a gurii.

— Într-o zi „acolo sus", murmură el, mi-ai spus că te consideri un umanist. Ei bine, eu eram pe atunci prea ocupat cu o acțiune de comando și nu-mi puteam pierde timpul în discuții academice. Dar acum pot să-ți spun că termeni ca *umanist* și *liberal* nu sînt altceva decît niște entități mitice precum frumoasele veșminte ale regelui din legendă, care în realitate era gol. Voi, intelectualii, vă înfășurați în etichetele astea, căutînd să scăpați astfel de dura responsabilitate de a lua o atitudine decisivă de luptă alături de popor.

— Găsești că eu n-am luat încă această atitudine ?

— Ai luat-o, dar cu neplăcere și fără pregătirea psihică necesară ca să-ți duci gestul pînă la capăt.

— Și ce numești dumneata „capăt" ? Legitimarea asasinatului ? Adoptarea violenței drept normă ? Acceptarea unui sistem totalitar de guvernămînt ? Nu, Valencia, să nu contezi pe mine pentru așa ceva !

— Ca să fiu sincer, Ortega, nu contez pe dumneata pentru nimic. Niciodată nu m-am înșelat în privința dumitale. Cunosc rasa din care faci parte. Ți-am mai spus

odată, și repet acum, că ești mai interesat să te salvezi pe dumneata decît să salvezi poporul. Poți nega, dar colegiul de iezuiți ți-a lăsat în cuget terenul pregătit pentru germinarea sentimentelor de vinovăție și a dorințelor de ispășire. Oameni ca dumneata nu vor putea niciodată să promoveze fericirea socială.

Pablo Ortega se ridică. Valencia continuă :

— Ca un bun literat ce ești, te joci mai departe cu cuvintele. Și, ca toți cei de teapa dumitale, la prima picătură de sînge te chircești, îți vine rău de la stomac, te eschivezi de la luptă. Voi sînteți marii senzitivi ai speciei umane. Întinse brațul spre el cu un deget acuzator. Pariez că peste vreo cîteva săptămîni ai să începi să mîrîi (dacă nu cumva o faci deja) că asta nu e revoluția visurilor dumitale. Și ai să profiți pînă la urmă de prima ocazie ca să o ștergi la Miami, unde ai să-ți petreci timpul stînd cu burta la soare, frecventînd cazinourile și scriind articole contra guvernului revoluționar din Sacramento și poeme despre sclavia poporului nostru sub „cizma comunistă". Și la toate astea, firește, îți vei lua un aer discret de martir, ceea ce-ți va ridica prestigiul printre babele americane interesate în salvarea „republicilor bananelor". Și articolele împotriva noastră îți vor fi foarte bine plătite de presa yankeilor.

— Află că te înșeli amarnic, Valencia. *Eu nu plec de aici.* Rămîn pe loc, da, ca să împlinesc toate făgăduielile pe care le-a făcut poporului revoluția. Am acest drept.

— Nu ți-l contest. Dar mă îndoiesc că ai avea forță ca s-o faci.

— Așteaptă și vei vedea.

Valencia se ridică, desfăcu un termos, turnă puțin din conținutul lui într-un pahar, scoase un comprimat dintr-o cutie de metal, îl vîrî în gură și luă apoi o înghițitură de apă. La subsuori, pe cămașa kaki, se lățeau pete de transpirație. Ventilatorul bîzîia. Telefonul sună pe masa secretarului, care ridică receptorul și-l duse la ureche.

— Da. Valencia... Ce este ? Cine ? Nu acum. Peste cinci minute lasă-l să intre.

Puse receptorul în furcă, se așeză pe marginea mesei, își încrucișă brațele.

— Ascultă, Pablo Ortega. Prietenul dumitale, Gris, avea obiceiul să spună că există un anumit tip de violență pe care el îl accepta, deși cu repulsie. E vorba de violența drepților, folosită în combaterea violenței bandiților. În fața noastră stau sarcini uriașe. Nu ne putem pierde timpul cu fleacuri.

— Dacă dumneata consideri că viața unei ființe omenești e un fleac, nu-mi pun mari speranțe în viitorul acestei revoluții.

— Nu te îngriji dumneata de asta. Noi, adevărații revoluționari, ne vom ocupa de acest viitor în care avem cea mai mare încredere.

După cîteva zile, Ortega se plimba seara pe străzile din Cerro Hermoso cu Godkin, cu care tocmai luase masa, cînd megafoanele transmiseră urlînd vestea că Gabriel Heliodoro Alvarado ieșise în ziua aceea din spital și va fi judecat peste o săptămînă de Tribunalul Popular Revoluționar.

— Știai ? întrebă Bill.

— Știam. De aseară. Știrea a circulat în Palat. M-am gîndit mult la cazul ăsta...

— Nu cumva ai să vrei să dovedești că ești răspunzător și de destinul acestui om ?

Intrară la un bar. Pablo cumpără două fise, și se apropiară de tejgheaua din fața unui aparat de făcut cafea expresso.

— Am luat o hotărîre, Bill. Mă voi oferi să-l apăr pe Gabriel Heliodoro.

Godkin își aprinse pipa, scoase un fum, se uită la prietenul său cu ochii lui de culoare deschisă și întrebă :

— De ce ?

— Nu știu. Un gest.

— Înțeleg. Un gest simbolic. Dar ce simbolizează ?

Pablo ridică din umeri. Chelnerița de la cafea, o fată brunetă cu ochi mari, cu pleoape fardate cu albastru, îi zîmbi, cochetă, lui Pablo și turnă apoi cafea în ceștile

pe care cei doi prieteni le aveau în fața lor, pe marmora barului.

Pablo dădu pe gît cafeaua fierbinte. Făcu o grimasă, pentru că uitase să-i pună zahăr.

— Ce spui de ideea mea ?

— Poate echivala cu o sinucidere. Mai ales după dialogul cu Valencia.

— N-are decît ! Bea-ți cafeaua și haidem la cinema.

A doua zi de dimineață, Pablo reuși să-l vadă pe Barrios și-i comunică dorința sa de a-l apăra pe Gabriel Heliodoro.

Șeful revoluției îl ascultă, apoi spuse, grav :

— Te-ai gîndit, căpitane, cît de mult îți poate dăuna gestul ăsta ?

— M-am gîndit.

— E o treabă respingătoare și ingrată să aperi în public o canalie de calibrul lui Gabriel Heliodoro. Sînt surprins că te oferi voluntar pentru o sarcină atît de sordidă. Rămase o clipă pe gînduri, apoi adăugă : Nimeni nu-ți va înțelege gestul.

— Știu.

— Poziția dumitale în sînul mișcării poate fi considerabil zdruncinată din cauza acestei atitudini.

— N-am fost niciodată interesat de poziții.

— Bine, dar sper cel puțin să fii interesat de revoluție !

— E evident că sînt.

— Și crezi că, apărîndu-l pe Gabriel Heliodoro, vei putea ajuta cauza noastră ?

Pablo Ortega simți că își pierde răbdarea :

— Comandante, spuneți-mi un lucru. Gabriel Heliodoro are sau nu dreptul la un avocat ?

— Are, deși ticălosul nu o merită. Ne gîndeam să numim pe cineva din oficiu, dar de vreme ce insiști... dacă într-adevăr insiști.

— Insist.

— Sper să nu pretinzi mai tîrziu că noi te-am silit să joci rolul ăsta neplăcut.

— De ce aș pretinde ?

— Altceva. Ştii cine va fi de astă dată acuzatorul public ?

— Nu.

— Roberto Valencia în persoană. Nu-ţi face iluzii. Secretarul va fi neîndurător. Şi e posibil ca, după ce îţi vei fi terminat pledoaria, procurorul să ceară dreptul la replică şi să distrugă, nu numai pe acuzat, dar şi pe apărător. Va fi fără milă.

— Pot să fiu sincer, generale ? De la un om ca Roberto Valencia mă aştept la multe lucruri : la inteligenţă, la curaj, la tenacitate... niciodată la milă.

— Trebuie să iau asta drept o critică la adresa lui ?

— Vreau să cred că n-am ajuns încă la o asemenea zeificare a şefilor revoluţiei încît să-i considerăm imuni la orice critică.

— Te-ai gîndit vreodată la riscurile acestui mod de a raţiona ?

— M-am gîndit. Dar nu cunosc altul.

Miguel Barrios îl privi în faţă cu ochii săi care exprimau cînd blîndeţe, cînd parcă un soi de delir.

— Bine ! Am să-i spun Preşedintelui Tribunalului că sînt de acord să-l aperi pe prietenul dumitale Gabriel Heliodoro Alvarado.

— Vreau să fie clar că Gabriel Heliodoro *nu* este prietenul meu.

Miguel Barrios dădu o palmă în aer, pierzîndu-şi răbdarea.

— Fie, căpitane ! Te poţi retrage.

Chiar în ziua aceea, Pablo Ortega obţinu permisiunea să stea de vorbă cu clientul său într-una din săliile de la sediul regimentului 2 Infanterie, unde era deţinut, şi lîngă uşa căreia stăteau postaţi doi paznici înarmaţi cu mitraliere portative. Încăperea era pătrată, mai mare şi mai bine luminată decît se aşteptase Pablo. Lumina murdară a după-amiezii înnourate, umede şi calde, intra prin două ferestre cu gratii care dădeau spre careul interior al cazărmii.

Intrînd, Pablo Ortega auzi un glas care se străduia să fie jovial :

— Intră, domnule prim secretar !

Gabriel Heliodoro se ridică într-o rînă de pe patul de fier pe care stătea culcat și-i întinse mîna nou-venitului. Pablo ezită o fracțiune de secundă înainte de a strînge mîna fostului său șef.

— Fă-te că nu observi, Pablo. Put. De aproape o săptămînă n-am făcut baie și nici nu mi-am schimbat rufăria. Frizerul n-a venit de trei zile... Își trecu mîinile peste obrajii acoperiți de o barbă cenușie. Scoase un rîs scurt și răgușit, care părea mai degrabă un horcăit. Îți amintești de dimineața aceea de aprilie cînd mi-am prezentat scrisorile de acreditare Președintelui Eisenhower ? Ai spus chiar că-mi dădusem cu prea multă apă de colonie... Își răsfiră palma pe pieptul cămășii asudate, de un alb soios, arătă spre pantalonii din pînză kaki foarte mototoliți și plini de pete, și murmură : După cum vezi, lucrurile s-au schimbat. Dar nu-i nimic. Așa-i viața. Stai jos, băiete !

Pablo trase un scaun lîngă pat și se așeză. Și în timp ce fostul ambasador vorbea despre lucruri de mai mică importanță — proasta calitate a mîncării ce i se servea, comportamentul paznicilor cărora li se interzisese să-i adreseze cuvîntul, căldura, sunetele de trompetă și de tobă care-i enervau atît de tare — Ortega îl examina pe omul căruia va încerca să-i salveze viața.

Gabriel Heliodoro era de nerecunoscut. Slăbise mult. Ochii lui umflați, ai căror pupile își pierduseră vechea strălucire, indicau nopți cu somn puțin sau totală insomnie. Vocea lui își pierduse timbrul metalic insolent, iar arama curată a feței de idol maia i se pătase acum parcă de cocleala oboselii, a grijilor și a suferinței. Ceea ce impresiona mai mult la el era părul, aproape complet albit. Pablo Ortega se afla în fața unui bărbat care părea de șaptezeci de ani.

— Nu spune nimic, Pablo. Știu ce gîndești. Am îmbătrînit cu douăzeci de ani în ultimele săptămîni. M-am văzut în oglindă, la spital. Nu m-am recunoscut. Dar nu-i nimic. Mă refac eu. Cînd o să mă bărbierească și o să

mă tundă și o să-mi dea niște haine mai de doamne-ajută ca să mă schimb, voi fi alt om. Vreau să înfrunt tribunalul ăsta căcăcios cu capul sus. Dacă-și închipuie că am să le cerșesc mila sau că am să izbucnesc în plîns, se înșeală !

Se așeză pe pat, ridică un crac al pantalonului și arătă bandajul murdar care-i acoperea rana de la genunchi.

— Numai că nu mi-au amputat piciorul. Mă mai doare încă tare. Dar cred că-i mai bine acum. Ah ! Altceva : în ce zi e procesul ?

— Vinerea viitoare. De-asta am venit.

Pablo se sculă, se apropie de una din ferestre și rămase cu ochii la careul în care jucau fotbal cîțiva soldați.

— Am venit să vă întreb dacă mă acceptați ca avocatul dumneavoastră, spuse, fără să se uite la deținut.

— Pe tine ?

— Vi se pare ceva absurd ?

Gabriel Heliodoro zîmbi.

— Nu. Întotdeauna ai avut o slăbiciune pentru mine, Pablo, chiar fără să vrei. Iar tu mi-ai plăcut întotdeauna ca fiul pe care mi l-am dorit și pe care dumnezeu mi l-a refuzat. Nimic nu m-a rănit mai tare decît ce mi-ai spus în ziua cînd ai venit la mine în birou ca să-ți prezinți demisia... Pe oricine altul l-aș fi dat afară cu un picior în fund... Dar nu mă așteptam (pe cuvîntul meu), nu mă așteptam ca tu să fii acum interesat în apărarea mea... Mărturisesc că asta mă bucură... ca intenție, bine-înțeles.

Se făcu o clipă de liniște. Deodată i se năzări lui Pablo că pe undeva prin cameră ar putea fi ascuns un microfon care să înregistreze dialogul său cu deținutul. Începu să-l caute discret. Se uită pe sub pat, se cățără pe scaun și cercetă becul de la lampă... Nu era ușor să ascunzi un microfon în camera aceea aproape goală în care se aflau doar un pat de fier, o noptieră, două scaune și un lavabou : adică o armătură de fier susținînd un lighean de tablă și o ulcică de lut ars.

— Știu ce cauți, Pablo. Cred că-ți pierzi timpul degeaba. N-ai să găsești nici un microfon. M-am gîndit și eu la asta, am căutat peste tot. Ai tăi nu par să fie foarte interesați de convorbirea noastră, fiindcă știu deja că, oricum, tot am să fiu condamnat la moarte.

— Mă acceptați sau nu ca avocat ?

— De vreme ce-i vorba doar de o formalitate, Pablo, accept oferta ta, dar numai ca un omagiu personal față de tine. Nu-mi fac iluzii. Știu că sînt pierdut. Vor să facă o mare panoramă din procesul meu. Ai la tine o țigară ? Ale mele s-au terminat.

Pablo îi întinse un pachet întreg.

— Păstrați-le. Am să vă mai trimit.

Pablo aprinse cu bricheta lui țigara pe care celălalt o ținea între buze. Cîteva clipe, Gabriel Heliodoro fumă, dus pe gînduri. Apoi spuse, cu un surîs ușor :

— Ce idee, să-i execuți pe condamnați în Arena coridelor ! Așa ceva nu i-a trecut niciodată prin minte lui Carrera...

— Găsesc că-i un spectacol deprimant. Pablo se așeză din nou. Bun. Acum vreau să vă spun exact ce am de gînd să fac. Obiectivul meu principal va fi să evit condamnarea la moarte.

Gabriel Heliodoro izbucni în rîs, biată, palidă umbră a celebrelor lui hohote metalice, în cascade.

— De ce să mă cruțe ? Nu vor să judece în mine doar un om, ci o întreagă situație, un întreg regim...

— Probele acumulate împotriva dumneavoastră sînt strivitoare.

— Ce fel de probe ?

— De deturnări, speculații, îmbogățire ilicită, nepotism, crime împotriva economiei naționale, abuz de putere economică...

— Și de cînd asemenea „crime“ se pedepsesc cu moartea ?

— Mai sînteți acuzat de co-responsabilitate la răpirea și asasinarea profesorului Leonardo Gris.

Gabriel Heliodoro se ridică.

— N-am avut nici o legătură cu afacerea asta ! Trebuie să fi fost opera amicului Zabala: Şi pe urmă, Pablo, cum poate fi acuzat cineva de asasinat, fără să se prezinte măcar cadavrul victimei ? Don Leonardo Gris poate să mai fie în viaţă !

— Veţi mai fi acuzat şi de complicitate, prin misiune sau omisiune, la toate asasinatele şi torturile comise de poliţia federală, atît pe vremea lui Ugarte, cît şi în timpul lui Zabala.

— N-am omorît niciodată pe nimeni decît în luptă sau duel. Jur pe Sfînta Fecioară a Singurătăţii, pe viaţa nevestei şi a fiicelor şi a nepoţilor mei !

Îl apucă pe Pablo de umeri cu amîndouă mîinile.

— Tu mă crezi, nu-i aşa ?

Căldura se înteţise. Sudoarea i se prelingea pe obraz, pe gît, pe tors. Mirosul lui neplăcut pătrundea în nările lui Pablo, amintindu-i pe cel al pălmaşilor de pe moşia tatălui său cînd lucrau în soare, pe plantaţie.

— Mă crezi ? repetă deţinutul.

Pablo se desprinse de mîinile cu unghii murdare şi de apropierea viscoasă a trupului aceluia.

— Vă cred. Dar trebuie neapărat să facem ca şi juriul să creadă. Nu e uşor, vor fi acolo mii de persoane care vor cere condamnarea la moarte...

Gabriel Heliodoro începu să umble prin cameră, şchiopătînd ca un animal rănit. Se apropie de fereastră, se apucă de gratii cu amîndouă mîinile şi rămase cu ochii în afară, gîfîind puţin din pricina efortului.

— Un lucru îţi cer încă de pe acum, Pablo Ortega. Fă ce crezi. Spune ce consideri că-i mai nimerit. Dar un lucru îţi cer, îţi *pretind*. Să nu pomeneşti de mama, auzi ? Să nu spui că sînt un biet *hijo de una chingada*. Îţi interzic asta, auzi ? Şi încă ceva. Să nu ceri îndurare de la juriu. Să nu foloseşti cuvîntul ăsta. Să nu mă pui în situaţia unui amărît care se căieşte şi face pe el de frica morţii. Auzi ? Nu vreau să le fie milă de mine. De vreme ce nu mă pot iubi, mai bine să mă urască. Promite-mi ! Promite-mi ! Promite-mi !

— Promit, murmură Pablo, care începea să-şi simtă sudoarea proprie lipindu-i cămaşa kaki de tors ca o gumarabică.

Şchiopătînd şi gemînd, Gabriel Heliodoro se apropie de lavabou şi începu să-şi dea pe faţă cu apa, de multe ori folosită, din lighean. Îşi udă părul, braţele, pieptul, apoi se întoarse spre Pablo. Părea să-şi fi revenit. Era mai puţin încovoiat, ochii îşi pierduseră din opacitate, pînă şi glasul parcă şi-ar fi regăsit sonoritatea de altădată.

— Pablo, pleacă de aici ! Nu mă apăra. E inutil. Salvează-ţi pielea. Ai să rămîi stigmatizat de ai tăi !

Zăpuşeala devenea acum copleşitoare. Ortega îşi simţea capul zvîcnind de durere. Avea gura uscată de sete şi o dorinţă disperată să fugă spre aerul liber. Putea să plece, să uite tot... Îşi amintea ce-i spusese Godkin în ajun : „Îl acuzi pe Valencia că vrea să joace rolul lui dumnezeu, dar într-un fel şi tu, Pablo, vrei să-l imiţi pe Iisus Cristos. Gabriel Heliodoro nu merită sacrificiul ăsta. Ai să joci o tristă parodie a dramei de pe Golgota : ai să fii răstignit alături de tîlharul cel rău."

— Pleacă, Pablo ! repeta deţinutul. Şi nu te mai gîndi la mine.

Ortega îşi descheie cămaşa, îşi trecu batista peste faţă, gît şi piept. Se uită drept la celălalt şi spuse :

— Sînt deja avocatul dumneavoastră, Don Gabriel Heliodoro. E un lucru hotărît. N-am să dau înapoi. Dar acum vreau să vă vorbesc de la om la om. Aveam toate motivele să vă urăsc şi să vă doresc pieirea.

— Dar nu mă urăşti, Pablo, nu mă urăşti. Şi ştii de ce ? Ştii de ce ? Fiindcă eu întruchipez şi fac o mulţime de lucruri pe care ai vrea să le întruchipezi şi să le faci tu, dar nu poţi din cauza tărăşeniilor ăstora cărora voi le spuneţi „principii". Mărturiseşte ! Nu ştii dacă drumul tău e mai sigur decît al meu.

Pablo încerca să-şi coordoneze ideile. Valencia îl lămurise exact că va fi prima şi ultima sa întrevedere cu Gabriel Heliodoro, pe care nu-l va mai revedea decît în ziua procesului.

Deţinutul se întinse pe spate, gîfîind de efortul făcut. Continua să fumeze. Scrumul ţigării îi pică pe pieptul umed de transpiraţie, pătînd o clipă mica medalie cu efigia Fecioarei.

— Vorbeşte, Pablo. Întreabă-mă tot ce doreşti. Nu mai am decît o săptămînă de trăit.

Cu ce să înceapă ? Avea atîtea întrebări de pus...

— Sînt aspecte ale caracterului dumneavoastră care mă intrigă...

— Ce aspecte, *chico* ?

Cu ochii pe jumătate închişi, deţinutul părea acum mai liniştit.

— Dumneavoastră proveniţi de jos, eraţi un copil sărac, desculţ, zdrenţăros, înfometat, amărît... V-aţi văzut prietenii împuşcaţi şi torturaţi de soldaţii lui Chamorro. La douăzeci şi unu de ani v-aţi alăturat revoluţionarilor lui Carrera şi v-aţi riscat viaţa ca să-l nimiciţi pe dictator. Aţi făgăduit poporului din ţara dumneavoastră dreptate şi o viaţă mai bună, dar pînă la urmă v-aţi uitat făgăduielile cu totul. Aţi încheiat o căsătorie avantajoasă, aţi devenit un personaj important în Republică, aţi acţionat fără scrupule şi aţi fost pînă la urmă cel mai bun prieten al lui Carrera, care s-a transformat într-un dictator încă şi mai crud decît Chamoro. De ce ? De ce ? De ce ?

— Nu mă întreba pe mine. Întreabă-l pe dumnezeu. Dar dumnezeu e marele mut. Nimeni n-a descoperit încă ce vrea el de fapt. Eu ştiam doar un singur lucru. Posedam un corp şi corpul ăsta îmi cerea lucruri pe care nu i le refuzam... Nimeni, nimic nu e mai aproape de om decît propriul său corp... Din ora cînd se naşte pînă la ora cînd moare...

— Dar n-aţi avut niciodată remuşcări că v-aţi *trădat* prietenii ?

— Trădat ? Viaţa e o permanentă trădare. Cei care sînt vii, chiar numai prin asta îi trădează pe morţi. Un om îi trădează pe ceilalţi prin fapte şi gînduri, vrînd sau nevrînd, din clipa cînd se scoală din pat, dimineaţa, pînă cînd se culcă din nou. Toţi sîntem egoişti : singura

diferență e că unii au curajul să fie ce sînt pînă la capăt, alții rămîn niște lași, plîngîndu-se de viață, justificîndu-și prin filozofări lașitatea sau neputința. Pentru mine doar un singur lucru era important : momentul prezent. Mi-am dresat memoria, și ea a învățat să uite trecutul, tot ce nu-mi convenea să-mi mai amintesc. Ceea ce mă interesa era să trăiesc.

— Dar acum veți muri.

— Am trăit o sută de vieți. Cîți pot spune ca mine ?

— Mă preocupă ceva, spuse Pablo după o scurtă tăcere. Conștiința dumneavoastră. Nu v-a tulburat niciodată ? Ați fost amantul soției lui Vivanco, i-ați făcut viața amară acelui nefericit și pînă la urmă ați fost cauza indirectă a morții lui...

— Vivanco era un vierme. Nu merita nici să se fi născut. Izbucni în rîs. Sper că n-o să mă acuze că l-am asasinat pe Vivanco...

— Nu, Don Gabriel Heliodoro, vă eschivați de la întrebarea mea. Oare niciodată, în nici o oră din zi sau din noapte, conștiința dumneavoastră nu v-a acuzat de nimic, nici măcar un minut, o secundă... o fracțiune de secundă ? Doar nu puteți fi atît de diferit de ceilalți...

Se uită la omul acela care-și avea zilele numărate. Între timp el fuma, zîmbea, aparent liniștit. Pablo nu știa cu certitudine ce simțea față de el. Îl găsea cinic, brutal, egocentric, dar nici măcar așa nu izbutea să-l deteste.

— Mai e ceva, continuă, mai e ceva care mă intrigă, mă tulbură pentru că e incoerent, neașteptat, inexplicabil...

— Spune, *chico*.

— Știați că Juventino Carrera era pierdut. V-ați pus familia la adăpost în Republica Dominicană. Așa e ?

— Așa e.

— Erați la Washington, puteați cere azil guvernului american, puteați să zburați la Ciudad Trujillo sau în Elveția, ca Ugarte... ca ceilalți. De ce n-ați făcut nimic din toate astea ?

— Chiar trebuie să explic ?

— Sigur ! N-ar fi fost de aşteptat ca, iubind atît de mult viaţa cum spuneţi, să vreţi să trăiţi mai departe ?

O clipă deţinutul rămase tăcut. Apoi, folosind arătătorul ca pe o catapultă, proiectă mucul ţigării în tavan.

— Cine iubeşte într-adevăr viaţa, răspunse, nu poate să se teamă de moarte. Una nu există fără cealaltă. Sînt două feţe ale aceleiaşi monede. Întoarse capul spre interlocutorul său. Frumoase cuvinte, nu-i aşa, Pablo ? Poţi să le dai drept ale tale. Nu ştiu dacă-mi aparţin sau le-am citit pe undeva. Cine iubeşte mult viaţa, iubeşte oarecum şi moartea.

— E o frază, Gabriel Heliodoro. E doar o frază.

— Bine. Orice om are orgoliul său. Iar tu, Pablo, ai fi fost mai liniştit... sau fericit dacă, în loc să vin să-mi apăr şeful şi prietenul, fugeam în Elveţia, ca laşul acela încornorat de Ugarte ?

— Sigur că nu, dar...

— Vezi ? Cine ştie să trăiască trebuie să ştie să şi moară.

Se ridică pe jumătate, îşi coborî picioarele din pat, aprinse altă ţigară, se uită la vizitatorul său :

— Un singur lucru mă... mă tulbură. E gîndul că voi muri în arenă, în Arena coridelor, ca un porc cu picioarele şi mîinile legate... şi în faţa unui public care o să se distreze cu moartea mea...

Pablo Ortega clătina din cap încăpăţînat, arătînd că explicaţiile lui Gabriel Heliodoro nu-l satisfăceau.

— Pablo, vrei să ştii ceva ? Pot să fiu ignorant, dar dobitoc nu sînt. Cunosc viaţa şi cunosc oamenii. Tu îţi închipui că ai venit aici numai fiindcă erai îngrijorat pentru persoana mea, dar adevărul e că ai venit şi fiindcă erai îngrijorat pentru tine însuţi. Şi fiindcă nu ştii încă dacă revoluţia asta chiar va salva poporul de la mizerie, cum pretind şefii ei. Cîte persoane din regimul trecut au fost deja executate în ultimele săptămîni ? Trei sute ? Patru sute ? Aşa e. Măcelul va mai continua. Ţi s-a întors stomacul pe dos. Probabil că ai ucis şi cu propriile tale mîini, în luptă, iar ceea ce numeşti *conştiinţă* probabil că te doare. Acum vrei să te

asiguri că toate violențele astea, toate asasinatele astea erau într-adevăr necesare... Și cum executarea mea va fi o moarte în plus pe conștiința ta, vei încerca să-mi salvezi viața.

Se ridică din nou.

— Cînd eram în spital, continuă, infirmierii îmi dădeau cîte un număr din ziarul acela revoluționar... cum se numește porcăria aia ? *Revolución !* Citeam rîndurile... dar și printre rînduri... Miguel Barrios nu-i decît o marionetă. Cine trage efectiv sforile e individul celălalt, Roberto Valencia. Este, sau nu ?

— Este.

— Foarte bine. Acum, ascultă ce vreau să-ți spun Pablo. Nu mi-a zis nimeni nimic, dar pot să jur că nu-ți place Valencia, și nici tu lui. În realitate, ești un anti-Valencia. Dar, află de la mine : el are dreptate, nu tu !

Pablo ridică brusc capul.

— De ce ?

— Încearcă să mă înțelegi. Deși tipul ăsta urmărește să-mi taie capul, nu pot să nu-l admir. Știe ce vrea. Nu precupețește sacrificiile și nici nu se uită prin ce mijloace își atinge scopurile. E un bărbat și jumătate. Și o revoluție adevărată nu se poate face decît cu bărbați ca el. Să nu uiți, Pablo, că dreptatea e *întotdeauna* de partea învingătorilor.

— Nu sînt de acord.

— Nu mai continua. Uite faptele. Pînă la urmă ai să fii și tu executat într-o zi în Arena coridelor, dacă nu reușești mai înainte să fugi în străinătate. E doar o chestiune de timp.

— Refuz să admit alternativa asta. Revoluția nu e, nu poate și nici nu trebuie să fie proprietatea lui Valencia sau a Partidului Comunist. E a noastră, a poporului.

Pablo își strînse cu mîna capul dureros. O trompetă, aspră și stridentă, răsună în careul cazărmii. Gabriel Heliodoro își reîncepu plimbările prin cameră, tîrînd piciorul rănit.

Deodată în mintea lui Ortega apăru chipul lui Leonardo Gris.

— Vreau să-mi vorbiţi cît mai sincer, spuse el. Trebuie să-mi satisfac o curiozitate, să lămuresc o îndoială... Este vorba de Noaptea Tragică. Aţi făcut lumea să creadă că Preşedintele Moreno s-a sinucis trăgîndu-şi un glonte în cap. Care e adevărul ?

Gabriel Heliodoro apucă ulciorul cu apă şi trase zgomotos o sorbitură lungă, în timp ce lichidul i se prelingea pe la colţurile gurii, pe gît şi pe piept. Îşi şterse buzele cu podul palmei, se uită la interlocutorul său şi spuse :

— Julio Moreno *nu* s-a sinucis.

— Ah ! Aşa gîndea şi Gris. Va să zică, l-aţi omorît !

Celălalt clătină din cap în semn că nu.

— Puţin îmi pasă dacă juraţii vor crede sau nu depoziţia mea. Dar vreau ca *tu*, Pablo, să cunoşti adevărul. De ce te-aş minţi, dacă ştiu că tot sînt pierdut orice s-ar întîmpla ?

Făcu o scurtă pauză, respiră adînc, apoi spuse :

— Julio Moreno a murit de un atac de inimă. Mai avusese două infarcturi de cînd ajunsese Preşedinte. Trebuie să-ţi aminteşti că a scris în ziare... Eu am intrat primul în cabinetul lui, în Noaptea Tragică. L-am găsit singur, căzut pe masă, cu faţa în jos, mort... Jur pe Sfînta Fecioară a Singurătăţii că-ţi spun adevărul. L-a examinat un medic şi a stabilit *causa mortis*. Restul a fost născocit de Carrera şi de şeful poliţiei... fără ştirea mea.

Ortega se apropie de Gabriel Heliodoro, arătă spre medalia sfintei care-i atîrna la gît :

— Medalia asta... devoţiunea dumneavoastră pentru Fecioară. E un soi de religie absurdă, contradictorie, pe care nu reuşesc s-o înţeleg...

— Nici eu n-o înţeleg. Dar nu spun chiar preoţii că religia nu-i o chestiune de logică, ci de credinţă ?

— Însă chiar şi credinţa..., începu celălalt. Gabriel Heliodoro îl întrerupse.

— Tu crezi în dumnezeu ?

— Sînt un agnostic. Nu afirm şi nici nu neg existenţa lui.

— Ei bine, eu cred în Ființa supremă. Nostim ! Eu sînt credinciosul și mă port ca un necredincios. Tu, necredinciosule, ești moralist. Viața n-are nici o noimă, Pablo Ortega y Murat.

Vizitatorul se pregăti să plece. Avea vederea încețoșată și capul îl durea cu o intensitate care-i dădea amețeli.

— Atunci, ne-am înțeles ? Am să construiesc apărarea. Obiectivul meu va fi să împiedic condamnarea la moarte.

— Îți pierzi timpul degeaba. Dar dacă prin asta îți împaci conștiința... n-am să mă împotrivesc. Repet însă ce ți-am spus adineauri. Să nu ceri îndurare. Să nu pomenești de mama. Lasă-mă să-mi petrec ultima săptămînă de viață cu demnitate de om. Și notează, Pablo, că spun „demnitate de om", nu de înger sau sfînt.

Gabriel Heliodoro îi întinse mîna lui Pablo.

— Nu te teme să-mi strîngi mîna. „Lipsa de caracter" nu e o boală molipsitoare. Dacă ar fi, ar bîntui în lume o epidemie cronică de nestăvilit...

Ortega îi strînse mîna.

— Ne vedem la Tribunal.

— Ah ! Vreau să te rog mai multe lucruri. Obține să mi se trimită niște haine mai de doamne-ajută și să mă lase să fac o baie, și să vină un bărbier să mă radă în ziua procesului. Altceva, Pablo : nu te strădui prea mult. Nu-ți risca gîtul. Amintește-ți ce ți-am spus despre Roberto Valencia. E un om periculos. Judecarea mea poate să se transforme și în a ta...

— Știu...

— Dacă știi, de ce insiști să mă aperi ?

Drept unic răspuns, Pablo Ortega îi întoarse spatele și se îndreptă spre ușă.

— În predicile sale, spuse Gabriel Heliodoro aproape jovial, părintele nostru Catalino obișnuia să citeze acel verset din *Biblie : Fericiți cei blînzi, că ei vor stăpîni pămîntul.* Niciodată n-am crezut în asta. Cei blînzi vor moșteni cerul. Pămîntul, Pablo, pămîntul e al celor bravi.

Ortega bătu în ușa pe care veni s-o deschidă un paznic. Îi aruncă o ultimă privire fostului ambasador, apoi ieși pe coridor, sfărîmînd nervos în dinți un comprimat de aspirină.

44

Chiar dacă știa că Amalgamated Press îi va tăia cel puțin două treimi din relatarea procesului lui Gabriel Heliodoro Alvarado, Bill Godkin se hotărî să înregistreze momentele cele mai senzaționale ale duelului verbal care avea să se angajeze între Roberto Valencia, acuzatorul public, și Pablo Ortega, avocatul apărării.

Așezat pe banca rezervată reprezentanților presei, își începu reportajul cu descrierea ambianței : *Închipuiți-vă peste cinci mii de corpuri omenești în plină combustie, înghesuiți într-un* hall *cu un tavan de zinc care, pe măsură ce soarele va urca pe cer, va deveni aproape la fel de încins ca o placă de metal incandescent. Nu cred că există pe lume o limbă mai potrivită decît spaniola din zona Caraibilor pentru a crea un adevărat balamuc verbal la marile adunări populare.*

Sute de persoane au venit aici de la șapte de dimineață, ca să poată găsi un loc bun. Și-au adus merinde : fripturi de pasăre și de diferite alte animale, sandvișuri, prăjituri, salam, șuncă, brînză... Temîndu-se de belicozitatea publicului, autoritățile au interzis spectatorilor să aducă sticle sau orice alte obiecte contondente care ar putea servi drept proiectile în momentele cînd simpla agresiune verbală ar avea nevoie și de un complement solid. Cei care n-au mai găsit loc stau în picioare pe coridoare, sau așezați pe jos de-a lungul pereților — bărbați, femei, pînă și copii, o colecție întreagă de fețe lucind de transpirație, în majoritate oacheșe și cu ochi negri, vii și pătimași. Și pînă începe „spectacolul", ei stau de vorbă, mănîncă, fredonează, fumează, scuipă, mestecă gumă, fluieră, strigă „trăiască" sau „jos", izbuc-

nesc brusc în huiduieli ori aplauze ale căror obiective nu izbutesc întotdeauna să le identific, și mai ales tropăie din picioare, cerînd să înceapă ședința. Aerul pare gros și unsuros din cauza căldurii și numeroasele ventilatoare ce se învîrtesc și bîzîie în această vastă sală nu fac altceva decît să amestece într-un pot-pourri [1] *sălbatic toate mirosurile de sudoare umană, friptură, usturoi, ceapă și tutun.*

Afară, o mulțime socotită la circa o mie de persoane strigă și fluieră, indignată, fiindcă nu reușește să intre în Palat. Va urmări procesul prin difuzoarele instalate în centrul și în cele patru colțuri ale clădirii, care e înconjurată de un puternic contingent de soldați din miliția revoluționară, înarmați cu mitraliere și bombe cu gaz lacrimogen. Mi s-a spus că puțin mai înainte s-a produs un început de învălmășeală, cînd o ceată de oameni din popor a încercat să forțeze intrarea în Palatul sporturilor, deși se anunțase prin difuzoare că „înăuntru nu mai încape nici un ac".

După serviciul meteorologic din Cerro Hermoso, temperatura în vinerea aceea, 13 noiembrie, era de 33° C, iar umiditatea relativă a aerului, de 80%. Înainte de a intra în Palatul sporturilor, uitîndu-se la cerul înnourat și resimțind în trup și în minte efectele zăpușelii, Bill Godkin se gîndise la o frază pe care n-ar putea-o folosi niciodată în relatare, sau, dacă ar folosi-o, ea ar fi cu siguranță eliminată de al său *editor* din Washington : *Era una din acele zile cu aspect dizenteric în care cel mai optimist dintre oameni ajunge să nutrească, cel puțin într-un mod subliminal, ideea sinuciderii.*

Singurul post de televiziune din țară, acum naționalizat și pus exclusiv în slujba revoluției, își instalase strategic în sală camerele de luat vederi și proiectoarele. Cînd acestea din urmă se aprinseră, iluminînd estrada pe care, la o masă lungă, ședeau jurații, căldura ambiantă crescu infernal. Membrii juriului clipiră, orbiți, Președintele Tribunalului — un bătrîn cu înfățișare blajină — făcu un gest de contrarietate și-și proteja ochii

[1] Potpuriu, amestecătură (fr.). (N.T.)

cu mîinile. Miguel Barrios, care ocupa locul de onoare printre membrii completului de judecată, rămase impasibil, conștient desigur că imaginea sa era acum focalizată de camerele de luat vederi și reprodusă de mii de televizoare din oraș și împrejurimi. Fotografii și operatorii cinematografici își începură imediat activitatea. Membrii juriului își făcea vînt sau goneau muștele cu evantaie ori cu dosarele ce cuprindeau fotocopiile numeroaselor documente prezentate de acuzare. Pe băncile rezervate presei, peste patruzeci de corespondenți străini ai unor ziare, reviste și agenții de știri luau note, foloseau telefoanele individuale, stăteau de vorbă între ei, dădeau pe gît nenumărate pahare cu limonadă de la gheață și-și treceau peste față și ceafă batiste care încet, încet se făceau leoarcă de transpirație.

Președintele Tribunalului agită un clopoțel, cerînd o liniște pe care n-o obținu decît după mai multe minute, și într-un mod cam precar, deși o voce de o gravitate metalică declara la megafon că publicul este rugat să păstreze o seriozitate absolută și o tăcere desăvîrșită în timpul ședinței.

La nouă și douăzeci, însoțit de patru paznici înarmați cu mitraliere, fu introdus în incintă Gabriel Heliodoro Alvarado. Avea mîinile în cătușe, era fără veston, dar cu o cămașă și cu pantaloni curați. O paloare bolnăvicioasă îi mătuia fața proaspăt rasă. Ochii i se însuflețiseră de o strălucire delirantă de febră, și din cînd în cînd își trecea limba peste buzele crăpate și uscate. Umbla însă cu fruntea ridicată, uitîndu-se înainte și în sus. Observînd că fostul ambasador șchiopăta, Bill Godkin nu-și putu stăpîni un sentiment de compătimire, detaliu pe care nu-l înregistră în notele sale, fiindcă un reporter trebuie să rămînă impersonal.

Văzînd acuzatul, mulțimea izbucni în strigăte și insulte (niște urlete care multora le amintiră de cele ce se aud pe terenurile de fotbal în zilele cînd este meci în campionatul orășenesc). Hărmălaia dură cîteva minute, deși Președintele agita necontenit colopoțelul și vocea din

megafon cerea liniște, altfel domnia-sa se va vedea obligat să evacueze sala.

Pe majoritatea feţelor Bill Godkin descifra expresii de scîrbă şi ură. Insultele nu mai conteneau. Hoţul ! Asasinul ! Canalia ! Banditul ! Destrăbălatul ! Porcul !

Aşezat pe bancheta fără spetează, cu bustul drept, Gabriel Heliodoro Alvarado căuta parcă să nu-şi fixeze ochii pe nimic. Cineva din primele rînduri de bănci îl ţinti cu un ou stricat care i se sparse de tîmplă, scurgîndu-şi conţinutul fetid şi mucilaginos pe faţa acuzatului şi pe cămaşa care i se pătă de un galben muştar. Un sergent se repezi spre locul de unde plecase oul, ca să descopere cine l-a aruncat. Se produse o scurtă învălmăşeală. Gabriel Heliodoro însă rămase nemişcat, fără să facă nici cea mai mică încercare de a-şi şterge faţa. I se aruncară în obraz denumiri încă şi mai puturoase decît oul. Acuzatul rămase mai departe imperturbabil. Dar cînd o voce puternică de bărbat, detaşîndu-se de celelalte, strigă : *Hijo de una chingada !* Bill Godkin observă o contracţie bruscă pe fizionomia lui Gabriel Heliodoro, iar cicatricea de pe frunte parcă i se umflă.

Din clipa aceea, corespondentul de la Amalpress hotărî să uite de obiectivitatea imparţială a reporterului şi începu să noteze, stenografiind frenetic, nu numai ce se spunea şi se făcea în sală, dar şi propriile sale emoţii. Era sigur că, în viitor, va putea folosi toate acele elemente într-o carte în care redactorii agenţiei nu vor avea dreptul să-şi vîre nasul, nici creionul mutilant :

Preşedintele i-a dat cuvîntul lui Roberto Valencia, care n-a pierdut timpul cu plecăciuni sau saluturi, ci a pornit imediat la atac : „Ne-am adunat aici ca să judecăm nu numai un om, ci un întreg regim, o epocă istorică, o situaţie neagră care ani îndelungaţi a înjosit şi însîngerat pămîntul nostru, ne-a distrus economia şi ne-a nenorocit poporul !“ A enumerat apoi minuţios şi metodic crimele de care era acuzat deţinutul : abuz de putere economică, îmbogăţire ilicită, bursă neagră, deturnări de fonduri, complicitate la toate cruzimile şi samavolniciile comise de poliţia federală, participare directă, ac-

tivă, la marea afacere a construirii noului Palat Guvernamental, înfruptare din favorurile şi privilegiile oficiale dăunătoare economiei naţionale. A analizat viaţa intimă a acuzatului, în special orgiile sexuale din faimoasa lui reşedinţă de la ţară, situată la cîţiva kilometri de Cerro Hermoso. Timp de două ore în cap a prezentat probe abundente în sprijinul acuzaţiilor sale (unele vagi, după opinia mea, dar altele de necombătut). A chemat zeci de persoane să depună mărturie verbală şi a atras atenţia juraţilor asupra dosarelor care conţineau fotocopii după documentele doveditoare ale acuzaţiilor.

Gabriel Heliodoro e pierdut, mi-am zis. Valencia ar putea să tacă acum, deoarece cîştigase deja partida. Cu toate astea, vorbea mai departe. A dovedit cum acea „pustulă umană" fusese unul din principalii autori morali ai „conspiraţiei mitologice" puse pe seama comuniştilor şi care-i furnizase lui Juventino Carrera pretextul de care avea nevoie tiranul ca să rămînă la putere, — faimoasa Mişcare de Salvare Naţională, în cadrul căreia fuseseră arestaţi, torturaţi şi omorîţi atîţia oameni nevinovaţi. A mai spus : „Tot individul ăsta a comandat Coloana a V-a care a operat în Capitală cu ocazia revenirii uzurpatorului din exil, în 1951, cu sprijinul companiilor United Plantations Co. şi Caribbean Sugar Emporium. Tot banditul ăsta a fost cel care a năvălit în Palatul Guvernamental împreună cu mercenarii săi şi l-a asasinat cu focuri de armă pe Preşedintele Julio Moreno !"

În clipa aceasta s-a ridicat din mulţime un soi de vuiet colectiv care s-a încheiat într-un cor scandat ritmic, cu furie : „Arena coridelor ! Arena coridelor ! Arena coridelor !". Corul a durat mai multe minute. Pablo Ortega, aşezat la masa lui, cînd lua note, cînd se juca nervos cu creionul sau îşi trecea batista peste faţă şi gît. Transpira din belşug, iar eu aveam impresia că „vedeam" cum îl doare capul şi cum îi ciocăne surd sîngele în tîmple.

Cînd s-a restabilit liniştea, Valencia a luat din nou cuvîntul : „Nu-l acuz pe Gabriel Heliodoro numai de a fi fost un hoţ şi un asasin. Pe lîngă faptul că este direct

vinovat de moartea lui Julio Moreno, mai e şi indirect răspunzător de răpirea şi asasinarea profesorului Leonardo Gris, care la Washington, prin ordinul ambasadei, a fost narcotizat de agenţi de-ai lui Carrera, vîrît într-un avion particular şi, la fel ca în revoltătorul caz al profesorului Jesus Gallindez, aruncat în mare !" În acest punct acuzatul şi-a încreţit fruntea şi a încercat să prindă privirea avocatului său. Pablo Ortega ţinea însă capul în jos şi-şi cerceta notele. „Tot individul ăsta senzual, amoral şi destrăbălat, a continuat acuzatorul public, a fost răspunzător de asasinarea unui secretar al ambasadei Republicii Sacramento la Washington, Francisco Vivanco, fiind amantul soţiei acestuia. Nemulţumit de a fi contribuit la dispariţia omului pe care-l înşela şi-l făcea nefericit, nu a ezitat să-i păteze memoria, implicîndu-l în mod mincinos într-o pseudoconspiraţie care i-a furnizat lui Juventino Carrera pretextul de care avea nevoie pentru ultima sa lovitură de stat." În acest punct, aproape tot publicul s-a ridicat în picioare şi a reînceput în cor : „Arena coridelor ! Arena coridelor !" Preşedintele a sunat din clopoţel, dar zadarnic. Cîţiva gardieni s-au năpustit asupra primelor rînduri de bănci, cu baionetele încrucişate, au avut loc cîteva schimburi de îmbrînciri şi insulte, un sergent a primit o lovitură în cap şi în cele din urmă comandantul detaşamentului care păzea Palatul a ordonat soldaţilor săi să tragă în aer. S-a produs un început de panică, şi abia după cincisprezece, douăzeci de minute s-a restabilit ordinea şi s-a făcut linişte în acea mică sucursală a infernului. Roberto Valencia şi-a reluat discursul ca să rostească ultimele cuvinte : „Domnilor juraţi, nu mai am altceva de spus decît să cer completului, în numele justiţiei revoluţionare care este însăşi justiţia poporului, să-i dea lui Gabriel Heliodoro Alvarado, simbolul dictaturii şi al corupţiei, ceea ce merită : pedeapsa cu moartea !" Aplauzele şi strigătele care urmară, întretăiate de fluierături şi insulte adresate acuzatului, îmi dădeau impresia că, prin intensitatea lor fierbinte şi explozivă, nu vor putea încăpea în incinta Palatului, şi vor doborî pînă la urmă zidurile aruncînd acoperişul în aer...

Preşedintele Tribunalului i-a dat cuvîntul avocatului apărării. Pablo Ortega s-a sculat, încet. Bluzonul său kaki era pătat tot de transpiraţie. A făcut doi paşi în faţa mesei sale, a salutat din cap în direcţia Preşedintelui şi a lui Miguel Barrios, şi s-a apropiat de microfon. Primele cuvinte i-au fost întrerupte de o huiduială la care — mi s-a părut — participau toţi cei care şedeau pe banchetele mari cu spătar. Am reuşit să aud strigăte ca „Taci din gură, trădătorule !" „Afară cu fascistul !" „Duceţi-l şi p-ăsta în Arena coridelor !" Din nou soldaţii au fost nevoiţi să intervină ca să restabilească ordinea. Preşedintele Tribunalului a ţinut o mică alocuţiune, atrăgînd atenţia publicului asupra dreptului pe care îl conferă legea „oricărui" acuzat de a avea un avocat care să-l apere.

Cu glasul hotărît şi clar a început apărarea acuzatului. Ortega a declarat că nici măcar nu va mai încerca să răspundă la acuzaţiile şi probele prezentate de procuror în legătură cu actele de necinste şi viaţa sexuală a clientului său, dar respingea, asta da !, acuzaţiile de omucidere pe care i le adusese procurorul mai mult cu patimă decît cu logică, mai mult cu ură decît cu probe convingătoare. „Nu există, a afirmat el, nici măcar un singur martor ocular care să susţină că Gabriel Heliodoro ar fi ordonat sau executat asasinarea lui Julio Moreno. Cît priveşte pe profesorul Leonardo Gris, cum se poate vorbi de omucidere, cînd nici măcar nu există certitudinea că a murit ? Cine i-a văzut cadavrul ?"

În acest moment, o cucoană brunetă, grasă şi mustăcioasă, care şedea în rîndul întîi, a urcat aproape alergînd cele trei trepte care separau parterul de estradă şi, înainte ca soldaţii să-şi fi dat seama, s-a apropiat de Pablo Ortega şi l-a scuipat în obraz în aplauzele aproape generale. Doi soldaţi au agăţat-o imediat, scoţînd-o din hall, în mijlocul unei noi învălmăşeli. Între timp Pablo Ortega îşi ştergea faţa, cu o aparentă seninătate, şi pen-

tru prima oară, de la începutul procesului, am observat o expresie de revoltă pe chipul acuzatului, care s-a agitat pe bancheta sa și a încercat să se ridice, fiind însă împiedicat de cei doi soldați care-l păzeau.

Din public s-a detașat o voce de bărbat, limpede dar tremurînd de indignare : „Ești un ingrat ! Profesorul Gris ți-a fost dascăl și prieten." Am observat o expresie de tristețe pe chipul lui Pablo Ortega cînd a răspuns, fără ranchiună : „Îl iubeam pe profesorul Gris ca pe un tată. Dacă aș fi convins că Gabriel Heliodoro Alvarado ar fi cît de cît răspunzător de dispariția lui, n-aș fi aici ca să-l apăr, ci ca să-l acuz !" Aceste simple cuvinte au provocat o nouă explozie de agresiune verbală în mulțime, după încetarea căreia Pablo a pledat mai multe minute în șir, căutînd să dovedească ce absurd este să vrei să judeci în persoana lui Gabriel Heliodoro crimele lui Carrera, Ugarte, Zabala și ale celorlalți bandiți ai regimului răsturnat. Acuzatul nu era un „simbol" ci un om, și ca atare trebuia să fie judecat pentru propriile sale delicte. Nu a mai putut continua, fiindcă sinistrul cor reîncepuse : „Arena coridelor ! Arena coridelor ! Arena coridelor !" Pablo Ortega s-a întors brusc spre Președintele Tribunalului și a exclamat : „Domnule Președinte, propun ca procesul să fie transferat în altă zi și în alt local, pentru că jurații nu sînt în situația de a da o sentință cu cugetul senin, fiind supuși unei puternice presiuni din partea publicului care cere condamnarea la moarte a acuzatului !"

Valencia s-a ridicat și a strigat : „Protestez ! Nu avem timp de pierdut cu bizantinisme juridice. Poporul are dreptul să-și manifeste opiniile și emoțiile, pentru că acum ne aflăm într-o democrație și nu într-o dictatură ! Iar jurații sînt oameni de curaj și demnitate, capabili prin urmare să-l judece pe acuzat conștiincios, în lumina probelor de necombătut pe care le-a prezentat împotriva lui acuzarea !"

Noi aplauze și strigăte frenetice. O cameră de televiziune s-a deplasat în direcția avocatului apărării, pentru a prinde în prim plan expresia feții lui. Pablo Or-

tega l-a înfruntat pe Roberto Valencia şi a strigat : „Revoluţia s-a înfăptuit pentru a instaura definitiv dreptatea socială şi Dreptatea pură şi simplă pe pămîntul acesta, şi nu pentru a permite exercitarea unor răzbunări personale ! Domnul procuror şi Consiliul Central par mai interesaţi să furnizeze poporului un nou spectacol sîngeros în Arena coridelor, decît să facă dreptate cu-adevărat. Îl declar pe clientul meu vinovat de o serie de delicte care justifică încarcerarea lui, izolarea lui pe tot restul vieţii, ca un element periculos, dăunător societăţii. Condamnaţi-l pe omul acesta la închisoare pe viaţă, dar nu la moarte ! Ochii lumii sînt aţintiţi asupra noastră. Sălbaticul spectacol al execuţiilor în marea Arenă a coridelor dă celorlalte naţiuni o idee greşită despre Revoluţia noastră !" Şi-a vîrît mîna în buzunar şi a scos o tăietură de ziar. S-a întors spre Miguel Barrios şi a spus : „Intervievat alaltăieri de corespondenţi străini care doreau să ştie cîte persoane vor mai fi executate, Generalul Barrios a răspuns textual (şi acum vă voi citi propriile sale cuvinte) : „Nu vă neliniştiţi. Operaţia de curăţire se apropie de sfîrşit. Am lichidat pînă acum exact 499 de bandiţi. Cu executarea, duminica viitoare, a lui Gabriel Heliodoro Alvarado, unul dintre cei mai mari criminali ai regimului trecut, vom încheia seria execuţiilor. Dacă domnii ziariści sînt interesaţi de statistici, am plăcerea să-i informez că Alvarado va fi executatul nr. 500." *La acest punct Barrios mi s-a părut tulburat, s-a ridicat de pe scaun, i-a aruncat o privire lui Valencia, parcă pentru a-i cere ajutorul. Pablo Ortega s-a întors către public : „Doamnelor şi domnilor, declaraţia Şefului revoluţiei pe care tocmai am citit-o, această* antejudecare *a lui Gabriel Heliodoro Alvarado, transformă acum procesul într-o farsă tragică !" A pus tăietura de ziar în buzunar, a dat din cap către masa completului şi a zis : „Domnule Preşedinte al Tribunalului Revoluţionar, nu mai am nimic de spus." Şi s-a întors la locul său, în huiduielile publicului.*

Roberto Valencia s-a ridicat imediat şi a cerut cuvîntul. Preşedintele i-a făcut un semn afirmativ din cap,

iar procurorul s-a apropiat de microfon, a înălțat ambele mîini, surîzător, cerînd să înceteze aplauzele, ceea ce s-a și întîmplat. A vorbit timp de aproape douăzeci de minute, dar s-a mulțumit să-l atace personal și frontal pe Pablo Ortega, spunînd : „De cînd a apărut tînărul acesta în tabăra din Sierra de la Calavera ca să se alăture forțelor noastre, am înțeles că era mai interesat să-și rezolve problema sa personală, decît să salveze poporul de dictatură și mizerie. Strănepot, nepot și fiu de latifundiari, Pablo Ortega y Murat este, pentru mine, tipul cel mai reprezentativ al intelectualului ambivalent, sclav al unor înșelătoare abstracțiuni, al acelui intelectual care vrea și totodată nu vrea revoluția, care dorește și în același timp se teme de schimbarea structurii socio-economice a patriei sale." Pablo asculta cuvintele inamicului său cu capul în jos, mîzgălind în bloc-notes. „Indivizi ca Pablo Ortega, a continuat Valencia, sînt germenii infecției pe care toate revoluțiile le poartă inevitabil în organismul lor, elemente care se vor transforma într-o zi în dezertori, sabotori și contrarevoluționari." A arătat spre amicul meu care îl înfrunta acum dîrz, cu brațele încrucișate, cu fața încordată, și a continuat : „Acest tînăr cu mîinile netede, maniere elegante și bune sentimente (Rîsete generale) timp de mai mulți ani (luați notă de asta), timp de mai mulți ani a primit peste o mie de dolari pe lună de la guvernul lui Juventino Carrera, ca secretar al ambasadei Republicii Sacramento, mai întîi la Paris, apoi la Washington, înainte de a simți mustrările de conștiință care l-au îndemnat să urce în Sierra de la Calavera. În timp ce mulți dintre noi îndurau torturi și bestialități în pușcăriile lui Ugarte și Zabala, în timp ce nevestele, fiicele și surorile noastre erau brutalizate, violate și asasinate de poliția dictatorului, acest tînăr diplomat își conducea thunderbirdul pe bulevardele Capitalei Statelor Unite, se distra la recepții și banchete, scria poeme în orele libere... care evident erau numeroase... Întreb acum : De ce i-a trebuit atîta timp ca să se rușineze de situația

sa și să caute să se pocăiască ? Pentru toate aceste motive, doamnelor și domnilor, eu nu-i dau lui Pablo Ortega dreptul să critice pe Șeful nostru și acest Tribunal. Îmi reînnoiesc apelul către juraţi : Moarte criminalului Gabriel Heliodoro Alvarado ! Nu vă lăsaţi impresionaţi de acest poet delicat care are atîta oroare de sînge, pe care acum îl vede pentru prima oară de aproape, deşi îi revine o parte din responsabilitatea vărsării lui.“

Încheind cu aceste cuvinte, Roberto Valencia s-a întors la locul său sub o ploaie de aplauze şi strigăte de bravo. Pablo Ortega s-a ridicat repede şi s-a apropiat de microfon. Imediat Preşedintele Tribunalului a bătut în masă şi a exclamat : „Discuţiile sînt închise. Juriul se va retrage pentru a lua hotărîrea finală.“

Ortega s-a întors spre bătrînul judecător şi a spus : „Domnule Preşedinte, am fost adineauri ţinta unor acuzaţii grave, am prin urmare dreptul să mă apăr. Vă rog să-mi permiteţi să vorbesc doar cel mult zece minute !“

Judecătorul s-a aplecat spre Miguel Barrios, i-a murmurat ceva la ureche, iar Şeful a dat afirmativ din cap.

— Ei bine, a spus cu glas tare magistratul, căpitanul Pablo Ortega are zece minute, nici o secundă în plus, ca să „se apere“, după expresia pe care a folosit-o.

Ortega s-a uitat la Roberto Valencia, care stătea la locul său, cu braţele încrucişate, cu un zîmbet inefabil ce conferea feţei sale înfăţişarea unei statui arhaice.

„Secretarul a reuşit să facă ceea ce de mult timp dorea. M-a aşezat şi pe mine pe banca acuzaţilor. Şi a ales o ocazie admirabilă în care peste şase mii de persoane ne văd şi ne aud în sala asta, şi sute de mii de alţi compatrioţi ai noştri ne ascultă la aparatele de radio şi ne aud şi ne văd la televizor.“

A făcut o scurtă pauză, s-a uitat din nou la secretar şi a strigat : „Ei bine, eu vreau să profit de ocazie pentru a-l acuza în public că deformează scopurile revoluţiei noastre ! Încă n-am reuşit să calculăm exact numărul total de sacramentani care şi-au pierdut viaţa sau

au fost răniți ori mutilați în lupta contra dictaturii lui Carrera. Oricum ar fi, noi sîntem azi geranții tuturor acestor eroi și martiri. Avem obligația să stîrpim din rădăcină sistemul oligarhic semifeudal care ne-a nenorocit atîția ani de zile. Dreptatea socială va fi într-o zi definitiv statornicită în insulă. Poporul nostru trebuie să fie într-adevăr sprijinit, răsplătit de mizerie, de boală, de analfabetism, de cea mai infamantă dintre alienări, și adus la un nivel înalt de fericire, prosperitate și demnitate. E o rușine, o absurditate ca o țară să fie guvernată discreționar de un grup de familii privilegiate și de două companii străine !"

În timp ce Pablo vorbea, se produsese în hall *o neașteptată tăcere. În pauzele pe care le făcea, puteai auzi bîzîitul unei muște. Am aruncat o privire la ceas. Unu și un sfert după-amiază. Foamea începea să-mi sfredelească stomacul.*

„Printre racilele dictaturii pe care le-am combătut, una din cele ce-i indignau cel mai mult pe oamenii care gîndeau era lipsa de libertate a expresiei, a schimbului liber de idei." Pablo Ortega și-a întins din nou brațul spre secretar și, ridicînd glasul și scandînd cuvintele, a spus : „Îl acuz pe colonelul Roberto Valencia că a început deja să zămislească pentru noul nostru regim legi și dispoziții politice care tind să elimine dialogul !"

Valencia s-a ridicat de pe scaun și am avut impresia certă că va scoate revolverul din toc ca să tragă în Ortega. A revenit însă la poziția anterioară și la zîmbetul inefabil pe care l-a arborat din clipa cînd celălalt a început să vorbească.

„Da, a continuat Ortega, Roberto Valencia este pe cale să pună bazele unui stat totalitar în care noi toți riscăm să nu mai fim făpturi omenești, spre a deveni elemente statistice și birocratice, niște abstracțiuni, în fond !"

Valencia nu s-a mai putut abține și a exclamat :

— Taci din gură, idiotule !

Pablo Ortega a zîmbit și a replicat imediat, cu fața întoarsă spre public :

„Așa e cum am afirmat adineauri. Secretarul nostru preferă insulta dialogului."

Președintele a bătut în masă. Ortega s-a întors spre el, s-a uitat la ceasul de la mînă și a spus :

„Excelență, mai am șapte minute."

Valencia s-a ridicat și a strigat :

„Dacă Ortega dorește într-adevăr dialogul, îi voi da imediat răspunsul pe care-l merită. O revoluție nu se face cu poeți, artiști și literați care au oroare de sînge și violență. O țară nu se construiește cu visători naivi, ci cu bărbați care, la nevoie, întîi trag și pe urmă pun întrebări. Avem în fața noastră un dușman formidabil, sprijinit de una din națiunile imperialiste cele mai puternice de pe pămînt. Dacă pot fi «acuzat» de ceva, atunci este numai de faptul că știu exact ce vreau, și că mă bazez pe o ideologie."

A spus acestea și s-a așezat din nou. În toată sala au izbucnit aplauze.

„Ideologie ! a repetat Ortega. Bine că bravul colonel a folosit acest cuvînt... După mine, cuvîntul «ideologie» are un sens elastic ce se poate întinde sau strînge după necesitățile realismului politic, comunist, fascist, ba chiar aparținînd faimoasei democrații liberale. Dacă o ideologie nu e riguros menținută între anumite limite de moralitate și etică, pînă la urmă se dezumanizează, și în numele ei se instaurează tirania ! Colonelul Valencia zice că o revoluție se face cu bărbați care întîi trag și pe urmă pun întrebări. Eu am o denumire pentru acest tip de oameni : «Fanatic». Am văzut în viața mea fanatici în sutană neagră, în dolman de comisar... sau în cămașă, într-o arenă a coridelor, cerînd cu urlete sîngele taurului, al toreadorului ori al ambilor !"

O huiduială teribilă a izbucnit în acest moment. Pablo s-a mulțumit să-și privească ceasul și să marcheze durata. Cînd s-a restabilit liniștea, a continuat :

„În încheiere vreau să anunț nu numai pe colonelul Valencia, ci și pe toți cei care mă ascultă, că nu intenționez să dezertez, nici să fac acte de sabotaj, și încă și

mai puţin să iau parte la o contrarevoluţie. Pentru că revoluţia asta ne aparţine tuturor. Ea nu e a Washingtonului, dar nu e nici a Moscovei. E a noastră, a poporului nostru.“ S-a întors din nou spre secretar. „După toate cîte am spus azi aici, nu ştiu ce planuri va avea Consiliul Central Revoluţionar în legătură cu persoana mea fizică şi juridică. Dar, oricum, vreau ca ultimele mele cuvinte să fie un avertisment. Dacă vom considera că pentru bazele noului Sacramento pe care-l vom construi, cel mai bun mortar sînt carnea şi sîngele inamicilor noştri, sau ale acelora care se deosebesc de noi, vom risca să repetăm trista, tragica poveste a dictaturilor latino-americane. Deoarece dacă, la baza acestui mare şi frumos edificiu care va trebui să fie patria de mîine, pe lîngă munca noastră, inteligenţa noastră, onestitatea noastră, neobosita noastră vigilenţă, nu va exista şi un element de toleranţă şi de dragoste, ne vom fi construit casa pe nisip !“

Pablo Ortega, a cărui faţă era acum lividă în lumina reflectoarelor şi ale cărui buze împrumutaseră o nuanţă violacee, s-a întors la locul său. Preşedintele Tribunalului a anunţat retragerea completului de judecată pentru deliberări.

Valencia a rămas mai departe cu braţele încrucişate. Zîmbetul arhaic îi pierise de pe faţă.

46

Ştirea pe care *Washington Post* a publicat-o a doua zi, sub titlul *Ex-ambasador la Washington condamnat la moarte*, informa : *Cerro Hermoso, 14 (de la William B. Godkin, Amalpress). Gabriel Heliodoro Alvarado, care pînă în septembrie a.c. a funcţionat în Capitala noastră ca ambasador al Republicii Sacramento, a fost judecat şi condamnat ieri la moarte de către tribunalul popular instituit de forţele revoluţionare care au pus*

de curînd stăpînire pe insulă, răsturnîndu-l de la putere pe Juventino Carrera.

Drept procuror public a oficiat colonelul Roberto Valencia, secretar al Guvernului Provizoriu, iar apărarea acuzatului și-a asumat-o căpitanul Pablo Ortega, care timp de aproape doi ani a exercitat funcția de prim secretar la ambasada țării sale pe lîngă Casa Albă și O.S.A.

Gabriel Heliodoro Alvarado va fi executat mîine, la orele zece, în marea Arenă a coridelor din această Capitală.

— Execuția asta într-o arenă e ceva respingător ! exclamă Clare Ogilvy aruncînd ziarul pe masă. Iar Orlando Gongaza, care de cîteva minute se afla cu ea în barul de pe Connecticut Avenue unde se întîlnea pe vremuri cu Godkin și Ortega, clătină din cap, tăcut, și luă o înghițitură de Manhattan. Erau amîndoi la al treilea cocteil, și de cînd se așezaseră la masă, vorbiseră aproape tot timpul, de Pablo, cu dor și afecțiune.

Clare pufăi tare, trăgîndu-și toată fața într-o parte, deschise poșeta, scoase din ea o legătură de chei și o aruncă peste jurnal : „Cheile ambasadei și cancelariei..." murmură, sprijinindu-și coatele pe masă și strîngîndu-și obrajii în mîini.

— Ce spui, Gonzaga, de festele pe care ți le poate juca viața... Eu, Clare W. Ogilvy, cetățeancă americană, însărcinată cu afaceri a Republicii Sacramento... pînă ce va sosi ambasadorul noului guvern.

Gonzaga clătină din cap.

— Nu va sosi atît de curînd. Pariez că departamentul de stat îl va fierbe pe acest Miguel Barrios la foc mic.

— Uneori vizitez cancelaria, spuse La Ogilvita cu un aer visător, deschid ferestrele să intre soarele și aerul și, tremurînd de frig (deoarece clădirea e neîncălzită), umblu singură prin coridoarele și încăperile acelea, îmi amintesc de fețe, voci, mirosuri... Parcă aș vizita un cimitir... (Și frigul contribuie la senzația asta.) Aici, mormîntul lui Jorge Molina... Mai încolo, al generalului Ugarte. Intru în cabinetul lui Don Gabriel Heliodoro și

mai simt încă izul havanei sale, și, cu un pic de imaginație, pot să și aspir parfumurile de care abuza atîta... Deodată dau de fața severă a lui Don Alfonso Bustamante, în ramă, și bătrînul pare să-mi ceară socoteală pentru Treburile patriei sale... Pe culoare întîlnesc strigoii acelor locotenenți, căpitani și maiori cu ochi lubrici cărora le plăcea atît de mult să se uite la sînii, picioarele și fundurile dactilografelor... minus ale Merceditei, bineînțeles. Deodată Titito trece aerian ca o silfidă... Păsările de hîrtie pe care le lansa Vivanco străbat văzduhul prin fața mea, ca niște năluci de păsări... sau, cine știe, ca niște bilețele pe care bietul om încearcă să mi le trimită din lumea de dincolo... Și, vai ! cînd intru în cabinetul care a fost al lui Pablo, mi se strînge inima și izbucnesc în plîns ca o bătrînă ridicolă ce sînt, și pe urmă încep să mă smiorcăi, să strănut, conchid că frigul din cavou îmi provoacă guturai, închid ușile și ferestrele și mă întorc acasă. *Garçon*, încă un Manhattan, vrei ? O, Gonzaga, ce ai ? Și dumitale ți s-au înecat corăbiile ?

Da, i se înecaseră. În ciuda tuturor informațiilor trimise de ambasada sa guvernului brazilian în legătură cu firma de la care una din autarhiile naționale voia să cumpere o cantitate mare de fasole, tranzacția se consumase, constatîndu-se ulterior (ziarele anunțau scandalul) că fasolea era alterată !

Veniră cocteilurile.

— Și acum... ce-o să se întîmple ? întrebă Clare.

— Nimic. Gonzaga luă o înghițitură de Manhattan. Fasole alterată ! Un simbol al regimului nostru, al putreziciunii conducătorilor și politicienilor noștri. Brazilia, Clare, e o țară jefuită. Din afară spre înăuntru. Dinăuntru spre în afară. De sus în jos... Nimeni nu e vreodată tras la răspundere pentru ceva. Nimeni nu înfundă pușcăria. O, nu ! Sîntem încîntători, avem inimi de aur masiv ! Născocim anecdotele cele mai hazlii din lume. Credem că toți trebuie să ne adore, doar nu sîntem noi ospitalieri și buni *causeurs* ? Ne ba-

tem joc de toţi, inclusiv de noi înşine. Avem leacuri infailibile pentru racilele tuturor ţărilor, mai puţin pentru ale noastre. În Brazilia simpatia e marele panaceu. Şi în această simpatie, Clare, în această cumsecădenie (care face atît de agreabilă convieţuirea cu brazilianul ca individ) rezidă nenorocirea noastră ca naţie ! În Brazilia totu-i în regulă dacă omul e simpatic. De simpatici ce sîntem (şi de iresponsabili şi uşuratici) aşteptăm să ne pice totul din cer. Din simpatie votăm pentru funcţiile publice pe nişte oameni incompetenţi şi/sau necinstiţi. Dacă sîntem conducători sau politicieni, din simpatie spunem da la tot ce ni se cere, chiar dacă pe urmă nu ne ţinem făgăduielile. De simpatici ce sîntem încredinţăm slujbe sau concesiuni rentabile (nu totdeauna licite) unor rude, amici, cumetri, fini, protejaţi... şi, ce dracu !, de simpatici ce sîntem ne facem cele mai mari concesii nouă înşine, satisfăcîndu-ne toate poftele. Şi simpatia asta a noastră, semn, repet, al unei inimi de zahăr, ne împiedică să impunem respectarea legii, aşa că bandiţii şi hoţii umblă liberi şi pot să devină senatori, deputaţi, guvernatori, chiar Preşedinţi ai Republicii. De simpatici ce sîntem credem că toţi trebuie să ne ajute fără să ne ceară vreodată socoteală pentru ceva. De simpatici ce sîntem (ah ! şi inteligenţi, experţi şi maeştri în arta improvizaţiei) nu planificăm nimic, producem puţin, cheltuim peste puterile noastre, şi ne bazăm totdeauna pe soluţii magice. Pentru că în Brazilia se crede că pînă şi *deus ex machina* e brazilian.

Ah, Clare ! Cît sîntem de simpatici ! Ai observat asta, nu-i adevărat ? Aşa e. Sîntem atît de simpatici că ne obişnuim cu mizeria în care trăiesc peste două treimi din populaţia totală a ţării... o mizerie oribilă care, în nord-estul teritoriului, e egală sau mai rea decît cea din Asia... Şi cum sîntem simpatici şi milostivi şi, uneori, ne ducem duminica la liturghie ca să zîmbim şi să-i facem semn de departe lui dumnezeu (care trebuie să fie şi el un tip simpatic), dăm din cînd în cînd de pomană cerşetorilor, vag convinşi că în felul ăsta contribuim la rezolvarea problemei sociale...

— Gonzaga, exagerezi. Soldul brazilian nu e chiar atît de negativ.

— Știu că nu e. Dar azi am umorul negru. Și sînt cam „în nori".

— Peste încă vreo cîțiva ani, Brazilia va fi una dintre cele mai puternice națiuni din lume.

— Nu zic nu. Dar refrenul ăsta a început să mă plictisească. Țara viitorului... Spanac ! Gonzaga dădu pe gît restul cocteilului dintr-o singură sorbitură lungă. Ah ! Să nu-ți închipui că n-am nici o vină în toată povestea asta. Sînt un ticălos. Dar un ticălos încă și mai mare decît mine e prea bunul meu domn tată. Un fiu de tîrfă !

— O, Gonzaga, nu vorbi așa de bătrînul dumitale !

— Bunica era o femeie de o virtute ireproșabilă. Folosesc doar o figură de stil referindu-mă la o mare figură politică. Domnul Severino Gonzaga e senator al Republicii reprezentînd un partid care, ca mai toate celelalte, nu-i decît un conglomerat amorf de profitori și solicitanți, fără un program politic și social bine definit. Cei care sînt pe treapta de jos cer slujbe și favoruri pe care le plătesc cu voturile și aplauzele și uralele lor la întruniri. Cei care sînt pe treapta de sus profită de poziția lor ca să facă afaceri (licite și ilicite, orice-i bun, e doar o chestiune de moment, de semantică și de simpatie) și ca să-și satisfacă vanitățile de conducere, de prestigiu... Excepțiile sînt atît de rare că se pot număra pe degete. Ei bine, senatorul Gonzaga, dumnezeu să-l binecuvînteze, crește cai de rasă... Pînă aici totul e foarte bine. Alții cresc lucruri mai rele. Dar UNICEF sau nu știu care din organele astea internaționale care se ocupă de alimentația copiilor săraci din lume a trimis în Brazilia cantități mari de lapte praf care să fie distribuite populației nevoiașe din nord-estul țării. Ei bine, nu știu în care punct al traseului s-a interpus în afacere o bandă de gangsteri și laptele a fost deviat din drum și vîndut, notează bine, *vîndut* la negru. Iar senatorul Gonzaga, care e o bomboană de om, a cumpărat cîteva sute de saci din laptele acesta ca hrană pentru caii săi de rasă ! Perfect ! Cîți copii mor pe zi în Brazilia ? Ha-

bar n-am ! Nu mă pricep la statistici. Dar sute, poate chiar mii... Imaginează-ţi acum un frumos cal de rasă alergînd pe un hipodrom, în faţa unei mulţimi entuziaste în mijlocul căreia se văd cucoane elegant îmbrăcate, exhibînd rochii şi pălării foarte scumpe, dornice să apară în coloanele mondene ale ziarelor şi în reportajele ilustrate de prin reviste... Nu găseşti şi dumneata că doamnele astea şi caii sînt nişte animale mult mai frumoase, mai nobile şi mai decorative decît copiii scheletici, bolnavi şi subnutriţi din nord-estul sau din orice altă regiune a Braziliei ? Sigur că da ! Şi merită laptele şi toată simpatia noastră !

— Gonzaga, să nu mai bei !

— N-am să mai beau, dar am să vorbesc. Cîte tone de lapte praf au primit această destinaţie în Brazilia ? *Nobody knows* [1]. Nimeni nu cere socoteală nimănui. Sîntem toţi cît se poate de simpatici. Viaţa merge înainte. Senatorul Gonzaga e un adevărat *gentleman*. E acţionarul unei bănci care împrumută bani cu o dobîndă de 48% pe an. Dar nu mă mai privi cu ochii ăştia, Clare, pentru că şi în admirabila dumitale ţară există *big* murdării.

— Gonzaga, iubitule, nu noi, americanii, am inventat natura umană.

Orlando Gonzaga se uita fix în fundul paharului.

— Să nu-ţi închipui că mă stimez pentru că stau aici şi-ţi spun lucrurile astea, Clare. Repet că sînt un ticălos. Cine s-a comportat ca un om adevărat a fost Pablo. A luat o hotărîre de bărbat adevărat. Dar eu sînt un parazit ca şi tata care, la fel cu aproape majoritatea marilor comercianţi şi industriaşi din Brazilia, comite evaziuni fiscale şi cu banii economisiţi prin aceste evaziuni cumpără dolari pe care-i depune într-o bancă din Elveţia, pe un cont numerotat, sau la diferite bănci din Manhattan. Ascultă, *boy !* Încă o bancă în Elveţia... vreau să spun, încă un Manhattan !

Clare însă îi făcu un semn negativ chelnerului şi ceru plata.

---

[1] Nu ştie nimeni (engl.). (N.T.)

— Să plecăm, Orlando.

— Marele simpatic plătește.

Cînd se înapoie chelnerul, îi smulse nota de plată din mînă.

Clare Ogilvy se uită la ceas și scoase un oftat.

— Aproape șapte. Te-ai gîndit că e ultima noapte a lui Don Gabriel Heliodoro ? Îți poți imagina ce-o fi simțind în celula sa, așteptînd ora morții ?

— Alt caz ! Don Gabriel Heliodoro. Un tip simpatic. Atît de simpatic că idiotul de Pablo și-a riscat capul ca să apere această canalie... Își uni degetul mare cu arătătorul, le apropie de frunte și imită întoarcerea unei chei. Pentru azi opresc mașina de gîndit. Vrei să iei masa cu mine ? Ai o întîlnire ? Nu-i nimic. Am să mănînc singur. Pe urmă am să mă duc la cinema ca să văd pe ecran uriaș și cu sunet stereofonic cine știe ce inepție colorată, fabricată la Hollywood. Probabil voi pleca, enervat, înainte de sfîrștiul filmului, mă voi urca în mașină și o voi porni pe străzi în căutarea unei femei care să se culce cu mine...

— Nici asta nu-i o soluție.

— Nici asta nu-i o soluție, de acord, dar măcar rezolvă, pentru o noapte, alt tip de problemă...

Se ridicară. Gonzaga plăti nota, lăsînd un bacșiș regesc care-l făcu pe chelner să-și arate un dinte de aur, de obicei invizibil.

În drum spre ușa barului, brazilianul întrebă :

— Clare, care e răspunsul, marele răspuns la toate astea ?

Strîngînd brațul amicului ei, La Ogilvita răspunse cu o poveste :

— Se zice că pe patul de moarte, cu puține minute înainte de a-și da sfîrșitul, scriitoarea Gertrude Stein s-a întors spre Miss Toklas, devotata ei însoțitoare, și a întrebat : „Care e răspunsul ?“. Și înainte ca cealaltă să fi avut timp să deschidă gura, Miss Stein a adăugat : „Dar care e întrebarea ?“.

Ieșiră amîndoi în recea seară de noiembrie.

În aceeași seară de sîmbătă, Pablo Ortega și Bill Godkin, care luaseră masa împreună, mergeau unul lîngă altul pe Paseo de Bolívar, în Cerró Hermoso. Toate firmele de neon erau stinse, pentru că noul guvern a hotărît să raționalizeze energia electrică. Dar felinarele de pe străzi, cu lampioanele lor în stil colonial, erau aprinse în vîrful stîlpilor ce străjuiau trotuarele și refugiile centrale, furnizînd suficientă lumină pentru a da bulevardului principal al Capitalei un aer festiv. Era multă lume pe promenadă. Cafenelele, cinematografele, restaurantele și barurile erau deschise și pline. Numeroși bărbați purtau uniforma miliției revoluționare. Pe mai toate chipurile se puteau citi ușurarea, veselia și o așteptare plină de speranțe. Cîțiva soldați umblau de braț cu fete, vorbind, cîntînd sau rîzînd, intrînd în localuri publice ori ieșind din ele. Așezați pe una din băncile care se aliniau pe refugiile centrale ale promenadei, un băiat și o fată erau uniți într-o îmbrățișare și un sărut ce părea fără sfîrșit, gură lîngă gură, nemișcați ca statuile. Pablo Ortega zîmbi, se gîndi la Glenda Doremus, apoi la Kimiko Hirota, în cele din urmă la Pia... Pia și mai cum ? Nu-și mai amintea. Poate că nu cunoscuse de fapt niciodată numele de familie a celei care-l însoțise în Grădina Raiului...

În noaptea precedentă, epuizat de energia nervoasă consumată întru apărarea lui Gabriel Heliodoro Alvarado, găsise ușurare în dragostea fizică. Adusese în camera sa dintr-un hotel de categoria a treia pe una din dactilografele care lucrau cu el în Palat, o brunetă cu ochii migdalați care-i amintea puțin de Miss Hirota, și o rugase să petreacă noaptea cu el. Simțea, ca niciodată în viață, nevoia unei prezențe feminine.

— Am adormit cu ea în brațe, îi povestea el acum lui Godkin. M-am trezit dimineața și n-am mai găsit-o în pat. Am auzit un zgomot, un foșnet... am întors capul și am văzut-o scotocind, mai întîi printre hîrtiile

de pe masa de lucru, apoi în sertarele comodei și, în cele din urmă, în buzunarele hainelor... M-am prefăcut că mai dorm, că n-am văzut nimic. În fine, ea s-a întors în pat și m-a luat din nou în brațe...

— Vreo spioană de-a lui Valencia ?

— Tot ce se poate.

— Și acum, uită-te la individul în haine albe și pălărie de panama pe cap. Era la restaurant cînd mîncam și nu-și lua ochii de la masa noastră... După aceea ne-a urmărit de cînd am plecat de acolo...

Godkin și Ortega părăsiră centrul orașului care, după opinia ziaristului, începuse să-și piardă caracterul național și, încetul cu încetul, se americaniza datorită zgîrie-norilor, numeroaselor *drugstores* și cafenelelor, și se îndreptară spre partea veche — tot preferata lui Pablo — cu străzile ei înguste pavate cu pietre paralelipipedice, casele cu faianță colorată pe fațadă, streșini, portaluri și acoperișuri în stil colonial. Din cîteva asemenea locuințe se înălțau miresme de-odinioară : ulei prăjit, zahăr ars, lavandă, caprifoi, igrasie, jăratic și ceară topită de la lumînările din oratorii.

Din cînd în cînd cei doi prieteni se opreau ca să se uite în cîte o grădină în stil sevilian. Bill Godkin se lăsa condus de Pablo, și foarte curînd își dădu seama încotro își îndrepta acesta pașii. După vreo douăzeci de minute de mers, ajunseră în fața reședinței familiei Ortega y Murat. Pablo se apropie de poarta mare de fier, apucă grilajul cu ambele mîini și privi mult timp casa, în tăcere. (Curioasă specie de prizonier, gîndi Godkin.) Iar clădirea aceea mare din fundul parcului își menținea toate ferestrele închise. Godkin știa că, deși bolnavă, Doña Isabel, cu orgoliul ei castilian, refuza nu numai să-și vadă fiul, dar și să-i răspundă la telefon.

În sfîrșit, cei doi prieteni își reluară plimbarea. Cînd Bill se opri sub un felinar ca să-și înfunde și să-și aprindă pipa, Pablo, cu coada ochiului, observă că omul cu panamaua îi mai urmărea încă.

— Bill, crezi că mama a văzut procesul la televizor ?

— Posibil. Ți-ar plăcea să-l fi văzut ?

— Nu știu. Poate. Nu știu. Totul e încă foarte confuz...

Ajunși pe o stradă prost luminată, cei doi prieteni se treziră deodată în plină noapte, cu o imensă boltă cerească de culoarea cărbunelui albăstrui, pe care scînteiau stele, deasupra capului.

Reveniseră deja în centru cînd ziaristul murmură, parcă din întîmplare :

— Ah ! Era să uit, mi-am luat bilet la avionul de mîine pentru New York. Cred că misiunea mea de serviciu în Sacramento a luat sfîrșit.

— La ce oră pleci ?

Celălalt clătină din cap :

— Nu. Să nu vii la aeroport. Nu-mi plac despărțirile. Prefer să ne spunem „pe curînd" în ușa hotelului meu sau al tău. De acord ?

— De acord.

— Ai ceva special să-mi ceri ?

— Spune-le lui Gonzaga și Clarei că mă gîndesc mereu la ei cu dor. Iar tu, cînd ai timp, scrie-mi cîteva rînduri.

Treceau prin fața unei cafenele. Pablo îl luă pe prietenul său de braț și-l împinse înăuntru.

— Haide să luăm ceva de la gheață. Iar eu profit ca să scriu un bilețel pe care-mi vei face serviciul să i-l dai domnișoarei Hirota.

Luară loc la o masă. Comandară înghețate. Fumul țigărilor plutea în văzduh, prin lumina violacee a televizorului. Cafeneaua era aproape plină și toți își concentrau atenția asupra ecranului pe care un crainic comenta procesul lui Gabriel Heliodoro. Godkin observă stînjeneala lui Pablo, care se temea desigur să nu fie recunoscut în persoana „blestematului" care-l apărase pe bandit. Dar nimeni nu păru interesat de nou-veniți. Ortega scoase din buzunar un bloc-notes, rupse o foaie și scrise pe ea cu pixul :

Şi-a petrecut viaţa
Cultivînd în neştire
Floarea morţii.

Îi fulgeră prin minte chipul lui Valencia, zîmbind dispreţuitor. Enervat, Pablo mototoli hîrtia şi o vîrî în buzunar.

— M-am răzgîndit. Începu să mănînce din îngheţata adusă de chelner. Telefonează-i domnişoarei Hirota, Bill, şi spune-i că mă gîndesc uneori la ea. Nu. Nu spune nimic. Washingtonul e azi pentru mine o lume fictivă. Ca şi celelalte lumi în care am trăit înainte...

Comentatorul postului de TV descria cum se va desfăşura a doua zi „spectacolul" execuţiei „renumitului Gabriel Heliodoro". Şi făcea şi următoarea comunicare : Consiliul Central informează ţara şi lumea întreagă că, odată cu executarea „complicelui lui Carrera", se încheie faza pedepsitoare a Revoluţiei. Totodată anunţă că nu se mai găsesc bilete pentru „reprezentaţie", dar că publicul va putea urmări de-acasă şi din localurile publice toate fazele execuţiei, „graţie camerelor de luat vederi ale puternicului nostru post".

— Să plecăm, murmură Pablo lăsînd cinci lune pe marmura mesei. Povestea asta îmi întoarce stomacul pe dos.

Ieşiră. După căldura şi fumăraia din cafenea, le făcu plăcere să respire din nou aerul curat şi răcoros al nopţii. Omul cu panamaua se oprise în colţul unei străzi.

— Şi acum, Pablo ?

— Cum ţi-am zis, rămîn. N-am să mă transform într-un laş. Am să încerc să influenţez şi Consiliul Central. Nu sînt singur. Azi de dimineaţă m-au căutat mulţi tovarăşi de arme ca să-mi spună că gîndesc la fel ca mine şi că nu sînt dispuşi să accepte dictatura lui Valencia.

— N-or fi agenţi provocatori de-ai lui Valencia însuşi ?

— Şi dacă ! Eu nu uneltesc nici o contrarevoluţie. Încerc, asta da, să stabilesc un dialog... Vreau pur şi simplu ca Barrios şi ceilalţi şefi să-şi ţină în întregime făgăduielile din manifeste şi discursuri : dreptate socială, un regim democratic, toate libertăţile... mai puţin, bineînţeles, *libertatea de a-i lipsi pe ceilalţi de libertate*... Pentru că bietul nostru popor nu poate, nu trebuie să mai fie încă odată înşelat !

Cîteva minute umblară amîndoi în tăcere. Bărbatul în alb continua să-i urmărească de la o distanţă de circa treizeci de metri.

— După cum vezi, zîmbi Pablo, Valencia face în aşa fel încît să ştiu că sînt supravegheat. Vrea să mă sperie. E ridicol.

— Pablo, nu-l subestima pe Valencia. Eu un om teribil.

— Dar e om. Teribilismul lui nu mă înspăimîntă. Sînt decis să-l înfrunt. *Am investit* practic tot ce aveam în revoluţia asta. Îmi voi încasa dividendele, nu sub formă de posturi de conducere, de cîştiguri personale, ci ca beneficii care să poată fi distribuite majorităţii acestui popor îndurător. N-am de gînd să mă exilez. Nici să-mi trag un glonte în cap. Rămîn pe loc. Sînt mai „căpăţînos" decît credeam chiar eu. Dacă revoluţia nu va fi servit la nimic altceva, va fi avut măcar utilitatea de a mă ajuta să mă cunosc mai bine. Îţi mărturisesc că acea *saison en enfer* [1] de ieri nu mi-a fost total neplăcută...

Godkin clătină din cap. Ajunseseră la Cerro Hermoso-Hilton. Se priviră un timp în tăcere. În sfîrşit, îşi strînseră mîinile.

— Adio, Pablo. Consider un privilegiu faptul că te-am cunoscut.

— Mulţumesc pentru tot, Bill. Nu-ţi spun adio, ci „pe curînd". Zîmbi. Profită de ocazie şi aruncă această

---

[1] „Anotimp în infern", aluzie la volumul cu acelaşi titlu al poetului francez Rimbaud. (N.T.)

oribilă cravată de culoarea fierii. Am să-ţi trimit una nouă cadou...

Americanul dădu din cap în tăcere (Ruth ! Ruth ! Ruth !), făcu stînga împrejur şi intră în hotel. Pablo Ortega îşi aprinse o ţigară, se gîndi la Gabriel Heliodoro, şi apoi imediat încercă să-l uite. Făcuse tot posibilul ca să-l salveze. Avea conştiinţa împăcată. Îşi simţea capul limpede, lucid, fără dureri.

O porni spre hotelul său. Omul în alb îl urmă.

48

După proces, Gabriel Heliodoro a fost transferat din închisoarea regimentului 2 Infanterie într-o celulă din subsolul vechii clădiri a Poliţiei Centrale, unde trebuia să aştepte ora execuţiei.

În dimineaţa aceea de sîmbătă umblă cîtva timp în sus şi în jos, tîrîndu-şi piciorul care-l durea şi-i zvîcnea puternic. Nu avea bec în celula luminată doar de pîlpîirea unei lumînări dintr-un sfeşnic de alamă aşezat pe o masă cioplită grosolan. Lîngă masă şedea un preot bătrîn, cu capul cărunt căzut pe piept, cu braţele încrucişate. Era părintele Catalino Sender care venise de la Soledad del Mar anume ca să-l asiste pe condamnat în ultimele lui ore. Licărul lumînării îi accentua gălbejeala feţii ridate şi a obrajilor scofîlciţi.

— Mai stai locului, Gabriel Heliodoro, îl rugă el cu vocea sa stinsă, asprită de o răguşeală cronică.

— Dar sînt sigur ! exclamă condamnatul. Absolut sigur ! Chiar în celula asta am stat două luni, acum exact treizeci şi şase de ani ! Eram cinci băieţi, toţi cam de aceeaşi vîrstă. Poliţia lui Chamorro ne-a prins scriind cu smoală pe ziduri lozinci revoluţionare... Mi-amintesc perfect. Într-o zi am scrijilat aici, pe unul din pereţii ăştia... pe undeva... cuvintele : *Jos dictatura ! Trăiască libertatea !* Şi m-am iscălit dedesubt... Mi-amintesc perfect. Data... data trebuie să fi fost noiembrie sau decembrie 1923. Eram sigur că o să fiu împuşcat.

Se uită la mîinile sale.

— Cum n-aveam la mine nici creion, nici cărbune, am zgîriat cuvintele cu unghiile...

Merse șchiopătînd pînă la masă, luă sfeșnicul și o porni de-a lungul pereților pătați de igrasie și mucegai, în căutarea inscripției, vorbind încetișor cu sine însuși. Cîteva minute rămase îngenuncheat într-un colț. Apoi se ridică din nou cu un geamăt. Întregul corp îi tremura și-l durea, mistuit de febră.

— Părinte, împrumută-mi te rog, ochelarii dumitale. Nu reușesc să văd nimic cum trebuie...

Sacerdotul se ridică, își scoase ochelarii din tocul de piele și-i dădu lui Gabriel Heliodoro, care și-i aranjă cum putu pe nas și-și continuă căutarea. Părintele reveni la locul său și începu să se roage. Buzele lui veștede se mișcau, dînd o vagă formă cuvintelor rugăciunii. Era trist. Gabriel Heliodoro refuzase spovedania, spunînd : „Dumnezeu mă cunoaște. Îmi cunoaște calitățile și defectele. E un judecător fără partid politic. Va ști să facă dreptate. Dacă sînt un criminal, mă va osîndi. Nu insista, părinte. Nu mă spovedesc. Nu mă căiesc de nimic."

Gabriel Heliodoro apropia acum flacăra lumînării de pereți și citea anevoie mîzgăliturile diferitelor generații de nevinovați și vinovați. Erau acolo și desene pornografice, reprezentări fruste ale organelor masculine și feminine. Fraze pe jumătate șterse : *O, Marieta, unde ți-este... Șeful poliției e un fătălău. Chamorro e un încornorat. Trăiască patria ! Adio, mămico scumpă, mor gîndindu-mă la tine. Un bărbat moare în picioare... Jur pe dumnezeu că sînt nevinovat... Numele meu e Antonio Pérez și destinația mea e infernul.*

Îmi amintesc, gîndea Gabriel Heliodoro. Am scris stînd în genunchi, într-un colț. Poate dincolo.

Se tîrî spre peretele opus, se așeză în colțul celălalt, gîfîind. Ceara lumînării îi picura pe degete. Îl săgetă o durere ascuțită în rană. Își duse mîna la fruntea încinsă. Apropie din nou lumînarea de perete. Zgîriase cu litere mari. Cînd a terminat ultima cifră a anului, avea un-

ghiile rupte şi degetele pline de sînge. Ah ! Da, mai pictase cu propriul său sînge şi o inimă, chiar sub nume !

Se sculă anevoie şi-şi continuă căutarea, dintr-o parte într-altă, parcă în delir. Părintele se ridică de pe scaun, îl luă de mijloc cu braţul său slab, reuşi să-l aducă lîngă masă şi-l sili să se aşeze.

— Linişteşte-te, Gabriel Heliodoro. Asta a fost acum treizeci şi şase de ani. Între timp pereţii ăştia s-or mai fi zugrăvit de multe ori...

— Nu, părinte, nu ! Nici un şef de poliţie al nici unui regim nu s-a gîndit vreodată să zugrăvească celule ca asta. Ele erau totdeauna pline de gloata străzii. Odată, au fost şi cincizeci de persoane în încăperea asta. Făceau de toate pe jos. Putoarea era de nesuportat. Erau oameni de tot soiul. Deţinuţi politici, escroci, perverşi, beţivi. Dar eu trebuie să găsesc ce am scris... trebuie !

— De ce, fiule ?

— Vreau să am o amintire despre *celălalt* eu. Gabriel Heliodoro de la douăzeci de ani. Revoluţionarul. Duşmanul dictatorului.

— Bine, înţeleg. Dar prin găsirea acelei inscripţii nu ţi se va reda tinereţea.

— Ştiu, ştiu, dar e singurul lucru care-mi mai rămîne acum, părinte. Singurul !

Sacerdotul se mulţumi să-şi aşeze mîna pe fruntea condamnatului.

— Cred că ai febră mare. I-am mai cerut încă odată directorului închisorii să-ţi trimită un medic. Pînă acum n-a venit nimeni.

— Un medic ? La ce bun, dacă tot mă omoară mîine ? Cangrena lucrează mai încet decît plutonul de execuţie.

Gabriel Heliodoro se uita ţintă la flacăra lumînării. Deodată, exclamă :

— Blestemata asta de carceră fără ferestre ! Nu se poate vedea nici noaptea, nici ziua. Dumneata n-ai avut niciodată ceas, părinte. Şi pe-al meu mi l-a furat unul din sticleţii ăştia... Poate se şi crapă de ziuă.

— De ce nu scrii familiei ? Am adus creion şi hîrtie...

— Nu. Îmi poate scăpa vreo tînguire, vreo frază de martir. Scrie-le dumneata, părinte, mai tîrziu. Spune-le că m-am gîndit mult la ei în ultima noapte. Să mă ierte... Am fost un soţ rău, un tată rău, un bunic rău... Spune-le să nu-şi facă griji pentru mine. Moartea nu-i cel mai neplăcut lucru care i se poate întîmpla cuiva.

Părintele Catalino îşi apăsă braţele încrucişate pe stomac.

— Te doare ulcerul ?

— Puţin. Dar nu-i nimic. Sînt deprins.

— Pleacă, părinte. Eşti un om bolnav. Nu poţi să-ţi petreci noaptea aşa, stînd de veghe.

— Lasă-mă să-ţi văd rana de la picior. Cît despre febră... Dacă ai putea transpira puţin... Să iei o aspirină... Vreo pastilă care să-ţi uşureze durerile...

— Nu-ţi face griji. Întotdeauna am suportat orice durere. Dar, părinte, de ce ai venit de atît de departe ?

Sacerdotul ridică din umeri şi zîmbi, trist.

— M-am gîndit că te-aş putea ajuta puţin în noaptea asta de singurătate.

Gabriel Heliodoro luă ulciorul de lut de lîngă sfeşnic, îl duse la gură şi bău o înghiţitură lungă.

Se ridică din nou şi-şi reîncepu căutarea, cu sfeşnicul în mînă.

— Curajos, acel *chico*..., murmură.

— Cine ?

— Pablo Ortega. I-a înfruntat pe Valencia şi miile de sălbatici care voiau să mă linşeze. Şi-a ţinut promisiunea. N-a cerut îndurare, nu m-a înjosit. N-a pomenit nici de mama. Dacă nu suport ceva pe lumea asta, e mila celorlalţi. Ura mă doare mai puţin decît compătimirea. Se uită, parcă deodată bănuitor, la sacerdot. Părinte, de milă ai venit să mă ajuţi ?

Celălalt clătină din cap şi spuse :

— Milă ? Nu, fiule. Cuvîntul potrivit e dragoste.

Gabriel Heliodoro se întinse pe salteaua de paie.

— Credeam că voi muri la ora cinci dimineaţa, lîngă un zid de cimitir. Cu cinci gloanţe în piept. Ca Juan Balsa.

Își trecu prin păr mîinile tremurînde.

— În Arena coridelor... la zece dimineața. Cu fanfară, *paso doble*... Un spectacol... La ora zece dimineața. Părinte, de ce nu dormi puțin ?

Parohul din Soledad del Mar clătină din cap.

— Nu, dragul meu, un om la vîrsta mea n-are nevoie de somn. Tu ar trebui să încerci să dormi. Închide ochii, să-ți povestesc ceva...

— Nu sînt copil...

— Ești, Gabriel Heliodoro. Pentru mine ești și vei rămîne copilul care mă ajuta la liturghie în biserica din Soledad del Mar. Haide, încearcă să dormi.

— Peste cîteva ore mă vor adormi *ei* pentru totdeauna.

— Pentru totdeauna ? Preotul dădu din cap în semn că nu. Te vei trezi într-o lume mai bună decît asta, fiule.

— În iad ?

— Niciodată nu trebuie să ne pierdem speranța în milostenia domnului.

Catalino Sender luă sticla cu lapte de lîngă scaun și turnă puțin din conținutul ei într-o căniță de tablă.

— Să-mi hrănesc ulcerul. Dacă-mi dai voie...

Începu să soarbă din lapte, fără să-și desprindă ochii de la condamnat, care se zvîrcolea în patul lui. Se făcu atunci o lungă tăcere. Lumînarea se consuma încetișor. Din depărtare le parveni urletul unui cîine, care părea să vină dintr-un trecut de mult apus, dintr-una din nopțile acelea călduțe, la Soledad del Mar, cînd băiețelul Gabriel Heliodoro hoinărea pe străzi, fiindu-i rușine să meargă acasă.

— Părinte, sigur că-ți amintești de mama...

— Cum să nu !

— Ți s-a spovedit...

— Cîteodată, foarte rar, din păcate.

— A apucat vreodată să-ți spună cine a fost tatăl meu ?

— Nu. Niciodată. Și, chiar dacă mi-ar fi spus, n-aș putea să încalc taina spovedaniei.

— Bine, oricum ar fi, acum tot nu mai contează nimic.

Din nou tăcere. Un moment, părintele Sender avu impresia că Gabriel Heliodoro adormise. Se ridică și-l înveli cu o pătură cazonă care răspîndea un miros fetid, ca de cîine plouat.

— Trebuie să fie pe undeva, murmură condamnatul.

— Despre ce vorbești, fiule ?

— Despre cuvintele pe care le-am scris cu unghiile. Aveam douăzeci de ani. Îți amintești de ziua cînd m-ai dus pînă în vîrful Sierrei ? Ți-am spus că vreau să mor pentru libertate. Pentru ce mor eu acum ? Pentru nimic. O moarte inutilă.

— Căile domnului sînt nenumărate. Și degetele lui sîngerează uneori, fiule.

Gabriel Heliodoro închise ochii. Tremura tot, din cap pînă în picioare. Și timp de o clipă de delir — cît să fi durat oare ? — hoinări prin munți — tînăr și liber, aproape de cer și de condori... În cele din urmă se sculă într-o rînă și întrebă :

— La ce oră vor veni după mine ?

— Nu știu, dragul meu. Poate la nouă... sau nouă și jumătate.

— Părinte, vreau să te rog ceva. Dumneata ai trecere pe lîngă Barrios... Roagă-l, dar ca de la dumneata (nu în numele meu, auzi ?), să nu mi se imobilizeze mîinile și să nu mă lege la ochi. Vreau să mor ca un om, nu ca un animal. Și vreau să privesc moartea în față.

— Facă-se cum vrei tu. Îți dau cuvîntul meu.

Atunci Gabriel Heliodoro păru să se însenineze. Începu să frece între degetul mare și arătător medalia Fecioarei pe care o purta atîrnată de gît, ca un copil care are nevoie de un punct de sprijin ca să poată adormi.

49

După cronicarul politic al ziarului *Revolución*, executarea lui Gabriel Heliodoro Alvarado în dimineața aceea de duminică, 15 noiembrie 1959, avea să constituie „un

spectacol de neuitat pentru semnificaţia sa simbolică şi istorică". Serviciul meteorologic federal informase, în ajun, că vremea se va menţine frumoasă în următoarele douăzeci şi patru de ore : temperatura va oscila între 23°C şi 28°C, umiditatea relativă a aerului nu va depăşi 60%, iar vîntul avea să sufle din sectorul estic, blînd şi răcoros.

După opinia generală, niciodată, în toată istoria ei, marea Arenă a coridelor nu adăpostise un public atît de numeros, cu excepţia, poate, a unei anumite coride memorabile, într-o duminică din 1943 cînd se produsese acolo Manolete, celebrul matador spaniol.

Cerul din duminica aceasta era de un albastru nevinovat şi limpede, iar soarele strălucitor care, de luminos ce era, părea mai degrabă de argint decît de aur, ilumina catifelatele tonuri de verde ale colinei şi parcurilor, precum şi acoperişurile vechii Capitale a Republicii Sacramento.

Sute de persoane, temîndu-se că nu vor găsi locuri, deşi aveau bilete de intrare — fiindcă doar autorităţile şi reprezentanţii presei aveau biletele numerotate — începură să sosească la Arena coridelor încă de la şapte de dimineaţă.

Pe la nouă, văzînd că tribunele erau deja completate, autorităţile cerură să se închidă toate porţile. Poliţia de şoc se văzu obligată să intre în acţiune de mai multe ori, şi în două rînduri trebui chiar să folosească bombe cu gaz lacrimogen ca să stăpînească mulţimea care înconjura arena şi se năpustea asupra cordonului de poliţişti şi a porţilor, cerîndu-şi dreptul să asiste la spectacol.

Scrie cronicarul de la *Revolución* : *Era o plăcere să vezi poporul, oameni din toate păturile sociale (mai puţin, evident, membrii oligarhiei noastre decadente şi reprezentanţii aşa-numitelor „clase superioare"), aşezaţi pe banchetele din marea Arenă, în cea mai emoţionantă dintre înfrăţiri, cîntînd şi legănîndu-se în sunete de* paso doble, *bolerouri şi marşuri executate de excelenta fanfară a vajnicului corp de pompieri. Cînd un observator se uita la băncile acelea, în special la cele*

care se aflau în soare, necontenita sclipire de cămăşi, steaguri, batiste, rebozos[1] *şi rochii, în cele mai bogate şi variate culori, făcea impresia unui imens caleidoscop cu permanente şi numeroase ape. Soarele împrumuta arenei nuanţe de aramă...*

Cînd generalul Miguel Barrios, Preşedintele Consiliului Central Revoluţionar, intră în loja de onoare însoţit de alţi membri ai guvernului, mulţimea, care număra peste treizeci de mii de persoane, se ridică în picioare ca un singur om, izbucnind, în onoarea Şefului, în ovaţii care durară mai bine de zece minute. Apoi se cîntă Imnul naţional.

Producătorul programului de televiziune care urma să transmită spectacolul în direct promisese din ajun o „redare dramatică şi realistă a execuţiei". Va oferi telespectatorilor ocazia să vadă, pe acelaşi ecran împărţit în două, imagini de la două camere de luat vederi. Una din ele va arăta în *long shot*[2] plutonul de execuţie în clipa exactă cînd va trage, şi cealaltă, graţie unei lentile telescopice, va reda un prim plan cu faţa condamnatului în chiar momentul cînd gloanţele îi vor străpunge trupul !

La douăsprezece minute după ora zece, Gabriel Heliodoro Alvarado intră în arenă, înconjurat de soldaţi înarmaţi. Şchiopăta, se mişca greu, rana de la picior zvîcnea şi-l durea atît de tare încît trebuia să-şi muşte buzele ca să nu ţipe. Umbla însă cît putea de ţeapăn, cu capul sus.

Văzîndu-l, mulţimea izbucni în fluierături şi strigăte, lipsite însă de ferocitatea manifestată în timpul procesului de la Palatul Sporturilor. În fond, ziua era strălucitoare, mai multe sute de spectatori asistaseră la liturghia de la ora opt, iar serbarea aceea populară cu muzică veselă avea aproape caracterul unei competiţii sportive.

---

[1] Mantile folosite de femei pentru a-şi acoperi parţial faţa. (N.T.)

[2] Un singur plan — prelungit — înregistrat pe o peliculă de film sau televiziune. (N.T.)

Părintele Sender, care mergea lîngă condamnat, obţinuse de la autorităţi să nu i se lege acestuia mîinile şi nici ochii în acel *„momento de la verdad* [1]".

Gabriel Heliodoro ţinea faţa ridicată spre soare, cu ochii orbiţi de lumină. Asta îl împiedica să vadă mulţimea. O sudoare rece i se prelingea pe trupul pătruns de febră. Nu vedea, dar era conştient că alături de el mergea silueta neagră a părintelui, care-şi apăsa pe stomac un crucifix negru cu un Cristos de aramă pe el.

— Stăi ! strigă locotenentul care comanda plutonul de execuţie format deja în mijlocul arenei.

Gabriel Heliodoro nu auzi ordinul, mai înaintă doi, trei paşi, dar părintele Catalino îl trase de mînecă, făcîndu-l să se oprească. Doi soldaţi apucară condamnatul de braţe şi-l duseră lîngă o placă mare de fier ridicată în faţa portalului prin care, în zilele de coridă, ţîşneau de obicei taurii.

Printr-un megafon, o voce gravă şi imensă, care părea să vină din cer ca însăşi vocea lui dumnezeu vestind Judecata de Apoi, citi cu un ton lent şi dramatic sentinţa care-l condamna la moarte pe Gabriel Heliodoro Alvarado. Publicul asculta în tăcere enumerarea crimelor săvîrşite de acel duşman al patriei. În fine, glasul apocaliptic tăcu.

Locotenentul care trebuia să dea plutonului ordinul de tragere se apropie de loja lui Barrios, se opri, bătu din călcîie şi făcu o plecăciune. Şeful se ridică şi înclină capul afirmativ. Tobele începură să răpăie.

Părintele Catalino Sender se apropie de condamnat şi, ca un sol al lui dumnezeu, îi şopti la ureche : „Curaj, fiule. Peste cîteva minute vei fi în braţele Tatălui." Lipi crucifixul de buzele lui Gabriel Heliodoro, care sărută chipul lui Cristos. Apoi condamnatul, luînd între degete medalia cu efigia Fecioarei Singurătăţii, Maica lui, o strînse la buze, prelung, şi se pregăti de moarte.

Dar o furie subită îi clocoti în piept. Comandantul plutonului de execuţie strigase : „Pregătiţi arm' !" Zece bărbaţi înarmaţi contra unuia dezarmat ! Era singur !

---

[1] Moment al adevărului (sp.). (N.T.)

Îi luaseră tot, tot. Îi rămîneau doar trupul dureros şi bolnav, febra, duhoarea, piciorul intrat în putrefacţie... Şi laşii îl vor mai ciurui şi de gloanţe. „Ochiţi !“ strigă locotenentul, în tăcerea luminoasă a dimineţii.

Gabriel Heliodoro se uită în jurul arenei, îşi duse o mînă între picioare şi, adunîndu-şi puterile care-i mai rămăseseră, urlă, răguşit, spre toată omenirea aceea care urma să se distreze cu moartea lui :

— *Asta* las moştenire Muzeului Naţional !

Şi cum i se păru că percepe o ezitare la locotenentul care comanda plutonul, strigă iar, obraznic, aproape fericit :

— Trageţi odată, nemer...

Detunătura îi curmă spusele. Ciuruit de gloanţe şi vărsînd sînge, trupul său parcă se învîrteji mai întîi, apoi se prăbuşi în arenă. Fanfara izbucni frenetic. Şi mulţimea începu să strige : Olé ! Olé ! Olé !

Locotenentul scoase revolverul din toc şi, cu faţa încordată, se apropie de trupul, convulsionat încă, al lui Gabriel Heliodoro Alvarado şi-i descărcă un glonţe în craniu, ca şi cum ar fi pus punctul final unei întregi istorii.

Cuprins

Cuvînt înainte 5
Tabel cronologic 14
Partea I Scrisorile de acreditare 19
Partea a II-a Recepția 143
Partea a III-a Carusèlul 209
Partea a IV-a Muntele 371

Lector: DIANA RADU
Tehnoredactor: NICOLAE ȘERBĂNESCU

Bun de tipar: 1.12.1981. Coli de tipar: 32

Comanda nr. 10 461
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii",
Piața Scînteii nr. 1, București.
Republica Socialistă România

„Erico Verissimo are darul să creeze simultan dubla înfățișare, interioară și exterioară, a unei figuri umane, să dezvolte o acțiune și să încadreze în ea personaje care există din toate unghiurile, personaje «întregi», cît mai omenești cu putință."

ADOLFO CASAIS MONTEIRO

„Autorului însuși îi place să pomenească, în legătură cu această carte, de «tehnica rachetei» : acțiune tărăgănată la început, cînd narațiunea pare o simplă satiră a moravurilor diplomatice ; curînd însă apare elanul, urcarea vertiginoasă, și apoi, în vîrf, explozia violentă : aparenta satiră se năruie într-o tragedie."

CELSO PEDRO LUFT

Lei 15,50